This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

Digitized by Google

Staatl. Bibliothek
Regensburg

Digitized by Google

4° Ling. 11.
Ad bibliothecam regiam Ratisbonensem.
6.

Digitized by Google

Digitized by Google

PALÆSTRA
LINGUARUM ORIENTALIUM,

Hoc eſt:

QUATUOR PRIMORUM CAPITUM

GENESEOS,

I. Textus Originalis tam ex Judæorum quàm Samaritanorum Traditionibus.

II. Targumim ſeu Paraphraſes Orientales præcipuæ,

NEMPE

I. CHALDAICÆ, (ONKELOSI, JONATHANIS ET HIEROSOLYMITANA) II. SYRIACA, III. SAMARITANA, IV. ARABICA, V. ÆTHIOPICA, VI. PERSICA.

Omnia cum Verſione Latinâ,

Ex Bibliis Polyglottis Anglicanis maximam partem deſumta & eo fine ſeorſum edita, ut & Linguarum Studioſi habeant, in quibus ſeſe exerceant,

Et alii præſtantiam ae utilitatem harum Paraphraſium hinc tanquam ex ungue leonem perſpicuè cognoſcant.

Curâ

GEORGII OTHONIS, Græcæ & Orient. Lingg. in Academiâ Marburgenſi Profeſſ. Ord.

Accedit brevis ejusdem de Scopo & uſu hujus Opuſculi Præfatio, & qualecunque Specimen:

Et omnium quæ in IV. his Capitibus earumque Paraphraſibus occurrunt vocum Index Alphabeticus, qui Lexici vicem ſupplere queat.

FRANCOFURTI AD MOENUM,

Impenſis FRIDERICI KNOCHII,

Typis MARTINI JACQUETI, An. M. DCCII.

Digitized by Google

Contenta hujus Opuſculi.

1. Præfatio ad Lectorem.
2. Admonitio ad Studioſos de uſu hujus Palæſtræ cum Specimine.
3. Textus Hebraicus & Hebræo-Samaritanus cum Verſione Latina Ariæ Montani pag. 1.
4. Targum ſeu Paraphraſis Chaldaica Onckeloſi cum Verſione Latina pag. 20.
5. —— Jonathanis cum V. L. pag. 32.
6. —— Hieroſolymitanum cum V. L. pag. 49.
7. Paraphraſis Syriaca cum Verſione Latina pag. 54.
8. —— Samaritana cum V. L. pag. 78.
9. —— Arabica cum V. L. pag. 89.
10. —— Æthiopica cum V. L. pag. 107.
11. —— Perſica cum V. L. pag. 121.

Omnia ex Polyglottis Anglicanis, præter Paraphraſin Æthiop. quam cum Verſione Latina ex editione Clariſſ. Domini Burcklini cum bona ipſius, ut confidimus, venia mutuati ſumus.

12. Maſora Textualis, tam Magna quàm Parva, cum Peruſchim, ſeu Commentariis Rabbi Salomonis, Aben Eſræ, & Anonymi cujusdam nomine Baal Turim pag. 1.
13. Expoſitio Maſoræ Parvæ primi Capitis, ex Tiberiade Clariſſ. Buxtorfii pag. 44.
14. —— Magnæ ejusdem Capitis, ex eâdem pag. 48.
15. Caſtigatio Maſoræ tam Magnæ quàm Parvæ per omnia quatuor Capita, ex eâdem pag. 53.
16. Gloſſarium Octuplex, nempe Hebraicum, Chaldaicum, Syriacum, Samaritanum, Arabicum, Æthiopicum, Perſicum & Rabbinicum, quo opuſculum hoc tanquam generali quodam Indice concluditur. pag. 55.

Digitized by Google

GEORGIUS OTHO,

Orientall. Lingg. Profeſſor.

Lectori Benevolo Salutem P. D.

Cum inde à principio Profeſſionis meæ deprehenderem, *Benevole Lector*, pauciores omninò eſſe, qui ſe ad Orientales Muſas, à quibus tamen omnis, quam habemus, tam divinarum quàm humanarum rerum ſcientia ſine dubio promanavit, ſeriò excolendas applicent; in cauſas tanti neglectûs inquirens, non contemtum quidem pulcherrimarum & ipsâ ſe varietate ſuâ ac utilitate commendantium Linguarum, ſed ſubſidiorum ad ſuperandas tot difficultates neceſſariorum defectum pleroſque ab hoc Studio abſterrere animadverti. Etſi enim in pleriſque omnibus curâ ac labore Doctiſſimorum Virorum & Grammaticæ Inſtitutiones accuratiſſimæ, & Lexica pleniſſima extant, plura quoque indies tam ſacra quàm profana prodeunt Orientalium literarum monumenta, in quibus ſe exercere queant Studioſi homines: quia tamen hæc ob emtorum raritatem etiam in celebrioribus Emporiis vix inveniri, inventa ob pretii magnitudinem à tenuioribus, quales plerumque ſunt optimarum Artium & Linguarum Studioſi, ægrè comparari, comparata prolixitate & varietate methodi etiam erectiores deterrere animos poſſunt: *Jacobi Altingii Theologi & Philologi Clariſſimi* Conſilium mirificè placuit, qui Hebraicæ ſuæ Grammaticæ omnium, quæ in hoc genere prodierunt, perfectiſſimæ, Chaldaicæ & Syriacæ Linguarum Synopſin, ex uberioribus *Buxtorfii* & *Ludovici de Dieu* Commentariis decerptam & harmonicè diſpoſitam adjecit, eoque Compendio plures ad harum Linguarum ſtudium cum Hebraicâ conjungendum animavit. Hujus ergò veſtigiis inſiſtens fi-

Digitized by Google

milem quandam cæterarum quoque Orientalium Linguarum Synopſin adornavi, & Altingio ſuperiori anno ob exemplarium defectum recuſo, adjungendam curavi: ut in uno Volumine, eâdemque methodo, & eodem, vel non multò majore pretio conjuncta haberet Studioſa Juventus, quæ aliâs è diverſis locis non parvâ pecuniâ vix comparare, & ob Voluminum multitudinem, ac methodi varietatem, non ſine magno labore multoque tempore ſuperare poteſt. Gratum fuiſſe Studioſis hominibus noſtrum hunc laborem vix dubito, cùm exempla illius editionis, etiam ſepoſitâ priori, paſſim expeti à diſcentibus intelligam. Quia verò Grammatica non ſufficit ad Linguæ cujuscunque comparandum habitum: ſiquidem ars omnis ſine ſubjectâ materiâ, in quâ ſe exerceat, otioſa ferè manet, & fine ſuo excidit: conſilium placuit *Clariſſimi Cellarii*, qui Præceptis Linguarum, quæ accuratiſſima edidit, textus etiam ex optimis quibusque, maximè Sacris Auctoribus, cum verſione & Gloſſariis convenientibus adjunxit. Ejus proinde exemplo prima quatuor S.S. capita, tam ex Bibliis Polyglottis Anglicanis, quàm Buxtorfii Majoribus, à filio meo deſcripta, & octuplici Gloſſario aucta, Spectatiſſimo Viro *Domino Friderico Knochio*, qui in priora illa ſumtus fecerat, tranſmiſi, ſeorſum, ſi placeret, typis ſubjicienda. Is, quâ eſt humanitate & ad commoda Studioſæ Juventutis pro viribus ſuis promovenda promtitudine, facilè conſenſit, & opuſculum hoc, licet ob ingentem typorum varietatem & Typographis ſatis laborioſum & ſibi valde ſumtuoſum, in uſum Studioſæ Juventutis edere voluit: ne quid ſit, quod ſtudia illius ulterius remorari poſſit. Uſus horum textuum etſi varius eſſe poteſt, verbi gratiâ (1.) in cognoſcendâ omnium Linguarum primigenia, Hebræa; (2.) in notandâ earundem ab Hebræâ & inter ſe differentia; (3.) denique in juſto ſtatuendo ſingulis hiſce Orientalibus Paraphraſibus pretio: Nobis tamen in eorum editione non alius ferè propoſitus fuit, quàm exercitium Grammaticæ noſtræ Polyglottæ, & introductio in Sacræ Scripturæ Paraphraſes Orientales; unde ad cætera quoq; Orientalium Scripta parvo labore, ſummo fructu penetrare queant. Hæc ſi quis aliena à rationibus ſuis putat, is communibus illis, quæ dixi, uſibus contentus, aliis hunc ſine ſuo vel damno vel dedecore relinquere poteſt. Quoniam verò vel ſic ſatis adhuc laboris in Linguarum ſtudio remanet, placet (ut

ἀφ-

Digitized by Google

ἄφθονοι ſunt Μουσῶν θύραι) in gratiam eorum, qui ſine Præceptore ſtudium hoc aggredi volent, exemplo uno alteroque oſtendere, tum quo ordine in variis hujus Palæſtræ textibus ſingularum vocum Analyſin inſtituere debeant, tum quomodo Maſoram aliaque Rabbinorum ſcripta punctare & ſine difficultate interpretari queant. Quod ſi Deus vitam ac valetudinem conſervet, brevi quoque promiſſam earundem Linguarum omnium & Syntaxin & Proſodiam, ſeu rationem componendæ tam ſolutæ quàm ligatæ orationis communicare non gravabimur, ut ità viam Studioſis hominibus ad Orientalem literaturam pro tenuitate noſtrâ & planiorem paulò & faciliorem ſternamus.

Tu interim, *Benevole Lector*, noſtrum hoc Tibi inſerviendi ſtudium boni conſule & fave. Datum Marburgi ex Muſeo noſtro Pridie Nonas Februarias Anni Chriſtiani M. DCC II.

Digitized by Google

Brevis ad Studioſos Lingg. Orientalium, de uſu hujus Palæſtræ Admonitio.

§. 1. Uſus hujus Palæſtræ Grammaticus, quem ſolum in editione illius intendimus, in Singularum vocum cùm *Analyſi*, ſeu enumeratione Accidentium, tùm *Geneſi*, ſeu formatione propoſiti Thematis, conſiſtit.

§. 2. Ordo in utraque inſtituenda mihi probatur talis: Propoſito nimirum Themate ſeu Voce reſolvenda cum ſuo ſignificatu (qui ex adjecta Verſione Latina patet) notatur ſaltem animo, *primò* Genus Vocis, an ſcil. ſit Nomen (quo Pronomina & Participia ob cognationem quandam referimus) vel Verbum, vel Particula Indeclinabilis (nam in tot claſſes voces ſuas diſtribuunt Orientales.) *Deinde* Accidentia pro natura cujusque claſſis ordine recenſentur. *Tertiò* inſtituitur Formatio propoſiti Thematis, (id quod vel cretâ in tabula aliqua, vel ſtylo in Palimpſeſto, aut lapide ſciſſili commodè fieri poteſt,) inde à primâ Radice ad propoſitam usque formam, additis ſcil. vel detractis vel mutatis ordine literis ac punctis, prout opus eſt, ſecundùm convenientes Grammaticæ tàm Generales quàm ſpeciales Regulas, ad ſingulas mutationes nominatim citandas, vel etiam, ſi opus, ex ipſa Grammatica verbotenus, ut memoriæ fortius imprimantur, recitandas.

§. 3. Ordo autem enumerandorum Accidentium formandique Thematis propoſiti in Hebraica Lingua (à quâ cæteræ non longè abeunt) eſt talis.

§. 4. In Nomine v. g. (1) ſupponitur Natura vocis, quòd ſcil. ſit *Nomen.* (2) Spectatur differentia, quâ *Subſtantivum* vel *Adjectivum*, *Proprium* vel *Appellativum* (3) Numerus, quo *Singulare*, *Duale*, vel *Plurale*. (4) Genus, quo *Maſculinum*, *Fœmininum*, vel *Commune*. (5) ſtatus, quo *Abſolutum*, vel *Conſtructum*, *Separatum* vel *Conjunctum* cùm Præfixis, Suffixis, vel utrisque. (6) Reducitur ad Thema primum ſeu Statum ſeparatum, abſolutum, Numerum ſingularem & ſi Adjectivum, Genus Maſculinum. Atque hîc, ſi Nomen ſit Primitivum, ſubſiſtit univerſa Analyſis: Sin minùs (7) Aſſignatur Radix cum ſignificatione principali. (8) Subjungitur formatio ordine retrogrado.

§. 5. Formatio hæc talis eſt (1) Recitantur & ſimul in ſubjecto plano (tabulâ vel Palimpſeſto) ſcribuntur *literæ Radicales*, indicatis, ſi quæ ſunt, deficientibus (prima ſcil. Nun, media Geminata, tertia Vau, vel Nun) & quieſcentibus (prima Aleph vel Jod, media Vau, tertia Aleph vel He) (2) nominantur & ſubjiciuntur *puncta* ſingularum Radicalium, indicatis ubiq; ſuis rationibus (3) Nominatur claſſis Verbi, ſitne perfectum an imperfectum, Defectivum vel Quieſcens, & utrumque, primâ, ſecundâ, tertiâ radicali. (4) Formatur Conjugatio an Kal, Pihel, Hiphil vel Hithpahel, ſiquidem ex his Thema propoſitum immediatè deſcendit. (5) Hinc porrò fit Nomen propoſitum, vel mutatis ſolis punctis primæ vel ſecundæ radicalis, ſi ſit nudum; vel additis quibusdam literis cum convenientibus punctis, ſi ſit auctum, ſive illud

perfe-

Digitized by Google

perfectum ſit ſeu imperfectum, quieſcens vel Defectivum. (6) Deducitur Nomen, inventum ad Statum, Genus, Numerum propoſitum. (7) Adduntur deniqueſuffixas ſi quæ adſunt, & præfixa, per convenientia puncta, donec forma propoſiti Themati emergat.

§. 6. In Participio idem ordo per omnia ſervatur, ſi modò ad primum punctum Analyſeos pro Natura dicatur *Participium*; ad ſecundum pro differentia aſſignetur *Tempus* Præſens vel Præteritum, *& Conjugatio*, Kal, Niphal, Pihel, Pyhal, Hiphil, Hophal & Hithpahel.

§. 7. In Pronomine ſeparabili eodem modo pro Natura dicendum *Pronomen*, pro differentia ſumenda *ſignificatio*, quod ſcil. ſit Perſonale, idque 1. 2. vel 3. perſonæ, Demonſtrativum, Relativum vel Interrogativum: quæ deinde Numerus, Genus, Status & reductio ad ſuum ſeparatum ſingulare maſculinum excipit.

§. 8. In Verbo notatur (1) Perſona, *prima*, *ſecunda*, *tertia*. (2) Numerus, *Singularis*, *Dualis*, *Pluralis*. (3) Genus, *Maſculinum*, *Fœmininum*, *Commune*. (4) Tempus, *Præteriti vel Futuri*. (5) Conjugatio, *Kal*, *Niphal*, *Pihel*, *Pyhal*, *Hiphil*, *Hophal & Hitphahel*. (6) Status, *abſolutus vel conjunctus* cum ſuffixo, vel He, aut Nun paragogico. (7) Aſſignatur *Radix*. (8) Subjungitur *formatio*.

§. 9. Formatio fit, ut in Nomine, niſi quod pro quinto puncto inſtituitur formatio perſonæ primæ, ſecundæ vel tertiæ, Singularis, Maſculinæ, Fœmininæ vel Communis. Hinc Pluralis ejusdem Generis, per Præformantes & Afformantes, ſingulis convenientes. Quibus affiguntur ſuffixa vel parogogicæ literæ cum debitis punctis. Et denique notatur Accentus, ſi qua ſit mutatio.

§. 10. In *Infinitivo*, qui perſonarum, Numeri & Generis diſcrimine caret, ſimpliciter dicitur. Eſt (1) *Infinitum*. (2) Conjugationis *Kal*, *Niphal*, *Pihel* &c. (3) Statu, *abſolutum*, vel *conjunctum cum Præfixis* Bachlam, *vel Suffixis* Pronominibus, aut literis paragogicis. (4) Aſſignatur *Radix*. & (5) Subjungitur *formatio*, ut in Verbo finito.

§. 11. Sic in *Imperativo* perſona, quia non niſi unica occurrit, per compendium omitti poteſt, & dici: Eſt (1) *Imperativus* (2) *Singularis* vel *Pluralis*. (3) *Maſculinus* vel *Fœmininus* (4) Formæ *Kal*, *Niphal*, *Pihel* &c. (5) Nudus vel *cum Suffixo* (6) *à Radice*. (7) *Formatio* fit, ut in reliquo Verbo.

§. 12. Particulæ Indeclinabiles (1) Simpliciter indicantur, *Adverbium*, *Præpoſitio*, *Conjunctio & Interjectio*. (2) additur ſignificatio. v.g. Adverbium *Loci*, *Temporis*, *affirmandi*, *negandi* &c. Præpoſitio *ſignificans cauſam*, *terminum* &c. Conjunctio, *Copupulativa*, *Disjunctiva*, *Conditionalis* &c. Interjectio, *Vocantis*, *Lætantis*, *dolentis* &c. (3) Quod ſtatu ſit *ſeparabilis* vel *inſeparabilis*, cum vel ſine ſuffixo. (4) *Originis* vel ſuæ vel alienæ, derivata vel compoſita.

§. 13. In reliquis Linguis, ab Hebraica deductis, idem ordo obſervatur, modò in Chaldaica, Syriaca & Samaritana linguis, in Nominum Analyſi, puncto 5. Status Emphaticus adjungatur:

Et in Verborum Analyſi eod. puncto Conjugatio prima, ſecunda, tertia; Activa

vel

Digitized by Google

vel Paſſiva, appelletur, (in Chaldaica tamen etiam Conjugatio Hebraica Hophal, & Paſſiva Pehil notetur) In Arabica verò Nominum Analyſi inter 4. & 5. punctum caſus inſeratur, & in verbis p. 5. Conjugationes XIII. eæque Activæ & Paſſivæ, itemque in Imperativo & Futuro formæ ſimplices, Apocopatæ, Phatatæ & Paragogicæ diſcernantur. In Æthiopica denique Conjugationes quoque & Futura ſuo modò ſecundum Grammaticam deſignentur.

§. 14. In Perſica Lingua, quæ ad Occidentales quàm Orientales, propiùs accedit, Analyſis eſt ſimplicior & more Latinorum inſtitui poteſt, omiſſo ſaltem generis diſcrimine, quo Perſæ deſtituuntur. Quemadmodum hæc omnia ex ſubjectis exemplis clariùs eluceſcent.

Sit ergò pro exemplo Gen. I. v. 1. qui Hebraicè ſic ſe habet.

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ׃	In principio creavit Deus cœlos & terram.

Analyſis.

1. בְּרֵאשִׁית *in principio.* Eſt (1) Nomen, (2) Subſtantivum, (3) Singulare, (4) Fœmininum, Vid. Grammat. Hebr. §. 96. (5) Abſolutum, Conjunctum cum Præfixo ב, quod regulariter præfigitur per Scheva: §. 106. (6) Separatum eſt רֵאשִׁית (7) à Radice ראשׁ *caput.* Formatio talis eſt (1) literæ radicales ſunt ראשׁ (2) puncta primæ radicalis cholem, in quo ſecunda א omni puncto deſtituta quieſcit, tertiæ שׁ Scheva intellectum §. 13. (3) Radix apud Hebræos eſt Nomen, apud Arabes verbum رَأَسَ *caput fuit.* (4) Radici Hebraicæ additur in fine ת præcedente Chirek cum accentu, & Cholem primæ radicalis mutatur in Tzeri, ſic fit רֵאשִׁית *principium* (6) quod eſt nomen abſolutum, cui (7) Præfigitur ב per Scheva, & fit בְּרֵאשִׁית *in principio,* quod erat faciendum.

2. בָּרָא *creavit.* Eſt (1) Tertia, (2) Singularis, (3) Maſculina, (4) Præteriti, (5) Kal, (6) Abſoluta, adeoque (7) Radix ipſa. Formatio talis eſt: (1) literæ radicales ſunt ברא (2) puncta, primæ Radicalis Kametz, §. 110. ſecundæ Kametz pro patach Euphoniæ cauſa, §. 63. cum accentu, tertiæ nullum Eſt ergò verbum quieſcens tertia Aleph. §. 131. neque adeò ulteriori formatione indiget.

3. אֱלֹהִים *Deus.* Eſt (1) Nomen, (2) Subſtantivum, (3) Plurale, (4) Maſculinum, (5) Abſolutum §. 71. (6) in Singulari אֱלֹהַּ (7) à Radice Arabica أَلَهَ (Heb. אלה) *pro Deo coluit.* Formatio talis eſt: Kametz primæ Radicalis tollitur Subſtituto Schevate, eoque compoſito ob gutturalem, & Patach ſecundæ mutatur in Cholem

Digitized by Google

lem §. 67. unde He mobile finale, pro Schevate quieſcente capit Patach furtivum, §. 52.

4. אֵת Eſt Particula notans Accuſativum §. 72. ſeparata, ſuæ originis.

5. הַשָּׁמַיִם *Cœlos*: Eſt. (1) Nomen. (2) Subſt. (3) Dual. tantum §. 71. (4) Maſcul. (5) Abſolutum, conjunctum cum articulo He, qui præfigitur per patach ſequente Dages regulariter §. 104. (6) Separatum eſt שָׁמַיִם *cœli*, quod Singulari caret; (7) à radice Arab. سمى *altus fuit*. quod Heb. eſſet שָׁמָה. Hinc formatio fit accedente terminatione Duali ַיִם. & abjecto He cum præcedente Kametz.

6. וְאֵת eſt Particula dicta cum præfixâ Conjunct. Copulat. ו, quæ regulariter præfigitur per Scheva, §. 106.

7. הָאָרֶץ *terram*. Eſt (1) Nom. (2) Subſt. (3) Singul. (4) Commune, ſed Fœmininum ſæpius §. 69. (5) Abſolutum, cum præfixo Articulo, qui regulariter præfigitur per Patach ſequente Dages, hîc verò per Kametz, ob excluſum Dages ex gutturali Aleph, §. 105. Separatum eſt אֶרֶץ à rad. Arabica أَرَضَ *humilis, depreſſa fuit terra*. Hebr. eſſet אָרַץ, hinc utrumque punctum mutatur in Sægol & fit אֶרֶץ & ob Pauſam maſorem אָרֶץ, §. 160.

Sic etiam in reliquis Linguis, in quibus compendii causâ primò numeros & citat. Regg. omittemus.

Targum Chaldaicum Onkeloſi:

בְּקַדְמִין בְּרָא יְיָ יָת שְׁמַיָּא וְיָת אַרְעָא׃	In principio creavit Deus cœlum & terram.

Jonathan pro prima Voce habet מִן אֲוַלָא *à principio*. Et *Hieroſolymitanum* בְּחוּכְמָא *in ſapientia*. Cætera cum Onkeloſo conveniunt. Horum ergo Analyſis talis eſt.

1. בְּקַדְמִין *in principio*, Eſt Nom. Subſt. Appell. Plur. Abſol. Vide Gram. Chald. §. 23. cum præfixo ב regulariter præfixo per Scheva, §. 14. Separatum eſt קַדְמִין à Radice קַדַם quod in Pihel *antevertit*. Hinc fit Nomen קְדָם Emphaticè קַדְמָא *antiquitas, principium*, §. 20. plur. קַדְמִין §. 23. & 24. & cum præfixo בְּקַדְמִין.

2. Jonathanis מִן *à*, vel *ab*, eſt Præpoſit. ſeparabilis, ſignificans terminum à quo, tàm ratione loci, quàm temporis.

3. אֱוּלָא *principio.* Eſt Nom. Subſt. Appell. Sing. Maſc. Emphaticum §. 20. Abſolutum eſt אֱוּל juxta Buxt. vel potius אֲוַל ab Arabico أَوَّل *primus.*

4. Hieroſolymitanum: בְּחוּכְמָא *in ſapientia*, eſt Nom. Subſt. Appell. Sing. Fœmin. Abſolutum, §. 19. à Rad. חָכַם *ſapuit.* Formatio talis eſt: Radici additur in fine א præcedente Kametz cum Accentu, hinc terminale punctum corripitur in Scheva, unde prius tranſit in vocalem vel Kametz-chatuph & fit חָכְמָא vel Schurek loco Kibbutz חוּכְמָא, & præfigitur בְּ per Scheva, ut fiat בְּחוּכְמָא.

5. בְּרָא *creavit*, eſt 3. Sing. Maſc. Præt. Act. primæ Conjugat. Formatio eſt talis: Radicales ſunt Beth, Reſch, Aleph. Puncta ſub prima Scheva §. 45. Sub ſecunda kametz, propter ſequens Aleph quieſcens. §. 53. Eſtque adeò Verbum quieſcens tertia Aleph.

6. יְיָ *Deus*, vel potiùs *Dominus*, eſt Nom. Subſt. Proprium Dei, ponitur pro Hebr. יְהוָֹה & legitur אֲדֹנָי, ſcribitur per duo Jod, quorum prius ex יהוה alterum ab אדני deſumtum, ut eâdem operâ קרי & כתיב *ſcripturam* & *lectionem* exprimat. Fit autem Tetragrammaton ab הָוָה *fuit*; ut alibi oſtendimus.

7. אֲדֹנָי Subſt. Plur. Maſc. cum ſuffixo י primæ perſonæ, quod ſingul. per Chirek pluralibus per Patach ſuffigitur. Patach illud quando de Deo dicitur mutatur diſcriminis causâ in Kamez.

8. יָת eſt particula in Targum Hebræorum אֵת reſpondens, in Daniele & Eſdra pro ea uſurpatur ל more Syrorum.

9. שְׁמַיָּא *Cœlum.* Eſt Nom. Subſt. Appell. Plur. Maſc. Emphatic. §. 24. eſtque pro Hebræo שָׁמַיִם unde & originem trahit. Vide ſuprà.

10. אַרְעָא *Terram.* Eſt Nom. Subſt. Appell. Sing. Fœm. Emphatic. Abſolutum eſt אֲרַע, vel ab Hebræo אֶרֶץ. mutato צ in ע ob literæ ſimilitudinem, §. 12. vel à Chald. אֲרַע *infra*, à Rad. אֲרַע *occurrere.* Formatio ab Hebraico facilis eſt, (1) enim mutatur צ in ע, deinde puncta mutantur, primum in Scheva idque compoſitum ob Gutturalem, alterum in Patach & fit אֲרַע §. 15. à Chaldaico verò idem formatur ſimpliciter ſine ullâ mutatione: hinc fit forma Emphatica additâ emphaſi, hoc eſt, א præcedente Kametz cum accentu; Unde terminale punctum in Scheva & præcedens Chateph-patach in Patach tranſit, & fit אַרְעָא, §. 20. 28.

Para-

Digitized by Google

Paraphraſ. Syriaca

PRÆFATIO.

ܒܫܡ ܡܪܝܐ ܐܚܝܕ ܟܠ ܡܫܪܝܢܢ ܒܛܘܒܥܐ ܕܟܬܒܐ ܕܐܘܪܝܬܐ ܕܡܘܫܐ ܢܒܝܐ ܩܕܡܝܬ ܣܦܪܐ ܕܒܪܝܬܐ ܀

ܩܦܠܐܘܢ * ܐ *

In nomine Domini omnipotentis aggredimur impreſſionem Libri Legis Moſis Prophetæ. Ac primo librum creationis. Caput I.

Verſus. 1.

ܒܪܫܝܬ ܒܪܐ ܐܠܗܐ ܝܬ ܫܡܝܐ ܘܝܬ ܐܪܥܐ *

In principio creavit Deus cœlos & terram.

Analyſis talis eſt.

1. ܒܫܡ *in nomine.* Eſt Nom. ſubſt. appell. ſing. maſc. conſtructum, cum præfixo ܒ per ſcheva: reſpondet Hebr. שֵׁם à Rad. inuſ. שָׁמָה Arabicè سَمَّى quod in Conj. ſecunda ſignificat *nominavit.* Formatio Heb. talis eſt: Abjicitur He cum præcedente puncto, & kametz primæ radicalis mutatur in Tzere (ut in בֵּן à בָּנָה) & fit שֵׁם & Syriacè & cum præfixo ܒܫܡ.

2. ܡܪܝܐ *Domini*, Eſt Nom. ſubſt. ſing. maſc. emphat. In ſtatu abſoluto dicitur ܡܪܐ. Formatio: Ad formam abſolutam (quæ forte ab Hebr. מֹרֶה *doctor*) Accedit Emphaſis, ſeu ܐ præcedente Zekopho cum accentu, propter quod Olaph quieſcens mutatur in Jud, & punctum finale Rebhozo tollitur, & fit ܡܪܝܐ.

3. ܐܚܝܕ *tenens.* Eſt particip. Præteritum 1. Conj. Activæ ſeu Pehil, à Rad. ܐܚܕ *tenuit.* Formatio talis eſt, terminale punctum mutatur in Chebhozo, & primæ rad. Rebhozo, in Ptocho.

4. ܟܠ *omnia.* Eſt Nom. ſubſt. ſing. maſc. abſolutum, ſeparatum, reſpondens Hebr. כֹּל & Arabico كُلّ. à Rad. ܟܠܠ *coronavit.* Formatio fit, ut apud Hebræos, ejectâ media geminata, & puncto terminali mutato in Ozozo.

5. ܡܫܪܝܢܢ *aggredimur.* Eſt Part. præſ. Pahel plur. maſc. ܡܫܪܝܢ, coaleſcens cum Pronom. plur. primæ perſon. ܚܢܢ *nos.* à Rad. ܫܪܐ *ſolvit*, item *cœpit*, quod eſt Verbum quieſcens 3. Olaph. Formatio talis eſt: Pahel fit mutato ſcheva

primæ radical. in Ptocho, & terminali Zekopho in Rebhozo cui præponitur præformans ܡ per ſcheva & fit ܡܫܡܫܢܐ, cujus terminatio ܐ in plurali mutatur in ܝܢ & fit ܡܫܡܫܢܝܢ, unde abjectâ ultimâ literâ, & adjecto ܘܬܐ ex ܘܬܐ fit ܡܫܡܫܢܘܬܐ.

6. ܕܢܛܒܘܥ *Impreſſionem*, propriè *ut imprimamus*. Eſt prima plural. Fut. act. primæ Conjug. cum præfixa conj. cauſali. ܕ: Separatum eſt ܢܛܒܘܥ à Rad. ܛܒܥ *ſignavit*, *obſignavit*, & hinc *impreſſit*. Formatio talis eſt: Radici præponitur ܢ ceu præformans 1. plur. per ſcheva, quod ob ſequens ſcheva tranſit in Rebhozo, & terminale punctum mutatur in Ozozo, & fit ܢܛܒܘܥ & præfixo ܕ, ܕܢܛܒܘܥ.

7. ܟܬܒܐ *libri* ſeu *ſcripti*. Eſt Nom. ſubſt. appell. ſing. maſc. emphat. ſeparatum. Abſolutum eſt ܟܬܒ à Rad. ܟܬܒ *ſcripſit*. Formatio talis eſt: Punctum terminale mutatur in Zekopho & fit ܟܬܒ, & additâ ad finem Emphaſ. ܟܬܒܐ.

8. ܕܐܘܪܝܬܐ *Legis*. Eſt Nom. ſubſt. appell. ſing. fœm. abſolutum cum præfixa Nota Genitivi ܕ: Separatum eſt ܐܘܪܝܬܐ & reſpondet Hebr. תורה à rad. Hebr. יָרָה, quod in Hiphil הוֹרָה notat *docere*, *inſtituere*. Formatio eſt extraordinaria Niſi quis malis ex אוֹר *lux* ܐܘܪܐ & hinc ܐܘܪܝܬܐ.

9. ܕܡܘܫܐ *Moſis*, Eſt Nom. ſubſt. prop. ſing. maſc. cum Præfixo ܕ Nota Genit. Reſpondet Hebr. מֹשֶׁה quod à Rad. מָשָׁה *extraxit*, & eſt quaſi particip. Benoni Kal, habens pro kametz primæ radicalis, cholem, pro terminali ſegol. Formatio talis eſt: He Tertia radicalis Hebr. mutatur in Olaph, & ex punctis cholem in Ozozo, ſegol in Rebhozo, ac proponitur ܕ, ſic fit ܕܡܘܫܐ.

10. ܢܒܝܐ *Propheta*. Eſt Nom. Subſt. appell. ſing. maſc. emphat. ſeparatum, reſpondetque Hebr. נָבִיא à rad. ܢܒܐ, quod Hebr. in Niphal, Syris in ſolo Paſſivo ſecundæ Conjugationis uſitatum, ſignificat *prophetavit*, *prophetam egit*. Formatio talis eſt: ſecundæ Conj. ܢܰܒܺܝ punctum primæ rad. vel tollitur, vel mutatur in Rebhozo eique additur Emphaſis & fit ܢܒܝܐ, vel ܢܒܝܐ.

11. ܩܕܡܝܬ *primò*, *primum*, eſt Adverbium ab Adject. fœm. ܩܕܡܝܬܐ, à rad. ܩܕܡ antevertit. Formatio eſt facilis.

12. ܣܦܪܐ *librum*. Eſt Nom. ſubſt. ſing. maſc. emphat. Abſolutum eſt ܣܦܪ, à rad. ܣܦܪ *numeravit*. Formatio talis eſt: Radix ſine mutatione ullâ ſumitur pro Nomine abſoluto, cui deinde additur Emphaſis ܐ cum accentu. Hinc punctum termi-

terminale perit ſubſtituto ſchevate, ob quod ſcheva præcedens tranſit in Rebhozo & fit ܫܘܪܝܐ.

13. ܕܒܪܝܬܐ *Creationis.* Eſt Nom. ſubſt. appell. ſing. fœm. emphat. cum præfixo ܕ Nota Genit. Separatum ܒܪܝܬ à rad. ܒܪܐ *creavit.* Formatio: Terminatio ܐ mutatur in ܝܬ & additur Emphaſis, ſic fit ܒܪܝܬܐ.

14. ܩܦܠܐܘܢ *caput.* Eſt Nom. ſubſt. ſing. maſc. abſolut. à Græco κεφάλαιον *Capitulum.* Formatio patet.

15. ܐ eſt Nota numeri, & legendum ܩܕܡܝܐ primum.

Cæterùm verſus, ipſe ab Hebraico & Chaldaico nihil differt.

Samaritana.

ࠁࠓࠀࠔࠉࠕࠀ · ࠁࠓࠉࠀ · ࠀࠋࠄࠀ · ࠉࠕ · ࠔࠅࠌࠉࠀ · ࠅࠉࠕ · ࠀࠓࠏࠀ ·	In Principio creavit Deus cœlum & terram.

Analyſis.

1. ࠁࠓࠀࠔࠉࠕࠀ *In principio.* Eſt Nom. Subſt. Sing. Fœm. Emphat. cum præfixo ࠁ per ſcheva. Separatum & abſolutum eſt ࠓࠀࠔࠉࠕ à rad. ࠓࠀࠔ *anteverit.* Formatio talis eſt: Accedit ad radicem terminatio fœminina ࠉࠕ cum accentu, præced. vocali kametz, quæ exprimitur per Matrem lectionis ࠀ, unde punctum terminale perit ſubſtituto ſchevate, propter quod ſcheva antecedens in vocalem Patach vertitur, ut ſit ࠓࠀࠔࠉࠕ, & eliſo ࠓ, ࠓࠀࠔࠉࠕ. Vide Gloſſarium.

2. ࠁࠓࠉࠀ *creavit.* Eſt 3. ſing. maſc. præt. Act. ſecundæ Conjugationis, eſtque Verbum quatuor literarum.

3. ࠀࠋࠄࠀ *Deus.* Eſt Nom. Subſt. Sing. Maſc. Emphat. Abſolutum eſt ࠀࠋࠄ & reſpondet Hebræorum אֱלָהָא, quod vide.

4. ࠉࠕ idem quod Chald. יָת & Syr. ܝܬ, nempe Nota Acc. pro Hebr. אֶת.

5. ࠔࠅࠌࠉࠀ *cœlum.* Eſt Nom. Subſt. Plur. Maſc. Emphat. reſpondet Chaldaica שְׁמַיָּא niſi quod pro ſcheva prima habet ࠅ indicans punctum ſchurek.

6. ࠀࠓࠏࠀ *terram.* Eſt Nom. Subſt. Sing. Fœmininum, Emphaticum; reſpondet Chald. אַרְעָא, quod vide.

Paraphraſ. Arabica.

PRÆFATIO.

بِسْمِ ٱللّٰهِ ٱلرَّحْمٰنِ ٱلرَّحِيمِ ذَبَّتَدِي	In nomine Dei miſeratoris miſericordis

Digitized by Google

بختم التوراة المقدسة * السفر الاول وهو سفر الخليقة * الفصل الاول *	ricordis aggredimur Impreſſionem Legis Sacro-Sanctæ. Liber primus videlicet liber creationis. Caput primum.

Verſus. 1.

أول ما خلق الله السماء والأرض *	Primum quod creavit Deus *fuit* cœlum & terra.

Analyſis.

1. بِسْمِ *in nomine,* Eſt Nom. Subſt. Sing. Maſc. Genitivi casûs, Reſtrictum ob regimen, cum præfixo بِ, quod præfigitur per Keſra & expellit Elif unionis. Nomen ſeparatum & abſolutum eſt إِسْمٌ à rad. سَمِيَ, quod in ſecunda Conjugat. ſignificat *nominavit*. Formatio talis eſt: يَ finale abjicitur, & ſecunda radicalis accipit terminationem Nominativi ٌ, tandem accedit Elif ſervile per keſra, propter quod vocalis primæ radicalis perit, ſubſtituto Gjeſma. Hinc fit Genitivus reſtrictus per regimen, & accedit بِ per keſra, & eliditur Elif unionis ſic fit بِسْمِ.

2. ٱللّٰهِ *Dei.* eſt Nom. Subſt. Sing. Maſc. Gen. caſ. ob regimen, Reſtrictum per articulum. Separatum in Nominativo abſoluto eſt اللّٰهُ ſeu الإِلَاهُ *Deus*, à rad. أَلَهَ *coluit*, *adoravit*, cum articulo أَللّٰهُ pro أَلإِلَاهُ, in Gen. ٱللّٰهِ.

3. ٱلرَّحْمَٰنِ *miſericordis.*
4. ٱلرَّحِيمِ *miſeratoris.*

Utrumque eſt Nom. Adject. (quorum alterum ſubſtantivè accipitur) Sing. Maſc. Genit. ob convenientiam cum ſubſtantivo ٱللّٰهِ, Reſtrictum per articulum, à radice رَحِمَ *miſertus eſt*. Formatio facilis eſt: in primo additur نْ & allevatur punctum ſecundæ radicalis in Gjeſma, in ſecundo additur ي poſt ſecundam radicalem & Phatha ultimæ mutatur in ٍ.

5. نَبْتَدِي *aggredimur*. Eſt 1. plur. fut. act. 8. Conj. à rad. بَدَأَ *incepit*. quod eſt verbum Hamzatum Lam. Formatio talis eſt: In 8. Conjugatione præponitur

nitur characteriſtica Elif cum Keſra, propter quod Phatha primæ radicalis tollitur ſubſtituto Gjeſma, & interponitur poſt primam radicalem ت ſic fit اِبْتَنَى. Hinc præponitur ن Characteriſticum primæ plur. cum Phatha, quæ excludit characterem Conjugationis, & Vocalis penultimæ radicalis mutatur in Keſra, ultima in Dſamma, ut ſit نَبْتَنِىُ, verum Elif poſt keſra mutatur in literam homogeneam ي, quod in fine non fert Damma, ergò abjectâ ſuâ vocali quieſcit.

6. بِخَتْمِ *impreſſionem.* Eſt Nom. Subſt. Sing. Maſc. Genitivi caſus ob præfixum, Reſtrictum per regimen; Abſolutum eſt خَتْمٌ à rad. خَتَمَ *obſignavit.* Formatio: Phatha ultimum mutatum in ٌ, penult. in Gjeſma.

7. اَلتَّوْرَاةِ *legis.* Eſt Nom. Subſt. Sing. Fæm. Gen. ob regimen, Reſtrictum per articulum. Abſolutum eſt تَوْرَاةٌ quod eſt Hebræorum תורה.

8. اَلْمُقَدَّسَةِ *Sacro-Sanctæ.* Eſt Particip. Paſſ. ſecundæ Conjug. Sing. fœm. Gen. ob convenientiam, Reſtrictum per Articulum. Abſolutum in Maſcul. مُقَدَّسٌ *ſanctificatus.* à Rad. قَدَّسَ *ſanctificavit.* Formatio: præponitur Characteriſt. Participii cum Damma, & terminatio Verbi mutatur in terminationem Nominis, ſic fit مُقَدَّسٌ, cujus fœm. mutat ٌ in ةٌ, ut مُقَدَّسَةٌ, unde Genitivus مُقَدَّسَةٍ, & cum Articulo اَلْمُقَدَّسَةِ.

9. اَلسِّفْرُ *liber.* Eſt Nom. Subſt. Sing. Maſc. Nominativ. Reſtrictum per Articulum. Separatum eſt سِفْرٌ à radice سَفَرَ *ſcripſit.* Formatio: Phatha primæ radic. mutatur in keſra, ſecundæ in Gjeſma, tertiæ in ٌ, & fit سِفْرٌ, reſp. Hebr. סֵפֶר *liber*: huic accedit Articulus, qui tollit Nun Caſuale.

10. اَلْأَوَّلُ *primus.* Eſt Nom. Adject. numeri ordinalis, Sing. Maſc. Nominativ. Reſtrictum per Articulum. Separatum in Nominativo eſt أَوَّلٌ à rad. أَوَّلَ *præceſſit.* Formatio: Conjug. ſecunda eſt أَوَّلَ, hinc terminatio Verbi mutatur in terminationem Nominis, & fit أَوَّلٌ & præpoſito Articulo اَلْأَوَّلُ.

11. وَهُوَ

Digitized by Google

11. وَهُوَ *videlicet*, propriè *idq;*. Eſt Pronom. perſonale ſing. maſc. tertiæ perſonæ cum præfixa copula وَ, quæ regulariter habet Phatha. Separatum eſt هُوَ *is*, & præfixo وَ fit وَهُوَ & وَهْوَ.

12. سَعْرُ Eſt Nom Subſt. Sing. Maſc. Nominat. Reſtrictum per regimen. Abſolutum eſt سَعْرٌ, de quo ſuprà.

13. أَلْخَلِيقَةِ *creationis*. Eſt Nom. Subſt. Sing. Fœm. Gen. Reſtrict. per articulum. Separatum in Nominativo eſt خَلِيقَةٌ *creatio*, à rad. خَلَقَ *Creavit*. Formatio: Phatha ſecundæ radicalis mutatur in Kesra cum ſequente ي, & additur terminatio fœminina ةٌ, & fit خَلِيقَةٌ, & præpoſito Articulo in Genitivo أَلْخَلِيقَةِ.

14. أَلْفَصْلُ *caput*. Eſt Nom. Subſt. Sing. Maſc. Nominat. Reſtrict. per Articulum. Separatum eſt فَصْلٌ à radice فَصَلَ *diſſecuit, diſtinxit*. Formatio: Phatha ſecundæ radicalis tollitur ſubſtituto Gjesma, & ultimæ mutatur in ٌ, ſic fit فَصْلٌ & præpoſito Articulo أَلْفَصْلُ.

15. أَلْأَوَّلُ. & 16. أَوَّلُ *primum*, adfuit. Poſterius reſtrictum eſt obſequens Pronomen.

17. مَا *id quod*. Eſt Pronom. Interrogat de re utriusque Generis & Numeri, & ponitur hoc loco pro Relativo أَلَّذِي.

18. خَلَقَ *creavit*. Eſt 3. Sing. Maſc. Præt. Act. primæ Conjugat. Formatio: Radicales ſunt Chet, Lam, Koph, puncta omnia Phatha.

19. أَللّٰهُ *Deus*, dictum ſuprà.

20. أَلسَّمَاءَ *cœlum*. Eſt Nom. Subſt. Sing. Maſc. Reſtrict. per Articulum. Separatum eſt سَمَاءٌ, à Rad. سَمِيَ *altus fuit*, Formatio: Accedit Hamza cum ٌ unde Jod in medio mutatur in Elif quieſcens.

21. وَٱلْأَرْضَ *& terra*. Eſt Nom. Subſt. Sing. Fœm. Reſtrictum per Articulum. Separa-

Digitized by Google

Separatum أَرْضٌ *terra*, quod reſpondet Hebr. אֶרֶץ à rad. أَرِضَ *gramine abundavit terra.* Formatio: Punctum ſecundæ radic. tollitur & ultimæ mutatur in ٌ , ſic fit أَرْضٌ & cum articulo أَلْأَرْضُ & præfixo و , وَٱلْأَرْضَ.

Æthiopica.

በቀዳሚ ፡ ገብረ ፡ እግዚአብሔር ፡ ሰማየ ፡ ወምድረ ፡	In principio creavit Deus cœlum & terram.

Analyſis.

1. በቀዳሚ ፡ *in principio.* Eſt Nom. Adject. Subſtantivè poſitum, Sing. Maſc. Abſol. cum præfixo በ ፡ *in.* Separatum eſt ቀዳሚ ፡ à rad. ቀደመ ፡ *prius fecit.* Formatio: Secunda radicalis primi ordinis mutatur in quartum, & tertia ejusdem in tertium, ſic fit ቀዳሚ ፡ & cum præfixo በቀዳሚ ፡

2. ገብረ ፡ *fecit.* Eſt 3. Sing. Maſc. Præt. primæ Conjugat. adeoque ipſa Radix. Formatio: Literæ Radicales ſunt, Geml 1. Beth. 6. & Ryys 1. ordinis.

3. እግዚአብሔር ፡ *Deus.* Eſt Nom. Subſt. Sing. Maſc. Abſolutum, compoſitum ex እግዚእ ፡ *Dominus* & ብሔር ፡ *regio.* Formatio: Primum Nomen mutatur in ſtatum Conſtructum, ultimâ literâ ſexti ordinis in primum converſâ, & ſubjungitur vox altera in unam cum eâ vocem, ſic fit እግዚአብሔር ፡ quaſi *Dominus regionum*, id eſt, Orbis, quomodo Deum exprimunt.

4. ሰማየ ፡ *Cœlum.* Eſt Nom. Subſt. Sing. Maſc. Conſtructum, notans Accuſat. rei patientis Verbi ገብረ ፡ Abſolutum eſt ሰማይ ፡ à rad. ሰመየ ፡ *nominavit.* Reſpondet ergò Arabico سَمَآءٌ.

5. ወምድረ ፡ *& terram.* Eſt Nom. Subſt. Sing. Fœm. Conſtructum, rectum à præcedente Verbo Activo, cum præfixo ወ ፡ Separatum & Abſolutum ምድር ፡ quod eſt ſuæ originis.

Perſica.

در اوّل آفريد خدا مر آن آسمان ومر آن زمين	In principio creavit Deus cœlum & terram.

Analyſis

Analyſis.

1. در *in.* Eſt Præpoſitio ſignificans circumſt. temporis ac loci:

2. أَوَّل *principio.* Eſt Nom. Subſt. Sing. origine Arabicum, ab Adject. أَوَّل *primus.* Formatio: Abjicitur Nunnatio, & ſubſtituitur Gjeſma.

3. خُدا *Deus.* Eſt Nom. Subſt. Dei proprium, Sing. ſuæ originis. Reſpondet Germanico Gott.

4. آفريد *creavit.* Eſt 3. Sing. Præt. Activi, à themate آفريدن *creare.*

5. مر Nota Accuſat. Hebraizans, pro Hebr. אֶת.

6. آن Eſt Pronom. Demonſtr. Sing. ponitur pro Articulo Hebr.

7. آسمان *cœlum.* Eſt Nom. Subſt. Sing. fortè ab Arabico سماء.

8. ومر eſt particula eadem, quæ antè, cum præfixa conjunctione و, quæ Perſis præfigitur per Dſamma.

9. زمين *terram.* Eſt Nom. Subſt. Sing. ſuæ originis.

Et hæc pro qualic ꝫ que Analyſeos Specimine dicta ſufficiant.

ספר בראשית

Digitized by Google

ספר בראשית

TEXTUS ORIGINALIS

HEBRÆO-SAM. — HEBRAICUS.

CAPUT. I.

* ࠁࠓࠀࠔࠉࠕ · ࠁࠓࠀ ·
ࠀࠋࠄࠉࠌ · ࠀࠕ · ࠄࠔࠌࠉࠌ ·
ࠅࠀࠕ · ࠄࠀࠓࠑ ·
* ࠅࠄࠀࠓࠑ · ࠄࠉࠕࠄ · ࠕࠄࠅ ·
ࠅࠁࠄࠅ : ࠅࠇࠔࠊ · ࠏࠋ · ࠐࠍࠉ ·
ࠕࠄࠅࠌ · ࠅࠓࠅࠇ · ࠀࠋࠄࠉࠌ ·
ࠌࠓࠇࠐࠕ · ࠏࠋ · ࠐࠍࠉ · ࠄࠌࠉࠌ ·
* ࠅࠉࠀࠌࠓ · ࠀࠋࠄࠉࠌ · ࠉࠄࠉ ·
ࠀࠅࠓ · ࠅࠉࠄࠉ · ࠀࠅࠓ ·
* ࠅࠉࠓࠀ · ࠀࠋࠄࠉࠌ · ࠀࠕ ·
ࠄࠀࠅࠓ · ࠊࠉ · ࠈࠅࠁ · ࠅࠉࠁࠃࠋ ·
ࠀࠋࠄࠉࠌ · ࠁࠉࠍ · ࠄࠀࠅࠓ · ࠅࠁࠉࠍ ·
ࠄࠇࠔࠊ ·
* ࠅࠉࠒࠓࠀ · ࠀࠋࠄࠉࠌ · ࠋࠀࠅࠓ · ࠉࠅࠌ ·
ࠅࠋࠇࠔࠊ · ࠒࠓࠀ ÷ ࠋࠉࠋࠄ ·
ࠅࠉࠄࠉ · ࠏࠓࠁ · ࠅࠉࠄࠉ · ࠁࠒࠓ ·
ࠉࠅࠌ · ࠀࠇࠃ =:
** ࠅࠉࠀࠌࠓ · ࠀࠋࠄࠉࠌ · ࠉࠄࠉ · ࠓࠒࠉࠏ ·
ࠁࠕࠅࠊ · ࠄࠌࠉࠌ · ࠅࠉࠄࠉ ·
ࠌࠁࠃࠉࠋ · ࠁࠉࠍ · ࠌࠉࠌ ·
ࠋࠌࠉࠌ :
* ࠅࠉࠏࠔ

א בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם
וְאֵת הָאָרֶץ׃
2 וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ וְחֹשֶׁךְ עַל־
פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל־פְּנֵי
הַמָּיִם׃
3 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי־אוֹר׃
4 וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת־הָאוֹר כִּי־טוֹב
וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין
הַחֹשֶׁךְ׃
ה וַיִּקְרָא אֱלֹהִים ׀ לָאוֹר יוֹם וְלַחֹשֶׁךְ
קָרָא לָיְלָה וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם
אֶחָד׃
6 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם
וִיהִי מַבְדִּיל בֵּין מַיִם לָמָיִם׃

וַיַּעַשׂ

Verſio Textus Ariæ-Montani CAP. I.

1. In Principio creavit Deus cœlos & terram.

2. Et terra erat ſolitudo & inanitas: & *caligo ſuper facies* abyſſi:

3. Et Spiritus Dei *motabat* ſuper facies aquarum. Et dixit Deus: ſit lux, & fuit lux.

4. Et vidit Deus lucem, quod bona: & diviſit Deus inter lucem & inter tenebras.

5. Et vocavit Deus lucem diem, & tenebras vocavit noctem. Et fuit veſpera, & fuit mane, dies unus.

6. Et dixit Deus: Sit *expanſio* in medio aquarum, *& ſit dividens inter aquas ad aquas.*

7. Et

Digitized by Google

[illegible]

7 וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת־הָרָקִיעַ וַיַּבְדֵּל
בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לָרָקִיעַ וּבֵין
הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לָרָקִיעַ וַיְהִי־כֵן׃

8 וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָרָקִיעַ שָׁמָיִם וַיְהִי
עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם שֵׁנִי׃

9 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקָּווּ הַמַּיִם מִתַּחַת
הַשָּׁמַיִם אֶל־מָקוֹם אֶחָד וְתֵרָאֶה הַיַּבָּשָׁה
וַיְהִי־כֵן׃

י וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיַּבָּשָׁה אֶרֶץ וּלְמִקְוֵה
הַמַּיִם קָרָא יַמִּים וַיַּרְא אֱלֹהִים
כִּי־טוֹב׃

11 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא
עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע עֵץ פְּרִי עֹשֶׂה פְּרִי
לְמִינוֹ אֲשֶׁר זַרְעוֹ־בוֹ עַל־הָאָרֶץ וַיְהִי
כֵן׃

12 וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע
לְמִינֵהוּ וְעֵץ עֹשֶׂה־פְּרִי אֲשֶׁר זַרְעוֹ־בוֹ
לְמִינֵהוּ וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב׃

ויהי

Verſio Textus Ariæ-Montani Cap. I.

7. Et fecit Deus *expanſionem*, & diviſit inter aquas quæ ſubter expanſionem, & inter aquas quæ ſuper expanſionem. Et fuit ita.

8. Et vocavit Deus expanſionem cælos: Et fuit veſpera, & fuit mane, dies ſecundus.

9. Et dixit Deus: Congregentur aquæ *de* ſub cælis, ad locum unum, & *appareat* arida. Et fuit ita.

10. Et vocavit Deus aridam, terram; & congregationem aquarum appellavit maria. Et vidit Deus quòd bonum.

11. Et dixit Deus: Germinet terra germen, herbam ſeminificantem ſemen, arborem *fructus* facientem fructum ſpeciei ſuæ, cujus ſemen in eâ ſuper terram. Et fuit ita.

12. Et protulit terra germen, herbam ſeminificantem ſemen in ſpecie ſuâ, & arborem facientem fructum, cujus ſemen in eâ in ſpecie ſuâ. Et vidit Deus quòd bonum.

13. Et

Digitized by Google

13 וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם שְׁלִישִׁי׃

14 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֹת בִּרְקִיעַ
הַשָּׁמַיִם לְהַבְדִּיל בֵּין הַיּוֹם וּבֵין
הַלָּיְלָה וְהָיוּ לְאֹתֹת וּלְמוֹעֲדִים וּלְיָמִים
וְשָׁנִים׃

טו וְהָיוּ לִמְאוֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר
עַל־הָאָרֶץ וַיְהִי־כֵן׃

16 וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת־שְׁנֵי הַמְּאֹרֹת
הַגְּדֹלִים אֶת־הַמָּאוֹר הַגָּדֹל לְמֶמְשֶׁלֶת
הַיּוֹם וְאֶת־הַמָּאוֹר הַקָּטֹן לְמֶמְשֶׁלֶת
הַלַּיְלָה וְאֵת הַכּוֹכָבִים׃

17 וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹהִים בִּרְקִיעַ הַשָּׁמָיִם
לְהָאִיר עַל־הָאָרֶץ׃

18 וְלִמְשֹׁל בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה וּלְהַבְדִּיל בֵּין
הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי־
טוֹב׃

19 וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם רְבִיעִי׃

ויאמר

* ࠅࠉࠄࠉ · ࠏࠓࠁ · ࠅࠉࠄࠉ · ࠁࠒࠓ · ࠉࠅࠌ · ࠔࠋࠉࠔࠉ :=

* ࠅࠉࠀࠌࠓ · ࠀࠋࠄࠉࠌ · ࠉࠄࠉ · ࠌࠀࠓࠕ · ࠁࠓࠒࠉࠏ · ࠄࠔࠌࠉࠌ · ࠋࠄࠀࠉࠓ · ࠏࠋ · ࠄࠀࠓࠑ · ࠅࠋࠄࠁࠃࠉࠋ · ࠁࠉࠍ · ࠄࠉࠅࠌ · ࠅࠁࠉࠍ · ࠄࠋࠉࠋࠄ · ࠅࠄࠉࠅ · ࠋࠀࠕࠅࠕ · ࠅࠋࠌࠅࠏࠃࠉࠌ · ࠅࠋࠉࠌࠉࠌ · ࠅࠔࠍࠉࠌ :

* ࠅࠉࠄࠉࠅ · ࠋࠌࠀࠓࠕ · ࠁࠓࠒࠉࠏ · ࠄࠔࠌࠉࠌ · ࠋࠄࠀࠉࠓ · ࠏࠋ · ࠄࠀࠓࠑ · ࠅࠉࠄࠉ · ࠊࠍ :

* ࠅࠉࠏࠔ · ࠀࠋࠄࠉࠌ · ࠀࠕ · ࠔࠍࠉ · ࠄࠌࠀࠓࠕ · ࠄࠂࠃࠋࠉࠌ · ࠀࠕ · ࠄࠌࠀࠅࠓ · ࠄࠂࠃࠋ · ࠋࠌࠌࠔࠋࠕ · ࠄࠉࠅࠌ · ࠅࠀࠕ · ࠄࠌࠀࠅࠓ · ࠄࠒࠈࠍ · ࠋࠌࠌࠔࠋࠕ · ࠄࠋࠉࠋࠄ · ࠅࠀࠕ · ࠄࠊࠅࠊࠁࠉࠌ :

* ࠅࠉࠕࠍ · ࠀࠕࠌ · ࠀࠋࠄࠉࠌ · ࠁࠓࠒࠉࠏ · ࠄࠔࠌࠉࠌ · ࠋࠄࠀࠉࠓ · ࠏࠋ · ࠄࠀࠓࠑ :

* ࠅࠋࠌࠔࠋ · ࠁࠉࠅࠌ · ࠅࠁࠋࠉࠋࠄ · ࠅࠋࠄࠁࠃࠉࠋ · ࠁࠉࠍ · ࠄࠀࠅࠓ · ࠅࠁࠉࠍ · ࠄࠇࠔࠊ · ࠅࠉࠓࠀ · ࠀࠋࠄࠉࠌ · ࠊࠉ · ࠈࠅࠁ :

* ࠅࠉࠄࠉ · ࠏࠓࠁ · ࠅࠉࠄࠉ · ࠁࠒࠓ · ࠉࠅࠌ · ࠓࠁࠉࠏࠉ :=

* ࠅࠉࠀࠌࠓ

Verſio Textus Ariæ-Montani CAP. I.

13. Et fuit veſpera, & fuit mane, dies tertius.

14. Et dixit Deus: ſint luminaria in expanſione cœlorum, [*Sam.* ad illuminandum ſuper terram &] ad dividendum inter diem & inter noctem ; & ſint in ſigna & tempora, & dies, & annos.

15. Et ſint in luminaria in expanſione cœlorum, ad illuminandum ſuper terram. Et fuit ita.

16. Et fecit Deus duo luminaria magna: luminare majus ad dominium diei, & luminare minus ad dominium noctis, & ſtellas.

17. Et poſuit eas Deus in expanſione cœli, ad illuminandum ſuper terram.

18. Et ad dominandum in diem & in noctem, & ad dividendum inter lucem & inter tenebras, Et vidit Deus quod bonum.

19. Et fuit veſpera, & fuit mane, dies quartus.

Digitized by Google

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

כ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם שֶׁרֶץ
נֶפֶשׁ חַיָּה וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל־הָאָרֶץ עַל־
פְּנֵי רְקִיעַ הַשָּׁמָיִם׃

21 וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת־הַתַּנִּינִם הַגְּדֹלִים
וְאֵת כָּל־נֶפֶשׁ הַחַיָּה ׀ הָרֹמֶשֶׂת אֲשֶׁר
שָׁרְצוּ הַמַּיִם לְמִינֵהֶם וְאֵת כָּל־עוֹף
כָּנָף לְמִינֵהוּ וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי
טוֹב׃

22 וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים לֵאמֹר פְּרוּ
וּרְבוּ וּמִלְאוּ אֶת־הַמַּיִם בַּיַּמִּים וְהָעוֹף
יִרֶב בָּאָרֶץ׃

23 וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם חֲמִישִׁי׃

24 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ
חַיָּה לְמִינָהּ בְּהֵמָה וָרֶמֶשׂ וְחַיְתוֹ־אֶרֶץ
לְמִינָהּ וַיְהִי־כֵן׃

כה וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת־חַיַּת הָאָרֶץ לְמִינָהּ
וְאֶת־הַבְּהֵמָה לְמִינָהּ וְאֵת כָּל־רֶמֶשׂ
הָאֲדָמָה לְמִינֵהוּ וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב׃
ויאמר

Verſio Textus Ariæ-Montani CAP. I.

20. Et dixit Deus: Reptificent aquæ reptile animæ viventis: & volatile volet ſuper terram, ſuper facies expanſionis cælorum.

21. Et creavit Deus cetos magnos, & omnem animam viventem repentem, quam repere fecerunt aquæ in ſpecie ſua, & omne volatile alatum in ſpecie ſuâ. Et vidit Deus quod bonum.

22. Et benedixit eis Deus, dicendo: Creſcite & multiplicamini, & replete aquas in maribus: & volatile multiplicet ſe in terra.

23. Et fuit veſpera, & fuit mane, dies quintus.

24. Et dixit Deus: Producat terra animam viventem ad ſpeciem ſuam, jumentum & reptile & *feram* terræ ſecundum ſpeciem ſuam: Et fuit ita.

25. Et fecit Deus *feram* terræ ſecundum ſpeciem ſuam, & jumentum ſecundum ſpeciem ſuam, & omne reptile terræ ad ſpeciem ſuam. Et vidit Deus quod bonum.

26. Et

Digitized by Google

* ࠅࠉࠀࠌࠓ · ࠀࠋࠄࠉࠌ · ࠍࠏࠔࠄ ·
ࠀࠃࠌ · ࠁࠑࠋࠌࠍࠅ · ࠊࠃࠌࠅࠕࠍࠅ :
ࠅࠉࠓࠃࠅ · ࠁࠃࠂࠕ · ࠄࠉࠌ · ࠅࠁࠏࠅࠐ ·
ࠄࠔࠌࠉࠌ · ࠅࠁࠁࠄࠌࠄ · ࠅࠁ ࠊࠋ ·
ࠄࠀࠓࠑ · ࠅࠁࠊࠋ · ࠄࠓࠌࠔ · ࠄࠓࠌࠔ ·
ࠏࠋ · ࠄࠀࠓࠑ ·

* ࠅࠉࠁࠓࠀ · ࠀࠋࠄࠉࠌ · ࠀࠕ :
ࠄࠀࠃࠌ : ࠁࠑࠋࠌࠅ · ࠁࠑ ࠋࠌ ·
ࠀࠋࠄࠉࠌ · ࠁࠓࠀ · ࠀࠕࠅ · ࠆࠊࠓ ·
ࠅࠍࠒࠁࠄ · ࠁࠓࠀ · ࠀࠕࠌ :

* ࠅࠉࠁࠓࠊ · ࠀࠕࠌ · ࠀࠋࠄࠉࠌ ·
ࠅࠉࠀࠌࠓ · ࠋࠄࠌ · ࠀࠋࠄࠉࠌ · ࠐࠓࠅ ·
ࠅࠓࠁࠅ · ࠅࠌࠋࠀࠅ · ࠀࠕ · ࠄࠀࠓࠑ ·
ࠅࠊࠁࠔࠄ : ࠅࠓࠃࠅ · ࠁࠃࠂࠕ · ࠄࠉࠌ ·
ࠅࠁࠏࠅࠐ · ࠄࠔࠌࠉࠌ · ࠅࠁ ࠊࠋ ·
ࠇࠉࠄ · ࠄࠓࠌࠔࠕ · ࠏࠋ · ࠄࠀࠓࠑ :

* ࠅࠉࠀࠌࠓ · ࠀࠋࠄࠉࠌ · ࠄࠍࠄ ·
ࠍࠕࠕࠉ · ࠋࠊࠌ · ࠀࠕ · ࠊࠋ · ࠏࠔࠁ ·
ࠆࠓࠏ · ࠆࠓࠏ · ࠀࠔࠓ · ࠏࠋ · ࠐࠍࠉ ·
ࠊࠋ · ࠄࠀࠓࠑ · ࠅࠀࠕ · ࠊࠋ · ࠄࠏࠑ ·
ࠀࠔࠓ · ࠁࠅ · ࠐࠓࠉ · ࠏࠑ · ࠆࠓࠏ ·
ࠆࠓࠏ · ࠋࠊࠌ · ࠉࠄࠉࠄ · ࠋࠀࠊࠋࠄ :
* ࠅࠋࠊࠋ ·

26 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם
בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ וְיִרְדּוּ בִדְגַת הַיָּם
וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל־הָאָרֶץ
וּבְכָל־הָרֶמֶשׂ הָרֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ׃

27 וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם בְּצַלְמוֹ
בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ זָכָר וּנְקֵבָה
בָּרָא אֹתָם׃

28 וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לָהֶם
אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ וּמִלְאוּ אֶת־הָאָרֶץ
וְכִבְשֻׁהָ וּרְדוּ בִּדְגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם
וּבְכָל־חַיָּה הָרֹמֶשֶׂת עַל־הָאָרֶץ׃

29 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים הִנֵּה נָתַתִּי לָכֶם אֶת־
כָּל־עֵשֶׂב זֹרֵעַ זֶרַע אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי כָל־
הָאָרֶץ וְאֶת־כָּל־הָעֵץ אֲשֶׁר־בּוֹ פְרִי־עֵץ
זֹרֵעַ זָרַע לָכֶם יִהְיֶה לְאָכְלָה׃

וּלְכָל־

Verſio Textus Ariæ-Montani CAP. I.

26. Et dixit Deus: Faciamus hominem *in imagine noſtrâ*, ſecundum ſimilitudinem noſtram, & dominentur in piſces maris & in volatile cæli, & in jumentum & in omnem terram, & in omne reptile reptans ſuper terram.

27. Et creavit Deus hominem *in imagine ſuâ*; *in imagine* Dei creavit illum: maſculum & fœminam creavit eos.

28. Benedixitque illis Deus, & dixit ad eos Deus: Creſcite & multiplicate vos, & replete terram, & ſubjicite eam: & dominamini in piſces maris, & in volatile cœli, & in omnem beſtiam reptantem ſuper terram.

29. Et dixit Deus: Ecce dedi vobis omnem herbam ſeminificantem ſemen, quæ in ſuperficie omnis terræ; & omnem arborem in qua fructus arboris ſeminificans ſemen: vobis erit in eſcam.

Digitized by Google

* ࠅࠋࠊࠋ ࠇࠉࠕ ࠄࠀࠓࠑ ࠅࠋࠊࠋ ࠏࠅࠐ ࠄࠔࠌࠉࠌ ࠅࠋࠊࠋ ࠓࠅࠌࠔ ࠏࠋ ࠄࠀࠓࠑ ࠀࠔࠓ ࠁࠅ ࠍࠐࠔ ࠇࠉࠄ ࠀࠕ ࠊࠋ ࠉࠓࠒ ࠏࠔࠁ ࠋࠀࠊࠋࠄ ࠅࠉࠄࠉ ࠊࠍ :

* ࠅࠉࠓࠀ ࠀࠋࠄࠉࠌ ࠀࠕ ࠊࠋ ࠀࠔࠓ ࠏࠔࠄ ࠅࠄࠍࠄ ࠈࠅࠁ ࠌࠀࠃ : ࠅࠉࠄࠉ ࠏࠓࠁ ࠅࠉࠄࠉ ࠁࠒࠓ ࠉࠅࠌ ࠄࠔࠔࠉ =:

CAP. II.

* ࠅࠉࠊࠋࠅ ࠄࠔࠌࠉࠌ ࠅࠄࠀࠓࠑ ࠅࠊࠋ ࠑࠁࠀࠌ :

* ࠅࠉࠊࠋ ࠀࠋࠄࠉࠌ ࠁࠉࠅࠌ ࠄࠔࠔࠉ ࠌࠋࠀࠊࠕࠅ ࠀࠔࠓ ࠏࠔࠄ : ࠅࠉࠔࠁࠕ ࠁࠉࠅࠌ ࠄࠔࠁࠉࠏࠉ ࠌࠊࠋ ࠌࠋࠀࠊࠕࠅ ࠀࠔࠓ ࠏࠔࠄ :

* ࠅࠉࠁࠓࠊ ࠀࠋࠄࠉࠌ ࠀࠕ ࠉࠅࠌ ࠄࠔࠁࠉࠏࠉ ࠅࠉࠒࠃࠔ ࠀࠕࠅ ࠊࠉ ࠁࠅ ࠔࠁࠕ ࠌࠊࠋ ࠌࠋࠀࠊࠕࠅ ࠀࠔࠓ ࠁࠓࠀ ࠀࠋࠄࠉࠌ ࠋࠏࠔࠅࠕ =: *ࠀࠋࠄ

ל ולכל חית הארץ ולכל עוף השמים ולכל רומש על הארץ אשר בו נפש חיה את כל ירק עשב לאכלה ויהי כן :

31 וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד ויהי ערב ויהי בקר יום הששי :

ב

א ויכלו השמים והארץ וכל צבאם :

2 ויכל אלהים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה וישבת ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה :

3 ויברך אלהים את יום השביעי ויקדש אתו כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלהים לעשות :

אלה

Verſio Textus Ariæ-Montani CAP. I. & II.

30. Et omni beſtiæ terræ, & omni volatili cœlorum, & omni reptanti ſuper terram, in quo anima vivens, omne olus herbæ in eſcam. Et fuit ita.

31. Et vidit Deus omne quod fecerat, & ecce bonum valde: & fuit veſpera, & fuit mane, dies *ipſe* ſextus

CAP. II.

1. Et perfecti ſunt cœli & terra, & omnis exercitus eorum.

2. Et perfecit Deus in die ſeptimo opus ſuum quod fecerat: & requievit in die ſeptimo ab omni opere ſuo quod fecerat.

3. Et benedixit Deus diei ſeptimo, & ſanctificavit illum: quia in eo requieverat ab omni opere ſuo, quod creaverat Deus ut faceret. 4. Iſta

Digitized by Google

* [illegible]

* [illegible]

* [illegible]

* [illegible]

* [illegible]

* [illegible]

4 אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ
בְּהִבָּרְאָם בְּיוֹם עֲשׂוֹת יְהוָה אֱלֹהִים
אֶרֶץ וְשָׁמָיִם׃

ה וְכֹל שִׂיחַ הַשָּׂדֶה טֶרֶם יִהְיֶה בָאָרֶץ
וְכָל־עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה טֶרֶם יִצְמָח כִּי לֹא
הִמְטִיר יְהוָה אֱלֹהִים עַל־הָאָרֶץ וְאָדָם
אַיִן לַעֲבֹד אֶת־הָאֲדָמָה׃

6 וְאֵד יַעֲלֶה מִן־הָאָרֶץ וְהִשְׁקָה אֶת־
כָּל־פְּנֵי־הָאֲדָמָה׃

7 וַיִּיצֶר יְהוָה אֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם עָפָר
מִן־הָאֲדָמָה וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים
וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה׃

8 וַיִּטַּע יְהוָה אֱלֹהִים גַּן־בְּעֵדֶן מִקֶּדֶם
וַיָּשֶׂם שָׁם אֶת־הָאָדָם אֲשֶׁר יָצָר׃

9 וַיַּצְמַח יְהוָה אֱלֹהִים מִן־הָאֲדָמָה
כָּל־עֵץ נֶחְמָד לְמַרְאֶה וְטוֹב לְמַאֲכָל
ועץ

Verſio Textus Ariæ-Montani CAP. II.

4. Iſtæ generationes cæli & terræ, *in creari ea* in die *facere* Dominus Deus terram & cœlum. [*Sam.* cœlum & terram.]

5. Et omne virgultum agri, antequam eſſet in terra, & omnem herbam agri antequam oriretur: quia non pluere fecit Dominus Deus ſuper terram, & homo *non ad colendam* terram.

6. Et vapor aſcendebat de terra, & irrigabat univerſam faciem terræ.

7. Et formavit Dominus Deus hominem *pulverem de terra*, & inſpiravit in faciem ejus ſpiraculum vitæ; & fuit homo in animam viventem.

8. Et plantavit Dominus Deus hortum in Eden ab Oriente; & poſuit ibi hominem, quem formavit.

9. Et germinare fecit Dominus Deus è terrâ omnem arborem concupiſcibilem *ad viſum* & bonam in eſcam & arborem vitæ in medio horti

Digitized by Google

וְעֵץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגָּן וְעֵץ הַדַּעַת
טוֹב וָרָע׃

[illegible]

10 וְנָהָר יֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת־הַגָּן
וּמִשָּׁם יִפָּרֵד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה
רָאשִׁים׃

* [illegible]

11 שֵׁם הָאֶחָד פִּישׁוֹן הוּא הַסֹּבֵב
אֵת כָּל־אֶרֶץ הַחֲוִילָה אֲשֶׁר־שָׁם
הַזָּהָב׃

* [illegible]

12 וּזֲהַב הָאָרֶץ הַהִוא טוֹב שָׁם הַבְּדֹלַח
וְאֶבֶן הַשֹּׁהַם׃

* [illegible]

13 וְשֵׁם־הַנָּהָר הַשֵּׁנִי גִּיחוֹן הוּא הַסּוֹבֵב
אֵת כָּל־אֶרֶץ כּוּשׁ׃

* [illegible]

14 וְשֵׁם הַנָּהָר הַשְּׁלִישִׁי חִדֶּקֶל הוּא
הַהֹלֵךְ קִדְמַת אַשּׁוּר וְהַנָּהָר הָרְבִיעִי
הוּא פְרָת׃

* [illegible]

טו וַיִּקַּח יְהוָה אֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם וַיַּנִּחֵהוּ
בְגַן־עֵדֶן לְעָבְדָהּ וּלְשָׁמְרָהּ׃

* [illegible]

ויצו

Verſio Textus Ariæ-Montani CAP. II.

horti, & arborem ſcientiæ boni & mali.

10. Et fluvius *egrediens* ex Heden ad irrigandum hortum: & inde dividitur, & eſt in quatuor capita.

11. Nomen unius, Piſon; ipſe *circuiens* totam terram Chavilah; *quod ibi aurum.*

12. Et aurum terræ illius bonum, ibi bdellium, & lapis onyx.

13. Et nomen fluvii ſecundi Chichon: ipſe *circumiens* omnem terram Æthiopiæ.

14. Et nomen fluvii tertii Chidekel: *ipſe vadens ante Aſſur.* Et fluvius quartus, ipſe Perath.

15. Et tulit Dominus Deus hominem, & poſuit eum in horto Heden, ad colendum eum, & ad cuſtodiendum eum.

16. Et

Digitized by Google

* ࠅࠉࠑࠅ· ࠉࠄࠅࠄ· ࠀࠋࠄࠉࠌ·
ࠏࠋ· ࠄࠀࠃࠌ· ࠋࠀࠌࠓ·· ࠌࠊࠋ·
ࠏࠑ· ࠄࠂࠍ· ࠀࠊࠋ· ࠕࠀࠊࠋ ··
* ࠅࠌࠏࠑ· ࠄࠃࠏࠕ·· ࠈࠅࠁ· ࠅࠓࠏ·
ࠋࠀ· ࠕࠀࠊࠋ· ࠌࠌࠍࠅ· ࠊࠉ· ࠁࠉࠅࠌ·
ࠀࠊࠋࠊ· ࠌࠌࠍࠅ· ࠌࠅࠕ· ࠕࠌࠅࠕ :=
** ࠅࠉࠀࠌࠓ· ࠉࠄࠅࠄ· ࠀࠋࠄࠉࠌ· ࠋࠀ·
ࠈࠅࠁ· ࠄࠉࠅࠕ· ࠄࠀࠃࠌ· ࠋࠁࠃࠅ:
ࠀࠏࠔࠄ· ࠋࠅ· ࠏࠆࠓ· ࠊࠍࠂࠃࠅ :
* ࠅࠉࠑࠓ· ࠉࠄࠅࠄ· ࠀࠋࠄࠉࠌ·
ࠏࠅࠃ· ࠌࠍ· ࠄࠀࠃࠌࠄ· ࠀࠕ· ࠊࠋ·
ࠇࠉࠕ· ࠄࠔࠃࠄ· ࠅࠀࠕ· ࠊࠋ· ࠏࠅࠐ·
ࠄࠔࠌࠉࠌ: ࠅࠉࠁࠀ· ࠀࠋ· ࠄࠀࠃࠌ·
ࠋࠓࠀࠅࠕ· ࠌࠄ· ࠉࠒࠓࠀ· ࠋࠅ: ࠅࠊࠋ·
ࠀࠔࠓ· ࠉࠒࠓࠀ· ࠋࠅ· ࠄࠀࠃࠌ· ࠍࠐࠔ·
ࠇࠉࠄ· ࠄࠅࠀ· ࠔࠌࠅ:
* ࠅࠉࠒࠓࠀ· ࠄࠀࠃࠌ· ࠔࠌࠅࠕ·
ࠋࠊࠋ· ࠄࠁࠄࠌࠄ· ࠅࠋࠏࠅࠐ· ࠄࠔࠌࠉࠌ·
ࠅࠋࠊࠋ· ࠇࠉࠕ· ࠄࠔࠃࠄ·· ࠅࠋࠀࠃࠌ·
ࠋࠀ· ࠌࠑࠀ· ࠏࠆࠓ· ࠊࠍࠂࠃࠅ :=
** ࠅࠉࠐࠋ· ࠉࠄࠅࠄ· ࠀࠋࠄࠉࠌ·
ࠕࠓࠃࠌࠄ· ࠏࠋ· ࠄࠀࠃࠌ· ࠅࠉࠉࠔࠍ··
ࠅࠉࠒࠇ· ࠀࠇࠕ· ࠌࠑࠋࠏࠕࠉࠅ:
ࠅࠉࠎࠂࠓ· ࠁࠔࠓ· ࠕࠇࠕࠉࠄ :
* ࠅࠉࠁࠍ

16 וַיְצַו יְהוָה אֱלֹהִים עַל־הָאָדָם לֵאמֹר
מִכֹּל עֵץ־הַגָּן אָכֹל תֹּאכֵל׃
17 וּמֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע לֹא תֹאכַל
מִמֶּנּוּ כִּי בְּיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ מוֹת
תָּמוּת׃
18 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים לֹא־טוֹב הֱיוֹת
הָאָדָם לְבַדּוֹ אֶעֱשֶׂה־לּוֹ עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ׃
19 וַיִּצֶר יְהוָה אֱלֹהִים מִן־הָאֲדָמָה כָּל־
חַיַּת הַשָּׂדֶה וְאֵת כָּל־עוֹף הַשָּׁמַיִם
וַיָּבֵא אֶל־הָאָדָם לִרְאוֹת מַה־יִּקְרָא־לוֹ
וְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָא־לוֹ הָאָדָם נֶפֶשׁ חַיָּה
הוּא שְׁמוֹ׃
כ וַיִּקְרָא הָאָדָם שֵׁמוֹת לְכָל־הַבְּהֵמָה
וּלְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְכֹל חַיַּת הַשָּׂדֶה
וּלְאָדָם לֹא־מָצָא עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ׃
21 וַיַּפֵּל יְהוָה אֱלֹהִים תַּרְדֵּמָה עַל־הָאָדָם
וַיִּישָׁן וַיִּקַּח אַחַת מִצַּלְעֹתָיו וַיִּסְגֹּר בָּשָׂר
תַּחְתֶּנָּה׃
וַיִּבֶן

Verſio Textus Ariæ-Montani CAP. II.

16. Et præcepit Dominus Deus ad hominem dicendo: Ex omni arbore horti comedendo comedes,

17. Et ex arbore ſcientiæ boni & mali, non comedes ex eâ, quia in die *comedere te* ex eâ, moriendo morieris,

18. Et dixit Dominus Deus: *Non bonum* eſſe hominem ſolum; faciam ei adjutorium, *tanquam coram eo*,

19. Et formavit Dominus Deus [*Sam.* amplius è terra omnem beſtiã agri, & omne volatile cœli, & adduxit ad ipſum hominem, ad videndum quid vocare illud; & omne quod vocavit illud homo, animæ viventis, *hoc* nomen ejus.

20. Et vocavit homo nomina omni animali & volatili cœli, & omni beſtiæ agri. Et homini non invenit adjutorium *tanquam* coram eo,

21. Et cadere fecit Domin⁹ Deus ſoporem ſuper hominẽ, & dormivit: & cepit unam è coſtis ejus, & clauſit carnẽ pro ea.

B 22. Et

Digitized by Google

22 ויבן יהוה אלהים את הצלע אשר־
לקח מן־האדם לאשה ויבאה אל־
האדם׃

23 ויאמר האדם זאת הפעם עצם
מעצמי ובשר מבשרי לזאת יקרא
אשה כי מאיש לקחה זאת׃

24 על כן יעזב איש את אביו ואת אמו
ודבק באשתו והיו לבשר אחד׃

טו ויהיו שניהם ערומים האדם ואשתו
ולא יתבששו׃

ג

א והנחש היה ערום מכל חית השדה
אשר עשה יהוה אלהים ויאמר אל־
האשה אף כי־אמר אלהים לא תאכלו
מכל עץ הגן׃

2 ותאמר האשה אל־הנחש מפרי עץ־
הגן נאכל׃

ומפרי

* ࠅࠉࠁࠍ · ࠉࠄࠅࠄ · ࠀࠋࠄࠉࠌ · ࠀࠕ
ࠄࠑࠋࠏ · ࠀࠔࠓ · ࠋࠒࠇ · ࠌࠍ
ࠄࠀࠃࠌ · ࠋࠀࠔࠄ · ࠅࠉࠁࠀࠄ · ࠀࠋ
ࠄࠀࠃࠌ ·
* ࠅࠉࠀࠌࠓ · ࠄࠀࠃࠌ · ࠆࠀࠕ
ࠄࠐࠏࠌ · ࠏࠑࠌ · ࠌࠏࠑࠌࠉ · ࠅࠁࠔࠓ
ࠌࠁࠔࠓࠉ · ࠋࠆࠀࠕ · ࠉࠒࠓࠀ
ࠀࠔࠄ · ࠊࠉ · ࠌࠀࠉࠔࠄ · ࠋࠒࠇࠄ · ࠆࠀࠕ :
* ࠏࠋ · ࠊࠍ · ࠉࠏࠆࠁ · ࠀࠉࠔ
ࠀࠕ · ࠀࠁࠉࠅ · ࠅࠀࠕ · ࠀࠌࠅ · ࠅࠃࠁࠒ
ࠁࠀࠔࠕࠅ · ࠅࠄࠉࠄ · ࠌࠔࠍࠉࠄࠌ
ࠋࠁࠔࠓ · ࠀࠇࠃ ·
* ࠅࠉࠄࠉࠅ · ࠔࠍࠉࠄࠌ · ࠏࠓࠅࠌࠉࠌ
ࠄࠀࠃࠌ · ࠅࠀࠔࠕࠅ · ࠅࠋࠀ
ࠉࠕࠁࠔࠔࠅ :

CAP. III.

* ࠅࠄࠍࠇࠔ · ࠄࠉࠄ · ࠏࠓࠅࠌ
ࠌࠊࠋ · ࠇࠉࠕ · ࠄࠔࠃࠄ · ࠀࠔࠓ
ࠏࠔࠄ · ࠉࠄࠅࠄ · ࠀࠋࠄࠉࠌ · ࠅࠉࠀࠌࠓ · ࠀࠋ
ࠄࠀࠔࠄ · ࠀࠐ · ࠊࠉ · ࠀࠌࠓ · ࠀࠋࠄࠉࠌ
ࠋࠀ · ࠕࠀࠊࠋࠅ · ࠌࠊࠋ · ࠏࠑ · ࠄࠂࠍ ·
* ࠅࠕࠀࠌࠓ · ࠄࠀࠔࠄ · ࠀࠋ
ࠄࠍࠇࠔ · ࠌࠐࠓࠉ · ࠏࠑ
ࠄࠂࠍ · ࠍࠀࠊࠋ *

Verſio Textus Ariæ-Montani CAP. II. & III.

22. Et ædificavit Domin⁹ Deus coſtam quam ceperat de homine in mulierem: & adduxit eam ad hominem.

23. Et dixit homo: Hac vice os ex oſſibus meis, & caro ex carne mea: *ad hanc* vocabitur *Virago*, quia ex viro ſumpta eſt ipſa.

24. Idcirco relinquet *vir* patrem ſuum & matrem ſuam, & adhærebit *cum uxore ſuâ*, & erunt [*Sam.* fietque ex ambobus] *in carnem unam*.

25. Et erant ambo ipſi nudi, homo & uxor ejus, & non *erubeſcebant*.

CAP. III.

1. Et ſerpens erat callidior omni beſtiâ agri quam fecerat D minus Deus. Et dixit ad mulierem: *Etiam quòd* dixit Deus, Non comedetis ex omni arbore horti?

2. Et dixit mulier ad ſerpentem, De fructu arboris horti veſcemur.

3. Et

* ࠅࠌࠐࠓࠉ ࠄࠏࠑ ࠀࠔࠓ ࠁࠕࠅࠊ
ࠄࠂࠍ ࠀࠌࠓ : ࠀࠋࠄࠉࠌ
ࠋࠀ ࠕࠀࠊࠋࠅ ࠌࠌࠍࠅ ࠅ ࠋࠀ
ࠕࠂࠏࠅ ࠁࠅ ࠐࠍ ࠕࠌࠕࠅࠍ :

* ࠅࠉࠀࠌࠓ ࠄࠍࠇࠔ : ࠀࠋ ࠄࠀࠔࠄ
ࠋࠀ ࠌࠅࠕ ࠕࠌࠕࠅࠍ :

* ࠊࠉ ࠉࠃࠏ ࠀࠋࠄࠉࠌ ࠊࠉ ࠁࠉࠅࠌ
ࠀࠊࠋࠊࠌ ࠌࠌࠍࠅ ࠅࠍࠐࠒࠇࠅ
ࠏࠉࠍࠉࠊࠌ ࠅࠄࠉࠉࠕࠌ ࠊࠀࠋࠄࠉࠌ
ࠉࠃࠏࠉ ࠈࠅࠁ
ࠅࠓࠏ :

* ࠅࠕࠓࠀ ࠄࠀࠔࠄ ࠊࠉ ࠈࠅࠁ
ࠄࠏࠑ ࠋࠌࠀࠊࠋ ࠅࠊࠉ
ࠕࠀࠅࠄ ࠄࠅࠀ ࠋࠏࠉࠍࠉࠌ ࠅࠍࠇࠌࠃ
ࠄࠏࠑ ࠋࠄࠔࠊࠉࠋ ࠅࠕࠒࠇ ࠌࠐࠓࠉࠅ
ࠅࠕࠀࠊࠋ ࠅࠕࠕࠍ ࠂࠌ ࠋࠀࠉࠔࠄ
ࠏࠌࠄ ࠅࠉࠀࠊࠋࠅ :

* ࠅࠕࠐࠒࠇࠍࠄ ࠏࠉࠍࠉ ࠔࠍࠉࠄࠌ
ࠅࠉࠃࠏࠅ ࠊࠉ ࠏࠓࠅࠌࠉࠌ ࠄࠌ
ࠅࠉࠕࠐࠓࠅ ࠏࠋࠄ ࠕࠀࠍࠄ
ࠅࠉࠏࠔࠅ ࠋࠄࠌ ࠇࠂࠓࠕ :

* ࠅࠉࠔࠌࠏࠅ ࠀࠕ ࠒࠅࠋ ࠉࠄࠅࠄ
ࠀࠋࠄࠉࠌ

3 וּמִפְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר בְּתוֹךְ־הַגָּן אָמַר
אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ וְלֹא תִגְּעוּ בּוֹ
פֶּן־תְּמֻתוּן׃
4 וַיֹּאמֶר הַנָּחָשׁ אֶל־הָאִשָּׁה לֹא־מוֹת
תְּמֻתוּן׃
5 כִּי יֹדֵעַ אֱלֹהִים כִּי בְּיוֹם אֲכָלְכֶם
מִמֶּנּוּ וְנִפְקְחוּ עֵינֵיכֶם וִהְיִיתֶם כֵּאלֹהִים
יֹדְעֵי טוֹב וָרָע׃
6 וַתֵּרֶא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמַאֲכָל
וְכִי תַאֲוָה־הוּא לָעֵינַיִם וְנֶחְמָד הָעֵץ
לְהַשְׂכִּיל וַתִּקַּח מִפִּרְיוֹ וַתֹּאכַל וַתִּתֵּן
גַּם־לְאִישָׁהּ עִמָּהּ וַיֹּאכַל׃
7 וַתִּפָּקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם וַיֵּדְעוּ כִּי
עֵירֻמִּם הֵם וַיִּתְפְּרוּ עֲלֵה תְאֵנָה וַיַּעֲשׂוּ
לָהֶם חֲגֹרֹת׃
8 וַיִּשְׁמְעוּ אֶת־קוֹל יְהוָה אֱלֹהִים מִתְהַלֵּךְ
בַּגָּן

Vertio Textus Ariæ-Montani CAP. IV.

3. Et de fructu arboris quæ in medio horti, dixit Deus, Non comedetis ex eâ, & non tangetis *in eam*, ne fortè moriamini.

4. Et dixit ſerpens ad mulierem: Non moriendo moriemini.

5. Quoniam *ſciens* Deus, quòd in die *comedere vos* ex eâ, aperientur oculi veſtri, & eritis ſicut dii, ſcientes bonum & malum.

6. Et vidit mulier, quòd bona arbor ad cibum, & *quòd deſiderium ipſa* oculis, & concupiſcibilis arbor ad intelligendum: & cepit de fructu ejus, & comedit: & dedit etiam viro ſuo ſecum, & comedit.

7. Et aperti ſunt oculi amborum ipſorum, & cognoverunt quod nudi *ipſi*: Et conſuerunt folia ficus, & fecerunt ſibi cingulos.

8. Et audiverunt vocem Domini Dei

Digitized by Google

ࠀࠋࠄࠉࠌ · ࠌࠕࠄࠋࠊ · ࠁࠂࠍ · ࠋࠓࠅࠇ ·
ࠄࠉࠅࠌ · ࠅࠉࠕࠇࠁࠀ · ࠄࠀࠃࠌ ·
ࠅࠀࠔࠕࠅ ·· ࠌࠐࠍࠉ · ࠉࠄ ࠅࠄ ·
ࠀࠋࠄࠉࠌ ·· ࠁࠕࠅࠊ · ࠏࠑ · ࠄࠂࠍ :
** ࠅࠉࠒࠓࠀ · ࠉࠄࠅࠄ · ࠀࠋࠄࠉࠌ ·
ࠀࠋ · ࠄࠀࠃࠌ · ࠅࠉࠀࠌࠓ · ࠋࠅ ·
ࠀࠉࠊࠄ :
* ࠅࠉࠀࠌࠓ · ࠀࠕ · ࠒࠅࠋࠊ ·
ࠔࠌࠏࠕࠉ · ࠁࠂࠍ · ࠅࠀࠉࠓࠀ : ࠊࠉ ·
ࠏࠉࠓࠅࠌ · ࠀࠍࠊࠉ · ࠅࠀࠇࠁࠀ :
* ࠅࠉࠀࠌࠓ ·· ࠌࠉ · ࠄࠂࠉࠃ · ࠋࠊ ·
ࠊࠉ · ࠏࠉࠓࠅࠌ · ࠀࠕࠄ · ࠄࠌࠍ · ࠄࠏࠑ ·
ࠀࠔࠓ · ࠑࠅࠉࠕࠉࠊ : ࠋࠁࠋࠕࠉ ࠀࠊ ·
ࠀࠊࠋ · ࠌࠌࠍࠅ · ࠀࠊࠋࠕ :
* ࠅࠉࠀࠌࠓ · ࠄࠀࠃࠌ ·· ࠄࠀࠔࠄ ·
ࠀࠔࠓ · ࠍࠕࠕࠄ ·· ࠏࠌࠃࠉ · ࠄࠉࠀ ·
ࠍࠕࠍࠄ · ࠋࠉ · ࠌࠍ · ࠄࠏࠑ · ࠅࠀࠊࠋ :
* ࠅࠉࠀࠌࠓ · ࠉࠄࠅࠄ · ࠀࠋࠄࠉࠌ ·
ࠋࠀࠔࠄ ·· ࠌࠄ · ࠆࠀࠕ · ࠏࠔࠉࠕ :
ࠅࠕࠀࠌࠓ · ࠄࠀࠔࠄ ·· ࠄࠍࠇࠔ ·
ࠄࠔࠉࠀࠍࠉ · ࠅࠀࠊࠋ :
** ࠅࠉࠀࠌࠓ · ࠉࠄࠅࠄ · ࠀࠋࠄࠉࠌ ·
ࠀࠋ ·

בַּגָּן לְרוּחַ הַיּוֹם וַיִּתְחַבֵּא הָאָדָם
וְאִשְׁתּוֹ מִפְּנֵי יְהוָה אֱלֹהִים בְּתוֹךְ עֵץ
הַגָּן׃
9 וַיִּקְרָא יְהוָה אֱלֹהִים אֶל־הָאָדָם
וַיֹּאמֶר לוֹ אַיֶּכָּה׃
10 וַיֹּאמֶר אֶת־קֹלְךָ שָׁמַעְתִּי בַּגָּן וָאִירָא
כִּי־עֵירֹם אָנֹכִי וָאֵחָבֵא׃
11 וַיֹּאמֶר מִי הִגִּיד לְךָ כִּי עֵירֹם אָתָּה
הֲמִן־הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לְבִלְתִּי אֲכָל־
מִמֶּנּוּ אָכָלְתָּ׃
12 וַיֹּאמֶר הָאָדָם הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה
עִמָּדִי הִוא נָתְנָה־לִּי מִן־הָעֵץ וָאֹכֵל׃
13 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים לָאִשָּׁה מַה־
זֹּאת עָשִׂית וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה הַנָּחָשׁ
הִשִּׁיאַנִי וָאֹכֵל׃
14 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים ׀ אֶל־הַנָּחָשׁ כִּי
עשית

Verſio Textus Ariæ-Montani CAP. III.

ambulantis in horto ad auram diei: & abſcondit ſe homo, & uxor ejus à facie Domini Dei, in medio arboris horti.

9. Et vocavit Dominus Deus hominem: Et dixit ei, Ubi tu?

10. Et ait; Vocem tuam audivi in horto & timui, quia nudus *ego*, & abſcondi me.

11. Et dixit, Quis indicavit tibi quòd nudus tu? Nonne ex arbore quam præcepi tibi *ad non comedendum* ex eâ; comediſti?

12. Et ait homo, Mulier quam dediſti *mecum*, ipſa dedit mihi de arbore, & comedi.

13. Et dixit Dominus Deus mulieri: Quid hoc feciſti? Et ait mulier: Serpens ſeduxit me, & comedi.

14. Et dixit Dominus Deus ad ſerpentem,

[illegible]

עָשִׂיתָ זֹּאת אָרוּר אַתָּה מִכָּל־הַבְּהֵמָה
וּמִכֹּל חַיַּת הַשָּׂדֶה עַל־גְּחֹנְךָ תֵלֵךְ וְעָפָר
תֹּאכַל כָּל־יְמֵי חַיֶּיךָ׃
טו וְאֵיבָה ׀ אָשִׁית בֵּינְךָ וּבֵין הָאִשָּׁה
וּבֵין זַרְעֲךָ וּבֵין זַרְעָהּ הוּא יְשׁוּפְךָ רֹאשׁ
וְאַתָּה תְּשׁוּפֶנּוּ עָקֵב׃
16 אֶל־הָאִשָּׁה אָמַר הַרְבָּה אַרְבֶּה
עִצְּבוֹנֵךְ וְהֵרֹנֵךְ בְּעֶצֶב תֵּלְדִי בָנִים
וְאֶל־אִישֵׁךְ תְּשׁוּקָתֵךְ וְהוּא יִמְשָׁל־בָּךְ׃
17 וּלְאָדָם אָמַר כִּי שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתֶּךָ
וַתֹּאכַל מִן־הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לֵאמֹר
לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ אֲרוּרָה הָאֲדָמָה
בַּעֲבוּרֶךָ בְּעִצָּבוֹן תֹּאכֲלֶנָּה כֹּל יְמֵי
חַיֶּיךָ׃
18 וְקוֹץ וְדַרְדַּר תַּצְמִיחַ לָךְ וְאָכַלְתָּ אֶת־
עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה׃

בזעת

Verſio Textus Ariæ-Montani CAP. III.

pentem, Quia feciſti hoc, maledictus tu præ omni animali, & præ omni beſtia agri. Super ventrem tuum gradieris, & pulverem comedes omnibus diebus vitæ tuæ.

15. Et inimicitiam ponam, inter te & inter mulierem, & inter ſemen tuum, & inter ſemen ejus: ipſum conteret tibi caput, & tu conteres ei calcaneum.

16. Ad mulierem dixit: Multiplicando multiplicabo dolorem tuum, & conceptum tuum: cum dolore paries filios: & ad virum tuum *deſiderium* tuum, & ipſe dominabitur in te.

17. Et homini ait: Quia paruiſti voci uxoris tuæ, & comediſti ex arbore quam præcepi tibi dicendo, non comedes ex eâ; maledicta terra propter te; In labore comedes ex eâ cunctis diebus vitæ tuæ.

18. Et ſpinam & tribulum germinabit tibi, & comedes herbam agri.

19. In

Digitized by Google

[illegible]

CAP.

19 בְּזֵעַת אַפֶּיךָ תֹּאכַל לֶחֶם עַד שׁוּבְךָ
אֶל־הָאֲדָמָה כִּי מִמֶּנָּה לֻקָּחְתָּ כִּי־עָפָר
אַתָּה וְאֶל־עָפָר תָּשׁוּב׃
כ וַיִּקְרָא הָאָדָם שֵׁם אִשְׁתּוֹ חַוָּה כִּי
הִוא הָיְתָה אֵם כָּל־חָי׃
21 וַיַּעַשׂ יְהוָה אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ
כָּתְנוֹת עוֹר וַיַּלְבִּשֵׁם׃
22 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים הֵן הָאָדָם
הָיָה כְּאַחַד מִמֶּנּוּ לָדַעַת טוֹב וָרָע
וְעַתָּה פֶּן־יִשְׁלַח יָדוֹ וְלָקַח גַּם מֵעֵץ
הַחַיִּים וְאָכַל וָחַי לְעֹלָם׃
23 וַיְשַׁלְּחֵהוּ יְהוָה אֱלֹהִים מִגַּן־עֵדֶן
לַעֲבֹד אֶת־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר לֻקַּח מִשָּׁם׃
24 וַיְגָרֶשׁ אֶת־הָאָדָם וַיַּשְׁכֵּן מִקֶּדֶם לְגַן־
עֵדֶן אֶת־הַכְּרֻבִים וְאֵת לַהַט הַחֶרֶב
הַמִּתְהַפֶּכֶת לִשְׁמֹר אֶת־דֶּרֶךְ עֵץ
הַחַיִּים׃

ד

Verſio Textus Ariæ-Montani CAP. III.

19. In Sudore vultus tui veſcêris pane, *uſque reverti te* in terram, quia ex eâ ſumptus es: nam pulvis *tu*, & in pulverem revertêris.

20. Et vocavit homo nomen uxoris ſuæ Ghavvah, quia ipſa fuit mater omnis viventis.

21. Et fecit Dominus Deus homini & uxori ejus tunicas *pel*[illegible] & induere fecit eos.

22. Et dixit Dominus Deus: Ecce homo fuit *ſicut* unus ex nobis, ad ſciendum bonum & malum. Nunc ergò ne fortè mittat manum ſuam, & ſumat etiam de arbore vitæ, & comedat, & vivat in ſeculum.

23. Et emiſit eum Dominus Deus de horto Heden ad colendam terram, *quòd* ſumptus eſt *inde*.

24. Et ejecit hominem, & collocavit ab Oriente *ad hortum* Heden Cherubim, & aciem gladii, *vertentis ſe* ad cuſtodiendum viam arboris vitæ.

CAP.

Digitized by Google

CAP. IV.

** [illegible]

* [illegible]

* [illegible]

* [illegible]

* [illegible]

* [illegible]

*[illegible]

ד

א והאדם ידע את חוה אשתו ותהר
ותלד את קין ותאמר קניתי איש את
יהוה :
2 ותסף ללדת את אחיו את הבל
ויהי הבל רעה צאן וקין היה עבד
אדמה :
3 ויהי מקץ ימים ויבא קין מפרי האדמה
מנחה ליהוה :
4 והבל הביא גם הוא מבכרות צאנו
ומחלבהן וישע יהוה אל הבל ואל
מנחתו :
ה ואל קין ואל מנחתו לא שעה ויחר 5
לקין מאד ויפלו פניו :
6 ויאמר יהוה אל קין למה חרה לך
ולמה נפלו פניך :

הלוא

Verſio Textus Ariæ-Montani CAP. IV.

CAP. IV.

1. Er homo ipſe cognovit Chavvah uxorem ſuam, & concepit, & peperit Cain, & dixit: Acquiſivi virum cum Domino.

2. Et addidit, ut pareret fratrem ejus Hebel. Et erat Hebel paſtor pecudum, & Cain *fuit colens* terram.

3. Et fuit in fine dierum, & adduxit Cain de fructu terræ oblationem Domino.

4. Et Hebel adduxit etiam ipſe de primogenitis pecudum ſuarum, & de adipe earum.

5. Et reſpexit Dominus ad Hebel, & ad oblationem ejus. Et ad Cain, & ad oblationem ejus non reſpexit. Et iratus eſt Cain valde: Et conciderunt vultus ejus.

6. Et dixit Dominus ad Cain, Ad quid eſt ira tibi? & ad quid conciderunt vultus tui?

7. Nonne

Digitized by Google

7 הֲלוֹא אִם־תֵּיטִיב שְׂאֵת וְאִם לֹא
תֵיטִיב לַפֶּתַח חַטָּאת רֹבֵץ וְאֵלֶיךָ
תְּשׁוּקָתוֹ וְאַתָּה תִּמְשָׁל־בּוֹ׃

* [illegible]

8 וַיֹּאמֶר קַיִן אֶל־הֶבֶל אָחִיו וַיְהִי
בִּהְיוֹתָם בַּשָּׂדֶה וַיָּקָם קַיִן אֶל הֶבֶל
אָחִיו וַיַּהַרְגֵהוּ׃

* [illegible]

9 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־קַיִן אֵי הֶבֶל אָחִיךָ
וַיֹּאמֶר לֹא יָדַעְתִּי הֲשֹׁמֵר אָחִי אָנֹכִי׃

** [illegible]

10 י וַיֹּאמֶר מֶה עָשִׂיתָ קוֹל דְּמֵי אָחִיךָ
צֹעֲקִים אֵלַי מִן־הָאֲדָמָה׃

* [illegible]

11 וְעַתָּה אָרוּר אָתָּה מִן־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר
פָּצְתָה אֶת־פִּיהָ לָקַחַת אֶת־דְּמֵי אָחִיךָ
מִיָּדֶךָ׃

* [illegible]

12 כִּי תַעֲבֹד אֶת־הָאֲדָמָה לֹא־תֹסֵף תֵּת
כֹּחָהּ לָךְ נָע וָנָד תִּהְיֶה בָאָרֶץ׃

* [illegible]

13 וַיֹּאמֶר קַיִן אֶל־יְהוָה גָּדוֹל עֲוֺנִי
מִנְּשֹׂא׃

* [illegible]

חן

Verſio Textus Ariæ-Montani Cap. IV.

7. Nonne ſi bene feceris *elevare?* Etſi non benefeceris, ad oſtium peccatum *cubans?* Et *ad te* appetitus ejus, & tu dominaberis *in eum.*

8. Et dixit Cain ad Hebel fratrem ſuum. [*Sam.* Eamus in agrum] Et fuit *in eſſe ipſos* in agro, & ſurrexit Cain *ad* Hebel fratrem ſuum, & occidit eum.

9. Et dixit Dominus ad Cain: Ubi Hebel frater tuus? Et dixit: Non novi. Nunquid cuſtos fratris meo ego?

10. Et dixit: Quid feciſti? Vox ſanguinum fratris tui *clamantium* ad me è terrâ.

11. Et nunc maledictus *tu à terra*, quæ aperuit os ſuum, ut ſuſciperet ſanguines fratris tui de manu tua.

12. *Quod* coles terram, non addet dare *robur* ſuum tibi. Vagus & profugus eris in terrâ.

13. Et dixit Cain ad Dominū: Major *iniquitas* mea quàm *parcere.*

14. Ecce

14 הֵן גֵּרַשְׁתָּ אֹתִי הַיּוֹם מֵעַל פְּנֵי
הָאֲדָמָה וּמִפָּנֶיךָ אֶסָּתֵר וְהָיִיתִי נָע
וָנָד בָּאָרֶץ וְהָיָה כָל־מֹצְאִי יַהַרְגֵנִי׃

* [illegible]

טו וַיֹּאמֶר לוֹ יְהוָה לָכֵן כָּל־הֹרֵג קַיִן
שִׁבְעָתַיִם יֻקָּם וַיָּשֶׂם יְהוָה לְקַיִן
אוֹת לְבִלְתִּי הַכּוֹת־אֹתוֹ כָּל־
מֹצְאוֹ׃

* [illegible]

16 וַיֵּצֵא קַיִן מִלִּפְנֵי יְהוָה וַיֵּשֶׁב
בְּאֶרֶץ־נוֹד קִדְמַת־עֵדֶן׃

* [illegible]

17 וַיֵּדַע קַיִן אֶת־אִשְׁתּוֹ וַתַּהַר וַתֵּלֶד אֶת־
חֲנוֹךְ וַיְהִי בֹּנֶה עִיר וַיִּקְרָא שֵׁם הָעִיר
כְּשֵׁם בְּנוֹ חֲנוֹךְ׃

* [illegible]

18 וַיִּוָּלֵד לַחֲנוֹךְ אֶת־עִירָד וְעִירָד יָלַד
אֶת־מְחוּיָאֵל וּמְחִיָּיאֵל יָלַד אֶת־
מְתוּשָׁאֵל וּמְתוּשָׁאֵל יָלַד אֶת־
לָמֶךְ׃ ויקח

* [illegible]

* [illegible]

Verſio Textus Ariæ-Montani CAP. IV.

14. Ecce ejeciſti me hodie de ſuperficie terræ: & à facie tuâ abſcondam me, & ero vagus & profugus in terrâ & erit *ut* omnis inveniens me, occidat me.

15. Et dixit ei Dominus: Propterea omnis occidens Cain, ſeptempliciter vindicabitur. Et poſuit Dominus in Cain ſignum *ad non percutiendum* eum omnis inveniens eum.

16. Et egreſſus Cain à facie Domini, *& ſedit* in terra Nod *ante* Heden.

17. Et cognovit Cain uxorem ſuam, & concepit & peperit Chanoch. Et fuit *ædificans* civitatem, & vocavit nomen civitatis, *ſicut nomen* filii ſui Chanoch.

18. Et natus eſt ipſi Chanoch Hirad: & Hirad genuit Mechujaël: & Mechujaël genuit Methuſaël: & Methuſaël genuit Lemech.

19 וַיִּקַּח־לוֹ לֶמֶךְ שְׁתֵּי נָשִׁים שֵׁם הָאַחַת
עָדָה וְשֵׁם הַשֵּׁנִית צִלָּה׃
20 וַתֵּלֶד עָדָה אֶת־יָבָל הוּא הָיָה אֲבִי
יֹשֵׁב אֹהֶל וּמִקְנֶה׃
21 וְשֵׁם אָחִיו יוּבָל הוּא הָיָה אֲבִי כָּל־
תֹּפֵשׂ כִּנּוֹר וְעוּגָב׃
22 וְצִלָּה גַם־הִוא יָלְדָה אֶת־תּוּבַל קַיִן
לֹטֵשׁ כָּל־חֹרֵשׁ נְחֹשֶׁת וּבַרְזֶל וַאֲחוֹת
תּוּבַל־קַיִן נַעֲמָה׃
23 וַיֹּאמֶר לֶמֶךְ לְנָשָׁיו עָדָה וְצִלָּה
שְׁמַעַן קוֹלִי נְשֵׁי לֶמֶךְ הַאְזֵנָּה אִמְרָתִי
כִּי אִישׁ הָרַגְתִּי לְפִצְעִי וְיֶלֶד
לְחַבֻּרָתִי׃
24 כִּי שִׁבְעָתַיִם יֻקַּם־קָיִן וְלֶמֶךְ שִׁבְעִים
וְשִׁבְעָה׃

וידע

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Verſio Textus Ariæ-Montani CAP. IV.

19. Et accepit ſibi Lemech duas uxores: nomen unius Hadah, & nomen ſecundæ, Sillah.

20. Et genuit Hadah Jabal. Ipſe pater fuit *ſedentis* tentorium, & *poſſeſſionis*.

21. Et nomen fratris ejus Jubal. Ipſe fuit pater omnis apprehendentis citharam & organum.

22. Et Sillah etiam ipſa peperit Tubal Cain, acuentem omne opificium æris, & ferri: & ſoror Tubal Cain Nahamah.

23. Et dixit Lemech uxoribus ſuis Hadah & Sillah: Audite vocem meam uxores Lemech: Auſcultate eloquium meum: *Quod* virum *occidi in vulnus meum*, & puerum *in livorem meum*.

24. Quia ſeptempliciter vindicabitur Cain, & Lemech ſeptuageſies ſepties.

25. Et

כה וַיֵּדַע אָדָם עוֹד אֶת־אִשְׁתּוֹ וַתֵּלֶד 25.
בֵּן וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ שֵׁת כִּי שָׁת־לִי
אֱלֹהִים זֶרַע אַחֵר תַּחַת הֶבֶל כִּי
הֲרָגוֹ קָיִן׃
26 וּלְשֵׁת גַּם־הוּא יֻלַּד־בֵּן וַיִּקְרָא
אֶת־שְׁמוֹ אֱנוֹשׁ אָז הוּחַל לִקְרֹא
בְּשֵׁם יְהוָה׃

** ࠅࠉࠃࠏ·ࠀࠃࠌ·ࠏࠅࠃ·ࠀࠕ·
ࠀࠔࠕࠅ: ࠅࠕࠄࠓ·ࠅࠕࠋࠃ·ࠁࠍ: ࠅࠕࠒࠓࠀ·
ࠀࠕ·ࠔࠌࠅ·ࠔࠕ: ࠊࠉ·ࠔࠕ·ࠋࠉ·
ࠀࠋࠄࠉࠌ·ࠆࠓࠏ·ࠀࠇࠓ·ࠕࠇࠕ·
ࠄࠁࠋ: ࠊࠉ·ࠄࠓࠂࠅ·ࠒࠉࠍ:

* ࠅࠋࠔࠕ·ࠂࠌ·ࠄࠅࠀ·ࠉࠋࠃ·
ࠁࠍ·ࠅࠉࠒࠓࠀ·ࠀࠕ·ࠔࠌࠅ·
ࠀࠍࠅࠔ·ࠀࠆ·ࠄࠇࠋ·ࠋࠒࠓࠀ·
ࠁࠔࠌ·ࠉࠄࠅࠄ:

Verſio Textus Ariæ-Montani CAP. IV.

25. Et cognovit Adam adhuc uxorem ſuam, & peperit filium, & vocavit nomen ejus Seth: quia poſuit mihi Deus ſemen alterum pro Hebel; quia occidit eum Cain.

26. Et Seth etiam ipſi natus eſt filius, & vocavit nomen ejus Enos. Tunc cæptum eſt *ad invocandum in nomine* Domini.

Digitized by Google

PARAPHRASIS CHALDAICA,

CUM VERSIONE LATINA.

א

בְּקַדְמִין בְּרָא יְיָ יָת שְׁמַיָּא וְיָת א
אַרְעָא׃
2 וְאַרְעָא הֲוָת צַדְיָא וְרֵיקָנְיָא וַחֲשׁוֹכָא
עַל־אַפֵּי תְהוֹמָא וְרוּחָא מִן־קֳדָם־יְיָ
מְנַשְּׁבָא עַל־אַפֵּי מַיָּא׃
3 וַאֲמַר יְיָ יְהֵי־נְהוֹרָא וַהֲוָה־נְהוֹרָא׃
4 וַחֲזָא יְיָ יָת־נְהוֹרָא אֲרֵי־טָב וְאַפְרֵישׁ יְיָ
בֵּין נְהוֹרָא וּבֵין חֲשׁוֹכָא׃
ח וּקְרָא יְיָ לִנְהוֹרָא יְמָמָא וְלַחֲשׁוֹכָא קְרָא
לֵילְיָא וַהֲוָה־רְמַשׁ וַהֲוָה־צְפַר יוֹמָא
חַד׃
6 וַאֲמַר יְיָ יְהֵי רְקִיעָא בִּמְצִיעוּת מַיָּא וִיהֵי
מַפְרֵישׁ בֵּין מַיָּא לְמַיָּא׃
7 וַעֲבַד יְיָ יָת־רְקִיעָא וְאַפְרֵישׁ בֵּין מַיָּא
דִּי מִלְּרַע לִרְקִיעָא וּבֵין מַיָּא דִּי מֵעַל
לִרְקִיעָא וַהֲוָה־כֵן׃
8 וּקְרָא יְיָ לִרְקִיעָא שְׁמַיָּא וַהֲוָה־רְמַשׁ
וַהֲוָה־צְפַר יוֹם תִּנְיָן׃
9 וַאֲמַר יְיָ יִתְכַּנְּשׁוּן מַיָּא מִתְּחוֹת שְׁמַיָּא
לַאֲתַר חַד וְתִתַּחְזֵי יַבֶּשְׁתָּא וַהֲוָה־כֵן׃
י וּקְרָא יְיָ לְיַבֶּשְׁתָּא אַרְעָא וּלְבֵית
כְּנִישׁוּת מַיָּא קְרָא יַמֵּי וַחֲזָא יְיָ אֲרֵי
טָב׃

ואמר

CAPUT I.

In principio creavit Deus cœlum & terram.

Terra autem erat deſerta ac vacua; & tenebræ ſuper faciem abyſſi: & Spiritus *à conſpectu* Dei inſufflabat ſuper faciem aquarum.

Et dixit Deus, Sit lux: & fuit lux.

Et vidit Deus lucem, quòd eſſet bona: & diviſit Deus inter lucem, & inter tenebras.

Appellavitque Deus lucem, Diem; & tenebras, vocavit Noctem: & fuit veſperè & fuit mane, dies unus.

Et dixit Deus; ſit firmamentum in medio aquarum: & dividat inter aquas & aquas.

Et fecit Deus firmamentum: & diviſit inter aquas; quæ erant ſubter firmamentum, & inter aquas, quæ erant ſuper firmamentum; & fuit ita.

Et vocavit Deus firmamentum cœlum: & fuit veſperè & fuit mane, dies ſecundus.

Et dixit Deus; Congregentur aquæ, quæ ſub cœlo ſunt, in locum unum; & appareat arida: Et fuit ita.

Et vocavit Deus aridam, terram; & locum congregationis aquarum, appellavit maria: Et vidit Deus quòd eſſet bonum.

Et

11 וַאֲמַר יְיָ תַּדְאֵית אַרְעָא דִּתְאָה עִשְׂבָּא
דְּבַר־זַרְעֵיהּ מִזְדְּרַע אִילָן פֵּירִין עָבֵד
פֵּירִין לִזְנֵיהּ דִּי בַר־זַרְעֵיהּ בֵּיהּ עַל־
אַרְעָא וַהֲוָה־כֵן :

Et dixit Deus, germinet terra germen; *herbam* cujus filius ſementis ſeminatur; arboremque fructiferam facientem fructus, ſecundum genus ſuum; cujus filius ſementis in ipſo ſit, ſuper terram: Et fuit ita.

12 וְאַפֵּיקַת אַרְעָא דִּתְאָה עִשְׂבָּא דְּבַר־
זַרְעֵיהּ מִזְדְּרַע לִזְנוֹהִי וְאִילָן עָבֵד־
פֵּירִין דְּבַר־זַרְעֵיהּ בֵּיהּ לִזְנוֹהִי וַחֲזָא
יְיָ אֲרֵי־טָב :

Et produxit terra germen, *herbam* cujus filius ſementis ſeminatur, ſecundum genus ſuum; & arborem facientem fructus, cujus filius ſementis eſt in ipſo, ſecundum genus ſuum: Et vidit Deus quòd eſſet bonum.

13 וַהֲוָה־רְמַשׁ וַהֲוָה־צְפַר יוֹם תְּלִיתָאי :

Et fuit veſpere, & fuit mane, dies tertius.

14 וַאֲמַר יְיָ יְהוֹן נְהוֹרִין בִּרְקִיעָא דִּשְׁמַיָּא
לְאַפְרָשָׁא בֵּין יְמָמָא וּבֵין לֵילְיָא וִיהוֹן
לְאָתִין וּלְזִמְנִין וּלְמִמְנֵי־בְהוֹן יוֹמִין
וּשְׁנִין :

Et dixit Deus; ſint luminaria in firmamento cœli, ut dividant inter diem & noctem: Et ſint in ſigna & in tempora; & ut numerentur per ea dies & anni.

טו וִיהוֹן לִנְהוֹרִין בִּרְקִיעָא דִּשְׁמַיָּא
לְאַנְהָרָא עַל־אַרְעָא וַהֲוָה־כֵן :

Et ſint in luminaria, in firmamento cœli; ad illuminandum ſuper terram: & fuit ita.

16 וַעֲבַד יְיָ יַת־תְּרֵין נְהוֹרַיָּא רַבְרְבַיָּא
יַת־נְהוֹרָא רַבָּא לְמִשְׁלַט בִּימָמָא וְיַת־
נְהוֹרָא זְעֵירָא לְמִשְׁלַט בְּלֵילְיָא וְיַת
כּוֹכְבַיָּא :

Et fecit Deus duo luminaria magna: luminare majus, ut dominaretur in die, & luminare minus, ut dominaretur in nocte, & ſtellas.

17 וִיהַב יַתְהוֹן יְיָ בִּרְקִיעָא דִּשְׁמַיָּא
לְאַנְהָרָא עַל־אַרְעָא :

Et poſuit ea Deus in firmamento cœli: ad illuminandum ſuper terram.

18 וּלְמִשְׁלַט בִּימָמָא וּבְלֵילְיָא וּלְאַפְרָשָׁא
בֵּין נְהוֹרָא וּבֵין חֲשׁוֹכָא וַחֲזָא יְיָ אֲרֵי
טָב :

Et ut dominarentur in die & in nocte; & ut dividerent inter lucem & tenebras: Et vidit Deus, quod eſſet bonum.

19 וַהֲוָה־רְמַשׁ וַהֲוָה־צְפַר יוֹם רְבִיעָאי :

Et fuit veſperè, & fuit manè, dies quartus.

כ וַאֲמַר יְיָ יִרְחֲשׁוּן מַיָּא רְחֵישׁ נַפְשָׁא
חַיְתָא וְעוֹפָא דְּפָרַח עַל־אַרְעָא עַל־אַפֵּי
רְקִיעָא דִּשְׁמַיָּא :

Et Dixit Deus; Serpant aquæ reptile animæ viventis: Et avem quæ volat ſuper terram; ſuper faciem firmamenti cœlorum.

21 וּבְרָא יְיָ יַת־תַּנִּינַיָּא רַבְרְבַיָּא וְיַת־כָּל־
נפשא

Et creavit Deus colubros magnos: & omnem

נפשא חיתא' דרחשא די ארחישו מיא
לזניהון וית כל עופא דפרח לזנוהי
וחזא יי ארי טב :

omnem animam viventem reptilium, quæ produxerant aquæ ſecundum ſpecies ſuas, & omnem volucrem quæ volat ſecundum genus ſuum; & vidit Deus, quòd eſſet bonum.

22 ובריך יתהון יי למימר פושו וסגו
ומלו ית מיא בימיא ועופא יסגי
בארעא :

Et benedixit eis Deus dicens: Creſcite & multiplicamini; & replete aquas maris; & volucris multiplicetur in terrâ.

23 והוה רמש והוה צפר יום חמישאי :

Et fuit veſperè, & fuit mane, dies quintus.

24 ואמר יי תפיק ארעא נפשא חיתא
לזנה בעיר ורחש וחית ארעא לזנה
והוה כן :

Et dixit Deus; producat terra animam viventem ſecundum genus ſuum; jumentum & reptile, & beſtiam terræ, ſecundum ſpecies ſuas; Et fuit ita.

ועבד יי ית חית ארעא לזנה וית כל
בעירא לזנה וית כל רחשא דארעא
לזנוהי וחזא יי ארי טב :

Et fecit Deus beſtiam terræ ſecundum genus ſuum, & jumentum, juxta genus ſuum: & omne reptile terræ juxta genus ſuum. Et vidit Deus quòd eſſet bonum.

26 ואמר יי נעבד אנשא בצלמנא
כדמותנא וישלטון בנוני ימא ובעופא
דשמיא ובבעירא ובכל ארעא ובכל
רחשא דרחש על ארעא :

Et dixit Deus: Faciamus hominem ad imaginem noſtram, ſicut ſimilitudo noſtra, & dominetur in piſces maris, & in volatilia cœlorum, & in jumenta, & in omnem terram, & in omne reptile, quòd reptat ſuper terram.

27 וברא יי ית אדם בצלמיה בצלמא
די יי ברא יתיה דכר ונוקבא ברא
יתהון :

Et creavit Deus hominem ad imaginem ſuam; ad imaginem Dei creavit illum: maſculum & fæminam creavit eos.

28 ובריך יתהון יי ואמר להון יי פושו
וסגו ומלו ית ארעא ותקפו עלה
ושלטו בנוני ימא ובעופא דשמיא
ובכל חיתא דרחשא על ארעא :

Benedixitque illis Deus, & dixit eis Deus: Creſcite & multiplicamini, & replete terram, & roboramini ſuper eam: Et dominamini piſcibus maris, & volatili cœli, & omni animanti, quod reptat ſuper terram.

29 ואמר יי הא יהבית לכון ית כל
עשבא דבר זרעיה מזדרע די על אפי
כל ארעא וית כל אילנא דביה פרי
אילנא

Et dixit Deus: Ecce dedi vobis, omnem herbam cujus granum ſementis ſeminatur; quæ eſt ſuper faciem univerſæ terræ & omnem arborem in qua *ſunt*
fru-

Digitized by Google

אילנא דבר־זרעיה מזדרע לכון יהי למיכל׃

fructus arboris, cujus granum ſementis ſeminatur: vobis erit ad veſcendum.

ל ולכל־חות ארעא ולכל־עופא דשמיא ולכלי דרחיש על־ארעא דביה נפשא חיתא ית־כל־ירוק עשבא למיכל והוה־כן׃

Et omni beſtiæ terræ, & omni volatili cœli, & omni quod reptat ſuper terram; in quo eſt anima vivens; omnem virentem herbam ad veſcendum. Et fuit ita.

31 וחזא יי ית־כל־די עבד והא תקין לחדא והוה־רמש והוה־צפר יום שתיתאי׃

Et vidit Deus cuncta quæ fecerat; & ecce *recta* valde: Et fuit veſperè, & fuit mane, dies ſextus.

ב

CAP. II.

א ואשתכללו שמיא וארעא וכל־חיליהון׃

Et perfecti ſunt cœli & terra, & omnes exercitus eorum.

2 ושיצי יי ביומא שביעאה עבדתיה די עבד ונח ביומא שביעאה מכל־עבדתיה די עבד׃

Et *abſolvit* Deus in die ſeptimo *opus ſuum* quòd fecerat: Et requievit in die ſeptimo, ab univerſo opere ſuo, quod fecerat.

3 ובריך יי ית־יומא שביעאה וקדיש יתיה ארי ביה נח מכל־עבדתיה דיברא יי למעבד׃

Et benedixit Deus diei ſeptimo; & ſanctificavit eum: quia in ipſo requievit ab univerſo opere ſuo, quod creavit Deus, ut faceret.

4 אלין תולדת שמיא וארעא כד אתבריאו ביומא די עבד יי אלהים ארעא ושמיא׃

Iſtæ ſunt generationes cœli & terræ, quando creatæ ſunt: in die quo *fecit* Dominus Deus terram & cœlum.

ה וכלי אילני חקלא עד־לא הוו בארעא וכל־עסבא דחקלא עד־לא צמח ארי לא אחית־מטרא יי אלהים על־ארעא ואנש לית למפלח ית־אדמתא׃

Et *omnes arbores* agri, antequam *eſſent* in terrâ; & omnem herbam agri, antequam germinaret: quia non *demiſerat pluviam* Dominus Deus ſuper terram, & homo non erat ad operandum terram.

6 ועננא הוה־סליק מן־ארעא ואשקי ית־כל־אפי אדמתא׃

Et nubes aſcendebat de terra, & irrigabat univerſam faciem terræ.

וברא Et

Digitized by Google

7 וברא יי אלהים ית אדם עפרא
מן אדמתא ונפח באנפוהי נשמתא
דחיי והות באדם לרוח ממללא :

Et creavit Dominus Deus hominem, pulverem de terrâ; & inſpiravit in faciem ejus animam vitæ: & fuit *homini* in ſpiritum loquentem.

8 ונציב יי אלהים גנתא בעדן
מלקדמין ואשרי תמן ית אדם די
ברא :

Et plantavit Dominus Deus hortum in loco voluptatis à principio. Et *habitare fecit* ibi hominem quem creavit.

9 ואצמח יי אלהים מן ארעא כל
אילן דמרגג למחזי וטב למיכל ואילן
חייא במציעות גנתא ואילן
דאכלי פירוהי חכמין בין טב לביש :

Et germinare fecit Dominus Deus de terrâ; omnem arborem, quæ erat deſiderabilis ad videndum, & bona ad veſcendum: Et arborem vitæ in medio horti, & arborem cujus manducantes fructus ſciant inter bonum & malum.

י ונהרא הוא נפיק מעדן לאשקאה
ית גנתא ומתמן מתפרש והוה
לארבעה רישי נהרין :

Et fluvius egrediebatur de loco voluptatis, ad irrigandum hortum: Et inde dividebatur; & erat in quatuor capita fluminum.

11 שום חד פישון הוא דמקיף ית כל
ארעא דחוילה די תמן דהבא :

Nomen unius Phiſon: is eſt qui circuit omnem terram Evilæ; ubi eſt aurum.

12 ודהבא דארעא ההיא טב תמן
בדלחא ואבני בורלא :

Et aurum terræ illius bonum: ibi eſt bdelium, & lapis onychinus.

13 ושום נהרא תנינא גיחון הוא דמקיף
ית כל ארעא דכוש :

Et nomen fluvii ſecundi, Gihon: is eſt qui circuit omnem terram Æthiopiæ.

14 ושום נהרא תליתאה דיגלת הוא
דמהלך למדינחא דאתור ונהרא
רביעאה הוא פרת :

Et nomen fluvii tertii *Tigris*; is eſt qui vadit ad orientem Aſſyriæ: Et fluvius quartus, eſt Euphrates.

טו ודבר יי אלהים ית אדם ואשריה
בגנתא דעדן למפלחה ולמטרה :

Et tulit Dominus Deus hominem: & collocavit eum in horto voluptatis, ut operaretur eum, & cuſtodiret illum.

16 ופקיד יי אלהים על אדם למימר
מכל אילן גינתא מיכל תיכול :

Et præcepit Dominus Deus Adæ, dicens: Ex omni arbore horti comedens comedes.

ומאילן

Digitized by Google

17 ומאילן דאכלין פירוהי חכמין בין טב לביש לא תיכול מניה ארי ביומא דתיכול מניה מימת תמות׃

Et de arbore cujus fructum comedentes, ſcient inter bonum & malum; non comedes ex eâ: Quoniam in die quo comederis ex eâ, morte morieris.

18 ואמר יי אלהים לא תקין דיהוי אדם בלחודוהי אעביד ליה סמך כקבליה׃

Et dixit Dominus Deus; Non eſt *rectum* hominem eſſe ſolum: Faciam ei adjutorium quaſi eum.

19 וברא יי אלהים מן ארעא כל חית ברא וית כל עופא דשמיא ואיתי לות אדם למחזי מה דיקרי ליה וכל די הוה קרי ליה אדם נפשא חיתא הוא שמיה׃

Et creavit Dominus Deus de terrâ omnes beſtias agri, & omnia volatilia cœli; & adduxit ad Adam, ut videret quid vocaret ea: Et omne quod vocabat Adam, animæ viventis ipſum eſt nomen ejus.

כ וקרא אדם שמהן לכל בעירא ולעופא דשמיא ולכל חית ברא ולאדם לא אשכח סמך כקבליה׃

Et vocavit Adam nominibus, omne jumentum, & volatile cœli; & omnem beſtiam agri: Et Adæ non invenit adjutorium quaſi eum.

21 ורמא יי אלהים שינתא על אדם ודמוך ונסיב חדא מעלעוהי ומלי בסרא תחותה׃

Et *injecit* Dominus Deus ſoporem in Adam, & dormivit: Et tulit unam è coſtis ejus, & *replevit carne locum ejus.*

22 ובנא יי אלהים ית עלעא דנסיב מן אדם לאתתא ואיתיה לות אדם׃

Et ædificavit Dominus Deus coſtam, quam tulerat de Adam, in mulierem: Et adduxit eam ad Adam.

23 ואמר אדם הדא זמנא גרמא מגרמי ובסרא מבסרי לדא יתקרי אתתא ארי מבעלה נסיבת דא׃

Et dixit Adam; Hæc nunc os de oſſibus meis, & caro de carne meâ: Hæc vocabitur mulier, quia de viro ſuo aſſumpta eſt iſta.

24 על כן ישבוק גבר בית משכבי אבוהי ואמיה וידבק באתתיה ויהון לבסרא חד׃

Propterea relinquet homo lectulum patris ſui & matris ſuæ: Et adhærebit uxori ſuæ; & erunt in carnem unam.

כה והוו תרויהון ערטלאין אדם ואתתיה ולא מתכלמין׃

Et erant ambo nudi, Adam & uxor ejus: Et non erubeſcebant.

ג

א וחויא הוה ערים מכל חות ברא
די עבד יי אלהים ואמר לאתתא
בקושטא ארי־אמר יי לא תיכלון מכל
אילן גנתא:

2 ואמרת אתתא לחויא מפירי אילן
גנתא ניכול:

3 ומפירי אילנא די במציעות־גנתא
אמר יי לא תיכלון מניה ולא תקרבון
ביה דלמא תמותון:

4 ואמר חויא לאתתא לא ממת
תמותון:

ה ארי גלי קדם־יי ארי ביומא דתיכלון
מניה ויתפתחן עיניכון ותהון כרברבין
חכמין בין־טב לביש:

6 וחזת אתתא ארי טב אילנא למיכל
וארי אסו־הוא לעינין ומרגג אילנא
לאסתכלא ביה ונסיבת מאיביה ואכלת
ויהבת אף־לבעלה עמה ואכל:

7 ואתפתחא עיני תרויהון וידעו ארי
ערטלאין אנון וחטיטו להון טרפי
תאנין ועבדו להון זרזין:

8 ושמעו ית־קל מימרא־דיי אלהים
מתהלך בגנתא למנח יומא ואטמר
אדם ואתתיה מן־קדם יי אלהים בגו
אילן גנתא:

9 וקרא יי אלהים לאדם ואמר ליה
אן את:

ואמר

Caput III.

Et Serpens erat *callidior* cunctis beſtiis agri, quas fecit Dominus Deus: Et dixit mulieri; verúmne eſt quod dixit Deus; non comedatis ex omni arbore horti?

Et dixit mulier ſerpenti: De *fructibus* arboris horti comedemus.

Sed de *fructibus* arboris, quæ eſt in medio Paradiſi, dixit Deus; Non comedetis ex eâ, neque accedatis ad eam: Ne fortè moriamini.

Et dixit ſerpens mulieri: Non morte moriemini.

Quoniam manifeſtum eſt coram Deo; quòd in die, quâ comederitis ex eâ, aperientur oculi veſtri: & eritis ſicut principes, ſcientes inter bonum & malum.

Et vidit mulier, quòd bona eſſet arbor ad veſcendum, & quòd ſalutifera eſſet oculis, & delectabilis arbor ad intuendum in eam; & tulit de fructu ejus, & comedit: Et dedit etiam marito ſuo cum eâ. & comedit.

Et aperti ſunt oculi amborum; & cognoverunt quòd nudi eſſent: & conſuerunt ſibi folia ficus; & fecerunt ſibi cinctoria.

Et audierunt vocem verbi Domini Dei, deambulantis in horto ad auram diei: Et abſconderunt ſe Adam & uxor ejus, à facie Domini Dei in medio arboris horti.

Et vocavit Dominus Deus Adam: Et dixit ei, ubi; (es) tu?

Et

Digitized by Google

ואמר ית־קל־מימרך שמעית בגנתא י
ודחילית ארי־ערטלאי אנא ואטמרית׃

Et ait; Vocem verbi tui audivi in horto: & timui quia nudus ego, & abſcondi me.

11 ואמר מן חוי לך ארי ערטלאי את
המן־אילנא די פקדתך בדיל־דלא־
למיכל מניה אכלת׃

Et ait; Quis indicavit tibi, quòd nudus eſſes tu? Numquid de arbore, de quâ præcepi tibi, ut non comederes ex eâ, comediſti?

12 ואמר אדם אתתא דיהבת עמי היא
יהבת־לי מן־אילנא ואכלית׃

Et dixit Adam: Mulier quam dediſti mecum, ipſa dedit mihi de arbore, & comedi.

13 ואמר יי אלהים לאתתא מה־דא
עבדת ואמרת אתתא חויא אטעיני
ואכלית׃

Et dixit Dominus Deus mulieri, quid hoc feciſti? Et dixit mulier, ſerpens ſeduxit me, & comedi.

14 ואמר יי אלהים לחויא ארי־עבדת
דא ליט את מכל־בעירא ומכל חות
ברא על־מעך תיזיל ועפרא תיכול
כל־יומי חייך׃

Et dixit Dominus Deus ſerpenti, quia feciſti hoc; maledictus tu præ omnibus jumentis, & præ omnibus beſtiis agri: Super ventrem tuum gradieris; & pulverem comedes omnibus diebus vitæ tuæ.

ודבבו אשוי בינך ובין אתתא ובין טו
בנך ובין בנהא הוא יהי־דכיר לך מה־
דעבדת ליה־מלקדמין ואת תהי־נטר
ליה לסופא׃

Et inimicitiam ponam inter te & inter mulierem, & inter filium tuum & filium ejus; Ipſe *recordabitur* tibi, quod feciſti ei à principio; Et tu obſervabis ei in finem.

16 לאתתא אמר אסגאה אסגי צעריכי
ועדויכי בצער תלדין בנין ולות בעליך
תהי תאובתיך והוא ישלט־ביך׃

Mulieri dixit; Multiplicans multiplicabo tribulationes tuas & conceptiones tuas, in tribulatione paries filios: Et ad virum tuum erit *deſiderium tuum*, & ipſe dominabitur tui.

17 ולאדם אמר ארי קבלת למימר
אתתך ואכלת מן־אילנא די פקדתך
למימר לא תיכול מניה ליטא ארעא
בדילך בעמל תיכלנה כל יומי חייך׃

Adæ quoque dixit; quia obediſti verbo uxoris tuæ & comediſti de arbore, de quâ præcepi tibi, dicens: Ne comedas ex eâ: Maledicta terra propter te; in tribulatione comedes eam, omnibus diebus vitæ tuæ.

18 וכובין ואטדין תצמח לך ותיכול
ית־עסבא דחקלא׃

Et ſpinas & tribulos germinabit tibi, & comedes herbam agri.

בְּזֵעְתָּא דְאַפָּךְ תֵּיכוּל לַחְמָא עַד 19
דְּתְתוּב לְאַרְעָא דְּמִנַּהּ אִתְבְּרֵיתָא
אֲרֵי־עַפְרָא אַתְּ וּלְעַפְרָא תְתוּב׃

In ſudore vultus tui comedes panem, donec reverteris in terram, de quâ creatus es; quia pulvis tu, & in pulverem revertêris.

וּקְרָא אָדָם שׁוּם אִתְּתֵיהּ חַוָּה אֲרֵי כ
הִיא הֲוָת אִמָּא דְּכָל־בְּנֵי־אֲנָשָׁא׃

Et vocavit Adam nomen uxoris ſuæ Evam; Eò quod ipſa eſſet mater omnium filiorum hominis.

וַעֲבַד יְיָ אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִתְּתֵיהּ 21
לְבוּשִׁין דִּיקָר עַל־מְשַׁךְ־בִּשְׂרְהוֹן
וְאַלְבֵּשִׁנּוּן׃

Et fecit Dominus Deus Adæ & uxori ejus veſtimenta honoris ſuper cutem carnis ſuæ & induit eos.

וַאֲמַר יְיָ אֱלֹהִים הָא אָדָם הֲוָה 22
יְחִידִי בְעָלְמָא מִנֵּיהּ לְמִידַע טַב וּבִישׁ
וּכְעַן׳ דִּלְמָא־יוֹשִׁיט יְדֵיהּ וְיִסַּב אַף
מֵאִילַן חַיַּיָּא וְיֵיכוּל וְיֵחֵי לְעָלַם׃

Et dixit Dominus Deus; Ecce Adam unus eſt in ſeculo ex ſe, ſciens bonum & malum: Et nunc fortè extendet manum ſuam, & ſumet etiam de arbore vitæ, & comedet, & vivet in æternum,

וְשַׁלְּחֵיהּ יְיָ אֱלֹהִים מִגִּנְּתָא דְעֵדֶן 24
לְמִפְלַח יָת־אַדְמְתָא דְּאִתְבְּרֵי מִתַּמָּן׃

Et emiſit eum Dominus Deus de horto voluptatis; ut operaretur terram, de qua creatus fuerat.

וְתָרֵיךְ יָת־אָדָם וְאַשְׁרֵי מִלְּקַדְמִין כה
לְגִנְּתָא־דְעֵדֶן יָת־כְּרוּבַיָּא וְיָת־שְׁנַן
חַרְבָּא דְּמִתְהַפְּכָא לְמִטַּר יָת־אוֹרַח
אִילַן חַיַּיָּא׃

24. Et ejecit Adam: & collocavit ad Orientem horti voluptatis Cherubim & acutum gladium, verſatilem; ad cuſtodiendam viam arboris vitæ.

ד

Caput IV.

וְאָדָם יְדַע יָת־חַוָּה אִתְּתֵיהּ וְעַדִּיאַת א
וִילֵידַת יָת־קַיִן וַאֲמֶרֶת קְנֵיתִי גַבְרָא
מִן־קֳדָם יְיָ׃

Et Adam cognovit Evam uxorem ſuam: Et concepit & peperit Cain; & dixit; *Acquiſivi virum à conſpectu Domini.*

וְאוֹסִיפַת לְמֵילַד יָת־אֲחוּהִי יָת־הָבֶל 2
וַהֲוָה הֶבֶל רָעֵי עָנָא וְקַיִן הֲוָה גְּבַר־
פָּלַח בְּאַרְעָא׃

Et addidit ut pareret fratrem ejus Abel: Fuitque Abel paſtor ovium; Et Cain fuit vir agricola.

וַהֲוָה מִסּוֹף יוֹמִין וְאַיְתִי קַיִן מֵאִבָּא 3
דְאַרְעָא קוּרְבָּנָא קֳדָם יְיָ׃

Et factum eſt poſt aliquot dies: Et adduxit Cain de fructu terræ, munus coram Domino.

Digitized by Google

4 והבל איתי אף הוא מבכרי ענה
ומשמניהון והות רעוא קדם יי בהבל
ובקרבניה׃

Et Abel adduxit etiam ipſe, de primogenitis ovium ſuarum, & de adipibus earum: *Fuitq; beneplacitum in conſpectu Domini, in Abel & in munere ejus*

ה ובקין ובקרבניה לא הות רעוא
ותקיף לקין לחדא ואתכביש
אפוהי׃

In Cain autem & in munere ejus, non fuit beneplacitum: Et iratus eſt Cain vehementer, & *ſubmiſſi ſunt* vultus ejus.

6 ואמר יי לקין למא תקיף לך ולמא
אתכבישו אפך׃

Dixitque Dominus ad Cain: Cur iraſcêris tu? & quare *ſubmiſſi ſunt* vultus tui?

7 הלא אם תוטיב עובדך ישתבק לך
ואם לא תוטיב עובדך ליום דינא
חטאך נטיר דעתיד לאתפרעא מנך
אם לא תתוב ואם תתוב ישתבק לך׃

Nonne ſi bene egeris opera tua, dimittetur tibi? & ſi non bene egeris *opera tua*, in diem judicii peccatum tuum ſervatum eſt? in quâ futurum eſt ut ulciſcatur de te ſi non convertèris; & ſi converteris, dimittetur tibi.

8 ואמר קין להבל אחוהי והוה
במהויהון בחקלא וקם קין בהבל
אחוהי וקטליה׃

Et *locutus eſt* Cain ad Abel fratrem ſuum; Fuitque cum eſſent in agro: Et ſurrexit Cain in Abel fratrem ſuum, & occidit eum.

9 ואמר יי לקין אן הבל אחוך ואמר
לא ידענא הנטר אחי אנא׃

Et dixit Dominus ad Cain; Ubi eſt Abel frater tuus? Et dixit, neſcio *ego*; numquid cuſtos fratris mei ego ſum?

י ואמר מה עבדתא קל דם זרען
דעתידין למפק מן אחוך קבלין קדמי
מן ארעא׃

Et ait: Quid feciſti? Vox ſanguinis generationum, quæ futuræ erant ſuccedere de fratre tuo, clamant coram me de terra.

11 וכען ליט את מן ארעא די פתחת
ית פומה וקבילת ית דמי אחוך מן ידך׃

Et nunc maledictus tu, de terrâ, quæ aperuit os ſuum, & *ſuſcepit* ſanguinem fratris tui de manu tuâ.

12 ארי תפלח ית ארעא לא תוסיף
למתן חילה לך מטלטל וגלי תהי
בארעא׃

Quando operatus fueris terram; non dabit amplius tibi virtutem ſuam: inſtabilis & tranſmigrans eris in terrâ.

13 ואמר קין קדם יי סגי חובי מלמשבק׃

Et dixit Cain coram Domino: Magna eſt iniquitas mea, ut dimittatur.

14 הא תרכתא יתי יומא דין מעל אפי
ארעא ומן קדמך לית אפשר לאסתרא
ואהי

Ecce ejeciſti me hodie de ſuperficie terræ; Et à facie tuâ *impoſſibile eſt ab-*

 ſcondi:

ואהי מטלטל וגלי בארעא ויהי כל־
דישכחנני יקטלנני׃

ſcondi : Et ero inſtabilis & transmigrans in terrâ ; Et erit omnis qui invenerit me, occidet me.

ואמר ליה יי בכן כל־דיקטול קין טו
לשבעא דרין יתפרע מניה ושוי יי לקין
אתא בדיל דלא למקטל־יתיה כל־
דישכחניה׃

Et dixit ei Dominus ; Propterea *omnis* qui *occiderit* Cain, in ſeptem generationes vindicta aſſumetur ex eo : Et poſuit Dominus in Cain ſignum , ut non occideret eum, omnis qui inveniſſet eum.

ונפק קין מן־קדם יי ויתיב בארעא 16
גלי־ומטלטל דהות־עבדא־עלוהי־
מלקדמין בגנתא דעדן׃

Et egreſſus eſt Cain à facie Domini : & habitavit in terrâ *transmigrans & inſtabilis, quæ facta eſt propter eum à principio in horto Eden,*

וידע קין ית־אתתיה ועדיאת וילידת 17
ית־חנוך והוה בני קרתא וקרא שמא
דקרתא כשום בריה חנוך׃

Et cognovit Cain uxorem ſuam ; Et concepit & peperit Enoch : Et fuit ædificator civitatis ; & vocavit nomen civitatis , ſicut nomen filii ſui Enoch.

ואתיליד לחנוך ית עירד ועירד 18
אוליד ית־מחויאל ומחויאל אוליד ית־
מתושאל ומתושאל אוליד ית־למך׃

Et natus eſt ipſi Enoch , Irad ; Et Irad genuit Maujaël : Et Maujaël genuit Mathuſaël ; Et Mathuſaël genuit Lamech.

ונסיב־ליה למך תרתין נשין שום 19
חדא עדא ושום תניתא צלה׃

. Et accepit ſibi Lamech duas uxores : Nomen unius Ada : Et nomen alterius Sella.

וילידת עדה ית־יבל הוא הוה רבהון כ
כל־דיתבי משכנין ומרי בעיר׃

Et peperit Ada Jabal : Ipſe fuit magiſter *omnium* habitantium in tabernaculis , & poſſidentium pecora.

ושום אחוהי יובל הוא הוה רבהון 21
כל־דממנן על־פום־נבלא דידעי־זמר
כנורא ואבובא׃

Et nomen fratris ſui Jubal . Ipſe fuit magiſter omnium canentium in *nablio ſcientium cantum cithara & organi.*

וצלה אף היא ילידת ית־תובל־ 22
קין רבהון דכל־ידעי־עבידת נחשא
ופרזלא ואחתיה דתובל־קין נעמה׃

Et Sella etiam ipſa peperit Tubal Cain *magiſtrum* eorum omnium ſcientium opus æris , & ferri : Et ſoror ipſius Tubal Cain fuit Naama.

ואמר למך לנשוהי עדה וצלה שמען 23
קלי נשי למך אציתא למימרי לא־
גברא קטלית דבדיליה אנא סביל

חובין

Et dixit Lamech uxoribus ſuis ; Ada & Sella , audite vocem meam , uxores Lamech auſcultate ſermonem meum : Non occidi virum , ut propter eum

ego

Digitized by Google

חובין ואף לא עולימא חבלית
דבדיליה ישתיצי זרעי :

ego portem peccatum; neq; adoleſcentulum diſperdidi, ut propter eum conſumatur ſemen meum.

23 ארי שבעה דרין אתליאו לקין הלא
ללמך בריה שבעין ושבעא :

Quoniam ſeptem generationes *ſuſpenſæ ſunt Caino*: Nonne Lamech *filio ejus* ſeptuaginta ſeptem.

24 וידע אדם עוד ית אתתיה וילידת
בר וקרת ית שמיה שת ארי אמרת
יהב לי יי בר אוחרן חלף הבל
דקטליה קין :

Et cognovit Adam rurſus uxorem ſuam; & peperit filium, & vocavit nomen ejus Seth: Quoniam *inquit, dedit* mihi Dominus filium alium; pro Abel *quem interfecit* Cain.

ולשת אף הוא אתיליד בר וקרא כה
ית שמיה אנוש בכן ביומוהי חלו
בני אנשא מלצלאה ׳ בשמא
דיי :

Et Seth quoque ipſi natus eſt filius, & vocavit nomen ejus, Enos: Tunc *in diebus ejus ſuperſederunt* filii hominum *ab invocando nomen* Domini.

תרגום יונתן בן עוזיאל

א

1 מן אוולא ברא יי ית שמיא וית
ארעא :

2 וארעא הות תהייא ובהייא צדיא
מבני נש וריקניא מן כל בעיר וחשוכא
על אפי תהומא ורוח רחמין מן קדם
יי מנתבא על אנפי מיא :

3 ואמר יי יהי נהורא לאנהרא עלאה
ומן יד הוה נהורא :

4 וחמא יי ית נהורא ארום טב ואפריש
יי בין נהורא ובין חשוכא :

5 וקרא יי לנהורא יממא ועבדיה
למפלח ביה דיירי עלמא ולחשוכא
קרא ליליא ועבדיה למינח ביה בריתא
והוה רמש והוה צפר יומא חד :

6 ואמר יי יהי רקיעא במציעות מיא
ויהי מפריש ביני מוי עלאי לביני מוי
תתאי :

7 ועבד יי ית רקיעא סומכיה תלת
אצבעתא ביני סטרי שמיא למוי
דאוקיינוס ואפריש ביני מיא דמלרע
לרקיעא וביני מיא דלעיל בקובתא
דרקיעא והוה כן :

8 וקרא יי לרקיע שמיא והוה רמש
והוה צפר יום תנין :

ואמר

Targum Jonathan Ben Uziel.

CAPUT I.

A Principio creavit Dominus cœlum & terram.

Terra autem ſtupor & inanitas, vaſta à filiis hominis & vacua ab omni jumento; Et tenebræ erant ſuper facies abyſſi: Et ventus miſerationum à facie Domini flabat ſuper facies aquarum.

Et dixit Dominus; Sit lux ad illuminationem ſuperiorem: & ſtatim fuit lux.

Et vidit Dominus lucem quoniam bona: Et ſeparavit Dominus inter lucem & inter tenebras.

Et vocavit Dominus lucem diem, & fecit eum ut in eo operarentur habitatores mundi; Tenebras autem vocavit noctem, quam fecit ut in ea quieſcerent creaturæ. Et ſit veſpera & fuit mane, dies unus.

Et dixit Dominus: Sit expanſum in medio aquarum: Et ſit ſeparans inter aquas ſuperiores & inter aquas inferiores.

Et fecit Dominus expanſum ſuſtentans ipſum, tribus digitis inter extremitates cælorum & aquas Oceani; Et ſeparavit inter aquas quæ ſunt infra expanſum, & inter aquas ſuperiores quæ ſunt in tentorio expanſi. Et fuit ſic.

Et vocavit Dominus expanſum Cœlos. Et fuit veſpera & fuit mane, dies ſecundus.

Et

Digitized by Google

9 ואמר יי יתכנשון מין תתאין דאשתארו מן לרע לשמיא לדוכתא חד ותתנגב ארעא דתתחמי יבשתא והוה כן:

Et dixit Dominus; Congregentur aquæ inferiores, quæ relictæ ſunt deorſum ſub cœlis, in locum unum, & exiccetur terra ut appareat arida: & fuit ſic.

י וקרא יי לנגיבתא ארעא ולבית כנישות מיין קרא יממי וחמא יי ארום טב:

Et vocavit Dominus ſiccitatem, terram, & locum congregrationis aquarum vocavit maria, & vidit Deus quoniam bonum eſſet.

11 ואמר יי תרבי ארעא דיתאי עיספא דביזריה מזדרע ואילן פירי עביד פירי לזניה דבזריה ביה על ארעא והוה כן:

Et dixit Dominus: Producat copioſè terra germina herbæ cujus ſemen ſeminatur, & arborem fructiferam facientem fructus ſecundum ſpeciem ſuam, cujus ſemen in ipſa ſuper terram: & fuit ſic.

12 והנפקת ארעא דיתאין עיסבא דבזריה מזדרע ואילן עביד פירי לזניה וחמא יי ארום טב:

Et produxit terra gramina & herbam cujus ſemen ſeminatur, & arborem fructiferam facientem fructus ſecundum ſpeciem ſuam: & vidit Dominus quod bonum eſſet.

13 והוה רמש והוה צפר יום תליתאי:

Et fuit veſpera & fuit mane, dies tertius.

14 ואמר יי יהון נהורין ברקיעא דשמיא למפרשא בין יממא ובין ליליא ויהון לסימנין ולזמני מועדין ולממני בהון חושבן יומין ולמקדשא רישי ירחין ורישי שנין עבורי ירחין ועיבורי שנין ותקופות שמשא ומולד סיהרא ומחזורין:

Et dixit Dominus: ſint luminaria in expanſo cœlorum, ad ſeparandum inter diem & noctem; & ſint in ſigna, & tempora feſtorum, & ad ſupputandum illis numerum dierum. & ad ſanctificandum neomenias & annorum initia, & intercalationes menſium & annorum revolutiones ſolis, novilunia & cyclos.

טו ויהון לנהורין ברקיעא דשמיא למנהרא עלוי ארעא והוה כן:

Et erunt in luminaria in expanſo cœlorum, ad illuminandum ſuper terram: & fuit ita.

16 ועבד יי ית תרין נהוריא רברביא והוון שוין באיקרהון עשרין וחד שנין בציר מנהון שית מאה ותרין ושובעין.

Et fecit Dominus duo luminaria magna, & erant paria in gloria uno & viginti annis, demptis ſexcentis & duabus

ושובעין חולקי שעתא ומן בתר כן אשתעית סיהרא עלוי שמשא לישן תליתאי ואזדערת ומני ית שמשא דהוה נהורא רבה למשלט ביממא וית סיהרא דהוה נהורא זעירא למשלט בליליא וית כוכביא :

& ſeptuaginta partibus horæ; & poſtea protulit luna contra ſolem falſam delationem, & imminuta eſt; & præfecit ſolem luminare majus ut dominaretur diei, & lunam, quæ erat luminare minus, ut præeſſet nocti, & ſtellas.

17 וסדר יתהון יי על שטריהון ברקיעא דשמיא למנהרא על ארעא :

Et ordinavit ea Dominus ſuper præfecturas eorum in expanſo cœlorum, ad lucendum ſuper terram.

18 ולמשמשא ביממא ובליליא ולמפרשא בין נהורא דיממא ובין חשוך ליליא וחמא יי ארום טב :

Et ad miniſtrandum per diem & per noctem, & ad ſeparandum inter lucem diei & inter tenebras noctis: & vidit Dominus quoniam bonum.

19 והוה רמש והוה צפר יום רביעאי :

Et fuit veſpera & fuit mane, dies quartus.

ואמר יי ירחשון רקקי מוי רחיש כ
נפשא חיתא ועופא דטייס ושרכפתית על ארעא ושביל טייסיה על אויר רקיע שמיא :

Et dixit Dominus: proferant paludes aquarum reptile animæ viventis, & volucre quod volet, cujus nidus ſit ſuper terram, & ſemita volucris, ſit in aëre expanſo cœlorum.

21 וברא יי ית תניניא רברביא ית לויתן ובר זוגיה דמתעתדין ליום נחמתא וית כל נפשתא חיתא דריחשא דארחישו מיא צלילתא לזניהון זני דכיין וזני דלא דכיין וית כל עוף דטייס בגדפין לזנוהי זני דכיין וזני דלא דכיין וחמי יי ארום טב :

Et creavit Dominus cætos magnos, Leviathan, & ejus conjugem, qui parandi ſunt in diem conſolationis; & omnem animam viventem reptilis, quæ abundè produxerunt aquæ profundæ ſecundum ſpecies ſuas, ſpecies mundas & ſpecies immundas; & omne volucre quod volet alis ſecundum ſpecies ſuas, ſpecies mundas & ſpecies immundas; & vidit Dominus quod bonum.

22 ובריך יתהון למימר פושו וסגו ומלו ית מיא בימיא ועופיה יפשי בארעא :

Et benedixit eis, dicens; Creſcite & multiplicamini, & implete aquas in maribus, & volucris multiplicetur in terra.

Digitized by Google

Et fuit veſpera & fuit mane, dies quintus.

Et dixit Dominus; producat terra argilloſa animam creaturæ ſecundùm ſpeciem ſuam; ſpecies mundas & immunda; jumenta & reptilia, & beſtiam terræ ſecundùm ſpeciem ſuam: & fuit ſic.

Et fecit Dominus feram terræ ſecundùm ſpeciem ſuam, mundam & immundam; & jumentum ſecundùm ſpeciem ſuam, & omne reptile ſecundùm ſpeciem ſuam, ſpecies *inquam* mundas & immundas: & vidit Dominus quod bonum.

Et dixit Dominus Angelis miniſtrantibus coram ipſo, qui creati ſunt die ſecundo creationis mundi: Faciamus hominem in imagine noſtra juxta ſimilitudinem noſtram; ut dominentur in piſces maris, & in volucrem aëris cœlorum, & in jumentum & in omnem terram; & in omne reptile quod reptat ſuper terram.

Et creavit Dominus hominem in imagine ſua, juxta ſimilitudinem Dei creavit ipſum; cum ducentis quadringinta octo membris, & trecentis ſexaginta quinque nervis, & obduxit ea pelle, & implevit eam carne & ſanguine: marem & fœminam in corpore ſuo creavit eos.

Et benedixit eis Dominus, & dixit illis Dominus: Creſcite & multiplicamini, & replete terram filiis & filiabus, & fortes eſtote ſuper eam opibus; & dominamini in piſces maris, & in volucres cœlorum, & in omne reptile feræ, quod reptat ſuper ipſam terram.

23 וַהֲוָא רְמַשׁ וַהֲוָה צְפַר יוֹם
חֲמִשָׁאֵי׃

24 וַאֲמַר יְיָ תְּהַנְפֵּק גַּרְגִּישְׁתָּא דְאַרְעָא
נַפְשַׁת בְּרִייְתָא לִזְנַהּ זְנֵי דַכְיַין וּזְנֵי
דְלָא דַכְיַין בְּעִירֵי וְרִיחֲשֵׁי וּבְרִייַת
אַרְעָא לִזְנַהּ וַהֲוָה כֵן׃

וַעֲבַד יְיָ יַת חֵיוַת אַרְעָא לִזְנַהּ זְנֵי כָּה
דַכְיַין וּזְנֵי דְלָא דַכְיַין וְיַת בְּעִירָא
לִזְנַהּ וְיַת כָּל רְחֵישׁ אַרְעָא לִזְנַהּ
זְנֵי דַכְיַין וּזְנֵי דְלָא דַכְיַין וַחֲמָא יְיָ
אֲרוּם טָב׃

26 וַאֲמַר יְיָ לְמַלְאֲכַיָּא דִמְשַׁמְּשִׁין קוֹמוֹי
דְאִתְבְּרִיוּ בְּיוֹם תִּנְיָן לִבְרִיַּית עָלְמָא
נַעֲבֵיד אָדָם בְּצַלְמָנָא בִּדְיוֹקְנָנָא
וְיִשְׁלְטוּן בְּנוּנֵי יַמָּא וּבְעוֹפָא דִבְאֲוִיר
שְׁמַיָּא וּבִבְעִירָא וּבְכָל אַרְעָא וּבְכָל
רִיחֲשָׁא דְרָחֵישׁ עֲלוֹי אַרְעָא׃

27 וּבְרָא יְיָ יַת אָדָם בִּדְיוֹקְנֵיהּ בְּצַלְמָא
יְיָ בְּרָא יָתֵיהּ בְּמָאתָן וְאַרְבְּעִין וּתְמָנֵי
אֵיבְרִין בִּתְלַת מְאָה וְשִׁיתִּין וְחַמְשָׁא
גִידִין וּקְרַם עֲלוֹי מוֹשְׁכָא וּמְלֵי יָתֵיהּ
בִּסְרָא וְאַדְמָא דְּכַר וְנוּקְבָא בְּגֵוְהוֹן
בְּרָא יַתְהוֹן׃

28 וּבָרִיךְ יַתְהוֹן יְיָ וַאֲמַר לְהוֹן יְיָ פּוּשׁוּ
וּסְגוּ וּמְלוּ יַת אַרְעָא בְּנִין וּבְנָן וּתְקוּפוּ
עֲלָהּ בְּנִכְסִין וּשְׁלוּטוּ בְּנוּנֵי יַמָּא
וּבְעוֹפָא דִשְׁמַיָּא וּבְכָל רִיחֲשָׁא חַיְיתָא
דְרָחֲשָׁא עֲלוֹי אַרְעָא׃

Digitized by Google

ואמר יי הא יהבית לכון ית כל 29
עיסבא דבזריה מזדרע דעילוי אנפי
כל ארעא וית כל אילני סרקא לצרוך
בניינא ולאסקותא ודביה פירי
אילנא דבזריה מזדרע לכון יהא
למיכל :

Et dixit Dominus; Ecce dedi vobis omnem herbam cujus ſemen ſeminatur, quæ eſt ſuper facies terræ; & omnes arbores infructuoſas & ſteriles, in neceſſitatem ædificii & ad comburendum; ſed eæ in quibus eſt fructus, cujus ſemen ſeminatur, vobis erunt in cibum.

ולכל חיות ארעא ולכל עופא דשמיא ל
ולכל דרחיש על ארעא דבית
נפשא חיתא ית כל ירוקי עסבין
והוה כן :

Sed omni beſtiæ terræ; & omnibus volucribus cœlorum, & omni quod reptat ſuper terram, in quo eſt anima vivens, *dedi* omnes virores herbarum: & fuit ſic.

וחזא יי ית כל דעבד והוה טב לחדא 31
והוה רמש והוה צפר יום
שתיתאי :

Et vidit Dominus omne quod fecerat, & erat valde bonum: & fuit veſpera & fuit mane, dies ſextus.

ב

Cap. II.

ושלימוברייתי שמיא וארעא וכל א
חילוותהון :

Et abſolutæ ſunt creaturæ cœli & terræ, & omnes exercitus eorum.

ושלים יי ביומא שביעאה עבידתיה 2
דעבד ועישרתי עיסקין דברא ביני
שמשתא ונח ביומא שביעאה מכל
עבידתיה דעבד :

Et abſolvit Dominus die ſeptimo opus ſuum quod fecerat, & decem negotia quæ creavit inter ſoles: & quievit die ſeptimo ab omni opere ſuo quod fecerat.

ובריך יי ית יומא שביעאה מן 3
כולהון יומי שביעתא וקדיש יתיה ארום
ביה נח מכל עבידתיה דברא יי ועתיד
למעבד :

Et benedixit Dominus diei ſeptimo præ omnibus diebus ſeptimanæ, & ſanctificavit ipſum: quoniam quieverat in eo ab omni opere ſuo, quod creaverat Dominus, & facturus erat.

אלין תולדת שמיא וארעא כד 4
אתבריוו ביומא דעבד יי אלהים ארעא
ושמייא :

Iſtæ ſunt generationes cœlorum & terræ, quando creata ſunt; in die quo fecit Dominus terram & cœlos:

וכל אילני חקלא עד כדו לא הוות

Et omnes arbores agri adhuc non erant

Digitized by Google

בְּאַרְעָא וְכָל עִיסְבֵּי חַקְלָא עַד כְּדוּ לָא צְמַח אֲרוּם לָא אַמְטַר יְיָ אֱלֹהִים עַל אַרְעָא וְאִינַשׁ לַיִית לְמִפְלַח יַת אַדְמְתָא :

in terra, & omnes herbæ agri adhuc non germinaverant : quoniam non pluere fecerat Dominus ſuper terram, & homo non erat ad colendum terram.

6 וַעֲנַן יְקָרָא הֲוָה נָחִית מִתְּחוֹת כּוּרְסֵי יְקָרָא וּמְלֵי מַיָּא מִן אוֹקְיָינוֹס וְהָדַר סָלִיק מִן אַרְעָא וּמָחִית מִטְרָא וּמַשְׁקֵי יַת כָּל אַפֵּי אַדְמְתָא :

Sed nubes gloriæ deſcendebat de ſub ſolio gloriæ, & replebatur aquis ex Oceano, & rurſus aſcendebat ex terra & deſcendere faciebat pluviam ; & irrigabat omnem faciem terræ.

7 וּבְרָא יְיָ אֱלֹהִים יַת אָדָם בִּתְרֵין יִצְרִין וּדְבַר עַפְרָא מֵאֲתַר בֵּית מַקְדְּשָׁא וּמֵאַרְבַּעַת רוּחֵי עָלְמָא וּפַתְכָא מִכָּל מֵימֵי עָלְמָא וּבְרֵיהּ סוּמָק שְׁחִים וְחִיוַר וּנְפַח בִּנְחִירוֹהִי נִשְׁמְתָא דְחַיֵּי וַהֲוָת נִשְׁמְתָא בְּגוּפָא דְאָדָם לְרוּחַ מְמַלְּלָא לְאַנְהָרוּת עַיְנִין וּלְמִצְתּוֹת אוּדְנִין :

Et creavit Dominus Deus hominem duabus creationib⁹, & accepit pulverem è loco domus ſanctuarii & ex quatuor plagis mundi, & miſcuit ex omnib⁹ aquis mundi, & creavit ipſum, ruſum, nigrum & album, & inflavit in nares ejus animam vitæ ; & fuit anima in corpore hominis in ſpiritum loquentem, ad illuminationem oculorum & aurium auditum.

8 וְאִתְנְצִיב בְּמֵימְרָא דַיְיָ אֱלֹהִים גִּינוּנִיתָא מֵעֵדֶן לְצַדִּיקַיָּא קֳדָם בְּרִיַּית עוֹלָם וְאַשְׁרֵי תַמָּן יַת אָדָם כַּד בַּרְיֵיהּ :

Et plantatus eſt verbo Domini Dei hortus ex Eden juſtis, ante creationem mundi : & ibi habitare fecit hominem, poſtquam creâſſet eum.

9 וְרַבֵּי יְיָ אֱלֹהִים מִן אַדְמְתָא כָּל אִילָן דִמְרַגַּג לְמִיחְמֵי וְטַב לְמֵיכַל וְאִילַן חַיַּיא בִּמְצִיעוּת גִּינוּנִיתָא רוּמֵיהּ מַהֲלַךְ חֲמֵשׁ מְאָה שְׁנִין וְאִילַן דְאָכְלֵי פֵּירוֹהִי יָדְעִין בֵּין טַב לְבִישׁ :

Et creſcere fecit Dominus Deus è terra omnem arborem, quæ deſiderabilis erat ad videndum, & bona ad comedendum : & arborem vitæ in medio horti, cujus altitudo erat itineris quingentorum annorum ; & arborem cujus fructum qui edunt, cognoſcunt inter bonum & malum.

10 וְנַהֲרָא נָפִיק מֵעֵדֶן לְאַשְׁקָאָה יַת גִּינוּנִיתָא וּמִתַּמָּן מִתְפָּרַשׁ וַהֲוֵי לְאַרְבַּעַת רֵישֵׁי נַהֲרִין :

Et fluvius exibat ex Eden, ad irrigandum hortum ; & inde ſeparabatur, & erat in quatuor capita fluviorum.

11 שום חד פישון הוא דמקיף ית כל
ארע הינדיקי דתמן דהבא :

Nomen unius Phiſon : Ipſe eſt qui circuit totam terram Indicam, ubi eſt aurum.

12 ודהבא דארעא ההיא בחיר תמן
בדלחא ואבנין טבין דבורלין :

Et aurum terræ illius electum eſt : ibi eſt bdellium & lapides pretioſi Berylli.

13 ושום נהרא תנייגא גיחון הוא
דמקיף ית כל ארעא דכוש :

Et nomen fluminis ſecundi, Gichon; is eſt qui circuit totam terram Cuſch.

14 ושום נהרא תליתאה דיגלת הוא
דמהליך למדנח אתור ונהרא רביעאה
הוא פרת :

Et nomen fluvii tertii, Diglath; is eſt qui abit ad orientem Aſſyriæ : & fluvius quartus eſt Perath.

ודבר יי אלהים ית אדם מן טוור טו
פולחנא אתר דאתבריא מתמן
ואשריה בגינוניתא דעדן למהוי פלח
באורייתא ולמנטר פקודהא :

Et accepit Dominus Deus hominem ex monte cultus, loco in quo creatus erat inde; & habitare fecit eum in horto Eden, ut coleret legem, & obſervaret mandata ejus,

16 ופקיד יי אלהים על אדם למימר
מכל אילן גינוניתא מיכל
תיכול :

Et præcepit Dominus Deus homini dicendo : ex omni arbore horti comedendo comedes.

17 ומאילן דאכלין פירוהי חכמין
למידע בין טב לביש לא תיכול
מניה ארי ביומא דתיכול תהי חייב
קטול :

Sed ex arbore, cujus fructus qui comedunt, ſapientes ſunt ad cognoſcendum inter bonum & malum, non comedes ex ea : Quoniam die quo comederis, eris reus mortis.

18 ואמר יי אלהים לא תקין דיהי אדם
דמיך בלחודוהי אעביד ליה אתתא
דתהי סמיך בקבליה :

Et dixit Dominus Deus, Non rectum eſt ut ſit homo dormiens ſolus : Faciam illi mulierem ut ſit ſuſtentaculum ex adverſo ejus.

19 וברא יי אלהים מן אדמתא כל
חיות ברא וית כל עופא דשמיא
ואיתי לות אדם למיחמי מה
יהי קרי ליה שום וכל דקרי ליה
אדם נפשא מן חייתא הוא
שמיה :

Et creaverat Dominus Deus ex terra omnem beſtiam agri, & omnem avem cœlorum, & adduxerat ad hominem, ut videret quo nomine eſſet ea appellaturus, & quodcunque vocavit homo animam aliquam viventen, hoc eſt nomen ejus.

ויקרא

Et-

כ וּקְרָא אָדָם שְׁמָהָן לְכָל בְּעִירָא
וּלְכָל עוֹפָא דִשְׁמַיָא וּלְכָל חֵיוַת בָּרָא
וּלְאָדָם לָא אַשְׁכַּח עַד הַשְׁתָּא סְמִיךְ
בְּקִבְלֵיהּ :

Et vocavit homo nomina omni jumento, omni volucri cœlorum, omnique beſtiæ agri: Sed homini non invenit hactenus ſuſtentaculum ex adverſo ejus.

21 וּרְמָא יְיָ אֱלֹהִים שִׁינְתָא עֲמִיקְתָא
עֲלוֹי אָדָם וְדָמִךְ וּנְסֵיב חֲדָא מֵעִלְעוֹהִי
הִיא עִלְעָה תְּלֵיסְרֵית דְמִן סְטַר
יַמִּינָא וְאָחַד בְּבִשְׂרָא :

Et injecit Dominus Deus ſomnum profundum ſuper Adam, & dormivit: & accepit unam ex coſtis ejus, illa eſt coſta decima tertia lateris dextri, & clauſit carnem.

22 וּבְנָא יְיָ אֱלֹהִים יַת עִילְעָא
דְנָסַב מִן אָדָם לְאִתְּתָא וְאַתְיָא לְוַת
אָדָם :

Et ædificavit Dominus Deus coſtam quam acceperat ab Adam, in mulierem: & adduxit eam ad Adam.

23 וְאָמַר אָדָם הָדָא זִמְנָא וְלָא תוּב
תִּתְבְּרֵי אִתְּתָא מִן גְּבַר הֵיכְמָא
דְאִתְבְּרִיאַת דָא מִנִּי גַרְמָא מִגַּרְמַי
וּבִשְׂרָא מִבִּשְׂרִי לְדָא חָמֵי לְמִיקְרֵי
אִתְּתָא אֲרוּם מִגְּבַר אִתְנְסִיבַת דָא :

Et dixit Adam hoc tempore & non amplius creabitur mulier ex viro quemadmodum creata ex hæc ex me, os ex oſſibus meis & caro ex carne mea: hanc decet vocare viraginem, quia ex viro ſumpta eſt hæc.

24 בְּגִין כֵּן יִשְׁבּוֹק גְּבַר וּמִתְפְּרַשׁ מִן
בֵּית מִדְמְכֵיהּ דְאָבוּהִי וּדְאִמֵּיהּ
וְיִתְחַבַּר בְּאִנְתְּתֵיהּ וִיהוֹן תַּרְוֵיהוֹן
לְבִישְׂרָא חַד :

Propterea relinquet vir, & ſeparabitur ex domo ipſius cubilis patris ſui & matris ſuæ: & aſſociabitur uxori ſuæ, & erunt ambo in carnem unam.

כה וַהֲווֹ תַּרְוֵיהוֹן חַכִּימִין אָדָם
וְאִנְתְּתֵיהּ וְלָא אַמְתִּינוּ בִּיקָרְהוֹן :

Et erant ambo ipſi ſapientes Adam & uxor ejus: Sed non moram fecerunt in gloria ſua.

ג

Cap. III.

א וְחִוְיָא הֲוָה חַכִּים לְבִישׁ מִכָּל חֵיוַת
בָּרָא דַעֲבַד יְיָ אֱלֹהִים וְאָמַר לְאִתְּתָא
הַקוּשְׁטָא דְאָמַר יְיָ אֱלֹהִים לָא תֵיכְלוּן
מִכָּל אִילַן גִּינוּנִיתָא :

Sed ſerpens erat ſapiens ad malum præ omnibus beſtiis agri, quas fecerat Dominus Deus; & dixit mulieri; An verum eſt quod dixerit Dominus Deus, Non comedetis ex omni arbore horti.

Digitized by Google

2 ואמרת אתתא לחויא משאר פירי אילן גינוניתא אית לן רשו למיכל :

Et dixit mulier ſerpenti: Ex reliquis fructibus arborum horti eſt nobis facultas edendi.

3 ומפירי אילנא דבי מציעות גינוניתא אמר יי לא תיכלון מניה ולא תקרבון ביה דילמא תמותון :

Sed ex fructibus arboris, quæ eſt in medio horti, dixit Dominus; Non comedetis ex ea neque accedetis ad eam ne moriamini.

4 בי היא שעתא אמר חויא דלטור על בריה ואמר לאתתא לא ממת תמותון ברם כל אומנא סני בר אומנותיה :

Ea hora dixit ſerpens accuſans creatorem ſuum, & dixit mulieri: Non moriendo moriemini; verum omnis opifex odit filium opificii ſui.

5 ארום גלי קדם יי ארום ביומא דתיכלון מניה ותהוון כמלאכין רברבין דחכמין למנדע בין טב לביש :

Quoniam manifeſtum eſt coram Domino, quoniam die quo ex ea comedetis eritis ſicut angeli magni, qui ſapientes ſunt ad cognoſcendum inter bonum & malum.

6 וחמת אתתא ית סמאל מלאך מותא ודחילת וידעת ארום טב אילנא למיכל וארום אסו הוא לנהורא דעיינין ומרגג אילנא לאיסתכלא ביה ונסיבת מאיביה ואכלת ויהבת אף לבעלה עמה ואכל :

Et vidit mulier Samaelem Angelum mortis, & timuit: & cognovit quod bona eſſet arbor ad edendum, & quod medicina eſſet ad lucem oculorum, & deſiderabilis ad intelligentiam conſequendam eâ; & accepit ex fructu ejus, & comedit: & dedit etiam marito ſuo ſecum, & comedit.

7 ואתנהרן עיני תרויהון וידעו ארום ערטלאין אינון דאתערטלו מן לבוש טופרא דאתבריאו ביה והוון חמין בהתתהון וחטיטו להון מטרפי תינין ועבדו להון קמורין :

Et illuminati ſunt oculi amborum & cognoverunt quod nudi eſſent; nudati enim erant à veſte onychina in qua creati ſunt, & viderunt pudenda ſua: & conſuerunt ſibi ex foliis ficuum, & fecerunt ſibi Zonas.

8 ושמעו ית קל מימרא דיי אלהים מטייל בגינוניתא למנח יומא

Et Audiverunt vocem ſermonis Domini Dei deambulantis in horto ad requiem

ואיטמר

ואטמר אדם ואנתתיה מן קדם יי
אלהים במציעות אילני גינוניתא :

quiem diei, & abſcondit ſe Adam & uxor ejus à facie Domini Dei in medio arborum horti.

9 וקרא יי אלהים לאדם ואמר ליה
הלא כל עלמא דבריתי גלי קדמי
חשוכא כנהורא והיך אנת סבר בלבך
לאיטמרא מן קדמי הלא אתר דאנת
מטמר ביה אנא חמי ואן אינון פקודיא
דפקידתך :

Et vocavit Dominus Deus Adam, & dixit illi: Annon totus mundus quem creavi manifeſtus eſt coram me, tenebræ ſicut lux? & quomodo tu cogitas in corde tuo abſcondere te à facie mea? annon locum in quo abſconditus es, ego video? & ubi ſunt mandata quæ ego mandavi tibi?

10 ואמר ית קל מימרך שמעית
בגינוניתא ודחלית ארום ערטילאי
ומצותא דפקידתני אעברית מיני
ואיטמרית מן כיסופא :

Et dixit; Vocem ſermonis tui audivi in horto: & timui quia nudus *ſum*; & præcepta quæ mandaſti mihi tranſgreſſus ſum, ideo occultavi me præ probro.

21 ואמר מן חוי לך ארום ערטילאי
את דלמא מן פירי אילנא דפקידתך
דלא למיכל מניה אכלת :

Et dixit, Quis indicavit tibi, quod nudus tu? fortè ex fructibus arboris, de qua præceperam tibi ne comederes, comediſti?

12 ואמר אדם אתתא דיהבת גביי
היא יהבת לי מן פירי אילנא
ואכלית :

Et dixit Adam; Uxor quam dediſti penes me, illa dedit mihi ex fructibus arboris, & comedi.

13 ואמר יי אלהים לאתתא מה דא
עבדת ואמרת אתתא חויא אשייני
בחוכמתיה ואטעייני ברשעותיה
ואכלית :

Et dixit Dominus Deus mulieri; Cur hoc feciſti? Et dixit mulier; Serpens decepit me ſapientia ſua, & errare fecit me improbitate ſua & comedi.

14 ואייתי יי אלהים תלתיהון לדינא
ואמר לחויא ארום עבדת דא ליט
את מכל בעירא ומכל חיות ברא
על מעך תהא מטייל ורגלך יתקצצון
ומשכך תהא משלח חדא לשב שנין
ואריסא דמותא בפמך ועפרא תיכול
כל יומי חייך :

Et adduxit Dominus Deus tres iſtos in judicium, dixit ſerpenti; Quoniam feciſti hoc, maledictus tu præ omni jumento & præ omni fera agri; ſuper ventrem tuum eris deambulans, & pedes tui decurtabuntur & pellem tuam eris exuens ſemel intra ſeptem annos, & venenum morti ferum in ore tuo; & pulverem comedes omnibus diebus vitæ tuæ.

15 ודבבו אישוי בינך ובין אתתא
בין זרעיית בנך ובין זרעיית בנהא
ויהי כד יהון בנהא דאתתא נטרין
מצוותא דאורייתא יהוון מכוונין
ומחיין יתך על רישך וכד שבקין
מצוותא דאורייתא תהוי מתכוין ונכית
יתחון בעקביהון ברם להון יהא
אסו ולך לא יהא אסו ועתידין אינון
למעבד שפיותא בעיקבא ביומי מלכא
משיחא:

16 לאנתתא אמר אסגא אסגי סיגופיך
באדם בתולין ועדוייך בצער תלדין
בנין ולות בעליך תהי מתויך והוא
יהי שליט ביך למזכי ולמחטי:

17 אמר ארום קבלת למימר אנתתך
ואכלת מן פירי אילנא דפקידתך
למימר לא תיכול מניה ליטא ארעא
בגין דלא חויאת לך חובך בעמל
תיכלינה כל יומי חייך:

18 וכובין ואטדין תצמח ותרבי בדליך
ותיכול ית עשבא דעל אפי ברא
עני אדם ואמר בבעו ברחמין מן
קדמך יי דלא נתחשב כבעירא
דניכול עיסבא דאפי ברא ניקום כען
ונלעי בליעות ידיי וניכול מזון מן
מזונא דארעא ובכן יתאפרש כען
קדמך בין בני אינשא ובין בני
בעירא:

Quin inimicitiam ponam inter te & inter mulierem, inter ſemen filii tui & inter ſemen filiorum ejus: & erit quando erunt filii ipſius mulieris ſervantes præcepta legis, operam dabunt ut percutiant te ad caput tuum. Quum autem relinquent præcepta legis ſtudebis ut mordeas eos in calcaneis ipſorum: Verum illis erit medicina, tibi autem non erit medicina; quia medicinam adhibebunt calcaneo in diebus regis Meſſiæ.

Ad mulierem dixit; Multiplicando multiplicabo afflictionem tuam per ſanguinem virginitatum, & conceptum tuum; in moleſtia paries filios: & ad maritum tuum erit appetitus tuus, & ipſe dominabitur tibi, & ad mundandum & ad peccandum.

Adam verò dixit; Quoniam auſcultaſti ſermoni uxoris tuæ, & comediſti ex fructibus arboris, de qua præceperam tibi dicendo: Non comedes ex ea: maledicta terra, eò quod non indicarit tibi delictum tuum; in labore comedes eam omnibus diebus vitæ tuæ.

Et ſpinas & rhamnos pullulabit tibi & proferet propter te & comedes herbam, quæ eſt ſuper facies agri. Reſpondit Adam & dixit; peto per miſerationes à facie tua Domine, ne reputemur ſicut beſtiæ ut comedamus herbam ſuperficiei agri: Surgemus nunc & laborabimus labore manuum noſtrarum, & comedemus cibum de cibo terræ; Et ſic diſcrimen fiat nunc coram te, inter filios hominis & natos jumentorum.

Digitized by Google

19 בליעורת כף ידך תיכול מזונא עד
דתיהדור לעפרא דמינה אתבריארת
ארום עפרא אנת ולעפרא תתוב
דמן עפרא אנת עתיד למיקום למיתן
דינא וחושבנא על כל מה דעבדת
ביום דינא רבא :

In labore volæ manus tuæ comedes cibum, donec revertaris in pulverem ex quo creatus es: Quoniam pulvis tu, & in pulverem reverteris: Quia ex pulvere ſuſcitandus es, ut reddas judicium, & rationem, omnium quæ feceris, in die judicii magni.

20 וקרא אדם שום אנתתיה חוה
ארום היא הות אימא דכל בני
נשא :

Et vocavit Adam nomen uxoris ſuæ Chava; quoniam ipſa eſt mater omnium filiorum hominis.

21 ועבד יי אלהים לאדם ולאנתתיה
לבושין דיקר מן משך חויא דאשלח
מניה על משך בשריהון חלף שופריהון
דאשתלחו ואלבישינון :

Et fecit Dominus Deus Adamo & uxori ejus veſtimenta honoris ex pelle ſerpentis, quam exuerat ex ſe ſuper cutem carnis eorum, pro pulchritudine ſua quam exuti erant, & induit eos.

22 ואמר יי אלהים למלאכיא דהוו
משמשין קדמוי הא אדם הוה יחידי
בארעא היכמא דאנא יחידי בשמי
מרומא ועתידין למיקום מניה דידעין
למפרשא בין טב לביש אלו נטר
מצותא דפקידתיה אית הוא חי וקיים
כאילן חייא עד לעלמין וכדון על דלא
נטר מה דפקידתא נגזור עלוהי
ונטרדיה מן גנתא דעדן קדם עד לא
יפשט ידיה ויסב מן פירי אילן חייא
דהא אין אכיל הוא מניה הוי חי וקיים
עד לעלמין :

Et dixit Dominus Deus Angelis, qui coram ſe miniſtrabant; Ecce Adam eſt ſolus in terra, quemadmodum ego ſolus ſum in cœlis excelſis, & futuri ſunt ut ſurgant ex eo qui cognoſcant diſcernere inter bonum & malum: Si ſervaſſet mandata, quæ ego præcepi illi, viveret, & æternus eſſet ſicut arbor vitæ usque in ſeculum. Jam verò quia non ſervavit quæ præcepi, decernamus contra eum, ut ejiciamus eum ex horto Eden, antequam extendat manum ſuam, & accipiat ex fructibus arboris vitæ: Nam ecce ſi comedat ipſe ex ea, erit vivens & æternus usque in ſeculum.

23 ותרכיה יי אלהים מגנתא דעדן ואזל
ויתיב בטור מוריה למפלח ית אדמתא
דאתברי מתמן :

Et ejecit eum Dominus Deus ex horto Eden, & profectus habitavit in monte Morija, ad colendum terram ex qua creatus erat.

וטרד ית אדם מן דאשרי יקר 24
שכנתיה מן לקדמין בין תרין כרוביא
קדם עד לא ברא עלמא ברא
אורייתא אתקין גינתא דעדן לצדיקיא
דייכלון ויתפנקון מן פירי אילנא על
די פלחו בחייהון באולפן אורייתא
בעלמא הדין וקיימו פקודייא אתקין
גהינם לרשיעיא דמתילא לחריבא
שנינא אכלה מתרין סטרין אתקין
בגווה זיקוקין דינור וגומרין דאשתא
למדן בהון לרשיעיא דמרדו בחייהון
באולפן אורייתא טבתא היא אורייתא
לפלחה מן פירי אילן חייא דאתקנהא
מימר דיי לנטורהא דיהי קיים ומטייל
בשבילי ארחה דחיי לעלמא דאתי :

ד

ואדם ידע את חוה אתתיה דהוא 1
חמידת למלאכא ואעדיאת וילידת
ית קין ואמרת קניתי לגברא ית
מלאכא דיי :
ואוסיפת למילד מן בעלה אדם 2
ית תיומתיה וית הבל והוה הבל רעי
ענא וקין הוה גבר פלח בארעא :
והוה מסוף יומיא בארבסר בניסן 3
ואייתי קין מאיבא דארעא מדרע
כיתנא קרבן בכוריא קדם יי :
והבל אייתי אף הוא מבכירי ענא 4
ומפטימהון והוה רעוא קדם יי
וסבר אפין בהבל ובקורבניה :

ולקין

Expulit ergo Adam, ex quo habitare fecit gloriam divinitatis ſuæ ab antiquo inter duos Cherubim. Antequam crearetur mundus creavit legem, præparavit hortum Eden juſtis, ut comedant & delicientur ex fructibus arboris, eò quòd coluerint in vita ſua doctrinam legis in hoc ſeculo & ſervârint mandata: Præparavit Gehennam reprobris, quæ aſſimilatur gladio acuto ancipiti: præparavit in medio ejus ſcintillas ignis, & carbones ignitos ad judicandum illis reprobos qui rebelles fuerunt in vita ſua contra doctrinam legis. Bona eſt lex operanti eam præ fructibus arboris vitæ, quam præparavit ſermo Domini cuſtodienti eam, ut ſit æternus, & ambulet in ſemitis viæ vitæ futuri ſeculi.

Cap. IV.

Adam verò cognovit Chava uxorem ſuam, quæ deſiderabat Angelum: Et concepit & peperit Cain, & dixit: Acquiſivi virum Angelum Domini.

Et addidit parere ex marito ſuo Adam gemellam ejus Habelem: & erat Habel paſtor ovium, Cain verò erat vir colens terram.

Et fuit à fine dierum, decima quarta Niſan, adduxit Cain de fructu terræ de ſemine lini oblationem primitiarum coram Domino.

Sed Habel adduxit etiam ipſe ex primogenitis ovium, & ex pinguibus earum: Et erat complacentia coram Domino & aſpectus facierum in Habele, & in oblatione ejus.

Cain

וּלְקַיִן וּלְקוּרְבָּנֵיה וְלָא סְבַר אַפִּין 5
וּתְקֵיף לְקַיִן לַחֲדָא וְאִתְכְּבִישׁוּ אִקוּנִין
דְּאַפּוֹהִי׃

Cain autem & ejus oblationem *ſereno* vultu non aſpexit: Et iratus eſt Cain valdè & dejectæ ſunt figuræ facierum ejus.

וְאָמַר יְיָ לְקַיִן לָמָה תְּקֵיף לָךְ וְלָמָה 6
אִתְכְּבִישׁוּ אִיקוּנִין דְּאַנְפָּךְ׃

Et dixit Dominus Cain: Cur ira eſt tibi? & cur dejectæ ſunt imagines faciei tuæ.

הֲלָא אִם תֵּיטִיב עוֹבָדָךְ יִשְׁתְּבֵק לָךְ 7
חוֹבָךְ וְאִין לָא תֵיטִיב עוֹבָדָךְ בְּעָלְמָא
הָדֵין לְיוֹם דִּינָא רַבָּא חֶטְאָךְ נְטִיר
וְעַל תַּרְעֵי לִיבָּךְ חֶטְאָה רְבִיעַ וּבִידָךְ
מְסָרִית רְשׁוּתֵיהּ דְּיִצְרָא בִּישָׁא וּלְוָותָךְ
יְהֵי מַתְוָיָא וְאַנְתְּ תְּהֵא שָׁלִיט בֵּיהּ בֵּין
לְמִזְכֵּי בֵּין לְמֶחְטֵי׃

Annon ſi bona feceris opera tua, remittetur tibi peccatum tuum? Quòd ſi non bona feceris opera tua in hoc ſeculo, ad diem judicii magni peccatum tuum ſervatur, & ad fores cordis tui peccatum jacebit: Verùm in manu tua tradidi poteſtatem ipſius concupiſcentiæ malæ, & ad te erit appetitus ejus; Et tu dominaberis illi, ſive ad juſtitiam ſive ad peccatum.

וְאָמַר קַיִן לְוַת הֶבֶל אָחוּהִי אִיתָא 8
וְנִפּוּק תַּרְוֵינָן לְבָרָא וַהֲוָה כַּד נְפָקוּ
תַּרְוֵיהוֹן לְבָרָא עָנֵי קַיִן וְאָמַר לְהֶבֶל
מִסְתַּכַּל אֲנָא דִּבְרַחֲמִין אִתְבְּרֵי עַלְמָא
אֲבָל לָא כְּפֵירֵי עוֹבְדִין טָבִין הוּא
מִדְּבַר וּמִסַב אַפִּין אִית בְּדִינָא מִן
בְּגַלַל מָה אִתְקַבַּל קָרְבָּנָךְ וְקָרְבָּנִי מִנִּי
לָא אִתְקַבַּל בְּרַעֲוָא עָנֵי הֶבֶל וְאָמַר
לְקַיִן בְּרַחֲמִין אִתְבְּרֵי עָלְמָא וּכְפֵירֵי
עוֹבָדִין טָבִין הוּא מִדְּבַר וּמַסַב אַפִּין
לֵית בְּדִינָא וְעַל דַּהֲווּ פֵּירֵי עוֹבָדַי טָבִין
מִדִּידָךְ וּקְדָמִין לְדִידָךְ אִתְקַבַּל בְּרַעֲוָא
קָרְבָּנִי עָנֵי קַיִן וְאָמַר לְהֶבֶל לֵית דִּין
וְלֵית דַּיָּן וְלֵית עָלַם אָחֳרָן וְלֵית
לְמִיתַּן אֲגַר טַב לְצַדִּיקַיָּא וְלֵית

Et dixit Cain ad Habel fratrem ſuum; Veni, exeamus ambo nos in agrum: Fuitque cum exiiſſent ambo ipſi in agrum, reſpondit Cain & dixit Habeli; Intelligo ego quòd per miſerationes creatus eſt mundus, ſed non ſecundum fructus bonorũ operum gubernatur, & acceptio eſt facierum in judicio: Propter quid accepta eſt oblatio tua, oblatio verò mea ex me non accepta eſt cum beneplacito? Reſpondit Habel & dixit Caino: In miſerationibus creatus eſt mundus, & ſecundùm fructus bonorum operum gubernatur, & acceptio facierum non eſt in judicio; Et propterea quod fuerunt fructus operum meorum meliores tuis, & pretioſiores tuis, recepta eſt cum beneplacito oblatio mea; Reſpondit Cain & dixit Habeli; Non eſt judicium, nec Judex, nec ſeculũ aliud, nec dabitur merces bona juſtis, nec ultio

למפרעא

F 3

ſume.

למפרעא מן רשיעיא עני הבל ואמר
לקין אית דין ואית דיין ואית עלם
אחרן ואית למיתן אגר טב לצדיקיא
ואית למתפרעא מן רשיעיא ועל עיסק
פתגמיא האילין הוו מתנציין על אנפי
ברא וקם קין על הבל אחוהי וטבע
אבנא במצחיה וקטליה :

ſumetur de improbis. Reſpondit Habel & dixit Caino: Eſt judicium, & judex & eſt ſeculum aliud, & dabitur merces bona juſtis, & ultio ſumetur de improbis; Et propter harum rerum cauſam contendebant ſuper facies agri: Et ſurrexit Cain contra Habel fratrem ſuum, & fixit lapidem in fronte ejus, & interfecit eum.

9 ואמר יי אלהים לקין אן הבל
אחוך ואמר לא ידענא הלמא נטיר
אחי אנא :

Et dixit Dominus ad Cain; Ubi eſt Habel frater tuus? Et dixit: Non novi: Num quid cuſtos fratris mei ego?

10 ואמר מה עבדת קל דמי קטילת
אחוך דאתבלעו בגרגישתא צווחין
קדמי מן ארעא :

Et dixit Quid feciſti? Vox ſanguinum occiſionis fratris tui, qui abſorpti ſunt in pulvere, clamant coram me ex terra.

11 וכען חלף דקטלתיה ליט את מן
ארעא דפתחת ית פומא וקבילת ית
דמי דאחוך מן ידך :

Jam verò pro eo quod interfeciſti eum, maledictus tu de terra, quæ aperuit os, & recepit ſanguines fratris tui ex manu tua.

12 ארום תיפלח ית ארעא לאתוסף
למיתן חיל פירהא לך מטלטל וגלי
תהי בארעא :

Quando coles terram, non addet dare robur fructuum ſuorum tibi; vagus & exul eris in terra.

13 ואמר קין קדם יי סגי תקיף מרודי
מלמסובלא ברם יוכלא קמך
למשבקיה יתיה :

Et dixit Cain coram Domino, Gravior eſt rebellio mea quàm ut poſſim ferre; verùm poteſtas eſt coram te condonandi ipſam.

14 הא טרדת יתי יומא דין מעל אנפי
ארעא מן קדמך האיפשר דאיטמר
ואין אהי מטלטל וגלי בארעא כל
זכיי דישכחינני יקטלינני :

Ecce ejeciſti me hodie ex ſuperficie terræ; à conſpectu tuo an fieri poteſt ut abſcondar? Quod ſi ſim vagus & exul in terra, omnis innocens qui invenerit me, interficiet me.

15 ואמר ליה יי הא בכן כל דקטיל
קין לשבעא דרין יתפרע מניה

Et dixit illi Dominus; Ecce nunc quisquis interfecerit Cain, per ſeptem generationis ultio ſumetur ab eo; &

Digitized by Google

וְרַשִּׁים יְיָ עַל אַפֵּי דְקַיִן אָתָא מִן שְׁמָא
רַבָּא וְיַקִּירָא בְּגִין דְלָא לְמִקְטוֹל יָתֵיהּ
כָּל דְיִשְׁכְּחוּנֵיהּ בְּאִסְתַּכְּלוּתֵיהּ בֵּיהּ׃

cnoſtituit Dominus ſuper facies Caini ſignum ex nomine magno & pretioſo, ut non interficeret eum quisquis eum inveniret, cum videret ipſe illud.

16 וּנְפַק קַיִן מִן קֳדָם יְיָ וִיתֵיב בְּאַרְעָא
טִלְטוּל גָלוּתֵיהּ דַהֲוַת עֲבִדָא עֲלוֹהִי
מִלְקַדְמִין כְּגִינוּנִיתָא דְעֵדֶן׃

Et egreſſus eſt Cain à conſpectu Domini. & habitavit in terra migrationis exilii ſui, quæ culta erat propter eum ab antiquo, ſicut hortus Eden.

17 וִידַע קַיִן יַת אִנְתְּתֵיהּ וְאִעֲדִיאַת
וִילֵידַת יַת חֲנוֹךְ וַהֲוָה בָנֵי קַרְתָּא וּקְרָא
שׁוּם קַרְתָּא כְּשׁוּם בְּרֵיהּ חֲנוֹךְ׃

Et cognovit Cain uxorem ſuam, & concepit & peperit Henoch: Et ædificavit civitatem, & vocabat nomen civitatis juxta nomen filii ſui Henoch.

18 וְאִתְיְלִיד לַחֲנוֹךְ יַת עִירָד וְעִירָד
אוֹלִיד יַת מְחוּיָאֵל וּמְחִיָּאֵל אוֹלִיד
יַת מְתוּשָׁאֵל וּמְתוּשָׁאֵל אוֹלִיד יַת
לֶמֶךְ׃

Natus verò eſt ipſi Henoch Hirad, & Hirad genuit Mechujael, & Mechujael genuit Methuſael, & Methuſael genuit Lamech.

19 וּנְסֵיב לֵיהּ לֶמֶךְ תַּרְתֵּין נְשִׁין
שׁוּם חֲדָא עָדָה וְשׁוּם תִּנְיֵתָא
צִלָּה׃

Et accepit ſibi Lamech duas uxores; nomen unius, Ada; nomen verò alterius Tſilla.

20 וִילֵידַת עָדָה יַת יָבָל הוּא הֲוָה רַב
בְּהוֹן דְכָל יָתְבֵי מַשְׁכְּנִין וּמָארֵי
בְעִיר׃

Et peperit Ada Jabal: Ipſe erat dux illis omnibus qui habitabant tabernacula, & poſſidentibus jumenta.

21 וְשׁוּם אֲחוּהִי יוּבָל הוּא הֲוָה רַב
בְּהוֹן דְכָל דְמַמַּן לְזִמְרָא בְּכִנּוֹרָא
וְאַבּוּבָא׃

Et nomen fratris ejus Jubal: Ille dux erat omnibus præfectis cantici in cithara & tibiis.

22 וְצִלָּה אַף הִיא יְלֵידַת יַת תּוּבַל קַיִן
רַב לְכָל אוּמָן דְיָדַע בַּעֲבִידַת נְחָשָׁא
וּפַרְזְלָא וַאֲחָתֵיהּ דְתוּבַל קַיִן נַעֲמָא הִיא
הֲוַת מָרַת קִינִין וְזֶמְרִין׃

Et Tſilla etiam ipſa peperit Tubalcain, magiſtrum omnis opificis qui novit opus æris & ferri: & ſoror ipſius Tubalcain Naama, ipſa erat Domina lamentationum & cantionum.

23 וְאָמַר לֶמֶךְ לִנְשׁוֹי עָדָה וְצִלָּה
קַבִּילָן קָלִי נְשֵׁי לֶמֶךְ אֲצִיתִין לְמֵימְרִי

Et dixit Lamech uxoribus ſuis Adæ & Tſillæ: Audite vocem meam, uxores Lamech; auſcultate ſermoni meo;

ארום

que-

ארום לא גברא קטלית דנתקטלא
תחותוהי ואוף לא עולימא חבלית
דבגניה יהובדון זרעי :

24 ארום קין דחב וחב בתיובתא
עד שובעא דרין אתליו ליה ולמך
בר בריה דלא חב דינא הוא דיתלי
ליה עד שובעין ושבעא :

25 וידע אדם תוב ית אנתתיה לסוף
מאה ותלתין שנין דאתקטיל הבל
וילידת בר וקרת ית שמיה ש֝ית ארום
אמרת יהב לי יי בר אוחרן חלף הבל
דקטליה קין :

26 ולשת אף הוא אתיליד בר וקרת
ית שמיה אנוש הוא דרא דביומוהי
שריאו למטעי ועבדו להון טעון
ומכנין לטעותהון בשום מימרא
דיי :

Quoniam non virum interfeci, ut interficiamur pro eo; & etiam juvenem non perdidi, ut propter eum pereat ſemen meum.

Quoniam Cain qui peccavit & converſus eſt per pœnitentiam, usque ad ſeptem generationes, dilata eſt ipſi *pœna*: Lamecho ipſius nepoti, qui non peccavit, æquum eſt ut differatur illi usque adſeptuaginta ſeptem.

Et cognovit Adam rurſus uxorem ſuam, exactis centum & triginta annis poſtquam interfectus eſt Habel; & peperit filium alium pro Habele, quem interfecit Cain.

Ipſi vero etiam Seth natus eſt filius & vocavit nomen ejus Enos. Illa *erat* ætas in cujus diebus incœperunt errare, & fecerunt ſibi Idola, & cognominabant Idola ſua, nomine ſermonis DOMINI.

תרגום

Digitized by Google

תרגום ירושלמי

א

בחוכמא ברא יי׃ א

וארעא הות תהיא ובהיא וצדו מן 2
בני אנשא וריקניא מכל בעיר ורוחא
דרחמין מן קדם יי הות מנשבא על
אפי מיא׃

והוה רמש והוה צפר סדר עובד 5
בראשית יום קדמי׃

ויהי מפריש בין מיא עלאי ובין מיא 6
ארעאי׃

ויהון לאתין ולמועדין ולמקדשא 14
בהון רישי ירחין ושנין׃

וברא מימרא דיי ית אדם בדמותיה 27
בדמות מן קדם יהוה ברא יתיה דכר
וזוגיה ברא יתהון׃

ב

והוה אדם נפש דחיה׃ 7

ואילן דעתא כל מן דאכיל מניה 9
מפרש בין טב לביש׃

ונסיב יי אלהים ית אדם ואשריה 15
בגנתא דעדן ואצנע יתיה למהוי פלח
באוריתא ולמטור׃

אעביד ליה בר זוג כד נפיק ביה׃ 18

ולאדם לא אשכח בר זוג כד נפיק 20
ביה׃

על כן ישבוק גבר בירת מדמכא 24
דאבוי ואמיה׃

Hieroſolymitanum.

CAPUT I.

IN ſapientia creavit Deus.

Terra autem erat ſtupor & inanitas, & deſolatio à filiis hominum, & omni beſtia vacua: & ventus miſerationum à conſpectu Domini flabat in ſuperficiem aquarum.

Er fuit veſpera & fuit mane ordine operis creationis dies primus.

Et ſit ſeparans inter aquas ſuperiores & intes aquas inferiores.

Et ſint in ſigna & in ſtata tempora & ad ſanctificandum illis menſium & annorum initia.

Et creavit verbum Domini hominem in ſimilitudine ſua, in ſimilitudine à facie Domini creavit eum: marem & conjugem ejus creavit eos.

CAP. II.

Et erat homo anima vitæ.

Et arborem ſcientiæ; quisquis ex ea comedit diſtinguit inter bonum & malũ.

Et accepit Dominus Deus hominem & habitare fecit eum in horto Eden; & collocavit eum ut eſſet colens legem, & *eam* cuſtodiret.

Faciam illi conjugem quaſi exeuntem cum eo.

Homini autem non invenit ſocium, quaſi exeuntem cum eo.

Propterea relinquet vir domum accubitus patris ſui & matris ſuæ.

Digitized by Google

52 ולא הוו ידעין מה היא בהתתא׃

ג

7 ועבדו להון אצטלון׃

8 מטיל בגנתא לתוקפא דיומא׃

9 וקרא מימרא דיי אלהים לאדם ואמר
ליה הא עלמא דבריית גלי קדמי
חשוכא ונהורא גליאו קדמי ואיך את
סבר דלית גלי קדמי אתרא דאת בגויה
הן היא מצותא דפקדית יתך׃

15 ויהי כד יהוון בניא דאתתא לעיין
באוריתא ועבדין פקודיא יהוון מתכוונין
ומחין יתך לרישך וקטלין יתך וכד
ישבקון בניא דאתתא מצותא דאוריתא
ולא יעבדון פקודיא תהוי מתכוין ונכית
יתהון בעקביהון וממרע יתהון
ברם יהוי אסו לבנהא דאתתא ולך
חויא לא יהוי אסו ברם עתידין הינון
אלין לאלין למעבד שפיותא בעקבא
בסוף עקב יומיא ביומוי דמלכא
משיחא׃

18 וכובין ודרדרין תרבי לך ותיכול ית
עשבא דבאפי ברא עני אדם ואמר
בבעו ברחמין מן קדמך יי לא נתחשב
קדמך מן בעירא למיכל ית עשבא
דבאפי ברא נקום כען ונלעי מליאות
ידי וניכול מזון מן פירי ארעא ובכדין
יהוי מפרש קדמך בין בני אנשא ובין
בעירא׃

22 ואמר מימרא דיי אלהים הא אדם
דבן

Non cognoſcebant quid eſſet confuſio.

CAP. III.

Et fecerunt ſibi ſtolas.

Deambulantis in horto in robore diei.

Et vocavit verbum Domini Dei Adamum, & dixit illi: ecce mundus, quem creavi, revelatus eſt coram me; tenebræ & lux apertæ ſunt coram me; quomodo autem putas locum in medio cujus es non eſſe mihi conſpectum? ubi eſt mandatum quod ego tibi præcepi.

Et erit quando filii mulieris operam dabunt legi, & fecerint mandata, ſtudebunt tibi conterere caput & occident te; quando verò relinquent filii mulieris legis præcepta, nec ſervabunt mandata, tu operam dabis, ut mordeas eos in calcaneis ipſorum, & ita noceas eis: verum erit remedium filiis mulieris, tibi verò ſerpenti nullum erit remedium; quandoquidem futurum eſt ut ipſi alii aliis incolumitatem præſtent in calcaneo, in fine extremitatis dierum, in diebus ejus, nimirum regis Meſſiæ.

Et ſpinas & tribulos producet tibi, & comedes herbam quæ eſt in ſuperficie agri: reſpondit homo & dixit: Obſecro per miſerationes à coram te Domine, ne reputemur coram te pro beſtiis ad comedendum herbam quæ eſt in ſuperficie agri: Surgemus nunc & edemus de labore manuum noſtrarum, & edemus cibum ex fructibus terræ; & ita erit diſcrimen coram te, inter filios hominis & inter beſtias.

Et dixit verbum Domini Dei; Ecce
Adam

Digitized by Google

דבריית יתיה יחידי כנו עלמי היך מה
דאנא יחידי בשמי מרומא עתידין
אומין סגיאין למקם מניה מניה
תקום אימה דידעא למפרשא
בין טב לביש וכדון טב דנטרוד
יתיה מן גנתא דעדן קדם עד לא
יפשוט ידיה ויסב לחוד מן פירי
אילנא דחייא וייכול ויחי
לעלם :

Adam quem creavi unicum in ſeculo meo, quemadmodum ego ſolus ſum in cælis excelſis, futurum eſt ut populi multi proveniant ex ipſo: ex ipſo prodibit populus qui novit diſcernere inter bonum & malum: nunc itaque melius eſt ut ejiciamus eum ex horto Eden, priusquam extendat manum ſuam, & accipiat etiam ex fructibus arboris vitæ, & comedat, & vivat in ſeculum.

וטרד ית אדם ואשרי יקר שכנתיה
24 מן לקדמין מםדנח לגנתא דעדן מעלוי
תרין כרוביא קדם עד לא נברא
עלמא תרין אלפין שנין ברא אוריתא
ואתקין גיהנם וגנתא דעדן אתקן
גנתא דעדן לצדיקיא דיי כלון
ויתפנקון מן פירי אילנא על דנטרו
מצותא דאוריתא בעלמא הדן אתקן
גהנם לרשיעיא דהיא מדמיא לחרבא
שנינא אכלדה מתרין סטרה אתקן
בגוה זקוקין דנורא וגומרין מבערין
לרשיעיא להתפרע מנהון לעלמא
דאתי על דלא נטרו מצותא דאוריתא
בעלמא הדין ארום אילן דחייא היא
אוריתא כל דנטר לה בעלמא הדין
הוי חי וקיים כאילנא דחיי טבא היא
אוריתא לפלחה בעלמא הדין היך
פרי אילן דחייא לעלמא דאתי :

Et ejecit hominẽ, & habitare fecit glorioſam majeſtatem ſuam ab antiquo ab Oriente horti Eden, deſuper duos Cherubinos. Antequam crearetur mundus duobus millibus annorum, creavit legem, & præparavit Gehenam & hortum Eden. Præparavit inquam hortum Eden juſtis, ut comedant & epulentur ex fructibus arboris, eò quod cuſtodierint legis mandata in hoc ſeculo: præparavit Gehenam improbis, quæ ſimilis eſt gladio acuto ancipiti; præparavit in medio ejus ſcintillas ignis, & prunas comburentes improbos, ad ultionem ſumendum de illis in futuro ſeculo, eò quod in hoc ſeculo non obſervarint legis præcepta: quia arbor vitæ eſt lex, quisquis obſervat illam in hoc ſeculo vivet, & permanebit ſicut arbor vitæ: bona eſt lex operanti eam in hoc ſeculo, ſicut fructus arboris vitæ in ſeculo venturo.

Digitized by Google

ד

הלא אין תיטיב עובדך בעלמא
7 הדין ישתרי וישתבק לך לעלמא
דאתי ואין לא תיטיב עובדך בעלמא
הדין ליום דינא רבא חטאך נטיר
ועל תרע לבא רביע ברם בידך
מסרית רשותיה דיצרא בישא ואת
תהוי שליט ביה בין למזכי בין
למחטי :

ואמר קין להבל אחוי אתא ונפוק
8 לאפי ברא והות כד נפקו תרויהון
לאפי ברא עני קין ואמר להבל אחוי
לית דין ולית דין ולית עלם אוחרן
ולא למתן אגר טב לצדיקיא ולא
לאתפרע מן רשיעיא ולא ברחמין
אתברי עלמא ולא ברחמין הוא מדבר
מן בגלל מה אתקבל קורבנך מנך
ברעו ומני לא אתקבל ברעוא עני
הבל ואמר לקין אית דין ואית דין
ואית עלם אוחרן ואית מתן אגר טב
לצדיקיא ולאתפרע מרשיעיא וברחמין
אתברי עלמא וברחמין הוא מדבר
ברם כפרי עובדין טבין הוא מדבר
על דהון עובדי תקנין מן דידך אתקבל
קרבני מני ברעוא ומנך לא אתקבל
ברעוא והוו תרויהון מנצין באפי ברא
וקם קין על הבל אחוי וקטל יתיה:

10 קל אדמיהון דאוכלוסין דצדיקיא
דהון

Cap. IV.

Annon ſi bona feceris opera tua in hoc ſeculo, condonabitur & remittetur tibi in ſeculo venturo? quod ſi non emendaveris opera tua in hoc ſeculo, in diem judicii magni peccatum tuum reſervabitur, & ad fores cordis jacebit: verum in manum tuam tradidi poteſtatem concupiſcentiæ malæ, tu autem dominabere ei, ſive ut juſtificeris ſive ut pecces.

Et dixit Cain ad Abel fratrem ſuum; veni & exeamus in agri ſuperficiem: accidit itaque cum exiſſent ambo ipſi ad agri ſuperficiem, reſpondit Cain & dixit ad Abelem fratrem ſuum, Non eſt judicium nec judex eſt, nec eſt aliud ſeculum, nec dabitur merces bona juſtis, nec ultio ſumetur de improbis, neque per miſerationem creatus eſt mundus, neque per miſerationem gubernatur. Quare recepta eſt oblatio tua à te cum beneplacito, à me autem non eſt accepta cum beneplacito? Reſpondit Abel & dixit Caino: Eſt judicium, & eſt judex, & eſt aliud ſeculum, & eſt donum mercedis bonæ juſtis, & ultio ſumi debet ab improbis, & cum miſeratione creatus eſt mundus, & cum miſeratione gubernatur: verùm juxta fructus bonorum operum gubernatur; eò quòd opera mea tuis ſunt concinniora, recepta eſt oblatio mea à me cum beneplacito, à te verò non eſt recepta cum beneplacito: fueruntq; ambo ipſi contendentes in ſuperficie agri, tum ſurrexit Cain contra Abel fratrem ſuum & interfecit eum.

Vox ſanguinum congregationum juſtorum

Digitized by Google

דַּהֲוָן עֲתִידִין לְמֵקָם מִן הֶבֶל אָחִיךְ׃

13 וַאֲמַר קַיִן קֳדָם יְיָ סַגִּין אִנּוּן חוֹבַי
לְמִסְבּוֹל בְּרַם אִית יוּכְלָא קֳדָמָךְ׃
לְמִשְׁרֵי וּלְמִשְׁבַּק לִי׃

16 וּנְפַק קַיִן מִן קֳדָם יְיָ וִיתִיב בְּאַרְעָא
גָּלֵי וּמְטַלְטֵל מִן מַדְנַח לְגִנְּתָא דְעֵדֶן
וַהֲוָה קֳדָם עַד לָא קְטַל קַיִן לְהֶבֶל
אֲחוּי הֲוָת אַרְעָא מַרְבְּיָא לֵיהּ פֵּירִין
כְּפֵירֵי גִנְּתָא דְעֵדֶן מִן דַּחֲטָא וּקְטַל
לַאֲחוּי חֲזַרַת לְמַסָּקָא כּוּבִּין
וְדַרְדְּרִין׃

ſtorum, qui erant ſurrecturi ex Abel fratre tuo.

Et dixit Cain coram Domino, plura ſunt peccata mea, quam ut poſſim ferre, verùm eſt poteſtas coram te condonandi & remittendi mihi.

Et exiit Cain à facie Domini, & habitavit in terra exul & vagus ab Oriente horti Eden, Fuit autem cum nondum occidiſſet Cain Abelem fratrem ſuum, producebat terra fructus, ſimiles fructibus horti Eden; ex quo vero peccavit & occidit fratrem ſuum produxit ſpinas & tribulos.

Digitized by Google

PARAPHRASIS SYRIACA
CUM VERSIONE LATINA.

ܒܫܡ ܡܪܝܐ ܐܚܝܕ ܟܠ
ܡܫܪܝܢܢ ܕܢܟܬܘܒ ܟܬܒܐ
ܕܐܘܪܝܬܐ ܕܡܘܫܐ ܢܒܝܐ ܩܕܡܝܬ
ܣܦܪܐ ܕܒܪܝܬܐ .

In Nomine Domini Omnipotentis, aggredimur impreſſionem libri legis Moſis Prophetæ. Ac primo librum Creationis.

ܩܦܠܐܘܢ * ܐ *

CAPUT PRIMUM.

1 * ܒܪܫܝܬ ܒܪܐ ܐܠܗܐ ܝܬ
ܫܡܝܐ. ܘܝܬ ܐܪܥܐ.

In principio creavit Deus eſſe cœli & eſſe terræ.

2 * ܘܐܪܥܐ ܗܘܬ ܬܘܗ ܘܒܘܗ.
ܘܚܫܘܟܐ ܥܠ ܐܦܝ ܬܗܘܡܐ.
ܘܪܘܚܗ ܕܐܠܗܐ ܡܪܚܦܐ ܥܠ ܐܦܝ
ܡܝܐ.

Terra autem erat deſerta & inculta, tenebræque ſuper faciem abyſſi:

Et Spiritus Dei incubabat ſuperficiei aquarum.

3 * ܘܐܡܪ ܐܠܗܐ. ܢܗܘܐ ܢܘܗܪܐ.
ܘܗܘܐ ܢܘܗܪܐ.

Dixitque Deus fiat lux: factaq; eſt lux.

4 * ܘܚܙܐ ܐܠܗܐ ܠܢܘܗܪܐ ܕܫܦܝܪ.
ܘܦܪܫ ܐܠܗܐ ܒܝܢ ܢܘܗܪܐ
ܠܚܫܘܟܐ.

Viditque Deus lucem quod bona eſſet, & diviſit Deus inter lucem & tenebras.

Appel-

Digitized by Google

* ܘܩܪܐ ܐܠܗܐ ܠܢܘܗܪܐ 5
ܐܝܡܡܐ. ܘܠܚܫܘܟܐ ܩܪܐ
ܠܠܝܐ. ܘܗܘܐ ܪܡܫܐ ܘܗܘܐ ܨܦܪܐ
ܝܘܡܐ ܚܕ.

Appellavitque Deus lucem diem, & tenebras appellavit noctem, fuitque veſpera, fuitque mane dies unus.

* ܘܐܡܪ ܐܠܗܐ. ܢܗܘܐ ܪܩܝܥܐ 6
ܒܡܨܥܬ ܡܝܐ. ܘܗܘܐ. ܘܦܪܫ
ܒܝܬ ܡܝܐ ܠܡܝܐ.

Et dixit Deus ſit firmamentum in medio aquarum, & fuit, diviſitque inter aquas & aquas.

* ܘܥܒܕ ܐܠܗܐ ܪܩܝܥܐ. ܘܦܪܫ 7
ܒܝܬ ܡܝܐ ܕܠܬܚܬ ܡܢ
ܪܩܝܥܐ. ܘܒܝܬ ܡܝܐ ܕܠܥܠ
ܡܢ ܪܩܝܥܐ. ܘܗܘܐ ܗܟܢܐ.

Fecitque Deus firmamentum & diviſit aquas quæ ſub firmamento, & aquas quæ ſuper firmamentum, & fuit ita.

* ܘܩܪܐ ܐܠܗܐ ܠܪܩܝܥܐ ܫܡܝܐ. 8
ܘܗܘܐ ܪܡܫܐ. ܘܗܘܐ ܨܦܪܐ ܝܘܡܐ
ܕܬܪܝܢ.

Appellavitque Deus firmamentum cælum; & fuit veſpera & fuit mane dies ſecundus.

* ܘܐܡܪ ܐܠܗܐ. ܢܬܟܢܫܘܢ 9
ܡܝܐ ܕܠܬܚܬ ܡܢ ܫܡܝܐ ܠܐܬܪܐ ܚܕ
ܘܬܬܚܙܐ ܝܒܝܫܬܐ. ܘܗܘܐ ܗܟܢܐ.

Et dixit Deus congregentur aquæ quæ ſub cælo ſunt in locum unum & appareat arida; & fuit ita.

* ܘܩܪܐ ܐܠܗܐ. ܠܝܒܝܫܬܐ 10
ܐܪܥܐ. ܘܠܟܢܫܐ ܕܡܝܐ ܩܪܐ
ܝܡܡܐ. ܘܚܙܐ ܐܠܗܐ ܕܫܦܝܪ.

Et appellavit Deus aridam, terram; congregationem verò aquarum appellavit maria; viditque Deus quod eſſet bonum.

Et

11 ✱ ܘܐܡܪ ܐܠܗܐ. ܬܦܩ ܐܪܥܐ
ܬܕܐܐ ܥܣܒܐ. ܕܡܙܕܪܥ ܙܪܥܐ ܠܓܢܣܗ.
ܘܐܝܠܢܐ ܕܦܐܪܐ ܥܒܕ ܦܐܪܐ
ܠܓܢܣܗ. ܕܙܪܥܗ ܒܗ ܥܠ ܐܪܥܐ.
ܘܗܘܐ ܗܟܢܐ.

Et dixit Deus, producat terra germen, herbam quæ ſerendo ſeratur, juxta genus ſuum: & arborem fructuum edentem fructus juxta genus ſuum, cujus planta in ſemetipſa ſuper terram; & fuit ita.

12 ✱ ܘܐܦܩܬ ܐܪܥܐ ܬܕܐܐ ܥܣܒܐ.
ܕܡܙܕܪܥ ܙܪܥܐ ܠܓܢܣܗ. ܘܐܝܠܢܐ
ܕܥܒܕ ܦܐܪܐ ܕܙܪܥܗ ܒܗ
ܠܓܢܣܗ. ܘܚܙܐ ܐܠܗܐ ܕܫܦܝܪ.

Et produxit terra germen, herbam quæ ſerendo ſeritur juxta genus ſuum, & arborem proferentem fructum cujus planta eſt in ſemetipſa, juxta genus ſuum. Viditque Deus quod eſſet bonum.

13 ✱ ܘܗܘܐ ܪܡܫܐ ܘܗܘܐ ܨܦܪܐ ܝܘܡܐ
ܕܬܠܬܐ.

Et fuit veſpera, fuitque mane dies tertius.

14 ✱ ܘܐܡܪ ܐܠܗܐ ܢܗܘܘܢ ܢܗܝܪܐ
ܒܪܩܝܥܐ ܕܫܡܝܐ. ܠܡܦܪܫ
ܒܝܬ ܐܝܡܡܐ ܠܠܠܝܐ. ܘܢܗܘܘܢ
ܠܐܬܘܬܐ ܘܠܙܒܢܐ. ܘܠܝܘܡܬܐ
ܘܠܫܢܝܐ.

Dixitque Deus, ſint luminaria in firmamento cœli ad diſtinguendum inter diem & noctem ſintq; in ſigna & tempora, & in dies & annos.

15 ✱ ܘܢܗܘܘܢ ܡܢܗܪܝܢ ܒܪܩܝܥܐ
ܕܫܡܝܐ: ܠܡܢܗܪܘ ܥܠ ܐܪܥܐ.
ܘܗܘܐ ܗܟܢܐ.

Et ſint lucentia in firmamento cœli, ad lumen præbendum ſuper terram, & fuit ita.

ܘܥܒܕ

Fecitque

Digitized by Google

16 * ܘܥܒܕ ܐܠܗܐ ܠܬܪܝܢ ܢܗܝܪ̈ܐ
ܪ̈ܘܪܒܐ: ܢܗܝܪܐ ܪܒܐ ܠܫܘܠܛܢܐ
ܕܐܝܡܡܐ : ܘܢܗܝܪܐ ܙܥܘܪܐ
ܠܫܘܠܛܢܐ ܕܠܠܝܐ: ܘܟܘܟܒ̈ܐ .

Fecitque Deus duo luminaria magna, luminare majus in dominium diei, & luminare minus in dominium noctis,& ſtellas.

17 * ܘܝܗܒ ܐܢܘܢ ܐܠܗܐ ܒܪܩܝܥܐ
ܕܫܡܝܐ . ܠܡܢܗܪܘ ܥܠ
ܐܪܥܐ :

Poſuitque ea Deus in firmamento cœli ad lumen præbendum ſuper terram.

18 * ܘܠܡܫܠܛܘ ܒܐܝܡܡܐ ܘܒܠܠܝܐ:
ܘܠܡܦܪܫܘ ܒܝܬ ܢܘܗܪܐ ܠܚܫܘܟܐ.
ܘܚܙܐ ܐܠܗܐ ܕܫܦܝܪ .

Et dominandum interdiu & noctu,ac dividendum inter lucem & tenebras, viditque Deus quod eſſet bonum.

19 * ܘܗܘܐ ܪܡܫܐ ܘܗܘܐ ܨܦܪܐ ܝܘܡܐ
ܕܐܪܒܥܐ .

Et fuit veſpera & fuit mane dies quartus.

20 * ܘܐܡܪ ܐܠܗܐ. ܢܪܚܫܘܢ ܡ̈ܝܐ
ܪܚܫܐ ܢܦܫܐ ܚܝܬܐ. ܘܦܪܚܬܐ.
ܬܦܪܚ ܥܠ ܐܪܥܐ. ܥܠ ܐܦܝ ܪܩܝܥܐ
ܕܫܡܝܐ .

Dixitque Deus,Scaturiant aquæ reptile animam viventem , & volatile volitet ſuper terram , ſuper faciem firmamenti cœli.

21 * ܘܒܪܐ ܐܠܗܐ ܠܬܢܝܢ̈ܐ ܪ̈ܘܪܒܐ.
ܘܟܠܗ ܢܦܫܐ ܚܝܬܐ ܕܪܚܫܐ
ܕܐܪܚܫܘ ܡ̈ܝܐ ܠܓܢܣܗܘܢ ܘܟܠܗ
ܦܪܚܬܐ :

Creavit quoque Deus dracones maximos, & omnem animam viventem reptilis quod ſcaturierant aquæ juxta genus ſuum: & omne

ܘܟܠ ܦܪܚܬܐ ܕܓܦܐ ܠܓܢܣܗ. ܘܚܙܐ
ܐܠܗܐ ܕܫܦܝܪ.

22 ܘܒܪܟ ܐܢܘܢ ܐܠܗܐ ܘܐܡܪ *
ܠܗܘܢ. ܦܪܘ ܘܣܓܘ ܘܡܠܘ
ܡܝܐ ܕܒܝܡܡܐ. ܘܦܪܚܬܐ
ܬܣܓܐ ܒܐܪܥܐ.

23 ܘܗܘܐ ܪܡܫܐ ܘܗܘܐ ܨܦܪܐ ܝܘܡܐ *
ܕܚܡܫܐ.

24 ܘܐܡܪ ܐܠܗܐ. ܬܦܩ ܐܪܥܐ *
ܢܦܫܐ ܚܝܬܐ ܠܓܢܣܗ.
ܒܥܝܪܐ ܘܪܚܫܐ ܘܚܝܘܬܐ ܕܐܪܥܐ
ܠܓܢܣܗ: ܘܗܘܐ ܗܟܢܐ.

25 ܘܥܒܕ ܐܠܗܐ ܚܝܘܬܐ ܕܐܪܥܐ *
ܠܓܢܣܗ: ܘܒܥܝܪܐ ܠܓܢܣܗ:
ܘܟܠܗ ܪܚܫܐ ܕܐܪܥܐ ܠܓܢܣܗ.
ܘܚܙܐ ܐܠܗܐ ܕܫܦܝܪ.

26 ܘܐܡܪ ܐܠܗܐ. ܢܥܒܕ ܐܢܫܐ *
ܒܨܠܡܢ: ܐܝܟ ܕܡܘܬܢ. ܘܢܫܠܛܘܢ
ܒܢܘܢܐ ܕܝܡܐ ܘܒܦܪܚܬܐ ܕܫܡܝܐ.
ܘܒܒܥܝܪܐ

omne volucre alatum: juxta genus ſuum, viditque Deus quod eſſet bonum.

Et benedixit illis Deus, & ait illis Fœcundamini & multiplicamini, & implete aquas quæ ſunt in maribus: & volatile multiplicetur in terra.

Et fuit veſpera; fuitque mane dies quintus.

Dixit quoque Deus, Producat terra animam viventem, juxta genus ſuum, jumentum & reptile & beſtiam terræ juxta genus ſuum, & fuit ita.

Fecitque Deus beſtiam terræ juxta genus ſuum, & jumentum juxta genus ſuum cunctáque reptilia terræ, juxta genus ſuum, & vidit Deus quod eſſet bonum.

Dixitque Deus faciamus hominem in imagine noſtra, ſecundum ſimilitudinem noſtram, & dominentur in piſces maris, & volatile

cœli

Digitized by Google

ܘܒܒܥܝܪܐ ܘܒܟܠܗ ܚܝܘܬܐ
ܕܐܪܥܐ. ܘܒܟܠܗ ܪܚܫܐ ܕܪܚܫ
ܥܠ ܐܪܥܐ.

coeli, & in jumentum, & in omnem beſtiam terræ, & in omnia reptilia, quæ reptant ſuper terram.

27 * ܘܒܪܐ ܐܠܗܐ ܠܐܕܡ ܒܨܠܡܗ.
ܒܨܠܡܐ ܐܠܗܐ ܒܪܐ ܗܘܝ ܕܟܪ
ܘܢܩܒܐ ܒܪܐ ܐܢܘܢ.

Itaque creavit Deus hominem in imagine ſua, in imagine Dei creavit illum, marem & fœminam creavit eos.

28 * ܘܒܪܟ ܐܢܘܢ ܐܠܗܐ. ܘܐܡܪ
ܠܗܘܢ ܐܠܗܐ. ܦܪܘ ܘܣܓܘ
ܘܡܠܘ ܐܪܥܐ ܘܟܒܘܫܘܗ.
ܘܫܠܛܘ ܒܢܘܢܝ ܝܡܐ.
ܘܒܦܪܚܬܐ ܕܫܡܝܐ. ܘܒܒܥܝܪܐ
ܘܒܟܠܗ ܚܝܘܬܐ ܕܪܚܫܐ ܥܠ
ܐܪܥܐ.

Et benedixit eis Deus, & ait illis Deus, fœcundamini & multiplicamini & implete terram, & domate eam, & dominamini in piſces maris & in volucre cœli, & in jumenta & in omne animal quod reptat ſuper terram.

29 * ܘܐܡܪ ܐܠܗܐ. ܗܐ ܝܗܒܬ
ܠܟܘܢ ܟܠܗ ܥܣܒܐ ܕܐܪܥܐ
ܕܡܙܕܪܥ ܥܠ ܐܦܝ ܟܠܗ ܐܪܥܐ.
ܘܟܠ ܐܝܠܢ ܕܐܝܬ ܒܗ ܦܐܪܐ
ܐܝܠܢܐ ܕܙܪܥܗ ܡܙܕܪܥ: ܠܟܘܢ
ܢܗܘܐ ܠܡܐܟܘܠܬܐ.

Dixitque Deus, Ecce dedi vobis omnem herbam terræ ſeminabilem ſuper faciem totius terræ: & omnis arbor habens fructus arboris ſuæ, cujus ſemen ſeminatur, vobis ſit in eſcam.

* ܘܠܟܠܗ

Digitized by Google

30 * ܘܠܟܠܗܘܢ ܚܝܘܬܐ ܕܕܒܪܐ ·
ܘܠܟܠܗ ܦܪܚܬܐ ܕܫܡܝܐ ·
ܘܠܟܠܗܘܢ ܪ̈ܚܫܐ ܕܪܚܫܝܢ ܥܠ ܐܪܥܐ ܕܐܝܬ
ܒܗ ܢܦܫܐ ܚܝܬܐ · ܟܠܗ
ܝܘܪܩܐ ܕܥܣܒܐ ܠܡܐܟܘܠܬܐ ·
ܘܗܘܐ ܗܟܢܐ ·

(Et omni beſtiæ agri,) Et omni volucri cœli, & cuilbet reptanti ſuper terram habenti animam viventem, omne viride olus in eſcam *dedi*; & fuit ita.

31 * ܘܚܙܐ ܐܠܗܐ ܟܠ ܕܥܒܕ ܘܗܐ ܗܘܐ
ܛܒ ܫܦܝܪ · ܘܗܘܐ ܪܡܫܐ ܘܗܘܐ
ܨܦܪܐ ܝܘܡܐ ܫܬܝܬܝܐ ·

Viditque DEUS quicquid fecerat, eratque valde bonum: & fuit veſpera & fuit mane dies ſextus.

ܦܘܠܓܐ * ܒ *

CAPUT SECUNDUM.

1 * ܘܐܫܬܠܡܘ ܫܡܝܐ ܘܐܪܥܐ
ܘܟܠܗ ܚܝܠܗܘܢ ·

Itaque perfecti ſunt cœli & terra, & omnis exercitus eorum.

2 * ܘܫܠܡ ܐܠܗܐ ܒܝܘܡܐ
ܫܬܝܬܝܐ ܥܒܕܘܗܝ ܕܥܒܕ ·
ܘܐܬܬܢܝܚ ܒܝܘܡܐ ܫܒܝܥܝܐ ·
ܡܢ ܟܠܗܘܢ ܥܒܕܘܗܝ ܕܥܒܕ ·

Et abſolvit Deus die ſexto opera ſua quæ fecerat, & quievit die ſeptimo, ab omnibus operibus ſuis quæ fecerat.

3 * ܘܒܪܟ ܐܠܗܐ ܠܝܘܡܐ ܫܒܝܥܝܐ
ܘܩܕܫܗ · ܡܛܠ ܕܒܗ ܐܬܬܢܝܚ ܡܢ
ܟܠܗܘܢ ܥܒܕܘܗܝ ܕܒܪܐ ܐܠܗܐ
ܠܡܥܒܕ ·

Et benedixit Deus diei ſeptimo, & ſanctificavit illum: quoniam in eo quievit ab omnibus operibus ſuis, quæ Deus faciendo creaverat.

ܗܠܝܢ Iſtæ

Digitized by Google

** ܗܠܝܢ ܬܘܠܕܬܐ ܕܫܡܝܐ 4
ܘܐܪܥܐ܂ ܟܕ ܐܬܒܪܝܘ ܒܝܘܡܐ
ܕܥܒܕ ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ ܫܡܝܐ
ܘܐܪܥܐ܂

Iſtæ ſunt generationes cœli & terræ, quando creata fuerunt in die qua fecit Dominus Deus cœlum ac terram.

* ܘܟܠܗܘܢ ܐܝܠܢܐ ܕܚܩܠܐ܂ 5
ܥܕ ܠܐ ܗܘܘ ܒܐܪܥܐ܂ ܘܟܠܗ
ܥܣܒܐ ܕܚܩܠܐ ܥܕ ܠܐ ܝܥܐ܆
ܡܛܠ ܕܠܐ ܐܚܬ ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ
ܡܛܪܐ ܥܠ ܐܦܝ ܐܪܥܐ܂ ܘܐܢܫ
ܠܝܬ ܠܡܦܠܚܗ ܠܐܪܥܐ܂

Omnes autem arbores agri nondum erant in terra, & omnis herba agri nondum germinaverat: Quoniam non emiſerat Dominus Deus pluviam ſuper faciem terræ, nec erat homo ad colendam terram.

* ܘܡܒܘܥܐ ܢܦܩ ܗܘܐ ܡܢ ܐܪܥܐ܂ 6
ܘܡܫܩܐ ܗܘܐ ܠܟܠܗ ܐܦܝ ܐܪܥܐ܂

Et fons emergebat è terra, & irrigabat univerſam faciem terræ.

* ܘܓܒܠ ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ ܠܐܕܡ 7
ܥܦܪܐ ܡܢ ܐܕܡܬܐ܂ ܘܢܦܚ ܒܐܦܘܗܝ
ܢܫܡܬܐ ܕܚܝܐ܂ ܘܗܘܐ ܐܕܡ
ܠܢܦܫܐ ܚܝܐ܂

Et compegit Dominus Deus hominem pulverem de humo, & inflavit in faciem ejus halitum vitalem, factuſque eſt homo in animam viventem.

* ܘܢܨܒ ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ ܦܪܕܝܣܐ 8
ܒܥܕܢ ܡܢ ܩܕܡ܂ ܘܣܡ ܬܡܢ
ܠܐܕܡ ܕܓܒܠ܂

Et plantavit Dominus Deus Paradiſum in Eden, ab anteriori parte, & collocavit illuc hominem quem compegerat.

* ܘܐܥܒܝ ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ ܡܢ 9
ܐܪܥܐ . ܟܠ ܐܝܠܢ ܕܪܓܝܓ
ܠܚܙܝܐ . ܘܫܦܝܪ ܠܡܐܟܘܠܬܐ .
ܘܐܝܠܢܐ ܕܚܝܐ ܒܡܨܥܬܗ
ܕܦܪܕܝܣܐ . ܘܐܝܠܢܐ ܕܝܕܥܬܐ
ܕܛܒܬܐ ܘܒܝܫܬܐ .

Et fecit germinare Dominus Deus de humo omnem arborem optabilem viſu, & commodam eſu; & arborem vitæ in medio Paradiſi, & arborem ſcientiæ boni & mali.

* ܘܢܗܪܐ ܢܦܩ ܗܘܐ ܡܢ ܥܕܢ . 10
ܠܡܫܩܝܘܬܗ ܠܦܪܕܝܣܐ . ܘܡܢ
ܬܡܢ ܡܬܦܪܫ ܠܐܪܒܥܐ ܪܫܝܢ .

Et fluvius egrediebatur ex Eden ad irrigandum Paradiſum, & exinde dividitur in quatuor capita.

* ܫܡܗ ܕܚܕ ܦܝܫܘܢ . ܗܘ ܕܚܕܪ 11
ܠܟܠܗ ܐܪܥܐ ܕܚܘܝܠܐ . ܕܬܡܢ
ܕܗܒܐ .

Nomen unius Phiſon, qui circuit totam terram Hevila, ubi eſt aurum.

* ܘܕܗܒܐ ܕܐܪܥܐ ܗܝ ܛܒ . ܬܡܢ 12
ܒܕܘܠܚܐ . ܘܟܐܦܐ ܕܒܘܪܠܐ .

Et aurum terræ illius eſt optimum: ubi uniones & lapides cryſtalli.

* ܘܫܡܗ ܕܢܗܪܐ ܬܢܝܢܐ ܓܝܚܘܢ . 13
ܗܘ ܕܚܕܪ ܠܟܠܗ ܐܪܥܐ ܕܟܘܫ .

Et nomen fluvii ſecundi Gihon, qui circuit totam terram Æthiopiæ.

* ܘܫܡܗ ܕܢܗܪܐ ܬܠܝܬܝܐ ܕܩܠܬ 14
ܗܘ ܕܐܙܠ ܠܩܘܒܠ ܐܬܘܪ . ܘܢܗܪܐ
ܪܒܝܥܝܐ ܗܘ ܦܪܬ .

Et nomen fluvii tertii Declat, qui pergit contra Aſſyriam. Et fluvius quartus eſt Euphrates.

ܘܕܒܪ Duxit-

15 ✻ ܘܕܒܪܗ ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ ܠܐܕܡ. ܘܐܫܪܝܗ
ܒܦܪܕܝܣܐ ܕܥܕܢ: ܕܢܦܠܚܝܘܗܝ
ܘܢܛܪܝܘܗܝ.

16 ✻ ܘܦܩܕ ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ ܠܐܕܡ ܘܐܡܪ
ܠܗ. ܡܢ ܟܠܗܘܢ ܐܝܠܢܐ ܕܒܦܪ
ܕܝܣܐ ܡܐܟܠ ܬܐܟܘܠ.

17 ✻ ܘܡܢ ܐܝܠܢܐ ܕܝܕܥܬܐ ܕܛܒܬܐ
ܘܕܒܝܫܬܐ ܠܐ ܬܐܟܘܠ ܡܢܗ.
ܡܛܠ ܕܒܝܘܡܐ ܕܬܐܟܘܠ ܡܢܗ.
ܡܘܬܐ ܬܡܘܬ.

18 ✻ ܘܐܡܪ ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ. ܠܐ ܫܦܝܪ
ܕܢܗܘܐ ܐܕܡ ܒܠܚܘܕܘܗܝ. ܐܥܒܕ
ܠܗ ܡܥܕܪܢܐ ܐܟܘܬܗ.

19 ✻ ܘܓܒܠ ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ ܡܢ
ܐܪܥܐ. ܟܠܗ ܚܝܘܬܐ ܕܒܪܐ ܘܟܠܗ
ܦܪܚܬܐ ܕܫܡܝܐ. ܘܐܝܬܝ ܐܢܘܢ
ܠܘܬ ܐܕܡ ܕܢܚܙܐ ܡܢܐ ܢܩܪܐ ܠܗܘܢ.
ܘܟܠ ܕܩܪܐ ܠܗܘܢ ܐܕܡ: ܢܦܫܐ
ܚܝܬܐ. ܗܘ ܗܘ ܫܡܗ.

ܘܣܡ

Duxitq; Dominus Deus Adam, & poſuit eum in paradiſo Eden, ut coleret eum, cuſtodiretque illum.

Et præcepit Dominus Deus, Adæ, & dixit illi: Ex omnibus arboribus quæ ſunt in paradiſo, comedendo comedes.

At ex arbore ſcientiæ boni & mali ne comedas: nam qua die comedes ex ea, morte morieris.

Et dixit Dominus Deus, Non eſt conſentaneum ut ſit Adam ſolus: faciam illi adjutorem ſimilem ipſi.

Compegerat autem Dominus Deus de humo omnem beſtiam deſerti, & omnem volucrem cœli, adduxitque ea ad Adam, ut videret, quid vocaret ea: & quodcunq; nomen impoſuit eis Adam, *cuilibet* animæ viventi, ipſum eſt nomen ejus.

Impo-

20 * ܘܩܪܐ ܐܕܡ ܫܡܗܐ ܠܟܠܗ ܒܥܝܪܐ. ܘܠܟܠܗ ܦܪܚܬܐ ܕܫܡܝܐ. ܘܠܟܠܗ ܚܝܘܬܐ ܕܒܪܐ. ܘܠܐܕܡ ܠܐ ܐܫܬܟܚ ܠܗ ܡܥܕܪܢܐ ܐܟܘܬܗ.

Impoſuit igitur Adam nomina cunctis jumentis, & univerſis volatilibus cœli, omnique animanti ſolitudinis; & verò Adæ non inveniebatur adjutor ſimilis ejus.

21 * ܘܐܪܡܝ ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ ܫܢܬܐ ܥܠ ܐܕܡ ܘܕܡܟ. ܘܢܣܒ ܚܕܐ ܡܢ ܐܠܥܘܗܝ: ܘܐܚܕ ܒܣܪܐ ܚܠܦܝܗ.

Immiſitque Dominus DEUS quietem in Adam, & obdormivit: & ſumſit unam è coſtis ejus, & applicuit carnem loco illius.

22 * ܘܒܢܐ ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ ܠܐܠܥܐ ܕܢܣܒ ܡܢ ܐܕܡ ܠܐܢܬܬܐ. ܘܐܝܬܝܗ ܠܘܬ ܐܕܡ.

Et condidit Dominus Deus coſtam quam ſumſerat ex Adam, in mulierem, adduxitque illam ad Adam.

23 * ܘܐܡܪ ܐܕܡ. ܗܕܐ ܙܒܢܐ ܓܪܡܐ ܡܢ ܓܪܡܝ ܘܒܣܪܐ ܡܢ ܒܣܪܝ. ܗܕܐ ܬܬܩܪܐ ܐܢܬܬܐ ܕܡܢ ܓܒܪܐ ܢܣܝܒܐ.

Et dixit Adam, Hoc tempore os ex oſſibus meis, & caro ex carne mea; hæc vocabitur mulier, quia de viro ſumpta eſt.

24 * ܡܛܠ ܗܢܐ ܢܫܒܘܩ ܓܒܪܐ ܠܐܒܘܗܝ ܘܠܐܡܗ. ܘܢܩܦ ܠܐܢܬܬܗ. ܘܢܗܘܘܢ ܬܪܝܗܘܢ ܚܕ ܒܣܪ.

Propterea deſeret homo patrem ſuum & matrem ſuam, & hærebit uxori ſuæ, eruntque ambo una caro.

25 * ܘܗܘܘ ܬܪܝܗܘܢ ܥܪܛܠܝܐ. ܐܕܡ ܘܐܢܬܬܗ ܘܠܐ ܒܗܬܝܢ.

Erant autem ambo nudi, Adam *ſcilicet* & uxor ejus, & non erubeſcebant.

ܩܦܠܐܘܢ

CAPUT

Digitized by Google

ܩܦܠܐܘܢ * ܓ *

1 * ܘܚܘܝܐ ܚܟܝܡ ܗܘܐ ܡܢ ܟܠܗ
ܚܝܘܬܐ ܕܕܒܪܐ ܕܥܒܕ ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ.
ܘܐܡܪ ܚܘܝܐ ܠܐܢܬܬܐ ܫܪܝܪܐܝܬ ܐܡܪ
ܐܠܗܐ. ܕܠܐ ܬܐܟܠܘܢ ܡܢ ܟܠ ܐܝܠܢܝ
ܦܪܕܝܣܐ.

2 * ܘܐܡܪܬ ܐܢܬܬܐ ܠܚܘܝܐ. ܡܢ ܦܐܪܐ
ܐܝܠܢܐ ܕܒܦܪܕܝܣܐ ܕܟܠܗܘܢ ܐܟܠܝܢܢ.

3 * ܘܡܢ ܦܐܪܐ ܕܐܝܠܢܐ ܕܒܡܨܥܬܗ
ܕܦܪܕܝܣܐ ܐܡܪ ܐܠܗܐ ܕܠܐ ܬܐܟܠܘܢ
ܡܢܗ. ܘܠܐ ܬܬܩܪܒܘܢ ܠܗ ܕܠܐ
ܬܡܘܬܘܢ.

4 * ܘܐܡܪ ܚܘܝܐ ܠܐܢܬܬܐ. ܠܐ ܡܡܬ
ܬܡܘܬܘܢ.

5 * ܡܛܠ ܕܝܕܥ ܐܠܗܐ ܕܒܝܘܡܐ
ܕܐܟܠܝܬܘܢ ܡܢܗ ܡܬܦܬܚܢ
ܥܝܢܝܟܘܢ. ܘܗܘܝܬܘܢ ܐܝܟ
ܐܠܗܐ ܝܕܥܝܢ ܛܒܬܐ
ܘܒܝܫܬܐ.

ܘܚܙܬ

CAPUT TERTIUM.

Et ſerpens callidior erat cunctis animantibus campi quæ fecerat Dominus Deus: Et dixit ſerpens ad mulierem; Veréne dixit Deus ut ne comederetis ex omnibus arboribus paradiſi?

Et dixit mulier ad ſerpentem, de fructibus arborum quæ ſunt in paradiſo cunctarum comedimus.

At de fructibus arboris quæ eſt in medio Paradiſi dixit Deus, Ne comederitis ex ea, neque acceſſeritis ad eam, ut ne moriamini.

Dixitque ſerpens ad mulierem, haud quaquam moriemini.

Nam novit Deus quòd quâ die comederitis ex ea, aperientur oculi veſtri, & eritis ſicut Deus ſcientes bonum & malum.

I Vidit

6 * ܘܚܙܬ ܐܢܬܬܐ ܕܫܦܝܪ ܐܝܠܢܐ
ܠܡܐܟܘܠܬܐ. ܘܪܓܝܓ ܗܘ ܠܥܝܢܐ
ܘܡܪܓܓ ܐܝܠܢܐ ܠܡܣܬܟܠܘ ܒܗ.
ܘܢܣܒܬ ܡܢ ܦܐܪܘܗܝ ܘܐܟܠܬ:
ܘܝܗܒܬ ܐܦ ܠܒܥܠܗ ܥܡܗ
ܘܐܟܠ.

Vidit autem mulier bonam eſſe arborem ad comedendum, & delitias eſſe oculi, atque optabilem arborem aſpectui: tulitque de fructibus ejus, & comedit, deditque etiam marito ſuo ſecum, & comedit.

7 * ܘܐܬܦܬܚ ܥܝܢܝܗܘܢ ܕܬܪܝܗܘܢ:
ܘܝܕܥܘ ܕܥܪܛܠܝܝܢ ܐܢܘܢ. ܘܚܝܛܘ
ܛܪܦܐ ܕܬܐܢܐ ܘܥܒܕܘ ܠܗܘܢ
ܙܪܙܐ.

Et aperti ſunt oculi amborum, & cognoverunt ſe nudos eſſe, & coaptarunt folia ficuum, feceruntq; ſibi perizomata.

8 * ܘܫܡܥܘ ܩܠܗ ܕܡܪܝܐ
ܐܠܗܐ ܕܡܗܠܟ ܒܦܪܕܝܣܐ
ܠܡܦܢܝܗ ܕܝܘܡܐ. ܘܐܬܛܫܝܘ
ܐܕܡ ܘܐܢܬܬܗ ܡܢ ܩܕܡ ܡܪܝܐ
ܐܠܗܐ. ܒܝܢܝ ܐܝܠܢܐ ܕܒܦܪܕܝܣܐ.

Et audiverunt vocem Domini Dei ambulantis in Paradiſo, retrocedente die: abſconderuntque ſe Adam & uxor illius à conſpectu Domini Dei, inter arbores quæ erant in Paradiſo.

9 * ܘܩܪܐ ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ ܠܐܕܡ: ܘܐܡܪ
ܠܗ. ܐܝܟܐ ܐܢܬ ܐܕܡ:

Vocavitque Dominus Deus Adam, & dixit ei, Vbi es Adam?

10 * ܘܐܡܪ ܩܠܟ ܫܡܥܬ
ܒܦܪܕܝܣܐ. ܘܚܙܝܬ ܕܥܪܛܠܝ ܐܢܐ
ܘܐܬܛܫܝܬ.

Qui ait, Vocem tuam audivi in Paradiſo, & vidi me nudum eſſe, méque abdidi.

Dixit

Digitized by Google

11 * ܘܐܡܪ ܡܪܝܐ ܡܢܘ ܚܘܝܟ ܕܥܪܛܠܝܬ ܐܢܬ. ܗܐ ܡܢ ܐܝܠܢܐ ܕܦܩܕܬܟ ܕܠܐ ܬܐܟܘܠ ܡܢܗ ܐܟܠܬ܀

Dixit autem Dominus, Quis oſtendit tibi quod nudus eſſes? Num ex arbore, ex qua præceperam tibi ne comederes, comediſti?

12 * ܘܐܡܪ ܐܕܡ. ܐܢܬܬܐ ܕܝܗܒܬ ܠܝ ܕܬܗܘܐ ܥܡܝ܀ ܗܝ ܝܗܒܬ ܠܝ ܡܢ ܐܝܠܢܐ ܘܐܟܠܬ.

Et dixit Adam, Mulier quam dediſti mihi, ut mecum eſſet, ipſa dedit mihi ex arbore, & comedi.

13 * ܘܐܡܪ ܡܪܝܐ ܠܐܢܬܬܐ. ܡܢܘ ܗܢܐ ܕܥܒܕܬܝ. ܘܐܡܪܬ ܐܢܬܬܐ. ܚܘܝܐ ܐܛܥܝܢܝ܀ ܘܐܟܠܬ.

Et dixit Dominus ad mulierem, Quid eſt hoc quod feciſti? Et ait mulier, Serpens me ſeduxit, & comedi.

14 * ܘܐܡܪ ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ ܠܚܘܝܐ. ܡܛܠ ܕܥܒܕܬ ܗܕܐ܀ ܠܝܛ ܐܢܬ ܡܢ ܟܠܗ ܒܥܝܪܐ: ܘܡܢ ܟܠܗ ܚܝܘܬܐ ܕܒܪܐ. ܘܥܠ ܟܪܣܟ ܬܗܠܟ. ܘܥܦܪܐ ܬܐܟܘܠ ܟܠܗܘܢ ܝܘܡܬܐ ܕܚܝܝܟ.

Et dixit Dominus Deus ad ſerpentem; Quia feciſti hoc, maledictus es præ omni jumento, & præ omni animanti ſolitudinis, & ſuper ventrem tuum gradieris, & pulverem comedes, omnibus diebus vitæ tuæ.

15 * ܘܒܥܠܕܒܒܘܬܐ ܐܣܝܡ ܒܝܢܝܟ ܠܐܢܬܬܐ. ܘܒܝܢ ܙܪܥܟ ܠܙܪܥܗ. ܗܘ ܢܕܘܫ ܪܫܟ. ܘܐܢܬ ܬܡܚܝܘܗܝ ܒܥܩܒܗ.

Et inimicitiam ponam inter te & mulierem, & inter ſemen tuum & ſemen illius; ipſum conculcabit caput tuum, & tu feries eum in calcaneo ipſius.

16 ܘܠܐܢܬܬܐ ܐܡܪ܂ ܡܣܓܐܘ ܡܣܓܐ ܐܣܓܐ *
ܕܟܐܒܝܟܝ ܘܒܛܢܝܟܝ܂ ܘܒܟܐܒܐ
ܬܐܠܕܝܢ ܒܢܝܐ܂ ܘܠܘܬ ܒܥܠܟܝ
ܬܬܦܢܝܢ܂ ܘܗܘ ܢܫܬܠܛ ܒܟܝ܂

Et ad mulierem dixit, Multiplicans multiplicabo dolores tuos, & conceptus tuos, & cum doloribus paries filios, & ad maritum tuum converteris, ipſeque dominabitur tibi.

17 ܘܠܐܕܡ ܐܡܪ܂ ܡܛܠ ܕܫܡܥܬ *
ܠܩܠܗ ܕܐܢܬܬܟ܂ ܘܐܟܠܬ ܡܢ
ܐܝܠܢܐ ܕܦܩܕܬܟ ܘܐܡܪܬ ܠܟ ܕܠܐ
ܬܐܟܘܠ ܡܢܗ܂ ܠܝܛܐ ܐܪܥܐ
ܡܛܠܬܟ ܒܥܡܠܐ ܬܐܟܠܝܗ ܟܠܗܘܢ
ܝܘܡܝ ܚܝܝܟ܂

Et ad Adam dixit, Quoniam audiviſti vocem uxoris tuæ, & comediſti ex arbore de qua præceperam tibi, & dixeram tibi ne comederes ex ea; maledicta eſt terra cauſa tui: cum doloribus comedes eam cunctis diebus vitæ tuæ.

18 ܘܟܘܒܐ ܘܕܪܕܪܐ ܬܦܩ ܠܟ܂ *
ܘܬܐܟܘܠ ܥܣܒܐ ܕܚܩܠܐ܂

Et ſpinas atque tribulos progerminabit tibi, & manducabis herbam agri.

19 ܒܕܘܥܬܐ ܕܐܦܝܟ ܬܐܟܘܠ *
ܠܚܡܐ܂ ܥܕܡܐ ܕܬܗܦܘܟ ܠܐܪܥܐ
ܕܡܢܗ ܐܬܢܣܒܬ܂ ܡܛܠ ܕܥܦܪܐ
ܐܢܬ܂ ܘܠܥܦܪܐ ܬܗܦܘܟ܂

Et in ſudore vultus tui veſceris pane donec revertaris in humum, ex qua ſumptus es: Nam pulvis es, & in pulverem reverteris.

20 ܘܩܪܐ ܐܕܡ ܫܡܗ ܕܐܢܬܬܗ *
ܚܘܐ܂ ܡܛܠ ܕܗܝ ܗܘܬ ܐܡܐ
ܕܟܠܗܘܢ ܚܝܐ܂

Et appellavit Adam nomen uxoris ſuæ Evam, quoniam ipſa fuit mater omnis viventis.

ܘܥܒܕ Et

Digitized by Google

* ܘܥܒܕ ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ ܠܐܕܡ 21
ܘܠܐܢܬܬܗ: ܟܘܬܝܢܝܬܐ ܕܡܫܟܐ
ܘܐܠܒܫ ܐܢܘܢ.

Et fecit Dominus Deus Adæ & uxori ejus tunicas pelliceas, & induit eos.

* ܘܐܡܪ ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ. ܗܐ ܐܕܡ 22
ܗܘܐ ܐܝܟ ܚܕ ܡܢܢ. ܠܡܕܥ ܛܒܬܐ
ܘܒܝܫܬܐ. ܘܗܫܐ ܕܠܡܐ ܢܘܫܛ ܐܝܕܗ.
ܘܢܣܒ ܡܢ ܐܝܠܢܐ ܕܚܝܐ ܘܢܐܟܘܠ
ܘܢܚܐ ܠܥܠܡ.

Et dixit Dominus Deus, Ecce Adam factus eſt quaſi unus è nobis ad ſciendum bonum & malum, nunc fortè extendet manum ſuam, ſumetque ex arbore vitæ, ac comedet, & vivet in æternum.

* ܘܫܕܪܗ ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ ܡܢ ܦܪܕܝܣܐ 23
ܕܥܕܢ. ܠܡܦܠܚ ܐܪܥܐ ܕܐܬܢܣܒ
ܡܢ ܬܡܢ.

Et emiſit eum Dominus Deus è paradiſo Eden, ad colendam terram unde ſumptus fuerat.

* ܘܐܦܩܗ ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ. ܘܐܫܪܝ ܡܢ 24
ܡܕܢܚܐ ܠܦܪܕܝܣܐ ܕܥܕܢ: ܟܪܘܒܐ
ܘܫܢܢܐ ܕܣܝܦܐ. ܕܡܬܗܦܟܐ ܠܡܛܪ
ܐܘܪܚܐ ܕܐܝܠܢܐ ܕܚܝܐ.

Et expulit eum Dominus Deus, & vallavit plagam orientalem paradiſi Eden, Cherubim & cuſpide gladii qui ſe volutabat, ad cuſtodiendum iter arboris vitæ.

ܩܦܠܐܘܢ. ܕ *

CAPUT QUARTUM.

* ܘܐܕܡ ܝܕܥ ܠܚܘܐ ܐܢܬܬܗ. 1.
ܘܒܛܢܬ ܘܝܠܕܬ ܠܩܐܝܢ. ܘܐܡܪܬ.
ܩܢܝܬ ܓܒܪܐ ܠܡܪܝܐ.

Et Adam cognovit Evam uxorem ſuam, quæ concepit ac peperit Cain; dixitque poſſedi virum Domino.

ܘܐܘܣܦ

I 3 Rur-

Digitized by Google

* ܘܐܘܣܦܬ ܠܡܐܠܕ ܠܐܚܘܗܝ 2
ܠܗܒܝܠ. ܘܗܘܐ ܗܒܝܠ ܪܥܐ ܥܢܐ.
ܘܩܐܝܢ ܗܘܐ ܦܠܚ ܐܪܥܐ.

Rurſumque peperit fratrem ejus Habel. Fuitque Habel paſtor ovium, & Cain fuit cultor terræ.

* ܘܗܘܐ ܡܢ ܒܬܪ ܝܘܡܬܐ. ܘܐܝܬܝ 3
ܩܐܝܢ ܡܢ ܦܐܪܐ ܕܙܪܥܗ . ܩܘܪܒܢܐ
ܠܡܪܝܐ.

Et accidit poſt dies *aliquot*, ut afferret Cain de fructibus ſeminis ſui, oblationem Domino.

* ܘܗܒܝܠ ܐܝܬܝ ܐܦ ܗܘ . ܡܢ 4
ܒܘܟܪܐ ܕܥܢܗ . ܘܡܢ ܫܡܝܢܝܗܘܢ.
ܘܐܬܪܥܝ ܡܪܝܐ ܒܗܒܝܠ ܘܒܩܘܪܒܢܗ.

Et Habel afferret etiam ipſe de primogenitis ovium ſuarum, & de pinguiſſimis earum. Et oblectatus eſt Dominus Habele & ejus oblatione.

* ܘܒܩܐܝܢ ܘܒܩܘܪܒܢܗ . ܠܐ 5
ܐܬܪܥܝ ܘܐܬܟܪܝ ܠܩܐܝܢ ܛܒ.
ܘܐܬܟܡܪ ܐܦܘܗܝ.

Caino verò ejuſque oblatione non eſt oblectatus: quod ægrè tulit Cain vehementer, & contriſtatus eſt vultus illius.

* ܘܐܡܪ ܡܪܝܐ ܠܩܐܝܢ . ܠܡܢܐ 6
ܐܬܟܪܝ ܠܟ . ܘܠܡܢܐ ܐܬܟܡܪܘ
ܐܦܝܟ.

Et dixit Dominus ad Cain, Quare moleſtè tuliſti? & quare contriſtatus eſt vultus tuus?

* ܗܐ ܐܢ ܬܛܐܒ . ܡܩܒܠ . ܘܐܢ ܠܐ 7
ܬܛܐܒ . ܥܠ ܬܪܥܐ ܚܛܗܐ ܪܒܝܥ.
ܐܢܬ ܬܬܦܢܐ ܠܘܬܗ : ܘܗܘ ܢܫܬܠܛ
ܒܟ.

Ecce ſi benefeceris, recipies: & niſi benefeceris, ad januam peccatum cubat, tu converteris ad illud, & ipſum dominabitur tibi.

ܘܐܡܪ

Dixitque

Digitized by Google

8. ܐܚܘܗܝ ܠܗܒܝܠ ܩܐܝܢ ܘܐܡܪ *
ܢܪܕܐ ܠܦܩܥܬܐ . ܘܗܘܐ ܕܟܕ ܗܘܘ
ܒܦܩܥܬܐ . ܩܡ ܩܐܝܢ ܥܠ ܗܒܝܠ
ܐܚܘܗܝ ܘܩܛܠܗ .

Dixitque Cain ad Habel fratrem ſuum, Eamus in deſertum, & factum eſt ut cum ipſi eſſent in deſerto, inſurgeret Cain in Habel fratrem ſuum, & interfecit eum.

9 * ܘܐܡܪ ܡܪܝܐ ܠܩܐܝܢ . ܐܝܟܘ
ܗܒܝܠ ܐܚܘܟ . ܘܐܡܪ . ܠܐ ܝܕܥ ܐܢܐ .
ܢܛܘܪܗ ܐܢܐ : ܕܐܚܝ .

Et dixit Dominus ad Cain, Ubi eſt Habel frater tuus? qui ait, Neſcio. Cuſtos ſumne fratris mei?

10. * ܘܐܡܪ ܠܗ ܡܪܝܐ . ܡܢܐ ܥܒܕܬ .
ܩܠܐ ܕܕܡܐ ܕܐܚܘܟ ܩܥܐ ܠܘܬܝ
ܡܢ ܐܪܥܐ .

Et dixit ad eum Dominus, Quid feciſti? vox ſanguinis fratris tui clamat ad me de terra.

11. * ܡܟܝܠ ܠܝܛ ܐܢܬ ܡܢ ܐܪܥܐ .
ܕܦܬܚܬ ܦܘܡܗ ܘܩܒܠܬ ܕܡܗ
ܕܐܚܘܟ ܡܢ ܐܝܕܝܟ .

In poſterum maledictus eris è terra, quæ aperuit os ſuum, & excepit ſanguinem fratris tui de manibus tuis.

12 * ܟܕ ܬܦܠܘܚ ܐܪܥܐ . ܠܐ
ܬܘܣܦ ܬܬܠ ܠܟ ܚܝܠܗ . ܙܐܥ
ܘܢܕ ܬܗܘܐ ܒܐܪܥܐ .

Cùm colueris terram, amplius non dabit tibi robur ſuum: tremens ac vacillans eris in terra.

13 * ܘܐܡܪ ܩܐܝܢ ܠܡܪܝܐ . ܪܒ ܗܘ
ܣܟܠܘܬܝ ܡܢ ܠܡܫܬܒܩܘ .

Et ait Cain ad Dominum, Major eſt ſtultitia mea, quàm ut condonetur,

14 * ܗܐ ܐܦܩܬܢܝ ܝܘܡܢܐ ܡܢ
ܐܦܝ

En ejeciſti me hodie è ſuperficie

ܐܦܝ ܐܪܥܐ: ܘܡܢ ܩܕܡܝܟ ܐܬܛܫܐ.
ܘܐܗܘܐ ܙܐܥ ܘܢܐܕ ܒܐܪܥܐ: ܘܟܠܡܢ
ܕܢܫܟܚܢܝ ܢܩܛܠܢܝ.

cie terræ ; & à conſpectu tuo abſcondar, ac ero tremens ac vacillans in terra, & quisquis me repererit, interficiet me.

15 ✱ ܘܐܡܪ ܠܗ ܡܪܝܐ. ܠܐ ܗܟܢܐ. ܟܠ
ܕܩܛܠ ܠܩܐܝܢ: ܚܕ ܒܫܒܥܐ
ܡܬܬܒܥ. ܘܣܡ ܡܪܝܐ ܐܬܐ ܠܩܐܝܢ
ܕܠܐ ܢܩܛܠܝܘܗܝ ܟܠܡܢ ܕܡܫܟܚ
ܠܗ.

Et dixit ei Dominus, Non ita *fiet*, *ſed* omni interficienti Cainum ſeptuplum rependetur; poſuitque Dominus ſignum in Caino, ut non interficeret eum, quicunque inveniret illum.

16 ✱ ܘܢܦܩ ܩܐܝܢ ܡܢ ܩܕܡ ܡܪܝܐ
ܘܝܬܒ ܒܐܪܥܐ ܕܢܘܕ. ܡܢ
ܡܕܢܚܗ ܕܥܕܢ.

Itaque egreſſus eſt Cain à conſpectu Domini, & commoratus eſt in terra Nud, ab orientali plaga Eden.

17 ✱ ܘܝܕܥ ܩܐܝܢ ܠܐܢܬܬܗ ܘܒܛܢܬ
ܘܝܠܕܬ ܠܚܢܘܟ. ܘܗܘܐ ܒܢܐ ܡܕܝܢܬܐ.
ܘܩܪܐ ܫܡܗ ܕܡܕܝܢܬܐ ܥܠ ܫܡ
ܒܪܗ ܚܢܘܟ.

Et cognovit Cain uxorem ſuam, quæ concepit, ac peperit Henoch qui exſtruxit civitatem, & appellavit nomen civitatis illius juxta nomen filii ſui, Henoch.

18 ✱ ܘܐܬܝܠܕ ܠܚܢܘܟ ܥܝܪܕ. ܘܥܝܪܕ
ܐܘܠܕ ܠܡܚܘܝܐܝܠ. ܘܡܚܘܝܐܝܠ ܐܘܠܕ
ܠܡܬܘܫܐܝܠ. ܘܡܬܘܫܐܝܠ ܐܘܠܕ
ܠܠܡܟ.

Porrò ipſi Henoch natus eſt Idar: & Idar genuit Mahuaiel, & Mahuaiel genuit Mathuſaiel, & Mathuſaiel genuit Lamech.

ܘܠܡܟ

Lamech

Digitized by Google

19 ܘܠܡܟ ܢܣܒ ܬܪ̈ܬܝܢ ܢܫ̈ܝܢ.
ܫܡܗ ܕܚܕܐ ܥܕܐ. ܘܫܡܗ ܕܐܚܪܬܐ
ܨܠܐ.

20 ܘܝܠܕܬ ܥܕܐ ܠܝܒܠ. ܗܘ ܗܘܐ
ܐܒܐ ܠܝܬ̈ܒܝ ܡܫܟܢܐ. ܘܡܪ̈ܝ
ܩܢܝܢܐ.

21 ܘܫܡܐ ܕܐܚܘܗܝ ܝܘܒܠ.
ܗܘ ܗܘܐ ܐܒܐ ܠܟܠ ܕܐܚܕ ܟܢܪܐ
ܘܩܝܬܪܐ.

22 ܘܨܠܐ ܐܦ ܗܝ ܝܠܕܬ ܠܬܘܒܠܩܝܢ.
ܐܘܡܢ ܒܟܠ ܕܢܚܫܐ ܘܕܦܪܙܠܐ: ܘܚܬܗ
ܕܬܘܒܠܩܝܢ ܢܥܡܐ.

23 ܘܐܡܪ ܠܡܟ ܠܢܫ̈ܘܗܝ ܥܕܐ ܘܨܠܐ:
ܫܡܥܝܢ ܩܠܝ ܢܫ̈ܐ ܕܠܡܟ ܘܨܘܬܝܢ
ܠܡܐܡܪܝ. ܡܛܠ ܕܓܒܪܐ
ܩܛܠܬ ܒܡܚܘܬܝ. ܘܛܠܝܐ
ܒܫܘܩܦܝ.

24 ܡܛܠ ܕܫܒܥ ܥܘܦܦܝܢ ܢܬܬܦܪܥ
ܩܐܝܢ. ܘܠܡܟ ܠܫܒܥܝܢ
ܘܫܒܥܐ.

Lamech autem duxit duas uxores, nomen unius Ada, & nomen alterius Sella.

Genuitque Ada, Jabal. Ipſe fuit pater habitantium in tentorio, & habentium poſſeſſionem.

Et nomen fratris ejus Jubal, qui fuit pater omnis tractantis citharam & fides.

Et Sella quoque ipſa genuit Tubalcain fabrum in cunctis æneis & ferreis. Soror verò Tubalcaini, Naama.

Dixitque Lamech uxoribus ſuis Adæ & Sellæ; Audite vocem meâm uxores Lamech, auſcultate ſermonem meum: quoniam virum occidi vulneribus meis, & puerum alliſionibus meis.

Nam ſeptuplum rependetur Caino, Lamech verò ſeptuagies ſepties.

Digitized by Google

* ܘܝܕܥ ܐܕܡ ܠܚܘܐ ܐܢܬܬܗ . 25
ܘܒܛܢܬ ܘܝܠܕܬ ܒܪܐ ܘܩܪܬ
ܫܡܗ ܫܝܬ . ܐܘܣܦ ܠܝ
ܐܠܗܐ ܙܪܥܐ ܐܚܪܢܐ . ܚܠܦ ܗܒܝܠ
ܕܩܛܠܗ ܩܐܝܢ .

Et cognovit Adam Evam uxorem ſuam, quæ concepit ac peperit filium; & appellavit nomen ejus Seth; quia ſubſtituit mihi *inquit*, Deus ſemen aliud loco Habelis, quem occidit Cain.

* ܘܠܫܝܬ ܐܦ ܠܗ ܐܬܝܠܕ ܠܗ 26
ܒܪܐ . ܘܩܪܐ ܫܡܗ ܐܢܘܫ . ܗܝܕܝܢ
ܫܪܝ ܠܡܩܪܐ ܒܫܡܗ ܕܡܪܝܐ .

Et ipſi quoque Seth natus eſt filius; vocavitque nomen ejus Enos; tunc cæpit invocare nomen DOMINI.

PARA-

Digitized by Google

PARAPHRASIS SAMARITANA, CUM VERSIONE LATINA.

Ѧ

1 [illegible]

2 [illegible]

3 [illegible]

4 [illegible]

5 [illegible]

6 [illegible]

7 [illegible]

8 [illegible]

CAPUT I.

IN principio creavit Deus cœlum & terram.

Terra autem erat inanis & vacua, & tenebræ erant ſuper faciem abyſſi: Spiritus quoque Dei perflans ſuper faciem aquæ.

Dixitque Deus, fiat lux, & facta eſt lux.

Et vidit Deus lucem, quod bona eſſet: & ſeparavit Deus inter lucem & inter tenebras.

Vocavitque Deus lucem, diem; & tenebras vocavit noctem, & factum eſt veſperè, factumque eſt mane, dies unus.

Et dixit Deus fiat firmamentum in medio aquarum: Separetque aquas ab aquis.

Et fecit Deus firmamentum: Separavitque aquas quæ erant ſubter firmamentum, ab aquis quæ erant ſuper firmamentum: & factum eſt ita.

Vocavitque Deus firmamentum cœlum. Et factum eſt veſperè, factumque eſt mane, dies ſecundus.

Digitized by Google

9 Et dixit Deus, congregentur aquæ, quæ ſub cœlo ſunt, in locum unum, & appareat arida: Et factum eſt ita.

10 Et vocavit Deus aridam, terram, & congregationem aquarum vocavit maria: Viditque Deus quòd eſſet bonum.

11 Et dixit Deus germinet terra herbam virentem, ſeminantem; & arborem fructiferam, facientem fructum, ſecundum ſpeciem ſuam, cujus ſemen ſit in ea ſuper terram: Et factum eſt ita.

12 Produxitque terra herbam virentem, progerminantem germen, ſecundum ſpeciem ſuam: & plantam facientem fructum, cujus fructificatio in ſe ipſa eſt, ſecundum ſpeciem ſuam; Et vidit Deus quòd bonum eſſet.

13 Et factum eſt veſperè, factumque eſt mane, dies tertius.

14 Et dixit Deus fiant luminaria in orbe cœli, ut luceant ſuper terram, & ſeparent diem à nocte: Sintque in ſigna, & in tempora, & in dies, & annos.

15 Sint quoque in luminaria in orbe cœli ad illuminandam terram: & factum eſt ita.

16 Fecitque Deus duo luminaria magna: plenitudinem luminaris magni, ut dominetur diei, & luminare minus, ut dominetur nocti, & ſtellas.

Et

17 Et poſuit ea Deus in expanſione cœli orbis concavi, ut luceant ſuper terram,

18 Et dominentur diei & nocti, dividantque inter lucem & tenebras: Et vidit Deus quòd hoc bonum eſſet.

19 Et factum eſt veſpere, factumque eſt mane, dies quartus.

20 Et dixit Deus, producant aquæ reptile animæ viventis; & volatile volet ſuper terram, ſuper faciem firmamenti cœli.

21 Creavitque Deus cete magna, & omnem animam viventem repentem, quam produxerunt aquæ, ſecundum ſpeciem ſuam; & omne volatile pennatum ſecundum ſpeciem ſuam: Viditque Deus quòd eſſet bonum.

22 Et benedixit eis Deus dicens; Fructificate, & multiplicate, & replete aquas maris: Volatile quoque multiplicetur in terra;

23 Et factum eſt veſpere, factumque eſt mane, dies quintus.

24 Et dixit Deus, producat terra animam viventem, ſecundum ſpeciem ſuam, jumentum & reptile, & beſtiam terræ ſecundum ſpeciem ſuam; factumque eſt ita.

25 Fecit autem Deus beſtiam terræ ſecundum ſpeciem ſuam & jumentum ſecundum ſpeciem ſuam, & omnem dominum fæcunditatis terræ ſecundum ſpeciem ſuam; Viditq; Deus quòd eſſet bonum.

Digitized by Google

26 [illegible]

Et dixit Deus faciamus hominem ad imaginem noſtram, & ſecundum ſimilitudinem noſtram, dominetur quoque piſcibus maris, & volatilibus cœli, & beſtiis & omni terræ, & omni reptili repenti ſuper terram.

27 [illegible]

Et creavit & aptavit Deus hominem ad imaginem ſuam, ad imaginem Dei aptavit eum, maſculum & fœminam aptavit eos.

28 [illegible]

Benedixitque illis Deus, & dixit illis Deus; fructificate & multiplicamini, & replete terram, & habitate per generationem veſtram, & dominamini piſcibus maris, & volatilibus concavi, & omni beſtiæ repenti ſuper terram.

29 [illegible]

Dixitque Deus, ecce dedi vobis omnem herbam progerminantem germen, quæ eſt ſuper faciem omnis terræ: & omnem arborem in qua eſt fructus. Arbor progerminans germen vobis erit in eſcam.

30 [illegible]

Et omnibus beſtiis terræ, & omnibus volatilibus concavi. Et omni repenti ſuper terram, in quo eſt anima vivens; omne quoq; olus gramineum in eſcam. Factumque eſt ita.

31 [illegible]

Et vidit Deus omne quod fecerat, & ecce bonum erat valdè. Factumque eſt veſperè, & factum eſt mane dies ſextus.

CAPUT

CAPUT II.

1 Et perfecti ſunt cœli & terra, omniſque creatura eorum.

2 Perfecit autem Deus in die ſexto opus ſuum, quod fecerat: Et ceſſavit in die ſeptimo, ab omni opere ſuo quod fecerat.

3 Et benedixit Deus diei ſeptimo, & ſanctificavit eum: Quia in ipſo ceſſaverat ab omni opere ſuo quod creaverat Deus, ut faceret.

4 Hæ ſunt generationes cœli & terræ, cum creata ſunt in die quo fecit Dominus Deus concavum & terram.

5 Et omne virgultum agri antequam eſſet in terra; & omnem plantam agri antequam aſcenderat, quoniam pluere non faciebat Dominus Deus ſuper terram: nec erat homo qui coleret terram.

6 Nubes autem aſcendebat de terra, & irrigabat omnem faciem terræ.

7 Et formavit Dominus Deus hominem pulverem de terra: inſufflavitque in faciem ejus ſpiritum vitæ; & factus eſt homo in animam viventem.

8 Plantavit quoque Dominus Deus hortum in Eden ab oriente: & poſuit ibi hominem quem formaverat.

Et

9 Et aſcendere fecit Dominus Deus de terra omnem arborem deſiderabilem viſu, & bonam in cibum, & arborem vitæ in medio horti; arborem quoque ſcientiæ boni & mali.

10 Et fluvius egrediebatur ex horto, ad irrigandum paradiſum: atque exinde dividebatur & fiebat in quatuor Inſulas.

11 Nomen uni Phiſon Kadoph, hic circumdat omnem terram Hevila, ubi eſt aurum.

12 Aurum autem terræ iſtius bonum eſt valdè; ibi eſt bdellium & lapis Onychinus.

13 Nomen verò fluvii ſecundi Askoph: hic circumdat omnem terram Chophin.

14 Et nomen fluvii tertii Kephloſah: iſte præterit regnum Hatsphu; Fluvius verò quartus, ipſe eſt Euphrates.

15 Sumſitque Dominus Deus hominem, & poſuit eum in horto Eden, ut coleret & cuſtodiret eum.

16 Præcepit quoque Dominus Deus, de Adamo dicens: de omni arbore horti comedendo comedes.

17 De arbore autem ſcientiæ boni & mali, non comedes ex ea: quoniam in quo die comederis ex ea, conſumendo conſumeris.

Et

18 Et dixit Dominus Deus, non eſt bonum eſſe hominem ſolum; faciam ei adjutorium coram illo.

19 Et formavit Dominus Deus adhuc de terra omnem beſtiam agri, & omne volatile cœli: Adduxitque ad Adam, ut videret, quomodo vocaret illud. Et omne quod vocavit illud Adam animæ viventis, hoc eſt nomen ejus.

20 Appellavitque Adam nominibus ſuis, omnia jumenta & volatilia concavi, & omnes beſtias agri: ſed homini non invenit auxilium ſimile ipſi.

21 Et immiſit Dominus Deus ſoporem ſuper Adam, & dormivit: Et cepit unam de coſtis ejus, poſuitque carnem pro ea.

22 Ædificavit autem Dominus Deus coſtam quam ſumſit ex Adamo in mulierem: & adduxit eam ad Adamum.

23 Dixitque Adam, hac vice os ex oſſibus meis, & caro ex carne mea; ideo vocabitur vira, quia de viro ſuo ſumpta eſt iſta.

24 Propterea relinquet vir patrem ſuum & matrem ſuam, & adhærebit uxori ſuæ; fietque ex ambobus una caro.

I Erant

25 Erant autem nudi ambo, Adam & uxor ejus: & non erubeſcebant.

Cap. III.

1 Et ſerpens erat callidius præ omnibus beſtiis agri, quas fecerat Dominus Deus, dixitque Mulieri: Numquid dixit Deus non comedetis ex omni arbore horti.

2 Reſpondit verò mulier ſerpenti, de fructu arboris horti comedimus.

3 De fructu autem arboris hujus quæ eſt in medio Paradiſi, dixit Deus non comedetis ex eo, neque tangetis eum, conſumamini.

4 Dixit verò ſerpens mulieri conſumendo non conſumemini.

5 Nam novit Deus, quoniam, quo die comedetis ex eo aperientur oculi veſtri, & eritis ſicut Dii, cognoſcentes bonum & malum.

6 Viditque mulier quod bona eſſet arbor, ad veſcendum, & quod formoſa ad contemplandum, & deſiderabilis arbor ad intelligendum: Et cepit de fructu ejus & comedit, deditque etiam viro ſuo ſecum, & comederunt.

7 Et aperti ſunt oculi amborum, cognoverunt quod nudi erant; Et conſuerunt aſſumenta foliorum ficus, feceruntque ſibi cingulos.

Audi-

8 Audiverunt etiam vocem Domini Dei appellantis eos in Paradiſo ad fervorem diei, tum occultavit ſe Adam & uxor ejus à facie Domini Dei in medio arborum horti.

9 Et vocavit appellavitque Dominus Deus Adam, dixitque ei, ubi es.

10 Qui reſpondit, audivi vocem tuam in Paradiſo, & timui, quoniam nudus ego ſum, & abſcondi me.

11 Et dixit, quis indicavit tibi, quia nudus es tu? Nonne ex arbore quam præceperam tibi, ne ederes ex ea, ediſti?

12 Reſponditque Adam, mulier quam adduxiſti mihi [ut ſit] mecum, hæc dedit mihi de arbore, & comedi.

13 Et dixit Dominus Deus mulieri: Quid hoc feciſti? Repondit autem mulier: Serpens ſeduxit me, & comedi.

14 Et dixit Dominus Deus ſerpenti, quia feciſti hoc, afflictus eris præ omnibus animantibus & omnibus beſtiis agri: Super ventrem tuum gradieris, & cinerem comedes omnibus diebus vitæ.

15 Inimicitiam quoque ponam inter te & inter mulierem, & inter ſemen tuum & inter ſemen ejus, ipſum percutiet tibi caput, & tu percuties ei calcaneum.

16 Mulieri verò dixit: multiplicando multiplicabo dolorem tuum, & graviditatem tuam; in dolore paries filios, & ad virum tuum converſio tua; & ipſe dominabitur tibi.

17 Adamo autem dixit: Quia audiſti vocem uxoris tuæ, & comediſti de arbore quam præcepi tibi dicens, non comedes ex ea; maledicta eſt terra propter te: In dolore comedes illam omnibus diebus vitæ tuæ.

18 Et ſpinam & tribulum germinabit tibi: comedesque herbam agri.

19 In ſudore vultus tui comedes panem, dones revertaris in terram; quoniam ex ea ſumptus es; nam pulvis es tu; & in pulverem tuum reverteris.

20 Et vocavit Adam nomen uxoris ſuæ, Hevam, quia illa fuit mater omnis viventis.

21 Fecit autem Dominus Deus Adamo & uxori ejus tunicas pelliceas, & induit eos.

22 Et dixit Dominus Deus, Ecce Adam eſt: Sicut ramus ex nobis ad cognoſcendum bonum & malum: & nunc, ne mittat manum ſuam, & accipiat etiam de arbore vitæ, & comedat, & vivat & occultet ſe in æternum.

Et

23 Et emiſit eum Dominus Deus ex Paradiſo Eden, ut coleret terram ex qua ſumptus erat.

24 Expulitque Adamum; & habitare fecit ad orientem Paradiſi Eden, Cherubim, & flammeum gladium verſatilem, ad cuſtodiendam viam ligni vitæ.

Caput IV.

1 Adam autem cognovit Evam uxorem ſuam, quæ concepit & peperit Cain; Et dixit, acquiſivi hominem à Domino.

2 Rurſusque peperit fratrem ejus Abel, fuit autem Abel, paſtor ovium; Cain verò colebat terram.

3 Et factum eſt poſt numero dierum ut adferret Cain de fructu terræ munus.

4 Et Abel obtulit etiam ipſe de primogenitis ovium ſuarum & de adipibus earum.

5 Et odoratus eſt Dominus ad Abel & ad munus ejus.

6 Ad Cain verò & ad munus ejus non eſt odoratus; & iratus eſt Cain vehementer, conciderunt que facies ejus. Et dixit Dominus ad Cain: quare iraſceris, & quare conciderunt facies tuæ?

7 Nonne ſi benefeceris, recipies: Si autem non feceris bene, ad portam peccatum cubat; Et ad te converſio ejus, & tu dominaberis ei.

8 Et dixit Cain Abeli fratri ſuo, tranſeamus in campum: Et factum eſt cum eſſent in campo, ut inſurgeret Cain adverſus Abelem fratrem ſuum, & occideret eum.

9 Dixitque Dominus Caino, ubi eſt Abel frater tuus? Reſponditque, neſcio, Num cuſtos fratris mei ego ſum?

10 Et dixit, quid feciſti? Vox ſanguinis fratris tui clamat ad me de terra.

11 Nunc autem maledictus es tu à terra, quæ aperuit os ſuum, ut ſuſciperet ſanguinem fratris tui de manu tua.

12 Cum colueris terram non ſuperaddet virtutem ſuam tibi: Latitans & abſconditus eris in terra.

13 Tum dixit Cain Domino, Major eſt iniquitas mea, quam ut feram.

14 Ecce expuliſti me hodie à facie terræ, & à facie tua abſcondar, eritque & quicunque invenerit me, occidet me.

15 Et dixit ei Dominus, Propterea omnis qui occiderit Cain ſeptuplum punietur. Et poſuit Dominus ſuper Cain ſignum, ne percuteret eum, quicunque eum inveniſſet.

Et

16 Et egreſſus eſt Cain à facie Domini, ut habitaret in terra Cheli, ad orientem Eden.

17 Et cognovit Cain uxorem ſuam, quæ concepit, & genuit Henoch. Poſtea ædificavit urbem, vocavitque urbem de nomine filii ſui Henoch.

18 Natus eſt quoque Henocho Hirad: Hirad verò genuit Mihaël, & Mihaël genuit Methuſaël, & Methuſaël genuit Lamech.

19 Accepitque Lamech ſibi duas uxores; nomen unius Ada, & nomen alterius Sella.

20 Peperit autem Ada Jabel: Hic fuit princeps habitantis tentorium & poſſidentis pecora.

21 Nomen verò fratris ejus erat Jubal, hic fuit princeps omnis tangentis citharam & organum.

22 Et Sella etiam ipſa peperit Thubal-Cain, qui conflavit & conglutinavit omne opus æreum & ferreum, ſoror verò Thubal-Cain Zalkipha.

23 Et dixit Lamech uxoribus ſuis, Adæ & Sellæ; Audite vocem meam, uxores Lamech; auſcultate verba mea: Quia virum occidi in ſectatione mea & adoleſcentulum in moleſtia mea.

Septies

24 [illegible]

Septies enim vindicabitur Cain, Lamech autem multò magis.

25 [illegible]

Et cognovit Adam adhuc uxorem ſuam, peperitque filium, & vocavit nomen ejus Seth; quia poſuit mihi Deus ſemen aliud pro Abele, quoniam occidit eum Cain.

26 [illegible]

Et Setho etiam ipſi, genitus eſt filius, cujus vocavit nomen Enos; Tunc cæptum eſt invocari nomen Domini.

PARA-

PARAPHRASIS ARABICA,
CUM VERSIONE LATINA.

بسم الله الرحمن الرحيم نبتدي بختم التوراة المقدسة * السفر الاول وهو سفر الخليقة ✡

IN nomine DEI miſericordis miſeratoris aggredimur impreſſionem Legis Sacro Sanctæ. Liber primus, viz. Liber Creationis.

الفصل الاول ✡

CAPUT PRIMUM.

1 اول ما خلق الله السماء والارض ✡

Primum quod creavit Deus, *fuit* cœlum & terra:

2 وكانت الارض غامرة مستبحرة * وظلام على وجه الغمر * ورياح الاله تهب على وجه الماء ✡

Eratque terra abyſſis cooperta, obruta mari; & tenebræ ſuper faciem abyſſi, & venti Dei flabant ſuper faciem aquæ.

3 فشاء الله ان يكون نور فكان نور ✡

Voluitque Deus ut eſſet lux, & fuit lux.

4 لما علم الله ان النور جيد فصل الله بين النور والظلام ✡

Cùm cognoviſſet Deus lucem eſſe bonam, diviſit Deus inter lucem & tenebras.

5 وسمى الله اوقات النور نهارا *

Et vocavit Deus tempora lucis, diem:

Digitized by Google

نهارًا * ووقت الظلمة سمّاه
ولمّا مضى ليلٌ ونهارٌ
يومٌ واحدٌ ⁂

diem: & tempora tenebrarum, noctem. Cumque præteriiſſet, nox & dies, dies unus.

6 شاء الله ان يكون جلدٌ
في وسط الماء * ويكون فاصلًا
بين الماءين ⁂

Voluit Deus ut eſſet firmamentum in medio aquæ, & eſſet dividens inter ambas aquas.

7 فصنع الله الجلد وفصل بين
الماء الذي من دونه * والماء
الذي فوقه * فكان
كذلك ⁂

Et fecit Deus firmamentum, diviſitque inter aquam, quæ eſt infra illud, & aquam, quæ eſt ſuper illud; & fuit ita.

8 وسمّى الله الجلد سماءً * ولمّا
مضى من الليل والنهار يومٌ
ثانٍ ⁂

Et vocavit Deus firmamentum, cœlum. Cumque præteriiſſet ex nocte & die, dies ſecundus.

9 شاء الله ان يجتمع الماء من
تحت السماء الى موضعٍ واحدٍ
ويظهر اليبس فكان كذلك ⁂

Voluit Deus ut congregaretur aqua de ſub cœlo in locum unum, & appareret ariditas: fuitque ita.

10 وسمّى الله اليبس ارضًا *
ومجتمع الماء بحارًا * لمّا علم
ان ذلك جيّدٌ ⁂

Et vocavit Deus ariditatem terram: & congeriem aquæ, maria. Cum cognoviſſet illud eſſe bonum.

11 وشاء الله ان يُكلي الارض
كلا

Etiam voluit Deus ut germina-
ret

Digitized by Google

كَلَاءً عُشْبًا ذَا حَبٍّ * وَشَجَرًا
ذَا ثَمَرٍ مُخْرِجَ ثَمَرٍ لِأَصْنَافِهِ مَا
غَرْسُهُ مِنْهُ عَلَى ٱلْأَرْضِ * فَكَانَ
كَذَلِكَ ✱

ret terra germen, herbam habentem ſemen: & arbores frugiferas producentes fructus in ſpecies ſuas, quarum planta eſſet ex ſemetipſis, ſuper terram · & fuit ita.

12 وَأَخْرَجَتِ ٱلْأَرْضُ كَلَاءً وَعُشْبًا
ذَا حَبٍّ لِأَصْنَافِهِ * وَشَجَرًا مُخْرِجَ
ثَمَرٍ مَا غَرْسُهُ مِنْهُ لِأَصْنَافِهِ * لَمَّا
عَلِمَ ٱللَّهُ أَنَّ ذَلِكَ جَيِّدٌ ✱

Et produxit terra germen & herbam habentem ſemen in ſpecies ſuas, & arbores producentes fructus, quarum planta eſt ex ſemetipſis in ſpecies ſuas. Cum cognoviſſet Deus id eſſe bonum.

13 وَلَمَّا مَضَى مِنَ ٱللَّيْلِ وَٱلنَّهَارِ
يَوْمٌ ثَالِثٌ ✱

Et cum præteriiſſet ex nocte & die, dies tertius.

14 شَاءَ ٱللَّهُ أَنْ يَكُونَ أَنْوَارٌ فِي
جَلَدِ ٱلسَّمَاءِ تَفْرُزُ بَيْنَ ٱللَّيْلِ
وَٱلنَّهَارِ فَيَكُونُ آيَاتٍ وَأَوْقَاتًا
وَأَيَّامًا وَسِنِينَ ✱

Voluit Deus ut eſſent luces in firmamento cœli, dividentes inter noctem & diem, eſſentque ſigna, & tempora, & dies, & anni.

15 وَتَكُونُ أَنْوَارًا فِي جَلَدِ ٱلسَّمَاءِ
تُضِيءُ عَلَى ٱلْأَرْضِ فَكَانَ
كَذَلِكَ ✱

Et eſſent luces in firmamento Cœli, lucentes ſuper terram: & fuit ita.

16 وَصَنَعَ ٱللَّهُ ٱلنَّيِّرَيْنِ ٱلْعَظِيمَيْنِ *
ٱلنَّيِّرُ ٱلْأَكْبَرُ لِلْإِضَاءَةِ فِي ٱلنَّهَارِ
وَٱلنَّيِّرُ ٱلْأَصْغَرُ لِلْإِضَاءَةِ فِي ٱللَّيْلِ
وَٱلْكَوَاكِبُ ✱

Et fecit Deus duo luminaria magna, luminare majus ad illuminandum in die, & luminare minus ad illuminandum in nocte, ac ſtellas,

Digitized by Google

17 وَجَعَلَهَا ٱللَّهُ فِي جَلَدِ ٱلسَّمَآءِ
لِتُضِيءَ عَلَى ٱلْأَرْضِ ✱

Et poſuit eà Deus in firmamento cœli, ut lucerent ſuper terram.

18 وَلِلْإِضَاءَةِ فِي ٱلنَّهَارِ وَفِي ٱللَّيْلِ
وَلِتُفَرِّقَ بَيْنَ ٱلنُّورِ وَٱلظَّلَامِ ✱ لَمَّا
عَلِمَ ٱللَّهُ أَنَّ ذَلِكَ جَيِّدٌ ✱

Et ad illuminandum in die & in nocte, & ut dividerent inter lucem & tenebras. Cum cognoviſſet Deus illud eſſe bonum.

19 وَلَمَّا مَضَى مِنَ ٱللَّيْلِ وَٱلنَّهَارِ
يَوْمٌ رَابِعٌ ✱

Et cum præteriiſſet ex nocte & die, dies quartus.

20 شَاءَ ٱللَّهُ أَنْ يَسْعَى مِنَ ٱلْمَاءِ
سَاعٍ ذُو نُفُوسٍ حَيَّةٍ ✱ وَطَيْرٌ
يَطِيرُ عَلَى ٱلْأَرْضِ قُبَالَةَ جَلَدِ
ٱلسَّمَآءِ ✱

Voluit Deus ut ambularet ex aqua ambulans habens animas viventes, & volucre volans ſuper terram è regione firmamenti cœli.

21 فَخَلَقَ ٱللَّهُ ٱلتَّنَانِينَ ٱلْعِظَامَ
وَسَايِرَ ٱلنُّفُوسِ ٱلْحَيَّةِ ٱلدَّابَّةِ
ٱلَّتِي سَعَتْ مِنَ ٱلْمَاءِ لِأَصْنَافِهَا ✱
وَكُلَّ طَايِرٍ ذِي جَنَاحٍ لِأَصْنَافِهِ ✱
لَمَّا عَلِمَ ٱللَّهُ أَنَّ ذَلِكَ جَيِّدٌ ✱

Creavitque Deus cetos magnos & reliquas animas viventes reptantes, quę ambularunt ex aqua, in ſpecies ſuas: & omne volucre alatum in ſpecies ſuas. Cum cognoviſſet Deus illud eſſe bonum.

22 وَبَارَكَ ٱللَّهُ فِيهِمْ وَقَالَ
حَاكِمًا أَثْمِرُوا وَأَكْثِرُوا وَعَبُّوا
ٱلْمَاءَ ٱلَّذِي فِي ٱلْبِحَارِ ✱ وَٱلطَّيْرُ
يَكْثُرُ فِي ٱلْأَرْضِ ✱

Benedixit etiam Deus illis & dixit imperans: Fructificate & multiplicamini, & replete aquam quæ eſt in maribus: & volucre multiplicetur in terra.

ولما

Et

23 وَلَمَّا مَضَى مِنَ ٱللَّيْلِ وَٱلنَّهَارِ
يَوْمٌ خَامِسٌ ❋

Et cum præteriiſſet ex nocte & die dies quintus.

24 شَآءَ ٱللَّهُ أَنْ تُخْرِجَ ٱلْأَرْضُ
نُفُوسًا حَيَّةً لِأَصْنَافِهَا * بَهَائِمَ
وَدَبِيبًا وَوَحْشَ ٱلْأَرْضِ * فَكَانَ
كَذَلِكَ ❋

Voluit Deus ut produceret terra, animas vivas in ſpecies ſuas: jumenta & reptile, & beſtiam terræ: & fuit ita.

25 فَصَنَعَ ٱللَّهُ وَحْشَ ٱلْأَرْضِ
لِأَصْنَافِهِ وَٱلْبَهَائِمَ لِأَصْنَافِهَا وَكُلَّ
دَبِيبِ ٱلْأَرْضِ لِأَجْنَاسِهِ * لَمَّا عَلِمَ
ٱللَّهُ أَنَّ ذَلِكَ جَيِّدٌ ❋

Et fecit Deus beſtiam terræ in ſpecies ſuas, & jumenta in ſpecies ſuas, & omne reptile terræ in genera ſua. Cùm cognoviſſet Deus illud eſſe bonum.

26 وَقَالَ ٱللَّهُ نَصْنَعُ إِنْسَانًا بِتَصْوِيرِنَا
وَتَشْكِيلِنَا * إِيَّاهُ مُسَلَّطًا يَسْتَوْلِي
عَلَى سَمَكِ ٱلْبَحْرِ وَطَيْرِ ٱلسَّمَآءِ
وَٱلْبَهَائِمِ وَجَمِيعِ ٱلْأَرْضِ وَسَائِرِ
ٱلدَّبِيبِ ٱلدَّابِّ عَلَيْهَا ❋

Tum dixit Deus, faciamus hominem formatione & figuratione noſtra, eumque dominantem, qui præſit piſcibus maris, & volatili cœli & jumentis, & toti terræ, & omni reptili reptanti ſuper eam.

27 فَخَلَقَ ٱللَّهُ آدَمَ بِصُورَتِهِ *
بِصُورَةٍ شَرَّفَهَا ٱللَّهُ مُسَلَّطًا خَلَقَهُ *
ذَكَرًا وَأُنْثَى خَلَقَهُمَا ❋

Et creavit Deus Adam in imagine ſua: in imagine quam nobilitavit Deus, dominantem creavit illum: maſculum & fœminam creavit ambos.

28 وَبَارَكَ فِيهِمَا ٱللَّهُ * وَقَالَ لَهُمَا
أَثْمِرُوا وَٱكْثُرُوا وَٱمْلَأُوا ٱلْأَرْضَ
وَٱمْلِكُوهَا *

Benedixitque eis Deus, & dixit ambobus, Fructificate & multiplicamini & replete terram, & poſſi-

Digitized by Google

وَامْلِكُوهَا * وَاسْتَوْلُوا عَلَي سَمَكِ
الْبَحْرِ * وَطَيْرِ السَّمَآءِ * وَسَايِرِ
الْحَيَوَانِ الدَّابِّ عَلَي الْأَرْضِ *

poſſidete eam & præſtote piſcibus maris, & volatilibus cœli, & reliquo animanti, reptanti ſuper terram.

29 وَقَالَ اللَّهُ هَا قَدْ أَعْطَيْتُكُمْ
كُلَّ عُشْبٍ ذِي حَبٍّ عَلَي وَجْهِ
جَمِيعِ الْأَرْضِ * وَكُلَّ شَجَرٍ فِيهِ
ثَمَرٌ ذُو حَبٍّ يَكُونُ لَكُمْ
طَعَامًا وَلِجَمِيعِ وَحْشِ الْأَرْضِ *

Et dixit Deus ecce jam dedi vobis omnem herbam habentem ſemen ſuper faciem univerſæ terræ, & omnes arbores in quibus eſt fructus habens ſemen, ut ſit vobis eſca, & omni beſtiæ terræ.

30 وَجَمِيعِ طَيْرِ السَّمَآءِ وَسَايِرِ مَا
دَبَّ عَلَي الْأَرْضِ الَّذِي فِيهِ نَفْسٌ
حَيَّةٌ * الْآنَ جَمِيعُ خُضَرِ الْعُشْبِ
جَعَلْتُهُ مَاكَلًا * فَكَانَ
كَذَلِكَ *

Et omni volucri cœli, & omni quod reptat ſuper terram, in quo eſt anima vivens; Denique omnia olera herbæ conſtitui eſcam: & fuit ita.

31 لَمَّا عَلِمَ اللَّهُ أَنَّ جَمِيعَ مَا
صَنَعَهُ جَيِّدٌ جِدًّا * وَلَمَّا مَضَي
مِنَ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ يَوْمٌ سَادِسٌ *

Cum cognoviſſet Deus omne quod fecit, eſſe valde bonum; & cum præteriiſſet ex nocte & die, dies ſextus.

الْفَصْلُ الثَّانِي *

CAPUT SECUNDUM.

1 كَمُلَتِ السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ
وَجَمِيعُ جُيُوشِهِنَّ *

Perfecti ſunt cœli & terra, & omnes exercitus eorum.

2 وَأَكْمَلَ اللَّهُ فِي الْيَوْمِ السَّابِعِ

Et complevit Deus in die ſeptimo crea-

خَلْقَهُ ٱلَّذِي صَنَعَهُ * وَعَطَلَ فِيهِ
أَنْ يَخْلُقَ شَيْئًا مِنْ مِثْلِ خَلْقِهِ ※

creaturam ſuam, quam fecit: & ceſſavit in illo creare, rem ſimilem creaturæ ſuæ.

3 وَبَارَكَ ٱللّٰهُ ٱلْيَوْمَ ٱلسَّابِعَ
وَقَدَّسَهُ إِنْ عَطَلَ فِيهِ أَنْ يَخْلُقَ
شَيْئًا مِنْ مِثْلِ خَلْقِهِ ٱلَّذِي
صَنَعَهُ ※

Et benedixit Deus diei ſeptimo, & ſanctificavit eum, cùm ceſſaſſet in illo creare rem ſimilem creaturæ ſuæ quam fecerat.

4 هٰذَا شَرْحُ نَوَاشِي ٱلسَّمَآءِ
وَٱلْأَرْضِ إِنْ خُلِقَتَا فِي وَقْتِ
صَنَعَ ٱللّٰهُ ٱلْأَرْضَ وَٱلسَّمَآءَ ※

Hæc eſt narratio productionum cœli & terræ, quando creata ſunt in tempore, quo fecit Deus terram & cœlum.

5 وَإِنَّ جَمِيعَ شَجَرِ ٱلصَّحْرَآءِ قَبْلَ
أَنْ يَكُونَ فِي ٱلْأَرْضِ * وَجَمِيعَ
عُشْبِهَا قَبْلَ أَنْ يَنْبُتَ لَمْ يُمْطِرِ
ٱللّٰهُ عَلَيْهَا * وَلَا إِنْسَانٌ كَانَ
لِيَفْلَحَ ٱلْأَرْضَ ※

Ac verò ſuper omnes arbores campi, antequam fuiſſent in terra & ſuper omnem herbam ejus, antequam germinaſſet, non pluerat Deus: nec homo erat, ut coleret terram.

6 وَلَا بُخَارٌ كَانَ يَصْعَدُ مِنْهَا
فَيَسْقِي جَمِيعَ وَجْهِهَا ※

Nec exhalatio aſcendebat ex ea, ut irrigaret univerſam ſuperficiem ejus.

7 وَإِنَّ ٱللّٰهَ خَلَقَ آدَمَ تُرَابًا مِنَ
ٱلْأَرْضِ وَنَفَخَ فِي أَنْفِهِ نَسَمَةَ
ٱلْحَيَاةِ فَصَارَ آدَمُ نَفْسًا
نَاطِقًا ※

Et verò Deus creavit Adam pulverem de terra, & inſufflavit in nares ejus auram vitæ & factus eſt Adam anima rationalis.

Et

Digitized by Google

8 وغرس الله جنانا في عدن شرقيا وصير هناك آدم الذي خلقه ۞

Et plantavit Deus hortum in Eden ad Orientem, & poſuit ibi Adam quem creaverat.

9 وانبت الله من الارض كل شجرة حسن منظرها وطيب ماكلها * وشجرة الحياة في وسط الجنان * وشجرة معرفة الخير والشر ۞

Et germinare fecit Deus de terrâ omnem arborem pulchri aſpectûs, & ſuavis eſûs: & arborem vitæ in medio horti, & arborem ſcientiæ boni & mali.

10 وجعل نهرا يخرج من عدن ليسقي الجنان * ومن ثم يفترق فيصير اربعة ارءس ۞

Et ſtatuit flumen quod egrediebatur ex Eden, ut irrigaret hortum. Et exinde dividitur, & fit quatuor capita.

11 اسم احدها النيل وهو المحيط بجميع بلد زويلة الذي فيه الذهب ۞

Nomen unius ex eis, Nilus: & ipſe eſt circundans omnem regionem Zephila, in quâ aurum eſt.

12 وذهب ذلك البلد جيد * ثم اللولوء وحجارة البلور ۞

Et aurum ejus regionis eſt bonum, ibi uniones, & lapides Chryſtalli.

13 واسم النهر الثاني جيحان وهو المحيط بجميع بلد الحبشة ۞

Et nomen fluminis ſecundi Gihan: & ipſum eſt circundans omnem regionem Æthiopiæ.

14 واسم النهر الثالث دجلة وهو

Et nomen fluminis tertii Degla: &

يسير

Digitized by Google

يَسِيرُ فِي شَرْقِيِّ ٱلْمَوْصِلِ * وَٱلنَّهْرُ ٱلرَّابِعُ هُوَ ٱلْفُرَاتُ ۞

tertii Degla: & ipſum fluit in partem Orientalem Meſopotamiæ. Et flumen quartum eſt Euphrates.

15 فَأَخَذَ ٱللّٰهُ آدَمَ وَأَنْزَلَهُ فِي جِنَانِ
عَدْنٍ لِيَفْلَحَهُ وَلِيَحْفَظَهُ ۞

Sumſitque Deus Adam, & collocavit eum in horto Eden, ut coleret illum, & cuſtodiret eum.

16 وَأَمَرَ ٱللّٰهُ آدَمَ قَائِلًا مِنْ جَمِيعِ
شَجَرِ ٱلْجِنَانِ جَائِزٌ لَكَ أَنْ
تَأْكُلَ ۞

Et præcepit Deus Adam dicens: Ex omnibus arboribus horti licitum eſt tibi comedere.

17 وَمِنْ شَجَرَةِ مَعْرِفَةِ ٱلْخَيْرِ وَٱلشَّرِّ
لَا تَأْكُلْ * فَإِنَّكَ فِي يَوْمِ
أَكْلِكَ مِنْهَا تَسْتَحِقُّ أَنْ تَمُوتَ ۞

At ex arbore ſcientiæ boni & mali ne comedas: nam in die comeſtionis tuæ ex ea, mereberis mori.

18 وَقَالَ ٱللّٰهُ لَا خَيْرَ فِي بَقَاءِ آدَمَ
وَحْدَهُ أَصْنَعُ لَهُ عَوْنًا حِذَاءَهُ ۞

Et dixit Deus, Non eſt bonum permanere Adam ſolum: faciam ei adjutorem è regione ipſius.

19 فَحَشَرَ ٱللّٰهُ مِنَ ٱلْأَرْضِ جَمِيعَ
وَحْشِ ٱلصَّحْرَاءِ وَطَيْرِ ٱلسَّمَاءِ *
وَأَتَى بِهَا إِلَى آدَمَ لِيُرِيَهُ مَا يُسَمِّيهَا *
فَكُلُّ مَا سَمَّى آدَمُ مِنْ نَفْسٍ
حَيَّةٍ بِٱسْمٍ هُوَ ٱسْمُهُ
إِلَى ٱلْآنَ ۞

Collegit autem Deus de terra omnes belluas campi, & volatilia cœli, & adduxit ea ad Adam, ut oſtenderet ei, quid vocaret ea. Et quicquid vocavit Adam ex anima vivente nomine aliquo, ipſum eſt nomen ejus uſque modò.

20 فَأَسْمَى آدَمُ أَسْمَاءً لِجَمِيعِ ٱلْبَهَائِمِ
وَطَيْرِ ٱلسَّمَاءِ وَجَمِيعِ وَحْشِ

Vocavit ergò Adam nomina omnibus jumentis, & volatilibus cœli, & omni beſtiæ campi; Nec inve-

16 Mulieri verò dixit: multiplicando multiplicabo dolorem tuum, & gravíditatem tuam; in dolore paries filios, & ad virum tuum converſio tua; & ipſe dominabitur tibi.

17 Adamo autem dixit: Quia audiſti vocem uxoris tuæ, & comediſti de arbore quam præcepi tibi dicens, non comedes ex ea; maledicta eſt terra propter te: In dolore comedes illam omnibus diebus vitæ tuæ.

18 Et ſpinam & tribulum germinabit tibi: comedesque herbam agri.

19 In ſudore vultus tui comedes panem, dones revertaris in terram; quoniam ex ea ſumptus es; nam pulvis es tu; & in pulverem tuum reverteris.

20 Et vocavit Adam nomen uxoris ſuæ, Hevam, quia illa fuit mater omnis viventis.

21 Fecit autem Dominus Deus Adamo & uxori ejus tunicas pelliceas, & induit eos.

22 Et dixit Dominus Deus, Ecce Adam eſt: Sicut ramus ex nobis ad cognoſcendum bonum & malum: & nunc, ne mittat manum ſuam, & accipiat etiam de arbore vitæ, & comedat, & vivat & occultet ſe in æternum.

Et

23 [illegible]

Et emiſit eum Dominus Deus ex Paradiſo Eden, ut coleret terram ex qua ſumptus erat.

24 [illegible]

Expulitque Adamum; & habitare fecit ad orientem Paradiſi Eden, Cherubim, & flammeum gladium verſatilem, ad cuſtodiendam viam ligni vitæ.

Caput IV.

1 [illegible]

Adam autem cognovit Evam uxorem ſuam, quæ concepit & peperit Cain; Et dixit, acquiſivi hominem à Domino.

2 [illegible]

Rurſusque peperit fratrem ejus Abel, fuit autem Abel, paſtor ovium; Cain verò colebat terram.

3 [illegible]

Et factum eſt poſt numero dierum ut adferret Cain de fructu terræ munus.

4 [illegible]

Et Abel obtulit etiam ipſe de primogenitis ovium ſuarum & de adipibus earum.

5 [illegible]

Et odoratus eſt Dominus ad Abel & ad munus ejus.

6 [illegible]

Ad Cain verò & ad munus ejus non eſt odoratus; & iratus eſt Cain vehementer, conciderùntque facies ejus. Et dixit Dominus ad Cain: quare iraſceris, & quare conciderunt facies tuæ?

7 Nonne ſi benefeceris, recipies: Si autem non feceris bene, ad portam peccatum cubat; Et ad te converſio ejus, & tu dominaberis ei.

8 Et dixit Cain Abeli fratri ſuo, tranſeamus in campum: Et factum eſt cum eſſent in campo, ut inſurgeret Cain adverſus Abelem fratrem ſuum, & occideret eum.

9 Dixitque Dominus Caino, ubi eſt Abel frater tuus? Reſponditque, neſcio, Num cuſtos fratris mei ego ſum?

10 Et dixit, quid feciſti? Vox ſanguinis fratris tui clamat ad me de terra.

11 Nunc autem maledictus es tu à terra, quæ aperuit os ſuum, ut ſuſciperet ſanguinem fratris tui de manu tua.

12 Cum colueris terram non ſuperaddet virtutem ſuam tibi: Latitans & abſconditus eris in terra.

13 Tum dixit Cain Domino, Major eſt iniquitas mea, quam ut feram.

14 Ecce expuliſti me hodie à facie terræ, & à facie tua abſcondar, eritque & quicunque invenerit me, occidet me.

15 Et dixit ei Dominus, Propterea omnis qui occiderit Cain ſeptuplum punietur. Et poſuit Dominus ſuper Cain ſignum, ne percuteret eum, quicunque eum inveniſſet.

Et

16 Et egreſſus eſt Cain à facie Domini, ut habitaret in terra Cheli, ad orientem Eden.

17 Et cognovit Cain uxorem ſuam, quæ concepit, & genuit Henoch. Poſtea ædificavit urbem, vocavitque urbem de nomine filii ſui Henoch.

18 Natus eſt quoque Henocho Hirad: Hirad verò genuit Mihaël, & Mihaël genuit Methuſaël, & Methuſaël genuit Lamech.

19 Accepitque Lamech ſibi duas uxores; nomen unius Ada, & nomen alterius Sella.

20 Peperit autem Ada Jabel: Hic fuit princeps habitantis tentorium & poſſidentis pecora.

21 Nomen verò fratris ejus erat Jubal, hic fuit princeps omnis tangentis citharam & organum.

22 Et Sella etiam ipſa peperit Thubal-Cain, qui conflavit & conglutinavit omne opus æreum & ferreum, ſoror verò Thubal-Cain Zalkipha.

23 Et dixit Lamech uxoribus ſuis, Adæ & Sellæ; Audite vocem meam, uxores Lamech; auſcultate verba mea: Quia virum occidi in ſectatione mea & adoleſcentulum in moleſtia mea.

Septies

24 * [illegible]

Septies enim vindicabitur Cain, Lamech autem multò magis.

25 ** [illegible]

Et cognovit Adam adhuc uxorem ſuam, peperitque filium, & vocavit nomen ejus Seth; quia poſuit mihi Deus ſemen aliud pro Abele, quoniam occidit eum Cain.

26 * [illegible]

Et Setho etiam ipſi, genitus eſt filius, cujus vocavit nomen Enos; Tunc cæptum eſt invocari nomen Domini.

PARA-

Digitized by Google

PARAPHRASIS ARABICA,

CUM VERSIONE LATINA.

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَنِ ٱلرَّحِيمِ نَبْتَدِي بِخَتْمِ ٱلتَّوْرَاةِ ٱلْمُقَدَّسَةِ * ٱلسِّفْرِ ٱلْأَوَّلُ وَهُوَ سِفْرُ ٱلْخَلِيقَةِ *

IN nomine DEI miſericordis miſeratoris aggredimur impreſſionem Legis Sacro Sanctæ. Liber primus, viz. Liber Creationis.

ٱلْفَصْلُ ٱلْأَوَّلُ *

CAPUT PRIMUM.

1 أَوَّلُ مَا خَلَقَ ٱللَّهُ ٱلسَّمَآءُ وَٱلْأَرْضُ *

Primum quod creavit Deus, *fuit* cœlum & terra;

2 وَكَانَتِ ٱلْأَرْضُ غَامِرَةً مُسْتَبْحِرَةً * وَظَلَامٌ عَلَى وَجْهِ ٱلْغَمْرِ * وَرِيَاحُ ٱلْإِلَهِ تَهُبُّ عَلَى وَجْهِ ٱلْمَآءِ *

Eratque terra abyſſis cooperta, obruta mari; & tenebræ ſuper faciem abyſſi, & venti Dei flabant ſuper faciem aquæ.

3 فَشَآءَ ٱللَّهُ أَنْ يَكُونَ نُورٌ فَكَانَ نُورٌ *

Voluitque Deus ut eſſet lux, & fuit lux.

4 لَمَّا عَلِمَ ٱللَّهُ أَنَّ ٱلنُّورَ جَيِّدٌ فَصَلَ ٱللَّهُ بَيْنَ ٱلنُّورِ وَٱلظَّلَامِ *

Cùm cognoviſſet Deus lucem eſſe bonam, diviſit Deus inter lucem & tenebras.

5 وَسَمَّى ٱللَّهُ أَوْقَاتَ ٱلنُّورِ نَهَارًا *

Et vocavit Deus tempora lucis,

Digitized by Google

نَهَارًا * وَأَوْقَاتَ ٱلظَّلَامِ لَيْلًا *
وَلَمَّا مَضَى ٱللَّيْلُ وَٱلنَّهَارُ
يَوْمٌ وَاحِدٌ ✲

diem: & tempora tenebrarum, noctem. Cumque præteriiſſet, nox & dies, dies unus.

6 شَآءَ ٱللَّهُ أَنْ يَكُونَ جَلَدٌ
فِي وَسَطِ ٱلْمَآءِ * وَيَكُونَ فَاصِلًا
بَيْنَ ٱلْمَآءَيْنِ ✲

Voluit Deus ut eſſet firmamentum in medio aquæ, & eſſet dividens inter ambas aquas.

7 فَصَنَعَ ٱللَّهُ ٱلْجَلَدَ وَفَصَلَ بَيْنَ
ٱلْمَآءِ ٱلَّذِي مِنْ دُونِهِ * وَٱلْمَآءِ
ٱلَّذِي فَوْقَهُ * فَكَانَ
كَذَلِكَ ✲

Et fecit Deus firmamentum, diviſitque inter aquam, quæ eſt infra illud, & aquam, quæ eſt ſuper illud; & fuit ita.

8 وَسَمَّى ٱللَّهُ ٱلْجَلَدَ سَمَآءً * وَلَمَّا
مَضَى مِنَ ٱللَّيْلِ وَٱلنَّهَارِ يَوْمٌ
ثَانٍ ✲

Et vocavit Deus firmamentum, cœlum. Cumque præteriiſſet ex nocte & die, dies ſecundus.

9 شَآءَ ٱللَّهُ أَنْ يَجْتَمِعَ ٱلْمَآءُ مِنْ
تَحْتِ ٱلسَّمَآءِ إِلَى مَوْضِعٍ وَاحِدٍ
وَيَظْهَرَ ٱلْيَبَسُ فَكَانَ كَذَلِكَ ✲

Voluit Deus ut congregaretur aqua de ſub cœlo in locum unum, & appareret ariditas: fuitque ita.

10 وَسَمَّى ٱللَّهُ ٱلْيَبَسَ أَرْضًا *
وَمُجْتَمِعَ ٱلْمَآءِ بِحَارًا * لَمَّا عَلِمَ
أَنَّ ذَلِكَ جَيِّدٌ ✲

Et vocavit Deus ariditatem terram: & congeriem aquæ, maria. Cum cognoviſſet illud eſſe bonum.

11 وَشَآءَ ٱللَّهُ أَنْ يُكَلِّيَ ٱلْأَرْضَ
كَلَا

Etiam voluit Deus ut germina-

ret

كَلَأً عُشْبًا ذَا حَبٍّ * وَشَجَرًا
ذَا ثَمَرٍ مُخْرِجٍ ثَمَرًا لِأَصْنَافِهِ مَا
غَرْسُهُ مِنْهُ عَلَى ٱلْأَرْضِ * فَكَانَ
كَذَلِكَ ✡

ret terra germen, herbám habentem ſemen: & arbores frugiferas producentes fructus in ſpecies ſuas, quarum planta eſſet ex ſemetipſis, ſuper terram: & fuit ita.

12 وَأَخْرَجَتِ ٱلْأَرْضُ كَلَأً وَعُشْبًا
ذَا حَبٍّ لِأَصْنَافِهِ * وَشَجَرًا مُخْرِجَ
ثَمَرٍ مَا غَرْسُهُ مِنْهُ لِأَصْنَافِهِ * لَمَّا
عَلِمَ ٱللَّهُ أَنَّ ذَلِكَ جَيِّدٌ ✡

Et produxit terra germen & herbam habentem ſemen in ſpecies ſuas, & arbores producentes fructus, quarum planta eſt ex ſemetipſis in ſpecies ſuas. Cum cognoviſſet Deus id eſſe bonum.

13 وَلَمَّا مَضَى مِنَ ٱللَّيْلِ وَٱلنَّهَارِ
يَوْمٌ ثَالِثٌ ✡

Et cum præteriiſſet ex nocte & die, dies tertius.

14 شَاءَ ٱللَّهُ أَنْ يَكُونَ أَنْوَارٌ فِي
جَلَدِ ٱلسَّمَاءِ تَفْرِزُ بَيْنَ ٱللَّيْلِ
وَٱلنَّهَارِ فَيَكُونُ آيَاتٍ وَأَوْقَاتًا
وَأَيَّامًا وَسِنِينَ ✡

Voluit Deus ut eſſent luces in firmamento cœli, dividentes inter noctem & diem, eſſentque ſigna, & tempora, & dies, & anni.

15 وَتَكُونُ أَنْوَارًا فِي جَلَدِ ٱلسَّمَاءِ
تُضِيءُ عَلَى ٱلْأَرْضِ فَكَانَ
كَذَلِكَ ✡

Et eſſent luces in firmamento Cœli, lucentes ſuper terram: & fuit ita.

16 وَصَنَعَ ٱللَّهُ ٱلنَّيِّرَيْنِ ٱلْعَظِيمَيْنِ *
ٱلنَّيِّرَ ٱلْأَكْبَرَ لِلْإِضَاءَةِ فِي ٱلنَّهَارِ
وَٱلنَّيِّرَ ٱلْأَصْغَرَ لِلْإِضَاءَةِ فِي ٱللَّيْلِ
وَٱلْكَوَاكِبَ ✡

Et fecit Deus duo luminaria magna, luminare majus ad illuminandum in die, & luminare minus ad illuminandum in nocte, ac ſtellas,

Digitized by Google

17 وَجَعَلَهَا ٱللَّهُ فِي جَلَدِ ٱلسَّمَآءِ
لِتُضِيءَ عَلَى ٱلْأَرْضِ ✡

Et poſuit eà Deus in firmamento cœli, ut lucerent ſuper terram.

18 وَلِلْإِضَاءَةِ فِي ٱلنَّهَارِ وَفِي ٱللَّيْلِ
وَلِتَفْرِزَ بَيْنَ ٱلنُّورِ وَٱلظَّلَامِ ✡ لَمَّا
عَلِمَ ٱللَّهُ أَنَّ ذٰلِكَ جَيِّدٌ ✡

Et ad illuminandum in die & in nocte, & ut dividerent inter lucem & tenebras. Cum cognoviſſet Deus illud eſſe bonum.

19 وَلَمَّا مَضَى مِنَ ٱللَّيْلِ وَٱلنَّهَارِ
يَوْمٌ رَابِعٌ ✡

Et cum præteriiſſet ex nocte & die, dies quartus.

20 شَآءَ ٱللَّهُ أَنْ يَسْعَى مِنَ ٱلْمَآءِ
سَاعٍ ذُو نُفُوسٍ حَيَّةٍ ✡ وَطَيْرٌ
يَطِيرُ عَلَى ٱلْأَرْضِ قُبَالَةَ جَلَدِ
ٱلسَّمَآءِ ✡

Voluit Deus ut ambularet ex aqua ambulans habens animas viventes, & volucre volans ſuper terram è regione firmamenti cœli.

21 فَخَلَقَ ٱللَّهُ ٱلتَّنَانِينَ ٱلْعِظَامَ
وَسَايِرَ ٱلنُّفُوسِ ٱلْحَيَّةِ ٱلدَّابَّةِ
ٱلَّتِي سَعَتْ مِنَ ٱلْمَآءِ لِأَصْنَافِهَا ✡
وَكُلَّ طَايِرٍ ذِي جَنَاحٍ لِأَصْنَافِهِ ✡
لَمَّا عَلِمَ ٱللَّهُ أَنَّ ذٰلِكَ جَيِّدٌ ✡

Creavitque Deus cetos magnos & reliquas animas viventes reptantes, quę ambularunt ex aqua, in ſpecies ſuas: & omne volucre alatum in ſpecies ſuas. Cum cognoviſſet Deus illud eſſe bonum.

22 وَبَارَكَ ٱللَّهُ فِيهِمْ وَقَالَ
هَاكَمَا أَثْمِرُوا وَأَكْثِرُوا وَعُمُّوا
ٱلْمَآءَ ٱلَّذِي فِي ٱلْبِحَارِ ✡ وَٱلطَّيْرُ
يَكْثُرُ فِي ٱلْأَرْضِ ✡

Benedixit etiam Deus illis & dixit imperans: Fructificate & multiplicamini, & replete aquam quæ eſt in maribus: & volucre multiplicetur in terra.

ولما

Et

Digitized by Google

23 وَلَمَّا مَضَي مِنَ ٱللَّيْلِ وَٱلنَّهَارِ
يَوْمٌ خَامِسٌ ۞

Et cum præteriiſſet ex nocte & die dies quintus.

24 شَآءَ ٱللَّهُ أَنْ تُخْرِجَ ٱلْأَرْضُ
نُفُوسًا حَيَّةً لِأَصْنَافِهَا * بَهَائِمَ
وَدَبِيبًا وَوَحْشَ ٱلْأَرْضِ * فَكَانَ
كَذَلِكَ ۞

Voluit Deus ut produceret terra,animas vivas in ſpecies ſuas: jumenta & reptile,& beſtiam terræ: & fuit ita.

25 فَصَنَعَ ٱللَّهُ وَحْشَ ٱلْأَرْضِ
لِأَصْنَافِهِ وَٱلْبَهَائِمَ لِأَصْنَافِهَا وَكُلَّ
دَبِيبِ ٱلْأَرْضِ لِأَجْنَاسِهِ * لَمَّا عَلِمَ
ٱللَّهُ أَنَّ ذَلِكَ جَيِّدٌ ۞

Et fecit Deus beſtiam terræ in ſpecies ſuas, & jumenta in ſpecies ſuas,& omne reptile terræ in genera ſua. Cùm cognoviſſet Deus illud eſſe bonum.

26 وَقَالَ ٱللَّهُ نَصْنَعُ إِنْسَانًا بِتَصْوِيرِنَا
وَتَشْكِيلِنَا * إِيَّاهُ مُسَلَّطًا يَسْتَوْلِي
عَلَي سَمَكِ ٱلْبَحْرِ وَطَيْرِ ٱلسَّمَآءِ
وَٱلْبَهَائِمِ وَجَمِيعِ ٱلْأَرْضِ وَسَائِرِ
ٱلدَّبِيبِ ٱلدَّابِّ عَلَيْهَا ۞

Tum dixit Deus, faciamus hominem formatione & figuratione noſtra, eumque dominantem, qui præſit piſcibus maris, & volatili cœli & jumentis,& toti terræ, & omni reptili reptanti ſuper eam.

27 فَخَلَقَ ٱللَّهُ آدَمَ بِصُورَتِهِ *
بِصُورَةٍ شَرَّفَهَا ٱللَّهُ مُسَلَّطًا خَلَقَهُ *
ذَكَرًا وَأُنْثَي خَلَقَهُمَا ۞

Et creavit Deus Adam in imagine ſua: in imagine quam nobilitavit Deus, dominantem creavit illum: maſculum & fœminam creavit ambos.

28 وَبَارَكَ فِيهِمَا ٱللَّهُ * وَقَالَ لَهُمَا
أَثْمِرُوا وَأَكْثِرُوا فَعَمُّوا ٱلْأَرْضَ
وَامْلِكُوهَا *

Benedixitque eis Deus, & dixit ambobus, Fructificate & multiplicamini & replete terram, &

وَامْلِكُوهَا * وَاسْتَوْلُوا عَلَي سَمَكِ
الْبَحْرِ * وَطَيْرِ السَّمَاءِ * وَسَايِرِ
الْحَيَوَانِ الدَّابِّ عَلَي الْاَرْضِ ۞

poſſidete eam & præſtote piſcibus maris, & volatilibus cœli, & reliquo animanti, reptanti ſuper terram.

29 وَقَالَ اللَّهُ هَا قَدْ اَعْطَيْتُكُمْ
كُلَّ عُشْبٍ ذِي حَبٍّ عَلَي وَجْهِ
جَمِيعِ الْاَرْضِ * وَكُلَّ شَجَرٍ فِيهِ
ثَمَرٌ ذُو حَبٍّ يَكُونُ لَكُمْ
طَعَامًا وَلِجَمِيعِ وَحْشِ الْاَرْضِ ۞

Et dixit Deus ecce jam dedi vobis omnem herbam habentem ſemen ſuper faciem univerſæ terræ, & omnes arbores in quibus eſt fructus habens ſemen, ut ſit vobis eſca, & omni beſtiæ terræ,

30 وَجَمِيعِ طَيْرِ السَّمَاءِ وَسَايِرِ مَا
دَبَّ عَلَي الْاَرْضِ الَّذِي فِيهِ نَفْسٌ
حَيَّةٌ * الْاَنَ جَمِيعَ خُضَرِ الْعُشْبِ
جَعَلْتُهُ مَاكَلًا * فَكَانَ
كَذَلِكَ ۞

Et omni volucri cœli, & omni quod reptat ſuper terram, in quo eſt anima vivens; Denique omnia olera herbæ conſtitui eſcam: & fuit ita.

31 لَمَّا عَلِمَ اللَّهُ اَنَّ جَمِيعَ مَا
صَنَعَهُ جَيِّدٌ جِدًّا * وَلَمَّا مَضَي
مِنَ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ يَوْمٌ سَادِسٌ ۞

Cum cognoviſſet Deus omne quod fecit, eſſe valde bonum: & cum præteriiſſet ex nocte & die, dies ſextus.

الْفَصْلُ الثَّانِي *

CAPUT SECUNDUM.

1 كَمُلَتِ السَّمَوَاتُ وَالْاَرْضُ
وَجَمِيعُ جُيُوشِهِنَّ ۞

Perfecti ſunt cœli & terra, & omnes exercitus eorum.

وَاَكْمَلَ اللَّهُ فِي الْيَوْمِ السَّابِعِ

Et complevit Deus in die ſeptimo crea-

خَلْقِهِ ٱلَّذِي صَنَعَهُ ✻ وَعَطَلَ فِيهِ
أَنْ يَخْلُقَ شَيًّا مِنْ مِثْلِ خَلْقِهِ ✻

creaturam ſuam, quam fecit: & ceſſavit in illo creare, rem ſimilem creaturæ ſuæ.

3 وَبَارَكَ ٱللَّهُ ٱلْيَوْمَ ٱلسَّابِعَ
وَقَدَّسَهُ إِنْ عَطَلَ فِيهِ أَنْ يَخْلُقَ
شَيًّا مِنْ مِثْلِ خَلْقِهِ ٱلَّذِي
صَنَعَهُ ✻

Et benedixit Deus diei ſeptimo, & ſanctificavit eum, cùm ceſſaſſet in illo creare rem ſimilem creaturæ ſuæ quam fecerat.

4 هٰذَا شَرْحُ نَوَاشِي ٱلسَّمَآءِ
وَٱلْأَرْضِ إِنْ خُلِقَتَا فِي وَقْتِ
صَنَعَ ٱللَّهُ ٱلْأَرْضَ وَٱلسَّمَآءَ ✻

Hæc eſt narratio productionum cœli & terræ, quando creata ſunt in tempore, quo fecit Deus terram & cœlum.

5 وَإِنَّ جَمِيعَ شَجَرِ ٱلصَّحْرَآءِ قَبْلَ
أَنْ يَكُونَ فِي ٱلْأَرْضِ ✻ وَجَمِيعَ
عُشْبِهَا قَبْلَ أَنْ يَنْبُتَ لَمْ يُمْطِرِ
ٱللَّهُ عَلَيْهَا ✻ وَلَا إِنْسَانٌ كَانَ
لِيَفْلَحَ ٱلْأَرْضَ ✻

Ac verò ſuper omnes arbores campi, antequam fuiſſent in terra & ſuper omnem herbam ejus, antequam germinaſſet, non pluerat Deus: nec homo erat, ut coleret terram.

6 وَلَا بُخَارٌ كَانَ يَصْعَدُ مِنْهَا
فَيَسْقِي جَمِيعَ وَجْهِهَا ✻

Nec exhalatio aſcendebat ex ea, ut irrigaret univerſam ſuperficiem ejus.

7 وَإِنَّ ٱللَّهَ خَلَقَ آدَمَ تُرَابًا مِنَ
ٱلْأَرْضِ وَنَفَخَ فِي أَنْفِهِ نَسَمَةَ
ٱلْحَيَاةِ فَصَارَ آدَمُ نَفْسًا
نَاطِقًا ✻

Et verò Deus creavit Adam pulverem de terra, & inſufflavit in nares ejus auram vitæ & factus eſt Adam anima rationalis.

Digitized by Google

8 وَغَرَسَ ٱللّٰهُ جِنَانًا فِي عَدْنٍ شَرْقِيًّا وَصَيَّرَ هُنَاكَ آدَمَ ٱلَّذِي خَلَقَهُ ۞

Et plantavit Deus hortum in Eden ad Orientem, & poſuit ibi Adam quem creaverat.

9 وَأَنْبَتَ ٱللّٰهُ مِنَ ٱلْأَرْضِ كُلَّ شَجَرَةٍ حَسَنٍ مَنْظَرُهَا وَطَيِّبٍ مَأْكَلُهَا ۞ وَشَجَرَةَ ٱلْحَيَاةِ فِي وَسَطِ ٱلْجِنَانِ ۞ وَشَجَرَةَ مَعْرِفَةِ ٱلْخَيْرِ وَٱلشَّرِّ ۞

Et germinare fecit Deus de terrâ omnem arborem pulchri aſpectûs, & ſuavis eſûs: & arborem vitæ in medio horti, & arborem ſcientiæ boni & mali.

10 وَجَعَلَ نَهْرًا يَخْرُجُ مِنْ عَدْنٍ لِيَسْقِيَ ٱلْجِنَانَ ۞ وَمِنْ ثَمَّ يَفْتَرِقُ فَيَصِيرُ أَرْبَعَةَ أَرْؤُسٍ ۞

Et ſtatuit flumen quod egrediebatur ex Eden, ut irrigaret hortum. Et exinde dividitur, & fit quatuor capita.

11 اِسْمُ أَحَدِهَا ٱلنِّيلُ وَهُوَ ٱلْمُحِيطُ بِجَمِيعِ بَلَدِ زَوِيلَةَ ٱلَّذِي فِيهِ ٱلذَّهَبُ ۞

Nomen unius ex eis, Nilus: & ipſe eſt circundans omnem regionem Zephila, in quâ aurum eſt.

12 وَذَهَبُ ذَلِكَ ٱلْبَلَدِ جَيِّدٌ ۞ ثَمَّ ٱللُّؤْلُؤُ وَحِجَارَةُ ٱلْبَلُّورِ ۞

Et aurum ejus regionis eſt bonum, ibi uniones, & lapides Chryſtalli.

13 وَٱسْمُ ٱلنَّهْرِ ٱلثَّانِي جَيْحَانُ وَهُوَ ٱلْمُحِيطُ بِجَمِيعِ بَلَدِ ٱلْحَبَشَةِ ۞

Et nomen fluminis ſecundi Gihan: & ipſum eſt circundans omnem regionem Æthiopiæ.

14 وَٱسْمُ ٱلنَّهْرِ ٱلثَّالِثِ دِجْلَةُ وَهُوَ

يسير

Et nōmen fluminis tertii Degla: &

Digitized by Google

يسير في شرقي الموصل * والنهر الرابع هو الفرات *

tertii Degla: & ipſum fluit in partem Orientalem Meſopotamiæ. Et flumen quartum eſt Euphrates.

15 فاخذ الله ادم وانزله في جنان عدن ليفلحه وليحفظه *

Sumſitque Deus Adam, & collocavit eum in horto Eden, ut coleret illum, & cuſtodiret eum.

16 وامر الله ادم قائلا من جميع شجر الجنان جائز لك ان تاكل *

Et præcepit Deus Adam dicens: Ex omnibus arboribus horti licitum eſt tibi comedere.

17 ومن شجرة معرفة الخير والشر لا تاكل * فانك في يوم اكلك منها تستحق ان تموت *

At ex arbore ſcientiæ boni & mali ne comedas: nam in die comeſtionis tuæ ex ea, mereberis mori.

18 وقال الله لا خير في بقاء ادم وحده اصنع له عونا حذاه *

Et dixit Deus, Non eſt bonum permanere Adam ſolum: faciam ei adjutorem è regione ipſius.

19 فحشر الله من الارض جميع وحش الصحراء وطير السماء * واتي بها الي ادم ليريه ما يسميها * فكل ما سمي ادم من نفس حية باسم هو اسمه الي الان *

Collegit autem Deus de terra omnes belluas campi, & volatilia cœli, & adduxit ea ad Adam, ut oſtenderet ei, quid vocaret ea. Et quicquid vocavit Adam ex anima vivente nomine aliquo, ipſum eſt nomen ejus uſque modò.

20 فاسمي ادم اسماء لجميع البهايم وطير السماء وجميع وحش

Vocavit ergò Adam nomina omnibus jumentis, & volatilibus cœli, & omni beſtiæ campi; Nec invenie-

Digitized by Google

ٱلصَّحْرَآءِ وَلَمْ يَجِدْ آدَمُ عَوْنًا
حِذَاهُ ✽
21 فَأَوْقَعَ ٱللّٰهُ سُبَاتًا عَلَىٰ آدَمَ لِئَلَّا
يَحِسَّ فَنَامَ ✽ فَٱسْتَلَّ إِحْدَىٰ
أَضْلَاعِهِ وَسَدَّ مَكَانَهَا بِلَحْمٍ ✽
22 وَبَنَىٰ ٱللّٰهُ ٱلضِّلْعَ ٱلَّتِي أَخَذَ
ٱمْرَأَةً فَأَتَىٰ بِهَا إِلَىٰ آدَمَ ✽
23 وَقَالَ آدَمُ هٰذِهِ ٱلْمَرْأَةُ شَاهَدَتْ
عَظْمًا مِنْ عِظَامِي وَلَحْمًا مِنْ
لَحْمِي وَيَنْبَغِي أَنْ تُسَمَّىٰ ٱمْرَأَةً
لِأَنَّهَا مِنَ ٱمْرِئٍ أُخِذَتْ ✽
24 وَلِذٰلِكَ يَتْرُكُ ٱلرَّجُلُ أَبَاهُ
وَأُمَّهُ وَيَلْزَمُ زَوْجَتَهُ فَيَصِيرَانِ
كَجَسَدٍ وَاحِدٍ ✽
25 وَكَانَا جَمِيعًا عُرْيَانَيْنِ آدَمُ
وَزَوْجَتُهُ وَلَا يَحْتَشِمَانِ مِنْ ذٰلِكَ ✽

✽ ٱلْفَصْلُ ٱلثَّالِثُ ✽

1 وَٱلثُّعْبَانُ صَارَ حَكِيمًا مِنْ
جَمِيعِ حَيَوَانِ ٱلصَّحْرَآءِ ٱلَّذِي
خَلَقَهُ ٱللّٰهُ ✽ فَقَالَ لِلْمَرْأَةِ أَيَقِينًا

niebat Adam auxilium è regione ſuâ.

Itaque immiſit Deus ſomnum in Adam ne ſentiret, dormivitque. Et extraxit unam coſtarum, & obturavit locum ejus carne.

Et fabricavit Deus coſtam quam acceperat, in mulierem, & adduxit eam Adæ.

Et dixit Adam: hæc mulier vidit os ex oſſibus meis: & carnem de carne mea, decetque ut vocetur virago, quia de virilitate mea deſumpta eſt.

Et propterea relinquet vir patrem ſuum & matrem ſuam, & adhærebit uxori ſuæ, eruntque ambo quaſi corpus unum.

Et erant ambo nudi, Adam & conjux ejus, nec erubeſcebant ob hoc.

CAPUT III.

Et ſerpens factus eſt ſapientiſſimus præ omnibus animantibus campi, quæ creaverat Deus: dixitque mulieri; Veréne dixit Deus,

Digitized by Google

قَالَ ٱللَّهُ لَا تَاءكُلَا مِنْ جَمِيعِ
شَجَرِ ٱلْجِنَانِ ✻

us, Ne comedatis ex omnibus arboribus horti ?

2 قَالَتِ ٱلْمَرْاءةُ لِلثُّعْبَانِ مِنْ ثَمَرِ
شَجَرِ ٱلْجِنَانِ نَاءكُلُ ✻

Ait mulier ſerpenti ; ex fructibus arborum horti comedimus.

3 لَكِنْ مِنْ ثَمَرِ ٱلشَّجَرَةِ ٱلَّتِي فِي
وَسَطِهِ قَالَ ٱللَّهُ لَا تَاءكُلَا مِنْهُ
وَلَا تَدْنُوا بِهِ كَيْلَا تَمُوتَا ✻

Sed ex fructibus arboris, quæ eſt in medio ipſius, dixit Deus: Ne comedatis ex eis, & ne tangatis eos, ut non moriamini.

4 قَالَ لَهَا لَسْتُمَا تَمُوتَانِ ✻

Dixit ei : Nequaquam moriemini.

5 إِنَّ ٱللَّهَ عَلِمَ أَنَّكُمَا فِي يَوْمِ
أَكْلِكُمَا مِنْهُ تَنْفَتِحُ عُيُونُكُمَا
وَتَصِيرَانِ كَالْمَلَائِكَةِ عَارِفِي
ٱلْخَيْرِ وَٱلشَّرِّ بِزِيَادَةٍ ✻

Verùm Deus ſcit, quod in die comeſtionis veſtræ ex ea, aperientur oculi veſtri, & fietis velut Angeli abundantius ſcientes bonum & malum.

6 فَلَمَّا رَاءتِ ٱلْمَرْاءةُ أَنَّ ٱلشَّجَرَةَ
طَيِّبَةُ ٱلْمَاكِلِ شَهِيَّةٌ لِلْمَنْظَرِ
مُنًى لِلْعَقْلِ أَخَذَتْ مِنْ ثَمَرِهَا
فَأَكَلَتْ وَأَعْطَتْ بَعْلَهَا فَأَكَلَ
مَعَهَا ✻

Cùm ergò vidiſſet mulier, quod arbor eſſet ſuavis ad eſcam, grata aſpectu, optabilis intellectui, accepit ex fructibus ejus, & comedit: deditque conjugi ſuo, & comedit cum ipſa.

7 فَٱنْفَتَحَتْ عُيُونُهُمَا فَعَلِمَا أَنَّهُمَا
عُرْيَانَانِ فَخَيَّطَا مِنْ وَرَقِ ٱلتِّينِ
مَا صَنَعَا مِنْهُ مَآزِرَ ✻

Et aperti ſunt oculi amborum, cognoveruntque ſe eſſe nudos: conſueruntque ex foliis fici quiddam ex quo compoſuerunt velamina.

Digitized by Google

8 فَسَمِعَا صَوْتَ ٱللّٰهِ مَارًّا فِي ٱلْجِنَانِ بِرِفْقٍ فِي حَرَكَةِ ٱلنَّهَارِ * فَٱسْتَخْبَأَ آدَمُ وَزَوْجَتُهُ مِنْ قِبَلِ صَوْتِ ٱللّٰهِ خِبَاءً فِيمَا بَيْنَ شَجَرِ ٱلْجِنَانِ *

Audierunt autem vocem Dei euntis in hortum placidè in motu diei, abdideruntque ſe Adam & conjux ejus à conſpectu vocis Dei abditione, inter arbores horti.

فَنَادَى ٱللّٰهُ آدَمَ وَقَالَ لَهُ مُقَرِّرًا أَيْنَ أَنْتَ *

Vocavitque Deus Adam, & dixit ei interrogativè, ubi es?

10 قَالَ إِنَّنِي سَمِعْتُ صَوْتَكَ فِي ٱلْجِنَانِ فَأَيْقَنْتُ أَنْ أَنَا عُرْيَانٌ فَٱسْتَخْبَأْتُ *

Dixit: Quia audivi vocem tuam in horto, certusque factus ſum me eſſe nudum, abſcondi me.

11 قَالَ مَنْ أَخْبَرَكَ أَنَّكَ عُرْيَانٌ * أَمِنَ ٱلشَّجَرَةِ ٱلَّتِي نَهَيْتُكَ عَنِ ٱلْأَكْلِ مِنْهَا أَكَلْتَ *

Dixit: Quis indicavit tibi te eſſe nudum? Anne ex arbore, è qua prohibui te ne comederes ex ea, comediſti?

12 قَالَ آدَمُ ٱلْمَرْأَةُ ٱلَّتِي جَعَلْتَهَا مَعِي هِيَ أَعْطَتْنِي مِنَ ٱلشَّجَرَةِ فَأَكَلْتُ *

Ait Adam: Mulier, quam ſtatuiſti mecum, ipſa dedit mihi ex arbore & comedi.

13 قَالَ ٱللّٰهُ لِلْمَرْأَةِ مَاذَا صَنَعْتِ * قَالَتِ ٱلثُّعْبَانُ أَغْوَانِي فَأَكَلْتُ *

Dixit Deus mulieri: Quid feciſti? Ait: ſerpens ſeduxit me, & comedi.

14 قَالَ ٱللّٰهُ لِلثُّعْبَانِ إِنْ صَنَعْتَ هٰذَا بِعِلْمٍ فَأَنْتَ مَلْعُونٌ مِنْ جَمِيعِ

Dixit Deus ſerpenti: Cùm feceris hoc ſcienter, tu es maledictus præ omnibus jumentis, & præ omni-

Digitized by Google

البهايم وجميع وحش الصحرآء
وعلي صدرك تسلك وترابا
تاكل طول ايام حياتك ✡

15 واجعل عداوة بينك وبين
المراة وبين نسلك ونسلها ✡
وهو يشدخ منك الراس وانت
تلدغه في العقب ✡

16 وقال للمراة لاكثرن مشقتك
وحبلك ✡ وبمشقة تلدين الاولاد
والي بعلك يكون قيادك وهو
يتسلط عليك ✡

17 وقال لادم ان قبلت قول زوجتك
فاكلت من الشجرة التي
نهيتك قايلا لا تاكل منها
ملعونة الارض بسببك بمشقة
تاكل منها طول حياتك ✡

18 وشوكا ودردرا تنبت لك
وتاكل عشب الصحرآء ✡

19 بعرق وجهك تاكل الطعام
الي حين رجوعك الي الارض

omnibus belluis campi: & ſuper pectus tuum ambulabis, & terram comedes longitudine dierum vitæ tuæ.

Et ponam inimicitiam inter te, & inter mulierem, & inter ſtirpem tuam, & inter ſtirpem ejus: & hæc findet ex te caput, & tu mordebis eam in calcaneo.

Et dixit mulieri, Sanè multiplicabo afflictionem tuam, & conceptionem tuam, & cum difficultate parturies filios: & mariti tui erit gubernatio tua, & ipſe dominabitur tibi.

Et dixit Adæ: Cùm acquieveris ſermoni conjugis tuæ, & comederis ex arbore quam interdixi tibi, dicens, ne comedes ex ea, maledicta terra causâ tui: cum labore comedes ex ea longitudine vitæ tuæ.

Et ſpinas & tribulos pullulabit tibi, & comedes herbam campi.

Cum ſudore vultus tui comedes cibum usque ad tempus re-

ٱلَّتِي أُخِذْتَ مِنْهَا * لِأَنَّكَ تُرَابٌ
وَإِلَى ٱلتُّرَابِ تَرْجِعُ *

verſionis tuæ in terram, è qua deſumptus es: quia tu terra es, & in terram reverteris.

20 وَسَمَّى آدَمُ زَوْجَتَهُ حَوَّا * لِأَنَّهَا
كَانَتْ أُمَّ كُلِّ حَيٍّ نَاطِقٍ *

Et nominavit Adam uxorem ſuam, Evam, quia ipſa fuit mater omnis viventis rationalis.

21 وَصَنَعَ ٱللَّهُ لِآدَمَ وَزَوْجَتِهِ ثِيَابَ
بَدَنٍ وَأَلْبَسَهُمَا *

Fecitque Deus Adæ & uxori ejus indumenta corii, & veſtivit ambos.

22 ثُمَّ قَالَ ٱللَّهُ هُوَذَا آدَمُ قَدْ صَارَ
كَوَاحِدٍ مِنَّا يَعْرِفُ مَعْرِفَةَ ٱلْخَيْرِ
وَٱلشَّرِّ * وَٱلْآنَ فَيَجِبُ أَنْ يُخْرَجَ
مِنَ ٱلْجِنَانِ لِئَلَّا يَمُدَّ يَدَهُ فَيَأْخُذَ
مِنْ شَجَرَةِ ٱلْحَيَاةِ أَيْضًا وَيَأْكُلَ
فَيَحْيَا إِلَى ٱلدَّهْرِ *

Tum dixit Deus: Ecce Adam jam factus eſt ut unus è nobis, ſciens ſcientiam boni & mali; & modò oportet ut exeat ex horto, ne extendat manum ſuam, & accipiat ex arbore vitæ quoque, & comedat, & vivat in ſeculum.

23 فَطَرَدَهُ ٱللَّهُ مِنْ جِنَانِ عَدْنٍ
لِيَفْلَحَ ٱلْأَرْضَ ٱلَّتِي أُخِذَ مِنْهَا *

Expulitque eum Deus ex horto Eden, ut coleret terram è qua deſumptus fuerat.

24 وَلَمَّا طُرِدَ آدَمُ أَسْكَنَ مِنْ
شَرْقِيِّ جِنَانِ عَدْنٍ ٱلْمَلَائِكَةَ
وَلَمْعَ سَيْفٍ مُتَقَلِّبٍ لِيَحْفَظُوا
طَرِيقَ شَجَرِ ٱلْحَيَاةِ *

Et cum expulſus fuiſſet Adam, habitare fecit à parte orientali horti Eden, Angelos, & corruſcationem gladii verſatilis, ut cuſtodirent viam arboris vitæ.

* ٱلْفَصْلُ ٱلرَّابِعُ *

CAPUT IV.

1 ثُمَّ إِنَّ آدَمَ وَاقَعَ حَوَّا زَوْجَتَهُ

Præterea Adam coivit cum Eva

Digitized by Google

فَحَمَلَتْ وَوَلَدَتْ قَايِنَ فَقَالَتْ
قَدْ رُزِقْتُ رَجُلًا مِنْ عِنْدِ ٱللّٰهِ ۞

Eva uxore ſua, & concepit, & peperit Cain, dixitque jam obtinui virum à Deo.

2 ثُمَّ عَاوَدَتْ فَوَلَدَتْ أَخَاهُ
هَابِيلَ ✱ فَكَانَ هَابِيلُ رَاعِيَ
غَنَمٍ ✱ وَقَايِنُ كَانَ يَفْلَحُ ٱلْأَرْضَ ۞

Tum iteratò genuit fratrem ejus Habel: eratque Habel paſtor ovium, & Cain colebat terram.

3 فَلَمَّا كَانَ بَعْدَ أَيَّامٍ أَتَى قَايِنُ
مِنْ ثَمَرِ ٱلْأَرْضِ بِهَدِيَّةٍ لِلّٰهِ ۞

Cumque dies aliquot præteriiſſent, attulit Cain munus Deo de fructibus terræ.

4 وَأَتَى هَابِيلُ أَيْضًا بِشَيْءٍ مِنْ
بُكُورَةِ غَنَمِهِ وَمِنْ سِمَانِهَا ✱
فَتَقَبَّلَ ٱللّٰهُ هَابِيلَ وَهَدِيَّتَهُ ۞

Et attulit Habel quoque aliquot ex primogenitis ovium ſuarum & ex pinguiſſimis earum. Acceptavitque Deus Habel, & donum ejus.

5 وَقَايِنُ وَهَدِيَّتُهُ لَمْ يَتَقَبَّلْهُمَا ✱
فَٱشْتَدَّ عَلَى قَايِنَ جِدًّا وَسَقَطَ
وَجْهُهُ حَيَآءً ۞

Et Cain & munus ejus non acceptavit. Durumque fuit Caino valdè, & cecidit vultus ejus præ verecundiâ.

6 وَقَالَ ٱللّٰهُ لِقَايِنَ لِمَ ٱشْتَدَّ
عَلَيْكَ وَلِمَ سَقَطَ وَجْهُكَ ۞

Et dixit Deus Caino; cur durum fuit tibi? & cur cecidit vultus tuus?

7 أَلَا إِنَّكَ لَوْ جَوَّدْتَ قُبِلْتَ ✱
وَإِنْ لَمْ تُجَوِّدْ فَإِنَّمَا ٱتَّجَهْتَ
خَطَاؤُكَ رَابِضٌ وَإِلَيْكَ قِيَادُهُ
وَأَنْتَ ٱلْمُسَلَّطُ عَلَيْهِ بِٱلْإِخْتِيَارِ ۞

Nonne ſi benè egeris, quocunque perrexeris peccatum tuum cubans eſt, & ad te ſpectat moderatio ejus, & tu es qui dominaris illius per electionem.

8 ثُمَّ قَاوَلَ قَايِنُ هَابِيلَ أَخَاهُ ✱ فَلَمَّا

Præterea locutus eſt Cain cum Habel fratre ſuo; cumque eſſent ambo

Digitized by Google

كانا في الصحراء قام قاين إلى هابل أخيه فقتله ✲

ambo in campo, ſurrexit Cain ad Habel fratrem ſuum, & occidit eum.

9 فقال الله لقاين مغررا اين هابيل أخوك ✲ قال لا أعلم هل أنا حافظ أخي ✲

Dixitque Deus Caino interrogativè; Ubi eſt Habel frater tuus? Ait, Neſcio, num ergò cuſtos ſum fratris mei?

10 وقال ماذا صنعت دم أخيك صارخ إلي من الأرض ✲

Et dixit: Quid feciſti? ſanguis fratris tui clamans eſt ad me de terra.

11 والآن أنت ملعون من الأرض التي فتحت فاها وقبلت دم أخيك من يدك ✲

Et nunc tu es maledictus à terra, quæ aperuit os ſuum, & ſuſcepit ſanguinem fratris tui de manu tua.

12 بأن تفلح الأرض ولا تعود أن تعطيك قواها ✲ ونايعا نايدا تكون في الأرض ✲

Nam tu coles terram, & amplius non dabit tibi vim ſuam: & perturbatus ac profugus eris in terra.

13 قال قاين لله تعالى ذنبي أعظم من أن يغفر ✲

Dixit Cain Deo excelſo, Culpa mea major eſt, quam ut condonetur.

14 فإن طردتني اليوم عن وجه الأرض هل أنستر من بين يديك ✲ وإن كنت نايعا نايدا في الأرض كان كل من وجدني يقتلني ✲

Quòd ſi expellas me hodiè de ſuperficie terræ, numquid deliteſcam à conſpectu tuo? & ſi fuero turbatus ac profugus in terra, fiet ut quicunque invenerit me, occidat me.

Digitized by Google

15 قال الله لذلك كل من
قتل قاين يعاقب به كثيرا *
فجعل الله لقاين آية لئلا
يقتله كل من وجده ✲

Dixit Deus, Propterea omnis qui occiderit Cain, punietur valdè. Et poſuit Deus Caino ſignum ut non occideret eum omnis qui reperiſſet illum.

16 وخرج قاين من قدام الله
فاقام بارض نود شرقي عدن ✲

Et exivit Cain è conſpectu Dei, & commoratus eſt in terra Nud, ad Orientalem partem Eden.

17 وواقع قاين زوجته فحملت
وولدت خنوخ * ثم بني قرية
فسماها باسم ابنه خنوخ ✲

Et coivit Cain cum uxore ſua, quæ concepit & genuit Enoch. Tùm ædificavit urbem, vocavitque illam nomine filii ſui Enoch.

18 ثم ولد لخنوخ عيراد * وعيراد
اولد محيائيل * ومحيائيل اولد
متوشائيل ومتوشائيل اولد
لامخ ✲

Tum natus eſt ipſi Enoch Iradh, & Iradh genuit Mahiail; & Mahiail genuit Methuſalah, & Methuſalah genuit Lamech.

19 واتخذ له لامخ زوجتين اسم
احداهما عادا والاخرى صلا ✲

Et ſumſit ſibi Lamech duas uxores, nomen unius Adah, & alterius Sella.

20 فولدت عادا يابال هو اول
سكان الخيام ومتخذي
المواشي ✲

Genuitque Adha Jabal, ipſe eſt primus habitantium in tentoriis, & utentium armentis.

21 واسم اخيه يوبال * هو اول
من حمل الطنبور والقيثار ✲

Et nomen fratris ejus Jubal; ipſe eſt primus qui geſtavit tympanum & citharam.

P. Q Et

22 وَصَلَّا أَيْضًا وَلَدَتْ تُوبَلَ قَايِنَ وَهُوَ أَوَّلُ صَيْقَلٍ لِجَمِيعِ صَنْعَةِ ٱلنُّحَاسِ وَٱلْحَدِيدِ وَكَانَتْ أُخْتُهُ نَاعِمِي ۞

Et Sella quoque peperit Thubal-Cain & ipſe eſt primus lævigator totius artis auri-chalci, & ferri; Eratque ſoror ejus Naami.

23 فَقَالَ لَامِخُ لِامْرَأَتَيْهِ يَا عَادَا وَيَا صَلَّا ٱسْمَعَا قَوْلِي * وَيَا مَرْأَتَيْ لَامِخَ أَنْصِتَا لِمَقَالِي * أَتُرَانِي قَتَلْتُ رَجُلًا بِشَجَّتِي أَوْ صَبِيًّا بِجِرَاحَتِي ۞

Dixit autem Lamech duabus uxoribus ſuis, ô Adha & ô Sella, audite ſermonem meum; & ô duæ uxores Lamech, attendite dictum meum. Numquid ego interfeci virum per fractionem capitis, aut puerum per vulnus meum.

24 إِنْ كَانَ كَثِيرًا تُقَادُ بِقَايِنَ فَبِلَامِخَ أَكْثَرُ وَأَكْثَرُ ۞

Si multum animadverſum eſt in Cain, in Lamech etiam magis ac magis.

25 ثُمَّ إِنَّ آدَمَ وَاقَعَ أَيْضًا زَوْجَتَهُ فَوَلَدَتْ ٱبْنًا وَأَسْمَتْهُ شِيثًا * وَقَالَتْ إِنَّهُ قَدْ رَزَقَنِي ٱللَّهُ نَسْلًا آخَرَ * بَدَلَ هَابِلَ إِنْ قَتَلَهُ قَايِنُ ۞

Tùm verò Adam etiam coivit cum uxore ſua, genuitque filium, & vocavit eum Seth. Et dixit jam conceſſit mihi Deus progeniem alteram pro Habel, cùm occiderit eum Cain.

26 وَلِشِيثَ أَيْضًا وُلِدَ ٱبْنٌ وَسَمَّاهُ أَنُوشَ * حِينَئِذٍ ٱبْتُدِئَ بِٱلدُّعَاءِ بِٱسْمِ ٱللَّهِ ۞

Et Seth quoque natus eſt filius & vocavit eum Anus. Tunc cæptum fuit invocare nomen Dei.

PARA-

Digitized by Google

PARAPHRASIS ÆTHIOPICA,

CUM VERSIONE LATINA.

ኦሪት፡ ዘልደት።

ምዕራፍ፡ ፩።

1 በቀደሚ፡ ገብረ፡ እግዚአብ
ሔር፡ ሰማየ፡ ወምድረ።

2 ወምድርሰ፡ ኢታስተርኢ፡ ወ
ኢኮነት፡ ድሉተ፡ ወጽልመት፡
መልዕልተ፡ ቀላይ፡ ወመንፈሰ፡
እግዚአብሔር፡ ይጼልል፡ መልዕ
ልተ፡ ማይ።

3 ወይቤ፡ እግዚአብሔር፡ ለይ
ኩን፡ ብርሃን፡ ወኮነ፡ ብርሃን።

4 ወርእዮ፡ እግዚአብሔር፡ ለ
ብርሃን፡ ከመ፡ ሠናይ፡ ውእቱ፡
ወፈለጠ፡ እግዚአብሔር፡ ማእ
ከለ፡ ብርሃን፡ ወማእከለ፡ ጽ
ልመት።

5 ወሰመዮ፡ እግዚአብሔር፡ ለ
ብርሃን፡ ዕለተ፡ ወለጽልመት፡
ሌሊተ፡ ወኮነ፡ ሌሊተ፡ ወጸብ
ሐ፡ ወኮነ፡ መሀልት፡ ፩።

6 ወይቤ፡ እግዚአብሔር፡ ለይ
ኩን፡ ጠፈረ፡ ማእከለ፡ ማይ፡ ከ
መ፡ ይፍልጥ፡ ማእከለ፡ ማይ፡ ወ
ማይ፡ ወኮነ፡ ከማሁ።

7 ወገብረ፡ እግዚአብሔር፡ ጠ
ፈረ፡ ወፈለጠ፡ እግዚአብሔር፡
ማእከለ፡ ማይ፡ ዘታሕተ፡ ጠፈ
ር፡ ወማእከለ፡ ማይ፡ ዘመልዕ
ልተ፡ ጠፈር።

ወሰመዮ፡

LEX GENERATIONIS.

CAPUT I.

IN Principio fecit Deus Cœlum & terram.

Terra autem non apparebat, nec erat apparata, & caligo ſuper abyſſo, & Spiritus Dei ferebatur ſuper aqna.

Et dixit Deus: Fiat lux, & facta eſt lux.

Et vidit (*eam*) DEUS lucem, quod bona eſſet, & diſtinxit Deus inter lucem & inter tenebras.

Et vocavit (*eam*) Deus lucem, diem, & tenebras noctem: Et facta eſt nox, & illuxit dies, & factus eſt dies unus.

Et dixit Deus: Fiat firmamentum inter aquam, ut diſtinguat inter aquam & aquam, & factum eſt ita.

Et fecit Deus firmamentum, & diſtinxit Deus inter aquam, quæ ſub firmamento, & inter aquam, quæ ſupra firmamentum.

8 ወሰመየ፡ እግዚአብሔር፡ ለ
ውእቱ፡ ጠፈር፡ ሰማየ፡ ወርእ
የ፡ እግዚአብሔር፡ ከመ፡ ሠና
ይ፡ ወኮነ፡ ሌሊት፡ ወጸብሐ፡ ወ
ኮነ፡ ካልእተ፡ ዕለተ፡፡

9 ወይቤ፡ እግዚአብሔር፡ ለይ
ትጋባእ፡ ማይ፡ ዘመትሕተ፡ ሰ
ማይ፡ ውስተ፡ አሐዱ፡ መካን፡
ወታስተርኢ፡ የብስ፡ ወኮነ፡ ከ
ማሁ፡ ወተጋብአ፡ ማይ፡ ውስተ፡
ምእላዲሁ፡ ወአስተርአየ፡ የ
ብስ፡

10 ወሰመየ፡ እግዚአብሔር፡ ለ
የብስ፡ ምድረ፡ ወለምእላዲ
ሁ፡ ለማይ፡ ሰመየ፡ ባሕረ፡ ወ
ርእየ፡ እግዚአብሔር፡ ከመ፡
ሠናይ፡፡

11 ወይቤ፡ እግዚአብሔር፡ ለታ
ብቊል፡ ምድር፡ ኀመልማለ፡ ሣዕ
ር፡ ዘይዘራእ፡ በበ፡ ዘርኡ፡ ወበበ፡
ዘመዱ፡ ወዘበበ፡ አምሳሊሁ፡
ወዕፀወ፡ ዘይፈሪ፡ ወይገብር፡
ፍሬሁ፡ ዘእምውስቴቱ፡ ዘር
ኡ፡ ዘይወፅእ፡ ዘይከውን፡
በበ፡ ዘመዱ፡ ዲበ፡ ምድር፡ ወኮ
ነ፡ ከማሁ፡፡

12 ወአውፅአት፡ ምድር፡ ኀመል
ማለ፡ ሣዕር፡ ዘይዘራእ፡ ዘርኡ፡
ዘበበ፡ ዘመዱ፡ ወበበ፡ አርአያ
ሁ፡ ወዕፀወ፡ ዘይፈሪ፡ ወይገብ
ር፡ ፍሬሁ፡ ዘእምውስቴቱ፡ ዘ
ርኡ፡ ዘይከውን፡ በበ፡ ዘመዱ፡
መልዕልተ፡ ምድር፡ ወርእየ፡
እግዚአብሔር፡ ከመ፡ ሠናይ፡፡

13 ወኮነ፡ ሌሊት፡ ወጸብሐ፡ ወ
ኮነ፡ ሣልስተ፡ ዕለተ፡፡

14 ወይቤ፡ እግዚአብሔር፡ ለይ

ኩን፡

Et vocavit DEUS illud firmamentum, cœlum: Et vidit DEUS quòd bonum (eſſet,) & facta eſt nox, & rurſus illuxit dies, & factus eſt ſecundus dies.

Et dixit DEUS: congregetur in unum aqua, quæ ſub cœlo in unum locum, ut appareat arida, & factum eſt ſic. Et congregata eſt in unum aqua in receptaculum ſuum, & apparuit arida.

Et vocavit (eam) Deus aridam, terram, & collectionem aquæ vocavit mare, & vidit DEUS quòd bonum (ſcil. eſſet.)

Et dixit Deus: progerminet terra viriditatem herbæ, quæ ſeminatur in quolibet ſemine ſuo, & in quolibet genere ſuo & qualibet ſimilitudine ſua, & arbores, quæ fructificant, & faciunt fructũ ſuum, ex quibus eſt ſemen earum, quod prodibit, quod erit ſecundùm genus ſuum ſuper terra, & factum eſt ita.

Et produxit terra viriditatem herbæ, cujus ſeritur ſemen ſec. quodlibet, genus ſuum, juxta ſpeciem ſuam, & arbores fructificantes & ferentes fructum ſuum, ex quibus ſemen, quod erit juxta unumquodque genus ſuum ſupra terram: & vidit illud Deus quòd bonum (ſc. eſſet.)

Et facta eſt nox & rurſus illuxit dies, & factus eſt tertius dies.

Et dixit DEUS: Fiant luminaria

Digitized by Google

ኮን፡ብርሃናት፡ውስተ፡ጠፈረ፡
ሰማይ፡ከመ፡ያብርሁ፡ዲበ፡ም
ድር፡ወይፍልጡ፡ማእከለ፡ ዐ
ለት፡ወማእከለ፡ ሌሊት፡ ወይ
ኩኑ፡ ለትእምር፡ ወለዘመን፡
ወለመዋዕል፡ ወለዓመታት፡፡
15 ወይኩኑ፡ለአብርሆ፡ውስተ፡
ጠፈረ፡ሰማይ፡ከመ፡ያብርሁ፡
ዲበ፡ምድር፡ወኮነ፡ከማሁ፡፡
16 ወገብረ፡እግዚአብሔር፡ብ
ርሃናት፡ክልኤተ፡ዐቢያተ፡ዘየ
ዐቢ፡ብርሃን፡ ከመ፡ይምልክ፡
መዐልተ፡ወዘይንእስ፡ብርሃን፡
ከመ፡ ይምልክ፡ሌሊተ፡ ምስ
ለ፡ ከዋክብቲሁ፡፡
17 ወሤሞሙ፡ እግዚአብሔር፡
ውስተ፡ ጠፈረ፡ሰማይ፡ከመ፡ያ
ብርሁ፡ ዲበ፡ ምድር፡፡
18 ወይኩንንዋ፡ለዐለት፡ወለሌ
ሊትኒ፡ወይፍልጡ፡ማእከለ፡ሌ
ሊት፡ወማእከለ፡ ብርሃን፡ወር
እየ፡ እግዚአብሔር፡ ከመ፡ ሠ
ናይ፡፡
19 ወኮነ፡ሌሊት፡ወጸብሐ፡ ወ
ኮነ፡ ራብዕት፡ ዕለት፡፡
20 ወይቤ፡እግዚአብሔር፡ ለታ
ውፅእ፡ማይ፡ ዘይትሐወስ፡ዘ
ቦ፡ መንፈሰ፡ ሕይወት፡ ወአ
ዕዋፈ፡ዘይሠርር፡መልዕልተ፡ም
ድር፡ ወመትሕተ፡ ሰማይ፡ ወ
ኮነ፡ከማሁ፡፡
21 ወገብረ፡ እግዚአብሔር፡ዐና
ብርተ፡ዐቢያተ፡ ወኵሎ፡ ነፍ
ሰ፡ ሕይወት፡ ዘይትሐወስ፡ዘ
አውፅአ፡ማይ፡ በበ፡ ዘመዱ፡ወ
ኵሎ፡ ዖፈ፡ ዘይሠርር፡ በበ፡
ዘመዱ፡ ወርእየ፡ እግዚአብሔ
ር፡ ከመ፡ ሠናይ፡፡

ወባረኮሙ፡

ria in firmamento cœli, ut illuminent ſuper terram & diſtinguant inter diem, & inter noctem, & ſint in ſigna, & in tempus, & in dies, & in annos.

Et ſint ad illuminationem in firmamento cœli, ut illuminent ſuper terram & factum eſt ſic.

Et fecit Deus luminaria duo magna, id quod majus eſt luminare, ut dominetur diei, & quod minus eſt luminare, ut dominetur nocti, cum ſtellis ſuis.

Et poſuit ea Deus in firmamentum cœli, ut illuminarent ſuper terram.

Ut præeſſent diei ac nocti quoque, & diſtinguerent inter lucem, & inter noctem: & vidit DEUS quòd bonum.

Et facta eſt nox, & rurſus illuxit dies, & factus eſt quartus dies.

Et dixit Deus producat aqua reptile, quod habet ſpiritum vitæ, & volatilia quæ volant ſuper terram, & ſub cœlo, & factum eſt ſic.

Et fecit Deus cetos magnos & omnem animam vitæ, quæ movetur, quam produxit aqua juxta quodlibet genus ſuum, & omnem volucrem volantem, juxta quamlibet ſpeciem ſuam. Et vidit Deus quòd bonum.

Digitized by Google

22 ወባረኮሙ፡ እግዚአብሔር፡
ወይቤ፡ ብዝኁ፡ ወተባዝኁ፡ ወ
ምልእዎን፡ ለማያት፡ ውስተ፡
ባሕር፡ ወአዕዋፍኒ፡ ይብዝኁ፡
ውስተ፡ ምድር፡፡

23 ወኮነ፡ ሌሊት፡ ወጸብሐ፡ ወ
ኮነ፡ ኃምስት፡ ዕለት፡፡

24 ወይቤ፡ እግዚአብሔር፡ ለታ
ውፅእ፡ ምድር፡ ዘመደ፡ እንስ
ሳ፡ ወዘይትሐወስ፡ ወአራዊ
ተ፡ ምድር፡ ዘበበ፡ ዘመዱ፡ ወ
ኮነ፡ ከማሁ፡፡

25 ወገብረ፡ እግዚአብሔር፡ አራ
ዊተ፡ ምድር፡ ዘበበ፡ ዘመዱ፡
ወእንስሳ፡ ዘበበ፡ ዘመዱ፡ ወኵ
ሎ፡ ዘይትሐወስ፡ በበ፡ ዘመዱ፡
ወርእየ፡ እግዚአብሔር፡ ከመ፡
ሠናይ፡፡

26 ወይቤ፡ እግዚአብሔር፡ ንግበር፡
ሰብአ፡ በአርአያነ፡ ወበአምሳ
ሊነ፡ ወይኰንን፡ ዓሣተ፡ ባሕር፡
ወአራዊተ፡ ምድር፡ ወአዕዋፈ፡
ሰማይ፡ ወእንስሳሂ፡ ወኵሎ፡
ምድረ፡ ወአራዊተ፡ ዘይትሐ
ወስ፡ ዲበ፡ ምድር፡፡

27 ወገብረ፡ እግዚአብሔር፡ ለ
እጓለ፡ እመ፡ ሕያው፡ በአምሳ
ለ፡ እግዚአብሔር፡ ተባዕተ፡ ወ
አንስተ፡ ገብሮሙ፡፡

28 ወባረኮሙ፡ እግዚአብሔር፡
ወይቤሎሙ፡ ብዝኁ፡ ወተባዝ
ኁ፡ ወምልእዋ፡ ለምድር፡ ወቀ
ንይዋ፡ ወኰንንዎሙ፡ ለዓሣ
ተ፡ ባሕር፡ ወለአዕዋፈ፡ ሰማይ፡
ወለኵሎ፡ እንስሳ፡ ወለኵሎ፡
ዘይትሐወስ፡ ዲበ፡ ምድር፡፡

ወይቤ፡

22. Et benedixit eis Deus, & dixit: augeſcite, & multiplicamini inter vos, & implete (eas) aquas in mari, & volucres quoque multiplicentur in terra.

23. Et facta eſt nox, & rurſus illuxit dies, & factus eſt quintus dies.

24. Et dixit Deus: proferat terra genus animalium, & reptilia, & beſtias terræ, ſecundùm quamlibet ſpeciem ſuam, & factum eſt ita.

25. Et fecit Deus beſtias terræ, ſecundùm quamlibet ſpeciem ſuam: & animalia juxta quodlibet genus ſuum. Et omne reptile ſecundùm genus ſuum. Et vidit Deus quòd bonum.

26. Et dixit Deus: Faciamus hominem ſecundùm imaginem noſtram, & ſecundùm ſimilitudinem noſtram, & dominetur piſcibus maris, & beſtiis terræ, ac volucribus cœli, & jumentis, & univerſæ terræ, & beſtiis reptantibus ſuper terram.

27. Et fecit (eum) Deus hominem ad ſimilitudinem Dei; Marem & fœminam fecit eos.

28. Et benedixit eis Deus & dixit illis: augeſcite & multiplicamini inter vos, & replete terram & ſubjugate eam, atque dominamini piſcibus maris, ac volucribus cœli, & univerſis animantibus & omnibus quæ moventur ſuper terram.

29. Et

Digitized by Google

29 ወይቤ፡እግዚአብሔር፡ናሁ፡
ወሀብኩክሙ፡ኵሎ፡ሣዕረ፡
ዘይዘሬእ፡ወይበቍል፡በዘር
እ፡ተዘሬእ፡ዲበ፡ኵሉ፡ምድ
ር፡ወኵሎ፡ዕፀወ፡ዘሀሎ፡ውስ
ቴቱ፡ዘርእ፡ዘይዘሬእ፡በፍሬ
ሁ፡ለክሙ፡ውእቱ፡መብልዕ።
30 ወለኵሉ፡አራዊተ፡ምድር፡
ወለኵሉ፡አዕዋፈ፡ሰማይ፡ወ
ለኵሉ፡ዘይትሐወስ፡ውስተ፡
ምድር፡ዘቦ፡መንፈሰ፡ሕይወ
ት፡ወኵሎ፡ኀመልማለ፡ሣዕር፡
ይኩንክሙ፡መብልዐ፡ወኮነ፡
ከማሁ።
31 ወርእየ፡እግዚአብሔር፡ኵ
ሎ፡ዘገብረ፡ከመ፡ጥቀ፡ሠናይ፡
ወኮነ፡ሌሊተ፡ወጸብሐ፡ወኮነ፡
ሳድስተ፡ዕለተ፡ወተፈጸመ፡
ሰማይ፡ወምድር።

ምዕራፍ፡፪።

1 ወኵሎ፡ዓለመ፡ፈጸመ፡እግ
ዚአብሔር፡ገቢረ፡ግብር፡ወአ
ዕረፈ፡እግዚአብሔር፡በሳብዕ
ት፡ዕለት፡እምኵሉ፡ግብረ።
2 ወባረካ፡እግዚአብሔር፡ለዕ
ለት፡ሳብዕት፡ወቀደሳ፡እስ
መ፡ባቲ፡አዕረፈ፡እምኵሉ፡ግ
ብረ፡ዘአኀዘ፡ይገብር፡እግዚአ
ብሔር።
3 ዛቲ፡መጽሐፈ፡እንተ፡ፍጥ
ረተ፡ሰማይ፡ወምድር፡አመ፡ኮ
ነት፡ዕለት፡እንተ፡ባቲ፡ገብረ፡እ
ግዚአብሔር፡ሰማየ፡ወምድረ።
4 ወኵሎ፡ኀመልማለ፡ምድር፡
እምቅድመ፡ይብቍል፡እስመ፡
ኢአዝነመ፡እግዚአብሔር፡ዲ
በ፡ምድር፡እምቅድመ፡ይትፈ
ጠር፡እጓለ፡እመ፡ሕያው።

29. Et dixit Deus: Ecce dedi vobis omnem herbam, quæ ſeminatur, & germinat in ſemine ſuo, ſeminato ſuper universâ terrâ, & omnes arbores in quibus eſt ſemen ejus, quod ſeminatur in fructu ejus, vobis illud (erit) cibus.

30. Et omnibus beſtiis terræ, & omnibus volucribus cœli, & omni quod movetur in terra, cui eſt ſpiritus vitæ; & omnis viriditas herbæ erit vobis eſca. Et factum eſt ſic.

31. Et vidit Deus omne quod fecit, quòd valdè bonum. Et facta eſt nox, & rurſus illuxit dies, & factus eſt ſextus dies. Et ſic conſummata ſunt cœlum & terra.

CAPUT II.

1. Et totum mundum abſolvit Dominus faciendo opus ſuum; & quievit Deus ſeptimo die ab omni opere ſuo.

2. Et benedixit Deus diei ſeptimo, & ſanctificavit illum: quia in ipſo requievit ab omni opere ſuo, quod cœpit facere Deus.

3. Hic (eſt) liber creationis cœli & terræ, cùm eſſet tempus, in quo fecit Deus cœlum & terram.

4. Et omnem viriditatem terræ, priusquam germinaret. Quoniam non pluere fecit Deus ſuper terram, antequam crearetur homo.

5. Sed

Digitized by Google

5 አላ፡ ነቅዐ፡ ማይ፡ የዐርግ፡ ባ
ሕቲቱ፡ እምነ፡ ምድር፡
6 ወገብር፡ እግዚአብሔር፡ ለ
ሰብእ፡ እምነ፡ መሬት፡ምድር፡
ወነፍኀ፡ ውስተ፡ ገጹ፡ መንፈሰ፡
ሕይወት፡ ወኮነ፡ እጓለ፡ እመ፡
ሕያው፡ ለመንፈሰ፡ ሕይወት፡፡
7 ወተከለ፡ እግዚአብሔር፡ አ
ምላክ፡ ገነተ፡ ውስተ፡ ኤደም፡
ቅድመ፡ መንገለ፡ ጽባሕ፡ ወሠ
ሞ፡ ህየ፡ ለእጓለ፡ እመ፡ ሕያ
ው፡ ዘገብረ፡፡
8 ወአብቈለ፡ ዓዲ፡ እግዚአብ
ሔር፡ እምነ፡ ምድር፡ ኵሉ፡ ዕ
ፀወ፡ ዘሠናይ፡ ለበሊዕ፡ ወሠና
ይ፡ ለርእይ፡ ወዕፀ፡ ሕይወትኒ፡
ማእከለ፡ ገነት፡ ወዕፀኒ፡ ዘያር
ኢ፡ ወያሌቡ፡ ሠናየ፡ ወእኩየ፡፡
9 ወፈለግ፡ ይወፅእ፡ አምነ፡ ቅ
ድሚሁ፡ ከመ፡ ይሥቅያ፡ ለገነ
ት፡ ወእምህየ፡ ይትፈለጥ፡ ለ
አርባዕቱ፡ መአዝነ፡ ዓለም፡፡
10 ስሙ፡ ለአሐዱ፡ ፈለግ፡ ኤፌ
ሶን፡ ዘየአውድ፡ ውስተ፡ ኵሉ፡
ምድረ፡ ኤውላጥን፡ ወህየ፡ ነ
ቦ፡ ሀሉ፡ ወርቅ፡፡
11 ወወርቃ፡ ለይእቲ፡ ምድር፡
ሠናይ፡ ወህየ፡ ሀሉ፡ ዕንቍ፡ ዘ
ያኀቱ፡ ወዕንቍ፡ ሐመልሚል፡፡
12 ወስሙ፡ ለካልእ፡ ፈለግ፡ ግዮ
ን፡ ውእቱ፡ ዘየአውድ፡ ኵሉ፡
ምድረ፡ ኢትዮጵያ፡፡
13 ወፈለግ፡ ሣልስ፡ ጤግርስ፡
ውእቱ፡ ዘየሐውር፡ ላዕለ፡ ፋርስ፡
ወፈለግ፡ ራብዕ፡ ውእቱ፡ ኤፍ
ራጥስ፡፡ ወነሠ

Sed fons aquæ ſcaturiit ſolùm de terra.

Et fecit Deus hominem de pulvere terræ, & ſufflavit in faciem ejus ſpiritum vitæ: & factus eſt homo in ſpiritum vitæ.

Et plantavit Dominus Deus hortum in Edom versùs Orientem, & poſuit ibi hominem, quem formaverat.

Et germinare fecit præterea Deus de terrâ omnes arbores, quæ bonæ (*erant*) ad edendum, & bonæ ad ſpectandum, & arborem vitæ quoque in medio horti, & arborem etiam, quæ monſtrat & intelligere facit bonum & malum.

Et fluvius egrediebatur ex ipſo, ut irrigaret (eum) hortum, & exinde dividitur in quatuor plagas mundi.

Nomen unius fluvii (eſt) Epheſôn, (Phiſon) qui circumit in totâ terrâ Evilton & ibi (eſt) ubi eſt aurum.

Et aurum illius terræ bonum (eſt), & ibi eſt gemma quæ lucet, & gemma viridis.

Et nomen ſecundi fluvii Geon, ipſe (eſt) qui circuit totam terram Æthiopiæ.

Et fluvius tertius Tigris eſt, qui vadit verſus Perſiam, & fluvius quartus eſt Euphrates. Et

Digitized by Google

14 ወነሥአ፡ እግዚአብሔር፡ ለ
እጓለ፡ እመ፡ ሕያው፡ ዘገብረ፡
ወሤሞ፡ ውስተ፡ ገነት፡ ከመ፡
ይትገበራ፡ ወይዕቀባ።
15 ወአዘዘ፡ እግዚአብሔር፡ ለአ
ዳም፡ ወይቤሎ፡ እምኵሉ፡ ዕ
ፀ፡ ዘሀሎ፡ ውስተ፡ ገነት፡ ብላዕ።
16 ወእምዕፀ፡ ዘያሌቡ፡ ሠናየ፡
ወእኩየ፡ ኢትብላዕ፡ እምኔሁ፡
እስመ፡ በዕለት፡ እንተ፡ ትበል
ዕ፡ እምኔሁ፡ ሞተ፡ ትመውት።
17 ወይቤ፡ እግዚአብሔር፡ ኢኮ
ነ፡ ሠናይ፡ ለእጓለ፡ እመ፡ ሕያ
ው፡ ይንበር፡ ባሕቲቱ፡ ንግበር፡
ሎቱ፡ ቢጸ፡ ዘይረድኦ።
18 ወገብረ፡ እግዚአብሔር፡ ዓ
ዲ፡ እምኔ፡ ምድር፡ ኵሎ፡ አራ
ዊተ፡ ገዳም፡ ወኵሎ፡ አዕዋፈ፡
ሰማይ፡ ወአምጽኦን፡ ኀበ፡ አዳ
ም፡ ከመ፡ ይርአይ፡ ወምንተ፡
ይሰምዮሙ፡ ወኵሎ፡ ሰመዮ
ሙ፡ አዳም፡ ለለ፡ ነፍሱ፡ ሕይወ
ት፡ ውእቱ፡ ይኩን፡ ስሞሙ።
19 ወሰመዮሙ፡ አዳም፡ ኵሎ፡
አስማቲሆሙ፡ ለእንስሳ፡ ወለ
አዕዋፈ፡ ሰማይ፡ ወለኵሎ፡ አ
ራዊተ፡ ገዳም፡ ወለአዳምሰ፡
ኢተረክበ፡ ረድኤቱ፡ ዘከማሁ።
20 ወፈነወ፡ እግዚአብሔር፡ ድ
ቃሰ፡ ላዕለ፡ አዳም፡ ወኖመ፡ ወነ
ሥአ፡ አሐደ፡ እምዐጽመ፡ ገቦ
ሁ፡ ወመልአ፡ ሥጋ፡ መካና።
21 ወነደቀ፡ እግዚአብሔር፡ ለይ
እቲ፡ ዐጽመ፡ ገቦ፡ እንተ፡ ነሥአ፡
እምነ፡ አዳም፡ ወረሰያ፡ ብእ
ሲቶ፡ ወአምጽኣ፡ ኀበ፡ አዳም።
ወይቤ፡

Et ſumſit Deus hominem quem fecerat, & poſuit eum in horto, ut coleret eum, & cuſtodiret eum.

Et præcepit Deus Adamo, & dixit ei: Ex omni arbore quæ eſt in horto, ede.

At de arbore, quæ intelligere facit bonum & malum, non edes de illâ. Nam in die quô ederis ex ea, morte morieris.

Et dixit Deus: Non eſt bonum homini (ut) maneat ſolus: Faciamus ei ſociam, quæ adjuvet ipſum.

Et formavit Deus quoque de terra omnes beſtias campi, & omnia volatilia cœli, & adduxit illa ad Adamum, ut videret, & quid nominaret ea: & omnia nominavit (illa) Adam, ſingulas animas vitæ, (i. e. ſingula animantia) (ut) illud eſſet nomen eorum.

Et indidit Adam omnia nomina jumentis, & volucribus cœli, & omnibus beſtiis campi. Adamo autem non inventum fuit adjutorium ejus, ſimile ipſi.

Et miſit Deus ſoporem ſuper Adamum, & dormivit: & accepit unum de oſſe lateris ejus, (coſtâ) & implevit carne locum ejus.

Et ædificavit Deus illud os lateris, quod accepit de Adamo, & conſtituit mulierem ejus, & adduxit eam ad Adamum.

Digitized by Google

22 ወይቤ፡ አዳም፡ ዝንቱ፡ ውእ
ቱ፡ ዐጽም፡ እምዐጽምየ፡ ወ
ሥጋ፡ እምሥጋየ፡ ዛቲ፡ ለትኩ
ኒ፡ ብእሲትየ፡ እስመ፡ እም
ታ፡ ወፅአት፡ ይእቲ።

Et dixit Adam: hoc eſt os ex oſſe meo, & caro ex carne mea: hæc ſit mihi uxor mea, quia ex viro ſuo exivit illa.

23 ወበእንተ፡ ዝንቱ፡ የኀድግ፡
ብእሲ፡ አባሁ፡ ወእሞ፡ ወይት
ለዋ፡ ለብእሲቱ፡ ወይከውኑ፡
ክልኤሆሙ፡ አሐደ፡ ሥጋ።

Et propter hoc relinquat homo patrem ſuum & matrem ſuam, & ſoquatur uxorem ſuam, & erunt duo illi una caro.

24 ወሀለዉ፡ አዳም፡ ወብእሲ
ቱ፡ ዕራቃኒሆሙ፡ ወኢየኀፍሩ።

Et fuerunt Adam & uxor ejus nudi, & non pudebat eos.

ምዕራፍ፡ ፫።

CAPUT III.

1 ወአርዌ፡ ምድርሰ፡ እምኵ
ሉ፡ ትጠብብ፡ እምኔ፡ ኵሉ፡
አርዌ፡ ዘውስተ፡ ምድር፡ ዘገብ
ረ፡ እግዚአብሔር፡ ወትቤላ፡
አርዌ፡ ምድር፡ ለብእሲት፡ ም
ንትኑ፡ ውእቱ፡ ዘይቤለክሙ፡ እ
ግዚአብሔር፡ ኢትብልዑ፡ እም
ዕፅ፡ ዘውስተ፡ ገነት።

Et ſerpens præ omnibus callidior fuit omnibus (ſc.) beſtiis, quæ in terra, quas fecit Deus. Et dixit ſerpens ad mulierem: quidnam eſt quòd dixit vobis Deus: ne ederetis de arboribus, quæ in horto ſunt.

2 ወትቤላ፡ ብእሲት፡ ለአርዌ፡
ምድር፡ እምኔ፡ ዕፅ፡ ዘይፈሪ፡
ውስተ፡ ገነት፡ ንበልዕ።

Et dixit mulier ad ſerpentem: de arboribus fructiferis in horto comedimus.

3 ወእምኔ፡ ዕፅስ፡ ባሕቱ፡ ዘሀ
ሎ፡ ማእከለ፡ ገነት፡ ይቤለኒ፡ እ
ግዚአብሔር፡ ከመ፡ ኢንብላዕ፡
እምኔሁ፡ ወከመ፡ ኢንግስሶ፡ ከ
መ፡ ኢንሙት፡ ይቤ።

Sed de arbore ſolùm quæ eſt in medio horti dixit nobis Deus: ne comederemus de ea, & ne attingeremus eam, ne moriamur, dixit.

4 ወትቤላ፡ አርዌ፡ ምድር፡ ለብ
እሲት፡ አኮ፡ ሞተ፡ ዘትመ
ውቱ።

Et dixit ſerpens ad mulierem: neutiquam morte moriemini.

5 አላ፡ እስመ፡ የአምር፡ እግዚ
አብሔር፡ ከመ፡ አመ፡ ዕለተ፡ ት
በልዑ፡ እምኔሁ፡ ይትፈተሕ፡ አ
ዕይንቲክሙ፡ ወተአምሩ፡ ሠ
ናየ፡ ወእኩየ።

Verùm quia novit Deus, quòd quâ (tempore) die comedetis de eâ, aperientur oculi veſtri, & cognoſcetis bonum & malum.

ሶበ፡

Cùm

Digitized by Google

6 ሶበ፡ ርእየት፡ ብእሲት፡ ከ
መ፡ ሠናይ፡ ዕፁ፡ ለበሊዕ፡ ወሠ
ናይ፡ ለአዕይንት፡ ወለርእይ፡ ወ
ሠናየ፡ ያጤይቅ፡ ነሥአት፡ ፍሬ
ሁ፡ ወበልዐት፡ ወወሀበቶ፡ ለብ
እሲሃ፡ ምስሌሃ፡ ወበልዑ።

7 ወተፈትሐ፡ አዕይንቲሆሙ፡
ወአእመሩ፡ ከመ፡ ዕሩቃኒሆ
ሙ፡ እሙንቱ፡ ወሰፈዩ፡ ቍጽ
ላ፡ በለስ፡ ወገብሩ፡ ሎሙ፡ መዋ
ርአተ።

8 ወሰምዑ፡ ቃለ፡ እግዚአብ
ሔር፡ እንዘ፡ የሐውር፡ ውስተ፡
ገነት፡ ፍና፡ ሰርክ፡ ወተኀብኡ፡
አዳም፡ ወብእሲቱ፡ እምቅድ
መ፡ እግዚአብሔር፡ ማእከለ፡
ዕፀዊሃ፡ ለገነት።

9 ወጸውዖ፡ እግዚአብሔር፡ ለ
አዳም፡ ወይቤሎ፡ አይቴ፡ አንተ።

10 ወይቤሎ፡ አዳም፡ ቃለከ፡ ሰ
ማዕኩ፡ እንዘ፡ ታንሶሱ፡ ውስ
ተ፡ ገነት፡ ወፈራህኩ፡ እስመ፡
ዕራቅየ፡ አነ፡ ወተኀባእኩ።

11 ወይቤሎ፡ እግዚአብሔር፡ ወ
መኑ፡ አይደዐከ፡ ከመ፡ ዕራቅ
ከ፡ አንተ፡ ሶበ፡ አኮ፡ ዘበላዕ
ከ፡ ዘንተ፡ ዕፀ፡ ዘአነ፡ ከላእ
ኩከ።

12 ወይቤ፡ አዳም፡ ብእሲትየ፡
እንተ፡ ወሀብከኒ፡ ምስሌየ፡
ትንበር፡ ይእቲ፡ ወሀበተኒ፡ ወ
በላዕኩ።

13 ወይቤላ፡ እግዚአብሔር፡ ለ
ብእሲት፡ ዘንተኑ፡ ገበርኪ፡ ወ
ትቤ፡ ብእሲት፡ አርዌ፡ ምድ
ር፡ አስፈጠተኒ፡ ወበላዕኩ።

14 ወይቤሎ፡ እግዚአብሔር፡ ለአር
ዌ፡ ምድር፡ እስመ፡ ገበርከየ፡ ለ
ዝንቱ፡ ርግምተ፡ ኩኒ፡ እምኩሉ፡

Cùm vidiſſet mulier, quòd bona arbor ejus ad edendum, & bona oculis; & ad aſpectum, & bona intelligere faciat, ſumſit fructum ejus & comedit, & dedit eum marito ſuo ſecum, & ederunt.

Et aperti ſunt oculi eorum, & cognoverunt quòd nudi eſſent, & conſuerunt folium ficûs, & fecerunt ſibi ſubligacula.

Et audiverunt vocem Dei ambulantis in horto circa veſperam, & abſcondiderunt ſe Adam & uxor ejus à Deo in medio arborum horti.

Et vocavit Deus Adamum & dixit ei: ubi es?

Et reſpondit ei Adam: vocem tuam audivi, cùm ambulares in horto, ſed pavi, quia nudus ego ſum, & abſcondidi me.

Et dixit ei Deus; Ecquis indicavit tibi, quòd nudus eſſes: Niſi quòd ediſti (de) hac arbore, quam ego prohibui tibi.

Et reſpondit Adam: uxor mea quam dediſti mihi, mecum (ut) maneret, illa dedit mihi, & comedi.

Et dixit Deus ad mulierem: num hoc feciſti? Et reſpondit mulier: Serpens decepit me, & edi.

Et dixit Deus ad ſerpentem; quia feciſti hoc, maledictus eſto præ

እንስሳ፡ወእምኵሉ፡አራዊተ፡
ምድር፡በእንገድዓኪ፡ሖረ፡ወ
መሬተ፡ብላዒ፡ኵሉ፡መዋዕለ፡
ሕይወትኪ።

omnibus animalibus, & præ omnibus beſtiis, in pectore tuo ito, & terram edito, omnes dies vitæ tuæ.

15 ወእስተፃርር፡ማእከሌኪ፡
ወማእከለ፡ብእሲት፡ወማእ
ከለ፡ዘርእኪ፡ወማእከለ፡ዘ
ርኣ፡ውእቱ፡ለይዕቀብ፡ርእሰ
ኪ፡ወአንቲ፡ዕቀቢ፡ሰኰናሁ።

Et inimicitias conſtituam inter te & inter mulierem & inter ſemen tuum, & inter ſemen ejus, ipſum (ut) obſervet caput tuum, & tu obſervabis plantam pedis ejus.

16 ወለብእሲትሰ፡ይቤላ፡አብ
ዝኆ፡አበዝኆ፡ለሐዘንኪ፡ወ
ለሰቃይኪ፡ወበሐዘን፡ለዲ፡ወ
ወሊድኪ፡ኀበ፡ምትኪ፡ምግባ
ኢኪ፡ወውእቱ፡ይቀንየኪ።

Mulieri verò dixit · Multiplicando multiplicabo angorem tuũ, & cruciatus tuos, & in mœſtitia paries, & poſtquam peperiſti, apud virum tuum converſatio tua, & ille dominabitur tibi.

17 ወለአዳምሰ፡ይቤሎ፡እስመ፡
ሰማዕከ፡ቃለ፡ብእሲትከ፡ወ
በላዕከ፡እምነ፡ውእቱ፡ዕፀ፡
ዘአዘዝኩከ፡ከመ፡ኢትብላ
ዕ፡እምነ፡ውእቱ፡ዕፀ፡ባሕቲ
ቱ፡ወበላዕከ፡ርግምተ፡ትኩ
ን፡ምድር፡በተገባርከ፡ወበሐ
ዘን፡ብላዕ፡ኵሉ፡መዋዕለ፡ሕ
ይወትከ።

Ad Adamum verò dixit: Quia obediviſti voci uxoris tuæ & ediſti de illa arbore, quam mandavi tibi ne comederes de illa arbore ſolâ, nihilominus ediſti, maledicta eſto terra, in agricultura tua, & in anxietate edito, omnes dies vitæ tuæ.

18 አሥዋከ፡ወአሜከላ፡ይብ
ቊልከ፡ወብላዕ፡ሣዕረ፡ገዳም።

Spinas & tribulos germinabit tibi, & edito herbam campi.

19 ወበሃፈ፡ገጽከ፡ብላዕ፡ኅብ
ስተከ፡እስመ፡ትገብእ፡ውስ
ተ፡መሬትከ፡እንተአምኔሃ፡ወ
ፃእከ፡እስመ፡መሬት፡አንተ፡
ወውስተ፡መሬት፡ትገብእ።

Et in ſudore vultus tui edito panem tuum, quia redibis in terram tuam, ex qua exiviſti, quia terra es, & in terram redibis.

20 ወሰመየ፡አዳም፡ስመ፡ብእ
ሲቱ፡ሕይወት፡እስመ፡ይእቲ፡
እሞሙ፡ለሕያዋን።

Et appellavit Adam nomen uxoris ſuæ Hivvat, id eſt, vitam, quia eſt mater viventium.

21 ወገብረ፡እግዚአብሔር፡ለአ
ዳም፡ወለብእሲቱ፡አዕዳለ፡
ዘማእስ፡ወአልበሶሙ፡

Et fecit Deus Adamo & uxori ejus tunicas pelliceas & induit eos.

ወይ Et

22 ወይቤ፡እግዚአብሔር፡ናሁ፡
አዳም፡ ኮነ፡ ከመ፡ አሐዱ፡ እ
ምኔነ፡ያአምር፡ሠናየ፡ወእኩ
የ፡ወይእዜኒ፡ዮጊ፡ያአምር፡ወ
ያሌዕል፡እዴሁ፡ወይነሥእ፡እ
ምዕፀ፡ሕይወት፡ወይበልዕ፡ወ
የሐዩ፡ለዓለም፡፡
23 ወአውፅኦ፡እግዚእ፡እግዚአ
ብሔር፡ለአዳም፡እምነ፡ገነት፡
ተድላ፡ከመ፡ ይትገበራ፡ለም
ድር፡እንተ፡እምኔሃ፡ወፅአ፡፡
24 ወአውፅኦ፡ለአዳም፡ወአኅደ
ሮ፡ቅድመ፡ገነት፡ትፍሥሕት፡
ወአዘዞሙ፡ለሱራፌል፡ወለኪ
ሩቤል፡በሰይፈ፡እሳት፡እንተ፡
ትትመየጥ፡ከመ፡ ይዕቀቡ፡ፍ
ኖተ፡ዕፀ፡ሕይወት፡፡

ምዕራፍ፡፬፡፡

1 ወአእመራ፡አዳም፡ለሔዋን፡
ብእሲቱ፡ወፀንሰት፡ወወለደ
ት፡ቃየንሃ፡ወትቤ፡ አጥረይነ፡
ብእሴ፡ በአንተ፡ እግዚአብሔ
ር፡፡
2 ወደገመት፡ወወለደቶ፡ለእኁ
ሁ፡ለአቤል፡ወኮነ፡አቤል፡ኖላ
ዌ፡ አባግዕ፡ ወቃየንሰ፡ መስተገ
ብር፡ምድር፡ኮነ፡፡
3 ወእም፡ድኅረዝ፡መዋዕል፡አ
ምጽአ፡ቃየል፡እምነ፡ፍሬ፡ም
ድር፡መሥዋዕተ፡ለእግዚአብ
ሔር፡፡
ወአቤልሂ፡ገብረ፡ወአምጽ
4 አ፡እምነ፡በኵረ፡አባግዒሁ፡
ወእምነ፡ሥቡሓኒሆሙ፡ወነጸ
ረ፡እግዚአብሔር፡ላዕለ፡አቤ
ል፡ወላዕለ፡መስዋዕቱ፡ወቍር
ባኒሁ፡፡

ወላዕለ፡

Et dixit Deus: En Adam fuit unus ex nobis, (ut) ſciret bonum & malum, nunc autem, ne forte ſciat & ſuſtollat manum ſuam, & ſumat de arbore vitæ, & edat & vivat in ſeculum.

Et egredi coëgit (eum) Dominus Deus Adamum ex horto voluptatis ut coleret, terram eâ qua exiverat.

Et expulit Adamum & collocavit eum ante hortum lætitiæ, & præcepit Seraphim & Cherubim, gladio igneo verſatili, ut cuſtodirent viam arboris vitæ.

CAPUT IV.

Et agnovit Adam Hevam uxorem ſuam, & concepit, & peperit Cainum, & dixit: Acquiſivimus virum propter Deum.

Et iteravit & peperit fratrem ejus, Abelem, & fuit Abel paſtor ovium, (&) Cain verò cultor terræ fuit.

Et poſt hos dies, attulit Cain de fructu terræ ſacrificium Deo.

Et Abel quoque fecit, & attulit de primogenitis ovium ſuarum, & de pinguiſſimis earum, & reſpexit Deus Abelem & ſacrificium ejus & oblationes ejus.

5 ወላዕለ፡ ቃየልሰ፡ ወላዕለ፡መ
ሥዋዕቱ፡ ኢነጸረ፡ ወአሕዘና፡ ለ
ቃየል፡ ጥቀ፡ ወወድቀ፡ በገጹ።

Cainum vero, & ſacrificium ejus non reſpexit, & triſtitiâ affecit (iſtud) Cainum valdè, ac cecidit in faciem ſuam.

6 ወይቤሎ፡ እግዚአብሔር፡ ለ
ቃየል፡ ለምንት፡ ተሐዝን፡ ወ
ለምንት፡ ወድቀ፡ ገጽከ፡

Et dixit Deus Caino: quare triſtitiâ affectus es, & cur cecidit vultus tuus?

7 አኮ፡ በጽድቅ፡ ዘአምጻእ
ከ፡ወርቱዕሰ፡በጽድቅ፡ታም
ጽእ፡ ሊተ፡ አበስከ፡ እንከ፡
አርምም፡ ኀቤከ፡ምግባኢሁ፡
ወአንተ፡ ትኴንን።

Non ritè (factum) quod attuliſti, cum rectum fuiſſet (ut) ritè afferres mihi (ſacrificium, ideo) peccaſti, (igitur) ſile, ad te reverſio ejus, tu verò reges illud.

8 ወይቤሎ፡ቃየል፡ለአቤል፡እኁ
ሁ፡ነዐ፡ ንሑር፡ ናንሶሱ፡ ሐቅለ፡
ወኮነ፡ እንዘ፡ ሀለዉ፡ ገዳመ፡ተ
ንሥአ፡ ቃየል፡ላዕለ፡አቤል፡እኁ
ሁ፡ወቀተሎ።

Et dixit Cain ad Abelem fratrem ſuum: age, eamus, ambulemus in campum, & factum eſt, cùm eſſent in campo, inſurrexit Cain contra Abelem fratrem ſuum, & interfecit eum.

9 ወይቤሎ፡ እግዚአብሔር፡ ለ
ቃየል፡አይቴ፡ ውእቱ፡ አቤል፡ እ
ኁከ፡ ወይቤሎ፡ ኢየአምር፡ ቦ
ኑ፡ ዐቃቢሁ፡ አነ፡ ለእኁየ።

Et dixit Deus Caino: ubi Abel frater tuus? & reſpondit ei: neſcio, numquid cuſtos ego ſum fratris mei?

10 ወይቤሎ፡ እግዚአብሔር፡ም
ንተ፡ ገበርከ፡ ቃለ፡ ደሙ፡ ለእ
ኁከ፡በጽሐ፡ ኀቤየ፡እምነ፡ም
ድር።

Tum dixit ei Deus; quid feciſti? vox ſanguinis fratris tui pervenit ad me, de terra.

11 ወይእዜኒ፡ ርግምት፡ ትኩን፡
ምድር፡ እንተ፡ አብቀወት፡ ከ
መ፡ትስተይ፡ ደመ፡ለእኁከ፡እ
ምእዴከ።

Nunc igitur maledicta ſit terra, quæ hiavit, ut hauriret ſanguinem fratris tui, de manu tua.

እስመ፡ ትትገበራ፡ አንተ፡ወ
12 ኢትዌስከ፡ አመ፡ ተሀብከ፡ ኃ
ይላ፡ርዑደ፡ወድንጉፀ፡ ኩን፡ ላዕ
ለ፡ ምድር።

Quia coles eam tu, & non addet ut det tibi robur ſuum, tremens & conſternatus eſto ſuper terrâ.

13 ወይቤሎ፡ቃየል፡ ለእግዚአብ
ሔር፡ ተዐቢኑ፡ኃጢአትየ፡ዘአ
ምተንድገት፡ ሊተ።

Et dixit Cain ad Deum: Majuſne eſt peccatum meum quàm ut remittatur mihi?

14 ወእምሰ፡ታወፅአኒ፡እምድር፡
ወእምኔ፡

Et cùm expuleris me de terrâ & de

Digitized by Google

ወእምነ፡ቅድመ፡ገጽከ፡እትኀ
ባእ፤ወእከውን፡ርዑደ፡ወደ
ንጉፀ፡ በዲበ፡ ምድር፤ ወኵ
ሉ፡ዘረከበኒ፡ ይቀትለኒ።
15 ወይቤሎ፡እግዚአ፡አኮ፡ከማ
ሁ፡(ወባሕቱ፡ኵሉ፡ዘይቀትል፡
እምድኅሬከ፡ ይትቀተል፡በከ
መ፡ቀተለ፡) ወአንተሰ፡ትትፈደ
ይ፡ህየንተ፡ አሐዱ፡ ስብዕ፡ ወገ
ብረ፡ እግዚአ፡ ለቃየን፡ ተአም
ረ፡ ከመ፡ ኢይቀትሎ፡ ኵሉ፡
ዘረከቦ፡
16 ወወፅአ፡ ቃየን፡እምቅድመ፡
እግዚአብሔር፡ ወኀደረ፡ ውስ
ተ፡ ምድር፡ እንተ፡ስማ፡ ቱድ፡
(ወተረፈ፡ አዳም፡ ውስተ፡ ም
ድረ፡ ኤዶም፡ ወቃየንሰ፡ ሖረ፡
ወኀደረ፡) ታሕተ፡ ምሥራቀ፡ኤ
ዶም።
17 ወአእመረ፡ ቃየን፡ ለብእሲ
ቱ፡ወፀንሰት፡ ወወለደት፡ ሎቱ፡
ኄኖኃሃ፡ ወነደቀ፡ ቃየን፡ሀገረ፡ወ
ሰመያ፡በስመ፤ ወልዱ፡ ኄኖኅ።

18 ወወለደ፡ ኄኖኅ፡ አብጻልሃ፡
ወአብጻል፡ ወለደ፡ ለመላልኤ
ል፤ ወመላልኤል፡ወለደ፡ ለማቱ
ሳለ፡ ወማቱሳለ፡ ወለደ፡ ለላ
ሜክ።
19 ወአውሰበ፡ለሜክ፡ክልኤተ፡
አንስተ፡ስማ፡ለአሐቲ፡ሳላ፡ወ
ስመ፡ክልኢታ፡አዳ።
20 ወወለደት፤ ዮቤልሃ፡ ወውእ
ቱ፡ኮነ፡ አቡሆሙ፡ ለኵሎሙ፡እ
ለ፡ የኀድሩ፡ በኀይመታት፡ ወአ
ጥሪዮ፡ እንስሳ።
21 ወስመ፡እኁሁ፡ዮአል፡ወውእ
ቱ፡ ኮነ፡ አቡሆሙ፡ ለኵሎሙ፡
እለ፡ ይዘብጡ፡ ኦርጋኖነ፡ ወማኅ
ሌተ። ወወለ

& de (ante) facie tua abſconditus
ero, & ero tremens & conſternatus
ſuper terrâ, & omnis qui invenerit
me, occidet me.

Et dixit ei Deus non ſic; (veruntamen
omnis qui occiderit, poſt te
(i.e. impoſterum) occidetur, quemadmodum
occidit) tu verò vindicaberis
pro uno ſepties, & fecit
Deus Caino ſigna, ne occideret eum
omnis qui invenerit eum.

Et exiit Cain de facie Dei, & commoratus
eſt in terrâ; cujus nomen
Tud, manſit autem Adam in terrâ
Edom, Cain verò abivit & habitavit
ſub oriente Edom.

Et cognovit Cain uxorem ſuam,
& concepit, & peperit ei Chenochum,
& ædificavit Cain urbem,
& appellavit eam nomine filii ſui,
Chenoch.

Et genuit Chenoch Abzalem,
Abzal autem genuit Malalelem,
Malalel autem genuit Matuſalem,
Matuſala autem genuit Lamechum.

Et duxit Lamech duas uxores,
nomen unius Salla, & nomen alterius
Adda.

Et peperit Jobelem, qui factus
eſt pater omnium, qui habitant in
tentoriis, & poſſeſſionis pecudum.

Nomen verò fratris ejus Joal, &
ipſe fuit pater omnium qui pulſant
organum & cantica.

Et

Digitized by Google

22 ወወለደት፡ ሳላ፡ ቱዋልቀን፡
ወኮነ፡ ይገብር፡ ገብረ፡ ብርት፡
ወኀጺን፡ ወአፍቀረ፡ ቱዋልቀን፡
ጸጋ፡፡

Et peperit Salla Tuvvalken, & fuit qui faceret opus æris, & ferri, & amavit Tuvvalken Tzogam.

23 ወይቤሎን፡ ለማኽ፡ ለአንስ
ቲሁ፡ አዳ፡ ወሳላ፡ ስምዓ፡ አአን
ስትየ፡ ለማኽ፡ ወአጽምዓ፡ ዘ
እብል፡ ኽን፡ እስመ፡ ብእሴ፡ ቀ
ተልኩ፡ በርሥአንየ፡ ወወሬዛ፡
በጠፌሆትየ፡፡

Et dixit Lamech ad uxores ſuas, Adam & Sallam, audite uxores Lamechi, & auſcultate, quod dixero vobis: Quia virum occidi in ſenectute mea, & adoleſcentem in comploſione mea.

24 እስመ፡ ቃየን፡ ተፈድየ፡ ህየን
ተ፡ አሐዱ፡ ፯፡ በቀለ፡ ወለማኽ
ሰ፡ ይትፈደይ፡ ፸፡ ወ፯፡፡

Quia Cain vindicatus fuit pro unâ ſeptem ultionibus. Lamech autem vindicabitur ſeptuagies & ſepties.

25 ወአእመረ፡ አዳም፡ ለሔዋ
ን፡ ብእሲቱ፡ ወፀንሰት፡ ወወለ
ደት፡ ሎቱ፡ ወልደ፡ ወሰመዮ፡ ስ
ሞ፡ ሴት፡ ወይቤ፡ ናሁ፡ እምይ
እዜሰ፡ አትረፈ፡ ሊተ፡ እግዚ
አብሔር፡ ዘርአ፡ ካልአ፡ ህየን
ተ፡ አቤል፡ ዘቀተሎ፡ ቃየን፡፡

Et cognovit Adam Evam uxorem ſuam, & concepit & peperit ei filium, & appellavit nomen ejus Seth; dixit enim, ecce ab hoc tempore reſiduum fecit Deus ſemen aliud pro Abele, quem occidit Cain.

26 ወወለደ፡ ሴት፡ ዓዲ፡ ወልደ፡
ወሰመዮ፡ ሄኖስ፡ አሜሃ፡ ወጠ
ነ፡ ከመ፡ ይጸውዕ፡ ስመ፡ እግዚ
አብሔር፡፡

Et genuit Seth quoque filium, & appellavit eum Henoſum, tunc temporis cœpit invocare nomen DEI.

PARA-

Digitized by Google

PARAPHRASIS PERSICA,

CUM VERSIONE LATINA.

* فصل اوّل *

* دراوّل آفريد خدا مر آن 1
آسمان ومر آن زمين
* وآن زمين بود تهي وويران 2
وتاريكي ابر روي تهوم وباد
خدايي وزيده شوا ابر روي آن
آب
* وگفت خدا باشد روشنايي 3
وبود روشنايي
* وبديد خدا مر آن روشنايي 4
كه نيكو وجدا كرد خدا
ميان آن روشنايي وميان آن
تاريكي
* وبخواند خدا بروشنايي 5
روز وبتاريكي خواند شب وبود
ايوار وبود بامداد روز يكّه
* وگفت خدا باشد پرده 6
در ميان آن آب وباشد جدا
كنا ميان آب بآب
* وبكرد خدا مر آن پرده 7
وجدا كرد ميان آن آب آنچه

CAPUT.

In principio creavit Deus cœlum & terram.

Terra autem erat vacua & deſolata, tenebræque erant ſuper faciem abyſſi, & ventus Dei ſpirabat ſuper faciem aquæ.

Tum dixit Deus, Eſto lux: & fuit lux.

Viditque Deus lucem eſſe bonam, & ſeparavit Deus inter lucem & tenebras.

Lucemque vocavit Deus, diem; tenebras verò vocavit noctem: ſic fuit veſpera & fuit mane dies unus.

Deinde dixit Deus, Eſto expanſum inter medium aquæ, quod ſeparet inter aquam & aquam.

Fecit ergò Deus expanſum: quod diſtinguit inter aquam, quæ

Digitized by Google

از فرون بپرده وميان آن آب
آنچه از بالا بپرده وبود
همچنين

eſt infra expanſum, & inter aquam quæ eſt ſupra expanſum; & fuit ita.

8 * وبخواند خداي بپرده
آسمان وبود ايوار وبود بامداد
روز دويمي

Expanſum autem vocavit Deus Cœlum: ſic fuit veſpera, & fuit mane, dies ſecundus.

9 * وگفت خدا جمع شوند آن
آب از فرون آن آسمان بجاي
يكه وديدار شود آن خشكي
وبود همچنين

Poſteà dixit Deus, Congregentur aquæ, *quæ* ſub cœlo *ſunt* in locum unum, ut appareat arida: & fuit ita.

10 * وبخواند خدا بخشكي
زمين وبجمع جاي آن آبها
خواند درياها وبديد خدا كه
نيكوست

Aridam autem vocavit Deus Terram, & locum collectionis aquarum vocavit maria: & vidit Deus quòd eſſet bonum.

11 * وگفت خدا رويشن
كند آن زمين رويشن گياه
تخم كناي تخم درخت بر
كناي بر بنوع او آنچه تخم
او درو ابر آن زمين وبود
همچنين

Iterum dixit Deus, Creſcere faciat terra, creſcentem herbam ſementantem ſemen, arboremque fructiferam edentem fructum in ſpecie ſua, cujus ſemen in ipſa *ſit* ſuper terram: & fuit ita.

12 * وبرون آورد آن زمين
رويشن گياه تخم كنا تخم

Nam produxit terra creſcentem herbam ſementantem ſemen in

بنوع او ودرخت كنا بر آنچه
تخم او در او بنوع او بديد خدا
كه نيكوست .

in ſpecie ſua, & arborem fructiferam cujus ſemen in ipſa *eſt* in ſpecie ſua; & vidit Deus quòd eſſet bonum.

13 * وبود ايوار وبود بامداد
روز سيمي

Sic fuit veſpera, & fuit mane, dies tertius.

14 * وگفت خدا باشد
روشنايها در بيرهي آن آسمان
بجدا كردن ميان آن روز
وميان آن شب وباشند بنشانها
وبوعدها وبروزها وسالها

Poſt dixit Deus, ſunto lumina in expanſo cœli, ad ſeparandum inter diem & noctem: & ſint in ſigna, & in ſtata tempora, & in dies & annos.

15 * وباشند بروشنايها در
بيرهي آن آسمان بروشنايي
دادن ابر آن زمين وبود
همچنين

Sintque in lumina in expanſo cœli, ad lucem præbendam ſuper terram; & fuit ita.

16 * بكرد خدا مر دو آن
روشنايهاي آن بزرگان مر
آن روشنايي آن بزرگتر
بتسلط آن روز ومر آن روشنايي
آن خردتر بتسلط آن شب ومر
آن ستارها

Fecit enim Deus duo lumina magna: lumen majus, ut præeſſet diei; & lumen minus, ut præeſſet nocti, atque ſtellas.

17 * وبداد ايشانرا خدا در
بيرهي آن آسمان بروشنايي
دادن ابر آن زمين

Et dedit ea Deus in expanſo cœli, ut lucem præberent, ſuper terram.

Digitized by Google

18 وبمسلط بودن در روز ودر شب
وبجدا كردن ميان آن
روشناي وميان آن تاريكي
وبديد خدا كه نيكوست

Et ut præeſſent diei & nocti; & ut ſepararent inter lucem & tenebras: viditque Deus quod eſſet bonum.

19 * وبود ايوار بود با مداد روز
چهارمين

Sic fuit veſpera & fuit mane dies quartus.

20 * وگفت خدا جنبش كنند
آن آب جنبش جان زنده ومرغ
بپرد ابر آن زمين ابر روي
پردهي آن آسمان

Poſtea dixit Deus, Repere faciant aquæ reptile animæ viventis: & volatile volet ſuper terram, ſuper faciem expanſi cœli.

21 * وآفريد خدا مر آن اژدهان
آن بزرگان ومر همه جان
آن زنده آن جنبش كنا انچه
جنبش كردند آن آبها بنوع
ايشان ومر همه مرغ بالو ار
بنوع او بديد خدا كه
نيكوست

Et creavit Deus dracones magnos: & omnem animam viventem moventem, quam movere faciebant aquæ, in ſpecie ſua, omnemque volucrem alatam in ſpecie ſua: & vidit Deus quod eſſet bonum.

22 * آفرين كرد ايشانرا خدا
بگفتن برومند شويد وبسيار
شويد وپر داريد مر آن آبها در
درياها وآن مرغ بسيار شود در
زمينها

Et benedixit eis Deus dicendo; Fæcundi eſtote, ac multiplicamini, & implete aquas per maria; & multiplicetur volucris in terra.

Digitized by Google

23 * بود ايوار بود بامداد روز
پنجمين

Sic fuit veſpera & fuit mane dies quintus.

24 * وگفت خدا بيرون آورد
آن زمين جان زنده بنوع آن
چهارپا وجنبش وزندي زمين
بنوع آن وبود همچنين

Deinde dixit Deus, Producat terra annimam viventem in ſpecie ſua, & omnem quadrupedem ac reptile & animal terræ in ſpecie ſua; & fuit ita.

25 * بكرد خدا مر زندهي
آن زمين بنوع آن ومر همه
چهارپا بنوع آن ومر همه جنبش
آن زمين بنوع آن وبديد خدا
كه نيكوست

Fecit enim Deus animal terræ in ſpecie ſua, & omnem quadrupedem in ſpecie ſua, omneque reptile terræ in ſpecie ſua; & vidit Deus quod eſſet bonum.

26 * گفت خدا بكنيم آدمي
در چهرهي ما چون مانند ايما
ومسلط شوند در ماهي آن دريا
ودر مرغ آن آسمان ودر چهارپا
ودر همه آن زمين ودر همه آن
جنبش آن جنبش كننا ابر
آن زمين

Poſtea dixit Deus, Faciamus hominem in forma noſtra, ſecundum ſimilitudinem noſtram, qui dominetur in piſcem maris, & in volucrem cœli, & in quadrupedem & in omnem terram, inque omne reptile, quod movet ſuper terram.

27 * وآفريد خدا مر آن آدم در
چهري او در چهري شريف
آفريد اويرا نر وماده آفريد
ايشانرا

Itaque creavit Deus hominem in forma ſua, in forma nobili creavit eum; marem & fœminam creavit eos.

28 * آفرين كرد ايشانرا خدا
وگفت بايشان برومند شويد
وبسيار شويد وپر داريد مر آن
زمين وفرون كيريــد اويرا
ومسلط شويد در ماهي آن
دريا ودر مرغ آن آسمان ودر
همه زندهي جنبش كنا ابر
آن زمين

Deinde benedixit eis Deus, & dixit illis; Fœcundi eſtote, ac multiplicamini, & replete terram, eamque ſubjicite: & dominium exercete in piſcem maris, & in volucrem cœli, & in omne animal, quod movet ſuper terram.

29 * وگفت خدا اينكي دادم
بشما مر همه كياه آن دشت
آنچه ابر روي همه آن زمين
ومر همه آن درخت آنچه درو
بر درخت تخم كناي تخم
بشما باشد بخوردن

Prætereà dixit Deus, Ecce dedi vobis omnem herbam campeſtrem quæ *eſt ſuper* faciem totius terræ, omnemque arborem, cui ineſt fructus arboris ſementantis ſemen: vobis erit ad comedendum.

30 * وبهمه زندهي آن زمين
وبهمه مرغ آن آسمان وبهمه
جنبش كنا ابر آن زمينش انچه
درو جان زنده مر همه سبزي
كياه بخوردن بود همچنين

Omni autem animali terræ, & omni volucri cœli, omnique reptanti ſuper terram, cui ineſt anima vivens, *dedi* omnem herbam viridem ad comedendum: & fuit ita.

31 * بديد خدا مر آنچه بكرد
واينك نيكو بغايت وبود ايوار
وبود با مداد روزي ششمين

Tum vidit Deus *omne* quod fecerat, & ecce valdè bonum *erat*: Sic fuit veſpera, & fuit mane, dies ſextus.

CAP. II.

Digitized by Google

* فصل دوم *

1 * وتمام شدند آن آسمان وآن
زمين وجمله سپاه ايشان

2 * وتمام كرد خدا در روز
آن هفتمي كار او انچه كرد
ومعطلي فرمود در روز آن هفتمي
از جمله كار او آنچه كرد

3 * وآفرين كرد خدا مر روز
آن هفتمي وخاص كرد اويرا
كه درو معطلي فرمود از جمله
كار او آنچه آفريد خدا
بكردن

4 * اينان پيدا شدنهاي آن
آسمان وآن زمين در آفريده
شدن ايشان در روز كردن
יי خدا زمين وآسمان

5 * وهمه درخت آن دشت
پيش باشد در زمين وهمه گياه
آن دشت پيش برويد كه نه
باراند יי خدا ابر آن زمين
وآدم نبود بكار كردن مر
آن زمين

CAPUT II.

Perfectis itaque cœlo & terrâ, omnique illorum exercitu.

Abſolvit Deus die ſeptimo opus ſuum quod fecerat: & ceſſavit in die ſeptimo ab omni opere ſuo quod fecerat.

Tum benedixit Deus diei ſeptimo, & ſanctificavit ipſum: quum in eo ceſſaſſet ab omni opere ſuo quod creaverat Deus, faciendo.

Iſti ſunt ortus cœli & terræ cùm crearentur; die quo fecit Dominus DEUS terram & cœlum.

Et omnem arborem campeſtrem, antequam fuiſſet in terra, omnemque herbam campeſtrem, antequam creviſſet: quia nondum pluere feciſſet Dominus Deus ſuper terram, neque erat homo, qui coleret terram.

Et

6 * وبخار برآيد از آن زمين
وآب داد مر همه روي آن
زمين

Et vapor aſcendit de terra, & adaquavit totam faciem humi.

7 * وآفريد ײ خدا مر آن آدم
خاك از آن زمين وبدميد
در بيني او نفس زندگي
وبود آن آدم بجان زنده

Creavit verò Dominus Deus hominem pulverem de humo, in ſpiravitque naribus ejus halitum vitæ: & fuit homo in animam viventem.

8 * بنشاند ײ خدا بستان در
بهشت از پيش بنهاد آنجا مر
آن آدم آنچه آفريد

Plantaverat Dominus Deus hortum in paradiſo, ab anteriori plaga, ubi poſuit hominem, quem fecerat.

9 * برویاند ײ خدا از زمین
همه درخت آرزومند بدیدار
ونیکو بخوردن ودرخت آن
زندگی در میآن آن بستان
ودرخت آن دانش نیک وبد

Et creſcere fecerat Dominus Deus è terra omnem arborem deſiderabilem ad aſpectum, & bonam ad comedendum: arborem quoque vitæ in medio horti, & arborem ſcientiæ boni & mali.

10 * وروذ برون آیا از بهشت
باب دادن مر بستان واز انچه
جدا شود وباشد بچهار سرها

Fluvius verò exiens è paradiſo ad adaquandum hortum inde ſeparabatur, eratque in quatuor capita.

11 * نام آن یکه پیشون او
آن گردگردا مر همه زمین
آن حویله آنچه آنجا آن طلا

Nomen unius Pishon: hic eſt qui circumdat totam terram Havilah, ubi obryzum.

12 * وطلا آن زمین آن نیکو

Et obryzum illius, terræ præſtans:

Digitized by Google

آنجا آن بلور وسنك آن
شهم

ſtans: ibidem Beryllus & lapis Sardonix.

13 * ونام آن رود آن دويمي
جبجون او آن كرد كردا مر
همه زمين حبش

Nomen verò ſecundi fluvii Gihon; hic circumdat totam terram Habaſſiæ.

14 * ونام آن رود آن سيمين دجله
ا وآن روا پيش موصل وآن رود
آن چهارمين او فرات

Et nomen fluvii tertii Diglah: hic dilabitur ante Aſſyriam; fluvius autem quartus ipſe Euphrates.

15 * بستاند ײ خدا مر آن آدم
رها كرد اويرا در بستان بهشت
بكار كردن آن وبنگاه
داشتن آن

Accipiens Dominus Deus hominem, dimiſit eum in hortum Paradiſi, ad elaborandum eum & cuſtodiendum eum.

16 * بفرمود ײ خدا ابر آن آدم
بگفتن از همه درخت آن
بستان خوردن بخوري

Præcepit Deus homini, dicendo: Ex omni arbore horti liberè comedes:

17 * واز درخت آن دانش نيك
وبد نه خوري ازوكه در روزي
خوردن تو ازو مردن بميري

De arbore verò ſcientiæ boni & mali, de iſto ne comedas: quo die enim de eo comederis, morte morieris.

18 * گفت ײ خدا نه نيكوست
بودن آن آدم بتنهاي او بكنم
باو يار چون مقابل او

Dixit porrò Dominus Deus, Haud bonum eſt hominem per ſe eſſe ſolum, faciam ei ſociam, quaſi è regione ipſius.

19 * وآفريد ײ خدا از آن زمين همه
زندهيي آن دشت ومر همه مرغ

Nam cum creâſſet Dominus è terrâ omne animal agri, & omnem volucrem cœli, adduxit

Digitized by Google

آن آسمان بیاورد بآن آدم بدیدن
چه خواند باو وهمه آنچه
خواند باو آن آدم جان زنده
او نام او

ad Adam, ad videndum quid vocaret ea, ſiquidem quodcunq; vocavit Adam animam viventem, id nomen ejus *eſt*.

20 * بخواند آن آدم نامها
بهمه آن چهارپا وبمرغ آن
آسمان وبهمه زندهٔ آن دشت
وبآدم نه یافت یاري چون
مقابل او

Vocavit ergò Adam nominibus omnem quadrupedem & volucrem cœli, omneque animal agri: Adam tamen non invenerat *Deus* ſociam quaſi è regione ejus.

21 * بیانداخت יי خدا گران
خوابي ابر آن آدم وخواب
شد وبستاند یکّه از دند
هايي پهلوي او وببست
گوشت بجاي آن

Quapropter injecit Deus Dominus ſomnum gravem in Adam, & ſoporatus eſt; tùm cepit unam de coſtis lateris ejus, carnemque in ejus loco compegit.

22 * آبدان کرد יי خدا مر
آن دنده آنچه بستاند از آن
آدم بزن وآورد آنرا بآن آدم

Tum extruxit Dominus Deus coſtam quam ſumſerat de Adam, in mulierem; eamque adduxit ad Adam.

23 * گفت آن آدم این ایبار
استخوان از استخوان من
وگوشت از گوشت من باین
خوانده شود زن که از مرد
ستانده شد این

Dixit Adam; Hac vice hæc os *eſt* ex oſſe meo & caro ex carne mea; hæc vocabitur mulier; quoniam de viro deſumpta eſt hæc.

Quo-

Digitized by Google

* ابر همچنین بگذارد 24
مرد مر پدر او ومر مادر او
واند وخسبیده شود درزن او
وباشند بتن یکه

Quocirca dimittet vir patrem ſuum & matrem ſuam, & adhærebit uxori ſuæ, eruntque in corpus unum.

* بودند هر دو ایشان بر 25
هنکان آن آدم وزن او ونه
شرم داشتند

Erant ambo illi nudi, Adam & uxor ejus, non tamen erubeſcebant.

* فصل سیم *

CAPUT III.

وآن مار بود زیرکتر از همه 1
زندی آن دشت انچه بکرد
خدا وکفت بآن زن نیز که
کفت خدا نه خورید از همه
درخت آن بوستان

Serpens verò aſtutior erat omni animali agri, quod fecerat Deus; & dixit mulieri, etiamnum dixit Deus, non comedetis ex omni arbore horti?

* کفت آن زن بآن مار از بر 2
درخت آن بوستان بخوریم

Reſpondit mulier ſerpenti, de fructu arborum veſcimur.

* واز بر آن درخت آنچه در 3
میان آن بوستان کفت خدا
نه خورید ازو ونه وسید درو
تا نه میرید

At de fructu arboris quæ in medio horti, dixit Deus; non comedetis ex ea, neque accedetis ad eum, ut non moriamini.

* کفت آن مار بآن زن نه 4
مردن بمیرید

Dixit ſerpens ad mulierem, non moriendo moriemini.

* که دانست خدا که 5

Quia novit Deus, quod in die

qua

در روز خوردن شما ازو كشاده
شوند چشمان شما وباشيد
چون فرشتكان دانان نيكي
وبد

qua comedetis vos ex ea, aperientur oculi veſtri: eritisque ſicut Angeli, ſcientes bonum & malum.

6 * بديد آن زن كه نيكوست
آن درخت بخوردن ودرمانست
او بچشمان وآرز ومندست آن
درخت بنكاه كردن بستاند
از بر او وبخورد وبداد نيز
بشوهري آن اواز آن وبخورد

Videns mulier, quod bona eſſet arbor ad veſcendum, quodq; ſanaret oculos & eſſet arbor deſiderabilis ad aſpiciendum: accepit de fructu ejus, & comedit; deditque etiam marito ſuo ſecum, & comedit.

* كشاده شدند چشمان هر
7 دو ايشان بدانستند كه
برهنكان ايشان بدوختند برك
انجير بكردن بايشان ازار
ميانها

Tum apertis amborum oculis, cognoverunt ſe eſſe nudos: & conſuerunt folia ficulnea, ad conficiendum ſibi ſubligacula.

8 * بشنويدند مر آواز ײ خدا
رويش كنا در بوستان بهواي
آن روز نهان شد آن آدم وزن
او از حضرت ײ خدا در ميان
درخت آن بوستان

Ut audiverunt vocem Domini Dei deambulantis in horto in aura diei, abſcondit ſe homo & uxor ejus à præſentia Domini Dei in medio arborum horti.

* بخواند ײ خدا بآن آدم و
كفت باو كجاي تو

Vocans autem Dominus Deus hominem, dixit ei; ubi es tu?

10 * كفت مر آواز تو بشنويدم

Reſpondit, auditâ voce tuâ in

در بوستان بتر سبدم كه
برهنام من ونهان شدم

in horto, timui, quia nudus eram; & abſcondi me.

11 * كفت كه آكاه كرد
بتو كه برهنهي تو هار آن
درخت آنچه فرمودم ترا بنه
خوردن ازو بخوردي

Dixit, quis indicavit tibi te nudum eſſe? Num comediſti de arbore illa, de qua præceperam tibi, ne comederes!

12 * كفت آن آدم آن زن آنچه
بدادي ابنزد من آن بداد
بمن از آن درخت وبخوردم

Ait homo, mulier quam dediſti ut eſſet mecum, ipſa dedit mihi de arbore, & comedi.

31 * كفت يي خدا بزن چه اين
بكردي كفت آن زن آن
مار فريب داد مرا وبخوردم

Dixit Dominus Deus ad mulierem, Quamobrem hoc feciſti? Reſpondit mulier, ſerpens decepit me, & comedi.

14 * كفت يي خدا بآن مار
كه بكردي اين لعنت تو از
همه آن چهارپا واز همه زنده
آن دشت ابر شكم تو بروي
وخاك بخوري همه روزها
زندكي تو

Dixit Dominus Deus ad ſerpentem, quia feciſti hoc, maledictioni eris præ omni quadrupede & præ omni animali agreſti: ſuper ventrem tuum gradieris, & pulverem comedes cunctis diebus vitæ tuæ.

15 * ودشمني بنهم ميان تو
وميان آن زن وميان نسل تو
وميان نسل از او بكوبد ترا
سر وتو بكري اويرا پاشنه

Præterea inimicitiam ponam inter te & inter mulierem, & inter ſemen tuum & inter ſemen ipſius: ipſum contundet tibi caput, tu verò mordebis ei calcaneum.

16 * بآن زن كفت بسيار كردن

Ad mulierem dixit, multi-

 pli-

بسیار کنم زحمت تو
وحاملگیی تو در زحمت برایی
فرزندان وبشوهر تو
محتاجیی تو واو مسلط باشد
در تو

plicando multiplicabo dolorem tuum, & prægnationem tuam; in dolore paries filios: & ad maritum tuum neceſſitas tua, ipſeque dominabitur tibi.

17 * وبآدم گفت که شنیدی
بآوازی زنی تو وبخوردی از
آن درخت آنچه فرمودم ترا
بگفتن نه خوری ازو لعنتست
آن زمین در سبب تو در زحمت
بخوری ازان همه روزهای زند
گیی تو

Et ad Adam, dixit, quia auſcultaſti voci uxoris tuæ, & comediſti de arbore de qua præceperam tibi, dicendo: Non comedes ex ea; maledictioni erit terra tui cauſa; in ærumna comedes ex ea omnibus diebus vitæ tuæ.

18 * وخار وخس بروید بتو
وبخوری مر گیاه آن دشت

Spinæque ac vepres pullulabunt tibi, & comedes herbas agri.

19 * درعرق پیشانیی تو بخوری
نان تا باز گشتن تو بآن
زمین که از آن ستانده شدی
که خاک تو وبخاک باز
گردی

In ſudore frontis tui veſceris pane donec revertaris in terram: nam de ea ſumpta es: quia pulvis es tu, & in pulverem reverteris.

20 * بخواند آن آدم نام زن
او حوه که آن بود مادر همه
زنده هیی ناطق

Et vocavit homo nomen uxoris ſuæ Havah: quod ipſa eſſet mater omnis viventis rationalis.

Faci-

21 * بکرد ײ خدا بآدم وبزن
او جامها پوست بپوشانید
ایشانرا

Tum faciens Dominus Deus Adam & uxori ejus veſtes pelliceas, induit eos.

22 * گفت ײ خدا اینک آن
آدم بود چون یکه ازو
بدانستن نیک وبد واکنو تا
نه کشد دست او وبستاند
نیز از درخت آن زندگی
وبخورد وبزید بجاوید

Dixit *autem* Dominus Deus; Ecce homo iſte eſt quaſi unicus ex ſe, ad ſciendum bonum ac malum: Nunc ergò ne porrigat manum ſuam, & ſumat etiam de arbore vitæ, & comedet, vivatque in æternum.

23 * بفرستاد اویرا ײ خدا از
بوستان بهشت بکار کردن آن
زمین آنچه ستانده شود ازانجا

Emiſit eum Dominus Deus de horto Paradiſi ad colendum ex qua ſumptus fuerat.

24 * براند مر آن آدم مسکن
کرد از پیش بوستان بهشت
مر آن کروبها ومر زبانه آن
شمشیر آن گشت شوا بنگاه
داشتن مر راه درخت آن
زندگی

Expellens *itaque* hominem, collocavit anterius in horto Paradiſi Cherubinos, & flammam gladii verſatilem, ad cuſtodiendam viam arboris vitæ.

* فصل چهارم *

CAPUT IV.

1 * وآن آدم خلوت کرد اواز
حوه زن او آبستن شد بزایید مر
قین گفت حاصل کردم
مرد از حضرت ײ

Adam verò ſeceſſum fecit cum Havah uxore ſuâ: quæ gravida facta peperit Cain: *Tunc* dixit, acquiſivi virum à præſentia Domini.

Rurſum

Digitized by Google

2 * بیافزود بزاییدن مر برادر
او مر هبل بود هبل شبانی
کنای گوسفند وقین بود
کار کنای زمین

3 * بود از فرجام روز کاران
بیاورد قین از بر آن زمین
هدیه بحضرت ײ

4 * وهبل بیاورد نیز او از
نخست زادهای گوسفند او
واز فربهان ایشان قبول کرد
ײ بهبل وبهدیهای او

5 * وبقین وبهدیهای او ناقبول
کرد گرم شد بقین بغایت
بگشتند گونهای روی او

6 * گفت ײ بقین چرا گرم
شد بتو وچرا بگشتند
گونهای روی تو

7 * هانه اگر نکویی کنی
آمرزش واگر نه نکویی
کنی بدرگاه خطا خسپا
وبتو محتاجی او وتو مسلط
باشی درو

8 * گفت قین بهبل برادری

Rurſum peperit fratrem ejus Habel: fuit Habel paſtor ovium, Cain verò erat cultor terræ.

Fuit poſt finem dierum ut adduceret Cain de fructu terræ oblationem in præſentiam Domini.

Habel quoque, etiam ipſe adduxit de primogenitis ovium ſuarum, & pinguibus earum. Accepit Dominus Habel & oblationes ejus.

Cain verò & ejus oblationes non accepit: excandeſcente Cain valdè, mutati ſunt aſpectus vultûs ejus.

Dixit Dominus ad Cain, quare excanduiſti? & quare mutati ſunt aſpectus vultûs tui?

Nonne ſi benefeceris erit remiſſio, ſi verò non benefeceris, peccatum ad oſtium cubans eſt? & ad te erit neceſſitas ejus, & tu dominaberis ei.

Locutus eſt Cain cum Habel fratre.

Digitized by Google

او بود در بودن ایشان در دشت
برخاست قبن بهبل برادري او
وبکشت اویرا

fratre ſuo: fuit cum eſſent in agro, in ſurrexit Cain in Habel fratrem ſuum, & occidit eum.

* کفت يي بقبن کجاست و
هبل برادر تو کفت ندانستم
هنکاه داراي برادر من من

Dicenti Domino ad Cain, ubi eſt Habel frater tuus? reſpondit neſcio: numquid cuſtos fratris mei, ego?

10 * کفت چه کردي آواز
خونهاي برادري تو فریاد
کنان بمن از آن زمین

Dixit, quid feciſti? vox ſanguinum fratris tui clamans eſt ad me è terra.

11 * واکنون لعنت تو از آن
زمین آنچه بکشاد مر دهان
آن بستاندن مرخونها برادر
تو از دست تو

Nunc ergò maledictioni eris tu de terra quæ aperuit os ſuum ad ſuſcipiendum ſanguines fratris tui è manu tua.

12 * که کار کني مر آن
زمین نه افزاید دادن زور آن
بتو سر کردان وسر کشته
باشي در زمین

Quando colueris terram, non adjiciet præbere vigorem ſuum: viæ anceps & attonitus eris in terra.

13 * کفت قبن بحضرت خدا
بزرکاست کناه من از
آمرزش

Dixit Cain in præſentia Domini, majus eſt peccatum meum, quàm ut remiſſionem habeat.

14 * اینک براندي مرا امروز
از بالاي روي آن زمین
واز حضرت تو نهان شوم وباشم
سر کردان وسر کشته در

Ecce expuliſti me hodie deſuper faciem terræ, & à præſentia tua abſcondar; eroque viæ anceps & at-

Digitized by Google

زمین وباشد همه یابای من
بکشد مرا

& attonitus in terra: eritque omnis qui me invenerit, occidet me.

15 * گفت خدا بهمچنین همه
کشای قین دو هفت بارها باز
توخته شود بنهاد خدا بقین نشان
بیی زدن اویرا هما یابای او

Reſpondit Deus; propterea quicunque occiderit Cain, bis ſeptem vicibus ei rependetur: poſuitque Deus ſignum in Cain, ne percuteret eum quicunque inveniſſet eum.

16 * برون آمد (قین از پیش
وبنشست در زمین نود) پیش
بهشت

Egreſſus (Cain à præſentia Domini ſedit in terra Nod) ante Paradiſum.

17 * خلوت کرد قین مر زن
او آبستن شد وبزایید مر
حنوک بود آبدان کنا مر شهر
بخواند نام آن شهر چون نام
پسر او حنوک

Et ſeceſſum fecit Cain cum uxore ſuâ; quæ gravida facta peperit Henoch; & ædificans urbem, vocavit nomen illius urbis ſecundùm nomen filii ſui Henoch.

18 * زاییده شد بحنوک مر
عیر دو عیر بزایانید مر محویال
ومحویال بزایانید مر متوشال
ومتوشال بزایانید مر لمک

Et natus eſt ipſi Henoch Irad, & Irad genuit Mehujael, Mehujael genuit Methuſael & Methuſael genuit Lamech.

19 * بستاند باو لمک دو زنان
نام آن یکه عده ونام آن
دویمی صله

Accepit ſibi Lamech duas uxores, nomen unius Adah, & nomen ſecundæ Sillah.

20 * بزاید عده مر یبل او بود
بزرگی نشینا خیمه
ورمه

Peperitque Adah Jabal ipſe fuit magiſter inhabitantium tentoria & paſcentium gregem.

Et

21 * ونام برادر او يوبل او بود بزرگي همه گيرا چنگ وطنبوره

Et nomen fratris ejus, Jubal: ipſe fuit magiſter omnis tractantis cybalam & citharam.

22 * وصلّه نيز او بزاييد مر توبل قين تيز كنا وهمه استادي كنا مس وآهن وخواهر توبل قين نعمه

Et Sillah etiam ipſa peperit Tubal-Cain, exacuendi & cujuslibet operis artificem æris ac ferri: Soror verò Tubal-Cain fuit Naamah.

23 * گفت لمك بزنان او عده وصلّه بشنويد آواز من زنان لمك گوش كنيد گفتار من كه مردي بكشتم بجراحت من وكودكي بنشان من

Dixit Lamech uxoribus ſuis, Adah & Syllah, audite vocem meam, uxores Lamech aurem præbete ſermoni meo, quod virum occidero in vulnere meo, & puerum in vibice mea.

24 * كه بهفت دو هفتها باز توخته شود قين ولمك هفتاد وهفت

Quia pro ſeptem bis ſepties rependetur ipſi Cain, & Lamech ſeptuageſies ſepties.

25 * خلوت كرد آدم نيز مر زن او بزاييد پسر بخواند مر نام او شث كه بنهاد بمن خدا نسل ديگر بجاي هبل كه بكشت اورا قين

Iterum ſeceſſum fecit Adam cum uxore ſua, quæ peperit filium cujus nomen vocavit Seth; quia inquit poſuit mihi Deus ſobolem alteram loco Abel, quàm occidit eum Cain.

Digitized by Google

* وبشث نيز او زايده شد 26
پسر بخواند مر نام
او انوش آن هنگام سست
شد بخواندن در
نام יי:

Et ipſi Seth etiam natus eſt filius, cujus nomen vocavit Enosh: tunc neglectum eſt invocare nomen Domini.

פרשת

Digitized by Google

פרשת בראשית

פרק א

פסוק	מס׳ קטני	תרגום אונקלוס
א		א
בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם	ג׳ג׳	בְּקַדְמִין בְּרָא יְיָ יָת שְׁמַיָּא וְיָת
וְאֵת הָאָרֶץ׃	ג׳ס״פ	אַרְעָא׃

מסורה גדולה׃

כראשית ב״ית רבתי מאותיות גדולות דמשתמשי בהו דאינון א׳ אדם שת׳ ב׳ בראשית ברא׳ ג׳ ההתגלה׳ ד׳ יי אחד׳ ה׳ הליי׳ תגמלו׳ ו׳ של ויזתא׳ ג׳ זכרו תורת משה עבדי׳ ח׳ חור כרפס׳ ט׳ ישר מעלי שבטו׳ י׳ ועתה יגדל נא כח׳ כ׳ וכנה אשר נטעה׳ ל׳ וישליכם אל׳ ם׳ משלי שלמה׳ נ׳ נצר חסד׳ נ׳ ליני הלילה׳ ן׳ את משפטן׳ ס׳ סוף דבר׳ ע׳ שמע ישר׳ פ׳ בתר׳ יקום בשפרפרא׳ ף׳ גבהעטיף הצאן׳ צ׳ צופיו עורים׳ ק׳ קן לה׳ ר׳ לאל אחר׳ ש׳ שיר השירים׳ ת׳ קדמ׳ ותכתוב אסתר׃

בראשית ה׳ ג׳ סגהון ר״פ וב׳ במצעו׳ וסי׳ בראשית ברא׳ בראשית ממלכו׳ יהויקים׳ בראשית ממלכת יהויקים׳ בראשית ממלכת צדקיה׳ בראשית מלכות צדקיה׃ ברא אלהים ג׳ וסי׳ בראשית ברא אלהים אשר ברא אלהים לעשות׳ למן היום אשר ברא׳ ואינון באורייי׃ הארץ ג׳ ס״פ ובתריהון והארץ וסי׳ בראשית ברא׳ והארץ היזה תהו׳ אבלה נבלה הארץ׳ והארץ חנפה׳ והם יענו את הארץ׳ והארץ תענה׃

ר׳ שלמה ירחי׳

אמר ר׳ יצחק לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחדש הזה לכם שהיא מצוה ראשונה שנצטוו ישראל ומה טעם פתח בבראשית משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים שאם יאמרו אומות העולם לישראל לסטים אתם שכבשתם ארצות שבעה גוים הם אומרים להם כל הארץ של הקב״ה היא הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו ברצונו נתנ׳ להם וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו׃

בראשית ברא׳ אין המקרא הזה אומר אלא דורשני כמו שדרשו רבותינו ז״ל בשביל התורה שנקראת ראשית דרכו ובשביל ישראל שנקראו ראשית תבואתו ואם באת לפרשו כפשוטו כך פרשהו בראשית בריית שמים וארץ והארץ היתה תוהו ובוהו וחשך ויאמר אלהים יהי אור ולא בא המקרא להורות סדר הבריאה לומר שאלו קדמו שאם בא להורות כך היה לו לכתוב בראשונה ברא את השמים וגו׳ שאין לך ראשית במקר׳ שאינו דבוק לתיבה של אחריו כמו בראשית ממלכת יהויקים ראשית ממלכתו ראשית דגנך אף כאן אתה אומר בראשית ברא אלהים את השמים וגו׳ כמו בראשית ברוא ודומה לו תחילת דבר יי׳ בהושע כלומר תחילת דבורו של הקב״ה בהושע ויאמר יי׳ אל הושע וגו׳ ואם תאמר להורות בא שאלו תחילה נבראו ופירושו בראשית הכל ברא אלו ויש לך מקראות שמקצרים לשונם וממעטים תיבה אחת כמו כי לא סגר דלתי בטני ולא פי׳ מי הסוגר

Digitized by Google

וכמו ישא את חיל דמשק ולא פירש מי ישאנו וכמו אם יחרוש בבקרים ולא פירש אם יחרוש אדם בבקרים וכמו מגיד מראשית אחרית ולא פירש מגיד מראשית דבר אחרית דבר אם כן תימה על עצמך שהרי המים קדמו שהרי כתוב ורוח אלהים מרחפת על פני המים ועדיין לא גילה המקרא בסידור הקודמים והמאוחרים כלום בריית המים מתי הא למדת שקדמו לארץ ועוד שהשמים מאש ומים נבראו על כרחך לא לימד המקרא בסדר המוקדמים והמאוחרים כלום:

ברא אלהים ולא נאמ׳ ברא יי׳ שבתחלה עלה במחשבה לבראתו במדת הדין וראה שאין העולם מתקיים והקדים מדת רחמים ושתפה למדת הדין והיינו דכתיב ביום עשות יי׳ אלהים ארץ ושמים:

ר׳ אבן עזרא

א הכמינו אמרו שהב׳׳ית נוסף כב׳׳ית בראשונה כי נמצא ראשונה ימעו ואלו היה טעמו כן היה הב׳׳ית קמוץ בקמץ גדול ויש אומרים כי בראשית לעולם סמוך והטעם בראשית הערב או הלילה או החשך והנה שכחו וירא ראשית לו ויש אומרים שהב׳׳ית נושא בלי טעם וטעמם שלא יעלה על לב שאין ראשית לשמים ולארץ על כן אמר בראשית ולפי דעתי שהוא סמוך כמו בראשית ממלכת יהויקים ואל תתמה איך נסמך על פועל עבר והנה כן תחלת דבר יי׳ קרית חנה דוד והטעם יתברר לך בפסוק בשני: ברא׳ רובי המפרשים אמרו שהבריאה להוציא יש מאין וכן אם בריאה יברא ה׳ והנה שכחו ויברא אלהים את התנינים ושלש בפסוק אחד ויברא אלהים את האדם ובורא חשך שהוא הפך האור שהוא יש וזה דקדוק המלה ברא לשני טעמים זה האחד והשני לא ברה אתם לחם וזה השני אלף תחת ה׳׳א כי כמוהו להברות את חד כי הוא מהבנין הכבד הנוסף. ואם היו ב׳אלף היה כמו להבריאכם ומצאנו מהבנין הכבד ובראת לך ואינו כמו ברו לכם איש רק כמו וברא אתהן וטעמו לגזור ולשום גבול גגזר והמשכיל יבין: אלהים׳ אחר שמצאנו אלוה ידענו כי אלהים לשון רבים ושרש זה מדרך הלשון כי כל לשון יש לו דרך כבוד וכבוד לשון לועז שיאמר הקטן לנכח הגדול לשון רבים ובלשון ישמעאל דרך כבוד שידבר הגדול כמו המלך בלשון רבים ובלשון הקדש דרך כבוד לומר על הגדול לשון רבים כמו אדנים ובעלים שאמרו אדנים קשה ולקח בעליו וכן מלת עליו אליו ועדיו על כן אמר הכתוב ברא ולא בראו ומדרך התושיה ידענו כי הדבורים יקראו שפה בעבור שיראו שממנה יצאו וכן נשמת האדם העליונה תקרא לב והלב גוף והיא איננה גוף בעבור היות הלב המרכבה הראשונה לה ובעבור היות כל מעשה השם ביד המלאכים עושי רצונו נקרא כן ובפסוק כי שמי בקרבו אבאר קצת סוד השם ואל תשים לבך אל דברי הגאון שאמר שהאדם נכבד מהמלאכים וכבר ביארתי בספר היסוד כי כל ראיותיו הפוכות וידענו כי אין בבני אדם נכבדים כמו הנביאים והושע נפל על פניו לפני מלאך ה׳ והשתחוה ואמר מה אדני מדבר אל עבדו וכן זכריה ודניאל ולמה אאריך וטעם אלהי הצבאות כמו אלהי האלהים׳ וטעם אלהים כמו מלך ובני אדם המתעסקים במשפט אלהים יקראו כן וזה השם תאר ואינו עצם ולא ימצא ממנו עבר או עתיד ואל תחשוב שמלאכים הם מאש ורוח בעבור שנמצא עושה מלאכיו רוחות כי אין ככה דרך פשוטו רק דבר דוד בתחלה על מעשה בראשית והחל מהאור ואמר עוטה אור ואחר כן נוטה שמים והוא הרקיע והמים עליו והאש והשלג והרוח ואמר כי הרוח שלוחו של השם ללכת אל מקום שישלחנו וכן האש ממשרתיו ואמר יסד ארץ על מכוניה וזאת היא היבשה וכן כתוב רוח סערה עושה דברו׳ וטעם את כמו עצם הדבר והוא סימן עם הפעול כמו את השמים ופעם יחסרוהו כמו אשר ברא אלהים אדם ותמצא עם הפועל כמו בא הארי ואת הדוב והם מתי מספר ויהיה תחת עם ותחת מן: השמים בה׳׳א הידיעה להורות כי על אלה הנראים ידבר ולעולם לשון רבים ויתכן להיות משטרו משטר כל אחד ואחד וטעם שמים גובה ומעלה וכן בלשון ישמעאל שרובה על מתכונת לשון הקדש ויש שמי השמים ולא יתפרדו כרחים וצהרים ואנשי המדות יבינו אלה המורות ויאמר הגאון כי הארץ כנקודה והשמים כתוך הסבב ואחר שאלה שניהם נבראים

יהיה

יהירה כל אשר בתוכם נברא כמים וכאש ואחרים אמרו כי המים בכלל הארץ והרוח בכלל השמים ולפי דעתי כי אלה השמים והארץ הם הרקיע והיבשה כי לא נברא ביום אחד כי אם דבר אחד בראשון האור ובשני הרקיע ובג׳ הצמחים וברביעי המאורות ובחמישי ובששי נפשות החיות והמזמור הנזכר לעד ולא יתכן לחיות הקו הסובב קודם הנקודה או הוא קודם הקו על כן אמרו שנבראו השמים והארץ בפעם אחת והעד קורא אני אליהם ועמדו יחדיו וזאת העדות איננה ברורה בעבור שפירוש הפסוק איננו כן כי איך יאמר אלהים לאשר אינם ואיך יקרא לתוהו רק פירושו אני בראתים ובעת שאקראם יעמדו יחדו לפני שניהם כעבדים לעשות רצוני כטעם דברך נצב בשמים ואחר כן הזכיר הארץ ואמר אחר כן כי גם היום יעמדו לעשות משפט שתצום :

בעל הטורים·

א יש במדרש שלכך פתח בבי״ת ולא באלף לפי שבי״ת היא לשון ברכה וא״לף לשון ארירה אמר הק״בה אפתח בבי״ת כלשון ברכה ולואי שיוכל להתקיים· ד״א על שם שני עולמות שברא העולם הזה והעולם הבא· ד״א על שם שתי תורות תורה שבכתב ותורה שבעל פה· ללמדך שבזכות התור׳ ולומדיה נבר׳ העולם· בראשי׳ אותיות בית ראש· כלומר בית המקדש ראשון שנאמר כסא כבוד מרום מראשון מקו׳ מקדשנו· דבר אחר אותיו׳ א׳ בתשרי נברא העולם· ד״א אותיות ברא שתי· שברא שתי תורות· ד״א אותיו׳ ירא שבת· לומר לך שבזכות שבת נברא העולם· דבר אחר אותיו׳ ברית אש שבזכות הברית שהיא מילה ובזכות האש שהיא התורה ניצולי׳ מדינה של גיהנם· דבר אחר אותיות בראת יש שברא׳ יש עלמות לכל צדיק· בראשית ברא בגימטריא בראש השנה נברא העולם· דבר אח׳ בראשי׳ בגימטרי׳ בתור׳ יצר· שבשבי׳ התורה שנקרא׳ ראשית וברא העולם· ד״א בגימטריא שש סדרים· דבר אחר בגימטרי׳ ישר׳ כה׳ בעמים ובגימטריא תר״יג יצר שברא העלם בשביל ישראל שיקיימו תר״יג מצות. בראשית רקיע ארץ שמים ים תהומות· דבר אחר בראשית· בראשינה ראה אלהים שיקבלו ישראל תורה· בראשית שני ראשי פסוקי׳ הכא בראשית ממלכת יהויקו׳ והתם בראשית ממלכת צדקיהו וזהו בסוף פרי׳ יש בערכין בקש הק״בה להחזיר העולם לתוהו ובהו בשביל יהויקים כיון שנסתכל בצדקיהו ובחרו נתיישבה דעתו. בראשית ברא אלהים סופי תיבות אמת מלמד שברא העולם באמת. כמו שנאמר ראש דברך אמת· ברא אלהים את סופי תיבו׳ אמת· וירא אלהים את סופי תיבות אמת· ויברא אלהים את ס״ת אמת׳ וירא הלהים את ס״ת אמת· ברא אלהים לעשו׳ ס״ת אמת לכך תקנו ז׳ פעמים אמת באמת ויציב אמת מארץ תצמח ראשי תיבות אמת· אתי מלבנון תבואי ר״ת אמת· אבל כשהיה האמת נעדרת וישלך אמת ארצה תשורי מראש אמנה ר״ת אמת ולכך ממעונות אריות· ברא אלהים ב׳ דסמיני הכ׳ ואידך למן היום אשר ברא אלהי׳ אדם על הארץ כי מתחלה צפה הק״בה באברהם שנקרא אדם שנאמר האל׳ הגדול בענקים הוא וברא העולם· אלהים בגימטריא הכסא׳. שהכסא ברא תחלה׳· בפסוק של בראשית יש ז׳ תיבות כנגד ז׳ ימי השבוע׳ וז׳ שנים בשמיט׳ וז׳ שמיטין יובל: וז׳ רקיעים· וז׳ ארצות· וז׳ ימים וז׳ משרתים· שצ״כ חנ״כל׳ וכנגדם אמר דוד שבע ביום הללתיך· ולכך תקנו והא שמ׳ רבא מברך לעלם לעלמי עלמיא שהם ז׳ היבו׳ ואוני׳ אותו ז׳ פעמים ביום ויש בפסוק כ״ח אותיו׳ וכן ביהא שמו׳ רבא כ״ח· וכנגדו אמ׳ שלמה ז׳ פסוקים מעת ללדת עד עת שלום שיש בהם כ״ח עתים· כי עתים ד׳ משתנים בכל יום ולילה מהבקר עד חצי היום עת א׳· ומחצי היום עד הלילה עת שני· ומתחלת הלילה עד חצי הלילה עת ג׳· ומחצי הלילה עד הבקר עת רביעי· וכן בפסוק וידבר אלהי׳ את כל הדברים האלה לאמר יש בו ז׳ תיבות וב״ח אותיות מכאן אמרו כל העונה אמן יהא שמיה רבא בכל כחו כאלו נעשה שותף להק״בה במעשה בראשית· ו׳ אלפין יש בפסוק בראשית כנגד ששת אלפים שנה שהעולם הווה· וכן בפסוק אני יי׳ ראשון ואת אחרונים אני הוא ששה אלפין ובפסוק והארץ היתה תהו ובהו ב׳ אלפין כנגד ב׳ אלפין תהו ובפסוק יי׳ קנני ראשית דרכו קדם ממעליו מאז יש שני

אלפין

Digitized by Google

אלפין כנגד ב׳ אלפי תורה׳ ובפסוק ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור ד׳ אלפין כנגד ד׳ אלפי׳ ימי תורה וימי משיח שהם ימי אורה:

ב וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ וְחֹשֶׁךְ עַל־פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל־פְּנֵי הַמָּיִם׃ ק׳ ר״פ׳ ב׳ דס׳ ב׳ ב׳ ק׳

ב וְאַרְעָא הֲוָת צַדְיָא וְרֵיקַנְיָא וַחֲשׁוֹכָא עַל־אַפֵּי תְהוֹמָא וְרוּחָא מִקֳדָם יְיָ מְנַשְּׁבָא עַל־אַפֵּי מַיָּא׃

מסורה גדולה׳

ב והארץ ח׳ ראשי פסוקים וס׳ והארץ היתה תהו ובהו׳ והארץ לא תמכר׳ והארץ תעזב מהם׳ והארץ אשר אתם עוברים׳ והארץ חנפה׳ והארץ הגבלי וכל הלבנון׳ והארץ הנשמה תעבד׳ והארץ תענה: תהו ובהו ב׳ דסמיכי וסימנ׳ והארץ היתה תהו ובהו׳ ראיתי את הארץ: וחשך ב׳ וסימני׳ וחשך על פני תהום׳ וחשך איזה מקומו: פני תהו׳ ב׳ וסי׳ בחוקו חוג על פני תהו׳ ודין וא׳ ופני תהו׳ יתלכדו: ורוח אלהי׳ ח׳ בלי׳ וסי׳ כל׳ במס׳ רבה׳:

ר׳ שלמה יצחקי׳

ב תהו ובהו׳ תהו לשון תמה ושממון שאדם תוהה ומשתומם על בהו שבה: תהו אשתורדי״שון בלעז: בהו׳ לשון רקות וצדו: על פני תהום׳ על פני המים שעל הארץ: ורוח אלהים מרחפת׳ כסא כבוד עומד באויר ומרחף על פני המים ברוח פיו של הקב״ה ובמאמרו כיונה המרחפת על הקן אקובטי״ר בלעז:

ר׳ אבן עזרא׳

ב והארץ׳ המלה הזאת זרה בעבור קמצות האלף עם ה״הא בכל מקום ואיננה כמו האלף לך שלמה והאבן הזאת: תהו׳ אמר הגאון תהו שהוא מתהום וזה לא יתכן כי מ״ם תהום שרש כמ״ם הדום ובספר יצירה תהו זה קו ירוק ובהו אלו אבנים מפולמות והנכון כאשר אמר המתרגם ארמית וכן ובתהו ילל ישימון וכן אחרי התהו שאין בו ממש: ובהו׳ אחי התהו והוו״ין תחת ה״א כו״יו וישתחו באחו והטעם כי בראשי׳ בריא׳ הרקיע והיבשה לא היה בארץ יישוב כי היתה מכוס׳ וכן שם אלהים כח תולדתה להיות למשה סהמים׳ ואל תתמה על ו״יו והארץ כי פירושו כפ״א רפה בלשון ישמעאל וכמוהו ואיד יעלה מן הארץ כי לא דבר משה על העולם הבא שהוא עולם המלאכי׳ כי אם על עולם ההויה וההשחתה והמפרשים שהשמים בפסוק הראשון הם שמי השמים מה יעשו באר׳ והנה ראיו׳ גמרו׳ לאנשי שיקול הדעת שאי׳ שם רק ארץ אחת ודרש שבע ארצות הוא שהיישוב נחלק על שבעה ובי׳ המקדש היה באמצע היישוב כי רחוק הג׳ מאמצע האר׳: ורוח אלהי׳ סמך תשוח אל השם בעבור היותו שליח בחפץ השם לייבש המים והמים לשון רבי׳ גם לא יתפרדו והם על בנין שני׳ כי הם זכרי׳ ונקבו׳ ונמצא על לשון יחיד לא זוהק עליו׳ וטעם מרחפת נושבת למעלה כמו׳ וכן על גוזליו ירחף:

בעל התורים׳

ב תהו ב׳ היא ואידך ראיתי את הארץ והנה תהו מלמד שצפ׳ הק״בה בבריאת העולם בחרבן הבית שנחרב בשנת תהו׳ שעמד ת״יא שנה ונחרב בשנת ת״יא ובית שני עמד כמנין הי״תה׳ ואחר כך חשך רמז לגליות וכן דורש בבראשית רבה׳ דבר אחר והארץ היתה תהו ובהו בגימטריא אלפי׳ שנה בלי תורה׳ וחשך על פני תהום ב׳ במסור׳ הכא ואידך וחשך אי זה מקומו זה הוא שאמרו שאין לשאול מה לפני׳ מה לאחור. וחשך אי זה מקומו פירוש שאין לשאול׳ אי זה

Digitized by Google

אי זה מקום החשך התלה׳ ורוח אלהים מרחפת בגימטריא זו היא רוחו רוחו של מלך המשיח ורוח אלהי׳ שנים דסטיכי הכא׳ ואידך ורו׳ לבשה את עמשאי׳ קרו ביה הכה נשי ורוח אלהים לבשה פי׳ שעל ידי לבושו׳

ג וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי־אוֹר וַיְהִי־אוֹר׃

כ״ח

ג וַאֲמַר יְיָ יְהִי־נְהוֹרָא וַהֲוָה־נְהוֹרָא׃

ד וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת־הָאוֹר כִּי־טוֹב וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ׃

ט׳ בתורה
ג׳

ד וַחֲזָא יְיָ יָת־נְהוֹרָא אֲרֵי־טָב וְאַפְרֵישׁ יְיָ בֵּין נְהוֹרָא וּבֵין חֲשׁוֹכָא׃

ה וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לָיְלָה וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם אֶחָד׃

ז׳ וסי׳ נוח
סכי״ח וסנר
למיפן בללי״ן
וקס בנפרי״ח

ה וּקְרָא יְיָ לִנְהוֹרָא יְמָמָא וְלַחֲשׁוֹכָא קְרָא לֵילְיָא וַהֲוָה־רְמַשׁ וַהֲוָה־צְפַר יוֹמָא חַד׃

מסורה גדולה׃

ג ויאמר אלהים כ״ח וסי׳ כו׳ במס׳ רבה׳ :

ד וירא אלהי׳ ט׳ בתו׳ וסי׳ כו׳ במסר׳ רבת׳ :

ה ויבדל ג׳ וסי׳ כו׳ במסר׳ רבת׳ : לאור ז׳ קמצים׳ וסי׳ ויקרא אלהים לאור יום׳ והולכתי עורים בדרך׳ יי׳ צדיק בקרבה׳ על כן רתק משפט׳ ועף יי׳ אשא׳ לאור יקום רוצח׳ מגלה עמוקות מני חשך :

ר׳ שלמה ירחי׳

ד וירא אלהי׳ את האור כי טוב ויבדל׳ אף בזה אנו צריכים לדברי אגדה ראהו שאינו כדאי להשתמש בו רשעים והבדילו לצדיקים לעתיד לבא ולפי פשוטו כך פרשהו ראהו כי טוב׳ ואי׳ נאה לו ולחשך שיהיו משתמשים בערבוביא וקבע לזה תחומו ביום ולזה תחומו בלילה :

ה יום אחד׳ לפי סדר לשון הפרשה היה לו לכתוב יום ראשו׳ כמו שכתוב כשאר הימים שני שלישי רביעי׳ למה כתב אחד לפי שהיה הק״בה יחיד בעולמו׳ שלא נבראו המלאכים עד יום שני כך מפורש בבראשית רבה׳ :

ר׳ אבן עזרא׳

ג ויאמר׳ אמר הגאון כי פי׳ ויאמ׳ כמו וירצה ואלו היה כן היה ראוי להיו אור רק הוא כמשמע וכן ברב׳ יי׳ שמי׳ נעשו כי הוא צוה ונבראו והטע׳ כנוי על המעש׳ שלא היה ביגיעה ועל דרך משל׳ מלך ומשרתיו וזה האור היה׳ למעלה מן הרות :

ד וירא׳ כמו וראיתי אני והיא במחשבה׳ וטעם ויבדל בקריאת השמו׳ :

ה ויקרא׳ הא לילה נוסף כי הוא מלעיל׳ ולעולם לשון זכר הוא : ערב׳ קרוב מטע׳ חשך ונקר׳ כן שנתע כ״ערבו בו הצורו׳ ובקר הפך ערב שיוכל אדם לבק׳ בינות הצורות׳ וטעם יום אח׳ הוא על׳ תנוע׳ הגלגל ויש סוד לדרש שתא אלפי ואחר שאמ׳ שהאור יקרא יום לא יתכן שיקר׳ הערב יום רק פי׳ היה ערב גם היה בקר של׳ יום אח׳ ואילו היה הערב והבקר יום אח׳ מה טעם יום שני :

Digitized by Google

בעל הטורים·

ג אמר ויהי אור· דכתיב בתריה ויאמ' אלהים יהי אור וזהו שדרשו רז"ל ממעטה לבושו נבראת האור'·

ד את האור בגימטריא בתורה ועולה מנין הר"ג· את האור כי טוב ס"ת ברית כדכתיב כי על פי הדברים האלה וגו' ועל פי היינו התורה שבעל פה. וירא אלהים את האור כי טוב ויבדל רמז למה שאמרו אין מברכים על הנר עד שיאותו לאורו· וכמנין ויבדל מבדילי' בשנת כמוצאי שבתות· ויבדל ג' במסורת· רמז למה שאמרו הפוחת לא יפחות משלש הבדלו'·

ה לאור יום· בגימטריא זה יעקב אבינו· קרא לילה· בגימטריא עשו· ה' פעמי' אור כתוב בפרשה כנגד חמשה חומשי תורה שנקראו אור· וכנגדן חמש' סימנים באור לענין קרית שמע כראית' בפרקא קמא דברכו' משיכיר תכלת ללבן בין זאב לכלב· בין תכלת לכרתי בין חמור לערוב· ושיכיר חבירו ברחוק ארבע אמות· וג' חשך בפרש' · וכנגדן שלש' סימנין במסכ' שבת הכסיפו פניה· הערב שמש· ב' כוכבים· וכן שלשה ככבי' לילה· ולחשך קרא אלהי' לילה ולא אמר קרא אלהי' לילא כמו שאמר גבי אור שאין מיחד שמו על הרעה· מעל לרקיע ב' במס'·

ו וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ ג' בטעמ
הַמָּיִם וִיהִי מַבְדִּיל בֵּין מַיִם לָמָיִם׃ נ"ג ל רפי·
ז וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת־הָרָקִיעַ ד'
וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת ז'
לָרָקִיעַ וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לָרָקִיעַ
וַיְהִי־כֵן׃
ח וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָרָקִיעַ שָׁמָיִם ל' דכ'
וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם שֵׁנִי׃

ו וַאֲמַר יְיָ יְהֵי רְקִיעָא בִּמְצִיעוּת
מַיָּא וִיהֵי מַפְרִישׁ בֵּין מַיָּא לְמַיָּא׃
ז וַעֲבַד יְיָ יָת־רְקִיעָא וְאַפְרֵישׁ בֵּין
מַיָּא דִּי מִלְּרַע לִרְקִיעָא וּבֵין מַיָּא
דִּי מֵעַל לִרְקִיעָא וַהֲוָה כֵן׃
ח וּקְרָא יְיָ לִרְקִיעָא שְׁמַיָּא וַהֲוָה
רְמַשׁ וַהֲוָה צְפַר יוֹם תִּנְיָן׃

מסורה גדולה·

ו ויאמ' אלהים ג' בטע' זקף וסי' ויאמר אלהים יהי רקיע' ויאמר אלהים ישרצו המים' ויאמר אלהים נעשה אדם: ויהי ל"ב וסי' כו' בספר' רבתא:

ז ויעש אלהים ד' וסימן כו' בספר' רבתא: ויהי כן ח' בספר בראשית וסי' כו' בספר' רבתא:

ר' שלמה ירחי·

ז יהי רקיע' יחזק הרקיע שאע"פ שנבראו שמים ביום ראשון עדיין לחי' היו וקרשו בשני מגערת הקב"ה באמרו יהי רקיע. וזהו שכתוב עמודי שמים ירופפו כל יום ראשון ובשני יתמהו מגערתו כאדם שמשתומם ועומד מגער' המאיים עליו: בתוך המים' באמצע המים' שיש הפרש בין מים העליונ' להתחתונ' לרקיע' כמו בין הרקיע למים שעל הארץ הא למדת שהם תלויים במאמרו של מלך:

ז ויעש אלהי' את הרקיע תקנו על עמדו והיא עשיתו כמו ועשתה את צפרניה: מעל לרקיע' על הרקיע לא נאמר אלא מעל הרקיע לפי שהן תלויים באויר' ומפני מה לא נאמר כי טוב ביו' שני לפי שלא היה נגמר מלאכת המים עד יום שלישי והרי התחיל בה בשני ודבר שלא אינו

Digitized by Google

אינו במלואו וטובו' ובשלישו שנגמ' מלאכת המים והתחיל וגמר מלאכה אחרת כפל בו כי טוב שני
פעמים אחת לגמר מלאכת השני ואחת לגמר מלאכת היום :

ח ויקרא אלהים לרקיע שמים' שא מים שם מים אש ומים שערבן זה בזה ועשה
מהם שמי' :

ר' אבן עזרא ·

ו ויאמ' אמ' הגאון על הרקיע דברי' שלא היו רק פירושו דבר נטוי כמו וירקעו ארקעם וכן וימתחם כאהל לשבת ומה נכבד דבר האוד שקצות השמש עם קצות מימי אוקינום וזהו הרקיע הוא האויר כי כאשר התחזק האור על הארץ והרוח יבש מהארץ בהפך הלהט ונעשה הרקיע וכן אמר במזמור עם נוטה שמים כיריעה המקרה במים והזכיר העבי' והרוח ויסד ארץ יהיא גבוה' על המים וכן כתוב כי הוא על ימים יסדה לרוקע הארץ אל המים וכן כל הולך אל הים יורד יקרא וטעם הקורא למי הים שיעלו והם העננים ואחר כן וישפכ' :

ז ויעש' יש הבדלה בבין עם לם"ד כמו בין מים למי' בין קדש לחול ויש עם בין ובין כמו פה ויבדל בין המים אשר מתח' לרקיע ובין חמים וגו' ויש עם שניהם כמו ביניכם לבין אלהיכם' וטעם ויהי כן דבק עם הבא אחריו כאשר היה כן קראו שמים :

ח ויקרא' חמיש' דברי' קראן השם כי אין אדם והם אור וחשך ושמים וארץ וימי' ואדם כן :

בעל הטורים ·

ו המים אשר מעל לרקיע · ויהי קול מעל לרקיע · במרכבה דיחזקאל · וכמו שאין דורשין במעשה בראשית ברבי' כן אין דורשין במעשה מרכבה ·

ט וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקָּווּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל־מָקוֹם אֶחָד וְתֵרָאֶה הַיַּבָּשָׁה וַיְהִי־כֵן׃

ט' ל'רפי

ט וַאֲמַר יְיָ יִתְכַּנְּשׁוּן מַיָּא מִתְּחוֹת שְׁמַיָּא לַאֲתַר חַד וְתִתְחֲזֵי יַבֶּשְׁתָּא וַהֲוָה כֵן׃

י וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיַּבָּשָׁה אֶרֶץ וּלְמִקְוֵה הַמַּיִם קָרָא יַמִּים וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב׃

ל' וחד ל' · ט"ו

י וּקְרָא יְיָ לְיַבֶּשְׁתָּא אַרְעָא וּלְבֵית כְּנִישׁוּת מַיָּא קְרָא יַמֵּי וַחֲזָא יְיָ אֲרֵי־טָב׃

יא וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע עֵץ פְּרִי עֹשֶׂה פְּרִי לְמִינוֹ אֲשֶׁר זַרְעוֹ־בוֹ עַל־הָאָרֶץ וַיְהִי־כֵן׃

ל' כותנ · כ' כ' · ד'

יא וַאֲמַר יְיָ תַּדְאֵית אַרְעָא דִּתְאָה עִשְׂבָּא דְּבַר־זַרְעֵיהּ מִזְדְּרַע אִילָן פֵּירִין עָבֵד פֵּירִין לִזְנֵיהּ דְּבַר־זַרְעֵיהּ בֵּיהּ עַל־אַרְעָא וַהֲוָה־כֵן׃

יב וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע לְמִינֵהוּ וְעֵץ עֹשֶׂה־פְּרִי

ג' ב' פ"ל ומ' · קסד י"ד

יב וְאַפֵּיקַת אַרְעָא דִּתְאָה עִשְׂבָּא דְּבַר־זַרְעֵיהּ מִזְדְּרַע לִזְנוֹהִי וְאִילָן

אשר

Digitized by Google

אֲשֶׁר זַרְעוֹ־בוֹ לְמִינֵהוּ וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי טוֹב׃	ט׳ כתורה דְּבַר זַרְעֵיהּ בֵּיהּ לִזְנוֹהִי וַחֲזָא יְיָ אֲרֵי טָב׃
יג וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם שְׁלִישִׁי׃	יג וַהֲוָה רְמַשׁ וַהֲוָה צְפַר יוֹם תְּלִיתָאי׃

מסורה גדולה׃

ט אל מקום ט׳סי׳ כו׳ במסר׳ רבת׳ :

י״א עשה פרי ב׳ וסי׳ ויאמר אלהים תדשא הארץ׳ ותוצא הארץ : למינו ד׳ באורי׳ וסי׳ תדשא הארץ׳ ואת כל עורב למינו׳ וחבירו דמשנה תורה׳ את הארבה למינו :

י״ב ותוצא ג׳ ב׳ מל׳ וא׳ חס׳ וסי׳ ותוצא הארץ דשא׳ ותוצא את עמך ישראל״ ותצא ותתן לה הזהירה משבעה אנ״ך : למינהו י״ד וסי׳ כו׳ במסר׳ רבה״ :

ר׳ שלמה ירחי׃

ט יקוו המי׳ היו שטוחין על פני כל הארץ והקוום באוקיינוס הוא הים הגדול שבכל הימי׳ :

י קרא ימים׳ והלא ים אחד הוא אלא אינו דומה טעם דג העולה מן הים בעכו לדג העולה מן הים באספמיא :

י״א תדשא הארץ דשא עשב׳ לא דשא לשו׳ עשב ולא עשב לשו׳ דשא ולא היה לשו׳ המקרא לומ׳ תעשיב הארץ שמיני דשאין מחולקין כל אחד לעצמו נקרא עשב פלוני׳ ואין לשון לסדבר לומ׳ דשא פלוני שלשון דשא הוא לבישת הארץ כשהיא מתמלאת בדשאי׳ : תדשא הארץ׳ תתמלא ותתכסה לבוש עשבים בלשון לעז נקרא דשא ערב״אזי כלן בערבוביא וכל שרש לעצמו נקרא עשב :

מזריע זרע׳ שיגדל בו זרעו לזרוע ממנו במקום אחר : עץ פרי״ שיהא טעם העץ כטעם הפרי והיא לא עשתה כן אלא ותוצא הארץ עץ עושה פרי ולא העץ פרי לפיכך כשנת קלל אדם על עונו נפקדה גם היא על עונה ונתקללה : אשר זרעו בו׳ הן גרעיני כל פרי שמהן האילן צומח כשנוטעין אותו :

י״ב ותוצא הארץ וגו׳ אף על פי שלא נאמר למינהו בדשאין בצויהן שמעו שנצטוו האילנות על כן ונשאו קל וחומר בעצמן כמפורש באגדה בשחיטת חולין :

ר׳ אבן עזרא׃

ט ויאמ׳ כפי דעתי שזו הפרש׳ דבק׳ עם אשר עליה כי הרקיע לא נעש״ עד אשר יבשת הארץ והעד ביום עשות י״ אלהי׳ ארץ ושמי׳ והנה ביום אחד נעשו והראות דבר נסתר והקוות מפוזר איננה בריאה וכן טעמו וכבר אמר אלהים יקוו המים ויש כמוהו בתורה למאות והנה בפרש׳ בראשי׳ אתן לך עדים שנים האחד וישם שם את האדם אשר יצר ואחרי כן ויצמח י״ אלהי׳ וקוד׳ האד׳ הצמיחם והעד השני שצוה אדם שלא יאכל מעץ הדעת ואחריו כתוב וייצר י״ אלהים מן האדם׳ רק פירושו וכבר יצר ועל זה הפי׳ יהי׳ וירא אלהים כי טוב דבק עם בריאת יום שני ותדשא הארץ תחלת יום שלישי׳ ופי׳ יקוו יתחברו וכן ונקוו אליה״ :

י ויאמר׳ ימים בעבור שאין שם ים שיקיף כל הארץ :

י״א ואמר׳ אמר הכתוב תדשא הארץ ישרצו תוצא והנה שם כח בארץ ובמים לעשות במצות השם וזו היא התולדת׳ טעם תדשא כמו תצמיח : אשר זרעו בו׳ שהזרע בפרי וכל א׳ שומר מינו :

בעל הטורים׃

ט יקוו המים אל מקו׳ אחד ותראה׳ סופי תיבות מדה׳ זה הוא שנאמר ומים ב׳ תכן במדה׳

בסדה' היבשה שנים במסורת' ותראה היבשה' ושפכת היבש' מלמד שהתנה הק'בה
עם מעשה בראשית שישתנו ותראה היבשה מלפני משה'

יב והוצא ג' במסורת ותוצא הארץ' ותוצא את עמך ישר' מארץ מצרים' והוצא ותתן
לה' וזהו שאמרו קשים הם מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף' וכל הכופר ביציאת מצרי'
כאלו כפר במעש' בראשי' עץ פרי ב' דסמיכי הכא עץ פרי ואידך עץ פרי וכל ארזים איכא
פ'ר בב'ר שהקב'ה צוה שאפילו ארזים שהם אילנים רק יעשו פרי והיא עברה על הצווי והיינו
עץ פרי וכל ארזים ואיכא למ'ד נמי התם שהוסיפה על הצווי' שהקב'ה אמר לה עץ שיהא רגיל
לעשות פרי ולא ארזים ושאר אילן סרק והיא הוציאה באותה שעה בכל האילנות פרי כדכתי'
עץ עשה פרי כלומר כל עץ עשה פרי והיינו עץ פרי וכל ארזים' ותוצא הארץ בצווי נאמר הדשא
ובעשייה נאמר תוציא לפי שבתחלה יצאו ירקרקות דקין ולבסוף הוציאה כאחד בטהירות' בצווי
לא נאמר למינהו ובעשייה נאמר למינהו לפי שמתחלה היו דקין ולא היו ניכרים מחסת קוטנן'
בצוי נאמר עץ עשה פרי ובעשיי' נאמר ועץ עשה פרי הוסיף וי'ו ועץ לומר ו' מיני מאכל הוציאה'
בצווי כתי' למינה משמע דוקא הדומה לו ממש' ובעשייה כתיב למינהו לומר אפילו הדומה
לדומה לא הוציאה בערבוביא שורות לבנים לבד שורות שחורות לבד' מזריע זרע למינהו'
ר'ת מזל שאין לך עשב שאין לו מזל למעלה'

יד וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהַבְדִּיל בֵּין הַיּוֹם וּבֵין הַלָּיְלָה וְהָיוּ לְאֹתֹת וּלְמוֹעֲדִים וּלְיָמִים וְשָׁנִים׃

ג' חס' דקס' · ג' נטע' · י' חס' כתו' · ג'

יד וַאֲמַר יְיָ יְהוֹן נְהוֹרִין בִּרְקִיעָא דִשְׁמַיָּא לְאַפְרָשָׁא בֵּין יְמָמָא וּבֵין לֵילְיָא וִיהוֹן לְאָתִין וּלְזִמְנִין וּלְמִמְנֵי בְהוֹן יוֹמִין וּשְׁנִין׃

טו וְהָיוּ לִמְאוֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל־הָאָרֶץ וַיְהִי־כֵן׃

טו וִיהוֹן לִנְהוֹרִין בִּרְקִיעָא דִשְׁמַיָּא לְאַנְהָרָא עַל־אַרְעָא וַהֲוָה כֵן׃

טז וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת־שְׁנֵי הַמְּאֹרֹת הַגְּדֹלִים אֶת־הַמָּאוֹר הַגָּדֹל לְמֶמְשֶׁלֶת הַיּוֹם וְאֶת־הַמָּאוֹר הַקָּטֹן לְמֶמְשֶׁלֶת הַלַּיְלָה וְאֵת הַכּוֹכָבִים׃

ב' חס' · ג' חס' כתו' · את המאור י' · ואת י' · ג'

טז וַעֲבַד יְיָ יָת־תְּרֵין נְהוֹרַיָּא רַבְרְבַיָּא יָת־נְהוֹרָא רַבָּא לְמִשְׁלַט בִּימָמָא וְיָת־נְהוֹרָא זְעֵירָא לְמִשְׁלַט בְּלֵילְיָא וְיָת כּוֹכְבַיָּא׃

יז וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹהִים בִּרְקִיעַ הַשָּׁמָיִם לְהָאִיר עַל־הָאָרֶץ׃

יז וִיהַב יָתְהוֹן יְיָ בִּרְקִיעָא דִשְׁמַיָּא לְאַנְהָרָא עַל־אַרְעָא׃

יח וְלִמְשֹׁל בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה וּלֲהַבְדִּיל בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב׃

י' · בא' ס'

יח וּלְמִשְׁלַט בִּימָמָא וּבְלֵילְיָא וּלְאַפְרָשָׁא בֵּין נְהוֹרָא וּבֵין חֲשׁוֹכָא וַחֲזָא יְיָ אֲרֵי־טָב׃

יט וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם רְבִיעִי׃

יט וַהֲוָה־רְמַשׁ וַהֲוָה־צְפַר יוֹם רְבִיעָאי׃

Digitized by Google

מסורה גדולה ·

יד להבדיל ב' כטע' וסי' להבדיל בין היום בין הלילה' להבדיל בין הטמא ובין הטהור: ולמועדים ב' חד חס' וחד מל' וסי' והיו לאתת ולמועדים · כה אמר יי' צבאות צום הרביעי' וא' עשה ירח למועדים :

טז המארת ב' חס' דחס' וסי' ויאמר אלהים יהי מארת' ויעש שני המארת: לממשלת ג' וסי' המארת הגדולים לממשלת ב' בפסו'' ואת השמש לממשלת: ובלילה ה' וסי' כו' בספר דברי' :

ר' שלמה ירחי ·

יד יהי מאורות וגו' מיום ראשון נבראו וברביעי צוה עליהם להתלות ברקיע וכן כל תולדות שמים וארץ נבראו ביום ראשון וכל אחד ואחד נקבע ביום שנגזר עליו הוא שכתוב את השמים לרבות תולדותיה' ואת הארץ לרבות תולדותיה: יהי מארת' חסר וי"ו כתיב על שהוא יום מארה ליפול אסכרה בתינוקו' הוא ששנינו ברביעי היו מתעני' על אסכרה שלא תפול בתינוקות :

להבדיל בין היום ובין הלילה' משנגנז האור הראשון אבל בשבעת ימי בראשית שמשו האור והחשך הראשונים זה ביום וזה בלילה: והיו לאותות' כשהמאורות לוקין סי' רע הוא לעולם שנאמ' מאותות השמים אל תחתו בעשותכם רצון הק"בה אי' אתם צריכי' לדאג מן הפורענות: ולמועדים' על שם העתיד שעתידי' ישראל להצטוות על המועדות והם נמנים למולד הלבנה: ולימים' שמוש החמה חצי היו' ושמוש הלבנה הציו הרי יום שלם: ושנים' לסוף שלש מאות וששים וחמשה ימים יגמרו מהלכתם בי"ב מזלות המשרתים אותם והיא שנה :

טו והיו למאורות' עוד זאת ישמשו שיאירו לעולם :

טז המאורות הגדולי'' שוים נבראו ונתמעטה הלבנה על שקטרגה ואמרה אי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד: ואת הכוכבים' על ידי שמיעט את הלבנ' הרבה צבאיה להפיס דעתה :

אבן עזרא ·

יד ויאמ'' מלת יהי יהיה בעבו' שידברו בה הרב' הוא ליחיד ולרבי' גם לנקב' כי יהיה נער' בתולה: לאותו'' רגעי': ולמועדי'· שעות ויתכן להיות לאותו' על קדרות הלבנ' והשמש ודלוג' דמות הכבבים כי הכבבי' סבת דמות הגר' כטע' מאותות השמים והאומ' כי למ"ד לאותו' נוסף לא אב' כלו' :

טו והיו' אמ' חכם גדול ספרדי כי הרקיע נחלק על שמנ' חלקי' לז' הכבבים וגלגל המזלות וזה לא יתכן כי אין גוף למעלה מגלגל המזלות והנה הכתוב אומ' ברקיע השמים שיורה שיש שמים למעלה ממנו וכן שמי חשמים לרוכב בשמי שמי קדם וקדם במקום הזה איננו מזרח והגאון רב סעדיה ז"ל ברח מזה המקום והנכון בעיני שהשמ' והלבנ' וכל הכבבים הם מאורו' ברקיע כי שם יראו :

יו ויעש' נקראו השנים הגדולים כנגד הכבבים וכן נקראו שלש' בני ישי הגדולים כנגד האחרים ואליאב היה הבכור גדול מכולם ולא זה גדול מזה יש לו סוד ממשלת השמש ביום ולא בלילה כי אין לה אור גם ללבנ' וכבבים לא יראה אורם ביום ואם ישאל שואל הלא אמרו חכמי הספירו' שכבב צדק וכל הכבבים חוץ מכבב ונוגה גדולי' מהלבנ' ואיך כתוב הגדולים התשובה אין פי' גדולים על מדתם בגופם רק על אורם ואור הלבנה כפלי כפלים בעבור היותה קרובה מהארץ וכן כתו' מאו' :

יז ויתנו' אל תתמה על מלת ויתן כי כן כתוב את קשתי נתתי :

יח ולמשול' יום התור' משל צאת השמ' עד בואה והלילה משעת ראות הכבבים וצדק

האומרים

Digitized by Google

האומרים על פי שלשה עדי׳ ודע כי עת שתחשך השמש יהיה ערב עד שעה ושליש שעה שיראה כמו אור בעבים וכן הבקר אור קודם זריחת השמש ובצאת אור השמש ביום וראו הלבנה בלילה יבדילו בין האור ובין החשך :

בעל הטורים ·

יד יהי מאורות סמך מאורות לדשאים לפי שצריכין לו · כדכתיב וממגד תבואת שמש . מארת חסר · שלא נברא להאיר אלא השמש · ירח לא נברא אלא כדי שלא יעבדו להמה אם תהיה יחידה · מארת בגימטריא שמש · אלהים יהי מאורות ברקיע ס״ה עתים למפרע שעל ידי מאורו׳ מונים העתים · לאותות ב׳ במסרה לאותות ולמועדים · והילדים אשר נתן לי יי׳ לאותות ולמפתים והילדים הייתו תלמידים הלומדים תורה דומי׳ למאורות כמו שאמרו פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה · ולמועדים ב׳ במסרה והיו לאותו׳ ולמועדי׳ ואידך והיו לבית ישראל לששון ולשמחה ולמועדים טובים · בב״ר לא נברא לבנה אלא לקדש ר״ח · ור״ח נמי איקרי מועד - ואסור בהספד ובתענות ·

יח ולהבדיל ב׳ במסרה ולהבדיל בין האור ולהבדיל בין הקדש לומר כשמבדילין בין קדש לחול צריך לברך גם כן על האור ·

כ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם שֶׁרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל־הָאָרֶץ עַל־פְּנֵי רְקִיעַ הַשָּׁמָיִם׃

ב׳

כ וַאֲמַר יְיָ יִרְחֲשׁוּן מַיָּא רְחֵישׁ נַפְשָׁא חַיְתָא וְעוֹפָא דְּפָרַח עַל־אַרְעָא עַל־אַפֵּי רְקִיעָא דִשְׁמַיָּא׃

כא וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת־הַתַּנִּינִם הַגְּדֹלִים וְאֵת כָּל־נֶפֶשׁ הַחַיָּה הָרֹמֶשֶׂת אֲשֶׁר שָׁרְצוּ הַמַּיִם לְמִינֵהֶם וְאֵת כָּל־עוֹף כָּנָף לְמִינֵהוּ וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב׃

ג׳ חס׳ י׳ תניינ׳ ג׳ חס׳ ל׳ · ל׳ · ב׳

כא וּבְרָא יְיָ יָת תַּנִּינַיָּא רַבְרְבַיָּא וְיָת כָּל־נַפְשָׁא חַיְתָא דְּרַחְשָׁא דִּי אַרְחִישׁוּ מַיָּא לִזְנֵיהוֹן וְיָת כָּל־עוֹפָא דְּפָרַח לִזְנוֹהִי וַחֲזָא יְיָ אֲרֵי טָב׃

כב וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים לֵאמֹר פְּרוּ וּרְבוּ וּמִלְאוּ אֶת־הַמַּיִם בַּיַּמִּים וְהָעוֹף יִרֶב בָּאָרֶץ׃

ד׳ ג׳ ה׳ דגש׳ ג׳ · ב׳

כב וּבָרֵיךְ יָתְהוֹן יְיָ לְמֵימַר פּוּשׁוּ וּסְגוֹ וּמְלוֹ יָת מַיָּא בְּיַמַּיָּא וְעוֹפָא יִסְגֵּי בְאַרְעָא׃

כג וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם חֲמִישִׁי׃

כג וַהֲוָה־רְמַשׁ וַהֲוָה־צְפַר יוֹם חֲמִישַׁאי׃

מסורת גדולה :

כ יעופף ב׳ וסי׳ ועוף יעופף על הארץ · ובשתים יעופף :

כא התנינם ג׳ חס׳ יו״ד תניין׳ וסי׳ ויברא אלהים ׳ וישליכו איש מטהו ׳ חמת תנינ׳ :

כב בימי׳ ה׳ דגושי׳ וסי׳ ומלאו את המים בימים והעוף ׳ את זה תאכלו בכל אשר במים כל אשר לו ׳ וכל אשר אין לו כל ׳ אשר חפץ יי׳ עשה בשמים : והעוף ג׳ באורי׳ וסי׳ ויברך אתם אלהים לאמר פרו ׳ והעוף אוכל אתם מן הסל ׳ זאת תורת הבהמה והעוף ׳ אילין אינון כן : ירב ב׳ וסי׳ והעוף ירב בארץ׳ ירב המשא׳ וחד וירב העם ויעצמו :

ר שלמה

ר׳ שלמה ירחי

כ נפש חיה׳ שיה׳ בה חיות : שרץ׳ כל דבר חי שאינו גבוה מן הארץ קרוי שרץ בעוף כגון זבובים בשקצים כגון נמלים וחיפושית ותולע׳ ובבריות כגון חולד ועכבר וחומט וכיוצא בהם וכל הדגים :

כא התנינים׳ דגים גדולים שבים ובדברי אגדה הוא לויתן ובן זוגו שבראם זכר ונקבה והרג את הנקבה ומלחה לצדיקים לעתיד לבא שאם יפרו וירבו לא יתקיים העולם בפניהם : נפש חיה׳ נפש שיש בה חיות : ויברך אותם׳ לפי שמחסרים אותם וצדין מהן ואוכלין אותם הוצרכו לברכה ואף החיות הוצרכו לברכה אלא מפני הנחש העתיד לקללה לכך לא ברכן שלא יהא הוא בכלל :

כב פרו׳ לשון פרי כלומר עשו פירות ורבו :

ר׳ אבן עזרא

כ ויאמר׳ ישרצו פועל יוצא וכמוה ושרץ היאור צפרדעים וטעם ישרצו ותולדה עם הגבהה׳ והכתוב כי העוף יעופף על פני הרקיע לעד על פי׳ רקיע ואמר הגאון כי על פני הוא עם פני אם כן פני השמים לסטה הם ופ״א יעופף כפול כנ״ן עד יכונן׳ ויברא׳ הרמשת כטעם הולכ׳ ויש אומרי׳ שהש״ין תחת סמ״ך :

כב ויברך׳ טעם פרו ורבו תפרו ותרבו זכן וסות כדר כי אין זה בכחו יבידו :

בעל הטורים

כ יעופף שנים במסורת הכא ועוף יעופף ואידך יאיצף ובשתים יעופף והוא שאנ׳ גבריאל בשתים :

כא את התנינם חסר יוד לומר לך שהרג הנקבה ומלחה לצדיקים :

כב והעוף ירב בארץ ולא אמר יפרה וירבה שלא אמר כן אלא באדם ובדגים שמזונותיהם מצויין ופנויי׳ לפרות ולרבו׳ אבל העופות וכן בהמה וחיה אין מזונותיהם מצויים להם ורמז לדבר וברך את לחמך . ואת מימיך לא תהיה משכלה׳ והפרתי אתכם והרבתי אתכם ׳ וסמיך ליה ואכלתם ישן נושן ׳ והעוף ג׳ והעוף ירב והעוף אוכל אותם מעל הסל׳ ׳ זאת תורת הבהמה והעוף רמז לסרה שאמר שעופות טהורות מרובין על הטמאין זהו והעוף ירב פירו׳ שהן מרובין אימה והעוף אוכל אותם׳ פירוש אותם טהורין שהם אוכל ׳ וכן זאת תורת הבהמה והעוף איידי בטהורים :

כד וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ בְּהֵמָה וָרֶמֶשׂ וְחַיְתוֹ אֶרֶץ לְמִינָהּ וַיְהִי כֵן׃ (חד מן ס״נ חד לישן וכל · חד וחד · דכו׳)

כד וַאֲמַר יְיָ תַּפֵּיק אַרְעָא נַפְשָׁא חַיְתָא לִזְנַהּ בְּעִיר וּרְחֵשׁ וְחַיַּת אַרְעָא לִזְנַהּ וַהֲוָה כֵן׃

כה וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת־חַיַּת הָאָרֶץ לְמִינָהּ וְאֶת־הַבְּהֵמָה לְמִינָהּ וְאֵת כָּל־רֶמֶשׂ הָאֲדָמָה לְמִינֵהוּ וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב׃ (דס׳)

כה וַעֲבַד יְיָ יָת חַיַּת אַרְעָא לִזְנַהּ וְיָת בְּעִירָא לִזְנַהּ וְיָת כָּל רִחֲשָׁא דְאַרְעָא לִזְנֵהּ וַחֲזָא יְיָ אֲרֵי טָב׃

ר׳ שלמה ירחי

כד תוצא הארץ׳ הוא שפירשתי שהכל נברא מיום ראשון ולא הוצרכו אלא להוציאם :

נפש

Digitized by Google

נפש חיה׳ שיש בה חיות: ורמש׳ הם שרצים שהם נמוכים ורוחשים על הארץ ונראים כאילו נגררין. שאין הלוכן ניכר כל לשון רמש ושרץ בלשונו קונמובדי״ש:

כה ויעש׳ תקנם בצביונן ובקומתן:

ר׳ אבן עזרא

כד ויאמר נפש חיה׳ פלל לאשר הוליד האש והמי׳ והארץ גם האדם: בהמה׳ שהם עם בני אדם לצרכ׳ לרכוב ולאכול: ורמשו הם הקטנים ההולכי׳ על הארץ: וחיתו ארץ׳ שהם בשד׳ שאין שם יישוב והו״ו האחרון נוסף כסלת וחיתו כמו למעינו מים בנו בעור:

כו וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם
בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ וְיִרְדּוּ בִדְגַת הַיָּם
וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל
הָאָרֶץ וּבְכָל הָרֶמֶשׂ הָרֹמֵשׂ עַל
הָאָרֶץ׃

כו וַאֲמַר יְיָ נַעְבֵּד אֱנָשָׁא בְּצַלְמַנָא
כִּדְמוּתַנָא וְיִשְׁלְטוּן בְּנוּנֵי יַמָּא
וּבְעוֹפָא דִשְׁמַיָּא וּבִבְעִירָא וּבְכָל
אַרְעָא וּבְכָל רִחְשָׁא דְרָחֵשׁ עַל
אַרְעָא׃

כז וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם
בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ זָכָר
וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם׃

כז וּבְרָא יְיָ יָת אָדָם בְּצַלְמֵיהּ
בְּצַלְמָא דַיְיָ בְּרָא יָתֵיהּ דְּכַר וְנוּקְבָא
בְּרָא יָתְהוֹן׃

כח וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר
לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ וּמִלְאוּ אֶת
הָאָרֶץ וְכִבְשֻׁהָ וּרְדוּ בִּדְגַת הַיָּם
וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבְכָל חַיָּה הָרֹמֶשֶׂת
עַל הָאָרֶץ׃

כח וּבָרֵיךְ יָתְהוֹן יְיָ וַאֲמַר לְהוֹן יְיָ
פּוּשׁוּ וּסְגוּ וּמְלוֹ יָת אַרְעָא וּתְקוֹפוּ
עֲלַהּ וּשְׁלוּטוּ בְּנוּנֵי יַמָּא וּבְעוֹפָא
דִשְׁמַיָּא וּבְכָל חַיְתָא דְרָחֲשָׁא עַל
אַרְעָא׃

כט וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים הִנֵּה נָתַתִּי
לָכֶם אֶת כָּל עֵשֶׂב זֹרֵעַ זֶרַע אֲשֶׁר
עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ וְאֶת כָּל הָעֵץ
אֲשֶׁר בּוֹ פְרִי עֵץ זֹרֵעַ זָרַע לָכֶם יִהְיֶה
לְאָכְלָה׃

כט וַאֲמַר יְיָ הָא יְהָבִית לְכוֹן יָת
כָּל עִסְבָּא דְּבַר זַרְעֵיהּ מִזְדְּרַע דִּי
עַל אַפֵּי כָל אַרְעָא וְיָת כָּל אִילָנָא
דְּבֵיהּ פֵּרֵי אִילָנָא דְּבַר זַרְעֵיהּ
מִזְדְּרַע לְכוֹן יְהֵי לְמֵיכַל׃

ל וּלְכָל חַיַּת הָאָרֶץ וּלְכָל עוֹף
הַשָּׁמַיִם וּלְכֹל רוֹמֵשׂ עַל הָאָרֶץ

ל וּלְכָל חַיַּת אַרְעָא וּלְכָל עוֹפָא
דִשְׁמַיָּא וּלְכֹל דְּרָחֵישׁ עַל אַרְעָא

Digitized by Google

אֲשֶׁר־בּוֹ נֶפֶשׁ חַיָּה אֶת־כָּל־יֶרֶק עֵשֶׂב
לְאָכְלָה וַיְהִי־כֵן׃
לא וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת־כָּל־אֲשֶׁר
עָשָׂה וְהִנֵּה־טוֹב מְאֹד וַיְהִי־עֶרֶב
וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם הַשִּׁשִּׁי׃

ל׳ דְּבֵיהּ נַפְשָׁא חַיְתָא יָת כָּל יְרוֹק
עִשְׂבָּא לְמֵיכַל וַהֲוָה כֵן׃
לא וַחֲזָא יְיָ יָת כָּל דִּי עֲבַד וְהָא
תַקִּין לַחֲדָא וַהֲוָה רְמַשׁ וַהֲוָה צְפַר
יוֹם שְׁתִיתַאי׃

מסורה גדולה

כו ובכל י״ג יחידאין וסי׳ כל במסר׳ רבת׳ :
כז בצלם ג׳ וסי׳ ויברא אלהים את האדם׳ כי בצלם אלהים׳ אך בצלם יתהלך איש :
כח ורדו ב׳ בתרי לישני וסי׳ ורדו בדגת הים׳ וירדו גת פלישתים :
ל ולכל ר׳ ר״פ וסי׳ כל׳ במסר׳ רבת׳ : חית הארץ י׳ בלישני׳ וסי׳ כל׳ במסר׳ רבת׳ :

ר׳ שלמה ירחי

כו נעשה אדם׳ ענותנותו של הק״בה למדנו מכאן לפי שהאדם בדמות המלאכים ויתקנאו בו לפיכך נמלך בהם וכשהוא דן את המלכים הוא נמלך בפמליא שלו שכן מצינו באחאב שאמר לו מיכה ראיתי את ה׳ יושב על כסאו וכל צבא השמים עומדים עליו מימינו ומשמאלו וכי יש ימין ושמאל לפניו אלא אלו מימינים לזכות ואלו משמאילי׳ לחובה וכן בגזר׳ עירי׳ פתגמ׳ ובמאמר קדישין שאלת׳ אף כאן בפמליא שלו נטל רשו׳ אמ׳ להם יש בעליונים כדמותי אם אין כדמותי בתחתונים הרי יש קנא׳ במעש׳ בראשית : נעשה אדם׳ אף על פי שלא סייעוהו ביצירתו ויש מקום למיני׳ לרדות לא נמנע הכתוב מללמד דרך ארץ ומדת ענוה שיה׳ הגדול נמלך ונוטל רשות מן הקטן ואם כתב אעשה אדם לא למדנו שיהא מדבר עם בית דינו אלא עם עצמו ותשוב׳ המינים כתב בצדו ויברא את האד׳ ולא כת׳ ויבראו : בצלמנו׳ בדפוס שלנו : כדמותנו׳ להבי׳ ולהשכיל׳ : וירדו בדג׳ הים׳ יש בלשון הזה לשון רידוי ולשון ירידה זכה רודה בחיות ובבהמות לא זכה נעש׳ ירוד לפניה׳ והחיה מושלת בו :

כז ויברא אלהי׳ את האדם בצלמו׳ בדפוס העשוי לו שהכל נברא במאמר והוא נברא בידים שנאמר ותשת עלי כפכה נעשה בחותם כמטבע העשויה על ידי רושם שקורין קוני״ו וכן הוא אומר התהפך כחומר חותם : בצלם אלהים ברא אותו׳ פירש לך שאותו צלם המתוקן לו צלם דיוקן יוצרו הוא : זכר ונקבה ברא אות׳ ׳ ולהלן הו׳ או׳ ויקח אח׳ מצלעותיו וגו׳ ומדרש אגדה שבראו שני פרצופים בריה ראשונה ואחר כך חלקו ופשוטו של מקר׳ כאן הודיעך שנבראו שניהם בששי ולא פירש לך כיצד ברייתן ופירש לך במקו׳ אחר :

כח וכבשה׳ חסר ו״י ללמדך שהזכר כובש את הנקבה שלא תהא יצאנית ועוד ללמדך שהאיש שדרכו לכבוש מצווה על פריה ורביה ולא האשה :

כט לכם יהיה לאכלה ולכל׳ חית הארץ השוה להם בהמות וחיות למאכל ולא הרשה לאד׳ ולאשתו להמית בריה ולאכול בשר אך כל ירק עשב יאכלו יחד כלם וכשבאו בני נח התיר להם בשר שנאמ׳ כל רמש אשר הוא חי וגו׳ ׳ כירק עשב שהתרתי לאדם הראשון נתתי לכם את כל :

לא יום הששי׳ הוסיף ה״א בששי בגמר מעשה בראשית לומר שהתנה עמהם על מנת שיקבלו עליהם ישראל חמשה חומשי תורה׳ דבר אחד יום הששי כלם תלוים ועומדים עד יום הששי הוא ו׳ בסיון המוכן למתן תורה :

ר׳ אבן

Digitized by Google

ר' אבן עזרא ·

כו נעשה אדם' יש אומ' כי מלת נעש' שם התאר מבנין נפעל כמו ואשר היה נעשה ליום אחד: ואמרו כי בצלמנו כדמותינו דברי משה ופירושו ויברא אלהים את האדם בצלמו שהו"ו שב אל האדם ויפרשו בצלם אלהים שהאלהים דבק עם עשה כאילו אמר כי האלהים עשה את האד' בצלם וזה הפירוש חסר לב כי היה הראשון ראוי להיות כן ויאמר אלהי' יהי נעשה אדם וכן עשהו אדם בצלמו גם וי"ו בצלמו איך ישוב אל האדם והנה יש לו צלם קודם שיהיה ומה טעם יש כי שופך דם האד' באד' ישפך דמו בעבור שנברא האדם בצלם גם לכל נפש חיה צלם ויאמר הגאון כי פי' בצלמנו כדמותנו בממשלה - וטעמו בצלם שראה בחכמה כי טוב הוא ובעבור כבוד האד' סמכו אל אלהים וכן ומארצו יצאו כי ליי' האר' וסלוא' ואם' בסלת נעשה ואם היא לשון רבי' שכן מנהג המלכים לדבר וכמוהו ונתג' לך גם את זאת נאמ' קרם מלכא אולי אוכל נכה בו ואלה העדים עדי שקר הם כי ונתנה לך בניין נפעל וכמוהו והעיר נתנ' והוי"ו השיבו לעתיד כמשפ' בל פעל עבר והטעם ותנתן לך תכה בו הו' ומחנהו או יהיה שם הפעל כמו תקה לא אנקך ואף כי שמצאנו לא נכו כי לא יבא בנין שלא. נזכ' שם פועלו כי אם מהכבד ור' משה הכהן הספרדי שעה בספרו יסלת נאמר קרם מלכא ארסית היא ואיך ידבר דניאל בלשון גדולה עם נבוכד נצר שהגה מלך מלכים ועתה אפרש דע כי כל מעש' בראשית לכבוד האדם נברא במצו' השם והצמחים הוציאה אותם הארץ והמים וכל נפשות החיות ואחר כן אמר השם למלאכים נעשה אד' אנחנו נתעסק בו ולא המים והארץ ואחר שידענו שהתורה דברה בלשון בני אדם כי המדבר אדם גם כן השומע ולא יוכל לדב' איש דברי' בגבוה. עליו או בשפל ממנו רק על דרך - דמות האדם וכן אמר פי הארץ יד הירדן וראש עפרות תבל וחלילה חלילה להיות דמות. לשם וכן אמר ואל כי הדמיוני ובעבור שנשמת האדם העליונה שאינ' מתה נמשלת בחייתה לשם ושאינה גוף והיא מלאה כלו וגוף האד' כעולם קטן יהי השם מבורך אשר כגדול החל ובקטן כלה וגם אמר הנביא שראה כבוד אלהים כמראה אדם והשם הוא האחד והוא יוצר הכל והוא הכל ולא אוכל לפר' ואד' נברא בתחלה בשני ברצופין והנו אחד וגם הוא שנים והנה בצלם אלהים מלאך והוא נברא זכר ונקבה וסלת פריה ורביה באדם ברכה היא כמו בבריאו' המים רק היא מצוה העתיקוה קדמונינו ז"ל ויסמו זה הפסוק זכר לדבר:

כט ויאמר אלהי' הנה נתתי לכם' התיר לבני אדם ולכל שיש בו נפש חיה לאכול כל עשב וכל פרי עץ מותר לאדם והעשב הירק לחיות. ולכל רומש ועד כה לא התיר הבשר עד אחר המבול:

לא וירא יום הששי'. יש. אומרי' שיום סמוך הטעם לגלגל הששי וכן יום השביעי ואין זה אמת ובעל יום הששי על דעת אנשי המזלות יוכיח דק פירושו יום שהוא ששי ליום הראשון וכן יום השביעי ונמצא בן איש הישראלי ורבים כמוהם גם כן רקיע השמים הרקיע שהוא שמים:

בעל הטורים ·

כז האדם · אותיות אדמה · שנבראו מן האדמה · אדם נוטריקון · אפר דם מרה:

כח ורדו בדגת הים שנים במסורת הכ' ורדו גת פלשתי' אלו וכותם · תרדו אף בדגת הים ואם לאו ירדו גת: כלומר תשתעבדו לפלשתי' ·

כט פרי עץ שני' במסורת אשר בו פרי עץ · פרי עץ הדר רמז לס"ד אילן שאכל ממנו אדם הראשון אתרוג היה · זכר בגימטריא ברכה · ונקבה בגימטריא קללה ·

לא יום הששי ויכלו השמים · ר"ת שם בן ד' אותיות שחתם בו מעשה בראשי' · וכן ישמחו השמים ותגל הארץ ר"ת שם בן ד' אותיות שחתם העולם בשם של ד' אותיות ·

Digitized by Google

ב

א ויכלו השמים והארץ וכל צבאם׃

ב ויכל אלהים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה וישבת ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה׃

ג ויברך אלהים את יום השביעי ויקדש אתו כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלהים לעשות׃

ב

א ואשתכללו שמיא וארעא וכל חיליהון׃

ב ושיצי יי ביומא שביעאה עבדתיה די עבד ונח ביומא שביעאה מכל עבדתיה די עבד׃

ג ובריך יי ית יומא שביעאה וקדיש יתיה ארי ביה נח מכל עבדתיה די ברא יי למעבד׃

מסורה גדולה·

א וכל צבאם ד׳ וסי׳ ויכלו השמים והארץ׃ ונמקו כל צבא השמי׳ ׀ אנכי עשית ארץ ׀ אתה הו׳ לבדך׃ צבאם ז׳ וסי׳ כו׳ במסר׳ רבת׳׃

ב וישב׳ ב׳ חס׳ וסי׳ ביום השביעי ׀ וישבת המן׃

ג ויברך אלהים ג׳ וסי׳ ויברך אלהים ׀ ויברך אלהים את נח׳ ויברך אלהים את יצחק׃

ר׳ שלמה ירחי·

ב ויכל אלהים ביום השביעי ׀ רבי שמעון או׳ בשר ודם שאינו יודע עתיו ורגעיו צריך להוסיף מחול על הקדש הק׳בה שיודע עתיו ורגעיו נכנס בו כחוט השערה ונראה כאילו כלה בו ביום׳ דבר אחר מה היה העולם חסר מנוחה באת שבת באת מנוחה כלתה ונגמרה המלאכה׃

ג ויברך׳ ויקדש׳ ברכו במן שכל ימות השבוע יורד להם עומר לגלגלת ובששי לחם משנה וקדשו במן שלא ירד כלל והמקרא כתוב על העתיד׃ אשר ברא אלהים לעשות׳ המלאכה שהיתה ראויה לעשות בשבת כפל ועשאה בששי כמו שמפורש בבראשית רבה׃

ר׳ אבן עזרא·

א ויכלו׳ מהבנין שלא נקרא שם פועלו ומשקלו ויכסו כל ההרים וטעמו נשלמו והים בכלל הארץ כי הם כאגודה אחת׃

ב ויכל אלהים ביום השביעי׳ יש אומ׳ כי הוסים נבראים ובבריאת יום שביעי שלמה המלאכה וזה הפי׳ הפל ויש אומרי׳ כי יש ב׳ית שטעמו קודם כמו לא תחסם שור ברישו אך ביום הראשון תשביתו שאר ולמה זאת הצרה וכלוי מעשה איננו מעשה כאילו אמר לא עשה מעשה וכן פי׳ ויכל גם וישבת וטעם מלאכתו אשר עשה ביום הששי טרם יום השבת וטעם וישבות ביום השביעי מכל מלאכתו מכל הבריאו׳ שברא׃ ויברך אלהים׳ פי׳ ברכה תוספת טובה וביום הזה התחדש בגופות דמות כח כתולדת ובנשמות כח כבר והשכל׃

ג ויקדש אותו׳ שלא נעשתה בו מלאכה כמו חביריו׳ ופי׳ אשר ברא אלהים לעשות השרשים

Digitized by Google

אשרשים בכל המינים שנתן בהם כחו לעשת דמותם והמפרש לעשות תחת עשה גם עשה תחת ברא אינו כן לפי ועתי ואמר הגאון שברכת היום וקדושו ישוב על השומרים שיהיו מברכי׳ קדישי׳ :

בעל חטורים ·

ב ויכל אלהים תרגום ירושלמי וחמד והו שאמר חמדת ימים אותו קראת · בפרשת ויכלו שלשה פעמים מלאכתו · כנגד מלאכו׳ ששבת מהם שהם שמי׳ וארץ וים · ואין כתיב ויהי ערב ויהי בקר יום השביעי לפי שמוסיפין מחול על הקדש · וישבות ב׳ במסורת הכא ואידך וישבות המן והינו דכתיב בפרשת המן הוא אשר דבר יי׳ שבתון שבת קדש · ולא מצינו שאמ׳ להם משה זה מקודם אלא נרמז בששת ימי בראשית · וישבות ביום השביעי · וישבות המן · דבר אחר מלמד שהמן פסק מלירד בשבת כדמוכח בקדושין · ר״א רמז למה שדרשו ברכו במן וקדשו במן ·

ג ויברך אלהים ג׳ דסמיכי הכא · ואידך ויברך אלהים את נח ואידך ויברך אלהים את יצחק · בשעה שברא העולם בירך השבת והעולם · ובימי נח שאבדו כל הראשונים והיה העולם חדש הוצרך לברך פעם שנית ובירך את אברה׳ כמו שיש במדרש · עד שהוא הייתי זקוק לברך את בריותי מכאן ואילך הברכות והיו מסורים בידך :

ד אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות יהוה אלהים ארץ ושמים : · ג׳ מ׳ל דמ׳ ל׳ ג׳ · ה׳ זעיר׳ · ד׳ · ד אלין תולדת שמיא וארעא כד אתבריאו ביומא די עבד יי אלהים ארעא ושמיא :

ה וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וכל עשב השדה טרם יצמח כי לא המטיר יהוה אלהים על הארץ ואדם אין לעבד את האדמה : · ה׳ רפ׳ בכ׳ · י״א פסו׳ · ריפי׳ ומנעו׳ · וכל וכל · ע׳ ב׳ ח׳ פתח · ה וכל אילני חקלא עד לא הוו בארעא וכל עסבא דחקלא עד לא צמח ארי לא אחית מטרא יי אלהים על ארעא ואנש לית למפלח ית אדמתא :

ו ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה : · ג׳ ח׳ מ׳כ׳ י״ח׳ · קכ׳ · ג׳ וח׳ מפק׳ · ו ועננא הוה סלק מן ארעא ואשקי ית כל אפי אדמתא :

מסורה גדולה ·

ד אלה תולדות ר׳ וסי׳ השמים ׀ נח׳ שם ׀ יעקב יוסף : תולדות ב׳ מלאים דמלאים וסי׳ אלה תולדות השמים והארץ ׀ אלה תולדות פרץ׳ וחד חס׳ דח׳ אלה תלדת ישמעאל וג׳ כת׳ תלדות ׀ עשו אני אדו׳ ושל אחריו ׀ אלה תלדות יעקב ׀ ושאר אוריתא תולדת כתיב וכל קריין ׀ ובע״לי הטס״דה חלוקים בזת׳ וזה׳ מקו״בל לנו : ארץ ושמים ב׳ וסי׳ ארץ ושמים ׀ הודו על ארץ ושמים : ושמים ר׳ וסי׳ ביום עשות יי׳ אלהים ׀ ושמים בזרת תכן ׀ הודו על ארץ ושמים׳ ושמים ׀ לו זכו :

ה וכל ה׳ ר״פ בבראשית וכל ספר ואלה שמות דכוו׳ ר״פ וכל׳ כמ״ת כל׳ וסי׳ וכל׳ שיח השדה ׀ וכל אנשי בית׳ וליה ׀ וכל הבארות אשר ׀ וכל הארץ באו ׀ וכל בית יוסף ואחיו : ואדם ט׳ עמי׳ כו׳ בספרי׳ רבת׳ :

Digitized by Google

ד ואד ב׳ א׳ חס׳ וא׳ מל׳ וסי׳ ואד יעלה מן הארץ ׀ ואיד נכון לצלעי כתיב מלא : והשקה
ג׳ רפין וא׳ ספקא וסי׳ והשקה את כל פני הארמה והשקה ׀ את האשה ׀ והשקה את נחל השיטים ׀
והשקה את הסים כתיב מפקא :

ר׳ שלמה ירחי׳

ד אלה ׀ האמורים לסעלה : תולדו׳ השמים והארץ : בהבראם ביום עשות ה׳ ׀ למדך שכלם
נבראו בראשון ׀ דבר אחר בהבראם בה׳ יבראם שנ׳ ביה ה׳ צור עולמים בשתי אותיות הללו של
השם יצר שני עולמים ולמדך כאן שהעולם הזה נברא בה״י רמז שירדו למט׳ לראות שהת כה״א זאת
שסתומה מכל צדדים ופתוחה למטה לרדת דרך שם :

ה טרם יהיה בארץ ׀ כל טרם שבמקרא לשון עד לא הוא ואינו לשון קוד׳ ואינו נפעל
לומר הטריכם כאשר יאמר הקדים וזה מוכיח ועוד אחר כי טרם תיראון עדיין לא תיראון ואף זה
הפרש עדיין לא היה בארץ כשנגמר׳ בריית עולם בששי קודם שנברא אדם וכל עשב השדה עדיי׳
לא צמח ובשלישי שכתוב תוצא הארץ על פתח קרקע עמדו עד יום ששי ׃ כי לא המטיר ׀ ומה טעם
לא המטיר לפי שאדם אין לעבוד את האדמ׳ ואין מכיר בטובת׳ של גשמים וכשבא אדם וידע
שהם צורך לעולם התפלל עליהן וירדו וצמחו האלנו׳ והדשאי׳ : ה׳ אלהים׳ ה׳ הוא שמו
אלהים שהוא שליט ושופט על כל וכן פירוש זה בכל מקום לפי פשוטו ה׳ שהוא אלהים :

ו ואד יעלה ׀ לענין ברייתו של אדם העלה התהום והשקה ענים לשרות
העפר ונברא אדם כגבל זה שנותן מים ואחר כך לש את העסה אף כאן והשקה ואחר
כך וייצר :

ר׳ אבן עזרא׳

ד אלה תולדות ׀ פי׳ אלה שהולידו : בהבראם ׀ בהיות׳ הרקיע תראתה הארץ ומלת
ביום עשות הוא תקון והער ויסדר לעשות אותו וכן בראתיו ואחר כן יצרתיו ואחר כן
עשיתיו :

ה וכל שיח ׀ עץ וכן שיחים ינאקו ועל דעתי שהוא עץ פרי בעבור שנמשל האדם אל
עץ והנה שיח תיב וסעיף ובד ואמיר וסרעף :

ו ואד׳ כמו עשן וכמוהו יום אידם שהיום הרע יקרא יום ענן וערפל והטעם כי עלה
אד מן הארץ בכח המאורות והשקה האדמ׳ והצמיחה והגאון אמר כי פירי׳ ולא אד יעלה
מן הארץ :

בעל הטורים׳

ד בהבראם׳ אותיות באברהם׳ בזכות אברהם נבראו שמים וארץ׳ ארץ ושמים ב׳ במס׳ הכא
ואידך הודו על ארץ ושמי׳ למה הודו על ארץ ושמים בשביל שעשה ארץ ושמי׳ :

ו ואיד ב׳ במסכת הכא ואידך ואיד נכון לצלעי׳ רמז למה שאמרו חכמים למה נקרא
שמו איד שהבריות משברים לכם כדי שיתן להם הק״בה מטר וייצר שנים חד מלא
וחד חסר :

ז וַיִּיצֶר יְהוָה אֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם	נתרי יודין	ז וּבְרָא יְיָ אֱלֹהִים יָת־אָדָם עַפְרָא	
עָפָר מִן־הָאֲדָמָה וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת	נ׳	מִן־אַדְמְתָא וּנְפַח בְּאַנְפּוֹהִי נִשְׁמְתָא	
חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה׃		דְחַיֵּי וַהֲוָת בְּאָדָם לְרוּחַ מְמַלְּלָא׃	
ח וַיִּטַּע יְהוָה אֱלֹהִים גַּן־בְּעֵדֶן	ג׳	ח וּנְצַב יְיָ אֱלֹהִים גִּנְתָּא בְּעֵדֶן	
מִקֶּדֶם		מלקדמים	

Digitized by Google

מִקֶּדֶם וַיָּשֶׂם שָׁם אֶת־הָאָדָם אֲשֶׁר יָצָר׃

מִלְּקַדְמִין וְאַשְׁרִי תַמָּן יָת־אָדָם דִּי בְרָא׃

ט וַיַּצְמַח יְהוָה אֱלֹהִים מִן־הָאֲדָמָה כָּל־עֵץ נֶחְמָד לְמַרְאֶה וְטוֹב לְמַאֲכָל וְעֵץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגָּן וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע׃ ויצמח ואח׳ ויצמח ב׳

ט וְאַצְמַח יְיָ אֱלֹהִים מִן־אַרְעָא כָּל־אִילָן דִּמְרַגַּג לְמֶחֱזֵי וְטָב לְמֵיכַל וְאִילַן חַיַּיָּא בִּמְצִיעוּת גִּנְתָּא וְאִילַן דְּאָכְלֵי פֵירוֹהִי חַכְּמִין בֵּין־טָב לְבִישׁ׃

י וְנָהָר יֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת־הַגָּן וּמִשָּׁם יִפָּרֵד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רָאשִׁים׃ ד׳ ט׳

י וְנַהֲרָא הֲוָה־נָפֵיק מֵעֵדֶן לְאַשְׁקָאָה יָת־גִּנְתָּא וּמִתַּמָּן מִתְפְּרֵשׁ וַהֲוָה לְאַרְבְּעָה רֵישֵׁי־נַהֲרִין׃

מסורת גדולה׃

י ונהר ד׳ וסי׳ ונהר יצא מעדן׃ ונהר יחרב ויבש׃ אלו מים מני ים׃ ונהר יפבבמי׃ ומשם ט׳ וסי׳ כו׳ במספ׳ גבת׳׃ יפרד ב׳ וסי׳ ומשם יפרד׃ והל מרעהו יפרד׃

ר׳ שלמה ירחי׃

ז ויצר׃ שתי יצירות יצירה לעולם הזה ויצירה לתחיי׳ המתים אבל בבהמה שאינה עומדת לדין לא נכתב ביצירתה שני יו״דין׃ עפר מן האדמה׃ צבר עפרו מכל האדמ׳ מארבע רוחות שכל מקום שימות שם תהא קולטתו לקבורה׃ דבר אחר נטל עפרו ממקום שנאמר בו מזבח אדמה תעשה לי הלואי תהא לו כפרה ויוכל לעמוד׃ ויפח באפיו׃ עשאו מן התחתונים ומן העליונים גוף מן התחתנים ונשמה מן העליונים לפי שביום ראשון נבראו שמים וארץ בשני ברא רקיע לעליונים׃ בשלישי תראה היבשה לתחתונים׃ ברביעי ברא מאורות לעליונים׃ בחמשי ישרצו המים לתחתונים׃ הוזקק הששי לבראות בו בעליונים ובתחתונים ואם לאו יש קנאה במעשה בראשית שיהיו אלו רבים על אלו בבריית יום אחד׃ לנפש חיה׃ אף בהמה וחיה נקראו נפש חיה אף זו של אדם חיה שבכולן שנתוספת בו דעה ודבור׃

ח מקדם׃ במזרחו של עדן נטע את הגן ואם תאמר הרי כבר כתב ויברא את האדם וגו׳ ראיתי בברייתא של רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי משלשים ושתים מדות התורה נדרשת וזו אחת מהן כלל שלאחריו מעשה הוא פרטו של ראשון ויברא את האדם זהו כלל סתם ברייתו מהיכן וסתם מעשיו חזר ופירש וייצר ה׳ אלהים וגו׳ ויצמח לו גן עדן ויניחהו בגן עדן ויפל עליו תרדמה השומע סבור שהוא מעשה אחר ואינו אלא פרטו של ראשון וכן אצל הבהמה חזר וכתב ויצר ה׳ מן האדמה כל חית השדה כדי לפרש ויבא אל האדם לקרות שם וללמד על העופות שנבראו מן הרקק׃

ט ויצמח׳ לענין הגן הכתוב מדבר׃ בתוך הגן׳ באמצע׃

ר׳ אבן עזרא׃

ז וייצר׃ בכח המאורות וייצר אהפעלי׳ שהפ״א שלהם יו״ר מהבני׳ הקל כמו וייקץ נח וטעם באפיו שבהם יחיה האד׳ כי הם יוציאו האויר החם מחום הלב ויביאו אויר אחר וטעם לנפש חיה שהלך מיד כמו החיות ולא כתינוקים׃

Digitized by Google

ח ויטע׳ וכבר נטע גן במקו׳ שנקר׳ עדן מפאת מזרח ועתה שם בו האדם ופי׳ גן בעדן גן אלהי׳ הב״ית משרת עצמו ואחר עמו בעדן בגן אלהים וכמוהו מאל אביך ויעזרך ורבים אחרים זה״א האדם•יש לו סוד גם נמצא שבט המעשה הארונה וגם יתכן להיותו כן בעבור שהוא שם נחצב מהאדמה והוא יהיה שם עצם ושם תאר :

ט ויצמח׳ ובעת שהצמיח כל עץ מהאדמה כן צמח בגן ועוד בתוכו שנים עצי׳ : ועץ הדע׳ לפי דעתי צריך להוסיף דעת להיות כן ועץ הדעת דעת טוב ורע כי איך יהיה סמוך והוא נורע כתחלה וכן הארון הברית והנבואה עודד הנביא ורבים כאלה :

י ונהר׳ וטרם שיברא האדם היה הנהר משקה הגן לכל׳ צד וא״לף מלת ראשים שרש תראה במלת מראשותיו׳ וטעמו מכובד האשר׳ שם הנהר׳ אמ׳ הגאון כי פישון יאור מצרים וידוע כי גיחון קרוב מארץ ישראל כי כן כתוב והורדתם אותו אל גיחון דרומית והוא בא מפאת מזרחית גם פרת כן והוא אחרי׳ גבול הארץ מפאת מזרח׳ ומפרשים אמרו כי חדקל הוא הנהר השני העובר על בגד״אד עם נהר פרת אם כן הנם שלשתם מזרחיים ויאור מצרים יוצא מהר הלבונה רחוק מקו השוה בצד נגב והראיה גדולו בקיץ וידענו כי גן עדן תחת הקו השוה שלא יוסיף היום ולא יחסר כל ימות השנה וריקי מוח תמהו איך יתכן זה והראיות גמורות בלי ספק יש עליהם א״כ ירד פישון לפאת דרומית מערביא ואחר כן ישוב דרך צפונית ואין ראיה על פישון שהוא היאור רק שתרג׳ החוילה כפי צרכו כי אין לו קבלה וכן עשה במשפחות ובמדינות ובחיות ובעופות ובאבנים אולי בחלום ראם ובכר טעה במקצתם כאשר אפרש במקומו אם כן לא נשען על חלומותיו אולי עשה כן לכבוד השם בעבור שתרגם התורה בלשון ישמעאל ובכתיבת׳ שלא יאמרו כי יש בתורה מצות לא ידענום והזכי׳ הזהב בעבור כבוד הנהר היוצא מהגן :

בעל התורים ׳

ז וייצר י״י אלהים את האדם מלא שיש לו שני יצרים יצר טוב ויצר רע׳ וייצר י״י אלהים מן האדמה כל חית השדה חסר ׳ שאין להם אלא יצר אחד ׳ ויפח באפיו נשמת חיים׳ ס״ת חותם׳ נשמת ד׳ ויפח באפיו נשמת׳ כל אשר נשמת רוח חיים׳ נר י״י׳ נשמת אדם ואם לא נשמת י״י׳ כנחל גפרית ׳ האדם לנפש חיה ר״ת חלה שדגה חלתו של עולם :

י יפרד ב׳ במס׳ הכא ואידך ורל מרעהו יפרד כשנעש׳ אדם הראשון דל מן המצו׳ נפרד מן הגן :

יא שֵׁם הָאֶחָד פִּישׁוֹן הוּא הַסֹּבֵב ג׳ חס׳ י׳ אֵת כָּל־אֶרֶץ הַחֲוִילָה אֲשֶׁר־שָׁם הַזָּהָב׃

יא שׁוּם חַד פִּישׁוֹן הוּא דְּמַקִּיף יָת כָּל־אַרְעָא דַחֲוִילָה דִּי תַמָּן דַּהֲבָא׃

יב וּזֲהַב הָאָרֶץ הַהִוא טוֹב שָׁם י׳ כ׳ חס׳ הַבְּדֹלַח וְאֶבֶן הַשֹּׁהַם׃ כעין הבדלח

יב וְדַהֲבָא דְאַרְעָא הַהִיא טָב תַּמָּן בְּדֻלְחָא וְאַבְנֵי בוּרְלָא׃

יג וְשֵׁם־הַנָּהָר הַשֵּׁנִי גִּיחוֹן הוּא ג׳ מל׳ ו׳ הַסּוֹבֵב אֵת כָּל־אֶרֶץ כּוּשׁ׃

יג וְשׁוּם נַהֲרָא תִנְיָנָא גִּיחוֹן הוּא דְּמַקִּיף יָת כָּל־אַרְעָא דְכוּשׁ׃

יד וְשֵׁם הַנָּהָר הַשְּׁלִישִׁי חִדֶּקֶל ג׳ ר״פ י׳ ו׳ א׳ הדקל׳ ק״כ

יד וְשׁוּם נַהֲרָא תְלִיתָאָה דִּיגְלַת

הוא הוא

הוּא הַהֹלֵךְ קִדְמַת אַשּׁוּר וְהַנָּהָר הָרְבִיעִי הוּא פְרָת׃ ין סדקד קד

הוּא דִמְהַלֵּךְ לְמַדִּינְחַא דְאַתּוּר וְנַהְרָא רְבִיעָאָה הוּא פְרָת׃ פתח וקל קמץ דלון׃

טו וַיִּקַּח יְהוָה אֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם וַיַּנִּחֵהוּ בְגַן־עֵדֶן לְעָבְדָהּ וּלְשָׁמְרָהּ׃ י חס כליש'

טו וּדְבַר יְיָ אֱלֹהִים יָת אָדָם וְאַשְׁרְיֵהּ בְּגִנְּתָא דְעֵדֶן לְמִפְלְחַהּ וּלְמִטְּרַהּ׃

מסורה גדולה׳

יד ושם י"ג ר"פ וסי' ושם הנהר השני׃ ושם הנהר השלישי׃ ושם אחיו יובל׃ ושם האחד אליעזר׃ ושם איש ישראל הכמה ושם האשה המכה' ושם בת אשר סרח׃ ושם אשת עמרם יוכבר' ושם אשת שאול' ושם חברון לפנים קרית ארבע׃ ושם האיש נבל׃ ושם אשת אבישור׃ ושם האיש אלימלך׃ גיחון ג'ת סדיכוג' מלאים וסימניהון ושם הנהר השני גיחון׃ ויוליכו אותו׃ והורדתם אותו וימשחו אותו׃ סתם את מוצא׃ מערבה לגיחון׃

טו וינחהו ו' חס' בליש' וסי' כו'׃

ר׳ שלמה ירחי׳

יא פישון׃ הוא נילוס נהר מצרים ועל שם שמימיו מתברכין ועולין ומשקין את הארץ נקרא פישון כמו ופשו פרשיו׃ דבר אחר פישון שהוא מגדל פשתן שנאמר בישעיה אצל מצרים ובושו עובדי פשתים׃

יג גיחון׃ שהיה הולך והומה והמייתו גדולה מאד כמו כי יגח שמנגח והולך והומה׃

יד חדקל׃ שמימיו חדין וקלין׃ פרת׃ שמימיו פרין ורבין ומברין את האדם כוש ואשור עדיין לא היו וכתב המקרא על העתיד׃ קדמת אשור׃ למזרחה של אשור׃ הוא פרת׃ החשוב על כולם הנזכר על שם ארץ ישראל׃

טו ויקח׃ לקחו בדברים נאים ופתהו ליכנס׃

ר׳ אבן עזרא׳

יב והזהב׃ אמר הגאון כי הבדולח הם האבנים הקטני' עגולי' היוצאים מהמים שהם דקים ברמה המן אליהם והכתוב אמר על עין המן לבדו ואט' כי השהם אבן יקרא לבנה והיא צחה ואנחנו לא נדע ופי' קדמת אשור הת"ו תחת ה"א קדמה והתפרש בינו ובין קדם כי ה"א קדמה התת אל הפתוח בפתח קטן וכן זירד אברם מצריסה כמו אל מצרים והנה קדמת אשור אל מזרח אשור ודע כי מה פסוק הראשון עד לעשות הזכיר הכתוב אלהים ואחר כן השם הנכבד והנורא עמו׃ ומה יקרו דברי קדמונינו ז"ל שאמרו נקרא שם מלא על עולם מלא כי לא היה שם כח מקבל זה השם וכפרש' ואלה שמות אפרש סוד השם ואם הוא סמוך אם יעזרני השם ודע כי מקום האדמה שנברא ממנה אדם קרוב אל גן עדן כי יש אומרים כי האדמה היא ארץ ישראל והנה שכתוב ויהי בנסעם מקדם׃

בעל הטורים׳

יב הבדולח ב' במס' הכא ואידך ועינו כעין הבדולח׳ מלמד שאבנים טובות ומרגליות ירדו עם המן׃

טז וַיְצַו יְהוָה אֱלֹהִים עַל־הָאָדָם לֵאמֹר מִכֹּל עֵץ־הַגָּן אָכֹל תֹּאכֵל׃ ג'

טז וּפַקֵּיד יְיָ אֱלֹהִים עַל אָדָם לְמֵימַר מִכֹּל אִילַן גִּינְתָא מֵיכַל תֵּיכוֹל׃

יז וּמֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ כִּי בְּיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת׃ ל׳ ל׳

יח וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים לֹא טוֹב הֱיוֹת הָאָדָם לְבַדּוֹ אֶעֱשֶׂה לּוֹ עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ׃ [...]

יט וַיִּצֶר יְהוָה אֱלֹהִים מִן הָאֲדָמָה כָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה וְאֵת כָּל עוֹף הַשָּׁמַיִם וַיָּבֵא אֶל הָאָדָם לִרְאוֹת מַה יִּקְרָא לוֹ וְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָא לוֹ הָאָדָם נֶפֶשׁ חַיָּה הוּא שְׁמוֹ׃ [...]

כ וַיִּקְרָא הָאָדָם שֵׁמוֹת לְכָל הַבְּהֵמָה וּלְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְכֹל חַיַּת הַשָּׂדֶה וּלְאָדָם לֹא מָצָא עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ׃ [...] ט׳ מלאי׳ בתורה

יז וּמֵאִילָן דְּאָכְלִין פֵּירוֹהִי חַכְּמִין בֵּין טַב לְבִישׁ לָא תֵיכוֹל מִנֵּיהּ אֲרֵי בְּיוֹמָא דְּתֵיכוֹל מִנֵּיהּ מֵימָת תְּמוּת׃

יח וַאֲמַר יְיָ אֱלֹהִים לָא תַקִּין דִּיהֵי אָדָם בִּלְחוֹדוֹהִי אַעְבֵּיד לֵיהּ סְמַךְ כְּקִבְלֵיהּ׃

יט וּבְרָא יְיָ אֱלֹהִים מִן אַרְעָא כָּל חֵיוַת בָּרָא וְיָת כָּל עוֹפָא דִשְׁמַיָּא וְאַיְתִי לְוָת אָדָם לְמֶחֱזֵי מָה יִקְרֵי לֵיהּ וְכֹל דִּי הֲוָה קָרֵי לֵיהּ אָדָם נַפְשָׁא חַיְתָא הוּא שְׁמֵיהּ׃

כ וּקְרָא אָדָם שְׁמָהָן לְכָל בְּעִירָא וּלְעוֹפָא דִשְׁמַיָּא וּלְכֹל חֵיוַת בָּרָא וּלְאָדָם לָא אַשְׁכַּח סְמַךְ כְּקִבְלֵיהּ׃

מסורה גדולה

ס שמות ט׳ מלאים בתורה וסי׳ ויקרא אדם כשמות ׀ ויקרא להן שמות כשמות ׀ שאו את ראש ׀ ואת כל העדה הקהילו ׀ ויהיו בני ראובן בכור ישראל ׀ לבני שמעון ׀ לבני גד ׀ לבני מנשה ׀ לאלה תחלק הארץ ׀ וכל א״ך דכי׳ מל׳ ב״מג׳ וסי׳ והאבנים תהיין ׀ וחבירו והאבנים ׀ מעשה חרש׃

ר׳ שלמה ירחי

יח לא טוב היות וגו׳ ׀ שלא יאמרו שתי רשויות הן הקב״ה בעליונים יחיד ואין לו זוג וזה בתחתוני׳ אין לו זוג׃ עזר כנגדו ׀ זכה עזר לא זכה כנגדו להלחם׃

יט וייצר מן האדמה ׀ היא יצירה היא עשיית האמורה למעלה׃ ויעש אלהים את חית הארץ וגו׳ ׀ אלא בא ופירש שהעפו׳ נבראו מן הרקק לפי שאמר למעל׳ מן המי׳ נבראו וכאן אמר מן הארץ נבראו ועוד למדך כאן שבשעת יצירתן מיד בו ביום הביאם אל האדם לקרות להם שם ובדברו אגדה יצירה זו לשון רדוי וכבוש כמו כי תצור אל עיר שכבשן תחת ידו של אדם׃ כל אשר יקרא לו האדם נפש חיה אשר וגו׳ ׀ סרסהו ופרשהו כל נפש חיה אשר יקרא לו האדם שם הוא שמו לעולם׃

כ ולאדם לא מצא עזר ויפל ה׳ אלהי׳ תרדמה ׀ כשהביאן הביאן לפניו כל מין ומין זכר ונקבה אמר לכולם יש בן זוג ולי אין בן זוג מיד ויפל׃

ר׳ אבן

Digitized by Google

ר׳ אבן עזרא ׃

יו הגן׳ לשון זכר ונקבה וכן חבורו גנים גנות והאומרים כי לעבדה ולשמרה שב אל האדם׳ איך יהבן לעבוד ולשמור מקום גדול ממקום קטן ואחר שחטא והוציאו לעבוד את האדמה וכבר היה עובד האדמה רק פירוש לעבדה על הגן שמפריו יאכל ואחר שחטא שב לאכול את עשב השדה והוא הלחם וטעם לעבדה להשקות הגן ולשמרה מכל החיו׳ שלא יכנסו שם ויטנפוהו ויש אומרים כי כן פירושו לעבור מצותו והמצוה לא תעבר׃ ויצו׳ מלת צווי׳ עם על מצו׳ לא תעש׳ וכן על העבים אצוה אף על פי שהתרתי לך פרי עץ הגן לא תאכל מפרי עץ הדע׳ ואחר שאמ׳ מעץ הדעת לא תאכל מה צורך למלת ממנו רק הוסיף לבאר וכן ותפתח ותראהו את הילד או טעמו אפילו מעט ממנו ודקדוק ממנו בספר היסוד תמצאנו ודע כי אדם מלא דעת היה כי השם לא יצוה לאשר אין לו דעת רק דעת טוב ורע בדבר אחד לבדו לא ידע הלא הראה שקרא שמות לכל הבהמה והעוף כפי תולדת כל אחד ואחד והנה חכם גדול היה ולולי שהיה כן לא הביא השם את בריאותיו אליו לראות מה יקראם והוא יודע ממנו שהוא בער גם השם הראה לו עץ הדעת כי הנה אשתו ידעה שהוא בתוך הגן׃

יח ויאמר׳ טעם לא טוב לאדם ועזר׳ כטעם טובים השנים מן האחד ולמ״ד אשר יקרא לו האדם מושך עצמו ואחר עמו וכן הוא אשר יקרא לו האדם לנפש חיה כי יש בו תוספת באור כמו ותפתח ותראהו ורבים כמוהו ומלת לכל הבהמה גם היא מושכת עצמה ואחרת עמה כי טעמו ולכל עוף השמים וכן ויהי מתיו מספר וכן ולא למדתי חכמה ורבים כאלה וטעם ולאדם לא מצא לנפשו לא מצא כי כן מנהג לשון הקדש כמו וישלח יי׳ את ירבעל ואת בדן ואת יפתח ואת שמואל ורחוק הוא בעיני שישוב אל השם ופה אמר כי העוף נוצר מהאדמה ולמעלה מהמים כי משניהם נוצר׃

בעל הטורים ׃

כ ולאדם לא מצא עזר ד׳ הכא ואידך ולאדם אמר כי שמעת לקול אשתך ׳ ולאדם שלא עמל בו יתננו הלקו ׳ ולאדם לא היה לו עזר ׳ ויי׳ עשה עמו טובה וברא האשה לעזר וחטא על ידה וזהו ולאדם אמר כי שמעת וחטאת ע״י העזר על כן ולאדם שלא עמל בו יתננו חלק שנקנס׳ עליו מיתה׃

כא ויפל יהוה אלהים ׀ תרדמה על־האדם ויישן ויקח אחת מצלעתיו ויסגר בשר תחתנה׃

ד׳ ג׳ ל׳ ב׳ ל׳

כא ורמא יי אלהים שנתא על־אדם ודמוך ונסיב חדא מעלעוהי ומלי בסרא תחותה׃

כב ויבן יהוה אלהים ׀ את־הצלע אשר־לקח מן־האדם לאשה ויבאה אל־האדם׃

ב׳ תס׳

כב ובנא יי אלהים ית־עלעא דנסיב מן־אדם לאתתא ואיתנה לות־אדם׃

כג ויאמר האדם זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי לזאת יקרא אשה כי מאיש לקחה־זאת׃

ל׳ פ׳ ל׳ ב׳ רפ׳

כג ואמר אדם הדא זמנא גרמא מגרמי ובסרא מבסרי לדא יתקרי אתתא ארי מבעלה נסיבת־דא׃

Digitized by Google

כד עַל־כֵּן יַעֲזָב־אִישׁ אֶת־אָבִיו ל׳ וְאֶת־אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ וְהָיוּ לְבָשָׂר ג׳ אֶחָד׃

כד עַל כֵּן יִשְׁבּוֹק גְּבַר בֵּית מִשְׁכְּבֵי אֲבוּהִי וְאִמֵּיהּ וְיִדְבַּק בְּאִתְּתֵיהּ וִיהוֹן לְבִסְרָא חַד׃

כה וַיִּהְיוּ שְׁנֵיהֶם עֲרוּמִּים הָאָדָם ב׳ מל׳ ודגש׳ וְאִשְׁתּוֹ וְלֹא יִתְבֹּשָׁשׁוּ׃ ל׳

כה וַהֲווֹ תַרְוֵיהוֹן עַרְטִלָּאִין אָדָם וְאִתְּתֵיהּ וְלָא מִתְכַּלְמִין׃

מסורה גדולה׃

כא על האדם ג׳ וסי׳ כו׳ : ויפל ג׳ וסי׳ ויפל יי׳ אלהי׳ תרדמה ׀ ויפל עליו וימת ׀ ויפל בקרב מחנהו ׀ וישן ג׳ ב׳ קמץ וא׳ פתח וסי׳ תרדמה ׀ ויחלם ׀ תחת רתם ואליהו : ויסגר ב׳ חס׳ באורית׳ ׀ וישן וסי׳ בשר התחג׳ ׀ ויסגר יי׳ בעדו :

כב ויבאה ד׳ ב׳ מלאים וב׳ חסרים וסי׳ ויבאה אל אדם ׀ ויבאה יצחק האהלה חס׳ ׀ מל׳ ׀ ויתתן שלמה: וישקר ה׳ על הרעה: ובשר ח׳ וסי׳ כו׳ :

כג לזאת ב׳ רפי וסי׳ לזאת יקרא אשה ׀ אף לזאת יחרד לבי : יקרא ב״א וסי׳ כו׳ :

ר׳ שלמה ירחי׃

כא מצלעותיו ׀ מסטריו כמו ולצלע המשכן זהו שאמרנו שני פרצופין נבראו : ויסגור ׀ מקום החתך: וישן ויקח ׀ שלא יראה חתיכת הבשר שממנו נבראת ותתבזה עליו :

כב ויבן ׀ כבנין רחבה מלמט׳ וקצר מלמעלה לקבל הולד כאוצר של חטים שהוא רחב מלמט׳ וקצר מלמעלה שלא יכביד משאו על קרותיו : ויבן את הצלע לאשה ׀ להיות אשה כמו ויעש אותו גדעון לאפוד להיות אפוד :

כג זאת הפעם ׀ מלמ׳ שבא אדם על כל בהמה וחיה ולא נתקררה דעתו בהם : לזאת יקרא אשה כי מאיש וגו׳ ׀ לשון נופל על לשון מכאן שנברא העולם בלשון הקדש :

כד על כן יעזב איש ׀ רוח הקדש אומרת כן לאסור על בני נח העריות : לבשר אחד : הולד נוצר על ידי שניהם ושם נעשה בשרם אחד :

כה ולא יתבששו ׀ שלא היו יודעים דרך צניעות להבחין בין טוב לרע ואף על פי שנתנה בו דעה לקרוא שמו׳ לא נתן בו יצר הרע עד אכלו מן העץ ונכנס בו יצר הרע וידע מה בין טוב לרע :

אבן עזרא׃

כא ויפל ׀ מהבנין הכבד הנוסף וכן וישב אותם אברם : תרדמה ׀ יותר משינה ושינה יותר מתנומה והת״ו נוסף : אחת מצלעותיו ׀ שתי צלעות היו כענין ולצלע המשכן השנית ומלת צלע לשון נקבה והטעם צד : תחתנה ׀ מקומה והוא לשון יחיד הנ״ון נוסף ותחתיה לשון רבים וכן תחתני גם תחתי׳ :

כב ויבן ׀ מהבנין הכבד גם מהבנין הקל כמו ויפן ויקן : ויבאה ׀ חשב בהקיצו בראותו אותם כי הובאה אליו כאשר הובאה בהמות והכתוב דבר על מחשבתו וכן והאנשי׳ רדפו אחריה׳ או נבנתה חוץ לגן ואחרי כן הובאה אליו וכאשר הסתכל ידע שנגזרה ממנו כי צלע האחת עם בשרה איננה והרגיש שבשר אחר הובא בו :

כג ויאמר ׀ אז אמר זאת הפעם מצאתי עזר כנגדי כמוני כי ממני היה ודבר לילית דרש : לזאת

Digitized by Google

לזאת׃ בעבור זות וכן אמרי לי אחי הוא ודגשות ש״ין אשה תמורת הי״וד הנח הנעלם שהוא באיש ויהכן שסבת דבור אשה דגוש ולא רפה שלא יתערב עם אישה שהוא בעלה כי פעם יתסרו הראות הה״א ונשים מן אנוש ואנשים וטעם יקרא על שם ולא נרגש קו״ף לקחה זאת להקל על הלשון והוא מהבנין חכבד ואם לא נמצא וטעם והיו לבשר אחד כאילו הם או שידמו כאשר היו ויש אומרים שיולידו אחד והוא רחוק׃

כה ערומים׃ שם התאר וכן ובגדי ערומים תפשיט ויש אומרים כי גם ערום ראה רעה ויסתר כמוהו וטעמו שהרוח ערום בלי מכסה כדסות העין׃ יתבששו׃ מבושת והוא מהשנים שיש נח נעלם ביניהם והאות האחרון כפול כמו יתבונן ונקמץ השי״ן בעבור שהו׳ סוף פסוק׃

בעל הטורים׃

כא ויפל יי׳ אלהים ג׳ הכא ואידך ויפל עליו וימת׃ ויפל בקרב מחנהו׃ זהו שדר״ול באחד שהרג שוגג ואחד מזיד שהק״בה מזמנ׳ בפונדק אחד ועולה בסולם וכו׳ וזהו ויפל בקרב מחנהו שהק״בה מזמנן במחנהו׃ ויסגר ב׳ במסורת הכא ויסגור בשר תחתנה ואידך ויסגר יי׳ בעדו רמז לסגירת בשר שהיו אסורים בתשמיש המטה בתיבה׃ כשסגר יי׳ בעדו אז ויסגור בשר׃

כב ויבאה כתיב חסר והוא עולה כ״ד שקשטה בכ״ד קשוטין והביא׳ לו׃ ויביאה ד׳ במס׳ ויביאה אל האדם ויביא׳ יצחק האהלה ויביאה אל שלשה וישקוד יי׳ על הרעה ויביאה׃ וקודם שנשא בת פרעה משל בעליונים וזהו דוגמ׳ אדם הראשון שנטרד מן העליונים על ידי חוה וביצחק היה בהפך׃ כי היא היתה במקום שרה כדאיתא במדרש׃

כד והיו לבשר אחד׃ וסמיך ליה ויהיו שניהם ערומים רמז למה שאמרו הוא בבגדו והיא בבגדה יוציא ויתן כתובה׃ לזאת׃ ב׳ במ׳ הכא לזאת יקרא אשה ואידך אף לזאת יחרד לבי לומר שחוה היתה לחרדת אדם׃ לעיני׳ ד׳ במס׳ הכא וכי תאוה הוא לעינים׃ כי האדם יראה לעינים ומתוק האור וטוב לעינים׃ כעשן לעינים׃ האדם יראה לעינים על כן לפי ראותו מתוק וטוב לעינים אבל אחריתו כעשן לעינים שגרמו מיתה לכל׃

ג

א וְהַנָּחָשׁ הָיָה עָרוּם מִכֹּל חַיַּת
הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהִים
וַיֹּאמֶר אֶל־הָאִשָּׁה אַף כִּֽי־אָמַר
אֱלֹהִים לֹא תֹֽאכְלוּ מִכֹּל עֵץ הַגָּן׃
ב וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֶל־הַנָּחָשׁ מִפְּרִי
עֵֽץ־הַגָּן נֹאכֵֽל׃
ג וּמִפְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר בְּתוֹךְ־הַגָּן
אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹֽאכְלוּ מִמֶּנּוּ
וְלֹא תִגְּעוּ בּוֹ פֶּן־תְּמֻתֽוּן׃

ל׳ ל׳
י׳
ג׳ תד כו׳
ו׳
כולס קס׳ ויו קדמא׳ כמ״א

ג

א וְחִוְיָא הֲוָה עֲרִים מִכֹּל חֵיוַת
בָּרָא דִּי עֲבַד יְיָ אֱלֹהִים וַאֲמַר
לְאִתְּתָא בְּקוּשְׁטָא אֲרֵי־אֲמַר יְיָ לָא
תֵיכְלוּן מִכֹּל אִילַן גִּנְּתָא׃
ב וַאֲמַרַת אִתְּתָא לְחִוְיָא מִפֵּירֵי
אִילַן־גִּנְּתָא נֵיכוּל׃
ג וּמִפֵּירֵי אִילָנָא דִּי בִּמְצִיעוּת
גִּנְּתָא אֲמַר יְיָ לָא תֵיכְלוּן מִנֵּיהּ וְלָא
תִקְרְבוּן בֵּיהּ דִּלְמָא תְמוּתוּן׃

Digitized by Google

מסורה גדולה ·

א אמר אלהי' ו' וסי' והנחש היה ערום ׀ ומפרי העץ אשר בתוך הגן ׀ כי כל העשר ׀ ויהי בשלח פרעה ׀ וישם את פסל הסמל ׀ ולרשע אמר אלהים :

ב נאכל ג' וסי' מפרי עץ הגן נאכל ׀ לחמנו נאכל ׀ וארור נכל ויש בעדרו :

ר' שלמה ירחי ·

א והנחש היה ערום ׀ מה ענין זה לכאן היה לו לסמוך ויעש יי' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבשם אלא למדך מאי זו עצה קפץ הנחש עליהם ראה אותם ערומים ועוסקי' בתשמיש לעין כל ונתאוה להם : ערום מכל ׀ לפי ערמתו וגדולתו היתה מפלתו ערום מכל ארור מכל : אף כי אמר וגו' ׀ שמא אמר לכם לא תאכלו מכל וגו' ואף על פי שראה אותם אוכלים משאר פירות הרבה עליה דברים כדי שתשיבנו ויבא לדבר באותו העץ :

ג ולא תגעו בו ׀ הוסיפ' על הצווי לפיכך באה לידי גירעון הוא שנ' אל תוסף על דבריו :

ר' אבן עזרא ·

א והנחש ׀ יש אומרים כי האשה היתה מבינה ויודעת לשון החיות ויפרשו ויאמ' הנחש ברמיז ואחרי' אמרו שהוא שטן ואיך לא יראו סוף הפרשה כי איך ילך השטן על גחון ואיך יאכל עפר ומה טעם לקללת הוא ישופך ראש ורבים השתבשו לחקור למה קולל הנגש ואם היה' לו דעת שלמה או צווה שלא ישיא האשה ויאמר רב סעדיה גאון אחר שהתברר לנו שאין דבור דעת כי אם באדם לבדו נצטרך לומ' כי הנחש גם האתון לא דברו רק מלאך דב' בשבילם והשיב עליו רב שמואל בן חפני והנה קם רבי שלמה הספרדי בעל השירים השקולים וחכם גדול היה והשיב על רב שמואל והישר בעיני שהם הדברים כמשמעם והנחש היה מדבר והיה הולך בקומה זקופה והשם דעת באדם שם בו והנה הפסוק העיד כי היה ערום מכל חית השדה רק לא כאדם ופירוש ערום חכם שיעש' דבריו בערמה ואל תתמה בעבור היות ערום אחרי ערומים והם שני טעמים כי באלה הצחות בלשון כמו בלחי החמור חמור חמורתי' וכן על שלשים עיירים ושלשי' עיירים להם ועוד אם המלאך דבר על פיו אין חטא לנחש וזה המלאך לא יתכן להיות שלוחו של השם ואין המלאך ממרה פי השם והשואלים איך מצא הנחש את האשה איננה שאלה וטעם אף כי יורה כי דבר דברים אחרים ואמר בסוף קל והומר שאמר לכם לא תאכלו פרי כל עץ כלל לא הזכיר הנחש השם הנכבד והנורא כי לא ידעו גם האשה הוסיפה על מצו' השם ולא תגעו בו וכן הוסיפה אשת מנוח עד יום מותו :

ד וַיֹּאמֶר הַנָּחָשׁ אֶל־הָאִשָּׁה לֹא־
מוֹת תְּמֻתוּן׃

ה כִּי יֹדֵעַ אֱלֹהִים כִּי בְּיוֹם ג'
אֲכָלְכֶם מִמֶּנּוּ וְנִפְקְחוּ עֵינֵיכֶם י"ג
וִהְיִיתֶם כֵּאלֹהִים יֹדְעֵי טוֹב וָרָע׃ ג'

ותרא

ד וַאֲמַר חִוְיָא לְאִתְּתָא לָא מְמָת
תְּמוּתוּן׃

ה אֲרֵי גְּלֵי קֳדָם יְיָ אֲרֵי בְּיוֹמָא
דְתֵיכְלוּן מִנֵּיהּ וְיִתְפַּתְּחָן עֵינֵיכוֹן
וּתְהוֹן כְּרַבְרְבִין חַכְּמִין בֵּין טָב
לְבִישׁ׃

וחזת

Digitized by Google

ו וַתֵּרֶא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ
לְמַאֲכָל וְכִי תַאֲוָה־הוּא לָעֵינַיִם
וְנֶחְמָד הָעֵץ לְהַשְׂכִּיל וַתִּקַּח מִפִּרְיוֹ
וַתֹּאכַל וַתִּתֵּן גַּם־לְאִישָׁהּ עִמָּהּ
וַיֹּאכַל׃

ד' ב' קמץ וב' פתח : כ"כ פתח באתנחתא

ו וַחֲזָת אִתְּתָא אֲרֵי טָב אִילָנָא
לְמֵיכַל וַאֲרֵי אַסּוּ־הוּא לְעַיְנִין וּמְרַגַּג
אִילָנָא לְאִסְתַּכָּלָא בֵּיהּ וּנְסֵיבַת
מֵאִבֵּיהּ וַאֲכָלַת וִיהַבַת אַף־לְבַעְלַהּ
עִמַּהּ וַאֲכַל׃

ז וַתִּפָּקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם וַיֵּדְעוּ
כִּי עֵירֻמִּם הֵם וַיִּתְפְּרוּ עֲלֵה תְאֵנָה
וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם חֲגֹרֹת׃

ו' ל' כ"כ ג' כתיב ה' ל' קס'

ז וְאִתְפְּתַחָא עֵינֵי תַרְוֵיהוֹן וִידַעוּ
אֲרֵי עַרְטִלָּאִין אִנּוּן וְחַטִּיטוּ לְהוֹן
טַרְפֵי תְאֵנִין וַעֲבַדוּ לְהוֹן זְרָזִין׃

מסורה גדולה :

ה יודע אלהים ג' בלישנהו' בתורה וסי' כי יודע אלהים כי ביום ׳ אחרי הודיע אלהים ׳ וידע אלהים :

ו לעינים ד' ב' פתח וב' קמץ וסי' וכי תאוה הוא לעינים ׳ כחמץ לשנים קמץ ׳ כי האדם יראה לעינים ׳ ומתוק האור לעינים פתחין :

ז וידעו ו' וסי' וידעו כי עירמם ׳ וידעו אתה ויתעללו בה ׳ וידעו כי ארון יי' בא אל המחנה ׳ וידעו כל העם וכל ישראל ׳ וידעו כי מאת אלהינו נעשתה ׳ וידעו כן עניי הצאן : כי עירמם הם ל' וכתוב כן :

ר' שלמה ירחי ׳

ד לא מות תמותון ׳ דחפה עד שנגעה בו אמר לה כשם שאין מיתה ׳ בנגיעה כך אין מיתה באכילה :

ה כי יודע ׳ כל אומן שונא את בני אומנתו מן העץ אכל וברא את העולם : והייתם כאלהים ׳ יוצרי עולמו' :

ו ותרא האשה ׳ ראתה דבריו של נחש והנאו לה והאמינתו : כי טוב העץ ׳ להיות כאלהים : וכי תאוה הוא לעינים ׳ כמו שאמר לה ונפקחו עיניכם : ונחמד להשכיל ׳ כמו שאמר לה יודעי טוב ורע : ותתן גם לאישה ׳ שלא תמות היא ויחיה הוא וישא אחרת : גם ׳ לרבות בהמה וחיה :

ז ותפקחנה וגו' ׳ לענין החכמה דבר הכתוב ולא לענין ראייה ממש וסוף המקר' מוכיח : וידעו כי עירמם הם ׳ אף הסומא יודע כשהוא ערום אלא מהו וידעו כי עירמם הם מצוה אחת היתה בידם ונתערטלו הימנה : עלה תאנה ׳ הוא העץ שאכלו ממנו בדבר שנתקלקלו בו נתקנו אבל שאר העצי ׳ מנעום מליטול עליהם ומפני מה לא נתפרס ׳ העץ שאין הקב"ה חפץ להונות בריה שלא יכלימוהו ויאמרו זהו שלקה העולם על ידו מדרש רבי תנחומא :

ר' אבן עזרא ׳

ה והייתם כאלהים ׳ כמלאכי' :

ו ותרא האשה ׳ בלבה : ונחמד העץ ׳ בעבור שתשכיל ותפקחנה עיניה וטעם עמה שיחד אכלוהו וגלה' לו סוד הנחש והנה לא היה אדם שוגג על כן נענש ורבים אמרו כי עץ הדעת עץ התאנה

Digitized by Google

תאנה בעבור שמצאו ויתפרו עלה תאנה ואילו היה כן היה הכתוב אומ׳ ויתפרו עלה עץ הדעת גם רבים אמרו שחטה היה והנכון בעיני ששני עצים הם בתוך גן עדן ואינם בסקו׳ אחר על כל פני האדמה והאחד עץ הדעת והוא יוליד תאות המשגל ועל כן כסו האדם ואשתו; ערותם ופי׳ ויתפרו ידוע וכן שק תפרתי עלי גלדי והמבקשים מחט מהבילי׳ כי בעץ דק יעשו צרכם וכאשר אכל אדם מעץ הדעת ידע את אשתו וזאת הידיעה כנוי למשגל וכעבור עץ הדעת נקרא כן גם הנער כאשר ידע הטוב והרע אז יחל לתאות המשגל: ועץ החיים שיוסיף חיים ויחי האדם שנים רבות ואין מלת לעולם עד עולם ועד והנה כן ועבדו לעולם וישב שם עד עולם ורבים אחרים ומפרשים אמרו בפסוק כי ביום אכלך ממנו מות תמות כי לא נברא על מתכונת שימות רק כאשר חטא נגזר עליו המות ורבים ישאלו מה חטא זרעו ואלה דברי רוח כי רוח אחד לארם ולבהמה שבה יחיה וירגיש בעולם הזה וכמות זה כן מות זה מלבד החלק העליון שיש לאדם מותר מן הבהמה וכבר הביא אחר מרופאי יון ראיות גמורות שלא יהיה לחיי האדם קצב:

ח וַיִּשְׁמְעוּ אֶת־קוֹל יְהוָה אֱלֹהִים מִתְהַלֵּךְ בַּגָּן לְרוּחַ הַיּוֹם וַיִּתְחַבֵּא הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ מִפְּנֵי יְהוָה אֱלֹהִים בְּתוֹךְ עֵץ הַגָּן׃

ל׳ · ב׳ בתורה

ח וּשְׁמַעוּ יָת־קָל מֵימְרָא־דַיְיָ אֱלֹהִים מְהַלֵּךְ בְּגִנְּתָא לִמְנַח יוֹמָא וְאִטַּמַּר אָדָם וְאִתְּתֵיהּ מִן־קֳדָם יְיָ אֱלֹהִים בְּגוֹ אִילָן גִּנְּתָא׃

ט וַיִּקְרָא יְהוָה אֱלֹהִים אֶל־הָאָדָם וַיֹּאמֶר לוֹ אַיֶּכָּה׃

ט וּקְרָא יְיָ אֱלֹהִים לְאָדָם וַאֲמַר לֵיהּ אָן אַתְּ׃

י וַיֹּאמֶר אֶת־קֹלְךָ שָׁמַעְתִּי בַּגָּן וָאִירָא כִּי־עֵירֹם אָנֹכִי וָאֵחָבֵא׃

ב׳ חס׳ · ח׳ בטעם

י וַאֲמַר יָת־קָל־מֵימְרָךְ שְׁמַעִית בְּגִנְּתָא וּדְחֵילִית אֲרֵי־עַרְטִלַּאי אֲנָא וְאִטַּמְּרִית׃

יא וַיֹּאמֶר מִי הִגִּיד לְךָ כִּי עֵירֹם אָתָּה הֲמִן־הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לְבִלְתִּי אֲכָל־מִמֶּנּוּ אָכָלְתָּ׃

יד׳ זקפין בטורה · ב׳ ח׳ל

יא וַאֲמַר מַן חַוִּי לָךְ אֲרֵי עַרְטִלַּאי אַתְּ הֲמִן־אִילָנָא דִּי פַקֵּדְתָּךְ בְּדִיל דְּלָא־לְמֵיכַל מִנֵּיהּ אֲכַלְתְּ׃

יב וַיֹּאמֶר הָאָדָם הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי הִוא נָתְנָה־לִּי מִן־הָעֵץ וָאֹכֵל׃

יב וַאֲמַר אָדָם אִתְּתָא דִּיהַבְתְּ עִמִּי הִיא יְהַבַת־לִי מִן־אִילָנָא וַאֲכָלִית׃

יג וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים לָאִשָּׁה מַה־זֹּאת עָשִׂית וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה הַנָּחָשׁ הִשִּׁיאַנִי וָאֹכֵל׃

ה׳ · ל׳ ומ׳ל׳ · כו׳ חס׳

יג וַאֲמַר יְיָ אֱלֹהִים לְאִתְּתָא מַה דָא עֲבַדְתְּ וַאֲמַרַת אִתְּתָא חִוְיָא אַטְעְיַנִי וַאֲכָלִית׃

מסורת

Digitized by Google

מסורה גדולה׃

י עירם אנכי ב׳ כתיב כן בתו׳ ׃ אנכי ח׳ בטעם מלעיל וסי׳ ואירא כי עירם אנכי ׀ לא איש דברים אנכי ׀ הלא כן ימיני אנכי ׀ ויאמר אליו לוי אנכי ׀ עבד מצרי אנכי ׀ הראש כלכ אנכי׳ כי בוקר אנכי ׀ וגאלתיך אנכי ׀ וכל איוב דכוו׳ וזקף וס״פ דכוות׳ ב״מא מלרע׳ חף אנכי ׃

יא לך י״ד זקפין בתו׳ וסי׳ מי הגיד לך׳ ׀ ולך לך אל ארץ ׀ וקרא לך ואכלת ׀ וחג שבעות תעשה לך ׀ הנה נתתי לך ׀ מה עשיתי לך ׀ בצר לך ׀ ושמרת את חקיו ׀ ושמעת ישראל ושמרת ׀ כי ירחק ממך המקום ׀ ובאת אל הכהנים ׀ ועשית על פי הדבר ׀ ויד תהיה לך ׀ והשיבך ה׳ ׃ הגיד לך ב׳ דס׳ וסי׳ הגיד לך כי עירם את׳ ׀ הגיד לך אדם מה טוב ׃ וא׳ והגיד לך ׃ המן ג׳ וסי׳ המן העץ ׀ המן הסלע ׀ המן הגרן ׃ אכל ב׳ א׳ בחטף קמץ וא׳ בחולם וסי׳ המן העץ ׀ לבלתי אכל בתר׳ חולם ׃ צויתיך ב׳ סלאי׳ בתורה ובענין וכל נביאי׳ וכתובי׳ דכוות׳ ב״מא חסר י׳ בתראה ואשר צויתך ׀ ואת הנערי׳ יודעתי ׃

יג לאשה ח׳ קמצים וסי׳ הנחש השיאני ׀ והשביע הכהן את האשה ׀ וירד וירב׳ לאשה׳ וישלח דוד וידרש וישאל המלך לאשה ׀ וחד ולאשה עגל מרבק ׃ עשית ד׳ וסי׳ לאשה מה זאת׳ ראי דרכך בגיא ׀ איפה לקטת היום׳ אשר עשית את ונבלמת ׀ ומן הודע את ירושלם עד ונחלת בך דכוות׳ ׃

ר׳ שלמה ירחי׃

ח וישמעו ׀ יש מדרשי׳ אגדה רבי׳ וכבר סדרום רבותינו על מכונם בראשית רבה ובשאר מדרשות ואני לא באתי אלא לפשוטו של מקרא ולאגדה המישבת דברי המקרא דבר דבור על אופניו ׃ וישמעו ׀ שמעו את קול הק״בה שהיה מתהלך בגן ׃ לרוח היום ׀ לאותו רוח שהשמש באה משם וזו היא מערבית שלפנות ערב חמה במערב והם סרחו בעשירית ׃

ט איכה ׀ יודע היה היכן הוא אלא ליכנס עמו בדברים שלא יהא נבהל להשיב אם יעגישהו פתאום וכן בקין אמר לו אי הבל אחיך וכן בבלעם מי האנשים האלה עמך ליכנס עמהם בדברי׳ וכן בחזקיה בשלוחי מרודך בלאדן ׃

יא מי הגיד לך ׀ מאין לך לדעת מה בושת יש בעומד ערום ׃ המן העץ בתמה ׀ ׃

יב אשר נתת עמדי ׀ כאן כפר בטובה ׃

יג השיאני ׀ הטעני כמו אל ישיא אתכם חזקיהו ׃

ר׳ אבן עזרא׃

ח וישמעו מתהלך בגן ׀ קול השם וזה היה סמוך לערב בעת התנופף רוח היום ומצאנו לקול׳ הליכה כמו קולה כנחש ילך קול השופר הולך וחזק מאד ויאמר ר׳ יונה המדקדק הספרדי כי הטעם והאדם מתהלך בגן גם הוא אמר שפי׳ ביום אכלך ממנו אלף שנים כדרך הדרש ואחרים אמרו כי ביום ששי נברא וביום ששי מת ואחרים אמרו אז תהיה חיב מיתה ואחרים אמרו כי יש מות עתע כמו כי בן מות האיש העושה זאת ואחרים אמרו כי מאז תחל׳ שתמית והביאו ראיה מהתינוק ׀ והישר בעיני מה שאמרו הקדמונים שעשה תשובה כטעם רגע ארבר ׃

ט ויקרא ׀ טעם איכה פתחון הדברים וכן אי הבל אחיך והנה כחש קין והשיב לו השם קול דמי אחיך צועקים ׃

יא לבלתי עם למ״ד כטעם שלא ובלא למ״ד כטעם רק אך ׃ אבל ממנו ׀ שם הפועל נבן לבלתי שמור מצותיו ׃

יב אשר נתתה עמדי׃ אתה נתת הנותנה לי וטעם עמדי בגן והוא כמו עמי אכן לא מצאנוהו כי אם בלשון יחיד המדבר : ואוכל׃ האלף סימן המדבר והנה הנעלם שיש אחריו תמורת אלף השרש ובא עם קמץ קטן בעבו׳ שהוא סוף פסוק ולא יתכן שיבא וי״ו קמוץ עם הפועל כי לעולם הוא בשו״א :

יג השיאני׃ פתני :

בעל הטורים׃

יא המן ג׳ במסרה הכא המן העץ ואיד׳ המן הסלע הזה המן הגורן או מן היקב כמאן דאמר אילן שאכל ממנו אדם הראשון חטה היה וזהו המן הגורן וכמו שנקנסה עליו מיתה בשביל המן העץ גם חתם נקנסה מיתה על ידי המן הסלע׃ אשר צויתיך לבלתי אכול סופי תיבות רכיל שהלכה בעצת רכיל :

יב ויאמר האדם האשה אשר נתה וגו׳ זהו שאמר הכתוב משיב רעה תחת טובה לא תמוש רעה מביתו׃ סופי תיבות אשה שהיה כפוי טובה באשה שנתן לו לעזר׃ היא נתנה לי מן העץ ואוכל לפי הפשט שהביתני בעץ עד ששמעתי לדבריה׃

יד וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים׀ אֶל־הַנָּחָשׁ כִּי עָשִׂיתָ זֹּאת אָרוּר אַתָּה מִכָּל־הַבְּהֵמָה וּמִכֹּל חַיַּת הַשָּׂדֶה עַל־גְּחֹנְךָ תֵלֵךְ וְעָפָר תֹּאכַל כָּל־יְמֵי חַיֶּיךָ׃

עשית ד׳ — ל׳ וחס׳

יד וַאֲמַר יְיָ אֱלֹהִים׀ לְחִוְיָא אֲרֵי עֲבַדְתְּ דָא לִיט אַתְּ מִכָּל־בְּעִירָא וּמִכֹּל חֵיוַת בָּרָא עַל־מְעָךְ תֵּיזִיל וְעַפְרָא תֵּיכוּל כָּל־יוֹמֵי חַיָּיךְ׃

טו וְאֵיבָה׀ אָשִׁית בֵּינְךָ וּבֵין הָאִשָּׁה וּבֵין זַרְעֲךָ וּבֵין זַרְעָהּ הוּא יְשׁוּפְךָ רֹאשׁ וְאַתָּה תְּשׁוּפֶנּוּ עָקֵב׃

ל׳ ומ״ל וכל עור׳ דכו׳ — ל׳

טו וּדְבָבוּ׀ אֲשַׁוֵּי בֵּינָךְ וּבֵין אִתְּתָא וּבֵין בְּנָךְ וּבֵין בְּנַהָא הוּא יְהֵי דְּכִיר לָךְ מָה דַּעֲבַדְתְּ לֵיהּ מִלְּקַדְמִין וְאַתְּ תְּהֵי נָטַר לֵיהּ לְסוֹפָא׃

יו אֶל־הָאִשָּׁה אָמַר הַרְבָּה אַרְבֶּה עִצְּבוֹנֵךְ וְהֵרֹנֵךְ בְּעֶצֶב תֵּלְדִי בָנִים וְאֶל־אִישֵׁךְ תְּשׁוּקָתֵךְ וְהוּא יִמְשָׁל־בָּךְ׃

ל׳ רפ׳ — ל׳ ומ״ל ל׳ וחס׳

יו לְאִתְּתָא אֲמַר אַסְגָּאָה אַסְגֵּי צַעֲרֵיכִי וְעִדּוּיָיכִי בְּצַעַר תֵּלְדִין בְּנִין וּלְוָת בַּעְלִיךְ תְּהֵי תְּאוּבְתִּיךְ וְהוּא יִשְׁלוֹט בִּיךְ׃

מסורה גדולה׃

יו אישך ו׳ בקריא וסי׳ כו׳ במסר׳ רבת׳ :

ר׳ שלמה ירחי׃

יד כי עשית זאת׃ מכאן שאין מהפכים בזכותו של מסית שאילו שאלו למה עשית זאת היה

Digitized by Google

חיה לו להשיב דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין : מכל הבהמה ומכל חית השדה׳ אם מבהמ׳ נתקלל מחיה לא . כל שכן העמידו רבותינו מדרש זה במסכ׳ בכורות ללמד שימי עיבורו של נחש שבע שנים : על גחונך תלך׳ רגלי׳ היו לו ונקצצו :

טו ואיבה אשית׳ את׳ לא נתכוונה אלא שימות אדם שיאכל׳ הוא תחלה ותשא את חוה ולא באת לדבר אל׳ חוה תחלה אלא לפי שהנשי׳ קלות להתפתות ויודעות לפתו׳ בעליהן לפיכך ואיבה אשית :׳ישופך׳ יכתתך כמו ואכות אותו ותרגומו ושפית יתיה : ואתה תשופנו עקב׳ לא יהא לך קומה ותשכנו בעקבו ואף משם תמיתנו ולשון תשופנו כמו נשף בהם׳ כשהנחש בא לנשוך הוא נושף כמין שריקה ולפי שהלשון נופל על הלשון כתב לשון נשיפה בשניהם :

יו עצבונך׳ זה צער גידול בנים : והרונך׳ זה צער העבור : בעצב תלדי בני׳׳ זה צער הלידה : ואל אישך תשוקתך׳ לתשמיש ואף ע״פ כן אין לך מצח לתובעו בפה אלא הוא ימשול בך הכל ממנו ולא ממך : תשוקתך׳ תאותך כמו נפש שוקקה :

ר׳ אבן עזרא ׳

יד ארור׳ לנחש שיהיו חייו קצרים והגבון שיהיה חסר בהליכתו : על גחונך׳ החזה ולא נדע אם הנ״ון שרש כאדון או נוסף בזדון והאומר שנקרא כן בעבור הרוח שגיח ממנו זה דרך דרש וכן אמרו על גיחון גם פישון מגזרת כי תפושו גם פרת מגזרת פרו ורבו והנה הנהר הגדול הוא חדקל׳ עמד בפניהם ולא יכלו לעבור ויאמרו שתי סלורת הן שהמים חדים וקלים :

טו ואיבה הוא ישופך ראש׳ ורעה יככה בראש זכן אשר בשערה ישופני הלא תראה מחכתוב אחריו ויחסר הב״ית כמו ב״ית הנמצא בית יי׳ : עקב׳ הוא הרגל ואם הראש ראשון זה אחרון וכן את עקבו מים :

יו הרב׳ ארבה׳ שם הפועל׳ : עצבונך׳ בעת הענוי בצאת דם בתולים : והרונך׳ הנ״ון נוסף כי ההריון כבד על האשה וכן הלידה : תשוקתך׳ משמעתך והטעם שתשמעי כל אשר יצוה עליך כי את ברשותו לעשות חפצו :

בעל הטורים :

טו עקב ג׳ ואתה תשופנו עקב ׳ הגדיל עלי עקב ׳ זהו יגור עקב ׳ זהו שדרשו רבותינו על נחש׳ חבל על שמש גדול שאבד מן הבית וזהו גם איש שלומי וכו׳ הגדי׳ עלי עקב ועוד אמרו גבי ברכת השבטי׳ אע״פ שדומה יהוד׳ לאריה ונפתלי לאילה חזר וברכם כולם בברכה אחת דכתיב איש אשר כברכתו ברך אותם ׳ לומר שהשוה לגבור׳ אריה ולקלות אילה וזהו והוא יגור עקב אף על פי שדמה דן לנחש כלל גם גר באותה ברכה ׳

יו הרבה ארבה ב׳ במס׳ הכא הרבה ארבה עצבונך ואידך הרבה ארבה את זרעך ׳ פירוש עצבונך הו׳ דם נדו׳ רמז למה שאמרו כל אשה שרמיה מרובי׳ בניה מרובים :

יז וּלְאָדָם אָמַר כִּי שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתֶּךָ וַתֹּאכַל מִן־הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לֵאמֹר לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ אֲרוּרָה הָאֲדָמָה בַּעֲבוּרֶךָ בְּעִצָּבוֹן תֹּאכְלֶנָּה כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ :

יז וּלְאָדָם אֲמַר אֲרֵי קַבֵּלְתָּ לְמֵימַר אִתְּתָךְ וַאֲכַלְתְּ מִן־אִילָנָא דִּי פַקֵּדְתָּךְ לְמֵימַר לָא תֵיכוֹל מִנֵּיהּ ב׳ מ׳ ו׳! לִיטָא אַרְעָא בְּדִילָךְ בְּעָמָל תֵּיכְלִנַּהּ י״ל ומ׳! כֹּל יוֹמֵי חַיָּיךְ :

Digitized by Google

יח וְקוֹץ וְדַרְדַּר תַּצְמִיחַ לָךְ וְאָכַלְתָּ אֶת־עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה׃ ג׳

יח וְכוּבִין וְאַטְדִין תַּצְמַח לָךְ וְתֵיכוּל יָת עִסְבָּא דְחַקְלָא׃

יט בְּזֵעַת אַפֶּיךָ תֹּאכַל לֶחֶם עַד כ׳ מ״ל בלש׳
שׁוּבְךָ אֶל־הָאֲדָמָה כִּי מִמֶּנָּה
לֻקָּחְתָּ כִּי־עָפָר אַתָּה וְאֶל־עָפָר י״ב מלעיל
תָּשׁוּב׃

יט בְּזֵעְתָּא דְאַפָּךְ תֵּיכוּל לַחְמָא
עַד דְּתְתוּב לְאַרְעָא דְּמִנַּהּ
אִתְבְּרֵיתָא אֲרֵי־עַפְרָא אַתְּ
וּלְעַפְרָא תְּתוּב׃

כ וַיִּקְרָא הָאָדָם שֵׁם אִשְׁתּוֹ
חַוָּה כִּי הִוא הָיְתָה אֵם
כָּל־חָי׃

כ וּקְרָא אָדָם שׁוּם אִתְּתֵיהּ
חַוָּה אֲרֵי הִיא הֲוָת אִמָּא דְכָל־בְּנֵי
אֱנָשָׁא׃

כא וַיַּעַשׂ יְהוָה אֱלֹהִים
לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כָּתְנוֹת עוֹר ב׳ ג׳ חס׳
וַיַּלְבִּשֵׁם׃

כא וַעֲבַד יְיָ אֱלֹהִים לְאָדָם
וּלְאִתְּתֵיהּ לְבוּשִׁין דִּיקָר עַל־מְשַׁךְ
בִּשְׂרְהוֹן וְאַלְבֵּשִׁנּוּן׃

מסורה גדולה׃

יח וקוץ ג׳ וסי׳ וקוץ ודרדר׃ וקוץ מכאיב׃ וקוץ הוליד את ענב׃ בתראה שום אינש א״ק׃

יט אפיך ב׳ מלאים וסי׳ בזיעת אפיך תאכל להם׃ וברוח אפיך נערמו מים׃ אל האדמה ו׳ וסי׳ כו׳ בספר׳ רבת׳׃ ואל עפר ב׳ דס׳ וסי׳ ואל עפר תשוב׃ ואל עפר תשיבנו׃

כא לאדם י״ב וסי׳ כו׳ בספר׳ רבת׳׃

ר׳ שלמה ירחי׳

יז ארורה האדמה בעבורך׃ מעלה לך דברים ארורים כגון זבובים ופרעושים ונמלים משל ליוצא לתרבות רעה והבריות מקללו׳ שדים שינק מהם׃

יח וקוץ ודרדר תצמיח לך׃ הארץ כשתזרענה מיני זרעים תצמיח קוץ ודרדר קונדס ועכביות והן נאכלין ע״י תיקון׃ ואכלת את עשב השדה׃ ומה קללה הי׳ זו והלא בברכה נאמר לו הנה נתתי לכם את כל עשב זורע זרע וגו׳ אלא מה אמור כאן בראש הענין ארורה האדמה בעבורך בעצבון תאכלנ׳ ואחר העצבון וקוץ ודרדר תצמיח לך כשתזרענה קטנית או ירקות גנה היא תצמיח לך קוצים ודרדרים ושאר עשבי שדה ועל כרחך תאכלם׃

יט בזעת אפיך׃ לאחר שתטרח בו הרבה׃

כ ויקרא האדם׃ חזר הכתוב לעניינו הראשון ויקרא האדם שמות ולא הפסיק אלא ללמדך שעל ידי קריאה שמות נזדווגה לו חוה כמו שכתוב ולאדם לא מצא עזר כנגדו לפי׳ ויפל תרדמה ועל ידי שכת׳ ויהיו ערומים סמך לו פרשת הנחש להודיעך שמתוך שראה ערותה

Digitized by Google

ערותה ורהא אותם עסוקים בתשמיש נתאוה לה ובא עליהם במחשבה ובמרמה: חוה׳ נופל על לשון חיה שמהיה את ולדותיה כאשר תאמר מה הווה לאדם בלשון היה:

כא כתנות עור: יש דברי אגדה אומרי׳ חלקי׳ כצפורן היו מדובקי׳ על עורן׳ ויש אומרי׳ דבר הבא מן העור כגון צמר ארנבים שהוא רך וחם ועשה להם כתנות ממנו:

ר׳ אבן עזרא·

יז ולאדם ארורה האדמה׳ שלא תוציא תבואה רבה: בעצבון תאכלנה׳ ותאכל התבואה׳ והיא דרך קצרה וכן והיו באוכלי שולחנך:

יח וקוץ׳ גדול וקטן ממנו דרדר והוא לבדו דר כי אחיו נעדר וטעם בעצבון לפתח ולשדד ולזרוע ועוד רעה הולה שיצמח קוץ בתוך התבואה וטעם את עשב השדה הוא הלחם כי בגן ערן חיותו מפרי העץ וטעם בזעת אפך שהוא צריך לטרוח לזרות ולטחון וללוש ולבשל ולא כמאכל הבהמו׳ ופי׳ בזעת ידוע מדברי ז״ל והוא על משקל שניה ושרשו יזע וכמוהו לא יחגרו ביזע עד שיבואו לידי זיעה ואחר שידענו שהאדם נברא טהר׳ שרשים מה טעם כי ממנה לקחת והתשובה כי העצמות תולדתם מהעפר ועל כן הם כבדות ואין להם הרגשה והם מוסדי הגוף הלא תרא׳ ותקרבו עצמות עצם אל עצמו כי הם דמות בית בנוי ואחר כן והנה עליהם גידים ובשר עלה ויקרם עליהם עור וכן והעליתם את עצמותי:

כ ויקרא חוה׳ הו״ו והי״ו מתחלפים וכן הנה יד יי׳ הויה ואתה הוא להם למלך ולא קרא׳ בי״ו כי מה הפרש יש בין שמה ובין שם ההיות: אם כל חי׳ מבני אדם:

כא כתנות עור׳ יש אומ׳ כי בתחלה היו עצם ובשר ועתה קרם עליהם עור ויש אומרים כתנות לעורם ואחרים אומרים כי יש בהמה בדמות אד׳ והשם צוה ונפשט עורה ואין לנו לבקש בזאת רק נאמין שהשם עשה לאד׳ גם לאשתו כתנת עור ומי ימלל גבורותיו ומי יספר מעשיו ונפלאותיו ואין חקר לגדולתו׳ ויאמ׳ כאשר יהיה אחד בפתח קטן יהיה בטעם ועניינו מוכרת ואם יהיה בפתח גדול יהיה סמוך וכן כאח׳ שבתי ישר׳ על כן לא יתכן מדקדוק הלשון להיו׳ פירושו כמו׳ אחד ומה טעם יהיה לו והיה בעל הטעמי׳ ראוי להדביק ממנו עם לדעת ופי׳ ממנו לשון רבים כמו איש ממנו וכבר ביארתי בספ׳ היסוד למה נרגש נ״ון הרבים ואנשי מזרח הקוראים אותו בלא דגשו׳ יטעו וטע׳ הפסוק כמו והיית׳ כאלהים יודעי טוב ורע או פי׳ על מחשבתו ואל תתמה על ממנו כי כמוהו נעשה אדם בצלמנו הבה נרדה וזה דבור השם עם המלאכי׳:

בעל הטורים·

יח וקוץ ודרדר תצמיח לך׳ על אדמת ישראל מדבר באומו׳ העולם שהן כקוץ ודרדר לישראל׳ ורמז בכאן קוץ ודרדר שהן האומו׳ תצמית לך:

כ ויקרא את שמה חוה על שם שמחוה׳ וזהו שאמרו ׳ קבין שיחה ירדו לעולם· תשעה נטלו נשים·

כא ולבישם שנים במס׳ הכ׳ ואירך גבי אהרן ולבישם כתנות: מלמד שעש׳ הק״בה לאדם הראשון בגדי כהונה׳ ואיתא בב״ר שבהם היו עוברין הבכורות וח׳ תיבות בזה הפסוק כנגד שמונה בגדי כהונה:

כב וַיֹּאמֶר׀ יְהֹוָה אֱלֹהִים הֵן הָאָדָם הָיָה כְּאַחַד מִמֶּנּוּ לָדַעַת טוֹב וָרָע וְעַתָּה׀ פֶּן־יִשְׁלַח יָדוֹ

כב וַאֲמַר יְיָ אֱלֹהִים הָא אָדָם ״כ פתקי׳ הֲוָה יְחִידַי בְּעָלְמָא מִנֵּיהּ לְמִדַּע טָב וּבִישׁ וּכְעַן דִּלְמָא יוֹשֵׁיט יְדֵיהּ

Digitized by Google

וְלָקַח גַּם מֵעֵץ הַחַיִּים וְאָכַל וָחַי לְעֹלָם׃

י"ח קמ׳

וְיִסַּב אַף מֵאִילַן חַיַּיָּא וְיֵיכוֹל וְיֵחֵי לְעָלַם׃

כג וַיְשַׁלְּחֵהוּ יְהוָה אֱלֹהִים מִגַּן־עֵדֶן לַעֲבֹד אֶת־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר לֻקַּח מִשָּׁם׃

ד׳ ה׳

כג וְשַׁלְּחֵיהּ יְיָ אֱלֹהִים מִגִּנְתָּא דְעֵדֶן לְמִפְלַח יָת אַדְמְתָא דְּאִתְבְּרִי מִתַּמָּן׃

כד וַיְגָרֶשׁ אֶת־הָאָדָם וַיַּשְׁכֵּן מִקֶּדֶם לְגַן־עֵדֶן אֶת־הַכְּרֻבִים וְאֵת לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת לִשְׁמֹר אֶת־דֶּרֶךְ עֵץ הַחַיִּים׃

ג׳ ר"פ כ׳ · כ"ו התורה חסר · י׳ דכו׳

כד וְתָרֵיךְ יָת אָדָם וְאַשְׁרִי מִלְּקַדְמִין לְגִנְתָּא דְעֵדֶן יָת כְּרוּבַיָּא וְיָת שְׁנַן חַרְבָּא דְמִתְהַפְּכָא לְמִטַּר יָת אוֹרַח אִילַן חַיַּיָּא׃

מסורה גדולה׃

כב כאחד י"ב פתחין וסי׳ כו׳ במסר׳ רבתא׃ לעולם י"ח חסרים וסי׳ כו׳ במסר׳ רבת׳׃ וישלחהו ד׳ וסי׳ מגן עדן׃ בא אבנר בן נר אל המלך׃ ויכרת לו ברית וישלחהו׃ ויתן לו רב טבחי׳׃

כג לקח ה׳ ב׳ קמצי׳ וג׳ פתחים וסי׳ לעבד את האדמ׳ ויאמר לאמו אלף ואמה׃ ועתה מה לי פה נאם ה׳׃ ויאמ׳ לו הקשית לשאול׃ מעצר וממשפט לקח׃ ב׳ בתראה קמצין וחד ולקח מהם קללה׃

ר׳ שלמה ירחי׃

כב היה כאחד ממנו׃ הרי הוא יחיד בתחתוני׳ כמו שאני יחיד בעליוני׳ ומה היא יחידתו לדעת טוב ורע מה שאין כן בבהמה וחיה׃ ועתה פן ישלח ידו׃ ומשיחיה לעולם הרי הוא קרוב להטעו׳ הבריו׳ אחריו ולומ׳ אף הוא אלוה ויש מדרשי אגד׳ אבל אין מיושבין על פשוטו׃

כד מקדם לגן עדן׃ במזרחו של גן עדן חוץ לגן׃ את הכרובי׳ מלאכי חבלה׃ וחרב מתהפכת ולה להט לאיי׳ עליו מליכנס עוד לגן תרגום להט שנן כמו שלף שננא בסנהדרי׳ ובלשון לעז׳ לב״א ומדרשי אגדה יש ואני איני בא אלא לפשוטו׃

ר׳ אבן עזרא׃

כג וישלחהו׃ כל שלוח ואחריו מ"ם כמו גרוש והוא לגנאי כמו שלה מעל פני ולא כאשר אמר חכם גדול ספרדי שהוא לשון כבוד כמו הולך עמם לשלחם וכמו וישלחהו וילך בשלום שאם כן יהיה כבוד האדם׳ גדול מכבוד גן עדן ואם אמר למה נכתב ויגרש את האדם אם פירושו וישלחהו ויגרשהו כן פירושו כאש׳ גרשו השכין את הכרובי׳ ומלת כרובים יש אומרי׳ כנערים תרגו׳ ארמי׳ כרביא ולפי דעתי שהיא מלת כלל צורות כולם ויחזקאל שאמ׳ בתחלה ופני שור לא התחלפ׳ הצורה שהעגל לא נעשה בימיו ואח׳ כן באמרו פני הכרוב כה"א הידיע׳ הצור׳ צורת שור כאלו אמ׳ הצורה שהזכרתי בתחלה על כן תצורת שור כרוב ואין כל כרוב צורת שור והראייה הגמורה שאמר באחרונה כי כרובים המה ופה אמר הכרובים והם המלאכים הידועי׳ ובידם חרב יש לה להט ולה שתי פיות וזה פי׳ המתהפכ׳ והמפרשים שאומרים כי על השמש דבר אננו אמת׃ מקדם׃ פי׳ ממזרח ודע כי כל מה שמצאנו כתוב הוא אמת וכן היה ואין בו ספק ויש לו סוד כי מאור השכל יצא החפץ ומהשני העולה

Digitized by Google

העולה למעלה כי׳ הנועת החפץ לפנים היא גם עלה תאנה לאות ונקר׳ השלישי בשם הכחינה כי בתחלה יש כח בלי מפעל והמבין זה הסוד יבין איך יברד הנהר ומה סוג גן עדן וכתנות העור גם יורה זה הסוד שיש יכולת באדם שיחיה לעולם והמשכיל יבין כי זה כל האדם :

ד		ד
א וְהָאָדָם יָדַע אֶת־חַוָּה אִשְׁתּוֹ	ל׳ כת׳ קין	א וְאָדָם יְדַע יָת־חַוָּה אִתְּתֵיהּ
וַתַּהַר וַתֵּלֶד אֶת־קַיִן וַתֹּאמֶר קָנִיתִי	ה׳	וְעַדִּיאַת וִילֵידַת יָת־קַיִן וַאֲמַרַת
אִישׁ אֶת־יְהוָה׃		קְנֵיתִי גַבְרָא מִן־קֳדָם יְיָ׃
ב וַתֹּסֶף לָלֶדֶת אֶת־אָחִיו אֶת־	ה׳ ר״פ	ב וְאוֹסִיפַת לְמֵילַד יָת־אֲחוּהִי יָת־
הָבֶל וַיְהִי־הֶבֶל רֹעֵה צֹאן וְקַיִן	ה׳	הָבֶל וַהֲוָה־הָבֶל רָעֵי עָנָא וְקַיִן הֲוָה
הָיָה עֹבֵד אֲדָמָה׃	י״א	גְבַר־פָּלַח בְּאַרְעָא׃
ג וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים וַיָּבֵא קַיִן מִפְּרִי	כ״א	ג וַהֲוָה מִסּוֹף יוֹמִין וְאַיְתִי קַיִן
הָאֲדָמָה מִנְחָה לַיהוָה׃		מֵאִבָּא דְאַרְעָא קוּרְבָּנָא קֳדָם יְיָ׃
ד וְהֶבֶל הֵבִיא גַם־הוּא מִבְּכֹרוֹת	ג׳ ל׳	ד וְהֶבֶל אַיְתִי אַף־הוּא מִבַּכִּירֵי
צֹאנוֹ וּמֵחֶלְבֵהֶן וַיִּשַׁע יְהוָה אֶל־הֶבֶל		עָנֵיהּ וּמִשַּׁמְנֵיהוֹן וַהֲוָת רַעֲוָא קֳדָם
וְאֶל־מִנְחָתוֹ׃	ג׳ ובענין	יְיָ בְּהֶבֶל וּבְקֻרְבָּנֵיהּ׃
ה וְאֶל־קַיִן וְאֶל־מִנְחָתוֹ לֹא		ה וּבְקַיִן וּבְקֻרְבָּנֵיהּ לָא הֲוָת
שָׁעָה וַיִּחַר לְקַיִן מְאֹד וַיִּפְּלוּ	ל׳	רַעֲוָא וּתְקֵיף לְקַיִן לַחֲדָא וְאִתְכְּבִישׁוּ
פָּנָיו׃		אַפּוֹהִי׃

מסורה גדולה

א קניתי ה׳ וסי׳ והאר׳ ידע ׀ הן קניתי אתכ׳ ׀ קניתי עבדי׳ ׀ את כל אשר לאלימלך וגם את רות :

ב ללדת ד׳ וסי׳ ותסף ׀ וימלאו יעירה ׀ כמו הרה ׀ עת ללדת : אדמה י״א וסי׳ כו׳ במסר׳ רבת׳ :

ג ויהי מקץ ימים ב׳ רס׳ וסי׳ ויבא קין ׀ ויהי מקץ ימים ויבש הנחל ׀ וחד מקץ הימי׳ רבי׳ :

ד והבל ג׳ בלישני׳ וסי׳ והבל הביא ׀ אני אמרתי לריק יגעתי ׀ שקר החן והבל היפי ׀ אנ״ך ;

ר׳ שלמה ירחי׳

א והאד׳ ידע׳ כבר קודם ענין של׳ מעל׳ קור׳ שחט׳ ונטרד מגן עדן וכן ההריון והליד׳ שאם כת׳ וידע אדם נשמע שלאחר שנטרד היו לו בנים: קין׳ על שם קניתי: את ה׳׳ כמו עם ה׳ בשבר׳ אותי׳ ואת אישי לבדו בראנו אבל בזה שותפים אנו עמו:

ב ואת קין׳ את אחיו את הבל׳ שלש׳ אתים רבויי הם מלמד שתאומה נולדה עם קין ועם הבל נולדו שתים לכך נאמ׳ ותוסף: רעה צאן׳ לפי שנתקללה האדמ׳ פירש לו מעבודתה:

ג מפרי האדמה׳ מן הגרוע ויש אגדה שאומרת זרע פשתן היה:

ד וישע׳ ויפן וכן לא שעה אל מנחתו לא פנה וכן אל ישעו אל יפנו וכן שעה מעליו פנה מעליו: וישע׳ ירדה אש וליחכ׳ מנחתו:

ר׳ אבן עזרא׳

א והאדם׳ כאשר ראה שלא יחיה בגופו בעצמו לעולם הוצרך להחיות המין על כן אמרה קניתי איש את ה׳ ואין שם זכר מלת אלהים כי הנה נמצא בארץ במין כאשר הוא בסעלה בעצמ׳ ומלת טוב כלל וכן כתוב וירא אלהי׳ את כל אשר עשה והנה טוב מאד ורע חלק:

ג ויהי מקץ ימים׳ שעבד קין את האדמה הביא המנחה אל המקום שקבע להפלתו ולא ישרו בעיני דברי האומרים כי המנחה הביאה אל אביו ובעבור שכתוב מבכורות צאנו יש סמך כי לא הביא קין מן הבכורים:

ד וישע׳ על משקל ויחר לקין וטעמו כמו קבל והקרוב אליו שעו מני כדרך סוד הקרבן ויתכן שירדה אש ודשנה מנחת הבל ולא מנח׳ קין ועל דעתי כי נקראת השנה תמימ׳ ימים וכן כתוב ימי׳ תהיה גאולתו בעבור שישובו הימי׳ באורך או בקוצר כאשר היו בתחלה וכן מימי׳ ימימה ופי׳ שנתים ימים ימים שלמי׳ שנתי׳ ואם נכת׳ שנתי׳ יתכן שאינן שלימו׳ מיו׳ אל יום וכן עד חדש ימי׳ שישוב החדש כאשר היה על כן אמרתי בפי׳ דניאל כי ימים אלף ומאתי׳ וצ׳ שהם ימים ולא שני׳ בעבו׳ שהם במספ׳:

ו וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־קָיִן לָמָּה חָרָה לָךְ וְלָמָּה נָפְלוּ פָנֶיךָ׃ נ׳ הה׳טנ

ו וַאֲמַר יְיָ לְקַיִן לְמָא תְּקֵיף לָךְ וּלְמָא אִתְכְּבִישׁוּ אַפָּךְ׃

ז הֲלוֹא אִם־תֵּיטִיב שְׂאֵת וְאִם לֹא תֵיטִיב לַפֶּתַח חַטָּאת רֹבֵץ וְאֵלֶיךָ תְּשׁוּקָתוֹ וְאַתָּה תִּמְשָׁל־בּוֹ׃ ינ׳ ויי׳ בתור יומנ׳ ב׳ ב ג׳ נ׳

ז הֲלָא אִם־תּוֹטִיב עוֹבָדָךְ יִשְׁתְּבֵק לָךְ וְאִם לָא תוֹטִיב עוֹבָדָךְ לְיוֹם דִּינָא חֶטְאָךְ נְטִיר דַּעֲתִיד לְאִתְפְּרָעָא מִנָּךְ אִם־לָא תְּתוּב וְאִם תְּתוּב יִשְׁתְּבֵק לָךְ׃

ח וַיֹּאמֶר קַיִן אֶל־הֶבֶל אָחִיו וַיְהִי בִּהְיוֹתָם בַּשָּׂדֶה וַיָּקָם קַיִן אֶל־הֶבֶל אָחִיו וַיַּהַרְגֵהוּ׃ כ״ח פסי׳ פסקי׳ כמנעו׳ פסוק

ח וַאֲמַר קַיִן לְהֶבֶל אֲחוּהִי וַהֲוָה בְּמֶהֱוֵיהוֹן בְּחַקְלָא וְקָם קַיִן בְּהֶבֶל אֲחוּהִי וְקַטְלֵיהּ׃

ויאמר ויאמר

Digitized by Google

ט וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־קַיִן אֵי הֶבֶל אָחִיךָ וַיֹּאמֶר לֹא יָדַעְתִּי הֲשֹׁמֵר אָחִי אָנֹכִי׃

ה' וכל פי מזה דכו' · י' רפי

ט וַאֲמַר יְיָ לְקַיִן אָן הֶבֶל אֲחוּךְ וַאֲמַר לָא יָדַעְנָא הֲנָטַר אֲחִי אֲנָא׃

י וַיֹּאמֶר מֶה עָשִׂיתָ קוֹל דְּמֵי אָחִיךָ צֹעֲקִים אֵלַי מִן־הָאֲדָמָה׃

ג' וחס'

י וַאֲמַר מָה עֲבַדְתָּא קָל דַּם זַרְעָן דַּעֲתִידִין לְמִפַּק מִן אֲחוּךְ קָבְלִין קֳדָמַי מִן אַרְעָא׃

מכורה גדולה ·

ו הרה לך ב' דס' וסי' למה הרה לך׀ ההיטב חרה לך על הקקיון :

ז חלוא י"ג מלאים בתו' וסי' כו' במסר' רבת' : תשוקתו ב' תשוקתו ואתה תמשל בו׀ ועלי תשוקתו : אי ח' וסי' אי הבל אחיך׀ ואמ' אי אלהימו׀ ועתה ראה אי חנית המלך׀ אי לזאת אסלוח לך׀ ולרוזנים אי שכר :

י צעקים ב' וחס' וסי' קול דמי׀ כי נרפים :

ר' שלמה ירחי ·

ז הלוא אם תטיב׀ כתרגומו פירושו : לפתח חטאת רובץ׀ לפתח קברך חטאך שמור : ואליך תשוקתו׀ של חטאת הוא יצר הרע תמיד שוקק ומתאוה להכשילך : ואתה תמשול בו׀ אם תרצה תתגבר עליו :

ח ויאמר קין׀ נכנס עמו בדברי ריב ומצה להתעולל עליו להרגו ויש בזה מדרשי אגדה אך זה יישובו של מקרא :

ט אי הבל אחיך׀ להכנס עמו בדברי נחת אולי ישיב ויאמר אני הרגתיו וחטאתי לך : לא ידעתי׀ נעשה כגונב דעת העליונה : השומר אחי׀ לשון תימה הוא וכן כל ה"א הנקודה בחטף פתח :

י דמי אחיך׀ דמו ודם זרעיותיו׀ דבר אחר שעשה בו פצעים הרבה שלא היה יודע מהיכן נפשו יוצאה :

ר' אבן עזרא ·

ז הלוא׀ ופי' שאת על דעת מפרשי' רבים שאת עונך והנכון בעיני שאת פני' כי כתו' בתחלה ויפלו פניו וזה דרך בושה כטעם אשא פניו וטעמו אם עשית טוב תשא פניך וכן כי אז תשא פניך ממום : חטא' רובץ יש אומ' שחטא תחת עון גם יש מפרשי' לפתח הקבר ירבץ עוניך ביום הדין ויפרשו ו"יו תשוקתו על הבל וטעם למה הרה לך שקבלתי מנחת הבל והוא סר אל משמעתך ואתה כמו מושל בו ואחרי' אמרו על היצר ואיננו כתוב ואלה אמרו כי לפתח ביתך חטאתך רובצת והיא הולכת עמך ויש אומ' לפתח הפ"ה כטעם שמור פתחי פיך והנכון בעיני שחטאת סמוך ויצר לב האדם הוא רובץ עמו : ואליך תשוקתו כי היצר ישוב אל משמעתך ברצונך גם יש בך כח למשול בו :

ח ויאמר קין׀ הקרוב אלי שאמר לו כל התוכחות שהוכיחו השם ושואלים נולדו ביום סגריר ישאלו איך הכהו ואין חרב וזאת שאלה תהו כי יהרגהו בידו בחנק ואלף עץ ואבן נמצאים :

ט וטעם אי כמו איה וסלת איפה מורכבת ממלות שתים :

• צועקים אלי' אינֶנו דבק עִם קול וכן קול דודי הנה זה בא אל דודי הוא שב בא כאשר פירשתי בשיר השירים והטע' כי שמע צעק' דמיו שנשפכו על האדמה והמתרגם אמר על בניו שהיו בכחו להולידם׃ ומלת ארור מִן האדמה שיבא לו הסרון מפאת האדמה שיזרעו שטע כי הוא היה עובד אדמה ולא התן האדמה עוד קציר ופרי ויצטרך ללכת אל ארץ רחוקה ממקום אדם אביו שהו' קרוב אל הגן ולא ישקוט במקום אחד רק ינוע׃ וי"א כי ונד סקונן כמו לנוד לו ועל דעתי שנר אחי נע וכמוהו הנה ארחי' נרוד׃ ופי' גדול עוני מנשוא על דעת כל המפרשים שהודה חטאו׃ ופי' נשוא כטעם סלוח כמו נושא עון ולפי דעתי שהעברים יקראו העקב שכר והעונש יקראו הרע הבא בעבור העון והחטאת וכן כי לא שלם עון האמורי אם יקרך עון ויגדל עון בת עמי והטעם כי זה העונש גדול לא אוכל לסבלו ויורה על אמתת זה הפירוש הפסוק הבא אחריו׃ ופי' פצתה פתחה וכן הכל יפצה פיהו׃ וטע' ומפניך אסתר שיש מקום יקבל כח והראה בו גבור' השם ואם הכל כלא כבודו :

בעל הטורים ·

ז תשוקתו שני' בפס' הכ' ואידך אני לדודי ועלי תשוקתו והוא שאמר' חכמי' ז"ל שני תשוקות הן תשוקתן של רשעים לעבירה שנאמ' ואליך תשוקתו · תשוקתו של הק"בה על ישראל שנא' אני לדודי ועלי תשוקתו· לשמר · נוטריקון לילין שדין מזיקין רוחין ·

י צועקי' ב' בפסו' הבא צועקי' אלי ואידך על כן הם צועקים וגו' ופר"שי דהתם פלסר שנצטרע והיה שוחט תינוקות של ישראל ורוחץ בדמם וזה הוא קול דמי אחיך צועקים ·

יא וְעַתָּה אָרוּר אָתָּה מִן־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר פָּצְתָה אֶת־פִּיהָ לָקַחַת אֶת־דְּמֵי אָחִיךָ מִיָּדֶךָ׃

יא וּכְעַן לִיט אַתְּ מִן־אַרְעָא דִּי פְתַחַת יָת־פּוּמַהּ וְקַבִּילַת יָת־דְּמֵי אֲחוּךְ מִן־יְדָךְ׃

יב כִּי תַעֲבֹד אֶת־הָאֲדָמָה לֹא־תֹסֵף תֵּת־כֹּחָהּ לָךְ נָע וָנָד תִּהְיֶה בָאָרֶץ׃

ג' חס' מלרע וסי' מילה דמילת' רופא
ג'

יב אֲרֵי תִפְלַח יָת־אַרְעָא לָא־תוֹסִיף לְמִתַּן־חֵילַהּ לָךְ מְטַלְטַל וְגָלֵי תְּהֵי בְאַרְעָא׃

יג וַיֹּאמֶר קַיִן אֶל־יְהוָה גָּדוֹל עֲוֺנִי מִנְּשֹׂא׃

ל' וחס'

יג וַאֲמַר קַיִן קֳדָם יְיָ סַגִּי חוֹבִי מִלְּמִשְׁבָּק׃

יד הֵן גֵּרַשְׁתָּ אֹתִי הַיּוֹם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וּמִפָּנֶיךָ אֶסָּתֵר וְהָיִיתִי נָע וָנָד בָּאָרֶץ וְהָיָה כָל־מֹצְאִי יַהַרְגֵנִי׃

ל'
ל' ב'
ב'

יד הָא תָרֵכְתָּא יָתִי יוֹמָא דֵין מֵעַל אַפֵּי אַרְעָא וּמִן־קֳדָמָךְ לֵית אֶפְשַׁר לְאִטַּמָּרָא וָאֱהֵי מְטַלְטַל וְגָלֵי בְּאַרְעָא וִיהֵי כָל־דְּיִשְׁכְּחִנַּנִי יִקְטְלִנַּנִי׃

ויאמר

ואמר

Digitized by Google

טו וַיֹּאמֶר לוֹ יְהוָה לָכֵן כָּל־הֹרֵג
קַיִן שִׁבְעָתַיִם יֻקָּם וַיָּשֶׂם יְהוָה ו׳
לְקַיִן אוֹת לְבִלְתִּי הַכּוֹת־אֹתוֹ כָּל־
מֹצְאוֹ׃ ו׳ חס׳

טו וַאֲמַר לֵיהּ יְיָ בְּכֵן כָּל־דְיִקְטוֹל
קַיִן לְשִׁבְעָא דָרִין יִתְפְּרַע מִנֵּיהּ וְשַׁוִּי
יְיָ לְקַיִן אָתָא בְּדִיל דְלָא־לְמִקְטַל־
יָתֵיהּ כָּל־דְיִשְׁכְּחִנֵּיהּ׃

מסורה גדולה׃

יב תסף ג׳ חס׳ מלרע וסי׳ לא תסף תת׃ לא תסף עליו ולא תגרע׃ תסף רוחם יגועון׃ כחה ב׳ וסי׳ לא אסף תת כחה׃ אם כחה אכלתי׃

יד אסתר ב׳ וסי׳ הן גרשת אתי היום׃ אז מפניך לא אסתר׃ ואחר ואסתר ממנו׃ מצאי ב׳ חס׳ וסי׳ הן גרשת אותי׃ כי מצאי מצא חיים׃

טו שבעתים ו׳ וסי׳ לכן כל הורג קין׃ כי שבעתים יקם קין׃ ואור החמה׃ אמרות ה׳ אמרות׃ והשב לשכנינו שבעתים׃ ונמצא ישלם׃ יקם ג׳ ב׳ קמץ וא׳ פתח וסי׳ קין קין׃ לא יקם כי כספו הוא׃ קדמאה קמץ׃

ר׳ שלמה ירחי׃

יא מן האדמה׃ יותר ממה שנתקללה היא כבר בעונ׳ וגם בזו הוסיפה לחטא׃ אשר פצת׳ את פיה לקחת את דמי אחי׳ וגו׳׃ והנני מוסיף לה קללה אצלך לא תוסף תת כחה׃

יב נע ונד׃ אין לך רשות לדור במקום אחד׃

יג גדול עוני מנשוא׃ בתמיה אתה טוען עליונים ותחתוני׳ ועוני אי אפש׳ לשעון׃

טו לכן כל הורג קין׃ זה אחד מן המקראות שקצרו דבריהם ורמזו ולא פירשו׃ לכן כל הורג קין׃ לשון גערה כה יעשה לו כך וכך עונשו ולא פי׳ ענשו׃ שבעתים יקם׃ איני רוצה להנקם מקין עכשו לסוף שבע׳ דורו׳ אני נוקם נקמתי ממנו שיעמ׳ למך מבני בניו ויהרגהו וסוף המקרא שאמ׳ שבעתי׳ יוקם והיא נקמת הבל מקין למדנו שתחלת מקר׳ לשון גערה היא שלא תהא בריה מזיקתו וכיוצ׳ בו ויאמ׳ דוד כל מכה יבוסי ויגע בצינור ולא פירש מה יעשה לו אבל דבר הכתוב ברמז כל מכה יבוסי ויגע בצינו׳ ויקרב אל השער ויכבשנו ואת העורים וגו׳ וגם אותם יכה על אשר אמרו העור והפסח לא יבא דוד אל תוך הבית המכה את אלו אני אעשנו ראש ושר כאן קצר דבריו ובדברי הימים פי׳ רש יהיה לראש ולשר׃ וישם יי׳ לקין אות׃ חקקלו אות משמו במצחו׃

ר׳ אבן עזרא׃

טו שבעתים׃ עד שבעה דורות כי אין זאת המלה ארבעה עשר ולא שלש מאות ומ״ג והעד ואור החמה יהיה שבעתים ואחר כן ביאר הנביא דברו ואמר כאור שבע׳ הימים׃ וטעם יקם שתלקח נקמתו וכן לא יקם והטע׳ כי השם האריך אפו על קין עד שבעה דורות ואל תתמה להשוב איך חיה כל אלה השנים והנה שת אחיו היה עם נח שנים רבות גם יתכן שיקרא זרע קין בשם אביה׳ כמו ישראל׃ ויש אומ׳ כי האות קרן ואחרים אמרו שנתן חוזק בלבו והסיר פחדו ממנו והנכון בעיני שהש׳ עשה לו אות עד שהאמין והכתו׳ לא גלה האות׃

בעל

Digitized by Google

בעל הטורים׃

יד מוצאי ב' במסורת הכא ואידך כי מוצאי מצא חיים וזה הוא שאמרו חכמינו ז"ל למיימיני' בה סמא דחיי׃ למשמאילי' בה סמא דמותא וזהו והיה כל מוצאי והרגני׃ הנה בשמים עד"י בגמטריא ה"נוך׃ וסהדי בגימטריא מטטרון שלקח הק"בה אחד מאותן של קוד' דור המבול ואחר של אחר דור המבול׃ דהיינו הנוך ופנחס והעלם לשטי' שיעידו עליו ובחר כהנוך שהיה דור שביעי שהק"בה הפץ בשביעי' וכן משה שהיה שביעי לאבות כתיב ביה ומשה עלה אל האלהים׃

טז וַיֵּצֵא קַיִן מִלִּפְנֵי יְהוָה וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ־נוֹד קִדְמַת־עֵדֶן׃

טז וּנְפַק קַיִן מִן־קֳדָם יְיָ וִיתֵיב בְּאַרְעָא־גָּלֵי־וּמְטַלְטַל דַּהֲוָת־עֲבִידָא־עֲלוֹהִי־מִלְּקַדְמִין כְּגִנְּתָא דְעֵדֶן׃

ל' ומ'

יז וַיֵּדַע קַיִן אֶת־אִשְׁתּוֹ וַתַּהַר וַתֵּלֶד אֶת־חֲנוֹךְ וַיְהִי בֹּנֶה עִיר וַיִּקְרָא שֵׁם הָעִיר כְּשֵׁם בְּנוֹ חֲנוֹךְ׃

יז וִידַע קַיִן יָת־אִתְּתֵיהּ וְעַדִּיאַת וִילֵידַת יָת־חֲנוֹךְ וַהֲוָה בָּנֵי קַרְתָּא וּקְרָא שְׁמָא דְקַרְתָּא כְּשׁוּם בְּרֵיהּ חֲנוֹךְ׃

ד'

יח וַיִּוָּלֵד לַחֲנוֹךְ אֶת־עִירָד וְעִירָד יָלַד אֶת־מְחוּיָאֵל וּמְחִיָּיאֵל יָלַד אֶת־מְתוּשָׁאֵל וּמְתוּשָׁאֵל יָלַד אֶת־לָמֶךְ׃

יח וְאִתְיְלִיד לַחֲנוֹךְ יָת־עִירָד וְעִירָד אוֹלִיד יָת־מְחוּיָאֵל וּמְחוּיָאֵל אוֹלִיד יָת־מְתוּשָׁאֵל וּמְתוּשָׁאֵל אוֹלִיד יָת־לָמֶךְ׃

ג' ר"פ ל' ל'

יט וַיִּקַּח־לוֹ לֶמֶךְ שְׁתֵּי נָשִׁים שֵׁם הָאַחַת עָדָה וְשֵׁם הַשֵּׁנִית צִלָּה׃

יט וּנְסֵיב־לֵיהּ לֶמֶךְ תַּרְתֵּין נְשִׁין שׁוּם חֲדָא עָדָא וְשׁוּם תִּנְיֵתָא צִלָּה׃

כ וַתֵּלֶד עָדָה אֶת־יָבָל הוּא הָיָה אֲבִי יֹשֵׁב אֹהֶל וּמִקְנֶה׃

כ וִילֵידַת עָדָה יָת־יָבָל הוּא הֲוָה רַבְּהוֹן כָּל־דְּיָתְבֵי מַשְׁכְּנִין וּמָרֵי בְעִיר׃

ל'

כא וְשֵׁם אָחִיו יוּבָל הוּא הָיָה אֲבִי כָּל־תֹּפֵשׂ כִּנּוֹר וְעוּגָב׃

כא דְּמַמַּן עַל־פּוּם נַבְלָא דְיָדַע זְמַר כִּנָּרָא וְאַבּוּבָא׃

ב' א' תס'

מסורה גדולה׃

יז כשם ד' וסי' כשם בנו חנוך׃ כשם דן אביהם דיהושע׃ כשם הגדולים׃ וחברו׃
יח ויולד

Digitized by Google

יח ויולד ג׳ וסי׳ ויולד לחנוך את עירד ׀ ויולד ליוסף ׀ ויולד לאהרן׃
כ ומקנה ו׳ ג׳ פתחין וג׳ קמצין וסי׳ ותלד עדה ׀ ומקנה רב ׀ רכוש ומקנה ׀ ויהי לו מקנה
צאן ׀ ותתם השנה ׀ וערים עשה לו ומקנה צאן ובקר ׀ ב׳ קדמאי פתחין׃

ר׳ שלמה ירחי

יו ויצא קין ׀ יצא בהכנעה כגונב דעת העליונה׃ בארץ נוד ׀ בארץ שכל הגולי׳ נדים שם׃ קדמ׳ עדן שם גלה אביו כשגורש מגן עדן שנ׳ וישכן מקדם לגן עדן לשמור את שמיר׳ דרך מבוא הגן ׀ שיש ללמוד שהיה ארם שם ומצינו רוח מזרחית קחטת בכל מקום את הרוצחים שנ׳ אז יבדיל משה שלש וגו׳ מזרחה שמש ׀ דבר אחר בארץ נוד כל מקום שהולך היתה הארץ מזדעזעת תחתיו והבריות אומרים סורו מעליו זהו שהרג את אחיו׃

יז ויהי בונה עיר ׀ ויקרא שם העיר לזכר בנו חנוך׃

יח ועירד ילד ׀ יש מקום שהוא אומר בזכר הוליד ויש מקום שהוא אומר ילד שהלידה משמשת שתי לשונות לידת האשה נ״שטרא בלע״ז וזריעת תולדות האיש אינזינ״יראר בלע״ז כשהוא אומר הוליד בלשון הפעיל מדבר בלידת האשה פלוני הוליד את אשתו בן או בת כשהוא אומר ילד מדבר בזריעת האיש והוא בלע״ז אני״ירדיר׃

יט ויקח לו למך ׀ לא היה לו לפרש כל זה אלא ללמדנו מסוף הענין שקיים הק״בה הבטחתו שאמר שבעתים יקם קין עמד למך לאחר שהוליד בנים ועשה דור שביעי והרג את קין זהו שאמר כי איש הרגתי לפצעי וגו׳׃ שתי נשים ׀ כך היה דרכן של דור המבול אחת לפריה ורביה ואחת לתשמיש זו שהיא לתשמיש משקה כוס של עקרים כדי שתעקר ומקשטה ככלה ומאכילה מעדנים וחברתה נזופה ואבלה כאלמנה וזהו שפירש איוב רועה עקרה לא תלד ואלמנה לא ייטיב כמו שמפורש באגדת חלק׃ עדה׃ היא של פריה ורביה על שם שמגונה עליו ומוסר׳ מאצלו ׀ עדה תרגום של סורה׃ צלה ׀ היא של תשמיש על שם שיושבת תמיד בצלו דברי אגדה הם בבראשית רבה׃

כ אבי ישב אהל ומקנה ׀ הוא היה הראשון לרועי בהמו׳ במדברות ויושב אהלים חדש כאן ובשביל מרעה צאנו כשכלה המרעה במקום זה הולך ותוקע אהלו במקום אחר ומדרש אגדה בונה בתים לע״ז כמה דאת אמר סמל הקנאה המקנה וכן אחיו תופש כנור ועוגב לזמר לע״ז׃

ר׳ אבן עזרא

יו בארץ נוד ׀ קראו כן בעבור שהיה נע ונד׃ קדמ׳ עדן ׀ מזרח עדן והו׳ צפון מהגן ׀׃

יז ונקרא שם העיר חנוך כשומרון על שם שמר וכן מצרים ולמך ששי לקין ושביעי לאדם ׀ וטעם עדה וצלה אל תשים לבך לשמוע אל דברי הגאון בשמות כי אלו היינו יודעי׳ כל לשון הקדש מאין נוכל לדעת כל הקורות כטע׳ משה ויששכר׃

כ ופי׳ אבי ראשון וכמוהו אב גם אביב ולעולם לא יסמך כי אם בי״וד ׀׃

כא ואחיו את כנור ועוגב ׀ מיני כלי נגינות והיא חכמה גדולה׃

כב וְצִלָּה גַם הִוא יָלְדָה אֶת־
תּוּבַל קַיִן לֹטֵשׁ כָּל־חֹרֵשׁ נְחֹשֶׁת ל׳ קס׳
וּבַרְזֶל וַאֲחוֹת תּוּבַל־קַיִן נַעֲמָה׃ ו׳

וְשׁוּם אֲחוּהִי יוּבָל הוּא הֲוָה
רַבְּהוֹן כָּל

כב וְצִלָּה אַף הִיא יְלֵידַת יָת
תּוּבַל־קַיִן רַבְּהוֹן דְּכָל־יָדְעֵי עֲבִידַת
נְחָשָׁא וּפַרְזְלָא וַאֲחָתֵיהּ דְּתוּבַל־
קַיִן נַעֲמָה׃

ויאמר

ואמר

Digitized by Google

כג וַיֹּאמֶר לֶמֶךְ לְנָשָׁיו עָדָה וְצִלָּה
שְׁמַעַן קוֹלִי נְשֵׁי לֶמֶךְ הַאְזֵנָּה
אִמְרָתִי כִּי אִישׁ הָרַגְתִּי לְפִצְעִי
וְיֶלֶד לְחַבֻּרָתִי׃

קד מב כ״ו · ב׳ כת״כ · ב׳. ב׳ · ל

כג וַאֲמַר לֶמֶךְ לִנְשׁוֹהִי עָדָה וְצִלָּה
שְׁמַעַן קָלִי נְשֵׁי לֶמֶךְ אֲצֵיתָא לְמֵימְרִי
לָא גַבְרָא קְטָלִית דִּבְדִילֵיהּ אֲנָא
סָבֵל חוֹבִין וְאַף לָא עוּלֵימָא חַבָּלִית
דִּבְדִילֵיהּ יִשְׁתֵּיצֵי זַרְעִי׃

כד כִּי שִׁבְעָתַיִם יֻקַּם־קָיִן וְלֶמֶךְ
שִׁבְעִים וְשִׁבְעָה׃

כד אֲרֵי שִׁבְעָה דָרִין אִתְּלִיאוּ לְקָיִן
הֲלָא לְלֶמֶךְ בְּרֵיהּ שִׁבְעִין וְשִׁבְעָא׃

כה וַיֵּדַע אָדָם עוֹד אֶת־אִשְׁתּוֹ
וַתֵּלֶד בֵּן וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ שֵׁת כִּי
שָׁת־לִי אֱלֹהִים זֶרַע אַחֵר תַּחַת
הֶבֶל כִּי הֲרָגוֹ קָיִן׃

ו׳ · ד׳ י״פ

כה וִידַע אָדָם עוֹד יַת אִתְּתֵיהּ
וִילֵידַת בַּר וּקְרָת יַת שְׁמֵיהּ שֵׁת
אֲרֵי אֲמָרַת יְהַב לִי יְיָ בַּר אוֹחֲרָן
חֲלַף הֶבֶל דִּקְטָלֵיהּ קָיִן׃

כו וּלְשֵׁת גַּם־הוּא יֻלַּד־בֵּן וַיִּקְרָא
אֶת־שְׁמוֹ אֱנוֹשׁ אָז הוּחַל לִקְרֹא
בְּשֵׁם יְהוָה׃

כלס מ״ל י׳

כו וּלְשֵׁת אַף הוּא אִתְיְלִיד בַּר
וּקְרָא יַת שְׁמֵיהּ אֱנוֹשׁ בְּכֵן בְּיוֹמוֹהִי
חֲלוּ בְנֵי אֱנָשָׁא מִלְּצַלָּאָה בִּשְׁמָא
דַיְיָ׃

מסורה גדולה ·

כג תובל ו׳ פתחין וסי׳ וצלה גם היא ב׳ בפסוק · ושמה בהם אות · יון תובל · ראש משך ותובל · לרקמות תובל׳ ׃

כג האזנה ב׳ וסי׳ נשי למך · בנות בוטחות ׃ וילד ב׳ וסי׳ וילד לחברתי · וילד זקוני׳ ׃

כה ותקר׳ את שמו י׳ וסי׳ כו׳ בססר׳ רבת׳ ׃ שת ד׳ קמצין וסי׳ כו׳ במסר׳ רבת׳ ׃ לי אלהים י״א וסי׳ כו׳ במסר׳ רבה ׃

ר׳ שלמה ירחי ·

כג תובל קין · תובל לשון תבלין · תבל והתקין אומנתו של קין לעשות כלי זין לרוצחים ׃ לוטש כל חרש נחשת וברזל · מחדד אומנות נחשת וברזל כמו ילטוש עיניו לי חורש אינו לשון פיעל אלא לשון פועל בצירי שהרי נקוד קמץ קטן וטעמו למטה כלוטר מחדד ומצחצח כל כלי אומנות נחשת וברזל ׃ נעמה · הי׳ אשתו של נח בבראשית רבה ׃

כג שמען קולי · שהיו נשיו פרשות ממנו מתשמיש לפי שהרג את קין ואת תובל קין בנו שהיה למך סומא ותובל קין מושכו וראה את קין ונדמ׳ לו כחיה ואמ׳ לאביו למשוך בקש׳ והרגו וכיון שידע שהו׳ קין זקנו הכה כף אל כף וספק את בנו ביניה׳ והרגו והיו נשיו פורשו׳ ממנו והוא מפייסן שמען קולי להשמע לי לתשמיש וכי איש אשר הרגתי לפצעי הוא נהרג וכי אני פצעתיו מזיד שיהא

הפצע

Digitized by Google

הפצע קרוי על שמי וילד אשר הרגתי לחבורתי נהרג כלומר על ידי חבורתי בתמיהה והלא שוגג אני ולא מזיד לא זהו פצעי ולא זהו חבורתי: פצע׳ מכת חרב או חץ מאקאד״ורה בלשון לע״ז:

כד כי שבעתים יקם קין׳ שהרג מזיד נתלה לו עד שבעה דורות אני שהרגתי שוגג לא כל שכן שיתלה לי שביעיו׳ הרבה: שבעים ושבעה׳ לשון רבוי שביעיות אחז לו כך ד׳רש׳ רבי תנחומא׳ ומדרש בראשית רבא לא הרג למך כלום ונשיו פורשות ממנו משקיימו פריה ורביה לפי שנגזרה גזרה לכלות זרעו של קין לאחר שבע׳ דורות אמרו מה אנו יולדות לבהלה למחר המבול בא ושוטף את הכל והוא אומ׳ להן וכי איש הרגתי לפצעי וכי אני הרגתי את אבל שהוא איש בקמו׳ וילד בשנים שית׳ זרעי כלה באותו עון ומה קין שהרג נתלו לו שבעה דורות אני שלא הרגתי לא כל שכן שיתלו לי שביעיות הרבה וזהו קל וחומר של שטות אם כן אין הק״בה גובה את חובו ומקיים את דברו:

כה וידע אדם וגו׳׳ בא לו למך אצל אדם הראשון וקבל על נשיו אמר להם וכי עליכם לדקדק על גזירתו של מקום אתם עשו מצותכם והוא יעשה את שלו אמרו לו קשוט עצמך תחלה והלא פרשת מאשתך זה מאה ושלשים שנה משנקנסה מיתה על ידך מיד וידע אדם וגו׳ ומהו עוד ללמד שנתוספה לו תאוה על תאותו בבראשית רבה:

כו אז הוחל לקרא׳ את שמות האד׳ ואת שמות העצבים בשמו של הק״בה לעשותן ע״ז ולקרותן אלהות:

ר׳ אבן עזרא׳

כג לוטש׳ כמו מחדד וכמוהו ללטוש איש את מחרשתו׳:

כג ודע כי ויאמ׳ למך מאוחר בפרשה וכבר הזכרתי כמוהם שנים וכמוהו ויקח האיש נזם זהב וכן אומר אל בני ישראל אתם עם קשה עורף וכן ואתחנן והטע׳ כאש׳ אמרו חכמינו כי עדה וצלה נמנעו כי פחדו להוליד בנים בעבור שיהיו שביעיים לקין ויהרגו או ימותו ועל כן אמ׳ למך לנשיו אני הוא באמת השביעי ואם יפצעני אדם שהוא גדול או ילד יעש׳ לי חבור׳ אז הרגתיו׳ ומלת הרגתי תמורת אהרוג וכמוהו נתתי כסף השדה אשר לקחתי מיד האמורי ורבי׳ כמוה׳׳:

כד ואם עד שבעתים יקם קין למך עד שבעים ושבעה בעבור שהוא הרג בזדון ואני לא הרגתי והטעם שאמר לנשיו כי כבר בטלה הגזרת על קין ובאמת כי בני למך וכל זרעו מתו במבול ולא נשה׳ לקין שם מחמס אחיו׳:

כה וטע׳ תחת הבל במקומו׳

כו ודקדוק הוחל מפעלי הכפל ולולי היות הח״ית מהגרון היה נדגש והוא מגזרת החלת והטעם שהחלו להתפלל ואלו היה מחילול היה השם סמוך אל המלה:

Digitized by Google

L. B. S.

Cum paginæ aliquot in Palæſtra hac vacarent, placuit in Juniorum gratiam interpretationem Maſoræ in primum, & caſtigationem in omnia IV. Capita ex Buxtorfii Tiberiade ſubjungere, unde facilior ad cætera aditus patebit. Vale.

Buxtorfius in Clave Maſoræ Capite XIII.

UT certior ſit ratio, utramque Maſoram legendi & intelligendi, & præcedentis doctrinæ in Clavi Maſoræ propoſitæ, habeatur praxis aliqua, aut praxeos exercendæ exemplum, nunc majoris commodi & facilioris uſus cauſâ, interpretationis ſpecimen breve proponemus, & primum in Maſora parva, quæ lateri textus appoſita eſt.

Verſ. 1. בָּרָא אֱלֹהִים) ג' *tria ſunt*, id eſt, ter hæ duæ voces conjunctim in Sacra Scriptura leguntur, quorum loca in appoſita hic Maſora magna adducuntur. Circulus ad medium harum vocum poſitus, indicat, Notam Maſorethicam ad utramque vocem pertinere, & ſic ſemper. Quando notæ plures, juxta unam lineam ſunt, tum tot quoque circuli ſuper textum iis reſpondent, & Nota prima ad circulum primum, ſecunda ad ſecundam, & ſic deinceps referuntur. At circuli plures in medio vocum continuò poſiti, unius vicem obeunt, ac proinde unicâ Notâ contenti ſunt, ut in mox ſequenti exemplo אֵת ° הַשָּׁמַיִם ° וְאֵת ° הָאָרֶץ) ג' *tria de hac Maſora* vide Caſtigationes noſtras. הָאָרֶץ) ג' סוֹף פָּסוּק *Tria ſunt finis verſus*, ſive ter hæc vox in fine verſus legitur. Loca adducuntur hic in Maſora magna.

Verſ. 2. וְהָאָרֶץ) ח' ראשׁ פָּסוּק *octo ſunt initium verſus*. Hæc in Maſora magna hoc loco adducuntur. תֹהוּ וָבֹהוּ) ב' דִסְמִיכִין *Duo ſic conjuncta ſunt*, ſive bis hæc conjunctim leguntur. Loca ſunt hic in Maſora magna. וְחֹשֶׁךְ) ב' *Duo ſunt*, ſive bis in ſcriptura extat. Circulus debet ſupra mediam vocem deſcribi: Nam ad ſolam hanc Nota pertinet, ut patet hic ex Maſora magna, in qua duo loca adducuntur. פְּנֵי תְהוֹם) ב' *Duo ſunt*. וְרוּחַ אֱלֹהִים ח' *octo ſunt*. Loca horum in Maſora magna remittuntur, ad Maſoram finalem. Ubi autem illic reperiantur, docemus capite ſequenti.

Verſ. 3. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים) ב"ה *Viginti quinque ſunt*, ſive viginti quinque locis

hæc

Digitized by Google

hæc conjunctim in ſcriptura leguntur. Hæc niſi Maſora notaret, quis non crederet impendio ſæpius hanc locutionem in ſcriptura inveniri?

Verſ. 4. וַיַּרְא אֱלֹהִים (בַּתּוֹרָה ט' *Novem ſunt in lege.* וַיַּבְדֵּל ג' *Tria ſunt.*

Verſ. 5. לָאוֹר (וְסִימָן צְוַח סַמְיָא וּסְבַר לְמִפַּק בְּלֵילְיָא וְקָם בְּצַפְרָא ז' *ſepties* extat, quorum Symbolum, Clamavit cæcus, & expectavit exire noctu, & ſurrexit manè. Hoc Symbolum Chaldaicè propoſitum, continet ſeptem voces, quæ ſeptem loca Biblica, in quibus לָאוֹר legitur, referunt. Nempe צְוַח refert primum hunc locum, in quo extat וַיִּקְרָא, quod verbum ſæpè etiam *Clamare* ſignificat ut Chaldæis צְוַח. סַמְיָא *Cæcus*, refert locum, *Et deduxi* עִוְרִים *cæcos per viam*, Jeſa. 42. 16. Qui Hebraicè dicitur עִוֵּר, Chaldaicè vocatur סַמִי, unde emphaticè סַמְיָא vel סַמְיָא *Cæcus.* וּסְבַר *& expectavit*, notat locum, נְקַוֶּה לָאוֹר *expectamus lucem*, Jeſ. 59. 9. לְמִפַּק *Exire*, deſignat locum, יוֹצִיאֵנִי לָאוֹר *Exire facit me in lucem*, Mich. 7. 9. Pro hoc verbo in Chaldæo eſt יַפְּקִנַּנִי, quo eodem Maſora utitur. Radix eſt נְפַק, quod in Targum pro Hebræo יָצָא uſurpatur. בְּלֵילְיָא *Noctu*, refert locum, *Revelans profunda*, מִנִּי־חֹשֶׁךְ è tenebris, Job. 12. 22. Ad hunc locum deſignandum, melius conveniret in Symbolo בַּחֲשׁוֹכָא, quâ Targum utitur hîc, וְקָם *Et ſurgit*, notat locum, לָאוֹר יָקוּם רוֹצֵחַ *Ad lucem ſurgit latro.* Job. 24. 14. בְּצַפְרָא *Manè*, refert locum, בַּבֹּקֶר *Unoquoque mane profert in lucem judicium ſuum*, Soph. 3. 5. Sic de ſimilibus Symbolis judicandum.

Verſ. 6. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים (בְּטַעַם ג' *Tria ſunt cum accentu iſto*, nempe Sakeph-katon, ut in Maſora magna hic expreſsè dicitur. וִיהִי (ל"ב *Triginta duo ſunt*, ſive triginta duobus locis invenitur. לַמָּיִם (לֵית רָפֵי *Non extat amplius lene.* Litera ל ſuperne punctata, hoc modo ſemper legenda eſt. Lene, id eſt non ſequente Dages poſt ל, qualis eſt forma לַמַּיִם quæ idcircò vocatur *Dageſſata.* Vide ſupra in Clavi cap. 12. ad vocem רָפֶה.

Verſ. 7. וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים (ד' *quater exſtant*, nempe ſic conjuncta. וַיְהִי־כֵן (ז' *Septies extant.* Varii hîc ſunt libri. Vide Caſtigationes noſtras in Maſoram finalem ad fol. 23.

Verſ. 8. יוֹם שֵׁנִי (ל' דִּסְמִיכִין (*Non inveniuntur amplius conjuncta.*

Verſ. 9. אֶל־מָקוֹם (ט' *Novem ſunt.* וְתֵרָאֶה (ל' רָפֵי *Non exſtat amplius lene*, id eſt, cum Scheva ſub ת ad differentiam formæ וְתֵּרָאֶה. Vide Clavem cap. 12. ad רָפֶה

... לִיבָּשָׁה (לׄ וְחַד לְ *Non invenitur ſæpiùs cum Patach ſub* ל *& unum*
... Aliud legitur Pſal. 66. 6. הָפַךְ יָם לְיַבָּשָׁה *Convertit mare in*
...illum Maſora notat, non reperiri ampliùs cum Scheva. יַמִּים (ט״ו

Abeſt hæc nota ex editione prima, & rectè, quia falſa eſt. Vide ...noſtras ad hunc locum.

Verſ. 11. תַּדְשֵׁא (בְּמֶתֶג לׄ *Non extat amplius*, & eſt *cum Metheg*. Sed neque ...Meteg ulterius invenitur, quo uſu alias ו Copulam Maſora interponere ſolet, ...loco, וּמֶתֶג לׄ *Non extat ampliùs & habet Metheg*, qui hujus loci ſenſus ... עֵץ פְּרִי (ב׳ *bis exſtant.* Loca adducuntur in Maſora finali, in litera ע in ordi- ... Alter autem locus exſtat Pſalm. 148. 9. עֹשֶׂה פְּרִי (ב׳ *bis exſtant.* לְמִינוֹ (ד׳ ...*inveniuntur*, ſcilicet in Lege, quod Maſora magna hic addit.

Verſ. 12. וַתּוֹצֵא (ג׳ ב׳ מְלֵאִים וְאֶחָד חָסֵר *Tria ſunt, quorum duo plena* (cum ו,) ... *unum defectivum* (ſine ו) לְמִינֵהוּ (י״ד *Quatuordecim ſunt*; וַיַּרְא אֱלֹהִים (בתורה ט׳ *Novies extant in Lege.* Eadem Maſora & ſuprà fuit vers. 4.

Verſ. 14. מְאֹרֹת (חֲסֵרִים דַּחֲסֵרִים ב׳ *Duo ſunt omninò defectivà.* De hac locutione vide Clavem cap. 7. לְהַבְדִּיל (בְּטַעַם ב׳ *Duo ſunt cum iſto accentu*, nempe Sakephgadol, quem hic habet. לְאֹתֹת (חָסֵר בְּתוֹרָה לׄ *non extat amplius in Lege defectivè.* וּלְמוֹעֲדִים (ב׳ *Bis extat.* Plenior hîc eſt Maſora magna, quæ duo hæc diſtinguit.

Verſ. 16. הַמְּאֹרֹת (חֲסֵרִים ב׳ *Duo ſunt defectiva.* Alternm fuit paulò antè verſu 14. ſed ſine ה ab initio. הַגְּדֹלִים (לׄ : חָסֵר בְּתוֹרָה לׄ *Non extat* ampliùs defectivum in Lege. אֶת הַמָּאוֹר וְאֶת הַמָּאוֹר (לׄ : ואת המאור לׄ את אמאור id eſt, *neutrà hac locutio ampliùs invenitur.* לְמֶמְשֶׁלֶת (ג׳ *Ter occurrit.* Loca hîc adducnutur in Maſora magna.

Verſ. 18. וְלִמְשֹׁל (לׄ חָסֵר *non exſtat ampliùs defectivum.* וּבַלַּיְלָה (ה׳ *quinquies extat.* וְעוֹפֵף (ב׳ *Duo ſunt.* Alter locus extat, Jeſ. 6. 2.

Verſ. 21. הַתַּנִּינִם (תַּנִּינָא י׳ חֲסֵרִים ג׳ *Tria defectiva ſunt*, י *ſecundo.* Quilibet ſcriba aut librarius illud י in ſcribendo addere potuiſſet, niſi Maſora hæc moneret, ſic authenticè ſine י in libris eſſe, ideoque ſic relinquendum; הָרֹמֶשֶׂת (חֲסֵרִים ג׳ *Tria ſunt defectiva*, absque ו ſub cholem. שָׁרְצוּ (לׄ *Non reperitur amplius:*

Digitized by Google

plius. לְמִינֵהֶם) ל׳ *Non extat amplius.* עוֹף) ב׳ *Duo ſunt.* Abeſt hæc Nota ex editione prima ex Maſora finali. Adjecta eſt ab authoribus editionis Venetæ ſecundæ. Intelligitur autem de forma defectiva, quæ eſt absque ו : nam עוֹף plurima reperiuntur. Alterum defectivum hactenus non obſervavimus, unde ſuſpicio, Notam pertinere ad עוֹף כָּנָף conjunctim. Id enim adhuc ſemel legitur. Pſalm. 78. 27.

Verſ. 22. פְּרוּ וּרְבוּ) ד׳ *quater extant.* Abeſt & hæc nota ex Editione prima, & ex Maſora finali. Nos iſta adducimus in Caſtigationibus noſtris in Maſoram finalem, ad fol. 45. col. 4. ubi vide. וּמִלְאוּ) ג׳ *Ter invenitur.* Abeſt & hæc Nota ex editione prima, & ex Maſora finali. Vide rurſus Caſtigationes noſtras in Maſoram finalem ad fol. 45. col. 4. בַּיַּמִּים) ה׳ דְגוּשִׁים *Quinque ſunt Dageſſata*, ſcilicet poſt ב, ſive cum Patach ſub ב ſequente Dages. Vide Clavem cap. 5. וְהָעוֹף) ג׳ *Ter extat*, ſcilicet in Lege, ut hic Maſora magna plenè loquitur. יִרֶב) ב׳ *bis extat.*

Verſ. 24. תּוֹצֵא) ל׳ דִּכְוָתֵי׳ חַד מִן ס״ג חַד וְחַד לִישָׁן וְכָל חַד *Eſt una ex 63. vocibus unius Radicis יצא, quarum nulla aliam habet ſibi ſimilem.* Id eſt, quarum nulla alibi ſæpius legitur. Hæ recenſentur in Maſora finali in litera י, in Radice יצא.

Verſ. 25. חַיַּת הָאָרֶץ) י׳ דִּסְמִיכִין *Decem ſunt conjuncta.* De hac Maſora vide Caſtigationes noſtras ad Maſoram finalem ad fol. 11. col. 3.

Verſ. 26. בְּצַלְמֵנוּ) ל׳ *Non extat amplius.* וּבְעוֹף) ג׳ *Ter extat.* Alter locus eſt verſus 28. hujus capitis, tertius Hoſ. 4. 3. ubi Maſora magna textualis hæc loca adducit. וּבְכָל) ה׳ פְּסוּקִים וּבְכָל וּבְכָל Quinque verſus ſunt in quibus bis reperitur וּבְכָל. Hic verſus adducuntur in Maſora magna textuali Eſth. 8. 17.

Verſ. 27. בְּצַלְמוֹ) ל׳ *non extat amplius.* בְּצֶלֶם) ג׳ *Tria ſunt.* Loca hic in Maſora magna afferuntur.

Verſ. 28. וַיֹּאמֶר לָהֶם) כ״ב *Viginti duo ſunt.* Loca recenſentur in Maſora finali, in litera א, in אמר. וְכִבְשֻׁהָ) ל׳ חָסֵר *non extat amplius defectivum.* Nempe ſine ו poſt ש, debebat enim plenè ſcribi וְכִבְשׁוּהָ . וּרְדוּ) ב׳ *Bis extat.* Maſora magna hîc addit, בִּתְרֵי לִשְׁנֵי in duplici ſignificatione: Vide ibi. וּבְעוֹף) ג׳ *Tria ſunt.* Sic antè verſu 26.

Verſ. 29. עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ) י״א *Undecim ſunt.* Hæc Maſora abeſt ex editione prima, & nullibi ſæpiùs reperitur. Vide ea in Caſtigationibus noſtris in Maſoram finalem, ad fol. 11. col. 2.

Verſ. 30.

Verſ. 30. וּלְכָל) ד' ראש פסוק *Quater eſt initium verſus.* חַיַּת הָאָרֶץ) י' *Decem ſunt.* Vide paulò antè verſu 25. רוֹמֵשׂ) ב' מְלֵאִים *Duo ſunt plena.* Horum nulla alibi in tota Maſora fit mentio. Alterum extat Gen. 8. 19.

Verſ. 31. טוֹב מְאֹד) ב' *Bis extant.* Abeſt ex editione prima, nec ulla ejus in Maſora ampliùs fit mentio. Quærant Hebræi locum alterum. יוֹם הַשִּׁשִּׁי) ל' *Non extat amplius.*

Atque hæc ſpeciminis loco ad interpretationem Maſoræ parvæ adduxiſſe ſufficiat, ex quibus facilis patebit aditus ad reliqua ſimiliter legenda & intelligenda. Patet autem ex his, interdum Maſoram parvam habere, quæ Maſora magna non habet. Id fit duplici ratione: Primò, quod ea alio in loco Maſoræ magnæ textualis adducantur, aut in Maſora magna finali: Deinde, quod ex aliis probatis libris Maſoræ, Notæ quædam hic fuerint vel ſervatæ, vel denuò adjectæ [ut ſecundæ editionis Venetæ authores quandoque feciſſe videntur] de quibus poſteà minus cautè cogitatum fuit, an earum vel commemoratio vel confirmatio in Maſora magna fiat. Certè nihil debuiſſet ibi poni, cujus fides non proſtaret in Maſora magna, quæ ſuæ traditionis probationem vel ſtatim affert, vel in alium locum remittit. Nos ergò quorundam probationes novas hac occaſione Caſtigationibus noſtris inſeruimus, ut de aliis ſimilibus ſimile fiat judicium, & manuſcripti Maſoræ libri de talibus in poſterum conſulantur. Ad hujus Maſoræ parvæ majorem fidem, nunc quoque Maſoræ magnæ textualis, ſimile interpretationis ſpecimen in idem hoc caput primum afferemus.

Cap. XIV.

Interpretratio Maſoræ magnæ ſuper Caput primum Geneſeos.

Verſ. 1. בְּרֵאשִׁית) ה' ג' מִנְּהוֹן ר"פ וב' בְּמִצְעוּת וְסִימָנֵיהוֹן *Quinque ſunt, tria ex illis initium verſus, & duo in medio verſus, quorum loca* בְּרֵאשִׁית בָּרָא In principio creavit, Gen. 1. 1. בְּרֵאשִׁית מַמְלְכוּת יְהוֹיָקִים In principio regni Jehojakim, Jer. 26. 1. בְּרֵאשִׁית מַמְלֶכֶת יְהוֹיָקִים In principio regni Jehojakim, Jerem. 26. 25. בְּרֵאשִׁית מַמְלֶכֶת צִדְקִיָּה In principio regni Tzidkiæ, Jer. 28. 1. בְּרֵאשִׁית מַלְכוּת צִדְקִיָּה In principio regni Tzidkiæ, Jer. 49. 34. Vox textus communiter Maſoræ præmitti ſolet, quam nos hic ſeparatim ponimus, ut videatur diſtinctio. Duorum numerorum & abbreviaturæ ratio, in principio Clavis explicata. Vox וסי' quando de pluribus uſurpatur, hoc modo ſemper legenda eſt. Porrò duo poſteriora loca ſunt, in quibus vox בראשית in medio verſu occurrit. Hæc autem Maſora duobus punctis à ſequenti diſtinguitur, & ſic ſemper fit. בָּרָא אֱלֹהִים) ג' *Tria ſunt*, id eſt, conjunctim hæc leguntur quorum loca, בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים In principio creavit

vit Deus, Geneſ. 1. 1. אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת Quod creaverat Deus faciendo, Geneſ. 2. 3. לְמִן הַיּוֹם אֲשֶׁר בָּרָא A die quo creaverat Deus, Deut. 4. 32. Subjicit Maſora, וְאִנּוּן בְּאוֹרַיְתָא *Et iſta ſunt in Lege.* Hæc diverſitate linguæ & ſenſus facilè diſtinguuntur à prioribus locis biblicis. Aliâs ſolet Maſora tale quid primo numero ſtatim ſubjicere. ג׳ ס״פ וּבָתְרֵיהוֹן וְהָאָרֶץ (הָאָרֶץ *Tria ſunt, finis verſus, & poſt ea ſtatim* eſt וְהָאָרֶץ Nempe in principio ſequentis verſus, quorum loca בְּרֵאשִׁית בָּרָא In principio creavit, Geneſ. 1. 1. poſt quem verſum eſt, וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ & terra erat inanis, verſu 2. אָבְלָה נָבְלָה הָאָרֶץ Lugebit, emarceſcet terra, Jeſ. 24. 4. poſtea וְהָאָרֶץ חָנְפָה & terra contaminata eſt, verſ. 5. וְהֵם יַעֲנוּ אֶת הָאָרֶץ Ipſa autem exaudient terram, Hoſ. 2. 23. & poſtea וְהָאָרֶץ תַּעֲנֶה Et terra exaudiet, verſ. 24.

Verſ. 2. ח׳ רָאשֵׁי פְסוּקִים וסי׳ (וְהָאָרֶץ *Octo ſunt initia verſuum,* id eſt, octies hæc vox verſum inchoat, quorum loca, וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ Et terra erat inanis & vacua, Geneſ. 1. 2. וְהָאָרֶץ לֹא תִמָּכֵר Et terra non vendetur, Levit. 25. 23. וְהָאָרֶץ תֵּעָזֵב מֵהֶם Et terra deſeretur ab illis, Lev. 26. 43. וְהָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים Et terra per quam vos tranſitis, Deut. 11. 11. וְהָאָרֶץ חָנְפָה Et terra contaminata eſt. Jeſ. 24. 5. וְהָאָרֶץ הַגִּבְלִי וְכָל הַלְּבָנוֹן Et terra Giblæa & totus Libanon, Joſ. 13. 5. וְהָאָרֶץ הַנְּשַׁמָּה תֵּעָבֵד Et terra deſolata coletur, Ezech. 36. 34. וְהָאָרֶץ תַּעֲנֶה Et terrra exaudiet, Hoſ. 2. 24. ב׳ דִּסְמִיכֵי וסי׳ (תֹהוּ וָבֹהוּ *Duo ſunt conjuncta, quorum loca,* וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ & terra erat inanis & vacua, Gen. 2. 2. רָאִיתִי אֶת הָאָרֶץ Vidi terram, Jer. 4. 23. ב׳ (וְחֹשֶׁךְ *Duo ſunt, quorum loca.* וְחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם & tenebræ erant ſuper abyſſum, Gen. 1. 2. וְחֹשֶׁךְ אֵי זֶה מְקֹמוֹ & tenebræ, quisnam locus earum, Job. 38. 19. ב׳ וסי׳ (פְּנֵי תְהוֹם *Bis occurrit, quorum loca,* בְּחֻקוֹ חוּג עַל פְּנֵי תְהוֹם Cum deſcriberet circulum in ſuperficie abyſſi Proverb. 8. 24. וְדֵין *& hic verſus,* nempe hujus textus, וא׳ *& unum eſt,* ſcilicet cum ו ab initio, וּפְנֵי תְהוֹם יִתְלַכָּדוּ Quum ſuperficies terræ conſtringuntur, Job. 38. 30. Hæc Maſora in prima & tertia editione *Veneta* planè mendoſa & falſa eſt. (וְרוּחַ אֱלֹהִים ח׳ בְּלִשְׁנָא וסי׳ כו׳ בְּמָסֹרָה רַבְּתָא *Octo ſunt in hac locutione, quorum loca* &c. ſunt in Maſora magna. Vox *Beliſchna* ſemper notat ejuſdem locutionis ſive vocis diverſam formam, ut hoc loco non tantùm de ורוח intelligitur, ſed quoque de רוּחַ ſine præfixo ו. Vide Clavem cap. 8. Cùm remiſſio fit ad Maſoram magnam, ſemper intelliges Finalem. Traduntur autem ibi loca in ordine אל inter voces אלהים,

Digitized by Google

Verſ. 3. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים (כ״ה וסי׳ כו׳ במס׳ רבת *Viginti quinque ſunt, loca eorum extant in Maſora magna.* Extant ibi in litera א inter voces אֱלֹהִים.

Verſ. 4. וַיַּרְא אֱלֹהִים (בְּתוֹרָה ט׳ *Novem extant in lege quorum loca extant in Maſora magna*, nempe inter voces nominis, אֱלֹהִים in litera א׳. וַיַּבְדֵּל (ג׳ וסי׳ כו׳ *Tria ſunt quorum loca extant in Maſora magna*, nempe in litera ב in ordine בדל.

Verſ. 5. לָאוֹר (ז׳ קָמְצִין וסי׳ *Septem ſunt cum Kametz, quorum loca*, וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם & vocavit Deus lucem diem, Gen. 1. 5. וְהוֹלַכְתִּי עִוְרִים בְּדֶרֶךְ & deduxi cæcos in via, Jeſ. 42. 16. יְהוָה צַדִּיק בְּקִרְבָּהּ Dominus juſtus in ea, Soph. 3. 5. עַל כֵּן רָחַק מִשְׁפָּט Idcirco elongatum eſt judicium, Jeſ. 59. 9. זַעַף יְהוָה אֶשָּׂא Indignationem Domini portabo, Mich. 7. 9. לָאוֹר יָקוּם רוֹצֵחַ Ad lucem ſurget latro, Job. 24. 4. מְגַלֶּה עֲמֻקוֹת מִנִּי חֹשֶׁךְ Revelans profunda ex tenebris, Job. 12. 22.

Verſ. 6. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים (בְּטַעַם זָקֵף ג׳ *Tria ſunt cum accentu Sakeph-katon quorum loca*, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ Et dixit Deus, ſit expanſum, Geneſ. 1. 6. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם Et dixit Deus, reptilia producant aquæ, Gen. 1. 20. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם Et dixit Deus faciamus hominem, Geneſ. 1. verſ. 26. וַיְהִי (ל״ב וסי׳ כו׳ *Triginta duo ſunt, quorum loca &c. extant in Maſora magna.* Nempe in litera ה׳ in ordine היה, ubi addit Maſora רָפִין *Lenia* id eſt, ſine Dages poſt literam ו, quale eſt aut eſſe debet in forma וַיְהִי.

Verſ. 7. וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים (ד׳ וסי׳ כו׳ *Quatuor ſunt, quorum loca in Maſora magna.* Nempe in litera א׳ inter voces nominis אֱלֹהִים. וַיְהִי כֵן (ח׳ בְּסֵפֶר בְּרֵאשִׁית וסי׳ כו׳ *Octo ſunt in libro Geneſeos, quorum loca in Maſora magna*, ſcilicet in litera ה׳ in ordine הית. Vide de hac Maſora Caſtigationes noſtras ad hunc locum.

Verſ. 9. אֶל מָקוֹם (ט׳ וסי׳ כו׳ *Novem ſunt, quorum loca in Maſora magna*, Nempe in litera א׳, in ordine אל. Vide ibi Caſtigationes noſtras ad fol. 6. col. 7.

Verſ. 11. עֹשֶׂה פְּרִי (ב׳ וסי׳ *Duo ſunt, quorum loca* וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ Et dixit Deus, herbam producat terra, Gen. 1. 11. וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ Et produxit terra, Gen. 1. 12. לְמִינוֹ (ד׳ בְּאוֹרַיְתָא וסי׳ *Quatuor extant in lege, quorum loca*, תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ Herbam producat terra. Gen. 1. 11. אֶת כָּל עֹרֵב לְמִינוֹ [Sic hoc loco in Maſora legendum] Omnem corvum juxta ſpeciem ſuam, Levit. 11. 15. וְחַבְרוֹ דְּמִשְׁנֵה תּוֹרָה *& ſocius eius in Repetitione Legis*, id eſt, Deuteronomio, nempe cap. 14. 14. [illegible] quod hic ſit וְאֵת אֶת הָאַרְבֶּה לְמִינוֹ Locuſtam juxta ſpeciem ſuam Levit. 11. 22.

Verſ. 12.

Verſ. 12. וַתּוֹצֵא) ג' ב' מְלֵאִים וְאֶחָד חָסֵר *Tria ſunt, quorum duo plena & unum defectivum eſt, quorum loca*, וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא & produxit terra herbam, Gen. 1. 12. וַתֹּצֵא אֶת עַמְּךָ אֶת יִשְׂרָאֵל & eduxiſti populum tuum Iſraël, Jer. 32. verſ. 21. וַתּוֹצֵא וַתִּתֶּן לָהּ אֵת אֲשֶׁר הוֹתִרָה מִשָּׂבְעָהּ & produxit deditque ei quod reliquum fecerat ex ſeptem, Ruth. 2. 18. Horum unum extat in Lege, alterum in Prophetis, tertium in Hagiographis, quod deſignat abbreviatura אנ"ך, quam vide in Clavi cap. 3. Vide etiam Caſtigationes noſtras ad hunc verſum. לְמִינֵהוּ) י"ד סי' כו' *Quatuordecim ſunt, quorum loca in Maſora magna*, nempe in litera מ' in ordine מין.

Verſ. 14. לְהַבְדִּיל) ב' בְּטַעַם וסי' *duo ſunt cum hoc accentu, quorum loca*, לְהַבְדִּיל בֵּין הַיּוֹם וּבֵין הַלָּיְלָה Ad diſtingendū inter diem & inter noctem, Gen. 1. 14. לְהַבְדִּיל בֵּין הַטָּמֵא וּבֵין הַטָּהֹר Ad diſtinguendum inter immundum, & inter mundum, Lev. 11. 47. וּלְמוֹעֲדִים) ב' חַד חָסֵר וְחַד מָלֵא וסי' *Duo ſunt, unum defectivum & alterum plenum, quorum loca* וְהָיוּ לְאֹתֹת וּלְמוֹעֲדִים & erunt in ſigna & ſolennia tempora Gen. 1. 14. כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת צוֹם הָרְבִיעִי Sic ait Dominus exercituum, jejunium quartum Zach. 8. 19. Sequitur in Maſora, וא' *& unum*, עָשָׂה יָרֵחַ לְמוֹעֲדִים Fecit lunam in ſolennitates, Pſal. 104. 19. Hoc per defectum literæ ו ab initio differt à præcedenti.

Verſ. 16. הַמְּאֹרֹת) ב' חֲסֵרִים דְּחֲסֵרִים וסי' *Duo ſunt omnino defectiva, quorum loca* וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֹת & dixit Deus, ſint luminaria, Gen. 1. 14. וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת שְׁנֵי הַמְּאֹרֹת & fecit Deus duo luminaria, Geneſ. 1. 16. De phraſi Maſoræ vide clavem, cap. 7. לְמֶמְשֶׁלֶת) ג' וסי' *Tria ſunt, quorum loca*, הַמְּאֹרֹת הַגְּדֹלִים Luminaria magna, hoc verſu, in quo bis occurrit, quod deſignatur per ב' בְּפָסוּק, tertius, וְאֶת הַשֶּׁמֶשׁ לְמֶמְשֶׁלֶת & ſolem in dominium diei, Pſalm. 136. verſ. 8.

Verſ. 18. וּבַלַּיְלָה) ה' וסי' כו' *Quinque ſunt & loca ipſorum extant in Maſora magna*: Nempe in litera ל, in ordine ליל. Etſi ibi non traduntur, ſed remiſſio fit inde ad Eccleſ. 8. ad cujus capitis finem loca recenſentur.

Verſ. 20. יְעוֹפֵף) ב' וסי' *Duo ſunt, quorum loca* וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל הָאָרֶץ & avem volantem ſuper terram, Gen. 1. 20. וּבִשְׁתַּיִם יְעוֹפֵף Et duabus volabit, Jeſ. 6. 2.

Digitized by Google

Verſ. 21. הַתַּנִּינִם (תַּנִּן ׳י חֲסֵרִים ג׳ *Tria ſunt defectiva* י *poſteriori, quorum loca*, וַיִּבְרָא אֱלֹהִים & creavit Deus, Gen. 1. 21. וַיַּשְׁלִיכוּ אִישׁ מַטֵּהוּ & projecerunt ſinguli virgam ſuam, Exod. 7. 12. חֲמַת תַּנִּינִם Venenum Draconum, Deut. 32. 33.

Verſ. 22. בַּיַּמִּים (וסי׳ דְּגוּשִׁים ה׳ *Quinque ſunt dageſſata quorum loca* וּמִלְאוּ אֶת הַמַּיִם בַּיַּמִּים וְהָעוֹף & implete aquas per maria & volucres, Geneſ. 1. verſ. 22. אֶת זֶה תֹּאכְלוּ מִכֹּל אֲשֶׁר בַּמָּיִם illud comedetis ex omnibus quæ ſunt in aquis, Lev. 11. 19. כֹּל אֲשֶׁר לוֹ Cuicunque ſunt pinnæ, Levit. 11. 9. וְכֹל אֲשֶׁר אֵין לוֹ & cuicunque non ſunt pinnæ, verſ. 10. כֹּל אֲשֶׁר חָפֵץ יְהוָה עָשָׂה בַּשָּׁמַיִם Quicquid vult Dominus facit in cœlis, Pſal. 135. 6. Dages hic intellige de Dages primo poſt literam ב, cujus forma oppoſita dicitur Raphe. Adducuntur etiam loca in Ezechiele, cap. 32. in principio. וְהָעוֹף (וסי׳ בְּאוֹרַיְתָא ג׳ *Ter occurrit in lege, quorum loca* וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים לֵאמֹר פְּרוּ & benedixit ipſis Deus, dicens, fructificate, Gen. 1. 22. וְהָעוֹף אֹכֵל אֹתָם מִן הַסַּל & volucres comedebant ea ex caniſtro, Geneſ. 49. 17. זֹאת תּוֹרַת הַבְּהֵמָה וְהָעוֹף hæc eſt Lex de beſtia & volatili, Lev. 11. 46. Addit Maſora אִלֵּין אִנּוּן כֵּן *Hæc ita ſunt*, quæ confirmationis cujusdam loco ſunt. Adducuntur etiam eadem hæc loca in Maſora finali in litera ע in ordine עוף. יִרֶב (וסי׳ ב׳ *Duo ſunt, quorum loca*, וְהָעוֹף יִרֶב בָּאָרֶץ & volatile multiplicetur in terra, Gen. 1. 22. יִרֶב הַמַּשָּׂא multiplicatum fuit onus, 2. Paral. 24. 27. Addit Maſora, וְחַד *& unum* וַיִּרֶב הָעָם וַיַּעַצְמוּ & multiplicatus fuit populus & roboratus valdè, Exod. 1. 20. Hoc per additum ו ab initio differt à duobus præcedentibus.

Veſſ. 26. וּבְכָל (בְּמָסֹרָה רַבְּתָא וסי׳ כו׳ יְחִידָאִין י״ג *Tredecim ſunt ſolitaria, quorum loca &c. extant in Maſora magna.* Per *Solitaria* intellige, quæ ante ſe eodem verſu non habent בְּכָל. Vide Clavem cap. 8. Extant autem in Maſora magna in litera כ, in ordine כל.

Verſ. 27. בְּצֶלֶם (וסי׳ ג׳ *Tria ſunt, quorum loca* וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם & creavit Deus hominem, Gen. 1. 27. כִּי בְּצֶלֶם אֱלֹהִים Nam in imagine Dei, Gen. 9. 6. אַךְ בְּצֶלֶם יִתְהַלֶּךְ אִישׁ Certè per imaginem præteriit vir, Pſal. 39. 7.

Verſ. 28. וּרְדוּ (וסי׳ בִּתְרֵי לִשָּׁנֵי ב׳ *Duo ſunt in duplici ſignificatione, quorum loca*,

וּרְדוּ

Digitized by Google

וּרְדוּ בִּדְגַת הַיָּם & dominamini in piſces maris, Gen. 1,28. וּרְדוּ גַת פְּלִשְׁתִּים & deſcendite ad Gad Philiſtæorum, Amos 6,2. Illud eſt à רָדָה, hoc à יָרַד.

Verſ. 30. וּלְכָל) בְּמָסֹרָה רַבְּתָא ד' ר"פ וסי' כו' *Quatuor ſunt initium verſus, quorum loca, &c. in Maſora magna.* Extant in litera ב in ordine כל. חַיַּת הָאָרֶץ) בְּלִישָׁנָא י' וסי' כו' במס' רבת *Decem ſunt in hac locutione, quorum loca extant in Maſora magna*, i. e. in diverſa forma hujus vocis חַיַּת adduâ ipſi aliquâ literâ ſervili ab initio, veluti לְחַיַּת, מֵחַיַּת, quæ ſub hac voce חַיַּת etiam comprehenduntur. De numero *decem*, vide Caſtigationes noſtras in hunc locum. In Maſora magna adducuntur loca in litera א in ordine ארץ. Hæc pariter ſufficiant pro exemplo declarationis Maſoræ magnæ textualis, unde quilibet ſibi aditum faciliorem ad penetrandum in reliquam Maſoram parare poterit.

Ex Buxtorfio Commentario Critico ſive Caſtigationibus in Maſoram.

In GENESIN.

In veſtibulo libri circa primam vocem בְּרֵאשִׁית recenſetur Alphabetum vocum majuſcularum, ubi ad literam ש mendosè in omnibus libris eſt ישר pro יָשֹׁר ex Job. 9, 34. Conferendum etiam eſt hoc Alphabethum cum Alphabetho in principio libri Chronicorum, ubi obſervandum, loca ad quaſdam literas diſcrepantia, non eſſe erronea, ſed indicare, literam iſtam utroque in loco his Alphabetis indicato, inveniri.

Gen. 1. v. 1. in Maſora parva ad אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ notatur, ג' *Ter* extare. Sic eſt in ſecunda, tertia & noſtra editione. Abeſt ex prima. Corrigendum autem in י"ג, *Tredecim* eſſe, ſive tredecim locis illa ſic conjunctim legi, juxta Maſoram Hag. 2. & 2. Par. 2. ubi tredecim loca enumerantur. Verſ. 2. in Maſora magna ad פְּנֵי תְהוֹם loca falsò adducta ſunt: omiſſum enim eſt hujus textus exemplum, & ejus loco aliud adductum, nempe וּפְנֵי, per literam ו ab his duobus differens. Hæc in ſecunda & noſtra editione correcta ſunt. Verſ. 4. in Maſora magna & parva ad וַיַּבְדֵּל in prima & tertia expungendum דס', id eſt, דסמיכין quæ conjuncta ſunt. Maſora enim de ſola voce וַיַּבְדֵּל loquitur, ut patet ex locis, quæ in Maſora magna finali in ordine בד adducuntur. Verſ. 7. in Maſora parva ad וַיְהִי־כֵן notatur ז' *ſeptem* eſſe: in Maſora magna infra textum, ח' *octo*, & ſic Verſ. 15. in editione prima & in Maſora finali. At Verſ. 30. editio prima tradit, ו' בְּעִנְיָן *ſex ſunt in hoc capite.* An plura ſint in univerſum, quàm hæc ſex, aliunde erit obſervandum: Juxta Maſoram magnam, duo adhuc ſunt alia in libro Geneſeos. Ego exiſtimarim hanc locutionem extra hoc caput primum, in tota Scriptura nunquam amplius occurrere. Ab hac ſententia ſtat codex Maſoræ manuſcriptus Bibliothecæ Palatinæ, qui tantùm ſex eſſe tradit. Verſ. 9 in Maſora parva ad וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים in ſecunda & tertia editione mendosè notatum ג' *tria*, pro כ"ה *viginti quinque*, ut patet ex Maſora magna hoc loco. Verſ. 10. in Maſora parva ad יַמִּים notatum ט"ו *quindecim ſunt.* Sic in ſecunda tertia & noſtra editione. Abeſt ex editione prima, & rectè. Nota enim iſta falſa eſt, nec ullibi præterea in tota Maſora finali. Eſſet ergò hic reponendum ב'. Verſ. 12. in Maſora magna ad וַתּוֹצֵא, ſe-

בעל הטורים ·

יד מוצאי ב׳ במסורת הכא ואידך כי מוצאי מצא חיים וזה הוא שאמרו חכמינו ז״ל למיימיני׳ בה סמא דחיי · למשמאילי״ בה סמא דמותא וזהו והיה כל מוצאי והרגני · הנה בשמים עד״י בגמטריא ה׳נוך · וסהדי בגימטריא מטטרון שלקח הק״בה אחד מאותן של קוד׳ דור המבול ואחר של אחר דור המבול· דהיינו הנוך ופנחס והעלם לשטי׳ שיעידו עליו ובחר בחנוך שהיה דור שביעי שהק״בה חפץ בשביעי׳ וכן משה שהיה שביעי לאבות כתיב ביה ומשה עלה אל האלהים :

טז וַיֵּצֵא קַיִן מִלִּפְנֵי יְהוָה וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ־נוֹד קִדְמַת־עֵדֶן׃ ל׳ ומ״ל

טז וּנְפַק קַיִן מִן־קֳדָם יְיָ וִיתֵיב בְּאַרְעָא־גָּלֵי־וּמְטַלְטַל דַּהֲוָת־עֲבִידָא־עֲלוֹהִי־מִלְּקַדְמִין בְּגִנְתָּא דְעֵדֶן׃

יז וַיֵּדַע קַיִן אֶת־אִשְׁתּוֹ וַתַּהַר וַתֵּלֶד אֶת־חֲנוֹךְ וַיְהִי בֹּנֶה עִיר וַיִּקְרָא שֵׁם הָעִיר כְּשֵׁם בְּנוֹ חֲנוֹךְ׃ ד׳

יז וִידַע קַיִן יַת־אִתְּתֵיהּ וְעַדִּיאַת וִילֵידַת יַת־חֲנוֹךְ וַהֲוָה בָּנֵי קַרְתָּא וּקְרָא שְׁמָא דְקַרְתָּא כְּשׁוּם בְּרֵיהּ חֲנוֹךְ׃

יח וַיִּוָּלֵד לַחֲנוֹךְ אֶת־עִירָד וְעִירָד יָלַד אֶת־מְחוּיָאֵל וּמְחִיָּיאֵל יָלַד אֶת־מְתוּשָׁאֵל וּמְתוּשָׁאֵל יָלַד אֶת־לָמֶךְ׃ ג׳ ר״פ · ל׳ . ל׳

יח וְאִתְיְלִיד לַחֲנוֹךְ יַת־עִירָד וְעִירָד אוֹלִיד יַת־מְחוּיָאֵל וּמְחוּיָאֵל אוֹלִיד יַת־מְתוּשָׁאֵל וּמְתוּשָׁאֵל אוֹלִיד יַת־לָמֶךְ׃

יט וַיִּקַּח־לוֹ לֶמֶךְ שְׁתֵּי נָשִׁים שֵׁם הָאַחַת עָדָה וְשֵׁם הַשֵּׁנִית צִלָּה׃

יט וּנְסֵיב־לֵיהּ לֶמֶךְ תַּרְתֵּין נְשִׁין שׁוּם חֲדָא עָדָה וְשׁוּם תִּנְיֵתָא צִלָּה׃

כ וַתֵּלֶד עָדָה אֶת־יָבָל הוּא הָיָה אֲבִי יֹשֵׁב אֹהֶל וּמִקְנֶה׃ ל׳

כ וִילֵידַת עָדָה יַת־יָבָל הוּא הֲוָה רַבְּהוֹן כָּל־דְּיָתְבֵי מַשְׁכְּנִין וּמָרֵי בְעִיר׃

כא וְשֵׁם אָחִיו יוּבָל הוּא הָיָה אֲבִי כָּל־תֹּפֵשׂ כִּנּוֹר וְעוּגָב׃ ג׳ ק׳ קמ׳

כא דִּמְמַנַּן עַל־פּוּם נִבְלָא דְיָדְעֵי זְמַר כִּנּוֹרָא וְאַבּוּבָא׃

מסורה גדולה·

יז כשם ד׳ וסי׳ כשם בנו חנוך׀ כשם דן אביהם דיהושע׀ כשם הגדולים׀ וחברו ;

יח ויולד

יח ויולד ג׳ וסי׳ ויולד לחנוך את עירד׳ ויולד ליוסף׳ ויולד לאהרן:

כ ומקנה ו׳ נ׳ פתחין וג׳ קמצין וסי׳ ותלד עדה׳ ומקנה רב׳ רכוש ומקנה׳ ויהי לו מקנה צאן׳ ותתם השנה׳ וערים עשה לו ומקנה צאן ובקר׳ ב׳ קדמאי פתחין:

ר׳ שלמה ירחי׳

יו ויצא קין׳ יצא בהכנעה כגונב דעת העליונה: בארץ נוד׳ בארץ שכל הגולי׳ נדים שם: קדמ׳ עדן שם גלה אביו כשגורש מגן עדן שנ׳ וישכן מקדם לגן עדן לשמור את שמיר׳ דרך מבוא הגן׳ שיש ללמוד שהיה אדם שם ומצינו רוח מזרחית קחטת בכל מקום את הרוצחים שנ׳ אז יבדיל משה שלש וגו׳ מזרחה שמש׳ דבר אחר בארץ נוד כל מקום שהולך היתה הארץ מזדעזעת תחתיו והבריות אומרים סורו מעליו זהו שהרג את אחיו:

יז ויהי בונה עיר׳ ויקרא שם העיר לזכר בנו חנוך:

יח ועירד ילד׳ יש מקום שהוא אומר בזכר הוליד ויש מקום שהוא אומר ילד שהלידה משמשת שתי לשונות לידת האשה נ״שטרא בלע״ז וזריעת תולדות האיש אינזינ״יראר בלע״ז כשהוא אומר הוליד בלשון הפעיל מדבר בלידת האשה פלוני הוליד את אשתו בן או בת כשהוא אומר ילד מדבר בזריעת האיש והוא בלע״ז אני״ירדיר:

יט ויקח לו למך׳ לא היה לו לפרש כל זה אלא ללמדנו מסוף הענין שקיים הק״בה הבטחתו שאמר שבעתים יקם קין עמד למך לאחר שהוליד בנים ועשה דור שביעי והרג את קין זהו שאמר כי איש הרגתי לפצעי וגו׳: שתי נשים׳ כך היה דרכן של דור המבול אחת לפריה ורביה ואחת לתשמיש זו שהיא לתשמיש משקה כוס של עקרים כדי שתעקר ומקשטה ככלה ומאכילה מעדנים וחברתה נזופה ואבלה כאלמנה וזהו שפירש איוב רועה עקרה לא תלד ואלמנה לא ייטיב כמו שמפורש באגדת חלק: עדה: היא של פריה ורביה על שם שמגונה עליו ומוסר׳ מאצלו׳ עדה תרגום של סורה: צלה׳ היא של תשמיש על שם שיושבת תמיד בצלו דברי אגדה הם בבראשית רבה:

כ אבי ישב אהל ומקנה׳ הוא היה הראשון לרועי בהמו׳ במדברות ויושב אהלים חדש כאן בשביל מרעה צאנו כשכלה המרעה במקום זה הולך ותוקע אהלו במקום אחר ומדרש אגדה בונה בתים לע״ז כמה דאת אמר סמל הקנאה המקנה וכן אחיו תופש כנור ועוגב לזמר לע״ז:

ר׳ אבן עזרא׳

יו בארץ נוד׳ קראו כן בעבור שהיה נע ונד: קדמ׳ עדן׳ מזרח עדן והו׳ צפון מהגן׳:

יז ונקרא שם העיר חנוך כשומרון על שם שמר וכן מצרים ולמך ששי לקין ושביעי לאדם׳ וטעם עדה וצלה אל תשים לבך לשמוע אל דברי הגאון בשמות כי אלו היינו יודעי׳ כל לשון הקדש מאין נוכל לדעת כל הקורות כטע׳ משה ויששכר:

כ ופי׳ אבי ראשון וכמוהו אב גם אביב ולעולם לא יסמך כי אם בי״וד׳:

כא ואחיו את כנור ועוגב׳ מיני כלי נגינות והיא חכמה גדולה:

כב וְצִלָּה גַם הִוא יָלְדָה אֶת־תּוּבַל קַיִן לֹטֵשׁ כָּל־חֹרֵשׁ נְחֹשֶׁת וּבַרְזֶל וַאֲחוֹת תּוּבַל־קַיִן נַעֲמָה׃ ל׳ קס׳ ו׳

וְשׁוּם אֲחוּהִי יוּבָל הוּא הֲוָה רַבְּהוֹן כָּל

כב וְצִלָּה אַף הִיא יְלִידַת יַת תּוּבַל־קַיִן רַבְּהוֹן דְּכָל־יָדְעֵי עֲבִידַת נְחָשָׁא וּפַרְזְלָא וַאֲחָתֵיהּ דְּתוּבַל־קַיִן נַעֲמָה׃

ויאמר Ff ואמר

כג וַיֹּאמֶר לֶמֶךְ לְנָשָׁיו עָדָה וְצִלָּה שְׁמַעַן קוֹלִי נְשֵׁי לֶמֶךְ הַאְזֵנָּה אִמְרָתִי כִּי אִישׁ הָרַגְתִּי לְפִצְעִי וְיֶלֶד לְחַבֻּרָתִי׃

כג וַאֲמַר לֶמֶךְ לִנְשׁוֹהִי עָדָה וְצִלָּה שְׁמַעַן קָלִי נְשֵׁי לֶמֶךְ אֲצֵיתָא לְמֵימְרִי לָא גַבְרָא קְטָלִית דִּבְדִילֵיהּ אֲנָא סָבֵל חוֹבִין וְאַף לָא עוּלֵימָא חַבָּלִית דִּבְדִילֵיהּ יִשְׁתֵּיצֵי זַרְעִי׃

קד מכ כ"ו · ב' כס"ס · ב'. ב' · ו'.

כד כִּי שִׁבְעָתַיִם יֻקַּם־קָיִן וְלֶמֶךְ שִׁבְעִים וְשִׁבְעָה׃

כד אֲרֵי שִׁבְעָה דָרִין אִתְּלִיאוּ לְקָיִן הֲלָא לְלֶמֶךְ בְּרֵיהּ שַׁבְעִין וְשַׁבְעָא׃

כה וַיֵּדַע אָדָם עוֹד אֶת־אִשְׁתּוֹ וַתֵּלֶד בֵּן וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ שֵׁת כִּי שָׁת־לִי אֱלֹהִים זֶרַע אַחֵר תַּחַת הֶבֶל כִּי הֲרָגוֹ קָיִן׃

כה וִידַע אָדָם עוֹד יַת אִתְּתֵיהּ וִילִידַת בַּר וּקְרָת יַת שְׁמֵיהּ שֵׁת אֲרֵי אֲמָרַת יְהַב לִי יְיָ בַּר אוֹחֲרָן חֲלַף הֶבֶל דִּקְטָלֵיהּ קָיִן׃

ו'. ד' י"א

כו וּלְשֵׁת גַּם־הוּא יֻלַּד־בֵּן וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ אֱנוֹשׁ אָז הוּחַל לִקְרֹא בְּשֵׁם יְהוָה׃

כו וּלְשֵׁת אַף הוּא אִתְיְלִיד בַּר וּקְרָא יַת שְׁמֵיהּ אֱנוֹשׁ בְּכֵן בְּיוֹמוֹהִי חַלּוּ בְּנֵי אֱנָשָׁא מִלְּצַלָּאָה בִּשְׁמָא דַּייָ׃

כלס מ"ל י'

מסורה גדולה ·

כג תוכל ו' פתחין וסי' וצלה גם היא ב' בפסוק · ושמה בהם אות · יון תובל · ראש משך ותובל · לרקמות תובל׃

כג האזנה ב' וסי' נשי למך · בנות בוטחות׃ וילד ב' וסי' וילד לחברתי · וילד זקוני׃

כה ותקר' את שמו י' וסי' כו' בססר' רבת'׃ שת ד' קמצין וסי' כו' בססר' רבת'׃ לי אלהים י"א ופי' כו' בססר' רבה׃

ר' שלמה ירחי ·

כג תובל קין · תובל לשון תבלין תבל והתקין אומנתו של קין לעשות כלי זין לרוצחים׃ לוטש כל חרש נחשת וברזל · מחדד אומנות נחשת וברזל כמו ילטוש עיניו לי חורש אינו לשון פועל אלא לשון פועל בצירי שהרי נקוד קמץ קטן וטעמו למטה כלומר מחדד ומצחצח כל כלי אומנות נחשת וברזל׃ נעמה · הי' אשתו של נח בבראשית רבה׃

כג שמען קולי · שהיו נשיו פורשות ממנו מהשמיש לפי שהרג את קין ואת תובל קין בנו שהיה למך סומא ותובל קין מושכו וראה את קין ונדמ' לו כחיה ואמ' לאביו למשוך בקש' והרגו וכיון שידע שהו' קין זקנו הכה כף אל כף וספק את בנו ביניה' והרגו והיו נשיו פורשו' ממנו והוא מפייסן שמען קולי להשמע לי לתשמיש וכי איש אשר הרגתי לפצעי הוא נהרג וכי אני פצעתיו מזיד שיהא הפצע

הפצע קרוי על שמי וילד אשר הרגתי לחבורתי נהרג כלומר על ידי חבורתי בתמיהה והלא שוגג אני
ולא מזיד לא זהו פצעי ולא זהו חבורתי: פצע׳ מכת חרב או חץ מאקאד״ורה בלשון לע״ז:

כד כי שבעתים יקם קין׳ שהרג מזיד נתלה לו עד שבעה דורות אני שהרגתי שוגג לא
כל שכן שיתלה לי שביעיו׳ הרבה: שבעים ושבעה׳ לשון רבוי שביעיות אחז לו כך ד״רש׳
רבי תנחומא׳ ומדרש בראשית רבא לא הרג למך כלום ונשיו פורשות ממנו משקיימו פריה
ורביה לפי שנגזרה גזרה לכלות זרעו של קין לאחר שבע׳ דורות אמרו מה אנו יולדות לבהלה
למחר המבול בא ושוטף את הכל והוא אומ׳ להן וכי איש הרגתי לפצעי וכי אני הרגתי את אבל
שהוא איש בקומ׳ וילד בשנים שית׳ זרעי כלה באותו עון ומה קין שהרג נתלו לו שבעה דורות
אני שלא הרגתי לא כל שכן שיתלו לי שביעיות הרבה וזהו קל וחומר של שטות אם כן אין
הק״בה גובה את חובו ומקיים את דברו:

כה וידע אדם וגו׳׳ בא לו למך אצל אדם הראשון וקבל על נשיו אמר להם וכי עליכם
לדקדק על גזירתו של מקום אתם עשו מצותכם והוא יעשה את שלו אמרו לו קשוט עצמך
תחלה והלא פרשת מאשתך זה מאה ושלשים שנה משנקנסה מיתה על ידך מיד וידע אדם
וגו׳ ומהו עוד ללמד שנתוספה לו תאוה על תאותו בבראשית רבה:

כו אז הוחל לקרא׳ את שמות האד׳ ואת שמות העצבים בשמו של הק״בה לעשותן
ע״ז ולקרותן אלהות:

ר׳ אבן עזרא׳

כב לוטש׳ כמו מחדד וכמוהו ללטוש איש את מחרשתו׳:

כג ודע כי ויאמ׳ למך מאוהר בפרשה וכבר הזכרתי כמוהם שנים וכמוהו ויקח האיש נזם
זהב וכן אומר אל בני ישראל אתם עם קשה עורף וכן ואתחנן והטע׳ כאש׳ אמרו חכמינו כי
עדה וצלה נמנעו כי פחדו להוליד בנים בעבור שיהיו שביעיים לקין ויהרגו או ימותו ועל כן אמ׳
למך לנשיו אני הוא באמת השביעי ואם יפצעני אדם שהוא גדול או ילד יעש׳ לי חבור׳ אז
הרגתיו׳ ומלת הרגתי תמורת אהרוג וכמוהו נתתי כסף השדה אשר לקחתי מיד האמורי
ורבי׳ כמוה׳׳:

כד ואם עד שבעתים יקם קין למך עד שבעים ושבעה בעבור שהוא הרג בזדון ואני
לא הרגתי והטעם שאמר לנשיו כי כבר בטלה הגזרת על קין ובאמת כי בני למך וכל זרעו מתו
במבול ולא נשה׳ לקין שם מחמס אחיו׳:

כה וטע׳ תחת הבל במקומו׳

כו ודקדוק הוחל מפעלי הכפל ולולי היות הח״ית מהגרון היה נדגש והוא מגזרת
תחלת והטעם שהחלו להתפלל ואלו היה מחילול היה השם
סמוך אל המלה:

Digitized by Google

L. B. S.

Cum paginæ aliquot in Palæſtra hac vacarent, placuit in Juniorum gratiam interpretationem Maſoræ in primum, & caſtigationem in omnia IV. Capita ex Buxtorfii Tiberiade ſubjungere, unde facilior ad cætera aditus patebit. Vale.

Buxtorfius in Clave Maſoræ Capite XIII.

Ut certior ſit ratio, utramque Maſoram legendi & intelligendi, & præcedentis doctrinæ in Clavi Maſoræ propoſitæ, habeatur praxis aliqua, aut praxeos exercendæ exemplum, nunc majoris commodi & facilioris uſus cauſâ, interpretationis ſpecimen breve proponemus, & primum in Maſora parva, quæ lateri textus appoſita eſt.

Verſ. 1. בָּרָא אֱלֹהִים (ג' *tria ſunt*, id eſt, ter hæ duæ voces conjunctim in Sacra Scriptura leguntur, quorum loca in appoſita hic Maſora magna adducuntur. Circulus ad medium harum vocum poſitus, indicat, Notam Maſorethicam ad utramque vocem pertinere, & ſic ſemper. Quando notæ plures, juxta unam lineam ſunt, tum tot quoque circuli ſuper textum iis reſpondent, & Nota prima ad circulum primum, ſecunda ad ſecundam, & ſic deinceps referuntur. At circuli plures in medio vocum continuò poſiti, unius vicem obeunt, ac proinde unicâ Notâ contenti ſunt, ut in mox ſequenti exemplo אֵת · הַשָּׁמַיִם · וְאֵת · הָאָרֶץ (ג' *tria de hac Maſora* vide Caſtigationes noſtras. הָאָרֶץ (ג' סוֹף פָּסוּק *Tria ſunt finis verſus*, ſive ter hæc vox in fine verſus legitur. Loca adducuntur hic in Maſora magna.

Verſ. 2. וְהָאָרֶץ (ח' רֹאשׁ פָּסוּק *octo ſunt initium verſus*. Hæc in Maſora magna hoc loco adducuntur. תֹהוּ וָבֹהוּ (ב' דְּסְמִיכִין *Duo ſic conjuncta ſunt*, ſive bis hæc conjunctim leguntur. Loca ſunt hic in Maſora magna. וְחֹשֶׁךְ (ב' *Duo ſunt*, ſive bis in ſcriptura extat. Circulus debet ſupra mediam vocem deſcribi: Nam ad ſolam hanc Nota pertinet, ut patet hic ex Maſora magna, in qua duo loca adducuntur. פְּנֵי תְהוֹם (ב' *Duo ſunt*. וְרוּחַ אֱלֹהִים ח' *octo ſunt*. Loca horum in Maſora magna remittuntur, ad Maſoram finalem. Ubi autem illic reperiantur, docemus capite ſequenti.

Verſ. 3. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים (ב"ה *Viginti quinque ſunt*, ſive viginti quinque locis

hæc

Digitized by Google

hæc conjunctim in ſcriptura leguntur. Hæc niſi Maſora notaret, quis non crederet impendio ſæpiùs hanc locutionem in ſcriptura inveniri?

Verſ. 4. וַיַּרְא אֱלֹהִים) ט' בְּתוֹרָה *Novem ſunt in lege.* וַיַּבְדֵּל ג' *Tria ſunt.*

Verſ. 5. לָאוֹר (ז' וְסִימָן צְוַח סַמְיָא וּסְבַר לְמִפַּק בְּלֵילְיָא וְקָם בְּצַפְרָא *ſepties* extat, quorum Symbolum, Clamavit cæcus, & expectavit exire noctu, & ſurrexit manè. Hoc Symbolum Chaldaicè propoſitum, continet ſeptem voces, quæ ſeptem loca Biblica, in quibus לָאוֹר legitur, referunt. Nempe צְוַח refert primum hunc locum, in quo extat וַיִּקְרָא, quod verbum ſæpè etiam *Clamare* ſignificat ut Chaldæis צְוַח. סַמְיָא *Cæcus*, refert locum, *Et deduxi* עִוְרִים *cæcos per viam*, Jeſa. 42. 16. Qui Hebraicè dicitur עִוֵּר, Chaldaicè vocatur סַמִּי, unde emphaticè סַמְיָא vel סַמְיָא *Cæcus.* וּסְבַר *& expectavit*, notat locum, נְקַוֶּה לָאוֹר *expectamus lucem*, Jeſ. 59. 9. לְמִפַּק *Exire*, deſignat locum, יוֹצִיאֵנִי לָאוֹר *Exire facit me in lucem*, Mich. 7. 9. Pro hoc verbo in Chaldæo eſt יַפְּקִנַּנִי, quo eodem Maſora utitur. Radix eſt נְפַק, quod in Targum pro Hebræo יָצָא uſurpatur. בְּלֵילְיָא *Noctu*, refert locum, *Revelans profunda*, מִנִּי־חֹשֶׁךְ è tenebris, Job. 12. 22. Ad hunc locum deſignandum, melius conveniret in Symbolo בַּחֲשׁוֹכָא, quâ Targum utitur hîc, וְקָם *Et ſurgit*, notat locum, לָאוֹר יָקוּם רוֹצֵחַ *Ad lucem ſurgit latro.* Job. 24. 14. בְּצַפְרָא *Manè*, refert locum, בַּבֹּקֶר *Unoquoque mane profert in lucem judicium ſuum*, Soph. 3. 5. Sic de ſimilibus Symbolis judicandum.

Verſ. 6. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים) ג' בְּטַעַם *Tria ſunt cum accentu iſto*, nempe Sakeph-katon, ut in Maſora magna hic expreſsè dicitur. וִיהִי) ל"ב *Triginta duo ſunt*, ſive triginta duobus locis invenitur. לַמָּיִם) לֵית רָפֵי *Non extat amplius lene.* Litera ל ſuperne punctata, hoc modo ſemper legenda eſt. Lene, id eſt non ſequente Dages poſt ל, qualis eſt forma לַמַּיִם quæ idcircò vocatur *Dageſſata.* Vide ſupra in Clavi cap. 12. ad vocem רָפֵה.

Verſ. 7. וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים) ד' *quater exſtant*, nempe ſic conjuncta. וַיְהִי־כֵן) ז' *Septies extant.* Varii hic ſunt libri. Vide Caſtigationes noſtras in Maſoram finalem ad fol. 23.

Verſ. 8. יוֹם שֵׁנִי) ל' דִּסְמִיכִין) *Non inveniuntur amplius conjuncta.*

Verſ. 9. אֶל־מָקוֹם) ט' *Novem ſunt.* וְתֵרָאֶה) ל' רָפֵי *Non exſtat amplius lene*, id eſt, cum Scheva ſub א ad differentiam formæ וַתֵּרָאֶה. Vide Clavem cap. 12. ad רָפֵה

Verſ. 10. לַיַּבָּשָׁה) ל̇ וְחַד לְ *Non invenitur ſæpiùs cum Patach ſub* ל *& unum eſt cum Scheva ſub* ל. Illud legitur Pſal. 66. 6. הָפַךְ יָם לְיַבָּשָׁה *Convertit mare in aridam*, ubi viciſſim Maſora notat, non reperiri ampliùs cum Scheva. יַמִּים) ט״ו *Quindecim ſunt*. Abeſt hæc nota ex editione prima, & recte, quia falſa eſt. Vide Caſtigationes noſtras ad hunc locum.

Verſ. 11. תַּדְשֵׁא) ל̇ בְּמֶתֶג *Non extat amplius*, & eſt *cum Metheg*. Sed neque absque Meteg ulterius invenitur, quo uſu alias ו Copulam Maſora interponere ſolet, veluti hoc loco, ל̇ וּמֶתֶג *Non extat ampliùs & habet Metheg*, qui hujus loci ſenſus eſt. עֵץ פְּרִי) ב׳ *bis exſtant.* Loca adducuntur in Maſora finali, in litera ע in ordine עץ. Alter autem locus exſtat Pſalm. 148. 9. עֹשֶׂה פְּרִי) ב׳ *bis exſtant.* לְמִינוֹ) ד׳ *quater invenitur*, ſcilicet in Lege, quod Maſora magna hic addit.

Verſ. 12. וַתּוֹצֵא) ג׳ ב׳ מְלֵאִים וְאֶחָד חָסֵר *Tria ſunt, quorum duo plena* (cum ו,) *& unum defectivum* (ſine ו) לְמִינֵהוּ) י״ד *Quatuordecim ſunt*; וַיַּרְא אֱלֹהִים) ט׳ בַּתּוֹרָה *Novies extant in Lege.* Eadem Maſora & ſuprà fuit vers. 4.

Verſ. 14. מְאֹרֹת) ב׳ חֲסֵרִים דַּחֲסֵרִים *Duo ſunt omninò defectivà.* De hac locutione vide Clavem cap. 7. לְהַבְדִּיל) ב׳ בְּטַעַם *Duo ſunt cum iſto accentu*, nempe Sakephgadol, quem hic habet. לְאֹתֹת) ל̇ חָסֵר בְּתוֹרָה *non extat amplius in Lege defectivè.* וּלְמוֹעֲדִים) ב׳ *Bis extat.* Plenior hîc eſt Maſora magna, quæ duo hæc diſtinguit.

Verſ. 16. הַמְּאֹרֹת) ב׳ חֲסֵרִים *Duo ſunt defectiva.* Alternm fuit paulò antè verſu 14. ſed ſine ה ab initio. הַגְּדֹלִים) ל̇ חָסֵר בְּתוֹרָה : ל̇ *Non extat* ampliùs defectivum in Lege. אֶת הַמָּאוֹר וְאֶת הַמָּאוֹר) ל̇ : ואת המאור ל̇ את אמאור id eſt, *neutra hac locutio ampliùs invenitur.* לְמֶמְשֶׁלֶת) ג׳ *Ter occurrit.* Loca hîc adducuntur in Maſora magna.

Verſ. 18. וְלִמְשֹׁל) ל̇ חָסֵר *non exſtat ampliùs defectivum.* וּבַלַּיְלָה) ה׳ *quinquies extat.* וְעוֹפֵף) ב׳ *Duo ſunt.* Alter locus extat, Jeſ. 6. 2.

Verſ. 21. הַתַּנִּינִם) ג׳ חֲסֵרִים י׳ תִּנְיָנָא *Tria defectiva ſunt*, י *ſecundo.* Quilibet ſcriba aut librarius illud י in ſcribendo addere potuiſſet, niſi Maſora hæc moneret, ſic authenticè ſine י in libris eſſe, ideoque ſic relinquendum; הָרֹמֶשֶׂת) ג׳ חֲסֵרִים *Tria ſunt defectiva*, absque ו ſub cholem. שָׁרְצוּ) ל̇ *Non reperitur amplius*:

Digitized by Google

plius. לְמִינֵהֶם) ל *Non extat amplius.* עוף) ב׳ *Duo ſunt.* Abeſt hæc Nota ex editione prima ex Maſora finali. Adjecta eſt ab authoribus editionis Venetæ ſecundæ. Intelligitur autem de forma defectiva, quæ eſt absque ו : nam עוף plurima reperiuntur. Alterum defectivum hactenus non obſervavimus, unde ſuſpicio, Notam pertinere ad עף כָּנָף conjunctim. Id enim adhuc ſemel legitur. Pſalm. 78. 27.

Verſ. 22. פְּרוּ וּרְבוּ) ד׳ *quater extant.* Abeſt & hæc nota ex Editione prima, & ex Maſora finali. Nos iſta adducimus in Caſtigationibus noſtris in Maſoram finalem, ad fol. 45. col. 4. ubi vide. וּמִלְאוּ) ג׳ *Ter invenitur.* Abeſt & hæc Nota ex editione prima, & ex Maſora finali. Vide rurſus Caſtigationes noſtras in Maſoram finalem ad fol. 45. col. 4. בַּיַּמִּים) ה׳ דגושים *Quinque ſunt Dageſſata*, ſcilicet poſt ב, ſive cum Patach ſub ב ſequente Dages. Vide Clavem cap. 5. וְהָעוֹף) ג׳ *Ter extat*, ſcilicet in Lege, ut hic Maſora magna plenè loquitur. יִרֶב) ב׳ *bis extat.*

Verſ. 24. תּוֹצֵא) דכותי׳ ל וחד וכל חד לישן חד ס״ג מן חד *Eſt una ex 63. vocibus unius Radicis* יצא, *quarum nulla aliam habet ſibi ſimilem.* Id eſt, quarum nulla alibi ſæpius legitur. Hæ recenſentur in Maſora finali in litera י, in Radice יצא.

Verſ. 25. חַיַּת הָאָרֶץ) י׳ דסמיכין *Decem ſunt conjuncta.* De hac Maſora vide Caſtigationes noſtras ad Maſoram finalem ad fol. 11. col. 3.

Verſ. 26. בְּצַלְמֵנוּ) ל *Non extat amplius.* וּבָעוֹף) ג׳ *Ter extat.* Alter locus eſt verſus 28. hujus capitis, tertius Hoſ. 4. 3. ubi Maſora magna textualis hæc loca adducit. וּבְכָל) ה׳ פסוקים וּבְכָל וּבְכָל Quinque verſus ſunt in quibus bis reperitur וּבְכָל. Hic verſus adducuntur in Maſora magna textuali Eſth. 8. 17.

Verſ. 27. בְּצַלְמוֹ) ל *non extat amplius.* בְּצֶלֶם) ג׳ *Tria ſunt.* Loca hic in Maſora magna afferuntur.

Verſ. 28. וַיֹּאמֶר לָהֶם) כ״ב *Viginti duo ſunt.* Loca recenſentur in Maſora finali, in litera א, in אמר. וְכִבְשֻׁהָ) ל חָסֵר *non extat amplius defectivum.* Nempe ſine ו poſt ש, debebat enim plenè ſcribi וְכִבְשׁוּהָ. וּרְדוּ) ב׳ *Bis extat.* Maſora magna hic addit, בתרי לישני in duplici ſignificatione: Vide ibi. וּבָעוֹף) ג׳ *Tria ſunt.* Sic antè verſu 26.

Verſ. 29. עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ) י״א *Undecim ſunt.* Hæc Maſora abeſt ex editione prima, & nullibi ſæpiùs reperitur. Vide ea in Caſtigationibus noſtris in Maſoram finalem, ad fol. 11. col. 2.

Verſ. 30.

Digitized by Google

Verſ. 30. וּלְכָל) ד' ראשׁ פָסוּק *Quater eſt initium verſus.* חַיַּת הָאָרֶץ) י' *Decem ſunt.* Vide paulò antè verſu 25. רוֹמֵשׂ) ב' מְלֵאִים *Duo ſunt plena.* Horum nulla alibi in tota Maſora fit mentio. Alterum extat Gen. 8. 19.

Verſ. 31. טוֹב מְאֹד) ב' *Bis extant.* Abeſt ex editione prima, nec ulla ejus in Maſora ampliùs fit mentio. Quærant Hebræi locum alterum. יוֹם הַשִּׁשִּׁי) ל *Non extat amplius.*

Atque hæc ſpeciminis loco ad interpretationem Maſoræ parvæ adduxiſſe ſufficiat, ex quibus facilis patebit aditus ad reliqua ſimiliter legenda & intelligenda. Patet autem ex his, interdum Maſoram parvam habere, quæ Maſora magna non habet. Id fit duplici ratione: Primò, quod ea alio in loco Maſoræ magnæ textualis adducantur, aut in Maſora magna finali: Deinde, quod ex aliis probatis libris Maſoræ, Notæ quædam hic fuerint vel ſervatæ, vel denuò adjectæ [ut ſecundæ editionis Venetæ authores quandoque feciſſe videntur] de quibus poſteà minus cautè cogitatum fuit, an earum vel commemoratio vel confirmatio in Maſora magna fiat. Certè nihil debuiſſet ibi poni, cujus fides non preſtaret in Maſora magna, quæ ſuæ traditionis probationem vel ſtatim affert, vel in alium locum remittit. Nos ergò quorundam probationes novas hac occaſione Caſtigationibus noſtris inſeruimus, ut de aliis ſimilibus ſimile fiat judicium, & manuſcripti Maſoræ libri de talibus in poſterum conſulantur. Ad hujus Maſoræ parvæ majorem fidem, nunc quoque Maſoræ magnæ textualis, ſimile interpretationis ſpecimen in idem hoc caput primum afferemus.

Cap. XIV.

Interpretratio Maſoræ magnæ ſuper Caput primum Geneſeos.

Verſ. 1. בְּרֵאשִׁית) ה' ג' מִנְּהוֹן ר"פ וב' בְּמִצְעוּת וְסִימָנֵיהוֹן *Quinque ſunt, tria ex illis initium verſus, & duo in medio verſus, quorum loca* בְּרֵאשִׁית בָּרָא In principio creavit, Gen. 1. 1. בְּרֵאשִׁית מַמְלְכוּת יְהוֹיָקִים In principio regni Jehojakim, Jer. 26. 1. בְּרֵאשִׁית מַמְלֶכֶת יְהוֹיָקִים In principio regni Jehojakim, Jerem. 26. 25. בְּרֵאשִׁית מַמְלֶכֶת צִדְקִיָּה In principio regni Tzidkiæ, Jer. 28. 1. בְּרֵאשִׁית מַלְכוּת צִדְקִיָּה In principio regni Tzidkiæ, Jer. 49. 34. Vox textus communiter Maſoræ præmitti ſolet, quam nos hic ſeparatim ponimus, ut videatur diſtinctio. Duorum numerorum & abbreviaturæ ratio, in principio Clavis explicata. Vox 'וסי quando de pluribus uſurpatur, hoc modo ſemper legenda eſt. Porrò duo poſteriora loca ſunt, in quibus vox בראשית in medio verſu occurrit. Hæc autem Maſora duobus punctis à ſequenti diſtinguitur, & ſic ſemper fit. בָּרָא אֱלֹהִים) ג' *Tria ſunt*, id eſt, conjunctim hæc leguntur quorum loca, בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים In principio creavit

vit Deus, Geneſ. 1. 1. אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת Quod creaverat Deus faciendo, Geneſ. 2. 3. לְמִן הַיּוֹם אֲשֶׁר בָּרָא A die quo creaverat Deus, Deut. 4. 32. Subjicit Maſora, וְאִנּוּן בְּאוֹרָיְתָא *Et iſta ſunt in Lege.* Hæc diverſitate linguæ & ſenſus facilè diſtinguuntur à prioribus locis biblicis. Aliâs ſolet Maſora tale quid primo numero ſtatim ſubjicere. הָאָרֶץ) ג' ס"פ וּבַתְרֵיהוֹן וְהָאָרֶץ *Tria ſunt, finis verſus, & poſt ea ſtatim* eſt וְהָאָרֶץ Nempe in principio ſequentis verſus, quorum loca בְּרֵאשִׁית בָּרָא In principio creavit, Geneſ. 1. 1. poſt quem verſum eſt, וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ & terra erat inanis, verſu 2. אָבְלָה נָבְלָה הָאָרֶץ Lugebit, emarceſcet terra, Jeſ. 24. 4. poſtea וְהָאָרֶץ חָנְפָה & terra contaminata eſt, verſ. 5. וְהֵם יַעֲנוּ אֶת הָאָרֶץ Ipſa autem exaudient terram, Hoſ. 2. 23. & poſtea וְהָאָרֶץ תַּעֲנֶה Et terra exaudiet, verſ. 24.

Verſ. 2. וְהָאָרֶץ) ח' רָאשֵׁי פְּסוּקִים וסי' *Octo ſunt initia verſuum,* id eſt, octies hæc vox verſum inchoat, quorum loca, וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ Et terra erat inanis & vacua, Geneſ. 1. 2. וְהָאָרֶץ לֹא תִמָּכֵר Et terra non vendetur, Levit. 25. 23. וְהָאָרֶץ תֵּעָזֵב מֵהֶם Et terra deſeretur ab illis, Lev. 26. 43. וְהָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים Et terra per quam vos tranſitis, Deut. 11. 11. וְהָאָרֶץ חָנְפָה Et terra contaminata eſt. Jeſ. 24. 5. וְהָאָרֶץ הַגִּבְלִי וְכָל הַלְּבָנוֹן Et terra Giblæa & totus Libanon, Joſ. 13. 5. וְהָאָרֶץ הַנְּשַׁמָּה תֵּעָבֵד Et terra deſolata coletur, Ezech. 36. 34. וְהָאָרֶץ תַּעֲנֶה Et terrra exaudiet, Hoſ. 2. 24. תֹהוּ וָבֹהוּ) ב' דִּסְמִיכֵי וסי' *Duo ſunt conjuncta, quorum loca,* וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ & terra erat inanis & vacua, Gen. 2. 2. רָאִיתִי אֶת הָאָרֶץ Vidi terram, Jer. 4. 23. וְחֹשֶׁךְ) ב' *Duo ſunt, quorum loca.* וְחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם & tenebræ erant ſuper abyſſum, Gen. 1. 2. וְחֹשֶׁךְ אֵי זֶה מְקוֹמוֹ & tenebræ, quisnam locus earum, Job. 38. 19. פְּנֵי תְהוֹם) ב' וסי' *Bis occurrit, quocum loca,* בְּחֻקוֹ חוּג עַל פְּנֵי תְהוֹם Cum deſcriberet circulum in ſuperficie abyſſi Proverb. 8. 24. וְדֵין *& hic verſus,* nempe hujus textus, וא' *& unum eſt,* ſcilicet cum ו ab initio, וּפְנֵי תְהוֹם יִתְלַכָּדוּ Quum ſuperficies terræ conſtringuntur, Job. 38. 30. Hæc Maſora in prima & tertia editione Veneta planè mendoſa & falſa eſt. וְרוּחַ אֱלֹהִים) ח' בְּלִשְׁנָא וסי' כו' בְּמָסֹרָה רַבְּתָא *Octo ſunt in hac locutione, quorum loca* &c. ſunt in Maſora magna. Vox *Beliſchna* ſemper notat ejusdem locutionis ſive vocis diverſam formam, ut hoc loco non tantùm de ורוח intelligitur, ſed quoque de רוּחַ ſine præfixo ו. Vide Clavem cap. 8. Cùm remiſſio fit ad Maſoram magnam, ſemper intelliges Finalem. Traduntur autem ibi loca in ordine אל inter voces אלהים,

Digitized by Google

Verſ. 3. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים) כ״ה וסי׳ כו׳ במס׳ רבת *Viginti quinque ſunt, loca eorum extant in Maſora magna.* Extant ibi in litera א inter voces אֱלֹהִים.

Verſ. 4. וַיַּרְא אֱלֹהִים) ט׳ בַּתּוֹרָה *Novem extant in lege quorum loca extant in Maſora magna*, nempe inter voces nominis, אֱלֹהִים in litera 'א. ג׳ וסי׳ כו׳) וַיַּבְדֵּל *Tria ſunt quorum loca extant in Maſora magna*, nempe in litera ב in ordine בדל.

Verſ. 5. לָאוֹר) וסי׳ ז׳ קָמְצִין *Septem ſunt cum Kametz, quorum loca*, וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם & vocavit Deus lucem diem, Gen. 1. 5. וְהוֹלַכְתִּי עִוְרִים בְּדֶרֶךְ & deduxi cæcos in via, Jeſ. 42. 16. יְהוָה צַדִּיק בְּקִרְבָּהּ Dominus juſtus in ea, Soph. 3. 5. עַל כֵּן רָחַק מִשְׁפָּט Idcirco elongatum eſt judicium, Jeſ. 59. 9. זַעַף יְהוָה אֶשָּׂא Indignationem Domini portabo, Mich. 7. 9. לָאוֹר יָקוּם רוֹצֵחַ Ad lucem ſurget latro, Job. 24. 14. מְגַלֶּה עֲמֻקוֹת מִנִּי חֹשֶׁךְ Revelans profunda ex tenebris, Job. 12. 22.

Verſ. 6. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים) ג׳ בְּטַעַם זָקֵף *Tria ſunt cum accentu Sakeph-katon quorum loca*, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ Et dixit Deus, ſit expanſum, Geneſ. 1. 6. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם Et dixit Deus, reptilia producant aquæ, Gen. 1. 20. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם Et dixit Deus faciamus hominem, Geneſ. 1. verſ. 26. וַיְהִי) ל״ב וסי׳ כו׳ *Triginta duo ſunt, quorum loca &c. extant in Maſora magna.* Nempe in litera 'ה in ordine היה, ubi addit Maſora רָפִין *Lenia* id eſt, ſine Dages poſt literam ו, quale eſt aut eſſe debet in forma וַיְהִי.

Verſ. 7. וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים) ד׳ וסי׳ כו׳ *Quatuor ſunt, quorum loca in Maſora magna.* Nempe in litera 'א inter voces nominis אֱלֹהִים. וַיְהִי כֵן) וסי׳ כו׳ ח׳ בְּסֵפֶר בְּרֵאשִׁית *Octo ſunt in libro Geneſeos, quorum loca in Maſora magna*, ſcilicet in litera 'ה in ordine היה. Vide de hac Maſora Caſtigationes noſtras ad hunc locum.

Verſ. 9. אֶל מָקוֹם) ט׳ וסי׳ כו׳ *Novem ſunt, quorum loca in Maſora magna.* Nempe in litera 'א, in ordine אל. Vide ibi Caſtigationes noſtras ad fol. 6. col. 7.

Verſ. 11. עֹשֶׂה פְּרִי) ב׳ וסי׳ *Duo ſunt, quorum loca* וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ Et dixit Deus, herbam producat terra, Gen. 1. 11. וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ Et produxit terra, Gen. 1. 12. לְמִינוֹ) וסי׳ ד׳ בְּאוֹרַיְתָא *Quatuor extant in lege, quorum loca*, תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ Herbam producat terra. Gen. 1. 11. אֵת כָּל עֹרֵב לְמִינוֹ [Sic hoc loco in Maſora legendum] Omnem corvum juxta ſpeciem ſuam, Levit. 11. 15. וְחַבְרוֹ דְּמִשְׁנֵה תּוֹרָה *& ſocius eius in Repetitione Legis*, id eſt, Deuteronomio, nempe cap. 14. 14. אֶת הָאַרְבֶּה לְמִינוֹ וְאֶת Locuſtam juxta ſpeciem ſuam Levit. 11. 22.

Verſ. 12.

Digitized by Google

Verſ. 12. וַתּוֹצֵא) ג' ב' מְלֵאִים וְאֶחָד חָסֵר *Tria ſunt, quorum duo plena & unum defectivum eſt, quorum loca,* וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא & produxit terra herbam, Gen. 1. 12. וַתֹּצֵא אֶת עַמְּךָ אֶת יִשְׂרָאֵל & eduxiſti populum tuum Iſraël, Jer. 32. verſ. 21. וַתּוֹצֵא וַתִּתֶּן לָהּ אֵת אֲשֶׁר הוֹתִרָה מִשָּׂבְעָהּ & produxit deditque ei quod reliquum fecerat ex ſeptem, Ruth. 2. 18. Horum unum extat in Lege, alterum in Prophetis, tertium in Hagiographis, quod deſignat abbreviatura אנ"ך, quam vide in Clavi cap. 3. Vide etiam Caſtigationes noſtras ad hunc verſum. לְמִינֵהוּ) י"ד סי' כו' *Quatuordecim ſunt, quorum loca in Maſora magna,* nempe in litera מ' in ordine מין.

Verſ. 14. לְהַבְדִּיל) ב' בְּטַעַם וסי' *duo ſunt cum hoc accentu, quorum loca,* לְהַבְדִּיל בֵּין הַיּוֹם וּבֵין הַלָּיְלָה Ad diſtingendũ inter diem & inter noctem, Gen. 1. 14. לְהַבְדִּיל בֵּין הַטָּמֵא וּבֵין הַטָּהוֹר Ad diſtinguendum inter immundum, & inter mundum, Lev. 11. 47. וּלְמוֹעֲדִים) ב' חַד חָסֵר וְחַד מָלֵא וסי' *Duo ſunt, unum defectivum & alterum plenum, quorum loca* וְהָיוּ לְאֹתֹת וּלְמוֹעֲדִים & erunt in ſigna & ſolennia tempora Gen. 1. 14. כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת צוֹם הָרְבִיעִי Sic ait Dominus exercituum, jejunium quartum Zach. 8. 19. Sequitur in Maſora, וא' *& unum,* עָשָׂה יָרֵחַ לְמוֹעֲדִים Fecit lunam in ſolennitates, Pſal. 104. 19. Hoc per defectum literæ ו ab initio differt à præcedenti.

Verſ. 16. הַמְּאֹרֹת) ב' חֲסֵרִים דְּחֲסֵרִים וסי' *Duo ſunt omnino defectiva, quorum loca* וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֹת & dixit Deus, ſint luminaria, Gen. 1. 14. וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת שְׁנֵי הַמְּאֹרֹת & fecit Deus duo luminaria, Geneſ. 1. 16. De phraſi Maſoræ vide clavem, cap. 7. לְמֶמְשֶׁלֶת) ג' וסי' *Tria ſunt, quorum loca,* הַמְּאֹרֹת הַגְּדֹלִים Luminaria magna, hoc verſu, in quo bis occurrit, quod deſignatur per ב' בְּפָסוּק, tertius, וְאֶת הַשֶּׁמֶשׁ לְמֶמְשֶׁלֶת & ſolem in dominium diei, Pſalm. 136. verſ. 8.

Verſ. 18. וּבַלַּיְלָה) ה' וסי' כו' *Quinque ſunt & loca ipſorum extant in Maſora magna*: Nempe in litera ל, in ordine ליל. Etſi ibi non traduntur, ſed remiſſio fit inde ad Eccleſ. 8. ad cujus capitis finem loca recenſentur.

Verſ. 20. יְעוֹפֵף) ב' וסי' *Duo ſunt, quorum loca* וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל הָאָרֶץ & avem volantem ſuper terram, Gen. 1. 20. וּבִשְׁתַּיִם יְעוֹפֵף Et duabus volabit, Jeſ. 6. 2.

Digitized by Google

Verſ. 21. הַתַּנִּינִם (תַּנִּין י' חֲסֵרִים ג' *Tria ſunt defectiva* י *poſteriori, quorum loca,* וַיִּבְרָא אֱלֹהִים & creavit Deus, Gen. 1. 21. וַיַּשְׁלִיכוּ אִישׁ מַטֵּהוּ & projecerunt ſinguli virgam ſuam, Exod. 7. 12. חֲמַת תַּנִּינִם Venenum Draconum, Deut. 32. 33.

Verſ. 22. בַּיַּמִּים (וסי' דְגוּשִׁים ה' *Quinque ſunt dageſſata quorum loca* וּמִלְאוּ אֶת הַמַּיִם בַּיַּמִּים וְהָעוֹף & implete aquas per maria & volucres, Geneſ. 1. verſ. 22. אֶת זֶה תֹּאכְלוּ מִכֹּל אֲשֶׁר בַּמָּיִם illud comedetis ex omnibus quæ ſunt in aquis, Lev. 11. 19. כֹּל אֲשֶׁר לוֹ Cuicunque ſunt pinnæ, Levit. 11. 9. וְכֹל אֲשֶׁר אֵין לוֹ & cuicunque non ſunt pinnæ, verſ. 10. כֹּל אֲשֶׁר חָפֵץ יְהוָה עָשָׂה בַּשָּׁמַיִם Quicquid vult Dominus facit in cœlis, Pſal. 135. 6. Dages hic intellige de Dages primo poſt literam ב, cujus forma oppoſita dicitur Raphe. Adducuntur etiam loca in Ezechiele, cap. 32. in principio. וְהָעוֹף (וסי' בְּאוֹרַיְתָא ג' *Ter occurrit in lege, quorum loca* וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים לֵאמֹר פְּרוּ & benedixit ipſis Deus, dicens, fructificate, Gen. 1. 22. וְהָעוֹף אֹכֵל אֹתָם מִן הַסַּל & volucres comedebant ea ex caniſtro, Geneſ. 49. 17. זֹאת תּוֹרַת הַבְּהֵמָה וְהָעוֹף hæc eſt Lex de beſtia & volatili, Lev. 11. 46. Addit Maſora אִלֵּין אִנּוּן כֵּן *Hæc ita ſunt*, quæ confirmationis cujusdam loco ſunt. Adducuntur etiam eadem hæc loca in Maſora finali in litera ע in ordine עוף. יִרֶב (וסי' ב' *Duo ſunt, quorum loca,* וְהָעוֹף יִרֶב בָּאָרֶץ & volatile multiplicetur in terra, Gen. 1. 22. יִרֶב הַמַּשָּׂא multiplicatum fuit onus, 2. Paral. 24. 27. Addit Maſora, וְחַד *& unum* וַיִּרֶב הָעָם וַיַּעַצְמוּ & multiplicatus fuit populus & roboratus valdè, Exod. 1. 20. Hoc per additum ו ab initio differt à duobus præcedentibus.

Veſſ. 26. וּבְכָל (בְּמָסֹרָה רַבְּתָא וסי' כו' יְחִידָאִין י"ג *Tredecim ſunt ſolitaria, quorum loca &c. extant in Maſora magna.* Per *Solitaria* intellige, quæ ante ſe eodem verſu non habent בְּכָל. Vide Clavem cap. 8. Extant autem in Maſora magna in litera כ, in ordine כל.

Verſ. 27. בְּצֶלֶם (וסי' ג' *Tria ſunt, quorum loca* וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם & creavit Deus hominem, Gen. 1. 27. כִּי בְּצֶלֶם אֱלֹהִים Nam in imagine Dei, Gen. 9. 6. אַךְ בְּצֶלֶם יִתְהַלֶּךְ אִישׁ Certè per imaginem præteriit vir, Pſal. 39. 7.

Verſ. 28. וּרְדוּ (וסי' בִּתְרֵי לִשָּׁנֵי ב' *Duo ſunt in duplici ſignificatione, quorum loca,*

Digitized by Google

וּרְדוּ בִּדְגַת הַיָּם & dominamini in piſces maris, Gen. 1,28. וּרְדוּ גַת פְּלִשְׁתִּים & deſcendite ad Gad Philiſtæorum, Amos 6,2. Illud eſt à רָדָה, hoc à יָרַד.

Verſ. 30. וּלְכֹל) ר׳ ר״פ וסי׳ כו׳ בְּמָסֹרָה רַבְּתָא *Quatuor ſunt initium verſus, quorum loca, &c. in Maſora magna.* Extant in litera ב in ordine כל. חַיַּת הָאָרֶץ) ׳ בְּלִישָׁנָא רבת׳ י׳ וסי׳ כו׳ בּמס׳ *Decem ſunt in hac locutione, quorum loca extant in Maſora magna*, i. e. in diverſa forma hujus vocis חַיַּת additâ ipſi aliquâ literâ ſervili ab initio, veluti לְחַיַּת, מֵחַיַּת, quæ ſub hac voce חַיַּת etiam comprehenduntur. De numero *decem*, vide Caſtigationes noſtras in hunc locum. In Maſora magna adducuntur loca in litera א in ordine ארץ. Hæc pariter ſufficiant pro exemplo declarationis Maſoræ magnæ textualis, unde quilibet ſibi aditum faciliorem ad penetrandum in reliquam Maſoram parare poterit.

Ex Buxtorfio Commentario Critico ſive Caſtigationibus in Maſoram,

In GENESIN.

In veſtibulo libri circa primam vocem בְּרֵאשִׁית recenſetur Alphabetum vocum majuſcularum, ubi ad literam ש mendosè in omnibus libris eſt ישר pro יָשַׁר ex Job. 9, 34. Conferendum etiam eſt hoc Alphabethum cum Alphabetho in principio libri Chronicorum, ubi obſervandum, loca ad quaſdam literas diſcrepantia, non eſſe erronea, ſed indicare, literam iſtam utroque in loco his Alphabetis indicato, inveniri.

Gen. 1. v. 1. in Maſora parva ad אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ notatur, ג׳ *Ter* extare. Sic eſt in ſecunda, tertia & noſtra editione. Abeſt ex prima. Corrigendum autem in י״ג, *Tredecim* eſſe, ſive tredecim locis illa ſic conjunctim legi, juxta Maſoram Hag. 2. & 2. Par. 2. ubi tredecim loca enumerantur. Verſ. 2. in Maſora magna ad פְּנֵי תְהוֹם loca falsò adducta ſunt: omiſſum enim eſt hujus textus exemplum, & ejus loco aliud adductum, nempe וּפְנֵי, per literam ו ab his duobus differens. Hæc in ſecunda & noſtra editione correcta ſunt. Verſ. 4 in Maſora magna & parva ad וַיַּבְדֵּל in prima & tertia expungendum דס׳, id eſt, דִסְמִיכִין quæ conjuncta ſunt. Maſora enim de ſola voce וַיַּבְדֵּל loquitur, ut patet ex locis, quæ in Maſora magna finali in ordine בד adducuntur. Verſ. 7. in Maſora parva ad וַיְהִי־כֵן notatur ז׳ *ſeptem* eſſe: in Maſora magna infra textum, ח׳ *octo*, & ſic Verſ. 15. in editione prima & in Maſora finali. At Verſ. 30. editio prima tradit, ו׳ בְּעִנְיָן *ſex ſunt in hoc capite.* An plura ſint in univerſum, quàm hæc ſex, aliunde erit obſervandum: Juxta Maſoram magnam, duo adhuc ſunt alia in libro Geneſeos. Ego exiſtimarim hanc locutionem extra hoc caput primum, in tota Scriptura nunquam amplius occurrere. Ab hac ſententia ſtat codex Maſoræ manuſcriptus Bibliotheca Palatinæ, qui tantùm ſex eſſe tradit. Verſ. 9 in Maſora parva ad וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים in ſecunda & tertia editione mendosè notatum ג׳ *tria*, pro כ״ה *viginti quinque*, ut patet ex Maſora magna hoc loco. Verſ. 10. in Maſora parva ad יַמִּים notatum ט״ו *quindecim ſunt.* Sic in ſecunda tertia & noſtra editione. Abeſt ex editione prima, & rectè. Nota enim iſta falſa eſt, nec ullibi præterea in tota Maſora finali. Eſſet ergò hic reponendum ב׳. Verſ. 12. in Maſora magna ad וַתּוֹצֵא, ſe-

cundus locus legendus ותצא את עמך את ישראל. Nam defectivè וַתֵּצֵא hic ſcribendum eſſe, docet Maſora, Jer. 32, 21. Tertius locus וַתּוֹצֵא plenè, juxta Maſoram Ruth. 2, 18. Verſ. 30. in utraque Maſora ad חַיַּת הָאָרֶץ in omnibus editionibus eſt י׳ *Decem* eſſe, ſive decies has voces conjunctim legi. Reponendum pro eo ט׳ *Novem*. Vide Caſtigationes noſtras in Maſoram finalem ad fol. 11. col. 3.

Geneſ. 2,2. in ſecunda & tertia editione circulus ſupra וַיְכַל falſus eſt, qui transferendus in medium vocum antecedentium וְכָל־צְבָאָם. Notæ etiam marginales debent eſſe binæ, ד׳ ו׳ ut diſtinctè hæc indicantur in Maſora magna hoc loco. Verſ. 15. in Maſora utraque ad וַיַּנִּחֵהוּ in omnibus editionibus eſt ו׳ *ſex*; reponendum pro eo ז׳ *ſeptem*, ex Maſora Levit. 14, 12. & 1. Reg. 13, 29. Conſentit Maſora finalis. Verſ. 19, ad וַיִּצֶר in Maſora parva in omnibus libris קרי׳, Corrigendum pro eo תרי׳ id eſt, תְּרֵין *duo*. Primum eſt verſu 7. hujus capitis.

Geneſ. 3,10. Maſora parva ad אִירָא in prima editione manca eſt: ſecunda mendosè איוב. Legendum pro eo אס״ף וזקף juxta Maſoram magnam. ℣. 14. in Maſora parva, Nota ad עָשִׂיתָ transferenda furſum ad עָשִׂיתָ ℣. 13. Verſ. 15. in Maſora parva ad וְאֵיבָה notatur, ל׳ ומלא וְכָל עֶזְרָא דִּכְוָתֵיהּ *Non extat ampliùs, & eſt plenum, totusq; Esra ipſi ſimilis eſt*, id eſt, in Esra quoque ſemper plenè reperitur. Hic ומלא ſupervacuum eſt: nunquam enim defectivè legitur. Ultimum de Esra falſum eſt. Etenim neque in Esra, neque in Nehemia, qui ſub Esra comprehendi ſolet, occurrit. Bis autem in Numeris אֵיבָה, & ſemel בְּאֵיבָה & bis in Ezechiele אֵיבַת extat, nec ulteriùs invenitur. ℣. 17. in Maſora magna ad צִוִּיתִיךָ poſt ואשר צויתך delenda virgula diſtinctionis: eſt enim unus locus ex 1. Sam. 21.2. ℣. 19. Maſora parva ad תֹּאכַל tota hoc loco aliena & falſa eſt. Rectè enim hic cum accentu miniſtro Munach ſcribitur, nec aliter ſcribi debet & poteſt. Pertinet autem ad Ezech. 18, 11. ubi vide.

Geneſ. 4, 12. in Maſora parva ad תֹסֵף in Symbolo pro תילא legendum חֵילָא, quod repræſentat hîc vocem textus כֹּחָהּ. ℣. 15. ad שִׁבְעָתַיִם in Maſora parva pro ז׳ *ſeptem*, ut habent prima, ſecunda & noſtra editio, reponendum ו׳ *ſex*, juxta Maſoram magnam hoc loco, in qua ſex duntaxat loca adducuntur.
Sic Prov. 6, 31. & Jeſai. 30, 26. & Maſora finalis.

GLOSSARIUM

GLOSSARIUM LINGUARUM ORIENTALIUM OCTUPLEX:

HEBRAICUM, CHALDAICUM, SYRIACUM, SAMARITANUM, ARABICUM, ÆTHIOPICUM, PERSICUM, ET RABBINICUM,

Quod editæ nuper

GRAMMATICÆ ALTINGII POLYGLOTTÆ junctum,

Orientalium Linguarum Studioſis
Clavis vice,

Ad præmiſſam Orientalium Lingguarum Palæſtram inſervire queat.

Ex Textibus in Palæſtra propoſitis collectum & ordine Alphabetico diſpoſitum,

AB

ANDREA OTHONE, Mathematum & Oriental. Lingg. Cultore.

FRANCOFURTI AD MOENUM,
Sumptibus FRIDERICI KNOCHII.
Typis MARTINI JACQUETI.

ANNO M. DCCII.

Digitized by Google

CLOSSARIUM HEBRAICUM.

א

* אָבָה voluit, deſideravit.

אָב Pater.

* אֶבֶן Lapis, *ab Æth.* አበነ lapis factus eſt.

* אָדַם rubere.

אָדָם Homo.

אֲדָמָה Terra.

* אָוָה *Pih.* deſideravit.

אַוָּה & תַּאֲוָה deſiderium.

* אוֹר lucere.

מָאוֹר Pl. מְאֹרוֹת luminaria.

* אוֹת ſignum.

* אָז tunc.

* אָזַן *Pih.* auſcultare.

* אֶחָד, אַחַד, חַד unus.

* אָח Frater.

אָחוֹת Soror.

* אָיַב inimicatus eſt.

אֵיבָה inimicitia.

* אֵיד vapor.

* אֵיךְ ubi.

* אַיִן & אֵין non, nemo, nullus.

* אִישׁ Vir.

אִשָּׁה Virago.

* אָכַל comedit.

אֲכִילָה eſca, cibus.

* אֶל ad:

* אֵלֶּה & אֵל illi, illæ.

* אֱלֹהַּ Deus, *ab Arab.* أَلَهَ coluit, (adoravit.

* אִם ſi.

* אֵם Mater.

* אָמַר dixit.

אִמְרָה ſermo.

* אֲנִי & אָנֹכִי ege.

* אָנַף iraſci.

אַף [illegible]a, vultus.

* אֶרֶץ terra, *ab Arab.* أَرَضَ humilis, depreſſus fuit:

* אָרַר maledixit.

אָרוּר maledictus.

* אָשַׁר inceſſit.

אֲשֶׁר qui, quæ, quod.

* אֵת not. Accuſat.

* אַתָּה tu.

ב

* בַּד ſolus.

לְבַד ſeorſum, *cum ſuffixo* לְבַדּוֹ.

* בדל *in Hiph.* הִבְדִּיל ſeparavit.

בדלח

Digitized by Google

בְּדֹלַח bdellium.
* בֹּהוּ inanitas.
* בְּהֵמָה jumentum, *ab Æth.* መሀበ: mutus fuit.
* בּוֹא venit. *Hiph.* הֵבִיא adduxit.
* בֵּין inter.
* בְּכוֹר primogenitus.
* בָּנָה ædificavit.
בֵּן Filius.
* בִּקֵּר quæſivit.
בֹּקֶר manè.
* בָּרָא creavit.
* בַּרְזֶל ferrum.
* בָּרַךְ benedixit.
* בָּשָׂר caro.

ג

* גָּדַל magnum eſſe.
גָּדוֹל magnus.
* גחן *inuſ.* hinc
גָּחוֹן venter.
* גָּנַן protexit.
גַּן hortus.
* גָּרַשׁ ejecit, *in Pihel* גֵּרֵשׁ *idem.*

ד

* דָּבַק adhærere.
* דוּג piſcari.
דָּגָה & דָּג piſcis.
* דָּם ſanguis.
* דַּרְדַּר carduus.
* דָּרַךְ calcavit.
דֶּרֶךְ via.
* דָּשָׁא herbaſcere; *Fut. Hiph.* תַּדְשֵׁא
דֶּשֶׁא herba.

ה

* הוּא ille, ipſe.
* הָיָה fuit.
יְהוָֹה Dominus.
* הָלַךְ ambulavit.
* הִנֵּה ecce, *ab* הֵן
* הָפַךְ vertit.
* הָרַג occidit.

ז

* זֶה hic. זוֹ *vel* זֹאת hæc.
* זָהָב aurum, *ab Arab.* ذَهَبَ inauravit.
* זָכַר recordari.
זָכָר maſculus.
* זָרַע ſeminavit.
זֶרַע ſemen.

ח

* חבא *Hitp.* הִתְחַבֵּא abſcondit ſe.
* חָבַר ſociatus fuit.
חַבּוּרָה livor.
* חָגַר cinxit.
חֲגוֹר cingulum.
* חָטָא peccavit.
חַטָּאָה peccatum.

חָיָה vixit.

חַיָּה vivens, beſtia.

* חָלָב lac.

חֵלֶב adeps.

* חָלַל vulnerari, *Hoph.* הוּחַל cœptum eſt.

* חָמַד deſideravit, *Niph.* נֶחְמַד deſideratum eſſe.

* חָמֵשׁ quinque.

חֲמִישִׁי quintus.

* חָרָה arſit irâ.

* חָרֵב ſiccari.

חֶרֶב gladius.

* חָרַשׁ fabricavit.

* חָשַׁךְ tenebroſum, obſcurum eſſe.

חֹשֶׁךְ tenebræ.

ט

* טוֹב bonum eſſe. *Hiph.* הֵטִיב benefacere,

טוֹב bonus, a, um.

* טֶרֶם antequam.

י

* יָבֵשׁ aruit.

יַבָּשָׁה arida.

* יָד manus.

* יָדַע ſcire.

דַּעַת ſcientia.

* יוֹם dies, *ab Arab.* يَوَمَ per diem ſtetit,

* יֶזַע & זֵעָה ſudor.

* יָלַד gignere.

יֶלֶד puer, adoleſcens.

תּוֹלְדוֹת generationes.

* יָם mare; *ab Arab.* يُمَّ in mare projectus fuit.

* יָנַח *Hiph.* הִנִּיחַ poſuit.

* יָסַף *Hiph.* הוֹסִיף addere.

* יָעַד condixit.

מוֹעֵד tempus.

* יָצָא exire, *in Hiph.* producere

* יָצַר formavit.

* יָרֵא timuit.

* יָרַק ſpuit.

יָרָק olus.

* יָשַׁב habitavit.

* יָשֵׁן dormivit.

כ

* כָּבַשׁ *Pihel.* כִּבֵּשׁ ſubigere.

* כֹּחַ robur, vis.

* כּוֹכָב ſtella, *ab Arab.* كَوْكَبَ micuit.

* כּוּשׁ Æthiopia.

* כִּי quòd, quia,

* כָּלַל perfecit, abſolvit.
כֹּל omnis, univerſus.
* כֵּן ſic, ita; *à* כּוּן aptavit.
* כִּנּוֹר Cithara.
* כָּנָף ala, alatus.
* כתן *inuſ.* Hinc.
כְּתֹנֶת tunica.

ל

* לֹא non.
* לאך *Æthiopicè*, miſit.
מְלָאכָה opus.
* לָבַשׁ induere veſtes. *Hiph.* הִלְבִּישׁ induere fecit.
* לָהַט ardere.
לַהַט flamma.
* לָחַם veſci.
לֶחֶם panis.
* לָטַשׁ acuit.
* לַיִל & לַיְלָה nox.
* לָמָּה quare.
* לָקַח accipere.

מ

* מָה & מַה quid.
* מְאֹד valdè.
* מוּת mori.
מָוֶת *Regim.* מוֹת mors.
* מטר *Hiiph.* הִמְטִיר pluere fecit.
ab Arab. مطر pluit.

* מִי quis.
* מַיִם aqua.
* מִין ſpecies.
* מָלֵא impleri & implere.
* מִן è *vel* ex.
* מָשַׁל dominari.
מֶמְשֶׁלֶת dominium.

נ

* נֶגֶד coram. *Hiph.* הִגִּיד indicavit.
* נָגַע tangere.
* נָהַר fluere.
נָהָר fluvius.
* נוּד vagari.
* נוּעַ *idem.*
* נָחָה *Hiph.* הִנְחָה ducere.
מִנְחָה munus.
* נָחַשׁ *Pihel*, augurari.
נָחָשׁ Serpens.
נְחֹשֶׁת Æs.
* נָטַע plantare.
* נכה *Hiph.* הִכָּה percuſſit.
* נָפַח flavit.
* נָפַל cadere. *Hiph.* הִפִּיל cadere fecit.
* נֶפֶשׁ anima,
* נָקַב perforare.
נְקֵבָה fæmina.
* נָשַׁם *Chald.* ſpiravit.

נְשָׁמָה anima.

* נָתַן dare. *Niph.* נִתַּן poni, diſponi.

ס

* סָבַב circuire. *Pihel* סוֹבֵב circumdare.

* סָגַר clauſit.

* סָתַר abſcondere.

ע

* עָבַד fecit, coluit.

* עָבַר tranſiit.

בַּעֲבוּר propterea.

* עדן *Hithp.* הִתְעַדֵּן oblectare ſe.

עֵדֶן voluptas, oblectatio. *Item proprium loci.*

* עָוָה perverſè egit.

עָוֹן iniquitas.

* עוּף volare.

עוֹף avis.

* עָזַב reliquit.

* עָזַר juvit.

עֵזֶר adjutorium.

* עַיִן oculus.

* עִיר urbs.

* עָלָה aſcendere, ſcandere.

עַל ſuper.

עָלֶה folium.

* עָלַם *in Hiph.* latitavit.

עוֹלָם ſeculum.

* עִם cum.

* עָפַר non eſt in uſu. *Pih.* עִפֵּר pulveravit.

* עֵץ arbor, lignum.

* עָצַב dolore afficere.

עֹצֶב & עֶצֶב dolor.

עֹצֶב labor.

* עָצַם firmari, roborari.

עֶצֶם os, oſſis.

* עָקַב calcaneum tenuit.

עָקֵב calx.

* עָרַב miſcere.

עֶרֶב veſpera.

* עָרָה nudari.

עוֹר pellis.

* עָרַם aſtutus fuit.

עָרוּם aſtutus.

עָרוֹם nudus.

* עָשָׂה fecit.

* עֵשֶׂב herba, *ab Arab.* عَشِبَ germinavit *herba.*

פ

* פֶּה os, oris.

* פֶּן ne fortè.

* פָּנָה aſpexit.

פָּנִים facies, aſpectus.

* פָּעַם *in Pihel* egit.

פעם

Digitized by Google

פַּעַם ictus, vice.

* פָּצָה aperire, pandere.

* פָּצַע vulnerare.

פֶּצַע vulnus.

* פָּקַח aperire. *Niphal* נִפְקַח aperiri.

* פָּרַד ſeparare. *Niph.* נִפְרַד dividi.

* פָּרָה fructuoſum eſſe.

פְּרִי fructus.

* פָּתַח aperuit.

פֶּתַח oſtium.

צ

* צֹאן grex, *item* oves.

* צָבָא militavit.

צָבָא & *ſemel* צָבָה exercitus.

* צָוָה *Pihel* præcipere.

* צֶלֶם imago, *à Syr.* ܨܠܡ formavit.

* צֵלָע & צֶלַע coſta.

* צָמַח oriri, exoriri *Hiph.* הִצְמִיחַ germinare fecit.

* צָעַק clamare.

ק

* קָדַם *Pihel* antevertit.

קֶדֶם oriens, plaga orientalis.

קֵדְמָה ante.

* קָדַשׁ parari, deſtinare, ſacrum eſſe, *Pihel* קִדֵּשׁ ſanctificare.

* קָוָה expectare. *Niph.* נִקְוָה congregari.

מִקְוֶה congregatio.

* קוֹל vox, *ab Arab.* قال dixit.

* קוּם ſurgere.

מָקוֹם locus.

* קוּץ tædere.

קוֹץ ſpina.

* קָטַן parvum eſſe.

קָטָן parvus, minor, minimus,

* קָנָה acquiſivit, poſſedit.

מִקְנֶה poſſeſſio.

* קָרָא vocavit.

ר

* רָאָה vidit.

מַרְאֶה viſio.

* רֹאשׁ caput.

רֵאשִׁית principium.

* רָבַב multiplicari.

* רָבַע quadratum eſſe.

רְבִיעִי quartus.

אַרְבַּע quatuor.

* רָבַץ cubare.

* רָדָה dominari.

* רדם *Niph.* נִרְדַּם ſopitum eſſe.

תַּרְדֵּמָה ſopor.

* רוּחַ reſpiravit.

רוּחַ ſpiritus.

* רוּעַ malum eſſe.

רַע & רֵעַ malus.

* רָחַף commoveri.

* רָמַשׂ repere.

רֶמֶשׂ reptile.

* רָעָה pavit.

רֹעֶה paſtor.

* רָקַע expandit.

רָקִיעַ expanſio.

ש

* שֶׁבַע ſeptem.

שְׁבִיעִי ſeptimus.

* שָׁבַת quievit.

* שָׂדֶה ager.

* שׁוּב reverti.

* שׂוּם ponere.

* שׁוּף conterere

* שׁוּק *Pihel.* שׁוֹקֵק appetere.

תְּשׁוּקָה appetitus.

* שׁוּת ponere.

* שִׂיחַ ſtirps.

* שָׂכַל ſecundari, *Hiph.* הִשְׂכִּיל intelligere

* שָׁכַן habitare.

* שָׁלַח mittere.

* שָׁם ibi.

* שֵׁם nomen.

* שָׁמַיִם cœlum, *ab Arab.* سما altus fuit.

* שָׁמַע audivit.

* שָׁמַר cuſtodire.

* שָׁנָה iterare.

שָׁנָה annus, *ab iterando.*

שֵׁנִי ſecundus.

* שָׁעָה reſpexit.

* שָׁקָה bibit. *Hiph.* הִשְׁקָה bibendum dedit, potavit, irrigavit.

* שָׁרַץ repere.

שֶׁרֶץ reptile.

* שֵׁשׁ ſex.

שִׁשִּׁי ſextus.

ת

* תאן *inuſ.* Hinc

תְּאֵנָה ficus.

* תֹּהוּ ſolitudo.

* תְּהוֹם abyſſus.

* תָּוֶךְ medium.

* תַּחַת ſub.

מִתַּחַת ſubter.

* תַּנִּין balæna, cetus.

Digitized by Google

GLOSSARIUM CHALDAICUM.

א

* אֲבָא voluit.

אַב Pater.

* אַבֵּב *Pahel* fructus producere.

אַבּוּבָא organum, tibia.

* אֲבַד periit, *Pahel* & *Aphel*, perdidit.

* אֶבֶן & אֲבַן lapis. *Emphat*. אַבְנָא

* אֵבֶר & אֵבְרָא membrum.

* אֲגַר mercede conduxit.

אֲגַר , אַגְרָא merces, præmium.

* אָדָם homo.

אַדְמָא , אַדְמְתָא Terra.

* אוּדֶן , אוּדְנָא & אַדְנָא auris.

* אֲוַל , אוּלָא initium.

* אוֹקְיָנוֹס Oceanus.

* אוֹר lux.

אֲוִיר aër.

* אוֹכְלוֹס congregatio. *Græc.* ὄχλος.

* אֲזַל ire, proficiſci.

* אַח אַחָא frater.

אַחָא , אַחְתָא ſoror.

* אֲחַד claudere, concludere.

* אֲחַר tardari, morari.

אוּחֲרָן alius.

* אִילָן , אִילָנָא arbor.

* אִיקוֹן imago, figura. *Græc*. εἰκών.

* אֲכַל edit, comedit.

* אֱלָהּ *Plur*. אֱלָהִין Deus.

* אִלֵּין hi, hæ, hæc.

* אֲלַף diſcere.

אוּלְפָן doctrina.

* אֵם , אִמָּא mater.

* אֲמַן *in Aphel* הֵימִין credere.

אוּמָּן antifex.

אוּמָּנוּתָא opificium.

* אֲמַר dixit.

מֵימְרָא ſermo.

* אָן ubi.

* אֱנָשׁ , אֱנָשָׁא homo.

* אֲסָא ſanavit, curavit.

אָסֵי , אַסוּתָא medicina.

* אַפִּין facies, *idem quod Hebr.* אַפַּיִם

* אפש , אֶפְשָׁר poſſibile.

* אָרַח *Hebr.* iter fecit.

אורח , אוֹרְחָא iter, via.

* אֲרֵי quòd, quia.

* אֲרַס deſponſare.

אֲרַס , אַרְסָא venenum, toxicum.

* אֲרַע occurrere, obvenire. *item* Infra,

אֲרַע , אַרְעָא terra.

* אֲתָא venit. *Aphel.* אַיְתִי adduxit, *ſeu* fecit venire.

אָת , אָתָא ſignum.

* אָתוּר Aſſyria.

* אֲתַר locus; *à Syr.* ܝܬܪ abundare.

* אִתָּא , אִתְּתָא mulier.

ב

* בדל , בְּדִיל ob, propter.

בְּדָלְחָא bdellium.

* בְּהַיָּא inanis.

* בְּהַת erubuit.

בְּהַתָּא pudor, confuſio.

בֵּית בְּהַתְתָא pudenda.

* בּוּרְלָא onychinus.

* בְּזָרְא ſemen, *ab Hebr.* בָּזַר ſparſit.

* בְּחַר elegit, probavit.

* בֵּין inter.

* בַּיִת , בֵּיתָא בֵּיתָא domus, *it. locus.*

* בכר *Pahel* בַּכַּר primogenitum efficere.

בִּכּוּר primitiæ, בִּכּוּר *idem.*

* בְּלַע abſorbere, devorare.

* בְּנָא ædificavit.

* בְּסַר contemnere.

בְּסַר , בִּסְרָא caro.

* בְּעָה petivit, quæſivit.

בָּעוּת petitio, poſtulatio.

* בְּעַל dominari.

בְּעַל , בַּעַל Dominus.

* בְּעַר ardere, flagrare; *item* boare.

בְּעִיר jumentum

* בְּצַר detrahere, imminuere.

* בְּרָא creavit.

בְּרִיָּא , בְּרִיתָא creatura.

* בַּר , בְּרָא filius.

* בְּתוּלָא virgo.

ג

* גְּבַר robuſtum eſſe, valere.

גְּבַר vir.

* גַּדֵּף blaſphemavit.

גַּדְפָּא ala, penna, pluma.

* גֵּהִינָּם Gehenna.

* גְּוִיָּה corpus, ſubſtantia.

* גּוּף claudere.

גּוּף , גּוּפָא corpus.

* גְּזַר ſcindere; *metaphoricè*, ordinare.

* גִּיד , גִּידָא nervus.

* גְּלָא , גְּלָה , גְּלֵי manifeſtavit, *item* migrare, demigrare.

* גסר

Digitized by Google

* גְּמַר carbunculus.

גּוּמְרָא carbo, pruna.

* גַּנָּא , גִּנְתָּא hortus.

* גְּרַג provocare.

גַּרְגְּשְׁתָּא gleba, argilla.

* גְּרַם conterere.

גְּרַם , גַּרְמָא os, oſſis.

ד

* דְּאַת herbaſcere; *ab Hebr.* דְּשָׁא

דִּיתְאָא germen.

* דְּבַב odium, inimicitia.

דְּבָבוּת idem.

* דְּבַק adhæſit.

* דְּבַר ducere, accipere, gubernare.

* דְּהַב , דַּהֲבָא aurum, *Heb.* זָהָב

* דּוּן judicare.

דִּין , דִּינָא judicium.

דַּיָּן judex.

* דּוּר habitare.

דָּר , דָּרָא ætas, generatio.

* דְּחַל timuit.

* דִּידָךְ quod tuum, *ex* דִּי qui *cum ſuffixo.*

* דְּכָא purum eſſe.

דְּכֵי purus, *plur.* דַּכְיָן.

* דְּכַר recordari.

דְּכַר , דִּכְרָא mas.

* דִּלְמָא ne fortè.

* דְּמָא , דְּמֵי ſimilem eſſe.

דְּמוּ , דְּמוּת & דְּמוּתָא ſimilitudo.

* דְּמַךְ dormire.

דִּמְכָא cubile.

מַדְמְכָא accubitus lectus.

* דַּם , דְּמָא ſanguis.

* דְּנַח oriri.

מַדִּנְחָא oriens.

* דִּתְאָה herba.

ה

* הָא ecce.

* הֲוָת fuit.

* הִנְדִּיקִי Indicus.

* הֲלַךְ ambulare, ire, proficiſci.

* הֲפַךְ vertere. *Ithpah.* אִתְהַפַּךְ verti.

ז

* זַוֵּג *Pahel,* jungere, conjungere.

זוּג copula, בַּר זוּג filius jugi; *hoc eſt,* ſocius, collega.

* זוּן paſcere.

מָזוֹן , מְזוֹנָא cibus.

* זוּע movere ſe, tremere.

זֵיעֲתָא ſudor.

* זְכָה , זְכֵי mundum, purum eſſe; mundari.

* זְמַן , זִמְנָא tempus.

* זְמַר *Syriacè,* canere; hinc,

זְמָרָא , זְמַר cantus.

* זַנָא , זַן , זן ſpecies.

* זְעַר minui, diminui.

* זְקַק expurgare, mundare.

זִקוּקִי , זִקוּקִין ſcintillæ.

* זְרַז cingere.

זְרָזָא , זְרַז cingulum.

* זְרַע ſerere, ſeminare.

זַרְעָא , זְרַע ſemen.

ח

* חבל *Pahel*, חַבֵּל perdere, corrumpere.

* חבר *Pahel*, חַבַּר ſociare. *Ithpahel*, aſſociari.

* חד unus.

* חוא *Pah*. חַוִּא indicare.

* חוב peccare.

חוב delictum, culpa, noxa.

* חִוְיָא ſerpens.

* חֲוַר albuit.

חִוָּר albus, candidus.

* חֲזָא vidit.

* חֲזַר reverti.

מַחֲזוֹר circulus, cyclus.

* חֲטָא peccare.

חֲטָאָה peccatum.

* חֲטַט ſuere, conſuere.

* חֲיָא vixit.

חַיָּא , חַי vivens.

חֵיוָא beſtia.

* חַיֵּל roborare.

חֵילָא , חֵיל exercitus; *item*, virtus.

* חֲכַם ſapiens fuit, ſcivit, cognovit.

חַכִּים prudens, ſciens.

חָכְמָא ſapientia.

* חֲלַל prophanari.

* חֲלַק *Hebr.* partiri.

חוּלָק pars, portio.

* חֲמָא videre.

* חֲמַד deſideravit.

* חַמְשָׁא , חֲמֵשׁ quinque.

חֲמִישָׁאִי quintus.

* חַקְלָא , חֲקַל ager.

* חֲרַב vaſtari.

חַרְבָּא gladius.

* חֲשַׁב computare, reputare.

חוּשְׁבָּן computatio, numerus, ratio.

* חֲשַׁךְ tenebroſus fuit.

חֲשׁוֹכָא , חֲשׁוֹךְ tenebræ.

ט

* טְבַע mergi, immergi; *item*, figere, infigere.

* טוב bonum eſſe. *Pahel* טַיֵּב benefacere.

טָבָא , טַב bonus, a, um.

* טול

Digitized by Google

* טוּל hinnire. *Pahel* טַיֵּל ambulare, ſpaciari.
טַלְטֵל tollere, ejicere.
* טוּס volare.
טַיְסָא avis.
* טוּפְרָא Onychina.
* טוּר , טוּרָא mons.
* טְמַר abſcondidit.
* טְעָא errare. *Aphel*, ſeducere, errare facere.
טַעֲוָא idolum. *Plur.* טַעֲוָן.
* טְרַד expellere, ejicere.
* טְרַף percutere, verberare,
טַרְפָּא , טְרַף folium.

י

* יְבַשׁ exaruit. יַבֶּשְׁתָּא arida.
* יַד , יְדָא , אִידָא manus.
* יְדַע ſcivit, cognovit.
* יְהַב dedit, tradidit.
* יוֹם , יוֹמָא dies.
* יְיָ Dominus.
* יְכַל potuit.
יוּכְלָא , יְכָלָא poteſtas.
* יְלַד gignere.
תוֹלְדָא generatio.
* יַמָּא mare,
* יסף *Aphel* אוֹסִיף addere,

* יְעַד *Hebr.* conſtituit. hinc,
מוֹעֵד feſtum.
* יְצַר formare.
יְצָרָא fictio.
* יְקַר pretioſum, durum, grave eſſe.
יַקִּיר pretioſus, honoratus.
יְקַר gloria, honor; *& cum proſtheſi* אִיקָר.
* ירה *Hiph.* הוֹרָה docuit.
אוֹרָיְתָא lex.
* יָרוֹק , יָרוֹקָא virot.
* ישט *Aphel* אוֹשִׁיט extendere, mittere.
* יָת *not. Accuſat.*

כ

* כְּבַשׁ ſubjicere. *Ithpeh.* ſubjici.
* כַּד cum, quando.
* כּוּבִּין , כַּבָּיָא ſpinæ.
* כּוֹכָב , כּוֹכְבָא ſtellæ.
* כון *Pah,* כַּוֵּין aptare, parare. *Ithpah.* אִתְכַּוֵּין intentum eſſe, operam dare.
* כֹּל omnis.
* כַּוָּר piſcis.
* כוּשׁ Æthiopia
* כְּלַם veteraſcere. *Ithp.* אִתְכְּלַם erubeſcere.
* כֵּן ſic, ita.

Digitized by Google

* כנה *Pah.* כַּנִּי cognominavit.

* כִּנָּרָא , כִּנּוֹרָא Cithara.

* כְּנַשׁ congregare. *Ithpah.* אִתְכַּנַּשׁ congregari.

כְּנִישׁוּת congregatio.

* כְּסַף erubeſcere.

כְּסוּפָא ignominia.

* כַּף vola.

* כְּרוּבַיָּא Cherubim.

* כָּרְסָא , כָּרְסֵי , כּוּרְסֵי thronus.

* כִּתָּן , כִּתָּנָא linum.

ל

* לְאָה laborare, fatigari. *Aph.* moleſtiam exhibere, fatigare.

* לאך *Æthiop.* miſit: hinc, מַלְאָךְ , מַלְאֲכָא Angelus, nuncius.

* לֵב , לִבָּא cor.

* לְבַשׁ induere.

לְבוּשׁ , לְבוּשָׁא veſtis.

* לִוְיָתָן Leviathan, balæna.

* לוט maledicere.

* לְחוּד , בִּלְחוּד tantum, ſolus ex חד .

לַחֲדָא valde, vehementer.

* לְחַם *Hebr.* pugnare, *item*, veſci.

לְחֵם , לְחֵים , לַחְמָא panis.

* לֵילָא , לֵילְיָא nox.

* לְעָא fatigari, laborare.

לֵיעוּת labor.

* לִשָּׁן , לִשָּׁנָא lingua.

מ

* מְאָא , מְאָה centum; *dualis* מָאתָן & מָאתַיִן ducenta.

* מוּת mori: *partic.* מֵית mortuus.

* מְחָא percutere, verberare.

* מטר *Aphel* אַמְטַר pluere.

מְטַר , מִטְרָא pluvia.

* מַיָא , מַיִן aqua.

* מַלֵּל loqui.

* מִלְּרַע ſubter, *ex* אֲרַע infra.

* מְלָא impleri & implere

* מִן à, ab, è, *vel* ex.

* מַן quis.

* מְנָה numeravit; *Pah.* מַנִּי præponere

מְמַנָּא præfectus.

* מִנְחָא tempus veſpertinum, munus, donum.

* מְסַר dare, tradere.

* מְעָא venter.

* מִצְחָא frons.

* מְצַע medium.

מְצִיעוּת , מְצָעוּת medium.

* מְרָא , מָרֵי dominus. *Plur*, מָרִין, מָרֵי.

מָרַת , מָרְתָא domina.

Digitized by Google

* מְרַד rebellare.
מָרוֹד rebellio.
* מְרַע morbo affici, infirmari.
* מְשַׁח ungere.
מְשִׁיחָא, מְשִׁיחַ unctus.
* מְשַׁךְ *Hebr.* traxit, extraxit, detraxit.
מַשְׁכָּא, מְשַׁךְ pellis, cutis.
* מְתַן expectare, moram facere.
* מְתַל parabolâ, ſimilitudine uti.
מְתִיל ſimilis.

נ

* נְבַל *Pah.* נַבֵּל deturpavit, rejecit.
נִבְלָא, נְבָל deciduum: *item*, nabliū.
* נְגַב ſiccari. *Ithpe. idem.*
נְגִיב. ſiccus. *fem.* נְגִיבָא, נְגִיבְתָא.
* נְהַר luxit.
נְהוֹרָא, נְהוֹר lux.
* נוּחַ & נִיחַ quieſcere.
* נוּן piſcis.
* נוּר ignis.
* נחם *Pah.* נַחֵם ſolari, conſolari.
נֶחָמָא, נֶחָמָא conſolatio.
* נְחִירָא naſus.
* נְחַשׁ augurari.
נְחָשָׁא, נְחָשׁ æs.
* נְחַת deſcendere. *Aph.* אַחֵת fecit deſcendere.

* נְטַר obſervare, cuſtodire.
נָטוֹר, נָטֵר cuſtos.
* נִיסָן Niſan. *nomen Menſis.*
* נְכָא percutere, lædere.
* נְכַס mactare.
נִכְסָא hoſtia.
* נְכַת mordere.
* נְסַב accipere.
מְסִיב acceptio vultuum, perſonarū.
* נְפַח inſpiravit.
* נְפַק exire, *Aphel* אַפֵּיק producere.
* נְפַשׁ augeri, creſcere.
נַפְשָׁא anima.
* נְצַב plantare.
* נְצָה jurgari, rixari.
* נְקַב perforare.
נוּקְבָא fœmina.
* נְקַף circuit.
* נְשָׁא oblivisci.
נְשִׁין, נְשֵׁי mulieres.
* נְשַׁב flare, perflare, afflare.
נְתַב *idem.*
* נְתַן dedit.
מַתָּן donum.

ס

* סְבַל portare, ſuſtinere.

Digitized by Google

* סְבַר cogitare.

סִבְרָא , סְבַר expectatio.

* סְגָא , סְגֵי augeri, magnum eſſe.

* סַדַּר ordinavit.

סְדַר ordo.

* סוּף finire, finiri.

סוֹפָא , סוּף finis.

* סִטְרָא , סְטַר latus, extremitas.

* סִיהֲרָא luna.

* סְכַל animadvertere, intelligere, conſiderare; *item*, aſpicere, intueri.

* סְלֵק aſcendere.

* סַמָּאֵל Sammael, Angelus ſeductor.

* סְמַךְ niti, fulcire.

סִמְכָא , סְמַךְ ſuſtentaculum.

* סַמֵּן ſignare.

סִימָן ſignum, Græc. σημεῖον.

* סְמַק rubere

סְמֹק , סוּמָק ruber.

* סְנָא , סְנֵי odiſſe.

* סְרַק pectinare.

סִרְקָא , סְרַק ſterilitas.

ע

* עֲבַד fecit.

עֲבִידְתָא & עֲבִידָא opus.

* עֲבַר præterire, transgredi.

עִבּוּר intercalatio, emboliſmus.

* עֲדָא tranſire. *Aphel*, concipere.

עִדּוּי conceptus. *Plur.* עִדּוּיִין.

* עוֹפָא , עוֹף volatile.

* עֵינָא , עֵין , עַיְנָא , עַיִן oculus.

* עֲלַם roborari.

עָלְמָא , עָלַם & עָלְמָא , עָלַם ſeculum, mundus.

עוּלֵימָא , עוּלֵם puerulus, adoleſcens.

* עִלְעָא coſta.

* עֲמַל laborare.

עַמְלָא , עֲמַל moleſtia.

* עֲמַק profundum eſſe.

עֲמִיקָא , עֲמִיק profundus.

* עָנָא , עָן ovis. *Hebr.* צֹאן.

* עֲנָנָא , עֲנָן nubes.

* עֲסַק occupatum eſſe.

עִסְקָא , עֲסַק negotium, cauſa.

* עַפְרָא , עֲפַר pulvis.

* עֲקַב inveſtigare,

עִקְבָא , עֲקַב calcaneus.

* עַרְטִלַּי nudus.

* עֲרַם *Hebr.* aſtutus fuit.

עֲרִים callidus.

* עֲשַׂב herba, gramen, fœnum; *ſcribitur etiam cum* ס.

* עשבא

Digitized by Google

עִשְׂבָּא herba.

* עֶשְׂרִין viginti.

* עֲתַד parare. *Ithpahel* אִתְעֲתַד paratum eſſe. *Particip.* עֲתִיד paratus.

פ

* פּוּם, פּוּמָא os, oris.

* פּוּשׁ fructuoſum eſſe.

* פַּטֵּם *Pah.* ſaginare.

פַּטִּים pinguis, ſaginatus.

* פִּירָא, פֵּרְיָא fructus.

* פִּישׁוֹן Phiſon.

* פְּלַח operari, colere, ſervire, fodere.

פּוּלְחָן, פּוּלְחָנָא cultus.

* פַּנֵּק delicate habere. *Ithpah.* אִתְפַּנַּק deliciari.

* פְּקַד præcepit.

פִּקּוּד mandatum.

* פְּרַח volare.

* פְּרַע ſolvere, perſolvere. *Ithpehal* ulciſci.

* פַּרְזֵל, פַּרְזְלָא ferrum.

* פְּרַשׁ ſeparare. *Aph.* אַפְרֵשׁ idem.

* פְּרָת Euphrates.

* פְּשַׁט extendere, inclinare.

* פְּשַׁר interpretari, exponere. *Aph.* idem.

* פְּתַג veſtimentum.

פִּתְגָם verbum, res.

* פְּתַח aperire.

* פְּתַךְ miſcere.

צ

* צְבַע tingere.

אֶצְבַּע, אֶצְבְּעָא digitus.

* צְדָא vaſtari.

צְדִי deſolatus, vaſtatus, fœm. צְדִיָא.

* צַוָּא præcepit.

מִצְוָא præceptum.

* צְוַח clamare, exclamare.

* צוּת auſcultare. *Aphel.* Idem.

* צְלָא inclinari; *Pah.* צַלִּי invocare, precari.

* צִלָּה Sillah.

* צְלַל *Heb.* tinnire.

צְלִיל limpidus, clarus. *Plur. Emph.* צְלִילְתָא

* צַלְמָא, צְלֵם imago; idem quod *Hebr.* צֶלֶם.

* צְמַח pullulare, germinare.

* צנע *Aphel* אַצְנַע ſtatuere, collocare.

* צַעַר *Pah.* affligere.

צַעַר, צַעֲרָא dolor.

* צְפַר mane.

* צְרַךְ opus, neceſſe habere.

צְרוֹךְ commoditas, utilitas.

ק

* קְבַל obſcurari, clamare. *Pahel* קַבֵּל obedire, audire, ſuſcipere, accipere.

קֳבֵל coràm.

* קדם *Pahel* קַדֵּם prævenire, antevertere.

קֳדָם coram.

קַדְמַי prior, antiquus.

בְּקַדְמִין imprimis.

* קְדַשׁ in *Pah.* קַדֵּשׁ ſanctificavit.

* קוּבְתָא fons, fonticulus.

* קוּם ſurgere.

קַיָּם firmus, ſtabilis, ſuperſtes.

* קוֹף vectis.

תְּקוּפָה revolutio, ſolſtitium.

* קְטַל occidit.

קְטוֹל mors.

* קַיִן Cain.

* קִין ſonus.

* קָל, קָלָא vox. *Hebr.* קוֹל.

* קְמַר cingere, accingere.

קְמוֹר, קַמּוֹר Zona, cingulum.

* קְנָה acquiſivit.

* קְצַץ, קַץ putavit, abſcidit.

* קְרָא vocavit.

* קְרַב appropinquare, offerre.

קוּרְבָּנָא, קוּרְבָּן oblatio, munus.

* קְרָה *Hebr.* obviam fieri.

קַרְתָּא civitas.

* קְרַם obduxit.

* קְשַׁט ornare, exornare.

קוּשְׁטָא veritas.

בְּקוּשְׁטָא in veritate, reverâ, verè.

ר

* רְבָא augeri. *Pahel* producere.

* רְבַב multum eſſe, *Hebraicum.*

רַבָּא, רַב Magnos; *item*, Magiſter, Dux.

רַבְרְב magnus, Magnas.

* רְבַע cubare, excubare.

* רְגַל, רִגְלָא pes; *idem quod Hebr.* רֶגֶל.

* רְגַג petere.

מְרַגַּג concupiſcibilis, deſiderabilis.

* רְוַח ſpiravit, hinc

רוּחַ ſpiritus, *item* plaga mundi.

* רוּם altum eſſe.

רוּמָא altitudo.

* רְחַם amavit, miſertus eſt.

רַחֲמָא miſeratio.

* רְחַשׁ repere.

Digitized by Google

רְחֵישׁ , רִיחֲשָׁא reptile.

* רִיק *Aphel* אֲרִיק evacuare.

רֵיקָן vacuus. *fœm.* רֵיקָנָיָא vacua.

* רִישׁ , רֵישׁ caput.

* רְמָא jecit, injecit.

* רְמַשׁ , רַמְשָׁא veſpera.

* רְעָא bene velle ; *it.* paſcere.

רַעֲוָא voluntas, beneplacitum.

רָעֵי paſtor.

* רְקַע *Syr.* expandere.

רְקִיעַ , רְקִיעָא expanſum.

* רְקַק ſpuere.

רְקָק ſputum.

רְקָקֵי מוֹי luta aquarum.

* רְשָׁא mutuare.

רְשׁוּ , רְשׁוּתָא facultas, poteſtas.

* רְשַׁם ſignare, conſignare.

* רְשַׁע *Hebr.* improbum eſſe.

רַשִׁיעָא improbus.

רִשְׁעוּת improbitas.

ש

* שְׁבִיל , שְׁבִילָא ſemita.

* שְׁבַע ſeptem.

שְׁבִיעָאָה ſeptimus.

* שְׁוָא , שְׁוָה æquari, *Part.* שָׁוֵי , שָׁוְיָא æqualis. *Pah.* שַׁוִּי poſuit.

* שׁוּם nomen.

* שְׁחַם denigrari.

שְׁחִים , שְׁחוּם niger.

* שְׁטַר , שִׁטְרָא præfectura.

* שְׁכַב jacere.

מִשְׁכַּב , מִשְׁכְּבָא lectum

* שְׁכַח invenit.

* שַׁכְלֵל *Pahel,* perfecit, abſolvit.

* שְׁכַן *Heb.* habitavit.

מִשְׁכַּן tabernaculum.

שְׁכִינָא , שְׁכִינְתָא divinitas, majeſtas.

* שְׁלַח mittere ; *item* exire.

* שְׁלַט dominari.

* שְׁלַם abſolvere, perficere.

* שְׁמַיָא Cœlum.

* שְׁמַע audivit.

* שְׁמַן *Heb.* ſaginari.

שְׁמֵינָא pinguis.

* שַׁמֵּשׁ *Pahal,* ſervivit.

שִׁמְשָׁא Sol.

* שְׁנָא iterare.

שְׁנָא , שְׁנַת , שַׁתָּא annus.

* שְׁנַן acuere.

שְׁנִינָא acutus.

* שִׁנְתָא ſopor.

* שעה *Ithpah.* אִשְׁתָּעֵי narravit, enumeravit,

שַׁעְתָּא , שָׁעָה hora, *quaſi* temporis nunciatrix.

* שְׁפָה tritum, attritum eſſe.

שְׁפִּוּתָא emplaſtrum. *Targ. Jonath.*

שְׁפִּוּיתָא *idem. Targ. Hieroſ.*

* שְׁפַר pulchrum eſſe.

שׁוּפְרָא pulchritudo.

* שׁצה *Pah.* שֵׁיצֵי perfecit. *Ithpehal* אִשְׁתֵּיצֵי conſumi.

* שקה *Aphel* אַשְׁקֵי irrigavit, bibendum dedit.

* שְׁרָא , שְׁרֵי ſedit, habitavit, ſolvit. *Aphel* אַשְׁרֵי habitare fecit, collocavit; *item,* remiſit, dimiſit, condonavit, *item,* cœpit, incepit, inchoavit.

* שְׁרַכְּפָא nidus, *fœm.* שְׁרַכַּפְתָּה.

* שְׁתִיתָאי ſextus, *ab Heb.* שש ſex.

ת

* תְּאֵב deſideravit.

תְּאוּבְתָא deſiderium.

* תְּאֵינָא ficus.

* תְּהָה , תְּהַה obſtupuit.

תְּהָיָא res ſtupenda.

* תוּב reverti, convertere.

תְּיוּבְתָּא , תְּיוּבָא pœnitentia, converſio.

* תְּוָה ſtupuit, tremuit, pœnituit.

מַתְוְיָא & מַתְוֵי deſiderium appetit⁹. *ab Heb.* אוה.

* תְּהוֹם abyſſus, terminus.

* תְּחוֹת ſub, infra.

מִתְּחוֹת *idem.*

תַּחְתָּאִי & תַּתָּאִי inferior.

* תְּלָא , תְּלֵי extendit, ſuſpendit. *Ithpeh.* dilatus eſt; *item,* iratus fuit.

* תְּנֵין *idem quod Hebræum* שְׁנַיִם ſecundus.

* תַּנִּין Draco; *Plur.* תַּנִּינִין & תַּנִּינַיָא.

* תְּיוֹם & תְּאוֹם gemellus.

* תקן *Syr.* ܬܩܢ rectum eſſe, *Pahel* תַּקֵּן præparavit, ordinavit.

* תְּקֵף valuit, iratus fuit, arſit ira.

תְּקֵיף ira.

תַּקִּיף potens, valens, fortis.

תּוּקְפָּא robur.

* תרך *Pahel* תָּרֵךְ ejecit, expulit.

* תְּרֵין duo.

* תְּרַע rupit, erupit.

תַּרְעָא , תְּרַע janua, oſtium, *unde Græc.* θύρα. *Germ.* Thür.

GLOS-

GLOSSARIVM SYRIACUM.

ܐ.

* ܐܒܐ Pater; *à Chald.* אֲבָא voluit.
* ܐܕܡ homo; *ab Hebr.* אדם rubuit.
* ܐܘܪܚܐ iter; *ab Heb.* ארח iter fecit.
* ܐܙܠ ire, abire.
* ܐܚܐ frater.

ܚܬܐ ſoror.

* ܐܚܕ tractare, prehendere.
* ܐܝܟ ſecundùm; ܐܝܟܐ, ubi.
* ܐܝܠܢ & ܐܝܠܢܐ arbor.
* ܐܟܠ edit, comedit.

ܡܐܟܘܠܬܐ eſca, cibus.

* ܐܠܗܐ & ܐܠܗܐ Deus.
* ܐܠܥܐ coſta; *idem quod Chaldaic.* עִלְעָא, *ab Hebr.* צֶלַע.
* ܐܡ, ܐܡܐ mater.
* ܐܡܢ *idem quod Heb.* אמן nutrivit.

Aphel. ܗܝܡܢ credidit.

ܐܘܡܢ faber.

* ܐܡܪ dicere.

ܡܐܡܪ ſermo.

* ܐܢܫܐ homo.
* ܐܢܬܬܐ uxor, mulier.
* ܐܢܦ *Hebr.* iratus fuit, *hinc* ܐܦܐ facies.
* ܐܬܐ obvenire.

ܐܪܥܐ terra.

* ܐܬܐ venire; *Aph.* ܐܝܬܝ adduxit.
* ܐܬܐ . ܐܬ, ſignum.
* ܐܬܘܪ Aſſyria.
* ܐܬܪ abundare.

ܐܬܪ & ܐܬܪܐ locus.

ܒ.

* ܒܝܢ inter.
* ܒܗܬ erubeſcere.
* ܒܘܗܘ incultus. *Heb.* בֹּהוּ.
* ܒܘܟܪܐ primogenitus.
* ܒܛܢ concipere.

ܒܛܢܐ uterus.

* ܒܝܫܐ . ܒܝܫ malus.
* ܒܝܬ inter.
* ܒܢܐ ædificavit.

ܒܪ filius.

* ܒܣܪ contemnere.

ܒܣܪܐ caro.

* ܒܥܠ dominari.

Digitized by Google

ܒܥܠ & ܒܥܠܐ Dominus.
ܒܥܠܕܒܒܘܬܐ inimicitia.
* ܒܥܪ ardere; *item* boare.
ܒܥܝܪܐ , ܒܥܝܪ jumentum.
* ܒܪܐ creavit.
* ܒܪܘܠܐ Beryllus.
* ܒܪܟ benedixit.
* ܒܬܪ poſt.

ܓ

* ܓܒܠ formare.
* ܓܒܪ valere viribus; à ܓܒܪܐ vir.
* ܓܢܣ , ܓܢܣܐ genus; *à Græc.* γένος.
* ܓܥܐ clamare.
* ܓܦ hinc ܓܦܐ ala.
ܓܕܦܐ alatum.
* ܓܪܡ roborari, in cauſa eſſe.
ܓܪܡܐ os, oſſis.

ܕ.

* ܕܒܩ conglutinari, adhærere.
* ܕܒܪ ducere.
ܕܒܪܐ deſertum.
* ܕܗܒ aurum.
* ܕܘܬܐ ſudor.
* ܕܘܫ calcare.

* ܕܟܪ recordari.
ܕܟܪܐ & ܕܟܪ mas.
* ܕܠܡܐ ne forte.
* ܕܡܐ ſimilem eſſe, hinc
ܕܡܘܬܐ ſimilitudo.
* ܕܡܐ ܕܡ ſanguis.
* ܕܡܟ dormire.
* ܕܢܚ oriri.
ܡܕܢܚܐ plaga orientalis.
* ܕܪܕܪ carduus.
* ܕܬܐܐ herba; *ab Heb.* דֶּשֶׁא.

ܗ.

* ܗܐ ecce.
* ܗܕܐ hæc *vel* hoc.
* ܗܘ ipſe.
* ܗܘܐ eſſe.
* ܗܟܢܐ ſic, ita.
* ܗܠܝܢ illi, illæ, illa.
* ܗܠܟ ; *Pahel* ܗܠܟ ire.
* ܗܢܐ hic, hoc.
* ܗܦܟ vertere, reverti.
* ܗܫܐ nunc.

ܙ.

* ܙܒܢ & ܙܒܢܐ tempus; *à Chald.* זְבַן emere.

* ܙܒܢ

* ܪܥܠ tremere.

* ܙܥܘܪ, ܙܥܘܪܐ parvus, minor. *à Chald.* זְעַר minui.

* ܙܪܥ ſerere. *Ithpeh.* ܐܙܕܪܥ ſeminari.

ܙܪܥܐ ſemen.

ܚ

* ܚܕ unus.

* ܚܕܪ ambire.

* ܚܘܐ *Pah.* ܚܰܘܺܝ oſtendit, indicavit.

* ܚܘܝܐ ſerpens.

* ܚܙܐ videre; *Infin.* ܠܡܶܚܙܐ.

* ܚܙܐ vidit. *Ethpeh.* apparuit.

* ܚܛܐ peccare.

ܚܛܗܐ peccatum.

* ܚܝܐ vixit.

ܚܝܘܬܐ, ܚܝܘܬܐ beſtia.

* ܚܝܠ *Pahel,* roborare.

ܚܝܠ, ܚܝܠܐ virtus, exercitus.

* ܚܟܡ cognoſcere.

* ܚܠܦ mutare.

ܚܠܦܐ loco, vice.

* ܚܡܫ, ܚܡܫܐ quinque.

* ܚܩܠ ager.

* ܚܪܒ vaſtari.

ܚܪܒܐ gladius.

* ܚܫܟ tenebroſum eſſe.

ܚܫܘܟܐ tenebræ.

ܛ

* ܛܒ bonus.

* ܛܠܐ & ܛܠܝܐ puer, infans.

* ܛܥܐ errare. *Aph.* ܐܛܥܝ ſeducere.

* ܛܪܦ verberare.

ܛܪܦ, ܛܪܦܐ folium.

* ܛܫܐ abſcondi; *Ethpeh.* ܐܬܛܫܝ abſcondere ſe.

ܝ

* ܝܒܫ aruit.

ܝܒܫܐ, emph. ܝܒܫܬܐ arida.

* ܐܝܕ, ܐܝܕܐ manus.

* ܝܕܥ ſcire, intelligere.

ܝܕܥܬܐ ſcientia.

* ܝܗܒ dare.

* ܝܘܡܐ & ܝܘܡܬܐ dies.

* ܝܠܕ gignere.

* ܝܡܐ, ܝܡܡܐ, ܝܡܬܐ mare.

* ܝܣܦ *Aph.* ܐܘܣܦ addere.

* ܝܥܐ exire; *item*, germinare.

* ܝܪܩ viror.

* ܟܐܒ

Digitized by Google

* ܡܬܚ *Aph.* ܐܡܬܚ extendere.

* ܝܬ *Not. Accuſat.*

ܟ.

* ܟܐܒ dolere.

ܟܐܒ , ܟܐܒܐ dolor.

* ܟܐܦܐ lapis.

* ܟܒܫ ſubjecit, domuit.

* ܟܕ cùm, poſtquam.

* ܟܘܒܐ ſpinæ.

* ܟܘܟܒ ſtella.

* ܟܘܫ Æthiopia.

* ܟܠ omnis.

* ܟܡܪ *Ethpeh.* ܐܬܟܡܪ contriſtari.

* ܟܢܪܐ fides, cithara.

* ܟܢܫ congregare, *Ithpael.* ܐܬܟܢܫ congregari.

ܟܢܫܐ congregatio.

* ܟܪܒ aravit.

* ܟܪܟ munire, involvere, tegere.

* ܟܪܣܐ venter.

* ܟܬܢܐ linum.

ܟܘܬܝܢܐ tunica.

ܠ.

* ܠܐ non.

* ܠܒܫ induere.

* ܠܛ maledicere.

ܠܝܛ maledictus.

* ܠܘܩܒܠ contra.

* ܠܘܬ ad.

* ܠܚܘܕ ſeorſum, *hinc*

ܠܚܘܕܘܗܝ ſolus, tantùm, ſeorſum.

* ܠܚܡܐ panis.

* ܠܠܝܐ nox.

ܡ.

* ܡܘܬ mori.

ܡܘܬܐ mors.

* ܡܚܐ percutere, ferire.

* ܡܛܠ quia, propter.

* ܡܛܪ pluere.

ܡܛܪܐ pluvia.

* ܡܝܐ aqua.

* ܡܟܝܠ inpoſterum, jam, nunc, porrò.

* ܡܠܐ implere.

* ܡܢ ex.

* ܡܢܐ quid.

* ܡܨܥ medium.

* ܡܪܐ , ܡܪܝܐ Dominus.

* ܡܫܟ extraxit, detraxit.

ܡܫܟܐ pellis, cutis.

ܢܒܥ *

ܢ.

* ܢܒܥ ſcaturivit.
ܡܒܘܥܐ fons.
* ܢܗܪ luxit.
ܢܘܗܪܐ , ܢܘܗܪ lux,luminare.
ܢܗܪ , ܢܗܪܐ fluvius.
* ܢܘܕ vacillare.
* ܢܘܚ quieſcere; *Ethpe.* ܐܬܬܢܝܚ (idem.
* ܢܘܢ , ܢܘܢܐ piſcis.
* ܢܚܫ augurari.
ܢܚܫ & ܢܚܫܐ æs.
* ܢܚܬ deſcendere.
* ܢܛܪ cuſtodire.
ܢܛܘܪܐ cuſtos.
* ܢܣܒ accipere.
* ܢܦܚ inſpiravit, ſpiravit.
* ܢܦܩ egredi. *Aphel.* egredi fecit.
* ܢܦܫ & ܢܦܫܐ anima; *à Chald.* נְפַשׁ augeri , creſcere.
* ܢܨܒ plantare.
ܢܨܒܬܐ planta.
* ܢܩܒ perfodere,perforare.
ܢܩܒܬܐ fæmina.
* ܢܩܦ adhæſit.
* ܢܫܐ oblivíſci.
ܢܫܐ & ܢܫܝܢ mulieres.

ܣ.

* ܣܓܝ augeri.
* ܣܘܡ & ܣܝܡ ponere.
* ܣܟܠ intelligere.
ܣܟܠܘܬܐ ſtultitia.
* ܣܠܩ emerſit,aſcendit, *item* ceſ-ſavit.

ܥ.

* ܥܒܕ fecit.
* ܥܕ donec,usque; *hinc*, ܥܕ ܗܠܐ hucusque.
ܥܕܡܐ donec.
* ܥܕܪ juvare.
ܡܥܕܪܢܐ adjutor.
* ܥܝܢܐ oculus.
* ܥܠ ſuper, à ܥܠܐ aſcendit. *Etpah.* ܐܬܥܠܝ elevari ; ܠܥܠ ſurſum.
* ܥܠܡܐ ſeculum,mundus.
* ܥܡܪ habitare.
* ܥܢܐ, ܥܢ grex,in ſpecie ovium, *ab Heb.* צאן.
* ܥܣܒܐ herba.
* ܥܦܪ, ܥܦܪܐ pulvis.
* ܥܩܒ *Pahel*, perveſtigare.
ܥܩܒ calx,calcaneus.
* ܥܪܛ *hinc*, ܥܪܛܠܝ nudus,& ܥܪܛܠܝܐ.

ܦ.

* ܦܐܪܐ fructus, *ab Heb.* פָּרָה fructuoſum eſſe.
* ܦܘܡܐ os, oris.
* ܦܠܚ colere.
  ܦܠܚܐ cultor terræ.
* ܦܢܐ declinare; *Ethpah.* ܐܬܦܢܝ converti.
* ܦܩܕ præcipere.
* ܦܩܥ circumire.
  ܦܩܥܬܐ planicies.
* ܦܪܕܝܣܐ Paradiſum.
* ܦܪܙܘܡܐ perizoma.
* ܦܪܙܠܐ ferrum.
* ܦܪܚܬܐ volatile, *à Chald.* פְּרַח volavit.
* ܦܪܥ ſolvere; *Ithpeh.* ulciſci.
* ܦܪܫ diviſit, ſeparavit.
* ܦܬܚ aperire.

ܨ.

* ܨܒܐ voluit: *Ethpeh.* ܐܨܛܒܝ complacuit,
* ܨܘܬ audire.
* ܨܠܡܐ imago, *ab Heb.* צֶלֶם ſculpſit.
* ܨܠܦ *Pah.* vulnerare, contundere.
* ܨܦܪܐ manè.

ܩ.

* ܩܒܠ obſcurari; *Pah.* ܩܒܠ recipere.
* ܩܕܡ *Pahel,* antevertere.
  ܩܕܡ coram, in conſpectu.
  ܩܕܡ Oriens.
* ܩܕܫ ſanctificavit.
* ܩܛܠ occidere.
* ܩܝܬܪܐ Cithara.
* ܩܠ, ܩܠܐ vox.
* ܩܢܐ poſſidere.
  ܩܢܝܢܐ poſſeſſio.
* ܩܪܐ vocavit; *item,* obviam fieri.
  ܩܪܝܬܐ oppidum.
* ܩܪܒ appropinquare.
  ܩܘܪܒܢܐ oblatio, munus.

ܪ.

* ܪܒܐ magnum eſſe;
* ܪܒܒ idem.
  ܪܒ magnus.
  ܪܘܪܒ idem.
* ܪܒܥ cubare.
* ܪܓܓ petere.
  ܪܓܝܓ deſiderabilis.
  ܪܓܬܐ & ܪܓܝܓܘܬܐ concupiſcentia.

* ܪܕܐ

Digitized by Google

* ܪܕܐ ire, dominari, erudire.
* ܪܘܚ ſpiravit.
ܪܘܚ, ܪܘܚܐ ſpiritus.
* ܪܚܦ incubare.
ܡܪܚܦܐ incubans.
* ܪܚܫ repere.
ܪܚܫܐ reptile.
* ܪܝܫ caput.
ܪܝܫܝܬ principium.
* ܪܡܐ & ܪܡܝ jecit.
* ܪܡܫܐ veſpera.
* ܪܥܐ paſcere.
ܪܥܝܐ paſtor.

ܫ.

* ܫܒܥ ſeptem.
ܫܒܝܥܐ, ܫܒܝܥܝܐ ſeptimus.
* ܫܒܩ poſuit; *item* reliquit.
* ܫܕܪ *Pahel* emiſit.
* ܫܟܢܐ tentorium, *ab Heb.* שָׁכַן habitare.
* ܫܦܩ percutere.
ܫܘܦܩܐ alliſio, vulnus.
* ܫܠܐ quieſcere.
ܫܠܝܐ tranquilites.
* ܫܠܡ abſolvere.
* ܫܠܛ dominari.
ܫܘܠܛܢܐ, ܫܘܠܛܢ dominium.
* ܫܡ nomen.
ܫܡܝܐ cœlum.
* ܫܡܝܢܐ pinguis, *ab Heb.* שָׁמַן ſaginari.
* ܫܡܥ audire.
* ܫܢܢ acuere.
* ܫܢܢܐ acies.
* ܫܢܐ iterare.
ܫܢܐ & ܫܢܬܐ annus.
* ܫܦܪ pulchrum eſſe.
* ܫܬܐ bibit; *Aph.* ܐܫܩܝ irrigavit.
* ܫܪܪ ſtabiliri.
ܫܪܝܪܐܝܬ verè.
* ܫܬ, ܫܬܐ ſex.
ܫܬܝܬܝܐ ſextus.

ܬ.

* ܬܗܘܡ, *hinc*
ܬܗܘܡܐ abyſſus.
* ܬܘܗ deſertus. *Hebr.* תהו.
* ܬܚܝܬ ſub.
* ܬܠܬܐ tres; *ab Hebr.* שָׁלֹשׁ.
* ܬܡܢ ibi.

Digitized by Google

* ܬܢܝܢ Draco, *à Chald.* תְּנַן fumavit.
* ܬܩܢ rectum eſſe, *in Pah.* aptavit.
* ܬܪܝܢ duo.
ܬܪܝܢܐ ſecundus.
* ܬܒܪ rupit, fregit.
ܬܪܥܐ janua, oſtium.
* ܬܐܢ ficus, arbor.
ܬܐܢܐ ficus fructus.

CLOSSARIUM SAMARITANUM.

ࠀ

* ࠀࠁ Pater
* ࠀࠂࠓ merces; *item* nares.
* ࠀࠃࠋࠀ, ࠀࠃࠋࠄ antequam, *idem quod* עד לא.
* ࠀࠃࠌ homo; *idem quod Hebraum.*
* ࠀࠃࠌࠕࠄ terra.
* ࠀࠆࠋ ambulavit.
* ࠀࠇ frater.
ࠀࠇࠅࠕ ſoror.
* ࠀࠉࠌ ubi.
* ࠀࠉࠋࠍ arbor.
* ࠀࠉࠌࠌ dies.
* ࠀࠊࠋ edit, comedit.
* ࠀࠋࠄࠄ Deus.
* ࠀࠌ Mater.
* ࠀࠌࠓ dixit.
ࠀࠌࠉࠓࠄ ſermo.
* ࠀࠍࠅࠔ homo.
* ࠀࠍࠔࠉ oblitus eſt; *ab Hebr.* נשה.
ࠍࠔࠉࠍ uxores.
ࠀࠓࠏࠉࠋ callidus, ſubtilis.
* ࠀࠐ etiam, quoque.
* ࠀࠐࠉࠌ facies.
* ࠀࠓࠏࠄ Terra, *idem quod Chald.*
* ࠀࠓࠔ autor, caput, princeps.
* ࠀࠕࠕࠄ mulier.
* ࠀࠕࠓ locus.

ࠁ

* ࠁࠕࠀ erubuit, *ab Hebr.* בוש *idem.*
ࠁࠃࠉࠋ propterea.
* ࠁࠄࠌࠄ, ࠁࠄࠌࠕࠄ jumentum, *idem quod Hebr.*
* ࠁࠈࠋ quievit, ceſſavit.
* ࠁࠈࠍ concepit.
* ࠁࠉࠍ inter.
* ࠁࠉࠔ malum.
* ࠁࠊࠉࠓ primogenitus.
* ࠁࠍࠄ ædificavit.
ࠁࠍ filius.
* ࠁࠔࠓ caro.
* ࠁࠓࠀ creavit.
* ࠁࠓࠄ campus.
* ࠁࠓࠊ benedixit.
* ࠁࠓࠍ an, verum.

ࠂ

* ࠂࠁࠀ mutuo dedit, *item*, pœnam exegit.
* ࠂࠁࠓ vir.
* ࠂࠉࠋ, ࠂࠋࠉ & ࠂࠋࠉࠄ generatio, ætas.
* ࠂࠋࠀ revelavit.

* ࠂࠍࠐࠓ pennatum,
* ࠂࠍࠎ ſpecies, *à Græco* γένος.
* ࠂࠍࠕࠄ hortus.

ࠃ

* ࠃࠄࠁࠄ aurum, *idem quod Hebr.* זהב.
* ࠃࠇࠋ timuit.
* ࠃࠇࠓࠄ punctura, inſectatio, confoſſio.
* ࠃࠊࠍ ſic, ita.
* ࠃࠊࠓ recordari.
ࠃࠊࠓ maſculus.
* ࠀࠃࠌ & ࠃࠌ ſanguis.
* ࠃࠌࠊ dormivit.
* ࠃࠍࠏ ortus eſt.
ࠌࠃࠍࠏࠄ. Oriens, *ſcribitur etiam.*
ࠌࠃࠏࠍࠏ Gen. II. 8.
* ࠌࠃࠉࠍࠀ civitas; *à Chal.* דין judicavit.

ࠄ

* ࠄࠀ ecce.
* ࠄࠅࠄ fuit; ࠅࠉࠅࠍࠅ pro ࠅࠉࠄࠅࠍ, & erunt.
* ࠄࠋ, ࠄࠋࠀ quod.
* ࠄࠋࠊ & ࠄࠋࠒ ivit, ambulavit.
* ࠄࠐࠊ convertit; *Ethtaph.* converſus eſt.
* ࠄࠉࠐࠅ Aſſyria.

ࠆ

* ࠆࠅࠏࠓࠄ minor.
* ࠆࠏࠐ inſufflavit.
* ࠆࠏࠒ vocavit.
* ࠆࠓࠏ ſeminavit.

ࠇ

* ࠇࠂࠋ vidit. *idem quod* ࠏࠂࠋ.
* ࠇࠃ unus.
* ࠇࠆࠄ vidit.
* ࠄࠇࠅࠉ pro ࠇࠅࠉ indicavit.
* ࠇࠈࠉࠄ peccatum.
* ࠇࠊࠌ ſapuit, novit, cognovit.
ࠇࠊࠌࠕࠄ ſcientia.
* ࠇࠋࠋࠄ concavum.
* ࠇࠋࠒ pars, portio.
ࠇࠅࠋࠒࠉࠌ creaturæ, partes.
* ࠇࠎࠉࠍࠉࠍ cinguli.
* ࠇࠒࠋࠄ ager, campus.
* ࠇࠔ arbor; *idem quod Heb.* עֵץ.
* ࠇࠔࠊ obſcurus fuit.
ࠇࠔࠊࠄ tenebræ.
* ࠇࠕࠌ ſignavit, obſignavit.
ࠇࠕࠉࠌ clauſus, luxatus.

ࠈ

* ࠈࠁ bonus.
* ࠈࠈࠀ tunc.
* ࠈࠋࠌࠎ creavit.
* ࠈࠌࠉ latens, abſconditus.
* ࠈࠌࠓ abſconditus fuit, *Pah.* abſcondidit.
* ࠈࠏࠍ oneravit, doluit.
* ࠈࠓࠃ expulit, depulit, fugavit.

ࠉ

* ࠉࠀࠓ herba.
* ࠉࠁࠔࠕࠄ arida. *Heb.* יַבָּשָׁה.
* ࠉࠃ manus; *ſæpius* ࠀࠃ.
* ࠉࠃࠇ *Aph.* ࠀࠅࠃࠇ abſcondidit.
* ࠉࠄࠁ dedit.
* ࠉࠆࠐ mutuo accepit, *in Aphel* ࠀࠅࠆࠐࠀ & ࠄࠅࠆࠐ addidit.

* ࠉࠈࠁ bonum eſſe, *Aph.* benefacere.
* ࠉࠋࠃ peperit, generavit.
ࠀࠅࠋࠃࠉ generationes.
* ࠉࠋࠊ ambulavit, ivit. *idem quod Heb.*
* ࠉࠌ mare, *Plur.* ࠉࠌࠉࠄ maria.
* ࠉࠔࠈ *Aph.* ࠀࠅࠔࠈ extendit.
* ࠉࠕ not. Accuſativi.

ࠊ

* ࠊࠅࠁࠄ tribulus.
* ࠊࠅࠇࠄ virtus, & *per metath.* ࠊࠇࠅࠄ. *idem quod Hebr.* כוח.
* ࠊࠅࠊࠁ *Plur.* ࠊࠅࠊࠁࠉࠄ ſtellæ.
* ࠊࠅࠍ aptavit, diſpoſuit.
* ࠊࠉࠐ lapis, petra, rupes.
* ࠊࠋࠋ perfecit, abſolvit.
ࠊࠋ omnis.
* ࠊࠋࠉ fugitivus.
* ࠊࠍ ſic, ita.
* ࠊࠍࠔ congregatus eſt.
ࠌࠊࠍࠔࠅࠍ congregatio.
* ࠊࠓࠅࠁࠉࠄ Cherubim.
* ࠊࠓࠏ cubuit.
* ࠊࠕࠉ ſub, ſubter; *fortè à Græco κάτω* infra.
ࠌࠊࠕࠉ idem.

ࠋ

* ࠋࠁࠔ veſtivit.
* ࠋࠄࠃࠄ propterea.
* ࠋࠅࠃ nonne.
* ࠋࠅࠈ, ࠋࠏࠈ & ࠋࠄࠈ afflixit, maledixit.
ࠋࠅࠈ, ࠋࠏࠈ, ࠋࠁࠅࠈ maledictus, afflictus.
* ࠋࠉࠋࠉࠄ nox.
* ࠋࠉࠕ non eſt.
* ࠋࠊࠔ inflammavit.
ࠋࠊࠔࠄ flamma; *item* coruſcans.
* ࠋࠎࠒ expolivit.
* ࠋࠏࠅࠃࠄ ſolus.
* ࠋࠏࠅࠐ venter.
* ࠋࠏࠅࠔ ſudor.
* ࠋࠏࠋ ſuper.
* ࠋࠐࠋࠐ germinavit.
ࠋࠐࠋࠅࠐ germen.
* ࠋࠒࠐ projecit. *Ethp.* produxit.
ࠋࠒࠅࠐ reptile.

ࠌ

* ࠌࠄ quomodo.
* ࠌࠆࠅࠍ panis.
* ࠌࠈࠓ *Aphel* ࠀࠌࠈࠓ pluere fecit.
* ࠌࠉࠄ aqua.
* ࠌࠉࠎࠅࠍ medium, *à Græco, μέσον.*
* ࠌࠋࠀ hauſit, replevit; *Part.* ࠌࠋࠅࠉ hauriens.
* ࠌࠋࠋ locutus eſt.
* ࠌࠋࠊ regnavit poſſedit.
ࠌࠋࠀࠊࠀ Rex, *Plur.* ࠌࠋࠀࠊࠉࠀ.
ࠌࠋࠊࠅࠕ regnum.
* ࠌࠍ de.

ࠍ

* ࠍࠃࠄ receſſit; *Aphel* ࠀࠍࠃࠄ & ࠀࠍࠃࠉ adduxit.
* ࠍࠄࠓ lux; *hinc Aphel* ࠀࠍࠄࠓ luxit.
ࠍࠄࠓ fluvius.
* ࠍࠅࠍࠄ piſcis.
* ࠍࠅࠐ ſemen, *ab Heb.* נוף provenire.
* ࠍࠇࠋ. *Ethp.* ࠀࠕࠍࠇࠋ leniter duxit.
* ࠍࠇࠔ auguratus eſt.

ࠍࠇࠔ

ࠍࠇࠔ ſerpens, *item æs.*
* ࠍࠈࠓ cuſtodire.
ࠍࠈࠅࠓ cuſtos.
* ࠍࠌࠅࠒࠄ deſiderabilis. *à Rabb.* מוץ ſuxit.
* ࠍࠎࠁ ſumſit.
* ࠍࠎࠒ aſcendit, *item* germinavit.
* ࠍࠐࠋ cecidit.
* ࠍࠐࠍࠐ volavit,
* ࠍࠐࠒ exiit, egreſſus eſt.
* ࠍࠐࠔ anima; *idem quod Heb.* נֶפֶשׁ
* ࠍࠑࠁ plantavit.
* ࠍࠔࠁ movit.
* ࠍࠔࠌ *Aph.* ࠀࠍࠔࠌ animatum fecit.
ࠍࠔࠌࠄ & ࠍࠎࠌࠄ anima.

ࠎ

* ࠎࠁࠋ tulit, portavit.
* ࠎࠂࠀ & ࠎࠂࠉ multiplicatus eſt, ſufficit. *Aphel* cibavit.
* ࠎࠇࠓ circuivit.
* ࠎࠉࠌࠍ ſignum, *à Græc.* σημεῖον.
* ࠎࠊࠌ finivit.
ࠎࠊࠅࠌ finis, ratio, computus.
* ࠎࠋࠒ aſcendit.
ࠎࠋࠉࠒ olus, beta.
* ࠎࠌࠒࠀ vicis.
* ࠎࠏࠃ fulcivit.
ࠎࠏࠃ & ࠎࠏࠅࠃ auxilium.
* ࠎࠒࠍ ablactatus eſt; *Aph.* elevavit.
ࠎࠒࠅࠍ fœdus.

ࠏ

* ࠏࠀࠍ & ࠏࠍ grex, *in ſpecie* ovium.
* ࠏࠁࠃ fecit.
* ࠏࠂࠋ vidit.
* ࠏࠃࠍ tempus, *idem quod Chaldaicum.*
* ࠏࠅࠃࠉ adhuc, amplius.
* ࠏࠅࠓ peccatum, iniquitas.
* ࠏࠆࠓ rediit. *Chald.* חזר.
ࠏࠆࠓࠍࠅࠀ reverſio.
* ࠏࠉࠍࠉ oculi, *idem quod Hebr.* עין.
* ࠏࠋ ſuper.
* ࠏࠋࠋ ingreſſus eſt.
* ࠏࠋࠉ folia.
* ࠏࠋࠌ ſeculum.
* ࠏࠋࠑ ordinavit. *Ithpeh.* adhæſit.
* ࠏࠌࠓ ſubjecit.
* ࠏࠍࠍࠄ nubes.
* ࠏࠎࠁ herba virens, *Heb.* עֵשֶׂב.
* ࠏࠎࠋ perfecit; *Chald.* חסל.
* ࠏࠎࠒ ligavit.
ࠏࠎࠒࠅࠀࠄ nudus.
* ࠏࠎࠒࠅࠐ Askoph; id eſt, *Chihon nomen fluvii.*
* ࠏࠐࠋࠒ deſiderabilis.
* ࠏࠐࠎ rediit, tetigit.
ࠏࠐࠉࠎࠄ animal, *fortè voracius.*
* ࠏࠐࠐ conflavit, *igne, vel prunis.*
* ࠏࠐࠓ pulvis. *Hebr.*
* ࠏࠑࠁ *Ethp.* ࠀࠕࠏࠑࠁ doluit.
ࠏࠑࠁࠅࠍ dolor, labor.
* ࠏࠒࠁ calcaneus. *Hebr.*
* ࠏࠒࠓ *Ethpeh.* appellatus eſt.
* ࠏࠓࠈࠋࠀ nudus,

ࠐ

* ࠐࠅࠔ abundavit, multiplicatus eſt.
ࠁࠏࠋࠐࠅࠔ reptile.
* ࠐࠉࠋࠅࠒࠄ ſopor.

* ࠐࠋࠂ

* ࠐࠋࠂ diviſit, *ab Hebr.* פלג.
* ࠐࠋࠎ irrigavit.
* ࠐࠋࠌࠉࠎࠄ Cithara.
* ࠐࠋࠏࠍࠕࠄ opus.
* ࠐࠌ os, oris.
* ࠐࠍࠒࠋࠄ Bdellium.
* ࠐࠎࠒ ceſſavit, diviſit.
* ࠐࠏࠍࠈࠅࠎ virgultum.
* ࠐࠉࠉࠑ *Ithpeh.* ࠀࠕࠐࠉࠑ occultavit ſe.
* ࠐࠒࠃ præcepit.
* ࠐࠓࠃࠉࠎ hortus, Paradiſus.
* ࠐࠓࠆࠒࠄ ferrum, *ab Hebr.* בַּרְזֶל.
* ࠐࠓࠉ fructus. *idem quod Hebr.* פרי.
* ࠐࠓࠒ diviſit.
* ࠐࠓࠔ removit, ſeparavit.
* ࠐࠓࠕ Euphrates.
* ࠐࠕࠇ aperuit.

ࠑ

* ࠑࠁࠏ clamavit.
* ࠑࠅࠃ audivit. *Aph.* ࠀࠑࠉࠃ. *idem.*
* ࠑࠅࠓ formare.
ࠑࠅࠓࠀ imago.
* ࠑࠏࠐ pulvis.
* ࠑࠏࠓ formavit.
* ࠑࠐࠓ manè

ࠒ

* ࠒࠁࠋ accepit.
ࠌࠒࠁࠋ ſecundum, pro ratione.
* ࠒࠃࠅࠐ Kadoph, *nomen fluvii Phiſon ſic dicitur.*
* ࠒࠃࠌ acceſſit, appropinquavit.
* ࠒࠃࠌ coram.
ࠌࠋࠒࠃࠌ à facie.
ࠒࠌࠀࠅࠕࠄ principium; *per ſyncopen literæ* ࠃ.
* ࠒࠃࠔ ſanctificavit.
* ࠒࠅࠋ vox.
ࠀࠕࠒࠅࠋ *Ethpe.* appellatus eſt.
* ࠒࠅࠌ ſurrexit, *pro quo ſemper ferè*
ࠒࠏࠌ *Aph.* ࠀࠒࠏࠉࠌ vixit.
ࠒࠉࠌ, ࠒࠏࠉࠌ, ࠒࠏࠉࠌࠄ vivens.
* ࠒࠅࠓࠉ, ࠒࠓࠉࠄ & ࠒࠓࠕࠄ civitas.
* ࠒࠇࠐ opus, artificium.
* ࠒࠈࠋ occidit.
* ࠒࠈࠋࠅࠎ teſtudo, organum.
* ࠒࠈࠌ cinis, pulvis.
* ࠒࠈࠐ conſuit, conjunxit.
ࠒࠈࠅࠐ aſſumentum.
ࠒࠈࠉࠐࠅࠕ ſemen, granum.
* ࠒࠌࠑ clauſit, collegit.
ࠒࠌࠉࠑ volatile.
* ࠒࠐࠉࠍ pecus, poſſeſſio.
* ࠒࠎࠐ deſideravit, *ab Hebr* כסף.
* ࠒࠐࠀ coagulatus eſt.
ࠒࠐࠀࠉࠄ firmamentum.
* ࠒࠐࠋࠅࠎࠄ Kephloſah. *Nomen fluvii ſc. Tigris.*
* ࠒࠐࠍ percuſſit, contrivit
* ࠒࠓࠀ vocavit.
* ࠒࠓࠁ appropinquavit, tetigit.

ࠓ

* ࠓࠀࠄ vidit.
* ࠓࠁ magnitudo.
ࠓࠁࠄ magnus.
ࠓࠁࠓࠁ idem.
* ࠓࠁࠉࠏࠄ quartus.
* ࠓࠃࠐ ſecutus, *ſive in bonum ſeu malum.*
* ࠓࠅࠒ *in Aphel*, evacuavit.
ࠓࠉࠒ vacuus.
* ࠓࠇࠄ benevoluit.

Digitized by Google

* ࠓࠉࠇ ſpiritus; *idem quod Heb.* רוח.

ࠀࠕࠓࠉࠇ *Ethpeh.* odoratus eſt.

* ࠓࠉࠔ caput, *id. quod Hebr.* ראש.

* ࠓࠌࠔ repſit.

* ࠓࠌࠔ veſpera.

* ࠓࠏࠄ contigit, *in Aphel*, fecit paſci.

ࠓࠏࠉ paſtor.

ࠔ

* ࠔࠀࠌ deſolatus eſt, *hinc Participium*,

ࠔࠀࠌࠄ inanis.

* ࠔࠁࠌ obturavit.

ࠔࠅࠁࠉࠌ firmamentum.

* ࠔࠁࠉࠋ via.

* ࠔࠁࠏ ſeptem.

ࠔࠁࠉࠏࠄ ſeptimus.

* ࠔࠁࠒ reliquit.

* ࠔࠄࠌࠄ lapis Onychinus, ſeu Beryllus.

* ࠔࠅࠄ poſuit.

* ࠔࠅࠊࠉࠍ ſpinæ.

* ࠔࠅࠌ æſtimavit.

ࠔࠅࠌࠉࠄ cœlum.

* ࠔࠉࠅࠍ os, oſſis.

* ࠔࠉࠀ & ࠔࠉࠄ munus, honor magnus.

* ࠔࠊࠍ habitavit.

ࠌࠔࠊࠍ habitaculum, tentorium.

* ࠔࠋࠇ miſit.

ࠔࠋࠉࠇࠄ munus, oblatio.

* ࠔࠋࠈ dominatus eſt.

* ࠔࠌ nomen.

* ࠔࠌࠏ audivit.

* ࠔࠌࠔ *Pahel* coluit.

* ࠔࠍࠄ annus.

* ࠔࠒࠄ bibit, *Aphel* irrigavit.

* ࠔࠒࠏ & ࠔࠊࠇ invenit.

* ࠔࠓࠀ & ࠔࠓࠄ habitavit.

* ࠔࠒࠄ & ࠔࠒࠀ habitavit, *item*, cœptum eſt.

* ࠔࠓࠉࠓ niger, *item* valdè.

* ࠔࠕࠉࠕࠄ & ࠔࠕࠉࠕࠀࠉ ſextus.

ࠕ

* ࠕࠀࠍࠄ ficus.

* ࠕࠄࠅࠌ terminus, abyſſus.

* ࠕࠋࠄ ſuſtulit.

* ࠕࠋࠉࠌ frater.

* ࠕࠋࠉࠕࠄ tertius.

* ࠕࠋࠒࠔࠉࠕࠉࠄ crocodylli.

* ࠕࠌࠍ ibi.

* ࠕࠍࠉࠍࠄ ſecundus.

* ࠕࠒࠍ prævaluit, valuit.

* ࠕࠓࠁ pinguedo, adeps, optimum cujusque rei.

* ࠕࠓࠇ janua, oſtium.

* ࠕࠓࠉࠍ duo.

* ࠕࠔࠁࠉࠕ ſimilitudo, forma.

GLOSSARIUM ARABICUM.

* أَبٌ pater,

* أَتَي venit, adduxit.

* آيَةٌ ſignum.

* أَخَذَ cepit,ſumſit. *VIII.Conj.* adortus fuit. *i.q.* *Heb.* אָחַז.

* أَخٌ frater.

أُخْتٌ ſoror.

* آخَرَ poſtpoſuit.

أَلأُخْرَى *i.q.* آخِرَةٌ *fœmininum* τȣ̃.

آخَرُ alter,poſterior.

* آدَمُ Adam.

* إِذْ , ecce, tunc, cùm.

* أَرْضٌ terra.

* أَزَرَ robur acquiſivit. *II.Conj.* induit, veſtivit,cinxit.

إِزَارٌ velamen, tegumentum.

* إِسْمٌ nomen. vid. سَمَيَ .

* أَكَلَ edit, comedit.

أَكْلٌ comeſtio.

مَأْكَلٌ eſus, comeſtio.

* أَلآنَ denique.

* أَلَّتِي & أَلَّذِي qui, quæ, quod.

* إِلَي in,contra.

* أَللّٰهُ Deus.

* أُمٌّ mater.

* أَمَرَ mandavit, præcepit.

* أَنْ ut; أَنَّ quod.

* أَنَثَ molle fuit. ſcil. ferrum.

أُنْثَي fœmina.

* أَنِسَ conſuevit,aſſuevit.

إِنْسَانٌ homo.

* أَنْفٌ naſus.

* أَنَّهُمَا Conj. cauſalis cum ſuffixo.

* أَوَلَ præceſſit.

* أَوَّلٌ primus & principium.

* أَيْضًا quoque, iterum, denuò.

ب

* بَحَرَ attonitus fuit. *Conj. X.* إِسْتَبْحَرَ altè demerſus fuit.

بحر

Digitized by Google

بَحْرٌ mare.

* بَخَرَ vaporem emiſit.

بُخَارٌ exhalatio, vapor.

* بَدَأَ incepit. *in VIII. Conjug.* idem.

* بَدَنَ corpulentus fuit.

بَدَنٌ Zona, brevis ac curta.

* بَرَكَ genua flexit. *III. Conjug.* benedixit.

* بَعُدَ longius abfuit.

* بَعَلَ maritus evaſit.

بَعْلٌ maritus.

* بَغَا petiit, expetivit. *VII. Conjug.* decuit.

* بَكَرَ diluculo fuit.

بَكُورَةٌ primus fructus, primitiæ.

* بَلَدَ commoratus eſt.

بَلَدٌ provincia, regio.

* بَلَّورٌ & بِلَّورٌ beryllus.

* بَنَا ſtruxit, ædificavit, fabricavit.

* بَهَّمَ ablactavit.

بَهِيمَةٌ beſtia, jumentum; pl. بَهَايِمُ.

* بَيْنَ inter.

ت.

* تَجَهَ pro تَوَجَّهَ convertit ſe. *vid.* وَجَهَ.

* تَحْتَ ſub, ſubter, infra.

* تَخَذَ pro إِتَّخَذَ cepit. *vid.* أخذ.

* تَرِبَ multum terræ habuit, terræ adhæſit, humi jacuit.

تُرَابٌ pulvis.

* تَرَكَ reliquit.

* تِنِّينٌ Draco.

* تِينٌ ficus.

ث.

ثَرْحٌ narratio.

* ثَعَبَ fluentem reddidit *aquam.*

ثُعْبَانٌ ſerpens.

* ثُمَّ tunc.

* ثَمَرَ fructus habuit tulitque *arbor.*

ثَمَرٌ fructus.

* ثَنَي iteravit, duplicavit.

ثَانٍ pro ثَانِي ſecundus.

* ثَلَثَ tertiavit, in tres partes diviſit.

ثَالِثٌ tertius.

ج

* جَادَ liberalis, bonus fuit, benefecit.

جَيِّدٌ bonus, præſtans.

* جَدَّ magnus fuit.

جِدًّا valdè.

* جَاشَ efferbuit, bullivit.

جَيْشٌ exercitus. *pl.* جُيُوشٌ.

* جَرَحَ vulneravit.

جِرَاحَةٌ vulnus.

* جَسَدَ adhæſit, *nempe ſanguis in corpore.*

جَسَدٌ corpus.

* جَعَلَ poſuit, conſtituit.

* جَلُدَ durus, robuſtus fuit.

جَلَدٌ pro جَلْدٌ robur, *it.* firmamentum.

* جَمَعَ Congregavit, collegit.

جَمِيعٌ collectus, univerſus.

مُجْتَمَعٌ congeries.

* جَنَّ texit. جَنَّةٌ hortus.

* جَنَحَ inclinavit, citò inceſſit.

جَنَاحٌ ala.

ح

* حَاطَ cuſtodivit. *II. Conj.* circumivit.

مُحِيطٌ circumiens.

* حَبَا dedit, donavit.

* حَبَّ amavit. *in II. Conj.* ſeminificavit.

حَبٌّ ſemen, granum.

* حَبَشَ *II. Conj.* congregavit, *in IV.* nigrum colore peperit *mulier.*

حَبَشٌ Æthiops.

حَبَشَةٌ Æthiopia.

* حَجَرَ impedivit, prohibuit.

حِجَارَةٌ & حِجَارٌ lapis.

* حَدَّ *Fut.* I. acutus fuit.

حَدِيدٌ ferrum.

* حَذَا applicuit.

حِذْيَةٌ è regione, ex adverſo.

* حَرَكَ *II. Conj.* movit.

حَرَكَةٌ & حَرَاكٌ motus.

* حَسَّ *media Keſrata*, ſenſit, perſenſit.

* حَسُنَ bonus fuit.

* حَسَنٌ pulcher.

* حَشَرَ Congregavit.

حشم *

Digitized by Google

* حَشَمَ pudore affectt. *V. Conj.* erubuit, pudore affectus fuit.

* حَفِظَ obſervavit, cuſtodem egit.

حَافِظٌ cuſtos.

* حَقَّ accidit, advenit. *X. Conj.* meritus, dignus fuit.

* حَكَمَ judicavit, *it:* novit. ſapiens fuit.

حُكْمٌ ſapientia.

* حَمَلَ onus impoſuit, geſtavit, *it.* concepit.

حَمْلٌ & حِمْلٌ fructus, *qui in utero, vel arbore geſtatur.*

* حَيَّ pro حَيِيَ & hoc pro حَيُوَ vixit; item pudore affectus fuit.

حَيٌّ vivus.

حَيَآءٌ pudor.

خ.

* خَارَ bene habuit, favit; *in V. & VIII. Conj.* elegit, *hinc infinitivus* اِخْتِيَارٌ electio.

* خَاطَ ſuit, conſuit.

* خَامَ non auſus fuit. *II. Conj.* ingreſſus fuit tentorium.

خَيْمَةٌ *plur.* خِيَامٌ tentorium.

* خَبَا extinctus fuit, *X. Conj.* abſcondidit ſe.

* خَبَرَ ſcivit, *in II. Conj.* indicavit.

* خَرَجَ exivit, prodiit. *IV. Conj.* produxit.

مُخْرَجٌ productus, *it.* eductio.

* خَضِرَ viruit.

خُضْرَةٌ *plur.* خُضَرٌ olus viride.

* خَطِيَ peccavit.

خَطَأٌ & خَطَآءٌ peccatum.

* خَلَقَ creavit.

خَلْقٌ creatura.

* خَمَسَ quintus fuit.

خَامِسٌ quintus.

د.

* دَانَ inferior fuit.

دُونٌ inferior, vilis.

* دَبَّ inceſſit rependo.

دَابَّةٌ quicquid graditur ſuper terram, in ſpecie beſtia.

دَبِيبٌ reptile.

* دَرْدَرٌ tribulus, *Heb.*

* دَعَا invocavit,rogavit Deum.

* دُعَآءٌ invocatio.

* دَمَّ vulneravit caput.

دَمٌ ſanguis.

* دَنَا acceſſit,appropinquavit.

* دَهَرَ incidit, ſupervenit.

دَهْرٌ ſeculum.

ذ.

* ذَا hic, *item* Dominum à ذُو Dominus.

* ذَكَرَ meminit.

ذَكَرٌ maſculus.

* ذَلِكَ iſte; *& cum* كَ *pleonaſtico.*

كَذَلِكَ ita,ſic.

* ذَنَبَ *IV. Conj.* culpam commiſit.

ذَنْبٌ culpa,crimen.

* ذَهَبَ præteriit. *II. Conj.* inauravit.

ذَهَبٌ aurum.

ر.

* رَاحَ veſpertino tempore quid fecit, in Paſſivo.

رِيحَ vento perflatus fuit.

رِيحٌ ventus.pl. رِيَاحٌ.

* رَأَسَ caput fuit.

رَأْسٌ caput. pl. أَرْؤُسٌ.

* رَأَى vidit,novit. *IV. Conj.* oſtendit.

* رَبَعَ quartus fuit.

رَابِعٌ quartus.

* رَبَضَ cubavit.

* رَجَعَ rediit.

رُجُوعٌ reverſio.

* رَجَلَ virili animo fuit.

رَجُلٌ vir.

* رَزَقَ conceſſit in Paſſivo accepit, obtinuit.

* رَعَى pavit. *IV. Conj.* idem.

* رَفَقَ, رَفِقَ, رَفُقَ benignus fuit.

رِفْقٌ favor,benignitas.

ز.

* زَاجَ concivit. *II. Conj.* conjunxit.

زَوْجٌ compar,conjux.

زَوْجَةٌ uxor.

* زَنَدَ implevit.

زَنَادَةٌ abundans,copioſus.

* سار

Digitized by Google

س.

* سَارَ *conc.* ي inceſſit, ambulavit; fluxit.

* سَائِر pars reliqua.

* سَافَ enſe percuſſit.

سَيْف enſis.

* سَبَّ lingua confodit.

سَبَب cauſa, occaſio.

* سَبَتَ obſervavit, celebravit diem Sabbathi.

سُبَاةٌ quies, ſomnus.

* سَتَرَ obtexit. *VIII. Conj.* abdidit.

* سَتَلَ conſecutus fuit.

* سَدَّ occluſit, obturavit.

* سَدَسَ ſextam exegit partem.

سَادِس ſextus.

* سَعَي inceſſit, ambulavit.

* سَقَطَ cecidit.

* سَقَي rigavit.

سَاعِ curſor.

* سَكَنَ habitavit.

* سَلُطَ & سَلَطَ fuit dominus *II. Conj.* dominum præfecit Deus. *IV. Conj.* dominium exercuit.

* سَلَكَ ambulavit.

* سَمَا pro سَمُوَ & سَمِيَ altus fuit, *II. Conj.* nominavit.

سَمَاءٌ cœlum.

إِسْمٌ nomen.

* سَمِعَ audivit.

* سَمَكَ extulit, *it.* alta fuit res.

سَمَكٌ piſcis.

* سَمَنَ butyrum reddidit; pinguis, obeſus fuit.

سَامِنٌ pinguis, obeſus.

* سَنَّ formavit.

سَنَةٌ annus. *pl.* سِنِينَ.

ش.

* شَاكَ punxit, vulneravit; ſc. *ſpina.*

شَوْكٌ ſpina.

* شَجَّ vulneravit, confregit caput.

* شَجَرَ mutavit, *it.* fulcivit arborem.

شَجَرٌ & شِجْرٌ arbor.

* شَدَّ durius cepit. *in V. Conj.* durus fuit.

* شَدَخَ fregit.

* شَرَّ & شَرِرَ malum fecit.

شم

شَرٌّ malus.

* شَرُفَ nobilitate vicit. *II. Conj.* nobilitavit.

* شَرَقَ ortus fuit.

شَرْقِيٌّ orientalis.

* شَقَّ difficilis, moleſtus fuit.

مَشَقَّةٌ afflictio, moleſtia.

* شَكَلَ ligavit *II. Conj.* figuravit, effigiavit.

تَشْكِيلٌ figuratio imago.

* شَهَا voluit, amavit,

شَهِيٌّ deſiderabilis.

* شَهِدَ teſtatus eſt.

* شَيِيَ voluit.

شَيْءٌ pro شَيِيٌّ res.

ص.

* صَاتَ vocavit.

* صَوْتٌ vox, ſonus.

* صَارَ pro صَيَرَ pervenit, factus eſt, evaſit. II. *Conjug.* concluſit, cohibuit.

* صَبَا puer, infans, inſipiens fuit,

صَبِيٌّ adoleſcentulus, puer,

* صَحَرَ late patuit *ſc. locus.*

صَحْرَاءُ campus, deſertum.

* صَدَرَ rediit.

صَدْرٌ pectus, venter.

* صَرَخَ valdè exclamavit.

صَارِخٌ qui exclamat, exclamator.

* صَعَدَ aſcendit.

* صَغَرَ cedit mihi, parvus fuit.

أَصْغَرُ minor.

* صَقَلَ polivit, lævigavit.

صَاقِلٌ politor.

* صَنَعَ fecit, confecit.

صَنْعَةٌ artificium.

* صَنَفَ in *II. Conj.* in diverſas formas diſcrevit, ordinavit.

صَنْفٌ ſpecies, forma. *plur.* أَصْنَافٌ.

ض.

* ضَاءَ luxit, micuit *ſc. ignis.*

* ضَلَعَ inclinavit.

ضِلَعٌ & ضِلْعٌ coſta.

ط.

* طَابَ bonus, legitimus fuit. *conc.* ي. طَيِّبٌ

طَيِّبٌ bonus, ſuavis.

* طَارَ volavit.

طَيْرٌ volucris.

* طَالَ longus fuit. *conc.* و.

طُولٌ longitudo.

* طَرَدَ propulit, abegit.

* طَرَقَ noctu venit.

طَرِيقٌ via.

* طَعِمَ edit, delibavit.

طَعَامٌ eſca, cibus.

* طُنْبُورٌ & طِنْبَارٌ Cithara, tympanum.

ظ.

* ظَلَمَ injuſtus fuit. *V. Conj.* obſcuratus fuit.

ظَلَامٌ tenebræ, obſcuritas.

* ظَهَرَ apparuit.

ع.

* عَادَ rediit. *fut.* O. *IV. Conj.* repetivit, iteravit.

* عَلَا altus, ſublimis fuit.

* تَعَالٍ elatio.

* عَانَ manavit, fluxit, *conc.* ي.

عَيْنٌ oculus.

* عَانَ *II. Conj.* juvit. *conc.* و.

عَوْنٌ auxilium, adjutorium.

* عَدَا præteriit, avertit, odit.

عَدَاوَةٌ inimicitia, hoſtilitas.

* عَدْنٌ Eden.

* عَرَفَ cognovit.

مَعْرِفَةٌ ſcientia, notitia.

* عَرَقَ roſit. *Med. Keſrata,* ſudavit.

عَرَقٌ ſudor.

* عَرِيَ nudus fuit.

عُرْيَانٌ nudus.

* عَشَبَ *II. Conj.* herbam produxit.

عُشْبٌ herba.

* عَطَا def. و *II. Conj.* laboravit. *III. Conj.* dedit, addidit, *item*, manu accepit.

* عَطَلَ otioſus fuit.

* عَظُمَ magnum, magni momenti fuit.

عَظْمٌ os, oſſis. *Heb.* עֶצֶם.

عَظِيمٌ magnus.

* عَقَبَ percuſſit in calce pedis.

عَقِبٌ calx, calcaneus.

Digitized by Google

* عَقَلَ intelligentia polluit.

عَقْلٌ intellectus.

* عَلِمَ cognovit, ſcivit.

بِعِلْمٍ ſcienter, in ſcientia.

* عَلَيَّ ſuper.

* عَمَّ replevit; communis fuit, *ſc. res.*

غ.

* غَرَسَ plantavit.

غَرْسٌ planta.

* غَفَرَ texit, condonavit peccatum.

* غَمَرَ ſuperſtitit aqua.

غَمْرٌ abyſſus, gurges.

غَامِرٌ inhabitata regio, quæ cooperta eſt aquis.

* غَنِمَ pro præda quid abſtulit citra laborem.

غَنَمٌ grex, *in ſpecie ovium.*

* غَوِيَ erravit, ſeductus, deceptus fuit.

ف.

* فَمًا os, oris. Accuſ. à فَمٌ.

* فَاقَ ſuperior fuit. *Concav.* و.

فَوْقَ ſupra.

فَوْقٌ ſuperior.

* فَأَيْنَمَا quocunque.

* فَتَحَ apperuit.

* فَرَزَ ſegregavit.

* فَرَقَ ſeparavit.

* فَرُتَ dulcis fuit aqua.

فُرَاتٌ Euphrates.

* فَصَلَ diviſit *II. Conj.* idem.

* فِي in.

ق.

* قَانَ rexit, gubernavit; *in Conj. IV.* punivit, *in ſpecie homicidam.*

* قَالَ dixit.

قَوْلٌ vox.

* قَامَ ſurrexit. *it.* commoratus eſt, conſtitit.

* قَبِلَ advenit, accepit ut gratum & conveniens.

قَبْلَ antequam.

قِبَلٌ conſpectus, poteſtas.

قُبَالَةَ è regione.

* قَتَلَ occidit.

* قَرَّ quievit. *II. Conj.* ad confitendum coëgit, quietavit.

مُقَرِّرٌ confitens.

Digitized by Google

* قَرَأَ hoſpitio & beneficentia excepit.

قَرْيَةٌ & قِرْيَةٌ urbs, pagus.

* قَدْ nunc.

* قَدَّسَ ſanctificavit.

* قَلَبَ vertit, convertit.

مُتَقَلِّبٌ verſatilis.

* قَوِيَ valuit robore.

قُوًّى & قِوَاءٌ vis, robur.

* قِيثَارٌ Cithara.

* قَيَّدَ *II. Conj.* compedibus conſtrinxit.

قَيْدٌ ductilis.

قِيَادٌ habena.

قِيَادٌ deſiderium.

ك.

* كَانَ fuit, factus eſt.

مَكَانٌ locus.

* كَبُرَ exceſſit, magnus fuit.

أَكْبَرُ major.

* كَثُرَ multus fuit.

كَثِيرٌ multus.

* كَلَّ laſſus, defeſſus fuit.

كُلٌّ omnis, univerſitas.

* كَلَأَ cuſtodivit, *Med. Keſrata*, pabulo polluit, abundavit terra.

كَلَأٌ & كِلَاءٌ pabulum, herba virens.

* كَمَلَ abſolutus, integer & perfectus fuit.

* كَوْكَبَ ſtellavit.

كَوْكَبٌ ſtella. pl. كَوَاكِبُ.

ل.

* لَبِسَ induit.

* لَحَمَ cibavit carne.

لَحْمٌ caro.

* لَدَغَ punxit cauda. *ſcorpio*; momordit.

* لَزِمَ firmiter adhæſit.

* لَسْنَا nequaquam.

* لَعَنَ abegit, maledixit.

* أَلْأَكَ *ſeu pro eo* أَلْكَ miſit.

مَلْأَكٌ & *pro eo* مَلَكٌ angelus. *in plur.*

مَلَائِكَةٌ, angeli.

* لَمْ non.

* لَمَّا cum.

* لَمَعَ ſplenduit, micuit.

لَمْعٌ coruſcatio.

Digitized by Google

* لَوْ ſi, quod ſi.

* لُؤْلٌ concha.

لُؤْلُؤٌ margarita.

* لِئَلَّا ne fortè.

* لَيْلٌ nox, à *IV. Conj.* أَلَالَ & أَلْيَلَ noctem ingreſſus eſt.

م

* مَا quod.

* مَاتَ mortuus fuit.

* مَاشَ mulſit dimidiam lactis partem.

* مَاهَ aquam admiſit.

مَاءٌ *pro* مَوَهٌ & مَاءَةٌ aqua.

* مَثَلَ ſimilis fuit.

مَثَلٌ & مِثْلٌ ſimilitudo.

* مَدَّ extendit.

* مَرَّ tranſivit.

* مَرَأَ profecit : *media verò Dammata*, virilis fuit.

مَرْءٌ virilitas.

إِمْرَءٌ vir ; & إِمْرَأَةٌ mulier.

* مَضَى præteriit.

* مَطَرَ pluit, *nempe cœlum.*

* مَلَكَ poſſedit.

* مِنْ à,ab,infra,ſub.

* مَنَى *V. Conj.* optavit.

مُنْيَةٌ pl. مُنًى optatio, votum.

* مَوْصِلُ Meſopotamia.

ن

* نَاسَ motus, agitatus fuit. *conc.* و.

* نَاعَ inclinavit ſe, nutavit; *hinc partic.*

نَائِعٌ nutans.

* نَارَ luxit, ſplenduit.

نُورٌ lumen, lux.

* نَامَ dormivit. *Heb.* נום.

* نَبَتَ germinavit.

* نَكِسَ durus, moleſtus fuit.

نُحَاسٌ æs, aurichalcum.

* نَدَا vocavit.

* نَزَلَ deſcendit *II. Conj.* collocavit.

* نَسَلَ genuit, produxit.

نَسْلٌ proles, ſtirps.

Digitized by Google

* نَسَمَ leniter ſpiravit.

نَسَمَةٌ anima, ſpiritus.

* نَصَتَ tacuit, *IV. Conj.* auſcultavit.

* نَطَقَ locutus fuit.

نَاطِقٌ loquens, *it.* rationalis.

* نَفَخَ flavit, inflavit.

* نَفْسٌ anima. *pl.* نُفُوسٌ *à rad.* نَفَسَ recreavit.

* نَهَا prohibuit, vetuit.

* نَهَرَ manavit, fluxit.

نَهْرٌ fluvius.

* نَهَرَ *IV. Conj.* interdiu aliquid fecit.

نَهَارٌ dies, *carens plurali.*

ه.

* هَا ecce.

* هَدَى obtulit, attulit.

هَدِيَّةٌ munus quod offertur; *in ſpecie pecus quod mactatur in feſto Meccano.*

* هَذَا hic.

* هَلْ num? an?

* هُنَاكَ ibi.

* هَبَّ flavit.

* هُوَ ipſe.

و.

* وَحَدَ & وَحُدَ unicus fuit.

وَاحِدٌ unus.

* وَحَشَ abjecit. *ſc. arma.*

وَحْشٌ fera, bellua.

* وَجَبَ oportuit, neceſſe fuit.

* وَجَدَ invenit.

* وَجَهَ percuſſit in facie.

وَجْهٌ facies, vultus.

* وَرَقَ frondes avulſit; foliis ſpoliavit.

وَرَقٌ folium, *arboris & chartæ.*

* وَسَطَ in medio fuit, ſedit.

وَسَطٌ medius.

* وَشَى coloravit, pinxit; *item* protulit, progenie multiplicatus fuit.

* وَضَعَ poſuit, collocavit.

مَوْضِعٌ locus.

* وَقَعَ cecidit, concidit. *III. Conjug.* rem habuit cum muliere. *IV. Conj.* coivit, *item*, cadere fecit, immiſit.

Digitized by Google

* وَقَّتَ præfinivit certo tempore.

وَقْتٌ hora; *pl.* أَوْقَاتٌ certum tempus.

* وَلَدَ peperit.

وَلَدٌ filius.

* وَلِيَ adjutor fuit. *X. Conjug.* devicit, dominus rei factus eſt.

ي.

* يَا ô interjectio.

* يَبِسَ exaruit, ſiccus fuit.

يَابِسٌ & يَبَسٌ ariditas.

يُبْسٌ ariditas.

* يَدِيَ læſit in manu.

يَدٌ manus.

* يَقِنَ certò ſcivit. *II. Conjugatione* certus factus eſt; cognovit.

* يَوْمَ per diem extitit.

يَوْمٌ dies *pl.* أَيَّامٌ *pro* أَيْوَامٌ.

GLOSSARIVM ÆTHIOPICVM.

* ሀለወ *defect.* ሀሎ, eſt, adeſt, præſens eſt.
* ህየ ibi.
* ሀገር urbs, civitas.
* ሀፈወ ſudavit.

ሃፍ ſudor.

ለ: ل

* ለለ *eſt particula diſtributiva, habens vim Dativi.*

ለለ፡ ነፍስ ſingulas animas.

* ሌለየ fecit differentiam inter duo; ſeparavit.
* ሌሊት nox.
* ለበወ intellexit. አለበወ fecit intelligere.
* አልዐለ ſuſtulit, exaltavit.

ላዕለ adverſus.

መልዕልት ſuper, ſupra.

ሐ: ح

* ሐቅል ager, campus.
* ሐዊር ire, incedere.
* ሐዊስ movere, *item* repere.

ዘይትሐወስ reptile, id quod repit.

* ሔዋን Eva.
* ሐዘነ moerore, triſtitia affectus fuit.

ሐዘን mœror, triſtitia.

* ሐየወ vixit.

ሕያው vivus, ſanus, ſalvus.

ሕይወት vita.

መ. م

* መልአ impleri & implere, *ſumitur neutraliter, & active, ut Hebr.* מָלֵא.
* መለከ imperavit; dominatus eſt.

አምለከ pro Deo habuit.

አምላክ Deus.

* መሬት

Digitized by Google

* ምሬት terra *omnis generis arefacta in pulverem*; it. & *pro* pulvere *accipitur*.

* መሰለ putavit; *item* ſimilis fuit.

ምስለ cùm.

አምሳል imago, figura.

* ምት maritus. *item* ſponſus.

* ምንት quid, aliquid.

ምንትኑ፡ quidnam.

* መንገለ in, verſus.

* ማእስ cutis.

* መከነ ſterilis fuit.

መካን locus.

* መዊት mori.

ሞት mors.

* ማይ aqua.

* ምድር terra.

* መጽአ venit;

አምጽአ fecit venire, adduxit.

ሠ፡

* ሠለሰ trinus fuit.

ሣልስ tertius.

* ሠረረ volavit.

* ሠረቀ ortus, exortus fuit.

ምሥራቅ oriens.

* ሠቀየ rigavit.

* ሠብሐ pinguis fuit.

* ሠነየ bonus, præſtans fuit.

ሠናይ bonus.

* ሦክ ſpina. *plur.* አሥዋክ፡

* ሦዐ ſacrificare.

መሥዋዕት ſacrificium.

* ሣዕር gramen, herba.

* ሠየመ *defect.* ሤመ poſuit, conſtituit.

* ሥጋ caro.

ረ፡

* ረሥአ ſenuit.

ርሥእን ſenium, ſenectus.

* ረሰየ poſuit. unum pro alio ſtatuit.

* ረብዐ quatuor confecit.

ራብዕ *fem.* ራብዕት quartus, a.

* ረትዐ rectus; juſtus fuit.

* ርእስ caput, *item* princeps fuit.

* ርእየ vidit.

አርአያ imago, typus, exemplum, ſpecies.

* ረከበ invenit.

ተረክበ inventus fuit.

* ርዕደ tremuit, contremuit.

* ረድአ juvit, adjuvit.

ረዳኢ adjutor.

ረዳኢት adjutrix.

* ረገመ maledixit.

ርጉም maledictus.

መርገም maledictio.

ርግመት execratio; *ſeu actus ipſe* execrandi.

ሰ፡

* ሰምዐ audivit.

* ሰመየ nominavit.

ስም nomen.

ሰማይ cœlum.

* ሰርክ veſpera.

* ሱራፌል ſeraphim.

* ሰበ cùm, dum, niſi.

* ሰብእ homo.

* ሐበሀ

Digitized by Google

* ሰበዐ፡ ſeptem confecit.
ሳብዕ ſeptimus, de perſonis. *fœm.*
ሳብዕት verò *dicitur de diebus.*
* ሰትየ bibit, hauſit.
* ሰኰና planta pedis.
* ሰየፈ caput gladio amputavit.
ሰይፍ gladius, enſis.
* ሳድስ ſextus.
* ሰፈየ ſuere, conſuere.
* ሰፈጠ፡ *non eſt in uſu*; አስፈጠ decepit.

ቀ፡

* ቃል vox, verbum.
* ቀለየ ſcrutatus eſt.
ቀላይ abyſſus; imum.
* ቀረበ appropinquavit.
ቍርባን፡ oblatio.
* ቀተለ occidit.
* ቀነየ dominatus eſt.
አቀነየ፡ ſubdidit, ſubjecit.
* ቀደመ፡ prius fecit.
ቀዳሚ primum, *ſeu* initium.
እምቅድመ antequam.
* ቀደሰ ſanctum reddidit, ſanctificavit.
* ቀጸለ *non eſt in uſu.*
ተቀጸለ coronatns, tectus fuit.
ቈጽል folium arboris.

በ፡

* ብሃል dicere. *vid. Gram. de verb. anomalis.*
* በለስ ficus *arbor & fructus, ſed plerumque diſtinguitur per* ሁፀ፡ & ፋሌ፡
* በልዐ edit, comedit.
መብልዕ cibus, eſca.
* በሕተወ *non occurrit.*
ተበሕተወ ſolus fuit.
ባሕቲ፡ verùm, ſolùm, ſed.
* ባሕር mare.
* በረሀ ſplenduit.
ብርሃን lux lumen.
* ብርት æs.
* ባረከ benedixit.
* ተበቀለ punivit, vindicavit.
በቀል ultio.
* በቀወ *non eſt in uſu.*
አብቀወ hiavit, os patuit, oſcitavit.
* ብእሰ malus fuit.
ብእሲ vir.
ብእሲት fœmina.
* በኵር primogenitus.
* በዝኀ multus fuit, multiplicatus fuit.
* በግዕ ovis.
* በጽሐ pervenit.

ተ፡

* ተለወ ſecutus eſt; hæſit, adhæſit.
* ተሐተ *non occurrit.*
አትሐተ demiſit, ſubmiſit.
ታሕተ ſub, infra.
* ተረፈ manſit, remanſit, reſiduus fuit.
* ተባዐ maſcule ſe geſſit.
ተባዕት mas.
* ተከለ plantavit.

ኀ፡

* ኀለየ cecinit, cantavit.
ማኅሌት cantio.

Digitized by Google

* ኀመለ olera collegit.
ኀመልሚል viridis.
ኀመልማል viriditas.
* ኀመሰ quinque fecit.
ኀምስ quintus.
* ኀበ ubi. *item*, ad.
* ኀብአ abſcondidit, occultavit, celavit.
* ኀበዘ pinſuit panem.
ኅብስት panis.
* ኀየለ invaluit.
ኀይል robur, vires.
* ኀደረ incoluit, habitavit, manſit.
* ኀደገ deſeruit, reliquit.
* ኀጥአ caruit, non habuit.
ኀጢአት peccatum.
* ኀጺን ferrum.
* ኀፈረ puduit.

ነ:

* ናሁ ecce.
* ኖላዊ paſtor gregis.
* ነሥአ ſumſit, cepit.
ተንሥአ ſurrexit, inſurrexit.
* ንሶሳው inceſſus.
አንሶሰወ ambulavit.
* ነቅዐ hiſcere, ſcaturire, ebullire.
ነቅዕ fons.
* ነበረ ſedit, manſit.
* ንእሰ minor fuit.
ንእስ minorennitas.
* ነዊም dormire.
* ነዓ age, veni.
* ነደቀ ædificavit.
* ነጸረ reſpexit, aſpexit, inſpexit.
* ነፍሐ flavit, inflavit.

ነፍስ anima.
መንፈስ ſpiritus.

አ:

* አላ ſed, verum.
* አለደ cumulavit.
ምእላዱ locus collectionis, confluxus.
* አሐዱ unus.
* አመረ docuit, oſtendit.
ትእምርት ſignum.
* እም a, ab, e, ex, de, præ.
አመ cum, quo tempore.
እምነ de, ex.
* እም mater.
* አሜሃ tunc, tunc temporis.
* አሜከላ rubi, *vel* ſentis *genus, nobis incognitum, in Dembea fruticans, & pro tribulis uſurpatur. Gen.* 3. 18.
* እምድኅረ poſt.
* እስመ nam, quia.
* እሳት ignis.
* አርዌ beſtia, fera noxia.
* አርጋኖን organum.
* አብ pater.
* አበሰ deliquit, peccavit.
* አተወ abiit, exiit.
* ኢትዮጵያ Æthiopia.
* አኀዘ cepit, comprehendit, incepit.
* እኁ frater.
* አንስት fœmina.
* እንስሳ animal irrationale.
* እንተ *Præpoſitionis plerumque vim habet, & ſignificat* per.

 በእንተ

በእንተ propter.
* አኮ non, neutiquam.
* አከየ malus fuit.
እኩይ malus.
* አከለ ſuffecit, ſatis fuit.
ማእከል inter, in medio.
* አወደ *defect.* ኦደ *rectiùs* ዐወደ circumvenire.
* እዝን auris.
ማእዝንት angulus, ora, extremitas.
* አዘዘ juſſit, præcepit, mandavit.
* አይቴ ubi, quonam, unde?
* እዱ manus.
* እጓል fœtus.
እጓለ፡እመሕያው genus humanum, *item* homo.
* እግዚአብሔር Deus *ter optimus maximus, cui ſoli hoc nomen tribuitur: propriè ſignificat* Dominus mundi.

ከ:

* ኵል: *& cum ſuffixo* ኵሉ univerſus, omnis.
* ከልአ prohibuit, impedivit.
* ካልእ alius, ſecundus.
ክልኤ duo.
* ከመ quòd.
ከማሁ ita, eodem modo, ſimiliter.
* ኪሩቤል Cherubim.
* ኰነነ judicavit, rexit, præfuit.
* ኮከብ ſtella; *pl.* ከዋክብት:
* ከዊን fieri.

ወ:

* ወሀበ dedit.
* ወለደ genuit, procreavit.
ወልድ filius.
* ወረቀ ſpuit, expuit.
ወርቅ aurum.
* ወረአ *non occurrit.*
ቀሬእ ſubligaculum. *pl.* መቃርእት:
* ወሬዛ adoleſcens.
ወርዘወ adoleſcens fuit.
* ውስተ in.
* ወሰከ addidit, adjecit.
* ውእቱ ille.
* ወዐለ diem egit.
ዕለት dies.
* ወድቀ cecidit.
* ወጠነ cœpit, incepit.
* ወፅአ exiit, egreſſus eſt.
አውፅአ produxit.

ዐ:

* ዓለም mundus, orbis.
* ዓም & ዐመት annus. *pl.* ዓመታት:
* ዐሣ piſcis.
* ዐረቀ nudus fuit.
ዕራቅ nudus; *hac vox ſemper affixum perſona gerit, ut patet ex plurali,*
ዕራቃኒሆሙ nudi.
* ዐርገ aſcendit, ſcaturiit.
* ዐረረ *nondum adfuit.*
አዕረረ quievit.
* ዐቀበ cuſtodivit, obſervavit.
ዐቃቢ cuſtos.
* ዐበየ magnus fuit.
ተዐበየ elatus, major fuit.
ዐቢይ magnus.
* ዐንበረ & conſt. ዐንበር cetus; *pl.* ብርት:

ዐቂጽ

Digitized by Google

* ዐቀፈ *non eſt in uſu.*
ዖፍ avis, volucris.
* ዐይን oculus; *Plur.* አዕይንት:
* ዐደል tunica; *pl.* አዕዱል:
* ዓዲ inſuper, præterea.
* ዐጽም os, oſſis.
* ዐፀወ *non occurrit.*
* ዕፅ lignum; *item* arbor.

ዘ:

* ዝ hic, ዛቲ illa.
* ዘመን tempus.
* ዘመድ genus, familia, ſtirps.
* ዘርአ ſeminavit.
ዘርእ ſemen.
* ዘበጠ pulſavit.

የ:

* የብሰ aruit, exaruit.
የብስ arida, terra continens.
* ይእዜ nunc.
* የደዐ *noo eſt in uſu.*
አይድዐ aperuit, indicavit, nunciavit.
* ዮጊ ne fortè.

ደ:

* ደለወ conveniens fuit.
ድሎው *pro* ድሉው dignus, paratus. *fœm.* ድሉት:
ተድላ delitiæ.
* ደም ſanguis.
* ደረሰ compoſuit librum.
መድረስ doctrina.
* ደቀሰ dormituriit.
ድቃስ ſopor,
* ዲበ ſuper.
* ደንገፀ conſternatus fuit, improviſo terrore trepidavit.
* ደገመ iteravit.

ገ:

* ገሰሰ tetigit.
* ገቦ latus.
* ገብረ fecit.
ተገብረ laboravit, coluit.
መስተገብር cultor; *participium ex X. C.*
ግብር opus, factum.
* ገብአ rediit, reverſus eſt.
ተጋብአ congregari.
ምግባእ converſio, reverſio.
* ገነት hortus.
* ገዳም deſertum, campus.
* ጐድአ percuſſit, pulſavit *pectus.*
እንግድዓ pectus.
* ገጸወ perſona fuit.
* ገጽ facies, vultus.

ጠ.

ጥቀ veldè, admodum, tamen &c.
* ጠረየ *non occurrit.*
አጥረየ poſſedit.
* ጠበበ ſapiens fuit.
ተጠበበ prudenter rem aggreſſus (eſt; *item*, callide circumvenit.
* ጠየቀ penitus intellexit.
* ጠፍሐ comploſit.
ጥፍሐት comploſio manuum.
* ጠፈረ texit domum.
ጠፈር firmamantum; *propriè*, fornix.

ጸ.

* ጸለለ ferri, obumbrare.
* ጸልመ tenebris obductus fuit.
ጽልመት tenebræ, obſcuritas.

* ጸሐፈ ſcripſit.
መጽሐፍ liber.
* ጸብሐ luceſcere.
ጽባሕ oriens.
* ጸውዐ vocavit. invitavit, invocavit.
* ጸድቀ juſtus fuit.
ጽድቅ juſtitia.

ፀ: ض

* ፀረረ *non occurrit.*
አፀረረ hoſtis factus eſt.
አስተፃረረ inimicitias excitavit.
* ፀምአ *non occurrit*, አፅምአ auſcultavit.
* ፀንሰ concepit, gravida fuit.

ፈ: ف

* ፈለግ flumen.
* ፈለጠ ſeparavit, diviſit.
* ፍሥሐ lætitia, gaudium.
* ፍሬ fructus.
ፈረየ fructuoſus fuit, fructus tulit.
* ፈርሀ timuit, metuit, pavit.
* ፍቅር amor.
አፍቀረ amavit.
* ፈትሐ ſolvit, reſolvit, aperuit.
* ፍኖ via, pars, locus.
ፍኖት *idem.*
ፈነወ miſit, dimiſit.
* ፈደየ retribuit *pro ratione factorum*, *vel* benè, *vel* malè *alicui* fecit.
ተፈደየ par pari relatum eſt.
* ፈጠረ creavit.
ፍጥረት creatio.
* ፈጸመ abſolvit, finivit, perfecit.

GLOSSARIUM PERSICUM.

* آبْ aqua.
* آبْدَانْ contr. pro آبَادَانْ habitatus, populoſus; cum كَرْدَنْ extruere, ædificare.
* اَبَرْ ſuper.
* آبِسْتَانْ gravida.
* آدَمْ Adam;
آدَمِي homo, Adameus.
* آرْزُو amor, deſiderium.
آرْزُومَنْدْ avidus, cupidus.
* اُسْتَادِي artifex.
* اُسْتُخْوَانْ os, oſſis.
* آسْمَانْ cœlum.
* آفْرِيدَنْ creare, res creata, creator. *it.* benedictio.
* آفْرِينْ cum كَرْدَنْ benedicere.
* اژْدَهَا ſerpens, draco, crocodillus.
* اَفْزَايِدَنْ adjicere, addere.
* اَكْنُونْ nunc.

* اكر

Digitized by Google

* اَكَرْ ſi.
* آكَاهْ nuncius; cum كَرْدَنْ annunciare, indicare.
* آمَدَنْ venire.
بَرْ آمَدَنْ aſcendere.
* آمَرْزِشْ remiſſio.
* اَنْجِيرْ ficus.
* آنْجَا ibi.
* آنْكِهْ qui, quæ, quod.
* اَنْدَاخْتَنْ injicere, jacere.
* اَنْدُوخْتَنْ lucrari, aſſequi.
وَاَنْدُوخِيسِيدَهْ شُوَدْ & adhærebit; ubi بِ pro ب ab اندو & خِسِيدَنْ.
* اُوْ ille, ipſe, ſuus.
* آوَازْ ſonus, vox.
* آوَرْدَنْ & آوَرِيدَنْ adducere.
* اَوَّلْ primus & principium. *Arab.*
* اِينَكْ ecce.
* اِينْ hic, iſte.
اِينْبَارْ hac vice.

* اِيوَارْ veſpera.
* آهَنْ ferrum.

ب.

* بَادْ ventus.
* بَارَانِيدَنْ pluere facere.
* بَارْ vices.
* بَازْ rursùs, iterum.
* بَالَا ſurſum ſupra.
اَزْبَالَا deſuper.
* بَالْوَارْ alatus.
* بَامْدَادْ tempus auroræ.
* بِبَسْتَنْ occludere, obſerare.
* بُخَارْ vapor.
* بَتَنْهَا ſolus.
* بَدْ malus.
* بَرْ fructus. *Hebræorum* פְּרִי
* بُرَانْدَنْ, abigere, propellere, expellere.
* بُرَادَرْ frater.
* بُرْزْ altus.
* بُرُونْ foris, extrà.
بُرُونْ آمَدَنْ egredi, exire.

* برهنه nudus.
* بزرگ magnus *plur.* بزرگان & cum ك.
* بستان locus multo odore fragrans ; hortus.
* بسيار multus copioſus.
بسيار كردن multiplicare,augere.
* بسر آمدن conſummatio.
بسر بردن effectum dare.
* برومند fructuoſus, fertilis.
cum شدن fructiferum eſſe.
* برك folium arboris.
* بلور Beryllus.
* بودن eſſe, *vel* fieri.
* بوشانيدن tegere, operire, induere.
* بيا ſicut,quomodo.
* بيرون extra, foras.
* بيني naſus.
* بهشت Paradiſus.

پ.

* پاشنه calx pedis.
* پدر pater.
* پر plenus.
پر اشتن implere.
* پريدن volare.
* پرده firmamentum, velum, expanſum.
* پسر filius.
* پنجمين quintus.
* پيدا palam ; manifeſtus.
پيدا شدن oriri,naſci.
* پيش antequam, coram ; *it.* Oriens.
* پيشان frons,facies.
* پوست pellis, cutis.
* پهلو latus.

ت.

* تا ut.
* تاريكي & تاريكي tenebræ.
* تخم ſemen.
تخم كردن ſeminare.
* ترسيدن metuere, timere, pavere.
* تمام totus, integer, abſolutus.

شدن

تَمَامْ شُدَنْ conſumi, terminum apponere.

تَمَامْ كَرْدَنْ abſolvere.

* تَنْ corpus.

* تَوْخْتَهْ شُدَنْ vindicari.

* تِيزْ acies; acutus.

تِيزْ كَرْدَنْ acuere.

* تَهُومْ abyſſus. *Heb.*

* تِهِي & تَهِي nudus, vacuus, inanis, *Hebr.* תהו.

ج.

* جَامَهْ pannus, veſtis, veſtimentum.

* جَانْ anima ſenſitiva, ſpiritus, ventus.

* جَاوِيدْ æternus.

* جَاي locus.

* جُدَا ſeparatus, diviſus.

جُدَا كَرْدَنْ ſeparare, dividere.

* جَرَّاحْ vulnerum curator. *Arab.*

جَرَاحَتْ vulnus.

* جَمْعْ *cum* شُدَنْ colligi, congregari.

چ.

* چَشْمْ oculus.

* چَنْكْ cithara, cymbalum.

* چُونْ quaſi, *item* qualitas.

* چِهْ quid?

* چَهَارْ quatuor.

چَهَارُمِينْ quartus.

* چَهَارْپَا quadrupes.

* چِهْرَهْ color, forma.

ح.

* حَاصِلْ *cum* كَرْدَنْ acquirere.

* حَامِلَكِي prægnatio.

* حَضْرَتْ majeſtas; *item* præſentia.

خ.

* خَارْ carduus; ſpina.

* خَاسْتَنْ ſurgere.

* خَاصْ ſanctitas.

خَاصْ كَرْدَنْ ſanctificare, conſecrare.

* خَاكْ terra, pulvis.

* خُدَا Deus.

* خُرْدْ quicquid parvum *vel* exile eſt.

خُرْدْتَرْ minus.

* خَسْ carduus, vepres.

* خسبا *

* خسپا decumbens.

* خشک ſiccus.

خشکی ſiccitas, arida.

* خطا کار peccator.

* خواندن vocare.

* خواب ſomnus.

* خوردن edere, comedere.

* خواهر ſoror.

* خون ſanguis.

* خیمه tentorium.

د.

* دادن dare.

* داشتن habere.

* دانستن ſcire.

ندانستن neſcire.

دانش ſcientia, notitia,

* در in; præpoſitio.

* دارای cuſtos.

* درخت arbor.

* درگاه janua.

* دریا mare.

* دست manus.

* دشت campus.

* دشمنی odium, inimicitia.

* دمیدن flare, de ſpiritu & de vento.

* دنده coſta.

* دو duo.

* دوم & دویمی ſecundus.

* دوختن ſuere, conſuere.

* دیدن videre; *cum* شدن apparere.

دیدار *nomen verbale*; aſpectus.

* دیگر alius.

* دهن os, oris.

ر.

* راه via, *item* ره.

رها کردن dimittere.

* رستن creſcere.

* رفتن ire, *item* fluere, labi, delabi.

* رمه grex, agmen.

* رود fluvius.

روز *

Digitized by Google

* رُوزْ dies.

* رُوِشْنَايِي lux, lumen.

* رُوي facies.

* رُوِيدَنْ creſcere.

رُوِيِيدَنْ idem.

رُويَانِيدَنْ facere creſcere, producere.

* رَوِيدَنْ ambulare, ire.

ز.

* زَادَنْ parere.

زَادَهْ natus.

* زَايِدَنْ naſci.

* زَبَانَهْ flamma.

* زَحْمَتْ ægritudo, morbus, dolor.

* زَخْم ægritudo, vulnus.

* زَدَنْ percutere.

* زَمِي & زَمِينْ terra.

* زَنْ mulier.

* زَنْدَهْ vivus.

زِنْدَهْ كَانِي vita.

* زُورْ potentia, vis, robur.

* زِيرَكْ aſtutus, callidus.

س.

* سَالْ annus, *pl.* سَالاَنْ, سَالْهَا, & سَالِيَانْ.

* سَبَبْ *cum* بُرْ propter.

* سَبْزَهْ herba.

* سِپَاهْ exercitus, militia, *ab Heb.* צָבָא.

* سِتَانْدَنْ accipere.

سِتَانْدَهْ *cum* شُدَنْ ſumptus, ſublatus eſt.

* سِتَارَهْ ſtella.

* سَرْ caput.

* سَرِيدَنْ canere.

* سَرَهْ via, *quam torrentis profluvium in terra ſibi facit.*

* سُسْتْ negligens.

سُسْتْ شُدَنْ ſolutum fieri, negligere.

* سَلَطَ vicit, potens fuit, *Arab.*

مُسَلَّطْ dominans.

* سَنْگْ lapis.

* سِيُمي tertius.

Q q * شب

Digitized by Google

ش.

* شَبْ nox.
* شُبَانْ paſtor.
* شُدَنْ eſſe, *vel* fieri.
* شَرِيفْ nobilis.
* شَرْمْ & شِرْمْ pudor.
* شَشُمِينْ ſextus.
* شِكَمْ venter.
* شَمْشِيرْ gladius, enſis, acinaces.
* شِنُودَنْ & شُنُودَنْ audire, *item* obedire.
* شُوهَرْ maritus.
* شَهِرْ urbs.

ط.

* طَنْبُورْ *nomen inſtrumenti Muſici, ſpharico ferè ventre, longo ac tenuiore collo; plectro pulſatur, acutè ſonat. Arab.* Cithara.

ظ.

* ظِلاَّ aurum.

ع.

* عَطَلَ otioſus fuit, ceſſavit.

مُعَطِّلْ ceſſans *ab Arab. part.*

مُعَطَّلْ, idem.

غ.

* غَايَتْ valdè, vehementiſſimè.

ف.

* فَرْبَهْ pinguis.
* فَرْجَامْ finis, operis extremum.
* فِرِسْتَادَنْ & فِرِسْتَانِيدَنْ mittere.
* فَرْمُودَنْ præcipere.
* فَرْزَنْدْ proles, liberi. *ſc: filius & filia.*
* فُرُو & فُرُودْ *cum* آمَدَنْ deſcendere.

أَزْ فُرُودْ infra.

فُرُودْ كِرِفْتَنْ ſubjicere.

* فُزُودَنْ augeri.

بِيَا فُزُودَنْ valdè augeri, multiplicari.

* فِرِيبْ fallacia, à فِرِفْتَن decipere.

فِرِيبْ دَادَنْ imponere, decipere, ſeducere.

* فَرْيَادْ clamor.

ق.

* قَبَلَ advenit, *Arab.*

مُقَابِلْ è regione.

قبول *

Digitized by Google

* قَبُول *cum* كَرْدَنْ annuere, gratum habere.

ك.

* كَارْ opus; *item* ager.

كَارْكَرْدَنْ laborare, colere, operari.

* كَرْدَنْ facere.

* كروبها Cherubim.

* كَشِيدَنْ trahere, extendere.

* كُشْتَنْ occidere.

* كُنَا faciens. *part.* à كَرْدَنْ.

* كُودَكْ adoleſcens, puer.

* كُوسْفَنْد caper, & capra, ab *Hebr.* כִּבְשָׂה.

* كه quod.

گ.

* گُذَارْدَنْ dimittere.

* گِرَانْ gravis, ponderoſus.

* گَرْدَانْ qui vertitur, con-re & immutatur.

* گَرْد circulus, globus, ſphæra.

گِرْدْ كَرْدَنْ cingere, circumdare.

* گَرْم excandefactus, calidus.

گَرْم شُدَنْ calefieri, excandeſcere ira.

* گَزِيدَنْ mordere.

* گُشَادَنْ aperire.

* گَشْتَنْ fieri, evadere; *item*, mutari.

گَشْت ambulatio.

گَشْت شُوَا verſatilis.

* گُفْتَنْ dicere.

گُفْتَارْ ſermo.

* گُوشْت caro.

* گُشَادَه apertus, ſerenus.

* گُوش auris.

* گُوبِيدَنْ tundere, ferire.

* گِيَاه herba recens, germen.

* گِيرَا tractans.

ل.

* لَعَنَ maledixit, abegit. *Arabis.*

لَعَن & لَعْنَة maledictio, diræ.

م

* مَادَرْ mater.
* مَادَهْ fœmina.
* مَارْ ſerpens.
* مَانْدَنْ ſimilem eſſe.

مَانَنْدَهْ & مَانَنْدْ ſimilis.

مَانِسْتَنْ ſimilem eſſe.

* مَاهِي piſcis.
* مَرْ not. Acc.
* مَرْدْ vir.
* مُرْدَنْ mori.
* مُرْغْ avis.
* مِسْ æs rubrum.
* مَوْصَلْ Aſſyria.
* مِيَانْ inter, *item*, medius.
* مِيَانْ بَنْدْ cingulum, ſubligaculum.
* مِيرَانْدَنْ occidere.

ن

* نَامْ nomen.
* نَانْ panis.
* نُخُسْتْ primus.
* نَرْ mas.
* نَزْدْ apud, circa
* نَسَلَ produxit germen. *Arab.*

نَسْلْ ſemen.

* نَشَانْدَنْ plantare.
* نِشَانْ ſignum.
* نِشِسْتَنْ ſedere, commorari.

نِشِيمَنَا i. q. نِشِيمَنْ habitans.

* نَطَقَ protulit virtutem. *Arab.*

نَاطِقْ loquens, rationalis.

* نَفَسْ halitus.
* نِگَاهْ obſervatio, cuſtodia.

نِگَاهْ كَرْدَنْ cuſtodire; aſpicere.

* نَهْ non.
* نِهَانْ obſconditus, occultus.
* نِهَادَنْ ponere.
* نِيزْ etiam, quoque.
* نِيشْ punctura.
* نِيكُو bonus, pulcher.

Digitized by Google

و.

* وَاعْدي tempus ſtatutum.
* وَزِيدَنْ flare.

وَزِيدَهْ شُدَنْ flare, perflare.

* وِيْرَانْ & وِيْرَانَهْ vaſtatus, deſolatus.

ه.

* هَانْ num.
* هَانَا nonne.
* هَدِيَّهْ donum, munus.
* هَرْدُو ambo.
* هَفْتْ ſpetem.
* هَمَهْ omnis.
* هَمْچُنِينْ ita, ſic, hoc modo, ſimiliter.
* هَوَاي aër; ſpatium inter cœlum & terram, item æther,

ي.

* يَابِيدَنْ invenire.
* يَارْ ſocius.
* يَافْتَنْ invenire.
* يَكِي unus.

GLOSSARIUM RABBINICUM.

א.

* אָבַד periit. *Pihel.* perdidit.
* אֵב viror, fructus virens.

אָבִיב ſpica, ariſta virens.

* אָבַל luxit, in luctu fuit.

אָבֵל lugens.

אֲבָל at, ſed, verùm.

* אָגַד colligere.

אֲגֻדָּה faſciculus.

אַגָּדָה diſcurſus narrationis varius à rad.

נָגַד trahere.

* אֶדֶן baſis.

אָדוֹן Dominus.

* אָהַל tentorium fixit.

אֹהֶל tentorium.

* אוֹ aut. *Conjunct.* Disjunct.
* אוֹם vel לְאוֹם populus. Pl. אֻמּוֹת

אַמָּה ulna, cubitus;

* אָוָה *Pihel.* deſideravit. *Hithp.* idem.

תַּאֲוָה deſiderium.

Digitized by Google

* אוֹפַן rota.

* אוֹצָר theſaurus.

* אוֹר luxit.

מָאוֹר luminare.

אֲוִיר aër.

* אוֹת *pl.* אוֹתוֹת, ſignum. *Rabb.* litera *unde pl.* אוֹתִיוֹת literæ.

* אָז tunc.

מֵאָז ab eo tempore, inde.

* אָזַל abiit, digreſſus eſt.

* אֶחָד in fœm. אַחַת unus, una.

כָּל אֶחָד unusquisque.

מֵאֶחָד וְאֶחָד idem.

* אָחוּ ulva, careɛtum, gramen.

* אָחַז cepit, prehendit.

* אָחַר diſtulit, moratus eſt. *Part. Pyhal.* מְאוּחָר.

אַחַר & אַחֲרֵי poſt, *ſequente* שֶׁ poſtquam.

אָחוֹר retrò.

אַחֲרִית poſtremum, poſteritas.

* אִי pro אֵין non, *Eſt & affirmantis* ſic, ita, etiam.

אַיִן, אֵין non. *Heb.*

אִי pro אִין ſi, *repet.* ſive, ut.

מֵאַיִן unde. אֵינֶנּוּ non eſt illud.

* אֵיד vapor, calamitas.

* אִידָךְ illud.

* אַי & אֵיזֶה ubi.

* אֵיךְ quomodo.

* איר *Talm. hinc* אַיְרֵי docent.

* אִלּוּ ſi.

* אֵילָךְ ultrà.

* אַיָּל, אַיָּלָה cervus, cerva.

* אִילָן arbor.

* אִיֵּם *Chald.* terrere.

מְאַיֵּם terrens.

* אִישׁ vir, *it.* aliquis.

* אִית *apud Talmud,* אִיתָה *pro Hebr.* יֵשׁ eſt, *vel* fuit.

* א״כ i. e. אִם כֵּן ſi ſic.

* אָכַל comedit. *Hiph.* cibavit.

מַאֲכָל cibus.

אֲכִילָה manducatio.

* אָכֵן certè, verè.

* אֶלָּא ſed, niſi, præterquam, *quaſi.*

אִן לָא ſi non.

* אַל ne.

* אִלּוּ *pronomen* illi, iſti; pro. *Heb.* אֵלֶּה.

אִלּוּ ſi *particula* ex אִם & לוּ unde כְּאִלּוּ.

* אִלֵּין hi, hæ, hæc, *Hebr.* אֵלֶּה.

אֵם mater; ab inuſit אמם.

אִם ſi, an?

שֶׁאִם quod ſi.

* אָמַן nutrivit. *Hiph.* credidit.

אֱמֶת veritas.

אֲמִתָּה *idem.*

אָמְנָה verè.

אוּמָן artifex.

אוּמָנוּת artifieium.

* אָמִיר ramus ſummus.

* אנ״ך i.e. אוריתא, נביאים, כתובים. Lex, Prophetæ & Hagiographa.

אִנּוּן illi, illa.

* אָנַשׁ infirmus fuit.

אֱנָשׁ homo.

* אָסַר ligavit, prohibuit.

אָסוּר ligatus.

* אַף etiam.

אַף עַל פִּי quanquam.

אֲפִילוּ etiam, etiamſi.

* אֵפֶר cinis.

* אֶפְשָׁר poſſibile eſt.

* אֵצֶל apud, juxta.

* אָרָה laceravit.

אֲרִי lev.

* אֶרֶז cedrus.

* אָרַח iter fecit.

אוֹרֵחַ viator.

אוֹרַח iter, *Metaph.* conſuetudo.

* אָרַךְ longus fuit. *Hiph.* prolongavit.

אוֹרֶךְ longitudo.

* אֲרָמִית Aramicè ſeu Chaldaicè, *eſt fœm. à Maſc.* אֲרַמִּי Aramæus.

* אֶרֶץ terra, *cum* ה *locali* אַרְצָה in terram.

* אָרַר maledixit.

אֲרִירָה maledictio.

* אֵשׁ ignis.

* אֵת *Not. Accuſat.*

אֶתִּים plura אֵת. *cum ſuffixo,*

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה eadem hora.

* אַתָּה tu. *maſc.*

אַתְּ *fœm. cum, otioſo* אַתִּי.

* אָתוֹן aſina.

ב.

* בֵּאֵר declaravit. בֵּאוּר declaratio.

* בָּגַד prævaricatus eſt.

בֶּגֶד veſtis.

* בַּגְדָּאד N. P. urbis, olim Babylon.

* בָּדַד ſolitarius fuit.

בָּדָד & בַּד ſolus.

בַּד linum, veſtis, ramus.

לְבַד ſeorſum.

* בָּדַל *in Hiph.* diviſit.

הַבְדָּלָה diſtinctio.

מַבְדִּיל differentia, *Prædicabile in Logicis.*

* בְּהוֹ pro בְּהוֹן *Chald. præpoſitio cum ſuffixo,* illis.

* בהל

* בָּהַל perturbatus.

בֶּהָלָה terror, conturbatio.

בּוֹא venire.

מָבוֹא aditus, ingreſſus.

תְּבוּאָה proventus, reditus.

* בּוּן intellexit. *Hiph.* idem.

* בּוֹשׁ erubuit.

בּוֹשֶׁת pudor.

* בָּזָה ſprevit.

* בָּחַן probavit. *Hiph.* idem.

בְּחִינָה probatio.

* בָּחַר elegit.

* בָּטַח fiſus, confiſus eſt.

הַבְטָחָה promiſſio, fiducia.

* בָּטַל ceſſavit.

* בָּטַן concepit.

* בֶּטֶן venter, uterus.

* בֵּינוֹת inter.

* בַּיִת conſt. בֵּית domus.

בֵּית Beth, *nomen literæ.*

* בִּכֵּר primogenitum efficere.

בְּכוֹר primogenitus.

בְּכוֹרַת primogenitura.

* בְּלִי ſine, ex בַּל non.

* בָּלַל confudit, miſcuit.

תֶּבֶל confuſio.

* במ״ג i.e. בְּמָסֹרָה גְּדוֹלָה in Maſora magna.

* במ״ח i.e. בַּר מִן ח׳ exceptis octo.

* בָּנָה ædificavit.

בִּנְיָן ædificium; *item* Conjugatio.

בְּעַד pro.

* בָּעַר arſit.

בַּעַר brutus, bardus.

* בַּעַל Dominus.

* בָּצַר præſcidit, vindemiavit.

בָּצִיר vindemia.

* בָּקַר *Pihel*, inquiſivit.

בָּקָר armentum, bos.

* בָּקַשׁ *Pihel* conſuluit, quæſivit, petivit.

* בָּרָא creavit.

בְּרִיאָה creatura, & creatio.

* בָּרָה cibavit, comedit. *item* elegit.

בְּרִית fœdus.

* בָּרַח fugit.

* בָּרַיְתָא Doctrina Talmudica, tradita à Doctoribus Tannaim.

* בָּרַךְ benedixit.

בְּרָכָה benedictio.

* בָּרַר declaravit. *Hithp.* idem.

בָּרוּר purus, clarus.

* בָּשַׁל elixari, coqui. *Pihel.* coquere.

* בָּשָׂר caro.

בָּשָׂר וָדָם caro & ſanguis, *i.e.* homo.

* בָּתַר poſt.

בַּתְרָאָה & בַּתְרָאֵי poſterior.

* גאה

Digitized by Google

ג.

* גָּאָה altus fuit, גָּאוֹן exaltatio. *Rabb. titulus Doctorum*, excellens, *in ſpecie* Rabbi Saadias.

* גָּאַל redemit, vindicavit.

גְּאֻלָּה redemtio.

* גַּב ſuperficies.

גַּבֵּי apud, juxta. *Rabb.* אַגַּב ſecundùm.

* גָּבַהּ altus fuit.

גָּבוֹהַּ altus.

גּוֹבַהּ altitudo.

גַּבְהוּת idem.

גַּבְהָה idem.

* גָּבַל determinavit. *Rabb.* pinſere, ſubigere.

גְּבוּל terminus.

* גָּבַר valuit. *Hithp.* idem.

גְּבוּרָה robur.

* גָּדַד excîdit, ſuccîdit.

* גָּדַל magnus fuit, crevit.

גָּדֹל magnus.

גִּידּוּל magnitudo, educatio, nutritio.

גְּדֻלָּה magnificentia.

* גּוֹי gens, Ethnicus.

* גּוּף corpus. *Rabb.*

* גָּוַע expiravit.

* גָּזַל rapuit, abripuit.

גּוֹזָל pullus avium, *propriè* columbarum.

* גָּזַר reſcidit, ſecuit, ſecuit. *Niph.* abſciſus eſt.

גְּזֵרָה decretum.

* גַּיא vallis.

* גִּיד nervus.

* גֵּיהִנֹּם Gehenna. *qſ.* גֵּאהִנֹּם vallis Hinnom, *ſeu* filii Hinnom, *cui nomen* תֹּפֶת Tophet, *in quo ſacrificabant filios Idolo Molech, traducendo vel comburendo eos per ignem.*

* גִּימַטְרִיָּא *à Græco Geometria*, ſpecies Kabbalæ, *de qua vide Grammaticam.*

* גֶּלֶד pellis, cutis.

* גָּלָה migravit, revelavit *Pih.* idem.

גָּלוּת migratio, exilium.

* גָּלַל volvit. *Pih.* גִּלְגֵּל idem.

גַּלְגַּל tota, ſphæra, orbis.

גְּלִילִי Galilæus.

* גָּמַר perfecit. *Niph.* perfectus eſt.

* גָּנַב furatus eſt, ſubtraxit.

גָּמוּר perfectus.

וגו׳ pro וְגוֹמֵר & totum, *uſurpatur de citatione S. Scripturæ.*

* גָּנַז abſcondere. *Niph.* abſcondi.

* גָּנָה *Pihel*, deturpare, dehoneſtare.

מְגֻנֶּה deturpatus.

Digitized by Google

גְּנַאי turpitudo, ignominia.

* גָּעַר increpavit, objurgavit.

גְּעָרָה increpatio, objurgatio.

מִגְעָרָה *idem*.

* גָּפְרִית ſulphur.

* גֶּרֶם os, oſſis, *item* faſtigium.

* גָּרַע detrahere, minuere.

גֵּרוּעַ & גַּרְעִינָא ſemen.

* גָּרַר concîdit, ſecuit. *Chal.* traxit. *Niph.*

נִגְרַר tractus eſt.

גָּרוֹן guttur.

* גָּרַשׁ ejecit, *Pih.* idem. *Pyh.* ejectus eſt

גֵּירוּשׁ ejectio, dimiſſio.

* גֶּשֶׁם imber, pluvia. *Chald.* corpus.

ד.

* דָּאַג ſolicitus, anxius fuit.

* דְּאִינוּן quæ ſunt, *pron. Demonſtrat. cum præfixo Relat.*

* ד״א i.e. דָּבָר אַחֵר ſermo alius. aliter.

* דָּבַק adhæſit.

דָּבוּק adhærens, conjunctum.

* דִּבֵּר locutus eſt, *it.* duxit.

דָּבָר verbum, ſermo, res.

דִּבּוּר locutio.

מִדְבָּר deſertum.

* כְּדַאי ſufficiens, ſatis eſt. *ex Heb.* דַּי

* דגם. דּוּגְמָה forma, exemplum. Græc. δεῖγμα.

* דָּגָן frumeutum.

* דָּגֵשׁ Dageſch.

דָּגְשׁוּת Dageſſatio.

דָּגוּשׁ Dageſſatus.

נִדְגָּשׁ *Niphal.* Dageſſatus.

* דוֹב urſus.

* דוּג piſcari.

דָּג & דָּגָה piſcis.

* דוּן judicavit.

דִּין judicium.

מְדִינָה provincia.

* דוּק advertere, attendere.

דִּיּוּק attentio, conſideratio.

דִּיקוּת idem.

דַּוְקָא maximè, præſertim.

* דוּר habitavit.

דוֹר generatio.

* דוּשׁ trituravit.

דַּיִשׁ trituratio.

* דָּחַק impulit.

* דֵּין *Chal. idem quod Heb.* זֶה hic. & hoc.

* דכוו׳ i.e. דִּכְוָתֵיהּ quod ſicut illud, i.e. ſimile ipſi.

* דָּלַל attenuavit, exhauſit.

דַּל tenuis, attenuatus.

* דָּלַג ſubſiliit, tranſiit.

דִּלּוּג tranſitus.

* דֶּלֶת oſtium. *dual.* דְּלָתַיִם.

* דם

Digitized by Google

* דָּם ſanguis.
* דָּמָה ſimilis fuit. *Niph.* idem.
דְּמוּת ſimilitudo.
* דְּפוּס typus, impreſſio, coitio.
* דָּקַק comminuit, & comminutus fuit.
דִּקְדּוּק ſubtilitas, Grammatica, ſubtilis & accurata inquiſitio.
מְדַקְדֵּק Grammaticus.
דַּק tenuis.
* דָּרוֹם meridies.
דְּרוֹמִי auſtralis.
* דָּרַךְ calcavit.
דֶּרֶךְ via, conſuetudo, mos.
* דָּרַשׁ quæſivit, percunctatus eſt; allegoricè expoſuit.
דְּרָשׁ commentarins allegoricus.
מִדְרָשׁ idem.
* דָּשֵׁן ſaginatus, pinguis fuit; *item*, incineravit.

ה.

* ה׳ ie. הַשֵּׁם nomen illud. h. e. Deus.
* הָא ecce.
* הא He, nomen literæ.
* הָבָה age, quæſo; à יָהַב
* הָבַל evaneſcere. *Hiph.* vanum fieri.
* הָדַר honoravit.
הָדָר & הֶדֶר honor, decus, decor.
* הֲדוֹם ſcabellum.
* הָוָה fuit; hinc
הוֶֹה ens, exiſtens, præſens.
* הוֹד decor, gloria.
* הֵיכָן ubi? quomodo?
מֵהֵיכָן unde?
* הֵימֶנָּה *Rabb.* i. q. *Heb.* מִמֶּנָּה.
* הָכָא hîc, huc.
* הַלְוַי utinam.
* הָלַל inſanivit. *Pih.* laudavit.
* הָלַךְ ambulavit.
הֲלָכָה ambulatio.
הִלּוּךְ inceſſus, *item* expoſitio.
* הַלָּלוּ iſti, vel, iſta. plur.
* הָמָה tumultuatus fuit, ſtrepuit.
הֲמִיָּה ſtrepitus.
* הָנָא commodum percipere, vel afferre, prodeſſe.
* הָפַךְ invertit, convertit.
הֵפֶךְ contrarium.
* הקב״ה ie. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא Sanctus benedictus ille. *Eſt appellatio Dei Rabbinica.*
* הָרַג occidit.
* הָרָר, הֶרֶר & הַר mons.
* הֲרֵי en, ecce, certè.
* הָרָה concepit.

Digitized by Google

הֵרָיוֹן conceptus.

* הָתָם hîc,illic,*ab Heb.* שָׁם.

ו.

* וגו׳ i.e. וְגוֹמֵר & complementum, i.e. &c. *uſurpatur in citandis dictis Scripturæ.*

* וכו׳ i.e. וְכוּלֵּי & reliqua, *in citandis aliorum verbis.*

* וָלָד & וֶלֶד proles.

ז.

* זְאֵב lupus.

* זְבוּב muſca.

* זָבַח ſacrificavit,mactavit.

מִזְבֵּחַ altare.

* זֶהוּ illud ipſum. *ab Hebr.* זֶה.

* זוּג combinare. *Pih.* copulare. *Hithp.* copulari.

זוּגָא, זוּג par,compar.

בֶּן זוּגָא compar,conſors,filius jugi.

* זוּד ſuperbivit. *Hiph.* idem.

* זוּן *Chald.* alere,nutrire.

מָזוֹן cibus,alimentum.

* זוּעַ movere ſe. *Pih.* זַעְזַע commovere. *Hithp.* הִזְדַּעְזַע tremere.

* זוּר alienum eſſe,alienari.

זָר alienus,peregrinus.

* זַיִן *Chald.* armatura,arma.

* זַיֵּף adulterare.

* זִיק uter,utris; ventus.

מְזִיקְתָא foſſa,aquæ ductus.

* זָכָה purus,mundus fuit.

זְכוּת puritas,*Rabb.* juſtitia,& illius meritum.

* ז״ל i. e. זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה memoria ejus ſit in benedictione; *vel pluraliter* זִכְרוֹנָם memoria eorum.

* זַמֵּן *Pih. Chald.* paravit,præparavit.

* זָמַר amputavit; *Pih.* pſallit.

מִזְמוֹר Pſalmus.

* זָעַף indignatus eſt.

* זצ״ל i. e. זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה memoria juſti ſit in benedictione.

* זָקֵן ſenuit; *item Adjectivè*, ſenex.

זְקוּנִים ſenectus.

* זָקַף erexit.

זָקוּף erectus.

* זָקַק coire.

זְקוּק & הִזְדַּקֵּק opus,neceſſitas,oportet.

* זָרָה ſparſit,ventilavit.

* זָרַח ortus eſt.

מִזְרָח oriens.

* זָרַע ſeminavit.

זֶרַע ſemen.

זֵרְעוּת idem.

זַרְעִית poſteritas,familia.

Digitized by Google

* זָרַק ſpargere.
זוֹרֵק ſpargens,
* זֶרֶת ſpithama.

ח.

* חָבַל corrupit. *Hebr.* pignoratus eſt.
חָבָל , חֲבָלָה corruptio.
חֶבֶל idem.
חֵבֶל dolor parturientium graviſſimus.
* חָבַר ſociatus,conjunctus fuit.
חָבֵר ſocius, ſodalis: *in fœm.*
חֲבֶרֶת ſocia.
* חָגַג feſtum celebravit.
חַג feſtum, ſacrificium feſti.
* חָגַר cinxit, accinxit.
* חָדַד acui, acutum eſſe. *Pih.* acuere.
חַד acutus.
* חָדַשׁ novus fuit. *Pihel* innovare, renovare. *Hithp.* innovari.
חֹדֶשׁ menſis, novilunium.
חָדָשׁ novus.
* חוּג circinare.
חוּג circulus, ambitus.
* חוּב reum, debitorem eſſe.
חוֹבָה debitum, officium.
חַיָּב reus, debitor.
* חוּל parturivit, doluit.
חוֹלָה dolorificum.

* חוּט filum, funiculus. מַחַט acus.
* חוֹמֶט limax, *item* lacerta.
* חוּץ extra, *ſequente* מ præter.
* חָזָה vidit.
חָזֶה pectus.
* חָזַק roboratus fuit.
חֵזֶק robur.
* חָזַר rediit. *Hiph.* reduxit.
* חָטָא peccavit.
חֵטְא peccatum.
* חָיָה vixit.
חַיָּה animal.
חִיּוּת vitalitas, animalitas.
תְּחִיָּה revivificatio.
* חִיפּוּשִׁית ſcarabæus.
* חָכַם ſapuit.
חָכָם ſapiens.
חָכְמָה ſapientia.
חֲכָמֵינוּ ſapientes noſtri.
* חָלָה ægrotavit.
חוֹלִי morbus.
חוֹלֶה ægrotus.
חַלָּה & חַלְתָּא placenta, collyra.
* חֶלֶד ævum.
חוֹלֶד muſtella
* חָלַל perforavit. *Pih.* profanare. *Hiph.* incepit.
חוֹל profanum.

חָלִילָה abſit, profanum.

חִלּוּל profanatio,

תְּחִלָּה initium; *hinc verbum Rabb.*

הִתְחִיל incepit.

* חָלַף diviſit, mutavit, *Niphal* diviſus eſt. *Hithp.* mutari.

חֵלֶף pro.

* חָלַק partitus eſt, diviſit.

חֵלֶק pars.

חָלוּק diviſus.

* חָלַם ſomniavit.

חֲלוֹם ſomnium.

חוֹם calor.

* חָמַד deſideravit.

חֶמְדָּה deſiderium.

* חָמַם calefactus eſt.

* חַם calidus.

חַמָּה ſol. *Rabb.*

* חָמַס abſtulit, violentiâ uſus eſt.

חָמָס vis, rapina, injuria.

* חָמֵץ fermentatus fuit.

חוֹמֶץ acetum.

* חָמַר turbari.

חוֹמֶר lutum. *Item*, difficultas.

חֲמוֹר aſinus.

חֲמוֹרָתַיִם acervi.

* חָמֵשׁ quinque, *fam.*

חֲמִשָּׁה quinque, *maſc.*

חֹמֶשׁ quinta pars.

* חָנָה caſtra metari.

חֲנִית lancea, haſta.

מַחֲנֶה caſtra.

* חָנַט condivit.

חִטָּה triticum.

* חָנַף prohanatus, contaminatus eſt.

* חָסַר defecit. *Pihel* deſtituit, fraudavit.

חָסֵר defectivum.

* חָפַף texit.

חַף nitidus.

* חָפֵץ voluit.

חֵפֶץ voluntas.

* חָצַב excîdit, incîdit.

* חָצַץ excîdit, diſcîdit.

חֵץ ſagitta.

* חָצָה dimidiari.

חֲצִי dimidium.

* חָקַק deſcripſit, exaravit, decrevit.

חוֹק ſtatutum, decretnm.

* חָקַר inveſtigavit.

חֵקֶר ſcrutatio.

* חָרַד tremuit.

חֲרָדָה tremor.

* חָרַב ſiccari, vaſtari.

Digitized by Google

חֻרְבָּן vaſtatio.
* חָרַשׁ aravit.
חָרָשׁ faber.
חֵרֵשׁ ſurdus.
מַחֲרֵשָׁה agricultura, aratio.
* חָשַׁב cogitavit.
מַחֲשָׁבָה cogitatio.
* חָתַךְ ſcindere.
חֶתֶךְ ſciſſio, ſciſſura.
חֲתִיכָה idem.
* חָתַם obſignavit.
* חָתַן *Hithp*. affinitatem contraxit.
* חָתַת fractus, territus fuit.

ט

* טָבַע figi, infigi, imprimi.
מַטְבֵּעַ moneta.
* טָבַח mactavit.
טַבָּח coquus.
* טָהֵר purus, mundus fuit.
טָהוֹר purus, mundus.
* טוֹב bonum eſſe,
טוֹב bonus.
טוֹבָה *fam. prioris. Item* bonitas. *ſubſt.*
* טָחַן molere.
* טָמֵא impurus, immundus fuit.
טָמֵא impurus, immundus. *Adject.*
* טָנַף *Pihel*, inquinavit.
* טָעָה erravit. *Hiph.* ſeduxit.
* טָעַם guſtare, deguſtare.
טַעַם guſtus, ſapor. *Metaph.* ratio, cauſa ſenſus; *Item*, accentus, *qui apud Grammaticos eſt quaſi guſtus & ſuavis ſapor, tùm dictionis tùm ſententiæ.*
* טָעַן oneravit. *Rabbinicè*, argumentari, diſputare.
* טָרַד aſſiduus fuit. *Chald.* extruſit, ejecit. *Rabb.* detentus fuit.
* טָרַח laboravit. *Hiph.* idem.

י

* י״א i. e. יֵשׁ אוֹמְרִים ſunt dicentes.
* יָאָה pulchrum eſſe, decere.
יָאוּת pulchritudo.
* יְאוֹר rivus.
* יָבַל *Hiph.* attulit, apportavit.
יוֹבֵל aries; *item*, annus Jubilæus.
* יָגַע laboravit.
יְגִיעַ labor, fatigatio.
* יָד manus.
בְּיַד per manum, i. e. opera.
מִיַּד ſtatim, ilicò.
* יָדָה jecit. *Hiph.* confeſſus eſt.
* יָדַע ſcivit. *Infinit.* דַּעַת ſcire.
דַּעַת ſcientia.
דֵּעָה idem.

הודיעה

יְדִיעָה cognitio.

הַיְדִיעָה ה' He notificationis, i. e. Articulus.

* יוֹם dies.

יָמִימָה in annum.

* יָוָן Græcus,

* יֶזַע & זֵעָה ſudor.

* יָחַד adunatus fuit. *Pih.* univit.

יַחַד unà, ſimul.

יָחִיד unicus.

לָשׁוֹן יָחִיד Numerus ſingularis.

יְחִידִיו *cum* ו *paragogico*, unicus.

* יָטַב bonum eſſe, *aut* videri. *Hiph*,

הֵיטִיב benefacere, bene agere.

* יָכַח *in Hiph.* הוֹכִיחַ diſceptavit, arguit.

תּוֹכַחַת correctio.

* יָכֹל potuit. *Fut.* יוּכַל.

יְכוֹלֶת potentia.

* יָלַד genuit.

תּוֹלָדָה generatio.

יֶלֶד filius.

לֵידָה partus.

הוֹלָדָה idem.

יָלִיד natus.

מוֹלָד generatio novæ Lunæ, novilunium.

* יָלַל *Hiph.* ejulavit,

יְלֵל ejulatus.

* יָם mare,

יַם סוּף mare algoſum.

* יָמִין dextrum latus, dextra.

* יָנָה afflixit. *Hiph.* oppreſſit.

יוֹנָה columba.

* יָנַח *Hiph.* הֵנִיחַ ſtatuit, collocavit.

* יָנַק ſuxit.

תִּינוֹק lactens, *item* infans. *pl.* וֹת.

* יָסַד fundavit.

יְסוֹד fundamentum.

מוּסָד idem.

* יָסַף *Hiph.* addidit.

תּוֹסֶפֶת additio.

* יָסַר erudivit, caſtigavit. *Hiph.* idem.

* יָעַד tempus & locum conſtituit, condixit.

* יָעַץ conſultavit.

עֵצָה conſilium.

* יָצָא exiit, egreſſus eſt. *Hiph.* eduxit.

יְצִיאָה exitus.

יַצְאָנִית vagatrix.

וּכְיוֹצֵא בוֹ & quod ei ſimile.

וּכְיוֹצֵא בָהֶם & quod his ſimile.

* יצב *Hiph.* ſtatuit, conſtituit.

יַצִּיב firmum, verum, veritas.

* יָצַר formavit; *Niph.* formatus eſt.

יצירה

Digitized by Google

יְצִירָה creatio
יֵצֶר figmentum.
* יֶקֶב torcular.
* יָקַף *Hiph.* הִקִּיף ambivit.
* יָקַץ evigilavit, expergefactus eſt.
* יָקַר pretioſus fuit.
יָקָר pretioſus.
יְקָר res pretioſa.
* יָרַד deſcendit.
יְרִידָה deſcenſus, deſcriptio.
* יָרָה jaculatus eſt. *Hiph.* docuit.
תּוֹרָה doctrina, lex.
אוֹרַיְיתָא idem.
* יָרֵחַ & יֶרַח luna.
* יָרַע malum eſſe.
יְרִיעָה aulæum.
* יָרַק ſpuit, exſpuit.
יָרָק olus.
יָרוֹק viridis, viriditas.
יֶרֶק viriditas.
יְרַקְרַק ſubviride.
* יֵשׁ eſt, *vel*, ſunt. *Verbum Rabb. Item* Ens, eſſentia, ſubſtantia, *quaſi à rad.* יָשָׁה
תּוּשִׁיָּה ſubſtantia.
* יָשַׁב ſedit, habitavit. *Pih.* ſtabilivit.
יָשׁוּב habitatio, terra habitabilis.

הִתְיַשֵּׁב diſpoſitum, conſtantem eſſe.
נִתְיַשֵּׁב *Rabb.* idem.
* יָשַׁם deſolatus fuit.
יְשִׁימוֹן deſolatio, ſolitudo.
* יָשַׁן dormivit. *Niph.* inveteraſcere.
יָשָׁן vetus.
שֵׁנָה ſomnus.
* יָשַׁר rectus fuit. *Hiph.* complanavit.
יָשָׁר rectus.
* יָתַר *in Hiph.* reliquit, reliquum fecit.
יוֹתֵר excellentia, emolumentum; & *Adverbialiter*, nimium, magis.
מוֹתָר præſtantia.

כ.

* כָּאן & כַּאן hîc, huc, unde.
בְּכָאן hic.
לְכָאן huc.
מִכָּאן hinc.
* כָּבַד gravis fuit.
כָּבֵד gravis.
כָּבוֹד gloria, majeſtas.
נִכְבָּד honorandus.
* כְּבַר jam.
* כָּבַשׁ domuit.
* כְּגוֹן ſicut, veluti.
* כ״ד i, e. כְּמָא דְאָמַר ſicut dicit; *vel* כָּל דָּבָר omnis res.

* בְּדִי propterea, ſequente שֶׁ

* כָּה & כָּכָה ſic, ita. *Heb.* כֹּה idem

* כה"א i. e. כֵּן הוּא אָמַר ſic ipſe dicit.

* כִּהֵן ſacerdotio functus eſt.

כּוֹהֵן ſacerdos.

כְּהֻנָּה ſacerdotium.

* כו' i. e. כֻּלָּן omnia illa, & cætera.

* כּוֹחַ robur, potentia, vires.

* כּוּן aptavit.

מָכוֹן locus, baſis, ſedes.

נָכוֹן *Partic. Niph.* firmus.

מוּכָן *Part. Hoph.* conſtitutus.

תְּכוּנָה diſpoſitio.

מַתְכּוֹנֶת idem.

כִּוֵּן reſpexit, attendit. *Niph. idem.*

כֵּיוָן poſtquam, quandoquidem, cum, ſimulac, *ſequente plerumque* שֶׁ vel ד.

מְכַוֵּן diſponens.

* כּוֹס poculum.

* כָּחַשׁ mentiri.

* כָּךְ & כָּכָה ſic, ita. Hinc

לְפִיכָךְ propterea.

לְכָךְ ita, ſimiliter.

אַחַר כָּךְ poſtea.

* כֶּלֶב canis.

* כָּלָה abſolvi. *Pihel,* abſolvere.

כְּלִי vas, Inſtrumentum.

* כָּלַל *Pihel,* perficere.

כְּלָל ſumma, regula univerſalis.

בִּכְלָל generaliter.

* כָּלַם *Niph.* erubuit. *Hiph.* pudefecit.

* כְּלוּם aliquid, quicquam.

* כְּמוֹ ſicut, *ex* כ *& ſyllaba parago-gica* מו.

כְּמוֹתָה & כְּמוֹת ut, ſicut.

* כַּמּוּת quantitas.

* כָּנָה *Pihel,* cognominavit.

כִּנּוּי cognomen, periphraſis.

* כֵּן ſic, ita.

עַל כֵּן propterea.

* כָּנַס collegit. *Niph.* ingreſſus eſt.

* כָּנַע *in Hiph.* depreſſit, humilem reddidit.

בְּהַכְנָעָה humiliter, cum rubore.

* כִּסֵּא ſolium, thronus.

* כָּסָה texit. *Hithp.* texit ſe.

מִכְסֶה tegumentum.

* כָּסַף deſideravit, appetivit. *Hiph.* idem.

כֶּסֶף argentum

* כָּפָה incurvare.

כָּפוּי inverſus; *cum* טוֹבָה ingratus.

* כָּפַל duplicavit, geminavit.

כֶּפֶל duplum.

* כָּפַר *Hebr.* picavit. *Rabb.* negavit.

כֹּפֶר expiatio.

כפרה

Digitized by Google

כַּפָּרָה. idem.
* כרח *Hiph.* הִכְרִיחַ cogere.
כֹּרַח coactio, vis, neceſſitas.
עַל כָּרְחָךְ velis, nolis,
* כָּרַת excidit, amputavit. *Hoph.* exſcindi
* כְּרָתִי & כְּרְתִי praſinus, *ſeu* color viridis.
* כָּשַׁל impegit. *Hiph.* fecit impingere.
* כָּתַב ſcribere.
כְּתִיב *Rabb. pro* כָּתוּב ſcriptum.
כְּתָב ſcriptura.
* כָּתַר cinxit.
כֶּתֶר corona.
* כָּתַת trivit, comminuit, tutudit, contudit.
* כֹּל שֶׁכֵּן quantò magis, *vel* quantò minus.

ל

* לָאַךְ *Æthiop.* miſit.
מַלְאָךְ Angelus.
מְלָאכָה opus.
מְלֶאכֶת idem.
* לֵב & לֵבָב cor, animus.
* לְבוֹנָה Libanus mons.
* לָבַן *Hiph.* albuit, dealbavit.
לָבָן albus; *item ſubſtant.* album.
לְבָנָה Luna.
* לָבַשׁ veſtivit.
לְבוּשׁ veſtis.
לְבִישָׁה idem.
* לַהַט lamina.
* לְוָאי utinam.
* לָוָה mutuatus eſt.
לִוְיָתָן balæna.
* לוּלֵי niſi.
* לִילִית Lilis. *plur.* לִילִין ſtryges.
* לוֹמַר dicendo; *idem quod Hebræum.*
לֵאמוֹר *à radice* אָמַר. Hinc.
כְּלוֹמַר quaſi diceret.
* לוֹעֵז barbarus.
לַעַז lingua barbara, *ſeu* vernacula, quæcunque non Hebræa.
* לוּשׁ depſere.
* לַח recens, virens.
* לְחִי maxilla, gena. *Dual.* לְחָיַיִם.
* ל״י i.e. לִישָׁן *Chald. pro* לָשׁוֹן vox, lingua.
* לָחַךְ lingere.
* לָחַם veſci. *Niph.* oppugnare.
לֶחֶם panis.
* לָכַד cepit, occupavit
* לָמַד didicit. *Pih.* docuit.
תַּלְמִיד diſcipulus.
* למ״ד i.e. לְמַאן דְּאָמַר is qui dicit.

* לִסְטִים latro, prædo; *à Græco* λῃστής.

* לע״ז i. e. לַעֲבוֹדָה זָרָה ad cultum idololatricum.

* לָקָה percuti: *item* Eclipſin pati.

* לָקַט collegit, legit.

* לָשׁוֹן lingua, vox.

לְשׁוֹן רַבִּים Numerus pluralis.

בל״ז i.e. בְּלָשׁוֹן in hac ſignificatione.

* לָתַת macerere, emollire.

מ

* מֵאָה centum. *plur.* מֵאוֹת.

* מֵאֵן renuit.

* מ״ג i. e. מַחֲזוֹר גָּדוֹל Cyclus magnus.

* מֶגֶד pretioſum, res pretioſa.

* מָדַד menſuravit.

מִדָּה menſura, proprietas, conſuetudo.

אַנְשֵׁי הַמִּדּוֹת Mathematici.

* מָה quid.

לָמָּה quare.

* מָהַר dotavit. *Pihel*, feſtinavit. *Niph.* feſtinanter fieri.

מָהִיר feſtinus.

מְהִירוּת feſtinatio.

* מוֹחַ medulla. *Rabb.* cerebrum.

* מוּךְ tenue eſſe.

* מוּל circumcidit. *Hinc Rabb.* מִילָה circumciſio.

* מוּם macula.

* מוּשׁ diſceſſit, receſſit.

* מוּר *Hiph.* mutare.

תְּמוּרָה permutatio; *item*, vice.

* מוּת mori. *Hiph.* occidere.

מִיתָה mors.

מֵת mortuus.

* מֵחֲמַת propter.

* מָחָר poſthæc, cras.

לְמָחָר in craſtinum.

* מְטַטְרוֹן Nomen Angeli.

* מִן à, *vel* ab.

מִמֶּנָּה ex ea.

מִנְּהוֹן ex illis.

* מִין ſpecies. *Rabb.* Hæreticus.

* מָכַר vendidit; *item*, emit.

מָכוּר venditus.

* מָלֵא plenus fuit. *Hithp.* implevit ſe.

מָלֵא *adject.* plenus.

מְלֹא plenitudo.

* מָלַח ſalivit.

* מָלַךְ regnavit. *Niph.* conſilium iniit.

מַלְכוּת regnum.

מַמְלֶכֶת & מַמְלָכָה idem.

מַמְלְכוּת idem.

* מלל

* מָלַל locutus eſt.
מִלָּה verbum.
* מַמָּשׁ quicquam.
* מָן manna.
* מָנָה numeravit. *Niph.* numeratus eſt.
מָנָה & מְנָת portio.
מִנְיָן numerus.
* מנח *inuſ. Hinc*
מִנְחָה munus.
* מָנַע prohibuit. *Niph.* prohiberi.
* מָסַר tradidit.
מָסוֹרָה & מָסֹּרֶת traditio.
* מְעַט parum.
מִעֵט diminuere. *Hitpah.* diminui.
* מָצָא invenit.
מָצוּי inventus.
* מָצָה expreſſit.
* מֵצַח frons.
* מֶצַע & אֶמְצַע medium.
מְצִיעוּת & מְצִיעוּת medietas.
* מָקַק *Niph.* tabeſcere.
* מַרְגָּלִית margarita.
* מָרָה rebellavit. *Hiph.* idem.
* מָרַר amarus fuit.
מַר *fæm.* מָרָה amarus, a.
* מָשַׁח unxit.
מָשִׁיחַ unctus.

* מָשַׁל dominatus eſt; *it.* parabolicè locutus eſt.
מֶמְשָׁלָה & מֶמְשֶׁלֶת dominium.
* מָתַח extendit.
* מָתַי quando; *it.* Categoria Logica.
* מָתַק dulce eſſe.
מָתוֹק dulcis.

נ

* נָאָה pulchrum, decorum eſſe.
* נאם *Part. pahul conſtr.* נְאֻם dictū.
* נָאַק gemuit.
* נָבָא *in Niph.* נִבָּא prophetavit.
נָבִיא Propheta.
נְבוּאָה Prophetia.
* נָבַל cecidit.
מַבּוּל diluvium.
* נֶגֶב Auſter, meridies.
* נֶגֶד coram. *Hinc*
הִגִּיד indicavit.
כְּנֶגֶד reſpectu.
* נָגַהּ ſplenduit.
נוֹגַהּ ſplendor. *Rabb.* Venus planeta.
* נָגַח feriit, petiit cornibus.
* נָגַן pulſavit inſtrumentum Muſicum. *Pihel.* idem.
נְגִינָה pulſatio.
* נָגַע tetigit.

נְגִיעָה attrectatio.

* נָדַד vagatus eſt, fugit.

נְדוּת fuga.

* נָדָה *Pih.* procul amovit, ſeparavit.

נִדָּה ſeparatio, immunditia.

נִדּוּי idem.

* נָהַג duxit.

מִנְהָג conſuetudo.

* נוּב provenire. *Metaph.* eloqui. נִיב proventus.

* נוּד vagari, errare.

נָד errans, vagus.

* נוּחַ quievit. Hinc מָנוֹחַ & מְנוּחָה quies.

נָח quieſcens.

נַחַת quies.

* נוּם dormivit.

תְּנוּמָה ſomnus.

* נוּף ſtillavit. *Hithp.* ventilavit.

* נוּעַ movit ſe, agitatus fuit.

תְּנוּעָה agitatio, motio; *apud Grammaticos*, Vocalis.

* נוּר *Chald.* ignis.

נִיר *vel* נֵר lucerna, lumen.

* נָזַל fluxit, defluxit.

מַזָּל ſydus, ſignum cœleſte.

* נֶזֶם monile, inauris.

* נָזַף increpare, objurgare.

נָזוּף reprehenſibilis.

* נְזַק *Chald.* nocuit.

מַזִּיק nocens, damnum inferens, *it.* Dæmon.

* נָחַל poſſedit.

נַחַל vallis, torrens.

נַחֲלָה poſſeſſio.

* נָטָה inclinavit.

נָטוּי curvus, inclinatus.

מַטָּה ſub, infra.

* נָטַל ſuſtulit, levavit. *Rabb.* accepit, abſtulit.

נָטַע plantavit.

* נוֹטָרִיקוֹן Notaricon, *Species Kabbalæ.*

* נָכָה *Hiph.* percuſſit.

מַכָּה plaga.

* נֹכַח coram.

לְנֹכַח *idem.*

* נָכַר *Pihel* agnovit, alienavit. *Niph.* cognitus fuit. *Hiph.* idem.

* נָמִי etiam.

* נְמָלָה formica, à נָמַל circumcidit, *item.* ſuccisus fuit.

* נָסַךְ fudit, effudit.

מַסֵּכָה fuſura, fuſio, *Kabb.* fuſile.

מַסֶּכֶת tractatus abſolutus; *ſeu* liber Talmudicus.

* נָסַע profectus eſt, receſſit.

* נָעַר excuſſit.

נַעַר puer.

Digitized by Google

נַעֲרָה puella.

* נָפַל cecidit.

לִיפּוֹל *infinitum cum præfixo* ל.

מַפָּלָה caſus, ruina.

* נָפַק exiit.

מַפֵּק mappikatum.

* נָצַל *Hiph.* evaſit, ereptus fuit.

נִיצוּל liberatio.

* נקד Hinc נְקוּדָה punctum.

* נָקַב perforavit, fixit, expreſſit.

* נָקָה mundus, purus fuit. *Pih.* abſolvit.

נְקֵבָה fœmina.

* נָקַם ultus eſt. *Niph.* ultionem ſumi.

נְקָמָה ultio.

* נָשָׁא *in Hiph.* decepit, ſeduxit.

* נָשַׁב inflavit, perflavit.

נְשִׁיבָה afflatus.

* נָשָׂא tulit, abſtulit.

שְׂאֵת *Infinitum.* tollere.

נָשׂוּא Prædicatum.

נוֹשֵׂא ſubjectum.

מַשָּׂא onus.

* נשם. נְשָׁמָה anima, *propriè Hominis, item*, halitus, flatus.

* נָתַן dedit.

תֵּת pro תֶּנֶת *Infinitum.*

מַתָּן donum.

* נתר *Hiph.* הִתִּיר permiſit, ſolvit, licitum reddidit.

ס.

* סָבַב circumivit.

סִבָּה cauſa.

* סָבַל portavit, tulit.

* סָבַר numeravit. *Chal.* cogitavit. *Rabb.* putavit, opinatus eſt.

סָבוּר perſuaſus, putans.

* סִבַּר exſpectavit.

* סָגַר clauſit, occluſit.

סְגִירָה clauſio, occluſio.

סַגְרִיר imber vehemens.

* סָדַר *Pihel, Chal. & Rabb.* ordinavit.

סֵדֶר ordo.

סִדּוּר idem.

* סָהַד *Aphel*, teſtari.

סַהֲדָה teſtimonium.

* סוֹד arcanum, ſecretum, myſterium.

* סוּף deſinere.

סוֹף finis.

* סוּר receſſit. *Hiph.* recedere fecit, amovit. *Hoph.* amotus eſt.

* סוּת *Hiph.* perſuaſus eſt.

מֵסִית ſeductor.

* סָתַר deſtruere, demoliri.

סֵתֶר latus.

בסטר in latere, juxtà, propè.

* סי' i.e. סימן ſignum, ſymbolum.

* סיון menſis Martius.

* סיע *Chald.* juvare.

סיעא auxilium.

* סכל intellexit. *Hithp. idem.* Heb. שכל

* סכר obturare.

אסכרה angina.

* סלח condonavit, remiſit.

* סלל aggeravit.

סל caniſtrum.

* סלם ſcala.

* סלע petra.

* סמא *Pihel, Chald.* excæcare.

סמא *vel* סמי cæcus.

* סמך niti, incumbere.

סמך probatio.

סמוך conjunctum, conſtructum.

סמיך idem.

ניסמך idem.

דס' i. e. דסמיך conjunctim.

* סמל ſimulacrum.

* סם & סמא Arſenicum, aroma, pharmacum, tàm bonum, quàm malum.

* סער turbo, procella, tempeſtas.

סערה *idem.*

* סעיף ramus. *Metaph.* ſcopulus, cogitatio.

סרעף *idem.*

* ספ' i.e. סוף פסוק finis verſûs, vel סופי פסוקים *pluraliter.*

* ספד *Rabb.* planxit.

הספד planctus.

* ספק plaudere. *Rabb.* Pih. & Hiph. ſufficere.

ספק dubium, ambiguum.

* ספר numeravit.

ספר liber.

ספירה numeratio.

מספר numerus.

* ספרדי Hiſpanus.

* סרח redundavit, luxuriavit. *Rabb.* fœtere, putreſcere. *item* rebellare.

* סרס caſtrare, exſtirpare.

* סרק pectinare.

סרק ſterile, vacuum fructu.

* ס"ת i.e. ספר תורה liber legis.

* סתם obturavit, occluſit.

סתם & בסתם abſolutè.

* סתר latuit, abſcondidit ſe. *Niphal,* abſcondi.

ע.

* עבד ſervivit, coluit.

שעבד

Digitized by Google

שִׁעְבֵּד ſervituti ſubjecit.

הִשְׁתַּעְבֵּד ſervituti ſubjici.

עֶבֶד ſervus.

* עָבַר tranſiit.

עֵבֶר tranſitus.

עָבָר tempus præteritum.

עִבּוּר graviditas, intercalatio.

בַּעֲבוּר propter, *ſequente* שֶׁ, propterea quòd.

* עָדַר ordinavit, conſtruxit. *Niph.* deſiderari, deeſſe.

עֵדֶר ordo.

* עַד usque *it.* æternitas. לָעַד in perpetuum.

לְעוֹלָם וָעֶד in ſeculum & ſempiternum.

* עוֹד adhuc, amplius.

עֲדַיִן hucusque, *quaſi* עַד הֵנָּה

* עוּב *Hiph.* obnubilavit.

עָב nubes denſa.

* עוּד teſtari.

עֵד teſtis.

עֵדוּת teſtimonium.

* עוֹן tempus.

מָעוֹן habitatio.

* עוּר vigilavit.

עִיר vigil.

עִיר civitas.

* עָזַר junxit, auxiliatus eſt.

* עָטָה operuit, obvelavit, amixit ſe.

מַעֲטֶה pallium, amictus.

* ע״י i. e. עַל יְדֵי per manus, operâ.

* עַיִן oculus, fons *item* ſuperficies, color. *Dual.* עֵינַיִם bini oculi.

מַעְיָן fons.

* עַיִר pullus, *propriè aſini.*

* עָכַב *in Pihel.* morari.

עַכָּבִית aranea; *item* virgultum humile, myrica.

* עַכְבָּר mus.

* עָלָה aſcendit.

מַעֲלֶה aſcenſus.

מַעֲלָה altitudo, gradus.

לְמַעְלָה ſurſum, ſuprà.

עֶלְיוֹן ſuperior, altiſſimus.

* עָלַם *Niph.* occultus, latens fuit.

עוֹלָם ſeculum. *Rabb.* mundus.

לְעוֹלָם perpetuò.

* עַל & בְּעַל ſuper. Hinc תּוֹרָה בְּעַל פֶּה lex ovalis.

* עִם cum.

עָמַד ſtetit. *Hiph.* conſtituit.

עַמּוּד columna.

* עָמַם texit, operuit.

עַם populus.

* עָמַל laboravit, moleſtiam tulit.

* עָנָה reſpondit. *Pihel.* afflixit. *Nithp.* afflixit ſe.

עָנִי afflictus, pauper.

עִנְיָן negotium, res, ſignificatum.

תַּעֲנִית jejunium.

עֲנָוָה & עַנְוָה humilitas, manſuetudo.

עִנְוְתָנוּתָא manſuetudo.

* עָנָן nubes.

* עָנַק torque cingere.

עֲנָק torques.

עֲנָק Anak. *Nom. propr. Gigantis.*

* עָנַשׁ punivit.

עוֹנֶשׁ pœna.

* עָסַס calcavit.

עִסָּה maſſa farinacea. *it.* artocreas.

* עָסַק *Hithp.* occupare, operam dare alicui rei.

* עָצַם roborari.

עֶצֶם os, oſſis; *quod cum ſuffixis format Pronomen Reciprocum, ut:*

עַצְמְךָ tu ipſe. *Rabb. Gramm.* corpus, ſubſtantia, *unde*

שֵׁם הָעֶצֶם Nomen Subſtantivum.

* עָרַב miſcuit.

עֶרֶב veſpera.

עִרְבּוּב mixtio, turba.

עִרְבּוּבְיָא confuſio.

מַעֲרָב & ־ה Occidens.

עַרְבִי Arabs.

* עָרָה nudari.

עֶרְוָה nuditas.

עֲרִיָּה retectio.

* עָרוֹד Onager.

* עָרַךְ ordinavit, diſpoſuit.

עֵרֶךְ ordo, diſpoſitio.

* עֲרָפֶל caligo.

* עָרַם calliditate uſus eſt, *Niphal* coacervari.

עָרוֹם nudus.

עָרְמָה aſtutia.

* עָשָׂא *Rabb. idem quod* עָשָׂה fecit.

מַעֲשֶׂה opus.

עֲשִׂיָּה factura, productio.

* עֵשֶׂב herba.

הֶעֱשִׂיב herbas producere.

* עָשַׁן fumavit.

עָשָׁן fumus.

* עָתַק conſeneſcere. *Hiph.* tranſcribere, transferre.

* עָתַת tempeſtivè eloqui.

עֵת tempus.

פ.

* פֵּאָה angulus.

* פֹּה hîc, *vel*, huc.

אֵיפֹּה ubi.

Digitized by Google

* פּוּנְדִיק hoſpes, caupo. πανδοχεύς.

* פֶּה & *in regim.* פִּי os, oris. פִּיּוֹת ora.

* פי׳ i. e. פֵּירוּשׁ interpretatio.

פִּי *particula paragogica. Hinc*

כְּפִי ſecundum.

לְפִי & וּלְפִי *idem.*

* פָּחַד tremuit, timuit. פַּחַד timor, tremor.

* פָּחַת minuere, facere aliquid minus.

* פִּיס contentum reddere, reconciliare. *Pih.* deprecari, placare, ſedare.

* פלא . נִפְלָא mirum, admirabile eſſe.

* פָּלָה *Niph.* ſeparari, ſegregari.

פְּלוֹנִי hic, *vel* ille. ὁ δεῖνα. *ſic* אַלְמוֹנִי & *compoſitum* פְּלַמוֹנִי idem.

* פָּלַל *in Pih.* judicavit. *Hithp.* oravit.

תְּפִלָּה oratio.

* פלם *inuſitatum, hinc partic. Pyhal.*

מְפֻלָּם recens, viridis.

* פָּמַלְיָא & פָּמַלְיָא familia.

* פָּנָה reſpexit.

פָּנִים facies.

פָּנוּי paratus.

לִפְנֵי coram.

לְפָנִים antea.

* פָּסַח claudicavit.

פִּסֵּחַ claudus.

* פָּסַל dolavit.

פֶּסֶל ſculptile.

* פָּסַק decidere, amputare, decernere. *Hiph.* diſtinguere. *Rabb.* ceſſavit.

פָּסוּק verſus biblicus.

* פָּעַל fecit, operatus eſt.

פָּעוּל factum.

פּוֹעַל יוֹצֵא verbum tranſitivum.

פּוֹעַל עָבָר verbum præteritum.

מִפְעָל opus. *pl.* מִפְעָלִים.

* פָּעַם percuſſit, concuſſit, impulit, pulſavit, agitavit.

פַּעַם ictus, pulſus. *it.* vice.

* פָּצָה aperuit, pandit, dilatavit.

* פָּצַע vulneravit.

פֶּצַע vulnus.

* פָּקַד viſitavit. *Niph.* viſitari, puniri.

* פָּרַד ſeparavit, diviſit. *Hithp.* ſeparari.

* פָּרָה fructificavit.

פְּרִי fructus; *plur.* פֵּירוֹת.

פְּרִיָּה fructificatio.

* פְּרָט particularitas.

פְּרַט particulare, individuum.

* פָּרַס diviſit, *Nithp.* diviſus fuit.

* פַּרְעוֹשׁ pulex.

Digitized by Google

* פַּרְצוּף perſona, vultus, facies. *Græc.* πρόσωπον.

* פָּרַע rependere.

פֻּרְעָנוּת ultio, vindicta.

בְּפֶרַע citò, celeriter.

לְמַפְרֵעַ retrò, præpoſterè.

* פָּרַק rupit.

פֶּרֶק fruſtum, *item* caput libri.

פִּרְקָא capitulum.

* פָּרַשׁ expoſuit.

פָּרָשָׁה expoſitio. *Rabb.* ſectio legis.

מְפָרֵשׁ interpres.

הֶפְרֵשׁ diviſio, differentia.

פֵּירוּשׁ *Rabb.* expoſitio.

* פָּרָשׁ eques.

פֶּרֶשׁ fimus.

* פר"שי i.e. פֵּירוּשׁ רַבִּי שְׁלֹמֹה יַרְחִי Expoſitio R. Salomonis Jarchi.

* פָּשַׁט exuit, nudavit.

פְּשׁוּט *Rabb.* ſenſus literalis, quaſi nudus.

הֶפְשֵׁט ſimplicitas.

* פָּשַׁר liqueſcere.

אֶפְשָׁר poſſibile.

* פשת, פִּשְׁתָּה linum. *pl.* ים.

* פִּתְגָם verbum, ſermo, res.

* פִּתְאוֹם ſubitò, repentè.

* פָּתָה ſeductus fuit. *Pih.* pellexit.

* פָּתַח aperuit. *Pih.* ſulcavit.

פֶּתַח janua, oſtium. פתח idem.

פִּתְחוֹן apertio.

פַּתַּח קָטוֹן patach parvum. i. e. ſegol.

צ

* צָבָא exercitus.

* צָבַר congregavit.

* צַד latus, *& cum præfixis* ב, ל, מ, ex adverſo.

כֵּיצַד quomodo.

* צָדָה vaſtari, deſolari.

צְדוּת deſolatio, vaſtitas.

צְדוּ idem.

* צָדַק juſtus fuit.

צֶדֶק juſtitia. *Rabb.* Jupiter planeta.

* צְהַר *Chald.* lucere. *Hinc*

צֹהַר lumen, ſplendor.

* צִוָּה præcepit, mandavit. *Hithp.* præcipi, juberi.

צִוּוּי præceptum.

מִצְוָה idem.

* צְוַח *Chald.* clamavit.

* צוּם jejunavit.

צוֹם fames.

* צור

Digitized by Google

* צור obſedit, formavit. *Pih.* צַיֵּר idem.

צַר & צָרָה anguſtus, arctus. *& ſubſtant.* anguſtia.

צַיָּר formator.

צוּרָה forma.

* צָחַח candidum, politum eſſe. *Pih.* polivit.

צַח candidus, ſerenus.

צַחוּת nitor.

* צָלַל obumbrari.

צֵל umbra.

* צָלַם figuravit.

צֶלֶם figura, imago.

* צֶלַע coſta.

* צָמַח germinavit.

צֶמַח germen.

* צָמַר *innuit. Hinc*

צֶמֶר lana.

* צָנַע *Hiph.* humiliter egit.

צָנוּעַ verecundus.

צְנִיעוּת verecundia.

* צִנּוֹר canalis, tubus.

* צָעַר *Rabb.* dolere, angi.

צַעַר dolor, angor.

* צָפָה ſpeculatus eſt, obſervavit.

* צָפַן abſcondidit, repoſuit.

צָפוֹן ſeptentrio.

* צְפַרְדֵּעַ rana.

* צְפַר *emphaticè* צַפְרָא mane.

* צִפֹּרֶן unguis, ungula. *Cum ſuff.*

צִפָּרְנֵיהָ unguis ejus.

* צֹרֶךְ · צָרַךְ neceſſitas.

צָרִיךְ opus, neceſſe eſt; *adjunctis pronominibus ad omnes perſonas accommodatur. Hoph.* indigere.

אִצְטְרִיךְ opus, neceſſe eſſe.

צָרוּעַ leproſus. *Hinc*

* צָרַעַת lepra.

* נִצְטָרַע leproſum fieri.

ק

* קָבַב maledixit.

קַב cabus, *menſura frumenti parva.*

* קָבַע rapuit, ſpoliavit. *Rabb.* figere, firmare.

* קָבַר ſepelivit.

קְבוּרָה ſepultura.

* קָבַל *Pih.* accepit, recepit. *Pyh.* acceptus eſt.

קַבָּלָה Cabbala, traditio.

* קָדַם *Pih.* antevertit. *Rabb.* præpoſuit, præmiſit.

קֶדֶם Oriens.

קֹדֶם ante, coram.

קַדְמַי, קַדְמָאָה primus.

קַדְמוֹן antiquus, vetus.

מוּקְדָם anticipatus, præventus.

קְדִימָה prioritas.

מוּקְדָם וּמְאוּחָר anticipatum & poſtpoſitum, ſ. ὕστερον πρότερον.

* קָדַר obtenebratus, atratus fuit.

קַדְרוּת atror.

* קָדַשׁ ſanctus fuit. *Pih.* ſanctificavit.

מִקְדָשׁ ſanctuarium.

קִדּוּשׁ ſanctificatio.

* קָהַל congregare.

קָהָל congregatio.

* קָוָה expectavit. *Niph.* confluxit, congregatus eſt. *Hiph.* congregavit.

* קוּם ſtetit. *Hiph.* conſtitit. *Hith.* *idem.*

קוֹמָה ſtatura.

מָקוֹם locus. *Rabb.* Deus.

מִתְקַיֵּים firmus, ſtabilis.

* קוּן *Pih.* lamentatus eſt.

* קוּץ tædere; æſtivare *Hiph.* excitare.

קַיִץ æſtas.

* קַו linea, regula.

קַו הַשָּׁוֶה æquator.

* קָטֹן parvus fuit. *Hinc*

קִטְנִית legumen.

* קָטְרֵג accuſavit.

* קִיר paries. *pl.* קִירוֹת

* קָלַט retinere, recipere ſe, colligere.

קוּלְטָה fiſſura, ſciſſura.

* קָלַל levari, levem eſſe, vel haberi. *Hiph.* allevare. *Nithpah.* maledici.

קַל levis & *Subſt.* levitas.

קַל וָחוֹמֶר leve & grave; *id eſt*, argumentum à minori ad majus.

קַלּוּת levitas.

קְלָלָה maledictio.

קִלְקֵל vaſtare, corrumpere.

* קַמָּא *Talmudic.* primum, anterius,

קָם idem, *contractum* ex קָדָם.

* קִנֵּא *Pih.* Zelotypus fuit.

קִנְאָה invidia.

* קָנָה acquiſivit.

* קִנֵּן *Pih.* nidificavit.

קֵן nidus.

* קָנַס punire, mulctare. *Niph.* puniri.

* קָפַץ occluſit. *Rab.* irruit, inſiliit.

* קָצָה ſcidit, amputavit, ſuccidit.

קָצֶה finis, extremitas.

קְצָת finis, pars.

מִקְצָת idem.

* קָצַב præcidit.

קֶצֶב præciſio, prædeſtinatio,

* קצץ

Digitized by Google

* קָצַץ amputavit, truncavit.
* קָצַר abbreviari, *Pih.* abbreviare.
קְצָרָה abbreviatio.
קוֹצֶר brevitas.
קָצֵר brevis.
קָצִיר meſſis.
* קָרָא vocavit, legit.
קְרִיָּה lectio.
מִקְרָא lectio, ſcriptura.
קְרָאָה, קְרִיָא, קָרָא S. Scriptura.
קְרִיאָה appellatio.
קָרוּי dictus.
אִיקְּרֵי dictus.
* קָרַב appropinquavit.
קֶרֶב medium.
קָרוֹב propinquus.
קְרֵבָה appropinquatio.
* קָרָה occurrit.
מִקְרֶה contingatio.
* קָרַם ſuperindere, ſuperinducere.
* קָרַן ſplenduit.
קֶרֶן cornu.
* קָרַס curvum, reflexum eſſe.
* קָרַע fidit, laceravit, rupit.
קְרִיעָה ruptura.
* קָרַר frigere *Nithp.* refrigerari.
* קָרַשׁ coagulare, condenſare.
קֶרֶשׁ aſſer, tabula.
* קָשַׁט *Pihel. Rabb.* ornare.
קָשׁוּט ornatus.
* קֶשֶׁת arcus.

ר.

* רָאָה vidit, *Hiph.* oſtendit.
רְאָיָה ratio.
מַרְאֶה viſio.
רָאוּי juſtum, dignum.
* רֹאשׁ caput.
רִאשׁוֹן primus.
רֵאשִׁית initium, principium.
* רָבַב magnus fuit. *Pih.* magnifacere.
רַב magnus; *fœm.* רַבָּה, *emph.* רַבְּתָא.
רוֹב altitudo.
רַבִּי magiſter. *pl.* רַבּוֹת.
תַּרְבּוּת turba, ſoboles.
* רָבָה multum eſſe. *Hiph.* multiplicare.
רְבִיָּה multiplicatio.
הַרְבֵּה multitudo.
אַרְבֶּה locuſta.
* רָבַק *inuſ. Hinc*
מַרְבֵּק ſaginarius.
* רָגַל calcavit.
רֶגֶל pes.
רָגִיל conſuetus, aſſuetus.
* רָגַע rupit, diſrupit, fiſſus fuit.

Digitized by Google

רֶגַע momentum.

* רָגַשׁ tumultuari. *Hiph.* ſentire.

הַרְגָּשָׁה & הֶרְגֵּשׁ ſenſus.

* רָדָה dominari.

רִדּוּי dominatus.

* רָדַף perſecutus eſt.

* רוּב litigare.

רִיב lis, contentio.

* רָוַח ſpiravit.

רוּחַ ſpiritus, ventus.

* רוּם altus fuit.

מָרוֹם altitudo.

* רוּעַ malum eſſe.

רַע & רָע malus.

* רוּף *Pihel*, concurrere, quaſſare.

* רוּק *Hiph.* הֵרִיק evacuavit.

רֵיק vacuus, inanis.

רֵקוּת vacuitas.

* רז״ל i. e. רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה

Rabbini noſtri benedictæ memoriæ.

* רָחַב dilatari.

רַחֲבָה latitudo.

* רָחַם dilexit.

רַחֲמִים miſericordia.

* רָחַץ lavit.

* רָחַק procul fuit.

רָחוֹק longinquus, longè remotus.

* רָכַב equitavit, *Hiph. Rab.* componi.

מֶרְכָּבָה currus, vehiculum.

מוּרְכָּב compoſitus.

* רָכַךְ molliri.

רַךְ mollis, tener.

* רָכַל obtrectavit.

רוֹכֵל mercator, negotiator.

רָכִיל detractor.

* רָכַשׁ acquiſivit.

רְכוּשׁ ſubſtantia, facultates.

* רָמָה jecit.

מִרְמָה dolus.

* רָמַז deſignavit, indicavit.

רְמִיזָה indicium.

* רָמַשׂ repſit.

רֶמֶשׂ reptile.

* רָעָה pavit, conſociavit.

רֵעַ & רֵעֶה amicus, ſocius.

מִרְעֶה paſcuum.

* ר״פ i. e. רֹאשׁ פָּסוּק caput verſus, *vel pluraliter* רָאשֵׁי פְסוּקִים.

* רָפָא medicatus eſt.

רוֹפֵא Medicus.

* רָפָה remittere.

רָפֶה remiſſus; *Grammaticis*, aſpiratū.

* רָצָה voluit.

רצון

רָצוֹן voluntas.

* רָצַח occidit; *ſcil. hominem.*

רוֹצֵחַ homicida.

* רַק ſaltem, ſed, verùm.

* רָקַם acu pingere.

רְקָמוֹת veſtes Phrygionicæ.

* רָקַע expandit.

רָקִיעַ expanſum.

* רָקָק aqua lutoſa.

* רָשָׁה. רְשׁוּת & רִשְׁיוֹן facultas, poteſtas, licentia. *Hiph.* poteſtatem dedit.

* רָשַׁם exaravit, conſignavit.

* רָשַׁע improbum eſſe.

רָשָׁע malus, improbus.

* רָתַם ligavit, junxit.

רֹתֶם juniperus.

ש.

* שָׁאַל petivit, quæſivit.

* שֶׁאִלּוּ quod ſi, ex שֶׁ, אִם & לוּ, *vel* quod illi, ex אִלּוּ pro Heb. אֵלֶּה.

* אע״פ i. e. אַף עַל פִּי quod, quamvis.

* שָׁאַר reliquus fuit.

- שְׁאָר reliquus.

* שָׁבָה poſuit.

* שָׁבוּעַ ſeptimana.

* שְׁבִיל ſemita, via.

בִּשְׁבִיל propter; *præpoſitio.*

* שֵׁבֶט virga; *item,* tribus.

* שָׁבַשׁ *Chald.* perplexum reddi.

* שָׁבַת ceſſavit, quievit. *Hiph.* ceſſare fecit, amovit.

שַׁבָּת quies.

שַׁבָּתוֹן Sabbatum.

* שָׁגַג erravit.

* שָׁגַל vitiare, corrumpere.

מִשְׁגָּל concubitus.

* שָׁדַד vaſtavit. *Pih. idem. Rab.* occare.

שֵׁד diabolus.

* שָׂדֶה ager.

* שר״רול i. e. שֶׁהַדְּרָשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, ut interpretantur Magiſtri noſtri beatæ memoriæ.

* שׁוּב reverti; *Hiph.* reſpondere.

תְּשׁוּבָה reſponſio.

שָׁוָה æquavit.

שָׁוֶה æqualis.

* שֵׁם nomen.

מִשּׁוּם propter, propterea.

* שׁוּק *Pih.* deſideravit.

* שִׁיר contemplatus eſt; *it.* cantavit.

שִׁיר canticum.

* שׂוּר principem egit.

שַׂר princeps.

* שִׂישׂ gaviſus eſt.

שָׂשׂוֹן gaudium.

Digitized by Google

* שׁוּת posuit.

* שׁוּרָה linea.

* שָׁחָה adjecit, proſtravit. *Hiph.* adoravit.

* שָׁחַט jugulavit.

שְׁחִיטָה jugulatio.

* שָׁחַר denigravit.

שָׁחוֹר niger.

* שָׁחַת *Pih.* corrupit.

שַׁחַת corruptio.

הַשְׁחָתָה idem.

* שָׁטַב exundavit, immerſit.

* שָׁטָה ſtulteſcere.

שׁוֹטֶה ſtultus.

שְׁטוּת ſtultitia.

* שָׁטַח expandit.

* שָׂטַן adverſatus eſt, odio habuit.

שָׂטָן adverſarius, Satan.

* שׂוּחַ eloqui.

שִׂיחַ garrulitas.

שַׂחַ & שִׂיחָה *idem.*

* שִׂיחַ frutex, ſtirps.

* שָׁכַח oblitus eſt.

* שָׁכֹל orbatus fuit.

מְשַׁכָּלֶת orbitas.

* שָׂכַל Secundari, proſperari. *Pih.* & *Hiph.* intelligenter egit, ſapuit; *item* activè eruduit.

* שָׂכַר mercede conduxit.

שָׂכָר merces.

שֶׂכֶר *idem.*

* שָׁכַן habitavit.

שָׁכֵן vicinus.

מִשְׁכָּן habitatio, tabernaculum.

* שֶׁל not. Genitivi.

* שָׁלַח miſit.

שָׁלוּחַ legatus, nuncius.

* שָׁלַט dominari.

שַׁלִּיט dominator.

שֻׁלְחָן menſa.

* שָׁלַם compleri. שָׁלֵם integer, completus.

שָׁלוֹם pax.

* שָׁלַף ſtrinxit, eduxit *de gladio.*

* שֵׁם nomen.

הַשֵּׁם Nom. Tetragrammaton.

כְּשֵׁם ſicut.

שֵׁם עֶצֶם Nomen proprium.

שֵׁם תֹּאַר Nomen appellativum.

שֵׁם שֶׁל ד׳ אוֹתִיּוֹת Nom. Tetragram.

* שְׂמֹאל Siniſtra manus.

שְׂמָאלִי ſiniſtra.

הִשְׂמִיל *Hiph.* ſiniſtram petere.

* שמ

* שמ׳ i. e. שְׁמוֹת liber Numerorum quia incipit אֵלֶּה שְׁמוֹת.

* שְׁמוֹת רַבָּא Commentarius in Numeros, ſic dictus.

* שֶׁמָּא fortè, fortaſſis.

* שָׂמַח lætatus eſt.

שִׂמְחָה lætitia.

* שְׁמוֹנֶה octo.

* שָׁמַט intermiſſionem fecit.

שְׁמִטָּה intermiſſio.

* שָׁמֵם deſolari. *Hithp.* obſtupuit.

נָשַׁם deſolatus.

שִׁמָּמוֹן deſolatio.

* שָׁמַע audivit.

מַשְׁמָע ſenſus literalis.

מִשְׁמַעַת obedientia.

* שָׁמַר cuſtodivit, obſervavit.

שׁוֹמֵר cuſtos.

שְׁמִירָה cuſtodia.

* שִׁמֵּשׁ ſervivit, miniſtravit.

שֶׁמֶשׁ ſol. שהמ׳ i. e. הַשֶּׁמֶשׁ.

שִׁמּוּשׁ miniſterium.

תַּשְׁמִישׁ *idem.*

* שָׂנֵא odio habuit.

* שָׁנָה iteravit.

שָׁנָה annus. *plur.* שָׁנִים.

מִשְׁנָה iteratio.

מִשְׁנֵה תוֹרָה Deuteronomium.

שְׁנַיִם duo.

שְׁתַּיִם duæ.

שֵׁנִי ſecundus, ־ית ſecunda.

* שנ׳ i. e. שֶׁנֶּאֱמַר ſicut dictum eſt.

* שָׁנַן acuit.

שָׁנוּן acutus.

* שָׁעָה reſpexit. *Eſt & Nom.* hora.

* שָׁעַן *Niph.* incumbi, niti.

* שָׂעַר horruit.

שֵׂעָר & שַׂעֲרָה pilus, capillus.

* שָׁעַר æſtimavit.

* שַׁעַר porta.

* שָׁפָה & שְׁפַף *Chald.* teri, comminui; *& active,* terere, comminuere.

* שָׂפָה labium ſermo, ripa.

* שָׁפַח, *inuſ. Hinc*

מִשְׁפָּחָה familia.

* שָׁפַט judicavit.

מִשְׁפָּט judicium, jus.

שׁוֹפֵט judex.

* שָׁפַךְ effudit.

* שָׁפֵל humiliari.

שָׁפָל humilis.

* שָׁפַר decorum, elegans eſſe.

שׁוֹפָר buccina.

* שׁ״צם חנ״כל ſunt nomina ſeptem planetarum; de quibus vide Buxtorf. Abbreviat. pag.91.

* שַׂק ſaccus.

* שָׁקַד ſedulus fuit, ſedulò obſervavit.

* שָׁקַל ponderavit.

* שִׁקּוּל ponderatio; *item*, acumen mentis & judicii; dictamen rationis.

* מִשְׁקָל forma, analogia vocis.

* שָׁקַץ *Pih.* abominari, deteſtari.

שֶׁקֶץ abominatio, res abominabilis.

* שָׁקַק diſcurrere.

* שָׁקַר mentitus eſt.

שֶׁקֶר mendacium.

* שָׁרָה ſolvit.

* שָׁרַץ repſit.

שֶׁרֶץ reptile.

* שָׁרַק ſibilavit.

שְׁרִיקָה ſibilus.

* שֵׁשׁ ſex.

שִׁשִּׁים ſexaginta.

* שֵׁרֵשׁ *Pih.* eradicavit.

שֹׁרֶשׁ radix.

* שֵׁרֵת *Pih.* miniſtravit.

מְשָׁרֵת miniſter, ſervus.

* שָׁתַב *Pih. Rabb.* communicavit.

שׁוּתָּב ſocius.

ת.

* תְּאֹם gemellus.

תְּאֹמָה gemella.

* תָּאַר definire, delineare.

תֹּאַר figura, forma.

שֵׁם תֹּאַר nomen formæ, *i. e.* concretum *ſeu* adjectivum denominans.

* תֵּבֵל f. orbis.

* תָּבַע exigere, petere aliquid.

* תָּהָה doluit, pœnitentia ductus eſt.

* תָּוֶךְ *conſt.* תּוֹךְ medium.

* תּוֹלָע coccus.

תּוֹלֵעָה vermis.

* תָּחַם terminavit, limitavit.

תְּחוּם terminus.

* תַּחַת ſub, pro. תַּחְתּוֹן inferior.

* תֵּיבָה vox, dictio, vocabulum.

רָאשֵׁי תֵּיבוֹת initia verborum.

סוֹפֵי תֵּיבוֹת fines verborum, *ſunt* abbreviaturæ.

* תְּכֵלֶת Hyacinthus;

* תָּכַן expendit, perpendit. *Niphal* aptari, rectum & conveniens eſſe.

יִתָּכֵן *F. t.* rectum, æquum eſt.

מַתְכֹּנֶת ſumma, menſura.

* תָּלָה *Niph.* ſuſpendit. *Hiph.* ſuſpendere.

תָּלוּי ſuſpenſus.

Digitized by Google

* תָּם hîc, illic.

הַתָּם *idem.*

* תָּמַם integer fuit.

תָּמִים integer.

* תָּמִיד jugiter, perpetuò.

* תָּמַהּ miratus eſt, ſtupuit.

תְּמִיהָה ſtupor, admiratio.

תִּימָהּ *idem.*

* תָּנָה docuit. *Hiph.* pactus eſt, convenit.

* תָּפֵל inſulſum.

* תָּקַן ordinari, dirigi. *Pih.* ordinare. *Hiph. idem.*

* תְּרוֹג citrus.

אֶתְרוֹג citreum.

* תִּרְגֵּם expoſuit.

תַּרְגּוּם expoſitio, paraphraſis, in ſpecie Chaldaica.

* תְּרֵין *Chald. pro Heb.* שְׁנַיִם *duo.*

וּבִתְרֵיהוֹן & in duobus eorum.

* תרי"ג. i. e. 613. in quot præcepta univerſa lex Moſis à Judæis dividitur.

* תֵּשַׁע novem, fœm.

תִּשְׁעָה novem. maſc.

* תִּשְׁרִי September; menſis ſeptimus. ratione anni Eccleſ. Hebr. qui incipit à Niſan i. e. Martio, ex inſtitutione Moſaica. Exod. 12, 1. At ratione anni Politici fuit, & etiamnum eſt hodie Hebræis menſis primus, incipiens à Novilunio menſis Decembris.

F I N I S.

Andreas Otho Lecturis Sal.

Ut hominum, ita librorum nullus ſine vitiis editur: præ reliquis tamen veniam merentur illi, qui & peregrini ſunt idiomatis & Scripturæ tam variæ qualis hic eſt. In his enim magis mirandum, quod pleraque rectè quàm quod pauca perperam impreſſa inveniuntur. Ne tamen fraudi ſint diſcentibus, pleraque quæ inter relegendum occurrerunt, hîc annectere viſum eſt. Suntque ſequentia.

In textu Originali Hebraico.

Pag. 4. lin. 3. leg. רָקִיעַ ead. pag. l. 6. leg. וְאֵת pag. 5. l. 1. leg. אָדָם ead. pag. l. 8. leg. וַיְבָרֶךְ pag. 6. l. 1. leg. חַיַּת. ead. pag. l. 3. leg. כָּל. ead. pag. l. 10. leg. מְלַאכְתּוֹ. pag. 7. l. 4. leg. בָּאָרֶץ. pag. 8. l. 4. leg. לְאַרְבָּעָה. ead. pag. l. 9. leg. זְהַב. ead. pag. & l. leg. הַבְּדֹלַח. ead. pag. l. 12. leg. הַשֵּׁנִי. ead. pag. l. 15. leg. הַהֹלֵךְ. pag. 10. l. 9. leg. הָאָדָם. pag. 14. l. 14. leg.

Digitized by Google

leg. וַיַּעַשׂ pag. 13. l. 14. leg. חַיָּה. pag. 16 l. 2. leg. רֹבֵץ. pag. 17. l. 13. leg. וַיּוֹלֶד pag. 19. l. 4. leg. דִּרְגּוֹ ead. pag. lin. 6. leg. הוּחַל.

In textu Originali Hebræo-Samaritano.

Pag. 3. lin. 12. in Polyglottis legitur [illegible] & l. 15. [illegible] utrumque malè. pag. 4. l. 9. leg. [illegible]. pag. 5. l. 2. leg. [illegible]. pag. 6. l. 14. leg. [illegible] & dele [illegible]. pag. 7. l. 14. in Polyglottis legitur [illegible] malè. l. 17. ead. pag. leg. [illegible] ead. pag. l. 22. [illegible]. pag. 8. l. 8. leg. [illegible] ead. pag. l. 17. leg. [illegible] pag. 10. l. 23. legitur [illegible] ſed perperam.

In Chaldaico Targ. Onkeloſi.

Pag. 21. l. 7. leg. פְּרַן pag. 22. l. 14. leg. נַעְבֵּד pag. 24. l. 15. leg. אַרְעָא pag. 25. l. 3. leg. מִמַּת pag. 26. l. 21. leg. זַרְזָן pag. 27. l. 12. leg. דָּא & lin. 15. leg. וּבְנִין pag. 28. l. 23. leg. וּגְלִי pag. 29. l. 14. leg. בַּחֲקְלָא & lin. 15. leg. אַחוּהִי & lin. 24. leg. אַחוּהִי יִתְהֲבַל pag. 30. l. 1. leg. בְּאַרְעָא ead. pag. l. ult. leg. גַּבְרָא.

In Targ. Jonathanis.

Pag. 34. l. penult. leg. אִלּוּ pag. 35. l. ult. leg. דְרַחְשָׁא pag. 36. l. 2. leg. אִנְבַּר l. 16. ead. pag. leg. חִילְוָותְהוֹן ead. pag. l. 20. leg. דְעָבַד ead. pag. l. penult. leg. וּשְׁמַיָּא pag. 37. l. 2. leg. אַמְטַר pag. 39. l. 6. leg. וְדָמָךְ ead. pag. l. 16. leg. אִתְכְּנִיבַת ead. pag. lin. 21. leg. וְהָוֵת pag. 40. l. 1. leg. לְחֵיוָתָא ead. pag. lin. 9. leg. מִמַּת pag. 41. l. 21. leg. וְאִטְעֵיתִי ead. pag. l. 27. leg. חֲדָא pag. 42. l. 20. leg. בְּדִילָךְ ead. p. l. 22. leg. כִּבְעוֹ pag. 43. l. 15. leg. יְחִידֵי pag. 44. l. 15. leg. דְחַיִי pag. 45. l. 14. leg. נִפְקוּ ead. pag. l. 21. leg. לְקָן pag. 46. l. 2. leg. דִּין pag. 47. l. 20. leg. יוּבַל.

In Targ. Hieroſolymitano.

Pag. 49. l. 10. leg. וִיהֵי pag. 50. l. 1. leg. בְּהַתְתָא ead. p. l. 4. leg. מִטַּיִל ead. p. l. 9. leg. הָן ead. pag. l. 10. leg. לְעֵין ead. pag. l. 15. leg. וּמִמְרָע pag. 51. l. 5. lege דְנִמְרוֹד ead. pag. l. 13. leg. תְּרִין ead. pag. l. 15. leg. דְהִיכְלוֹן pag. 53. l. 1. lege אַחוּךְ.

In Paraphraſi Syriaca.

Pag. 54. l. 9. leg. [illegible] pag. 55. l. 6. leg. [illegible] pag. 56. l. 4. leg. [illegible] pag. 57. l. 17. leg. [illegible] ead. pag. l. 18. leg. [illegible] pag. 60. l. 3. lege [illegible] pag. 61. l. 7. leg. [illegible] ead. pag. l. 9. lege [illegible] ead. pag. l. 17. leg. [illegible] pag. 62. l. 5. leg. [illegible] ead. pag. l. 9. leg. [illegible] pag. 63. l. 12. leg. [illegible] pag. 66. l. 2. leg. [illegible] pag. 67. l. 13. leg. [illegible] ead. pag. l. 16. leg. [illegible] pag. 69. l. 8. leg. [illegible] ead. pag. l. 12. lege [illegible] pag. 72. l. 2. leg. [illegible] pag. 73. l. 12. lege [illegible].

In Paraph.

Digitized by Google

In Paraphraſ. Samaritana.

Pag. 76. l. 14. leg. [illegible]. pag. 79. l. 6. leg. [illegible]. pag. 80. l. 17. leg. [illegible] pag. 85. l. 25. lege [illegible]. pag. 87. l. 17. lege [illegible]:

In Paraphr. Arabica.

Pag. 89. l. 8. leg. مُشْتَبِجَرَةً pag. 90. l. 5. leg. فَاصِلًا ead. pag. l. penult. leg. جَيِّدٌ pag. 91. l. 14. leg. وَسِمْنٌ ead. pag. l. ult. leg. وَٱلْكَوَاكِبُ pag. 94. l. 9. leg. ٱلسَّمَآءِ pag. 96. l. 6. leg. مَاءٍ ead. pag. l. 10. leg. وَمِنْ pag. 97. l. 14. leg. ٱلصَّحْرَآءِ pag. 98. l. 8. leg. شَاهَدَتْ ead. pag. l. ult. leg. لِلْمَرْأَةِ pag. 101. l. 14. leg. تَأْكُلْ pag. 105. l. 2. leg. يُغَانُ.

In Paraphraſ. Æthiopica.

Pag. 109 l. ult. leg. ኪሞ. pag. 110. l. 22. leg. ወአሁቀሬ: pag. 111. l. 28. leg. ይገብሮ: pag. 114. l. 15. leg. ዘገብሬ: pag. 116. l. 11. leg. ለሐዝንኪ: ead. pag. l. 22. leg. መቀሁለ: pag. 118. l. 11. leg. ትቤንና: pag. 119. l. 22. leg. ኗናሄ: pag. 120. l. 20. leg. ዘቀተሎ:

In Paraphraſ. Perſica.

Pag. 121. l. 13. leg. وجدا كرد pag. 124. l. 5. leg. بامداد ead. pag. l. 15. leg. بشنبين بالوار ead. p. l. 16. leg. بديد. pag. 126. l. ult. بامداد ead. pag. & l. leg. شبنمين pag. 127. l. 3. leg. شهاه pag. 128. l. 14. leg. سهان ead. p. l. 17. leg. انجا ead. p. l. ult. leg. زمين pag. 129. l. 4. leg. جبكون pag. 130. l. 11. leg. خو ابهيى pag. 131. l. 19. leg. سهريك pag. 133. l. 1. leg. بنرشيدم.

In Rabbinicis.

Pag. 1. lin. 9. leg. והתגלח. ead. pag. lin. 10. leg. יגדל. ead. pag. l. 13. leg. שנהון ead. p. l. 21. leg יאמרו. ead. p. l. 27. leg. המקדא. & ead. lin. לבורות. ead. p. l. 28. leg. במקד'. ead. pag. & l. leg. של. p 2. l. 14. leg. ידחיקים. ead. p. & l. leg. חנה. ead. pag. l. 16. leg. התנינים. ead. p. l. 20. leg. נגור. ead. p. l. 21. leg. לועז. ead. p. l. 28. leg. ביארתי. ead. p. l. 29. leg. והשתחוה. ead. p. l. 31. leg. המתעפקים. pag. 3. l. 5. leg. יעמדו. ead. p. l. 8. leg. יעמדו. ead. p. l. 13. leg. נבר. ead. p. l. 17. leg. עולמות. ead. p. l. 19. leg. נברא. ead. p. l. 20. leg. כעסים. ead. p. l. 22. leg. ידחיק. ead. p. l. 26. leg. אלהים. ead. p. l. 29. leg. דסמיכי. ead. p. l. 31. leg. כנגר. ead. p. l. 33. leg. יהא. ead. p. l. 34. leg. עמי'. ead. l. & p. leg. וכנדי. pag. 4. l. 8. leg. עובדים. ead. p. l. 14. leg. בלעז ead. p. l. 32. leg. הכא. ead. l. p. l. 33. leg תי' שנה. p. 5. l. 1. leg. תחלה. & in ead. l. dele ſemel רוחו. ead. p. l. 22. leg. כמו. & ead. l. leg. בשאר. ead. l. 26. leg. להיו'. ead. p. l. 30. leg. נוקי'. ead. l. & p. leg. כי. ead. p. l. 31. leg. שנתעכ. p. 6. l. 6. leg. מברכין. ead. p. l. 7. leg. אוגרל. ead. p. l. 10. leg. משיכיר בין. ead. p. l. 12. leg. ככבי'. ead. p. l. 27. leg. שאינו. ead. p. & l. leg. הקדישו. ead. p. l. ult. leg. נגמר. pag. 7. l. 1. leg.

 נגמר

[illegible] נעמר. ead. p. l. 8. leg. נהפך. ead. p. l. 9. leg. ביריעה, ead. p. & l. leg. והיא. ead. p. l. 10. leg. על. pag. 8. l. 21. leg. כשנתקלל. ead. p. l. 34. leg. ואמר. & lin. ſeq. ויאמר'. ead. p. & l. leg. ישרצו. pag. 10. l. 1. leg. וכין הלילה'. ead. p. l. 8. ומן. ead. p. l. ult. leg. וצדקו. pag. 11. l. 2. leg. ואור. ead. p. l. 9. leg. תלמידים. p. 12. l. 8. leg. לברכה. ead. pag. l. 17. dele יאמץ. ead. p. l. 24. leg. הטמאין. pag. 13. l. 7. leg. כשר'. pag. 14. l. 9. leg. פלשתים. ead. p. l. 24. leg. אומר. ead. p. l. 29. leg. חיו. pag. 15. l. 6. dele אדם. ead. p. l. 14. leg. ומלת. ead. p. & l. leg. דניאל. ead. p. l. 15. leg. שהיה. ead p. l. 17. leg. כלשון. ead. p. l. 35. leg. וכיתם. ead. p. l. 38. leg. בגימאטריא. pag. 16. l. 10. leg. עשיתי. ead. p. l. 29. leg. ברכה. ead. p. l. 30. leg. הכר. pag. 17. l. 1. leg. כח. ead. p. l. 2. leg. רעתי. ead. p. & l. leg. סכורכי. ead. p. l. 3. leg. קדושי'. ead. p. l. 12. leg. בירך. ead. p. l. 26. leg. ד'. ead. p. & l. leg. נח נח'. ead. p. l. 27. leg. רחם'. ead. p. l. 29. leg. בזה". ead. l. & p. leg. לבו". pag. 18. l. 23. leg. וכן בין. ead. p. l. 21. leg. פירו'. pag. 19. l. antepenult. leg. בהפעלי'. pag. 20. l. 9. leg. הראש. ead. p. l. 10. dele דרומית. ead. p. l. 11. in principio appone vocem דרומית. ead. p. l. 21. leg אלהים. pag. 21. l. 10. leg. חסרים וג'. pag. 22. l. 17. leg. אדם שמות. ead. p. l. penult. leg. כשהביאן. pag. 23. l. 22. leg. ג'. pag 24. l. 8. leg וישן ויחלם. & l. ſeq. in principio dele וישן. ead. p. l. 10. leg. האדם. ead. p. l. 11. leg. ה" על. ead. p. l. 15. leg. חתיכה. ead. p. l. 16. leg. ויבן. ead. p. l. 19. leg. שבא. ead. p. l. 33. leg. הבהמות. pag. 26. l. 6. leg. לסמוך. pag. 27. l. 30. leg. והו. pag. 28. l. 3. leg. ערותם. ead. p. l. 8. leg. כי. pag. 29. l. 4. leg. וס"פ ווקף. ead. p. l. 9. leg. עדים. ead. p. l. 18. leg. בבראשית. pag. 30. l. 3. leg. קמוץ. ead. p. l. ult. leg. כי. pag. 31. l. 15. leg. בזרון. ead. p. l. 19. leg. ישופך. ead. p. l. 28. leg. יהוד'. pag. 32. l. penult. leg. קריאת. pag. 33. l. 1. leg. יראה. ead. p. l. 24. leg. רבים. pag. 34. l. 11. leg. לעלם. ead. p. l. 14. leg. לאמר. ead. p. l. 20. leg. אגרו. ead. p. l. 31. leg. על כן כל צורת. pag. 35. l. 1. leg. בי. ead. pag. l. ult. leg. היופי'. pag. 36. l. 4. leg. כשבר'. pag. 37. l. 18. leg. יישובו. pag. 39. l. 27. leg. פירש. ead. l. חקקלו. pag. 41. l. 7. leg. קולטת. ead. p. l. 8. leg. משה. ead. p. l. 21. leg. שיש בת תמיד. ead. pag. l. 32. leg. אח. pag. 42. l. 27. leg. פורשות. pag. 43. 4. leg. דרש'. ead. pag. l. 7. leg. הבל. ead. p. l. 8. leg. עון.

Reliqua leviora, ut virgular. (diſtinctionis & abbreviaturæ) confuſiones, & ſimilia, quæ attentionem noſtram effugerunt, induſtriæ Studioſi Lectoris relinquimus.

F I N I S.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google